EUGEN BARBU

Lanțuri

Gramar

EUGEN BARBU • IANUS

Eugen Barbu

IANUS

Roman

EDITURA GRAMAR
București, 1993

Coperta: ANAMARIA SMIGELSCHI

© Editura Gramar 1993

ISBN 973-9004-52-0

PRELUDIU

Spectacol de gală

Motto:
Ajungă-i zilei răutatea ei.
Vechiul testament

Era o vreme împuţită, cum e în Bucureşti în fiecare primăvară, adică zăduf, adică sta să plouă, în sfârşit ceva borşit, ceva juma-juma', nici cald, nici rece, unde mai pui praful, unde mai pui aerul îmbâcsit de motorină, unde femeile care te scot din sărite cu rochiile lor croite după moda de acum doi ani, pentru că mereu se ivea câte un decret, ceva, o decizie, cât să fie mai sus de genunchi jupa, câţi la sută au voie să poarte barbă şi de ce model, o aiureală; că nu mai aveau ministerele ce să facă decât să stea cu centimetrul la brâu şi să măsoare... La asta se pricepeau şi la televiziune; cum aruncau ochii pe la orele 21 şi vedeau una mai cu boi, puneau mâna pe telefon şi-l luau pe preşedintele Ti-Vi-ului (şi, Doamne, câţi am avut!): „Ce-i cu ştoalfa aia, tovarăşu'? Dumneata ce păzeşti pe-acolo? Ce, suntem la bordel, şi-arată copanele ca la măcelărie? Ia să nu mă faci să-i spui eu cui ştii dumneata, că te cureţi..." Şi micuţele cântăreţe fără voie, *allumeusele* intrate în conştiinţa publică prin patul lui Sile Dinicu, se curăţau, mititelele, că nu le lăsau ministresele...

Şi cum spuneam: mâine, poimâine o să vie careva să ne spună şi cum să stăm pe closet, dar asta încă ar fi bine, pentru că igiena statului pe scaun la umblătoare e cel puţin o prescripţie medicală! Deci, noi, la patru ace, în costume negre de ciocli, cu cravate argintii, cămăşi albe şi butoni de aur sau, cel mult, luaţi de la *Romarta* sau cu modele din alea scite şi cu măşti, făcute de tipele de la *Fondul Plastic,* întitirizaţi adică, în ţinută de seară, urcam scările de marmură ale *Sălii de concerte.*

Mă uitam în jur: numai stofe ungureşti, pentru că astea se găseau deocamdată, care mai apuca se îmbrăca cu metraj de la *Export,* refuzat, bineînţeles, şi zicea bogdaproste, arătam, cât de cât, decent. Ne înghesuiam ca o turmă spre scările bine lustruite, nu fără o oarecare ordine, nu fără o repliere secretă, după grade. Aici, dacă nu erai atent la chestia asta, puteai s-o feştelești; Doamne fereşte s-o iei înaintea altuia, care avea după ighemonicon drepturi mai mari, că el nu ţi-o iertа! Îţi zîmbea, zicea: *Nu face nimic,* dar când apuca, te ardea în soartă de nu te mai vedeai, aşa că se recomanda să ţii marginea, adică să te grăbeşti ca păstrăvul în susul apei, cu

opintiri, cu salturi, dar discret, nu cu aerul că te grăbeşti, pentru că locurile erau stabilite precis pe invitaţie, se cuvenea numai să ai un aer puţin distrat, pentru că nici să faci o mutră de înmormântare nu era bine; nu, oricum, cel mai potrivit lucru era acea grabă cuviincioasă, care nu ar fi trebuit să deranjeze pe nimeni, necesar fiind numai să conţină în ea şi o atenţie bine strunită, un interes major, adică să sugerezi că veniseşi aici, nu absent, nici de tot curios, ci cu un sentiment grav de îngrijorare neexagerată, dar oricum, îngrijorare...

Încă mă tamponam cu batista pe frunte ca să nu arăt asudat, sau că mă grăbeam, sau că întârziasem cumva; nu, pur şi simplu aveam un gest reflex, salutam în dreapta şi-n stânga *cu un zâmbet mijlociu,* cum ar fi scris Breban, deci nu rânjet, nu gură la urechi, să poată crede cineva că am venit să asist la *belirea bătrânilor* şi că mă bucur de asta. Nu, în nici un caz nu eram atât de tâmpit ca să trădez un astfel de sentiment de bucurie, căci, la drept vorbind, la ora asta nici nu exista vreun motiv de veselie. Pe urmă, unde mai pui strategia: zâmbind în general, salutând larg pe toată lumea, nu riscam să uit pe careva, pentru că în societatea noastră multilateral dezvoltată, la toate trebuia să fii atent: să dai onorul la superior, să nu-i calci pe dinainte şi să ai grijă să nu pari, celor ce ar putea să creadă una ca asta, că eşti un tip închipuit, şi mai ales să neglijezi să arăţi o politeţe plină de rigori. Or, dacă nu aveai carneţele, te rădeai: când s-a născut tovarăşu'; când s-a născut mămica lui tovarăşu'; când s-a născut soţia de la tovarăşu'; când, copilaşu' tovărăşelului, dar sora lui cea mare? Şi aşa mai departe... Dar asta costa: flori, telegrame, complimente, înghiţeai şi dădeai pe guriţă: *Ce bine arătaţi, dar doamna, minune!, a întinerit,* lingeai casmaua. Lui îi spuneai scurt: *Să trăiţi!* Ei: *Sărut-mânuşiţele*, ca pe vremea burgheziei împuţite; pentru că, vedeţi dumneavoastră, nu se mai purta la vremea noastră şapca şi salopeta, trecusem la rochii de seară, la cocteiluri, la recepţii, cutare, cutare, trebuia să ieşim şi noi în lume mai în faţă, chit că eram o biată ţară subdezvoltată...

Aşadar, dam din cap în dreapta şi-n stânga, evitasem *Bufetul,* plin-ochi de *Pepsi* şi cafele, de icre şi fripturi reci, de struguri şi mandarine, toate la preţ redus, nu ca pe timpuri, când erau gratuite, dar, oricum, trufandale, pentru că pe piaţă, în afară de ridichi de lună şi roşii, nu găseai mai nimic, de, se dezvoltase comerţul şi luasem o medalie pentru cel mai dezvoltat *Export.* Fetele de la tejghelele tivite cu fier eloxat, în costume de spital, *Albe ca zăpada*, scrobite, cu pantofi cu tocul înalt, frumoase cele mai multe, atente, cu o memorie a privirii ce te îngheţa, făcându-ne, absente în aparenţă numai, inventarul şi veghind ca să nu dea cafeaua în foc, că ştiam eu de unde erau, îşi făceau şi ele serviciul pe post de chelneriţe... Cei sculaţi de cu noaptea prin hotelurile puse la dispoziţie provincialilor, cam cu capul mare pentru

că largile geamantane cărate cu *vagon-lits* ascundeau cel mai ades *Turț* și slănină, Băbeasca și alte bunătăți cumpărate de la Casele speciale nerămânând neconsumate, dragii de ei, acești amici vajnici, în mijlocul cărora pluteam pe largile scări de marmură de Ruschița, aveau niște mutre de înecați și stomacurile lor cereau răcoritoare și cafea, și ei nu se cruțau, sorbeau lacom cești după cești în speranța că se vor trezi, în sfârșit, de-a binelea, până la începerea spectacolului de gală, atât de bine pregătit, repetat cu o zi înainte, plin de surprize îngrozitoare, cum aflasem noi din zvon public, pentru că în București, și în general în România, nici n-apuci să tragi una că s-aude la Satu-Mare...

Acum sentimentele noastre, ale celor invitați, nu mai aveau nimic din frica de altădată, nu mai eram covârșiți de spaima bestială de pe vremea lui I. V., a Mustăciosului, a căzăturii, când eram convocați la astfel de ceremonii și fiecare se simțea ca pe front, pentru că nu știai de unde cade bomba, și cînd cad bombe, legea războiului, o știm cu toții, o schijă te putea lovi și pe tine, și nu era vorba numai de tine, schija, ipotetica și infima armă, putea mai ales să-ți atingă un protector, un sus-pus care ședea din când în când cu palma lui binecuvântată deasupra capului tău; or, ca să-ți pierzi în vremurile astea un protector era egal cu a te sinucide... Dar să nu mă îndepărtez de ideea de la început; aveam deci cu toții un sentiment ciudat de relaxare, de curiozitate bine cenzurată, o curiozitate malignă, în forme benigne însă, chipul nostru nu mai trăda frica, cum spuneam, dar nici satisfacția. Totul vorbea despre asta, murmurul general de pe scări nu avea gravitatea de altădată, surda spaimă neexprimată, nu acel ecou funebru al unor nopți uitate, chemate pe atunci poetic ca într-un roman polițist de Chandler, „*Nopțile din iunie*", adică nopțile demascărilor, ale aruncării la gunoi a vrăjmașilor, a fraților de suferință numai pentru că așa o cerea *Organizația,* nopți ale Sfântului Bartolomeu, care pregătiseră aruncarea sub un tramvai a poetului Labiș, ori procesul compozitorului Andricu, adus cu poliția în sala *Facultății de drept,* ce ironie, ca să mărturisească că a spionat și că a fraternizat cu anglo-americanii, nopți care au făcut ca poetul Voiculescu să fie vârât într-un sac și bătut până la inconștiență cu vergile, ca pe vremea Inchiziției, după care bineînțeles că toți trei au devenit clasici și slăviți cum se cuvine... Dar acum totul era îmblânzit, aproape duios, toată lumea putea să scuipe pe bătrâni, dar nu chiar în față; ei își făcuseră spășiți autocritica și trecuseră în pensie, în pensii mari, rămăseseră în vilele lor și meditau la vremurile glorioase când puteau să vâre pe cine voiau la pușcărie numai cu un cuvânt. Ce vremuri, ce vremuri minunate, când Chișinevschi îi chema la șase de dimineață pe toți redactorii-șefi privindu-i ca Frankenstein când făcuse iar ochi, sculat din mormânt, și strigîndu-le: – Căcaților! Derbedeilor! Vă bag la Canal, acolo o să vă lăsați oasele... Și ei, căcații, cu adevărat niște căcați, se uitau la el și

voiau să ghicească cu o secundă mai devreme unde se greşise. Era chemat un secretar şi acela sosea cu presa zilei plină de sublinieri roşii de cerneală ca sângele:

– Uite ce scrie aici...

Apărea o lozincă zguduitoare: „Jos comuniştii!" Sau: „Jos guvernul!" Şi căcaţii se topeau pe ei de frică: dacă corectura a greşit în noaptea aceea şi un mizerabil de tipograf a inversat rândurile şi dandanaua ieşise la suprafaţă?

Pe urmă, acela, Ioşka, cum îi spuneau intimii, izbucnea într-un râs de dement şi-i întreba:

– V-aţi speriat?

Şi le arăta că luase din 16 rânduri exact cuvintele care-i trebuiau, unul de la cap, altul de la mijloc, altul de la coadă, şi gata lozinca reacţionară! Aşa trebuiau ei, căcaţii, să fie de vigilenţi, aşa trebuiau ei să citească foaia pe care le-o încredinţase Ioşka, s-o treiere, s-o vadă şi pe dedesubt, ca şi când ar fi fost scrisă cu cerneală simpatică...

Ce vremuri, ce vremuri, visau bătrânii care urcau agale scările *Sălii de concerte,* pe atunci era disciplină, nu sufla nimeni în front, toată lumea cu ochii la *Şef,* nu tu anecdote, nu tu o vorbă în doi peri, cât era românul de-al dracului! Acuma atmosfera era căldicică, cum ar fi în aprilie după o ploaie bună. Ştiam că trebuia să ni se comunice ceva important, dar asta nu ne mai îngrijora, nu se făcea decât o repetiţie *post festum,* evident că era vorba doar de o reparaţie, de o reabilitare şi încă de ceva, de o înfierare publică a cuiva, a cîtorva persoane care aveau să fie aduse în faţa noastră, nu în lanţuri cum fusese adus compozitorul acela în aula unde studenţii învăţau *Dreptul civil,* nu, ele, aceste câteva persoane, aveau să se prezinte în costume, nu de ocnaş, ci în civil, şi să povestească creştineşte cum au făcut, ca la spovedanie, ca să fie de paradigmă pentru toţi, de-acum şi-n vecii vecilor.

Deci, cu acest sentiment nostalgic de relaxare, urcam treptele gălbui ca lămâia sau albe sau nu mai ştiu cum erau ale *Sălii de concerte,* amintindu-ne de vechi seri de jazz cu Armstrong, de spectacolele lui *Royal Shakespeare Company* în care briaseră Paul Scofield, Julie Christie şi alţii... O să vă întrebaţi, ei, bine, cum de se putuseră întâmpla toate acestea? Uite că minunea se produsese: se lărgise gaura! Care gaură? o să faceţi ca proştii. Gaura!... Fiecare societate are o gaură pe care ies idei, amnistiaţi şi alte chestii, când şi cum se poate, ce să vă mai explic funcţiunea găurii în societatea noastră? Oricum, trebuie precizat că e foarte bine să fii atent la gaură; dacă bate vânt favorabil la pupă, te prefaci că-ţi plac lucrurile subţiri, şi Sartre pe deasupra, că nu-ţi iei ochii de pe gazetele franţuzeşti şi eşti voiajat, că ai rude bine situate la New-York şi în alte capitale europene, fără exagerări însă, pentru că dacă gaura se strâmtează e nevoie să uiţi de toate astea şi să o dai pe Materialism şi Empiriocriticism. Fără asta eşti pierdut,

mort, distrus. Aşadar, dacă sunt turişti în oraş, dacă se dau filme americane pe piaţă, iar la televiziune se ţin mai puţine conferinţe înseamnă că gaura e largă; cum încep băieţii cu sfaturile agricole şi cu articole lungi la ziare, traduci instantaneu; s-a-ngustat gaura! Atunci vine vremea amintirilor din război, a fraternităţii cu toate popoarele, a îmbrăţişării cu naţionalităţile conlocuitoare şi a pupării pe gură între bărbaţi, ca în romanele ruseşti, a lacrimilor de frăţietate, ceva plin de peltea şi de generozitate, până la viitoarea lărgire a găurii, când pot să reapară cinismul, whisky-ul şi libertatea avorturilor, altă viaţă!

Aşadar, urcam scările imperiale ale *Sălii de concerte,* năpădite de aromele de *Galbenă de Odobeşti*, de cafea proaspătă, a-ntâia, nu din aceea stoarsă de cofeină şi vândută în magazinele armeneşti la acelaşi preţ, fără nici o tărie, mai mult o iluzie de cafea, înghesuindu-mă între atâtea costume abia călcate, mirosind încă a stofă prăjită pe la genunchi în graba mare, a urină veche ţiţă în prohaburi, a colonie ieftină de bărbierit, spirtul acela vomitat în sticle prost sigilate şi aruncat în obraz ca să dispară de fapt izul iute al trupurilor în care alcoolul făcea ravagii nocturne. În sfârşit, ajunsesem la intrarea propriu-zisă a *Sălii de concerte*, în cofetul ăla cu brizbrizuri de ipsos şi catifea albastră, marină, cu neon şi balustrade şi cu patru colivii aurite ca nişte cuiburi de rândunică, absorbite parcă de plafonul care aducea cu pântecele balenei lui *Iona,* sală care adăpostea, după cum se ştia, manifestări culturale şi adunări obşteşti importante, cântându-se adică Beethoven sau macabrul cântec al filmului *Love Story,* cântecul cancerului, de către vreo guristă adusă din cine ştie ce colţ de lume, care punea microfonul la gură şi lăcrima în el cu ce mai avea în bojoci, şi noi dădeam din palme şi ni se părea că am intrat în rândul lumii, dar ca, ştoalfa occidentală sau adusă cu trenul de Bratislava, nu mai avea demult box-office, era ruinată, aici se mai cârpea cu câte un vagon de salam de Sibiu ca să nu ia valută, idee economică de mare prestigiu, ca să aibă nevestele mandarinilor şi copilaşii lor, mai ales, ce cheltui la Paris sau la Londra, zvonuri răutăcioase, de fapt vorbe aruncate în vânt la *Katanga* sau în alte locuri, unde totul se batjocoreşte şi nu se bagă în seamă efortul general de redresare în toate sectoarele ţării şi ideea, în mare parte conştientă, de egalitate şi echitate socială. Ce-i drept, la cele peste o sută şi ceva de Mercedesuri, Volgi şi Pobede din faţă nu mă uitasem, sau mai bine zis mă făcusem că nu le văd. Erau maşini solide, frumoase, joase, cu suspensie şi cu perdele clasa întâia, să nu-i zguduie pe adjuncţii de la Banca Agricolă sau de la Cultură sau de la Industria uşoară, că pe urmă gândeau mai greu, se indispuneau, nu mai aveau ideile geniale cu care ne-au pricopsit atâta vreme. Soseau, silenţioase ca nişte peşti de apă dulce, cu botul lor de nichel, aducând cu mopşii. Din ele coborau oameni importanţi, bine bărbieriţi, cu aerul acela solemn şi înţepenit al cuierelor de casă mare, cu o

morgă sangvinică, devenită clasică de-acum. Erau şi mai tineri şi mai bătrâni, la fel de gravi, cu acelaşi mers tipic de demnitari, mersul irepetabil al reuşitei sociale, care parcă imprimă aerului din jur o distrucţie instantanee; generali, preoţi cu mitre aurite şi brâuri roşii, punctuali şi cu o indiferenţă cinematografică pe chip, de fapt gata să asculte cu o curiozitate lacomă cele spuse cu o zi înainte în cerc intim şi acum se dădeau la lei, adică se vindeau vulgului, nouă, vârfuleţelor administrative, cum zicea Mihai Pooopescu, nişte adevăruri ce trebuiau răspândite tacit în mase. Veniseră şi corespondenţii străini, erau şi ei, numai aparate şi fişe, încărcaţi ca nişte dromadere cu bliţuri şi magnetofoane, gâfâind pe trepte, alergând spre locul unde se aflau telexurile, făcând recunoaşteri sumare în clădirea care arăta ca o bomboană fondantă, gata să comunice uluitoare veşti; în jur, totul bâzâia: telefoane, casetofoane, circuite interne, circuite externe, ţi-era mai mare dragul, să tot fii ziarist! La Intrare mă salutasem cu *băieţii*, care mă ştiau ca pe un cal breaz: nu măturaseră ei podelele cu mine, jos, la subsol, nu-mi rupseseră ei coastele tandru cu picioarele, înjurându-mă de mamă şi de alte rude apropiate, nu-mi scoseseră ei dinţii şi nu-mi puseseră la coaie nişte elemente electrice de ţi-era milă să le mânuieşti, aduse cu mari sacrificii din cine ştie ce locuri distinse ale lumii, unde nu se mai bătea cu parul, cu ghioaga, cu palma... Le-am făcut cu mâna, eram amici, complici, ştiam unii despre alţii totul, cum arătam în pielea goală, câte cicatrice aveam pe spinare şi aşa mai departe... Ei greşiseră puţin, executând ordinele, cu eram reabilitat, în rândul lumii, mi se ceruseră scuze, primisem casă şi salariu, ba chiar paşaport, eram un om liber, ce conta trecutul, marile erori atribuite Mustăciosului de la care împrumutasem totul: vânzarea de frate, denunţul necesar şi dormitul liniştit după ce-ţi vârai nevasta sau sora la pârnaie! Norocul meu fusese în ziua aceea că era cald şi că nu mai stătusem la coadă la garderobă, evitasem şi treaba cu băutul unui *Pepsi Cola,* straşnica băutură imperialistă din care unii se pricopsiseră combătând-o, băutură cu care tot tineretul de aiurea se droga şi făcea războaie în Coreea şi pe alte meridiane, cum scria bardul naţional A. Toma, cu fiu-său la un loc. Noroc că o reabilitasem noi, găsind-o gustoasă şi comandând o fabrică, de-ai dracului, la Constanţa, o repusesem în valoare, pentru că aşa se întâmplă cu toate adevărurile: au două feţe fiecare, numai să ai tăria să le susţii pe amândouă, la vremea lor, şi fără riscuri prea mari; sau, şi mai bine, cum spunea un nebun pe şleau: „Domnule, totul cu voie de la poliţie! Altfel mierlim!" Cum vă povesteam, nu băusem *Pepsi Cola,* aşa că mă încadrasem într-un program minimal de securitate personală şi înaintam în mijlocul acelei mulţimi, nu triste, nu îngrijorate, dar nici de tot vesele. Ce-i drept, nu mai erau timpurile când nu puteai să tragi un pârţ că se şi interpreta la sânge. Acum era altfel pentru noi, cei ce făcusem *Universitatea,* ne înjuram amicalmente cu foştii

noştri paznici, ne trăgeam de nasturi, de chietoare, ne spuneam bancuri politice sau curate pornografii. Ei, cei care ar fi putut în timpurile glorioase ale lui I. V. să ne care la *Facultate* când voiau, se mai spălaseră, nu mai purtau *griul* acela mortal şi pantofi deschişi, tip; ştiau câteva limbi străine, era o plăcere să ai de-a face cu ei; nu mai ascultau ca ciobanii prin cârciumi, lăsaţi pe spate şi bând rom de cinci lei, un rom şi o cafea mică, pentru că atât li se aloca de client; nu, acum aveau aparate perfecţionate, mici, discrete, bijuterii, nu alta, nici nu simţeai când îţi luau pulsul. Te ascultau ca doctorii buni, de la distanţă, cu ajutorul unor ochelari sau cu pile minuscule; îţi creau adică sentimentul dostoevskian al nesiguranţei totale; dacă acasă te puteai aştepta ca ouăle din tigaie să fie în fond nişte microfoane japoneze de ultimul tip şi deci să-ţi iei măsurile de rigoare şi să discuţi cu nevasta sau cu amicii despre ikebana, pe stradă, dacă erai uituc, puteai să-ţi dai drumul la gură, şi ei, aceşti băieţi, să te asculte ca pe un radio cu tranzistori; dar ăsta e progresul, înaintăm în toate domeniile, oricum, nu despre tehnica ascultării era vorba, era mai degrabă vorba că ei, băieţii, nu se mai puteau întinde la caşcaval, nu mai puteau adică să ţi se bage în suflet, oricând şi oriunde, li se tăiase macaroana, asta era, şi li se tăiase pentru că noi de-aia fusesem aduşi aici, pentru a afla cu toţii că macaroana băieţilor fusese tăiată odată pentru totdeauna. De fapt, marele defect al acestor tipi era că ei credeau că toată lumea, neavând ce face, conspiră, dar noi nu conspiram, şi nu aveam de gând să conspirăm, pentru că nu aveam de ce. Ne săturasem numai de *ciocuri*, de frăţietate, de îmbrăţişări, de integrări şi cooperări; voiam adică să trăim pe barba noastră, rău, prost, mizerabil, dar să nu mai cânte cocoşul altora pe gardul nostru, ori asta trebuia susţinut; destul cu studiul în colectiv, cu darea în vânt după marii noştri amici, care numai de asta se ţineau: să ne înveţe cum să băgăm aţa în ac, cum să te culci cu femeia ta fără să jigneşti morala şi mai ales cum să-l iubeşti pe cel care, după ce te fute, te mai şi pune să-i cânţi la mandolină...

Acum aşteptam spectacolul de gală. Reuşisem să-mi găsesc locul, privind scena imensă şi goală, ca pustiul Arizona, pe care se afla numai o masă lungă pentru prezidiu, în faţa căreia fuseseră aşezate, ca de obicei, flori albe în ghivece de Stat, toate abia aduse din sere, sugerând puritatea celor ce aveam să auzim. Niscai radioficatori ciupeau microfoanele cu unghia ca să asculte ecoul sălii, iar dincolo de perdeaua rece a aerului condiţionat se desluşea vag o rumoare stinsă, emoţionată, supravegheată şi ea. Locurile se completaseră rapid, nu exista scaun gol, nu se întâmpla ca la alte banale şedinţe în care se citeau cifre de plan şi soseau *mandarinii* provinciali cu rapoartele lor stereotipe, scrise de către secretari mediocri, fără strălucire, cu acea obedienţă şi rutină din care nu ieşeam, texte fără surprize, fără ecou, simple pomelnice de cifre festive, fictive; nu, acum era vorba despre sânge

şi conştiinţă, despre ceva gingaş şi dureros. De fapt, mulţimea aceea din jur era cuprinsă de o febră secretă, de o nerăbdare abia stăpânită. Mulţi se făceau că citesc ziarele de dimineaţă, le răsfoiau absent sau căutau numai ştirile sportive, ori anunţurile de la *Vânzări-cumpărări,* în care căutau chilipiruri, adică mobilă stil la preţ derizoriu, tablouri vândute la strâmtoare, semnate de maeştri cunoscuţi sau, pur şi simplu, câte o garsonieră în cartiere retrase, pentru vreo amică. Mi-am adulmecat vecinii cu coada ochiului; cunoscuţii îmi făceau semne cu mâna, le răspundeam, pe urmă am dat să intru în vorbă cu cel din faţă, un guler alb, imaculat, un doctor reputat, care avusese moşii şi-acum conducea un departament, după ce linsese fonduri sus-puse şi peste zece ani era Preşedinte al Academiei, cunoscut pentru faptul că-şi lansase peste graniţă cel puţin un pluton de amici ce uitaseră să se întoarcă în ţară, dar asta nu conta pentru că ştia să ofere ediţii rare unde trebuia, să sărute mâna cucoanelor într-o societate unde gestul părea o mare extravaganţă, să se insinueze la telefon devreme de tot, să întrebe candid, dând astfel consultaţii, cum stăteau femeile cele mai ilustre cu scaunul zilnic, şi ce culoare avea şi ce mâncaseră, şi ce ar trebui să mănânce, şi cât să stea culcate pe partea ficatului, şi pe urmă iar, alte telefoane, la onomastice, cu imense buchete de flori de la Codlea şi cu acea literatură jalnică şi slugoasă a cărţilor de vizită care face atâta bine şi aduce atâtea dobânzi manifestate prin aprobări de călătorii în Franţa, decoraţii şi instalări în prezidii, chestiuni de-ale noastre, curente, ca să zic aşa... Ştia să zâmbească, era fermecător, spunea cele mai nostime anecdote, le scria pe hârtiuţe confidenţiale ca să nu le uite poanta, le spunea cu şarm, întreţinea, într-un cuvânt, buna dispoziţie prin anticamere a secretarelor şi secretarilor care, şi ei, primeau cravate şi pixuri, cartuşe de *Kent* şi ceasornice elveţiene sub formă de breloc, aduse cu sacul de pe unde pleca, pentru a i se uşura audienţe intempestive în care-şi distrugea duşmanii între două glume. Îşi vârâse adversarii în puşcării, le trimisese comisii necruţătoare în anchete ce constatau cu o regularitate îngrijorătoare mari neglijenţe în serviciu. Părea drastic, cinstit, un om dintr-o bucată, funcţiona pe post de asanator, dar asta nu-l împiedica să ia mită cu ajutorul unei surori de caritate care-i era şi amantă şi mijlocitor, într-o locuinţă particulară unde se strângeau tablouri de Petraşcu, bijuterii sau metraje, câte zece mii de lei, în pachete vârâte în plicuri ce aveau aerul că sosesc de la cine ştie ce ministere cu indicaţii secrete, totul făcut cu o precizie demnă de invidiat. Ceafa şi obrazul lui, ras până la sânge, răspândeau un parfum discret de After Shave, hainele gri din stofă englezească erau impecabil croite la un croitor renumit şi favorizau silueta unui bărbat trecut de 60 de ani, pe care nu-i arăta. Privindu-l, mă gândeam că secretul supravieţuirii prin revoluţii a atâtor lichele rămase în istorie era elementar: mult umor, să ştii să tragi cu o puşcă duminica dimineaţa pe un câmp, la iepuri,

dar nu să omori fazanul şefului; cu o vorbă pipărată, cu un compliment bine găsit, nu adresat direct, ci lateral, cum se trage din mers, splina *mandarinilor* se drena pe loc, cui nu-i făcea plăcere să-i spui că arată ca un domn de 30 de ani, ba dacă avansai că vânaseşi cu regele Carol al II-lea care trăgea mai prost ca interlocutorul tău, era şi mai bine. Trebuia să ştii să aştepţi, să sugi burta, să nu te lauzi cu fapte personale, nu, dacă stăteai bine şi te gândeai, tu, cel în cauză, erai un imbecil, ideile geniale le avea însoţitorul tău, nişte idei irefutabile, ce spun eu irefutabile?, geniale, domnule, fie că era vorba despre comercializarea pe scară naţională a castraveţilor murati, fie că ar fi trebuit avansat ceva şi în materie de industrie casnică, de pildă, cum să pui toarta la ţucalele produse pe bandă: pe stânga sau pe dreapta? Zicea mandarinul că e mai bine pe stânga, trebuia să exclami, exact, este cel mai potrivit lucru, uite, de pildă mie, unul, nu mi-ar fi trecut una ca asta prin cap! Dacă nu uitai nici zilele de naştere ale verişorilor, nepoţilor şi bunicilor celui pe care-l însoţeai, erai om, dar nu aşa, după calendarul oficial; nu, domnule, trebuia să fii atent şi la calendarul ortodox, să nu scapi cumva vreun sfânt creştin, păi ce, era joacă? Dacă exista o mătuşă Eudoxia în familie şi nu aflaseşi din vreme că exista o zi a Sfântului Eudoxiu erai pierdut, dar câţi astfel de sfinţi obscuri nu existau şi câte mătuşi ce trăiau prin atenanse, ţinute precum câinii fără rasă prin periferiile curţilor în care intrai după ce te anunţai cu interfonul de la poartă, numai că vedeţi şi ele, aceste mătuşi obscure contau, se iveau la praznice, la parastase, la ceremoniile dese şi oculte din familii şi o telegramă trimisă la timp conta enorm, pentru că ele, bunele femei, puteau să întrebe tam-nisam pe draibării din familiile mari: „Dar simpaticul ăla de doctor care m-a îngrijit anul trecut de trânji, ce mai face? Ce om atent, ce domn, se vede că a fost bine educat, nu ca tineretul nostru din zilele de azi, care nu mai ştie ce este aceea maniera"... şi aşa mai departe. Unul dintre aceşti oameni ce reuşiseră în viaţă, un binecunoscut poet de curte, făcuse carieră plimbând pe un bulevard principal copilul unui cunoscut înalt funcţionar, dar ştiţi, fără jenă: la prânz şi seara, ca o veritabilă bonă, era şi el lângă doctorul în cauză, se împrieteniseră spontan pentru că serveau la aceleaşi case, mi-aduc aminte cum debutase în viaţă, purta bască precum zidarii, afişa un fel de uniformă de proletar în curs de recalificare, vorbea tare şi mânca mult, cerea două fripturi de la început dacă-l invitai la masă, pentru că, mărturisea cu candoare, a trăit prost la ţară între ai lui, numai cu mămăligă şi apă, cu cartofi reci şi carne de oaie, şi alea doar de Crăciun şi de Paşti. Muncise pentru cariera lui ani de zile, delaţiona cu plăcere, practica toate astea ca pe un sport benign, sub surâsul său exista o ticăloşie bine pusă în pagină, cel interesat se şi amuza, era şi adus la curent cu noutăţile zilei, care cu cine trăia, ce mai scăpase la şprit şi aşa mai departe. Cum ziceam, acesta plimbase doi ani copilul unui *mandarin*. Făcea ca rata, ca pelicanul,

ca un mops turbat, băieţelul din cărucior zbiera că vrea lapte, el, gata cu suzeta, gata cu trulu-lu, cu măcăitul, cu păpuşa, cu oliţa, îl ştergea la cur pe prinţul moştenitor cu hârtie igienică chinezească pregătită din timp, mirosea caca şi avea aerul că e încântat, copilaşul divin mâncase flori, aşa de frumos parfum emitea. Şi uite aşa, timpul trecuse, copilul intrase pe mâna bonelor şi el căpătase o vilă cu 9 camere, cu bazin în curte şi chiar un scăunel bine retribuit. Dar mai bine să rezumăm: deci, înveselirea partenerului, cedarea focului la mistreţ, a pupa mânuşiţa, a face pe prostul, a declara că eşti cel mai tâmpit subaltern, deşi ai câteodată şi iniţiative pe care le oferi cu generozitate celor pe care-i serveşti, fără nici un fel de pretenţie, retrăgându-te în cel mai cumplit anonimat, scriind discursuri cu cât mai multe citate din clasici pentru cine trebuie şi după aceea recenzii în revistele timpului, declarând, sub proprie semnătură, că gândirea economică românească a făcut cu ocazia aceasta un salt calitativ important, iată condiţiile reuşitei sociale în vremurile noastre de avânt şi muncă voluntară. Priveam rândul de cefe bine aliniate din faţa mea: numai personalităţi, domnule! Iată-l pe isteţul planificator care ne-a dus de râpă cu aparatura lui electronică importată din America, pentru că aparatele de peste ocean funcţionau ireproşabil, numai economia, nu; iată-l pe ministrul acela care vorbea prin intermediari cu cei aflaţi în holul ministerului său şi-şi nota într-un calendar audienţele, încurcând atât de rău treburile pe acolo, încât în şase luni căpătase o însărcinare şi mai înaltă, pentru că la noi aşa este: eşti retrogradat în sus! Mai la stânga se afla un amabil interlocutor care mă saluta cu deferenţă de câte ori mă vedea, el purta semnătura unei idei geniale, cum sunt toate ideile în societatea noastră, şi anume: desecarea lacurilor şi înfiinţarea unor ogoare noi pe funduri. Adică de ce să nu punem noi porumb acolo unde carnea creştea de la Dumnezeu cu milioanele de tone? De ce să nu semănăm porumb în mlaştini?... La ce e bun porumbul? La hrănirea porcilor! Deci vom avea carne căcălău! Foarte bine, dar şi aşa aveam carne şi încă peşte viu! Asta nu conta! Conta că noi făceam un lucru care avea să revoluţioneze economia naţională, vom înmulţi cantitatea de porumb, semănând milioane de hectare cu păpuşoi, ca în cunoscuta anecdotă: – Ai auzit? – Ce? – Facem cărămizi din căcat! – Şi cu cărămizile ce facem? – Le exportăm la bulgari, de unde luăm parfum de trandafiri – Şi cu parfumul ce facem? – Îl exportăm la ruşi – Şi ruşii ce ne dau? – Ne dau căcat pentru cărămizi. Că mai fuseseră câte unii care amendaseră aceste năstruşnicii, nu conta! Ce-i ăla echilibru ecologic, ce-i aia climat, ce-i aia utilitatea unor mătci în care revărsările Dunării să aibă loc, nu să inunde judeţele din jur, cum avea să se întâmple peste câţiva ani, nu conta decât ideea nouă de a seca lacurile şi de a pune porumb pe fundul bălţilor, a rămâne fără peşte pentru a putea hrăni porcii şi aşa mai departe. Aceeaşi minte măreaţă emisese ideea de a se intra cu

tractoarele în Deltă la defrişarea stufului, pentru a procura hârtia necesară poeţilor şi scriitorilor, contribuind astfel la revoluţia culturală cu umilele sale puteri, dar alungând păsările şi producând pagube de miliarde... Minunaţii bărbaţi stăteau măreţi în fotolii şi cu îi priveam cu un fel de curiozitate bolnavă, erau cei ce cumpărau cu frenezie maşini-unelte de sute de mii de dolari şi le aduceau în ţară şi le lăsau în curţile uzinelor pentru că întâi trebuiau să existe maşinile şi pe urmă se făceau halele ce trebuiau să le adăpostească! Gândire mare, domnule! Alergau de colo, colo, băteau continentele, se întorceau încântaţi, cumpărau Albertine pentru tipărit, adevărate minuni ale tehnicii, dar se scumpeau la tărâţe şi nu mai aduceau şi instructori care să arate nenorociţilor de tipografi cum să le pună în funcţiune, şi ei, aceşti umili muncitori obişnuiţi cu vechile rable ale lui Stelian Popescu sau Pamfil Şeicaru, înşfăcau ciocanele şi le porneau ca la stână şi uite că mergeau, nu cum trebuie, dar se mişcau, scoteau gemete, se defectau repede şi înţelepţii bărbaţi iar se suiau în trenuri şi în avioane şi fugeau să mai achiziţioneze câte ceva, pentru că de la drumurile astea se mai alegeau şi ei cu o maşinuţă acolo, un depozit de mărci pe la cine ştie ce bancă elveţiană, mută ca mormântul, pentru zile, Doamne fereşte, negre, că niciodată nu ştii ce-aduce ceasul! Ele, aceste cefe asudate, pline de negi, de circumvoluţiuni de grăsime, ca valurile mării, ele gândeau pentru noi şi la trei luni se scumpea brânza! Lucru fatal, dacă ne gândim, într-o revoluţie economică, fapt caracteristic într-o societate în plină dezvoltare.

Dar gândurile mele fură curmate de apariţia prezidiului şi spectacolul de gală începu, lent, ceremonios, în sunetul discret al aparatelor de filmat, în şoaptele şi ţîşturile celor ce nu voiau să piardă nici un cuvânt din cele ce se auzeau. Deocamdată, cineva citea un raport. De fápt, era vorba despre nişte reabilitări *post mortem*. Lista celor dispăruţi nu era lungă, era în schimb tragică. Morţii purtaseră nume ilustre, îi ştiam pe toţi, copiii îi învăţau acum la şcoală, cu biografii şi operă, deveniseră busturi prin aule. Pe unii dintre ei îi apucasem încă vii, fotografiile lor uriaşe dominaseră pieţele publice şi chipurile surâzătoare fuseseră purtate pe pancarte de-a lungul bulevardelor la sărbătorile mari ale naţiunii, între ucigaşii lor, şi ei în fotografii şi pancarte, surâzători, şi ei plini de încredere în viaţă şi în viitorul strălucit care ne aştepta pe toţi. Plutisem şi eu în mulţimea aceea care umbla în pas egal spre o uriaşă piaţă dominată de statuia lui I. V., opera scluptorului Dumitru Demu, care arăta cu dreapta drumul omenirii spre bunăstare, statuie ce fusese tăiată cu fierăstrăul electric într-o noapte şi cărată la gunoi, dar discret, nu cum făcuseră ungurii, care sunt mai apucaţi, cu trotil, cu contrarevoluţie şi puşcoace! Nu, la noi, ca totdeauna, se lucrase cu mănuşi, cu discreţia şi bunul simţ ce ne caracterizează: să nu pută, domnule, să nu jenăm pe marii noştri aliaţi. Aşadar, îi văzusem vii la tribune, salutând mulţimea ce plutea ca un

val legănător printre sutele de drapele de mătase care foşneau ca un lan de porumb la primul vânt al toamnei, şi cum mai cântau muzicile, fanfarele, şi cum se striga în cor, cu adoraţie, şi cum mai dansau echipele de dansuri naţionale şi trupele sindicale ce făceau *cazaciokul* pe vine, din mers, şi pe urmă veneau gimnaştii şi unde pui dumneata piramidele şi fetele alea frumoase numai în maiouri, sculăreţe şi bine alcătuite, trecând prin cercuri şi fluturând flamuri în însoritele zile ale parăzilor! Totdeauna, în astfel de zile, mă simţeam ca într-un Bizanţ fictiv, printre prapuri şi cântece greceşti grave, şi mă pierdeam cu un fel de voluptate în beţia acelor mase ce repetaseră frumosul lor entuziasm cu instructori, zile întregi, în acelaşi loc, pentru ca nu cumva, măi tovarăşe, să se supere cine ştiam noi, că unul a ieşit mai în faţă sau că vreo dactilografă bătrână, cătrănită şi ostenită de câte dispoziţii bătuse la maşină, a dormit pe ea tocmai în faţa tribunei principale. Megafoanele uriaşe emiteau fioros marşuri de victorie şi beţia comună îmi lăsa un gust amar. De trei ori pe an ieşeam la defilare şi eu socoteam, minte de cretin, cam cât costau aceste plăceri colective şi îmi spuneam că mai bine, cu banii ăştia, am fi cumpărat ceva care să ţină, şi iar se scumpea brânza şi economia naţională prospera în salturi spectaculoase, după cum se putea citi în ziarele timpului ce anunţau îndeplinirea cincinalelor!

Lectura lungului raport, plin de chichiţe juridice şi de evocări respectuoase, fără aprecieri grave la adresa celor ce greşiseră, pentru că adevărul mai fusese îndulcit oleacă; de la o zi la alta, se spunea că se exagerase într-adevăr, se ascultase adică orbeşte de directive nesăbuite, şi ele iscate din spiritul de imitaţie atât de fatal într-o situaţie limită, dintr-un export condamnabil de revoluţie. Parcă ce, nu ştiam cu toţii că la francezi fusese la fel? Era nevoie de câteva capete ce trebuiau să cadă? Era! Atunci? Genialul conducător parcă nu-şi trimisese în faţa plutonului de execuţie pe cei mai devotaţi amici şi aceştia muriseră strigându-i numele cu adoraţie, că-i trimisese? Ce era mai prost în chestia asta era faptul că nu te puteai obişnui decât destul de greu cu succesiunea de adevăruri: când greşise revoluţia şi când avusese ea dreptate? Era aproape insuportabil să accepţi pe rând ceea ce ai detestat, dar asta era piesa: cei mai buni căzuseră sub gloanţe şi strigaseră: Trăiască Corifeul, trăiască părintele popoarelor şi, într-un astfel de climat, erorile se luaseră ca pojarul! Eroarea victimei rămâne peste vremuri în credinţa tâmpită a *fair-play*-ului călăului, parcă e un făcut! Oameni puşi la zid şi necrezându-şi ochilor şi urechilor că tocmai lor li se putea întâmpla una ca asta şi tot sperând că totul nu este decât o farsă pentru încercarea puterii morale şi că gloanţele veritabile nu puteau să fie decât nişte cartuşe cu lemn în capăt şi că după jucarea farsei aveau să sosească demnităţile, răsplata, decoraţiile. De fapt, dascălul omenirii curăţase totul în jur din motive binecuvântate: mai întâi că nu încăpeau mai multe săbii

într-o țeacă și pe urmă că se visa un despot absolut, dorind să reabiliteze ideea de putere care se cam scofâlcise; movile de morți, pentru că moartea face lux, cadavrul în genere trebuie să fie de calitate, să reprezinte ceva, altfel semnificația finalului nu mai avea adâncime, pentru că în tehnica rimei intra neapărat și absurditatea: cu cât cad victime mai nevinovate, cu atât crimele sunt mai perfecte și călirea fierului este mai plină de sens. Oricărei doctrine îi sunt necesare cadavrele, sfinții, mausoleele, reabilitările, altfel ce s-ar mai face poeții, muzicienii și sculptorii? Pe cine ar mai lăuda ei, pe cine ar mai cânta, ce statui am mai avea noi în piețele publice? Acuma raportorul arunca totul mai ales pe muierea aia cu părul retezat à la Mary Pickford, fanatica care ne asurzea la radio cu gura ei ca un spărgător de nuci, clătinând din pletele scurte și băgând la baștă sute de mii de nevinovați, ridicându-i din așternuturi, strămutându-i și ducându-i în Bărăgan, ori la drăgutul de Canal. Ca una ce împărțise patul și ideile cu Mustăciosul, trebuia să-i repete și gesturile majore, totul fusese necesar pentru a trezi conștiința noastră ce atipise în mijlocul marasmului burghez, moștenit: Din clipa apariției sale pe scena politică, totul deveni posibil: lucrări faraonice, crearea unui corp obligatoriu de delatori (pentru că și asta-i o castă necesară oricărei societăți, cum e apa de băut), inventarea proceselor pe bandă, cu martori de profesie, ori voluntari, cuprinși de o dragoste incomensurabilă față de adevăr și justiție, și așa mai departe... Ea ne adusese consilierii care ne învățau cum să ne tundem munții de păduri cu ajutorul societăților mixte și cum să tragem din pământ tot petrolul dându-l de pomană, cum să plătim de zece ori datoriile de război, ea inventase ultimele lagăre în care deținuții fuseseră distruși sistematic cu mămăligă cu ciment și alte distracții frumoase, cum ar fi ruperea boașelor de către câini dresați, cu aruncarea de la etaj, chestiile alea pe care le vedeam la cinema și spuneam că sunt numai ficțiune, dar, în sfârșit, totul se încheiase, începusem să ne obișnuim cu croitoria de lux a morții, cum spunea careva, și începuseră scuzele și reabilitările. Întâi îl căraseră din mausoleu pe Corifeu, nu cu tam-tam, peste noapte, statuile gloriosului generalissim dispăruseră din sud-estul european, bronzul topit, soclurile de marmură aruncate în anonimatul pavajelor, și în locul siluetelor lui agresive rămăsese un gol nostalgic, numai că spiritul său, cum aveam să constatăm mai târziu, nu murise deloc, el sta cuibărit în sufletele bătrânilor și se ivea în câte vreo ședință, în vreo cuvântare rostită cu spume la gură.

Cu toată discreția ținută la scoaterea cadavrului îmbălsămat din vitrina lui asiată, care făcuse multă rumoare în lume, noi nu trebuia să ne amestecăm, sunau dispozițiile, fiecare cu morții lui! În chestia asta treaba e delicată, lucrurile nu se fac otova, trebuie să ții seama de împrejurări, de situații, de cutare, de cutare, ehei, câte neplăceri poți avea dacă scoți prea devreme un cadavru în oraș! El, acest cadavru, trebuie fezandat, pus în valoare la vreme

şi mai ales cu un câştig, cât de cât, pentru că nimeni nu moare degeaba şi la întâmplare. Din fiecare picătură de sânge se poate scoate câte ceva, asta măcar trebuia învăţat din toată tevafura cu războaie, cu lagăre, cu persecuţii rasiale; să dobândeşti un avantaj moral dintr-un hoit! Pentru că altfel de consideraţie capeţi atunci când arunci în balanţă un număr mai mare de cadavre decât alţii. Poţi să deschizi gura până la urechi, poţi să te baţi cu pumnii în piept ca evreii cu Auschwitz-urile lor şi în cele din urmă poţi, la rândul tău, să faci să curgă sângele altora în valuri, în numele morţilor tăi, al martirilor tăi, al schilozilor tăi! La toate astea nu-ţi dă dreptul decât cantitatea de răposaţi pe care ai depus-o în seiful mondial al sângelui, care transformă acest capital în teritorii, în mine de uraniu exploatate pe gratis, în anexări de teritorii şi dictaturi şi chiar în export de specialişti, în jafuri cu acte în regulă. Nouă, dacă te gândeai bine, ni se trăsese de la localitatea aia climaterică, Yalta, de la escrocii ăia mari, care, cu armatele lor, cu soldaţii lor şi cu puşlamalele lor de generali, plus capitalul, plus reaua credinţă, plus tradiţia lor de a jăcmăni ţările mici, împărţiseră lumea în două, ca pe o vită. Eu pe cei patru mari, cum li se zicea în gazete, i-aş fi dezgropat şi le-aş fi făcut ceva pe cap, i-aş fi aruncat la porci, să-i mănânce, dacă va mai fi rămas ceva din hoiturile lor împuţite. Ăla cu trabucul lui, cu mutra lui de băutor de whisky, pictorul, cel ce promitea numai lacrimi şi sânge concetăţenilor lui, ticălosul gras ca un buldog, hrănit numai cu carne proaspătă, el şi paraliticul cu mutră de ghicitoare în cărţi, cel ce sta în cărucior şi mai lăsa să-i scape printre dinţi vorbele alea frumoase despre libertatea lumii şi despre principiile diriguitoare ale Naţiunilor Unite şi alte iordane de adormit copiii, pentru că pe Mustăcios îl iert, el era, orice ai vrea să spui, o persoană, el profita, el bătea cu pumnul în masă şi vidanjorii ăia cu ştaif, cu *Magna-Charta Libertatum* şi cu *Constituţia Americii* în spate, acceptau orice, pentru că le era frică de călăul tandru care-şi ucisese şi fiul, dându-i-l pe tavă lui Hitler. Pungaşilor, după ce mierliseră în paturile lor, li se făcuseră funeralii naţionale, se trăsese adică cu tunul de 21 de ori, după care îi înfundaseră în mausolee ca pe nişte conserve de rang mare ce erau, iar noi beleam p...! Morţi, răniţi, lagăre, tifos, amputări, denunţuri, spioni şi Curţi marţiale, totul sub pulpana impotenţilor ăstora! Stăteam la cozi, vedeam filme tâmpite şi trebuia să-i şi aplaudăm! Ei luaseră cele mai cretine măsuri militare şi cei din jur le şi decretaseră ca geniale. Corifeul le ştia pe toate, dădea sfaturi pentru gospodine şi ne învăţa ortografia, se fotografia cu copii în braţe şi-şi otrăvea colaboratorii. Îi făcuseră, până să crape, biografii date cu Sidol, luând-o din copilărie şi până la Căderea Berlinului, era atât de mare că îl visam şi noaptea: frumos, rumeor, înţelept ca Socrate, înalt, mai ales înalt, dominând ruinele Războiului al doilea mondial şi sufletele noastre care tremurau de frică. După încheierea păcii îi pusese cu botul pe labe pe foştii

aliaţi; nu mişca unul, de la Arhanghelsk până la Londra, toţi făcuseră în pantaloni, cu toată ambiţia lor. Degeaba se răţoiau miniştrii, pederaştii ăia plini de discursuri şi de amante masculine. Dacă i-ar fi trăsnit bătrânului prin cap pe atunci, le lua Europa de sub nas, numai să se fi înfoiat el niţel la ei, aşa, să se fi sborşit în mustăţi şi gata cu băncile lor, cu casele lor de toleranţă, cu bisericile lor, cu curvele lor cu tot! America? Pe America o durea undeva de soarta Europei! Nu decretase unul, de mult, că spiritul european murise şi că asistam la declinul Occidentului? Şi, ce, nu era aşa? L-au lăsat întâi pe sifiliticul de Hitler să-şi facă de cap cu măcelarii lui, cu saluturile lor ca la casa de nebuni: *Heil!* şi cu palma dată peste umăr. Trăgeai un pârţ, strigai: *Heil!* Te duceai cu dama undeva, la un loc mai discret: *Heil!* Puneai un număr: *Heil!* Şi până la urmă ce-au făcut? I-a vârât nebunul pe franţuzi în mare, la Dunkerque, i-a isprăvit pe rahaţii lor de generali, cu linia lor *Maginot* cu tot, cu trădători cu tot, cu Lavel şi cu Moş Bodrângă de Pétain, care era să moară şi el la zid, unde-l mai pui pe nenorocitul de Mussolini, calamitatea aia de dictator, că dacă e vorba să fii dictator, fă-o, domnule, ca lumea, nu te opri la mijloc, strigă, omoară, bagă-n pământ, să te ţină minte lumea ca pe Genghis-Han! Uite, în privinţa asta, pe Mustăcios îl admir, a lăsat ceva în urma lui, văduve cu toptanul, ambuscaţi, buni de balamuc, nu s-a jucat, a lichidat în dreapta şi-n stânga, începând cu cei mai devotaţi, ca să nu aibă vorbe... Pe când ăsta? Macaronarul ce-a făcut? Ştiţi cum a murit... Cu cracii în sus, lângă Clara Petacci, mai mare râsul! Cel puţin Paranoicul de la Berlin a avut morgă, a băut otravă cu o coafeză sau s-a împuşcat şi pe urmă ciracii l-au ars cu benzină, ca să nu mai găsească aliaţii ceva să pună la Muzeu, în afara unei danturi false! Nu, Adolf nu s-a încurcat, nu a fost operetistic, un ratat precum copia lui italiană. Nici vorbă, nici cu ăilalţi nu mi-era ruşine. Coarde mari, democrate, vorbeau despre măreţia omului şi şi-au vândut până şi oasele morţilor din timpul Primului război mondial pentru ca să facă zahăr din ele, ce parcă nu ştiţi? Toţi cei căzuţi în câmpia Flandrei, vorba cântecului, sau ce mai rămăsese din ei, nişte femure vândute la kilogram şi băgate în fabricile de sfeclă, ăştia da, oameni, şi-ar fi vândut şi propriile cadavre, numai bani să iasă! Dar să n-o iau razna: întâi l-au scos, deci, pe Mustăcios din mausoleu, i-au dărâmat statuile şi au început să-l toarne opiniei publice. C-a făcut, c-a dres, că trăia cu copile de 13 ani, că avea trei sosii, de nu ştiai care-i Corifeul şi care dublura, că i-a mierlit pe alde Kirov, pe alde Lenin chiar, listă lungă, ţi se făcea părul măciucă, şi încă s-au oprit la timp, pentru că altfel cine ştie ce mai ieşea la iveală. Pe urmă, uite că şi-ai noştri au dat-o pe bune, au început să ridice fustiţa: ascultam acum un raport cuminte, gospodăresc: cât ni se furase în petrol şi uraniu, cum scriau ei în acte aiurea şi cum se făceau ei că plătesc, marii noştri aliaţi, şi cum plătisem noi de 50 de ori mai mult, ca să ne învăţăm minte, şi cum achitam

şi cum strigam „Trăiască poporul frăţesc!", cu drapele şi cu articole de fond, cu cântece de-alea frumoase pe vine şi cu dansatori în şalvari, cu cizme, şi câte şi mai câte! Păi unde să fi fost oamenii ăia puternici care să zică: *Nu!* Aşteptaseră şi ei să se lărgească gaura, şi gaura se lărgise! O clipă şi pe-acolo ţâşnise *ăl bătrân,* care fusese radiat la o conferinţă, subtil, ştiinţific, fără mare tămbălău, lucru curat, un canceraş, şi gata, totul se sfârşise frumos, cu colegii şi garda de onoare la cap, pentru că orice curaj pe lumea asta se plăteşte, parcă cine nu ştie? Întâi trăseseră în el cu gloanţe, voiau să-i plătească pentru eroarea lor de a nu fi mizat pe Anica, fata aia bătrână de 50 de ani, cu părul retezat, care nu ştiuse să fie mai fină, mai pliabilă, şi părintele omenirii îl alesese pe *ăl bătrân,* care ştia să spună glume deocheate, să bea şi era şi de-al locului.

Dar acum venise *Reformatorul,* îl vedeam, se afla în prezidiu, el ne transmitea la toţi acel curaj nebun de a sta drepţi, în picioare, şi de a spune *Nu!*, când nimeni nu mai îndrăznise să spună *Nu!* Tot coşmarul nostru vechi, cu conducte care aruncau petrolul nostru de 15 ani incontinuu, undeva, într-un neant geografic, cu munţii raşi, goliţi de uraniu, cu furtul de climă şi cu furtul de teritorii, cu luatul cu japca, cu marşuri ale prieteniei indestructibile, totul se sfârşise. *Reformatorul* era acolo, răspândind un aer rece printre veteranii care nu avuseseră curajul să zică la timp: *Nu!* sau nu putuseră să spună: *Nu!*; albi toţi, palizi, ascultând, ca şi când n-ar fi cunoscut-o, incredibila poveste a jupuirii, uriaşa istorie a furtului secolului. O tăcere grea, plină de atenţie, luase locul acelui zumzet de început. Nu mai respira nimeni. Lojile ca nişte cuiburi de rândunică, de sus, de sub uriaşul pântec de beton al *Sălii de concerte,* se goliseră, corespondenţii străini fuseseră poftiţi discret afară, ceea ce urmase era o chestiune care ne privea numai pe noi, ei aveau să afle sau să deducă ce s-a întâmplat aici după comunicatul final care, de obicei, ca orice comunicat final, era destul de ezoteric. Raportul principal avea peste 6000 de pagini, cuprinzând observaţiile comisiilor de verificare, dar nouă nu ni se citea decât un rezumat, un digest, ceva scurt, precis, dar nu mai puţin înspăimântător. Şi-atunci îmi adusei aminte de imnurile pioniereşti în care marii bărbaţi învinuiţi acum de atâtea lucruri mârşave erau cântaţi în versuri de către poeţii timpului, ca alde Maria Banuş şi Deşliu, de mascarada cu drapele şi cu panouri purtate în spate şi de uralele, sincere sau nu, ale mulţimii fanatizate, de discursurile auzite de atâtea ori, de cuvintele late, de profesiunile de credinţă la care asistasem şi, la urma urmelor, biata mea bună-credinţă, pentru că şi eu mă bătusem în pieţele publice cu fasciştii, cu scursurile alea jegoase de dreapta care urlau în numele Regelui, al Naţiunii şi al Credinţei în Dumnezeu, Atoateţiitorul, în timp ce omorau şi te puneau la zid şi îţi dădeau la cap; aşa cum mă bătusem şi cu pleava cealaltă, zisă intelectuală, care umbla cu alte cuvinte lustruite în gură:

Democrație, Dreptate, Pământ țăranilor! Să faci ceva pe toate! Un pederast care purta ciorapi de mătase și fugea la Bădăcin când era mai groasă, trecuse, ani de-a rândul, drept cel mai mare om politic român! Căcat! Un moș cu țăcălie albă, fiul statuii din Piața Universității, altă fantoșă căzută, al doilea lider democrat, mare om de stat, ca să nu mai vorbim de-al treilea țucălar, un socialist pe puncte, unul bun numai pentru Congrese, iată ce produsese războiul! Acum toată lupta politică mi se părea o mascaradă fără egal. Se trăsese cu gloanțe, mai muriseră, rațional, la noi se murea rațional, nu ca în alte părți unde sângele curge gârlă; nu, noi avem tehnica de-a mierli cât mai puțini pentru a putea spune că suntem în rândul lumii, dar când e, la o adică, poporul se duce acasă, termină la vreme, nu lasă multe cadavre pe caldarâm. Pe urmă vine altă echipă și așa mai departe. Putem în felul acesta să încropim o istorie, cu personalități, cu biografii, cu relatări senzaționale din detențiune, cu vorbe mari și toate chestiile alea frumoase din care trăiesc învățătorii și directorii de case de cultură. Într-un cuvânt, toate astea intrau sigur în capitolul erorile revoluției, așa că se lăsa cu pensii, se plăteau anii de detențiune gratuită, se acordau dispense, se socoteau ca perioade de muncă toate zilele de caft și de tăiat sare, totul se repara, era într-adevăr o minune! Generali batjocoriți și scuipați numai pentru că-și iubiseră țara și ascultaseră de ordinele superiorilor, târâți prin beciuri și puși să lingă cizmele foștilor soldați de ordonanță, niște țigani borâți, primeau acum sume fantastice pentru ce înduraseră și eu nu știam sigur dacă banii puteau să acopere toată acea rușine, toată acea umilință și degradare morală ce nu se mai putea șterge cu nimic. Pensii strălucite și vile, amante tinere și mașini de lux, conferințe și aplauze cuvioase ca pentru niște reabilitați, locuri de onoare în loji la spectacole, căcălău de decorații și parăzi, drapele și cununi de laur după ce ai tras din greu la scoaterea hârdăului și-ai desfundat tunurile puștăriilor, în timp ce nevestele își vindeau totul din casă și erau transformate în prostituate de lux! Asta pentru cei ce scăpaseră, pentru că cei mai mulți mierliseră și văduvele benchetuiau cu peștii lor tineri și cu fiii lor, trimiși în compensație la studii la Oxford și Cambridge și se pișau pe țară și pe viitorul ei, pentru că de fapt asta visaseră: să ajungă undeva în străinătate, să pape tot, să ia LSD și să o facă pe *hippy,* că așa se purta... Poate că între urmașii acestora sau între supraviețuitori mai existau și oameni cinstiți, dar borhotul era prea mare ca să mai poți crede în ceva, în cuvinte lustruite și în regrete eterne. Acum se citeau detaliile, cum îl achitaseră pe unul dintre *Întemeietori,* o porcărie, la trei ani după moartea Tătucăi, incredibil, și noi care eram gata să aruncăm toate zoaiele pe el, dar vinovatul era altul, era *Bătrânul* moldovean, cel cu surâsul dulce și cu o sănătate echilibrată a chipului, Batiușca al nostru drag care tăiase conductele și le spusese Pa și Pusi la amici și lumea îl adorase pentru că avusese, în sfârșit, curaj când îi venise bine și-i dusese pe târcovnici

cu preşul şi îi făcuse să plece de aici cu tancurile lor, cu sfaturile lor mai rele decât tancurile, cu şiretenia şi brutalitatea lor, cu imbecilitatea lor, cu acea obscuritate fatală pe care o împrăştiau pe unde treceau. Îl vegheasem şi eu pe bătrân la capul catafalcului şi dusesem împreună cu alţii o coroană la Mausoleu, pentru că întâi ne făcusem Mausoleu şi grădiniţe de copii, asta era specialitatea noastră: copii cu buchete de flori la aniversări şi un Pantheon de marmură cu flacără veşnică.

Raportul arăta precis cum se strânseseră probele împotriva unuia dintre întemeietori, cum unii, slabi de înger, fuseseră trimişi să înveţe unde trebuia tehnica înscenării de procese perfecte, fără fisuri în depoziţii şi aşa mai departe: Hârtii, mărturii mincinoase, o ură sistematică, diabolică, pentru că nu oricine poate să bage în pământ pe un nevinovat, şi încă cu acte în regulă, cu respectarea legalităţii la care noi ţinem cel mai mult, ca la ochii din cap, cum se spunea de atâtea ori în ocazii festive. Martorii tocmiţi apărură şi ei mai târziu în sală şi povestiră spăşiţi cum li se puseseră în gură acuzaţiile irefutabile, cum stătea *Bătrânul* la telefon şi aştepta mărturiile complete ale celuilalt, ale rivalului potenţial, care i-ar fi luat tronul, cum îl ameninţa el pe şeful anchetator, ofiţer de carieră şi ditamai ministru, incapabil să scoată untul dintr-un acuzat încăpăţânat ce nu voia să recunoască faptul de nimic că trădase ideea, idealul. Raportul înainta ca un buldozer într-un strat de guano, dacă aş fi avut la mine o sticlă de rachiu de 80 de grade aş fi tras o duşcă, pentru că există adevăruri insuportabile. Aceeaşi sală, acelaşi cofet albastru de catifea şi cuiburile de rândunică de sub plafonul ca o burtă de balenă, sub care răsunau replicile actorilor lui *Royal Shakespeare Company*:

„Azi iarna vrajbei noastre-n mândră vară
Schimbată este de-al tău soare, York,
Iar norii de deasupra casei noastre
În sânu-adânc al mării-s îngropaţi.
Azi lauri încununã-a noastre frunţi,
Iar armele sfărâmate-s ,azi, trofee.
Azi strigătul de teamă-i chiot vesel
Şi marşul morţii azi e pas de dans...“

Gulerul impecabil, alb ca adevărul, puţin asudat, se întoarse spre mine. O faţă răvăşită, excitată de cele ce auzea. Gura lui de colportor corupt, gura şefului de departament care scria pe rapoartele ce-i solicitau un loc în spital: „nu“, moşierul ce se descurcase lingând fundurile, trecând prin Revoluţie cu acelaşi dispreţ pentru cei umili, pe post de mare specialist, îmi şopti:

– Îl vezi pe ăla?

Îmi arătă o ceafă grasă, în trei trepte, ca racheta Saturn, în costum închis, cu spete mari de taur comunal în călduri.

– Îl văd, rostii fascinat.

– El i-a făcut felul. A intrat în celulă, l-a ocolit ce l-a ocolit pe Pătrăşcanu şi, pentru că nu avea curaj, victima i-a strigat exasperată: „Termină odată, domnule, că te bag în pizda mă-tii! Fă-ţi datoria şi-nu mă mai scoate din sărite!" Drept care, onorabilul nu i-a putut zbura creierii decât după două săptămâni de pândă reciprocă, victima nedormind nici o clipă şi supraveghindu-şi călăul necruţător până când oboseala l-a doborât, în sfârşit.

Povestea cu o beatitudine ciudată pentru urechile mele toate acestea, pentru că el asistase şi ieri la această mascaradă a mărturisirii, dar, vezi Doamne, asta li se întâmpla LOR, adică nouă, el era din afara chestiunii, deşi avea grad mare în administraţie; pe el, murdăria auzită de două ori nu-l atingea. Totul spus cu aceleaşi cuvinte negre, un greu şi murdar torent de vorbe, cum sunt unele dintre ele şi în care încape toată ordura umană, aceleaşi cuvinte înălţătoare cu care se fac poezii şi se alcătuiesc proclamaţii care rămân în adevărata istorie, cuvinte cu care se adorm copiii, seara, cuvinte de iubire, şoptite sub lună sau pe câmpul de luptă, bete de avânt şi de dragoste, cuvinte ce te fac nebun de durere sau care te împing la moarte într-o beţie fără ştire, cuvinte îngrozitoare conţinând adevărurile cele mai crunte, cuvinte ce ies din propriul lor jeg la suprafaţa conştiinţei, cuvinte de regret sau ale mărturisirii, cuvinte ca nişte câini jigăriţi, dând din coadă; cuvinte puţind, asudând de oroare. Ele se suprapuneau cu altele care veneau din memoria mea uitucă, ciudat de fidelă în aceste clipe, cuvinte de mai de mult, ieşite din gura unui actor îmbrăcat în costum elisabethan:

„Tristeţea strică somnul şi odihna
Din noapte face zi şi din zi, noapte.
N-au alte glorii, prinţii, decât faima
Deşertăciunii; cinste în afară
Acoperind tortura dinăuntru.
Adesea doar închipuirea-i preţul
Atâtor chinuri ce cuprind o lume
Iar titlurile, de un nume simplu
Doar zarva faimei le deosebeşte..."

– De unde ştii? l-am întrebat pe cel din faţa mea, deşi cunoşteam răspunsul.

– Ieri a spus tot, acum face numai rezumatul. Toţi pereţii celulei erau plini de sânge, creierii victimei zburaseră pe zid. Îl vezi ce prosper e, cum arată?

Uciderea lui Clarance se suprapunea pe scena vie la care asistam, pe aceeaşi scenă a *Sălii de concerte,* fără, insuportabilele acum, flori albe, se mişcau ucigaşii ducelui şoptind:

„– Îl vom ucide-n timp ce doarme?
– Nu, căci va spune c-am fost lași, când se va trezi...
– Când se va trezi? Ei, prostule, nu se va trezi decât în ziua Judecății de apoi.
– Tocmai, și va spune că l-am omorât în somn...“

Raportul povestea cu amănunte totul, stabilea detalii pline de semnificații, voia să spună că executanții nu aveau nici o pricină ca să-l ucidă pe bărbatul acela al cărui portret îl purtasem cu toții în pieptele publice, fost ministru, ironie, al justiției...

„– Și conștiința unde ți-e? întrebau actorii din memoria mea.
– În punga ducelui de Gloster...
– Straşnic, când și-o deschide punga să ne plătească, zboară și conștiința...“

Trebuia să aflu mai multe, să-mi astâmpăr foamea de adevăr, care mă persecuta ca un junghi. Îl interogai pe cel din fața mea:

– Să nu-mi spui că mai este în funcție, văd că poartă o uniformă...

– Cum să nu? E colonel, leafă mare, păzește o arhivă, a binemeritat. Nu a făcut decât să execute ordinele...

De altfel, ni se atrăsese atenția, de la primele rânduri citite ale raportului, să nu avem pretenții: vinovații nu mai puteau fi pedepsiți pentru că intraseră în termenul de prescriere de 20 de ani și nu mai erau pasibili de nici un fel de condamnare. Ei, toți ucigașii, se aflau printre noi și ascultau ca și noi romanul faptelor lor. Memoria mea se încărca de monologul rostit de Paul Scofield:

„Ați fost aleși din turmă să ucideți
Nevinovatul? Care mi-este crima?
Și care e temeiul ce-o vădește?
Ce juriu făr' de milă-a dat verdictul
În fața unui jude ne-mpăcat?
Cine-a rostit sentința morții mele,
Mai înainte de-a fi judecat?“

Tăcerea încremenită a *Sălii de concerte* îmi umplea urechile și inima de un haos tulbure. Auzeam *Imnul bucuriei* dintr-*a Noua*, acele voci supraființești, îmi repetam în gând fraze întregi, știute pe dinafară. *„Unde există un Cezar trebuie să fie și un Brutus“*. Greșise și divinul Napoleon, care umbla cu tunul în față și cu Codul civil în spate ca să elibereze spiritul european de tiranie, dar nu ducea și el în posteritate un cadavru în spate, un mort frumos și tânăr? Ce să mai înșiruim aici toate istoriile știute, târfele astea pline de erori, de cuvântări și de sânge, cărțile de căpătâi, pe care elevii erau siliți să le învețe pe dinafară. De mici îi învățasem să delaționeze, să-și părăsească părinții, frații,

colegii şi iubitele, şi asta în numele înaltului principiu al apărării celei mai înaintate morale din lume!

Am privit faţa *Reformatorului,* o faţă albă, îngheţată, plină de frig. El îi silise să vină aici şi să povestească toate fărădelegile, fără nici o reticenţă, pentru că adevărul devenise insuportabil şi trebuia mărturisit cu orice preţ. Peste câţiva ani acest om, tânăr pe atunci, albise, acum era numai obosit şi încă voia să învingă mizeria din sufletele unor colaboratori care aşteptau ca nişte heruvimi negri în spatele său ca să-l doboare, pentru că Mustăciosul murise demult, dar spiritul lui supravieţuia în minţile lor. Întâi, Corifeul fusese reabilitat, acolo, de către mareşalii plini de cizme şi avioane supersonice, care-şi vedeau ameninţate privilegiile de a ucide fără nici o responsabilitate, acei politicieni de cabinet, visându-se măreţi şi intransigenţi ca marii şefi de guverne din alte vremuri, dar nereuşind decât să scoată tragelapi pe gura lor condusă de minţi bicisnice. De departe sunaseră primele avertismente:

– Hei, atenţie, de ce distrugeţi voi reputaţia marelui om de stat care a condus omenirea pe un drum plin de glorie? Unde vreţi voi s-ajungeţi? E drept, l-am scos noi din mormânt şi l-am ars, dar el a fost mare, el a câştigat Războiul al doilea mondial cu geniul său, chit că acest geniu a fost plătit cu 33 de milioane de morţi, numai partea erorii sale, că de celelalte milioane de morţi răspundeau alţii. Destul cu reconsiderările, cu distrugerea prestigiului Corifeului! Şi iată, aici în sală, erau destui care se visau în locul mareşalisimului! Cum ar mai fi comandat ei execuţiile în continuare, cum s-ar mai fi îmbătat încă la fumegarea pumnalului abia ieşit din trupurile victimelor! Peste un timp, *Reformatorul* însuşi trebuise să repare eroarea săvârşită asupra unui nenorocit de poet din Constanţa, el ca Şef de Stat trebuise să dea ordine, să frece ridichea unui subaltern zelos care, cu complicitatea unui funcţionar de la Cenzură, întocmiseră un Proces care semăna leit cu cele de pe timpul Corifeului. Nu, spiritul negru al acestuia nu putuse fi înmormântat odată cu trupul lui, el trăia liber printre noi, încă cerea sânge şi hoituri, se ascundea încă în dosare secrete care erau îngropate şi aşteptau să fie puse pe mesele tribunalelor sumare...

Acum, pe podium se înşirau martorii mincinoşi, da, pe unii îi aduseseră ca să mai coloreze jalnicul spectacol. Erau cărunţi, împovăraţi de ani, cu începuturi de calvitie deasupra frunţilor de gorile, ridaţi, vorbind ca să fie auziţi cât mai puţin, cu toate că microfoanele nu iertau nici un cuvânt din spovedaniile lor murdare. Regretau cu toţii tragicele întâmplări, dar invocau ordinele primite şi puterea mortului din Mausoleul din Parcul Libertăţii, la capătul căruia ardea o flacără veşnică. Ei, martorii şi executanţii crimelor, nu făcuseră decât să se supună şi zăcuseră în această minciună de peste 20 de ani. Acum vorbeau tandru despre cei ucişi, ca despre nişte prieteni,

desigur, faptele erau adevărate, dar ireparabile. Unul dintre ei, fostul ministru de interne din acea vreme, deținea un post mic, era director de tipografie sau cam așa ceva, mai avea *Mercedes* la scară ca orice mandarin, pentru că serviciile sunt servicii și erorile erori, vila din Jianu încărcată cu mobilă dată cu inventar, cu grădini oculte și piscină. Ca și ceilalți care-l urmară, nu mărturiseau vreo remușcare, vreun gând că ar vrea să se sinucidă, nici măcar nu intenționau să se retragă din posturile mai umile pe care le dețineau. Micuțul personaj, ghebos, cocoșat de atâtea răspunderi câte îi reveneau, omul sub ordinele căruia sutele de mii de nevinovați ispășiseră la Canal vlni imaginare, vorbea lent, atos, gospodărește, despre toate infernalele lui fapte. Părea modest, rău îmbrăcat, nu știa ce să facă cu mâinile, bâiguia, își cerea scuze pentru imensele prostii pe care le făcuse și, uluitor, nimeni nu-l huidui, cum ar fi fost firesc, nimeni nu-l interpelă, ascultam cu toții ca la o povestire banală, polițistă, oarecare. Se gârbovea pe măsură ce relatarea lui teribilă înainta și avea ceva umil cè cerea mila publică, mai târziu aveam să-l revăd reabilitat, în costum negru, pe la aeroporturi la primirile oficiale, cu un aer, iar agresiv, de demnitar regăsit, cu acel obraz mâncat de vărsat, pe care se reîntipărise ura, drept, țeapăn, inflexibil, așteptându-și ziua, dar atunci, în spectacolul de gală, în ziua călduroasă, plină de o tragică tăcere, la retragerea de pe imensa scenă a *Sălii de concerte* obținuse, ca un actor ratat ce era, aplauze. Sigur, fusese numai un reflex de ședință, parcă tot auzind mereu rapoarte ești deprins să subliniezi meritul celui ce a spus ceea ce avea de spus, cu aprobări mecanice, iute curmate de un șușotit unanim, venit din ultimele rânduri, de sus, ale sălii, aplauze oarecum firești, dar atât de nepotrivite, ca un fluierat în biserică, și nimeni nu înțelesese că, de fapt, tocmai aceste bătăi din palme nejustificate subliniau în mod tragic eroarea permanentă în care ne aflam! Slab, umil ca un câine care a primit multe picioare în tuhăs, sinistrul personaj părăsi scena fluturând din pantalonii lui largi și groși ca ai unui vânzător de ardei grași.

Pe urmă a fost invitat pe scenă al doilea executor al ordinelor, urmașul bicisnicului ce se așezase ușurat într-un fotoliu din față. Era un fel de țigan cu ochii roșii, înalt și agresiv, cu hainele bine călcate, cu un guler imaculat și o superbă cravată. Avea un mers sigur de călău profesionist, respira un curaj de fricos care o face pe-al dracului, pusese labele lui păroase pe micul pupitru de lemn și în timpul scurtului discurs lovea cu latul palmei muchiile tribunei improvizate și explica patetic că nu a greșit, el nu făcuse altceva decât să asculte orbește, era militar de carieră, avea datorii morale, jurase, să nu i se pună în cârcă nimic, se răstise spre larga masă a prezidiului...

Și atunci se întâmplase minunea. În fața unei asemenea insolențe, cineva îl întrebase, ridicându-se în picioare, dacă regretă ceva?

Un moment de tăcere, o tăcere grea ca un bolovan uriaş, care ne strivise timpanele. Pe urmă veni răspunsul:

– Nimic. Regret numai că ofiţerii mei au lucrat atât de prost, încât au putut să-mi lase impresia că victimele au dreptate. Nu este nimic adevărat din toate aceste învinuiri. Numai ei au lucrat prost, şi atât...

Adică nu schingiuiseră destul, adică nu smulseseră şi alte mărturii false... Acest cinism grandios te băga în răcori, cu astfel de oameni în rândurile tale ajungeai departe, putea să tremure toată lumea de frica ta, că prea era căcăcioasă, şi nu cunoştea astfel de fanatism total. Era, într-adevăr, un spectacol de gală, ceva în stare să te facă să borăşti pe lumea asta, să dai foc la toate bibliotecile şi să nu te apuci de aici înainte cât vei trăi decât de violuri; cel puţin popii, cu religia lor, nu promit decât lumea viitoare, dar ăştia, băieţii care credeau atât de profund într-o singură idee şi te luau cu fericirea personală derivată din fericirea tuturor, pe care ei, vezi bine, ţi-o asigurau în felul lor dezvoltat de a fi, ei, aceşti băieţi de zahăr care-ţi trimeteau călăul cu pistolul pe la spate ca să-ţi zboare creierii, ei erau nişte martiri, nişte victime ale unei erori pe care nu o mai înţelegeau...

Pe chipul *Reformatorului* se aşternuse o polcială de staniol. Strângea fălcile ca să nu spună ceva, să nu rostească poate o condamnare definitivă a ticălosului care peste câteva zile avea să se aşeze liniştit la cozi, să cumpere cartofi ca orice civil, să se salute cu amicii şi să continue să fie liniştit, cu conştiinţa curată, ca şi când meseria lui nu ceruse un liber arbitru, o sonerie gata să te avertizeze când eşti îndemnat să săvârşeşti o crimă pe care o accepţi sau nu, pe care o săvârşeşti sau nu, fără a arunca vina pe alţii...

Scena era goală. De data asta nu mai aplaudă nimeni. Sus, la tribună, mai urcară câţiva, dar nu mai aveau aplombul aceluia, micile lor povestioare erau lipsite de măreţie. Un alt *Întemeietor* fusese lichidat cu o rangă în cap, procedeu de abator, cam măcelăresc. Pur şi simplu, îl doborâseră ca pe o vită pentru singura vină că avea o vechime mai mare acolo unde *Bătrânul* nu suporta înaintaşi! Măcar dulcele moldovean nu avea năravuri ca Racoski, care înainte de a-şi ucide adversarii li se pişa în gură. Nu, ce-i drept, era elegant: punea pe unul cu ranga şi gata! Pe mama celui de la Oradea o lichidase şi mai spectaculos, pentru că nu avea astâmpăr şi scria mereu memorii peste memorii, cerând reabilitarea fiului, o vârâseră într-un sac şi o aruncaseră, după ce o sugrumaseră, în Someş. Pur şi simplu:

„Un sângeros tiran, un ucigaş
Născut în sânge, investit prin sânge,
El s-a-nălţat de alţii sprijinit
Şi i-a ucis pe cei ce i-au dat sprijin...“ sunau acele voci, pe aceeaşi scenă, într-o seară, când, sus, sub plafon, se stinseseră lampadarele grele şi se născuse lumina mirifică a teatrului.

Puţin după ora trei, ieşirăm cu toţii tăcuţi, în holurile de marmură ale *Sălii de concerte,* păşind îngânduraţi pe scări. Pe frontispiciul ei aş fi putut citi cuvintele înscrise altădată pe *Roata Puterii: Regrabe, Regus, Regnavi: Sum, sine regas...* Ciudat, pe chipurile zguduite de o oroare mută, putui citi şi o ciudată satisfacţie ce nu putea fi numită. Doborâtă era numai fiica *Bătrânului,* aflată şi ea în mulţimea care cobora ca din Infern scările galbene de Ruşchiţa. Era îmbrăcată toată în negru, ca o văduvă sau ca o fiică iubitoare care cerea să fie iertată memoria tatălui, sprijinită de braţul soţului, încă aflată sub povara celor spuse de martori.

În jurul acestei persoane de care tremurase ani de zile întreaga ţară se făcuse un vid monstruos, ca o groapă, şi mi se părea că peste oraşul nostru, intrat în descompunerea verii, pluteau cadavrele acelea şi ele, aceste cadavre, împuţeau aerul cu un miros pestilenţial, dar nu era mirosul pestilenţial al cadavrelor, cât era înspăimântătorul miros al crimelor. Şi auzeam loviturile de ciocan ale sculptorilor tocmiţi să ridice statuia ucigaşului. Un oraş din provincie îi purta numele şi nu mai înţelegeam nimic: cum puteau să coexiste asemenea fapte laolaltă: omoruri fără nici un sens sau cu un sens îngrozitor, împotriva raţiunii – cu posteritatea năclăită de sânge nevinovat şi de elogii exprimate prin socluri şi numiri faste de aşezăminte omeneşti?

Lungile maşini negre, silenţioase ca dricurile de lux, îşi cărau iluştrii posesori, rapid, după o tehnică bine strunită, ingurgitând, de pe peroanele joase, personajele dramei la care asistasem. Treceau pe lângă mine rapid, în cuştile lor de cristal, incasabile, chipuri preocupate sau numai mâhnite, obrazuri încălzite de căldura de afară, de vipiile amiezei bucureştene care feştelise totul în jur. Simţeam nevoia să umblu mult pe jos, prin locuri necunoscute, să mă spăl bine, să-mi frec trupul cu o perie aspră, să las să cadă peste mine tone de apă curată şi rece, care să mă facă să tremur de frig. Nu eram înspăimântat, nu-mi era nici măcar greaţă. Mergeam mecanic printre vehicule, răspundeam scurt la saluturile unor necunoscuţi pentru mine, nişte oameni care aveau în această amiază feţe de neidentificat, ca şi cum testele lor ar fi fost acoperite cu ciorapi fini de mătase, ca în filmele cu gangsteri ale anilor '36. Mă miram că mai aud glasul copiilor, jucându-se în scuaruri, şi că mai existau băieţi şi fete, trecând pe lângă mine, ţinându-se de mână. Frumoşi în trista zi de vară bucureşteană erau numai trandafirii, nemaipomeniţii trandafiri de pe un bulevard care ducea spre lacuri. Mecanic, mă îndreptam spre imensa piaţă a defilărilor şi parcă la sfârşitul ei zării, în aura amiezii pline de soare, statuia Corifeului, cu braţul lui îndreptat spre viitor, arătându-ne drumul, cu un gest de generalissim.

PARTEA ÎNTÂI

„La umbra fetelor în floare"

La trei zile după Spectacolul de gală, aflasem că rămăşiţele pământeşti ale lui Pătrăşcanu fuseseră aduse discret, noaptea, în Mausoleu şi că între victimă şi călău ardea de-acum numai o flacără veşnică. Nu-i despărţea, pe el şi pe ucigaş, decât eroarea, crima executată cu sânge rece. Moartea împăcase pe făptaş cu victima sa. Copiii aduceau coroane proaspete de flori la zile mari, grupuri reculese de femei şi bărbaţi treceau în revistă, în mica rotondă, locul de repausare şi priveau plăcile de marmură cu numele eroilor revoluţiei. Se regăsiseră, ca într-un mut colocviu, şi muierea aceea tunsă à la Mary Pickford şi vânătorul care alerga regimentele pe munţi ca să-l păzească şi murise penibil într-o puşcărie, şi el trimis la başcă de *ăl bătrân*, ca să nu-l mai încurce, după un proces la fel de bine pus în scenă. Măcar Ana o mierlise de cancer, mâncându-şi unghiile de furie că fusese trasă în piept şi că bietul Corifeu se lăsase înşelat atât de uşor de umorul moldoveanului, ce şi el sfârşise putrezind de viu. Tristă istorie a ducilor, o, voi morminte şi zădărnicii, o, glorie şi urlete în pieţele publice; o, deşertăciune a deşertăciunilor...

Afară era linişte, un parc uriaş arunca spre cerul impasibil rumoarea lui de zgomote de frunziş, tainic mişcat la vânt ca un plâns tăcut şi etern. Peste oraşul nostru ploua, năvălea ninsori şi crupea după aceea primăvara. Numai acolo, sub cupola uriaşă a monumentului funerar, ceva rămânea de neîmpăcat...

În seara când am citit reportajul depunerii rămăşiţelor celui ucis mişcleşte numai pentru că îşi iubise ţara şi nu voise să stea în patru labe, discursurile sobre şi, la urma urmelor, neavenite, am deschis distrat o carte pe care o aveam la capătul patului, sub veioză. Am recitit o frază tipărită într-o pagină oarecare: „... Motorul psihologic al omului este frica, *metus*", notase Hobbes. Mi se pare că asta e fraza cu care ar trebui să încep relatarea mea, o poveste banală despre viaţa unui om din secolul nostru, al XX-lea, al atomului, al transplantului, al celor mai mari descoperiri ştiinţifice, al zborului în lună...

Întâi am zbârcit-o cu armata. Patria cerea mereu carne de tun şi cum să nu-i dai carne de tun când aveai tineri de 20 de ani care făcuseră premilităria, aiureala aia cu băşti şi cu centiroane şi cu *la stânga* şi *la dreapta-mprejur!*, să-i bagi în aia mă-sii pe militarii ăştia şi pe Majestatea Sa, fiul unui tată escroc care o întinsese cu Lupeasca lui cu tot într-un tren, pe la Timişoara, după o urmărire de sanchi, cu mitraliere la graniţă, stând de zexe, pe burtă pe podeaua vagonului blindat, de parcă legionarii ăia care-i pândeau voiau să-i omoare de-adevăratelea, pe dracu, că doar Căpitanul lor stătuse ascuns în budoarul damei şi o mai şi făcea după aia pe antisemitul în piaţa publică, în sfârşit, acum îşi păpau banii prin Portugalia şi-l lăsaseră pe ăla micu, pe Mihai, pe Papălapte, regişorul nostru bosumflat, buzat şi caraghios, pe care-l luase Mareşalul cu *hai sictir!* şi-l pusese la colţul lui, după care începuse un război drăgălaş cu ruşii. Şi să te ţii exerciţii antiaeriene, şi unde începuseră şi nişte bombardamente de băgaseră americanii groaza în noi. Ne duceau în timpul liber la *Malmaison* să tragem cu puşca şi să ne obişnuiască cu măştile de gaze, arătam ca nişte cai de manej cu drăciile alea pe faţă, deşi eram convinşi că nimeni nu va folosi gazele în război, că nu erau proşti să se cureţe cu toţii, dar cretinii ăia de majuri îi dădeau zor cu teoria şi ne umpleau capul de gânduri. Se duseseră dracului Vignola şi Palladio, nu mai desenam cvartale de locuinţe şi pieţe publice, fântâni arteziene, atrii cu patru coloane şi capiteluri, cornişe şi portice, frize şi aiurelile alea din ordinul doric şi corintic, astragalii şi fusul coloanelor zăceau pe planşe şi noi săpam adăposturi individuale şi măşti de pământ, învăţam demontarea mitralierei *Màxim* şi a puştii *Manlicher,* lupta la baionetă şi alte rahaturi pe care nu dădeam doi bani. Războiul se face totdeauna altfel decât îşi închipuie militarii şi râdeam la gândul ce festă le jucaseră nemţii aliaţilor: mai cu ameninţările, mai cu Münchenul, mai cu linia Maginot care căzuse ca o plăcintă, mai cu Dunquerque-ul din care pederaştii de francezi se aleseseră cu o spaimă pe viaţă şi englezii cu o baie de nămol, iată-ne în faţa unei poveşti cu întruniri de jobene mai întâi, cu ocuparea Austriei, a Cehoslovaciei şi mai încoace a Poloniei, şi jobenele dă-i cu protestele, dă-i cu notele scrise, doar-doar or scăpa de război, dar armele, odată făcute să latre, latră până te saturi şi uite-aşa tremurase Albionul vreo doi ani că dă istericul ăla cu nemţii lui peste Canal, dar acela ce se gândise el: ia s-o iau eu mai bine spre Răsărit, că e mai pe uscat, credeau că muscalii or să-i primească cu piroşti. Acuş şi Mustăciosul a avut noroc, pentru că atât cât se credea el de genial tot nu prevăzuse că alde Hitler o să-i intre în ogradă, şi-i intrase. Bătuse la ei ce bătuse, urmat de Mareşal, care profitase de chestiune ca să ne amestece şi pe noi în bulionul

european, şi iată-ne beligeranţi! Deocamdată, cum spuneam, făceam instrucţie, ne lăsasem studiile. De altfel, ce ştiam noi despre război? Un capitol din *Pe frontul de Vest, nimic nou* al dezertorului de Erich Maria Remarque, din care rezulta că bătaia aia cu gloanţe şi cu gaze din '917 fusese un fel de operetă şi ne închipuiam că aşa o să fie şi a doua ediţie a războiului mondial, deşi la Gara de Nord, când mă înfundam duminica prin bodegi cu câte o târfă, vedeam cum sunt descărcate trenurile pline de răniţi şi cum îi urcă în ambulanţe şi umpleau spitalele cu ei. Toată ţara era înţesată de eroi şi la radio vorbeau unii de făceau spume la gură, dând exemple de cum se moare frumos în căutarea Transilvaniei dincolo de Nistru, te cred şi eu, din faţa microfonului se vedea altfel războiul şi spuneau, domnule, una şi alta, şi Mareşalul iar se înfoia la ăla micu, la Mihai, şi la mă-sa, şi-l bătea la spate, şi-i punea pe amândoi pe coji de nucă, să vadă ţara care e mai mare, şi unde se ducea Regina Mamă şi vizita spitalele şi căra pachete şi împărţea surâsuri ca pe nişte cărţi poştale şi le punea mâna pe frunte la mutilaţi ca curva aia de mă-sa a lui Carol al II-lea, *Mama răniţilor*, care răniţi arătau cu toţii ca nişte mumii albe în pansamente şi mureau pe capete şi noi ne vedeam viitorul cu ochii. În ziare nu se publicau cifre ca să nu fim demoralizaţi şi dădusem dracului cartea şi ordinele arhitecturii, că eu acolo la dugheana de piatră a lui Mincu mă înscrisesem, şi în loc de planurile pieţei lui Marcelus, toceam compoziţia iperitei şi iar la stânga şi la dreapta şi ne-au băgat în nişte cazărmi puturoase care miroseau a creolină şi borhot şi a fasole lepădată. Ne cădeau moletierele, sergenţii majuri aveau boală pe noi pentru că eram *teterişti* şi ne alergau ca pe hoţii de cai şi ne ţineau consemnaţi şi iubitele noastre se regulau cu alţii în lipsa noastră şi noi înjuram şi ne uitam pe ferestrele carcerelor; pe urmă ne-au dat drumul, chipurile eram instruiţi, buni de război, pe mă-sa, nu ştiam cum se ţine ţeava, care-i trăgaciul şi care patul armei, şi pe unii îi mai strângeau cu ordine şi plecau plângând la gară, cu mamă, cu tată şi de-acolo pe front de unde dezertau, să fie ei ai dracului, slăbind puterea patriei mume şi abia aşteptam să dea cu bombe şi în noi, ca în bulgari, să se termine cu bulibăşeala asta, dar nimeni nu credea că aliaţii vor face una ca asta, că doar stătusem cot la cot cu ei în războiul celălalt şi nu se făcea, că noi pe francezi îi iubeam, ca şi pe anglo-americani, le văzusem filmele cu cow-boy, cu John Wayne şi cu Zorro şi cu toate damele lor dezbrăcate, ca alde Marlene Dietrich în *Îngerul albastru* şi cu silfida aia de Sonja Henie, pe gheaţă, şi nu se făcea din cauza asta să dea în noi, numai că la 4 aprilie o scrântiserăm rău c-au trimis flota aeriană, numai fortăreţe zburătoare, ce-i drept arătoase ca nişte cocote de lux, şi unde sforăiau ele pe sus şi noi priveam şi nu ne venea să ne credem urechilor, era o plăcere să priveşti, care plăcere la ei să fie, şi ne-au făcut pilaf şi ne-am pus şi noi de i-am înjurat gospodăreşte şi i-am băgat în toate cele, cât erau ei de aliaţi cu noi în primul război mondial,

când am văzut că-i groasă! Atunci ne-am dat seama, așa e mintea românului de pe urmă, că erau cu toții niște escroci, și nemții și americanii, că ăștia, *boșii*, ne dăduseră niște avioane să cari morcovii cu ele. De fapt, totul ni se trăgea de la tata lui ăla micu, el ne păpase bugetul și armamentul și făcuse o afacere cu Skoda și pe urmă ne lăsase în curul gol, ca să nu mai vorbesc despre cazematele pe care le ridicase, inexpugnabile zicea Serviciul de propagandă și când colo, numai bune să te caci în ele, că și la ciment furaseră generalii noștri și furnizorii, asta neînsemnând că vreau să spun că și-a făcut careva vreo cazemată în curte, dar din cimentul acela se iviseră blocuri și bloculețe numai bune de închiriat, că războaiele vin și trec, era o folie...

Și dac-au văzut ei așa că se îngroașă gluma și că la Stalingrad i-au dat rușii pe nemți peste cap și i-au adunat cu sutele de mii, iar ne-au băgat în căzărmi și ne-au pus la mușt ruluială. O calamitate, nu alta, porcăria de instrucție și eu urlam că sunt arhitect *in spe* și pe ei îi durea în cot de asta și iar mă băgau la carceră și mă puneau să nimeresc ținta, cui folosea treaba asta nu am s-o aflu niciodată, pentru că dacă voiau cu adevărat să ne instruiască trebuia să ne dea tunuri antiaeriene și să ne învețe să țintim în fortărețele alea zburătoare și nu să țină Antonescu cel mic discursuri pe la facultăți și să încerce să ne asigure că o să câștigăm războiul. O să câștigăm una mare din trei, asta o să câștigăm, spuneam eu și Edy mă trăgea de mânecă: taci că în jur sunt numai turnători și te trezești la baștă! De oftică ne duceam jos, la *Gambrinus*, să ne îmbătăm. Și unde ne întâlneam cu colegii de la Medicină care scoteau niște scule luate de la cadavre, niște falusuri întărite cu injecții, pe care le dădeau fetelor să le privească, să aibe și ele o amintire frumoasă, să le pună sub pernă ori să și le bage unde trebuie când lipseam noi, eram spurcați la gură, poate și pentru că eram nițel disperați, ce spun eu, nițel; eram speriați rău că murim tocmai la spartul târgului și chiar mă gândeam că dacă mă ia, îmi vâr un picior sub tramvai și rămân șchiop și cu asta scap dracului de toate, infirm, dar nu mort, dar nu ținea, că-mi spunea Edy, te duce la curtea marțială și te pune la zid și-ți trage una de nu te mai scoli, ca să te saturi să lipsești patria de două brațe și de două picioare pe front. Dar poate că nu știți cine e Edy... Edy era evreul meu; să ne înțelegem, eu nu-i sufăr pe jidani, pe spurcați adică, dar evreii îmi plac. Pe timpul frizerilor ălora de legionari, când îi luase la lopată, mă împrietenisem cu el din întâmplare. Prăpădit, cu ochelari, bicisnic, dând la nămeți, mă uit la el, așa de peste gard, nu știu ce nu-mi plăcea. Adică de ce să-i scoată, domnule, la muncă forțată? Ce, ei nu erau oameni? De ce să-i agațe, domnule, în cârlige la Abator? Pe ce chestie? Că aveau și ei gulerații lor, înțeleg, că mai furaseră, care nu fură? Parcă ai noștri sunt mai breji? Am ieșit cu o supă de chimion și i-am întins-o. „Ce faci?" m-a întrebat uluit. „Ce să fac? Ia! E caldă..." Se uita speriat la mine, de parcă i-aș fi întins otravă. „Dacă te vede?" „Cine să mă vadă?" „Instruc-

torul!" „O, aveţi şi instructor? Îl bag în pizda mă-sii". A început să râdă şi pe urmă a halit supa de chimion şi mi-a spus: „Mulţumesc" şi s-a uitat iar la mine ca la o altă aia. Pe urmă, când i-a curăţat Mareşalul pe cămăşari, l-am întâlnit la Arhitectură, bătea şi el droabele pe-acolo. Nu-i ardea să înveţe, că nici nu prea-i lăsa pe alde ei. Vindea câte ceva, ne vedeam des în mansarda lui de unde noaptea aruncam cutii goale de conserve pe acoperişurile din jur, spre spaima celor de jos, care credeau că sunt bombe. Ne îmbătam frumos şi ne spuneam poveşti cu fete pe care nu le avusesem, dar cu care ne lăudam, descriindu-le ca pe nişte Mesaline. Acuş, nici atât de sfinţi nu eram, că mai pica câte ceva, pe vremuri din astea morala mai slăbeşte, prejudecăţile dispar şi ajungeam dimineaţa la instrucţie galben ca turta de ceară şi iar făceam la stânga şi la dreapta şi iar demontam mitraliera Maxim şi în jurul nostru mureau pe capete şi iar ne bombardau ăia şi iar auzeau discursurile cele mai patetice cu putinţă şi ni se cerea o doză în plus de patriotism şi să fim cu ochii în patru la spioni şi la sabotori, toată literatura aia de război, făcută la Statul Major de către căpitani în retragere. Şi pe urmă, tronc, într-o noapte de august, ăla micul, Mihăiţă, îi făcuse figura Mareşalului, îl chemase la palat şi-l înhăţase ca pe un găinaţ scăpat din fundul unei găini, cu toţi miniştrii lui, cu Antonescu ăl mic care ducea tratative secrete, şi cu asta mascarada se terminase. Ne bucurasem cu toţii, ieşisem pe străzi şi dansasem şi veniseră eliberatorii, cu nişte bărboşi în frunte, cu drapele roşii şi portrete străine. Asta nu-mi plăcea mie, că ne adusese nişte chipuri noi, pe care nu le ştiam, dar nu se făcea, oricum; şi lumea sta şi se uita cu gura căscată la toată defilarea, ruşii erau simpatici, stăteau pe tancuri, bine că nu trăgeau în noi, seara mai înhăţa câte unul câte un ceas, ce vrei, lipsuri mari în războiul ăsta, şi nu se supăra nimeni, dar iar au pus militarii mâna pe noi. Războiul nu se terminase, o luaserăm în partea cealaltă, spre Apus, că aveam o treabă cu nemţii şi dă-i iar la stânga şi la dreapta şi demontează mitraliere Maxim şi învaţă despre iperită şi nimeni nu mai credea în nimic, pentru că debarcaseră şi spurcaţii ăia de anglo-americani pe continent şi pe Mussolini îl terminaseră cu armata lui cu tot, mai aveau pe unul în colimator şi-l voiau viu şi ce, ăsta, Hitler, era vreun prost să cadă în laba lor, nu, şi-a pregătit o moarte de nibelung, cu otravă, cu chestii, şi scriau prăpădiţii de reporteri de nu mai puteau, şi în timpul verii ăleia, a lui '45, m-am îndrăgostit măr de Odilia, chiar aşa o chema, o lesbiană de 23 de ani, subţire, cu mutră prerafaelită, dar curvă până în măduvă, dar nu aveam s-o aflu decât mai târziu, de la cunoscători. Aşa se arde omul, mai cade şi în câte o capcană din astea, cu părul lung şi negru ca antracitul şi cu ochii duşi în fundul capului şi cu fiţe de intelectuală, că asta m-a băgat în boale, de fapt ea m-a agăţat la Şosea, unde luam schiţe după Arcul de Triumf, şi nu zici că mi s-a aşezat în spate şi a făcut: „Hâm!" Şi când m-am întors am văzut un şold interminabil

într-o rochie verde de vară, sub care nu se afla decât un furou scurt, că totul era transparent de intrai în mormânt, nu alta; Şi ea, iar: „Hâm!" Era o zi, cum zice pederastul ăla genial pe care-l iubesc ca pe ochii din cap, Proust, o zi ca o mumie imemorială, somptuoasă, milenară, îmbălsămată în rochie de aur. Până la prânz căzusem ca o cazemată rău făcută, am luat-o de mână şi am aşezat-o pe o bancă lângă mine şi i-am desenat din memorie Louvre şi Domul din Milano şi Arcul lui Titus, cu toate chestiile alea romane de pe el, pe care nu le văzusem niciodată decât în cărţi. Şi unde am băgat texte de la mine că aş fi călătorit prin Franţa şi Italia vreo doi ani înainte de război cu tatăl meu, bogătaş ce ar fi murit de cancer, şi că mă întorsesem la o mătuşă ce mă crescuse în frica lui Dumnezeu şi câte şi mai câte, că aveam boala de a minţi, ştiind de la unul mai bătrân ca mine că asta le place cel mai mult: să le minţi, să le faci să viseze... Mi-a mărturisit că citise Jurnalul Mariei Bashirtsheff şi că trecuse la Amiel şi dă-i cu una, cu alta, aveai de schimbat o idee cu cineva, am dus-o într-o cârciumă de periferie, că era mai ieftin, şi-am îndopat-o cu covrigi şi cu rachiu verde şi bea frumos, avea ochii Anei Karenina, moartea mea, surâdea cuiva din ceruri şi spunea din cinci în cinci minute că are vârsta morţii, 33 de ani, ca Kierkegaard, iordane, că nu-i arăta, era mai tânără şi dă-i cu conceptul de spaimă şi cu mă tăvăleam după ea, am dus-o până acasă, şedea pe undeva prin Domenii, cartier de hoho, cu case bine făcute şi cu grădini, şi-am dat s-o sărut şi ea s-a întristat şi mi-a întins o mână rece, glasată, prelungă şi m-a certat cu o privire care m-a făcut să roşesc: adică ea discută cu mine şi eu sar s-o pup! Şi cum am ajuns acasă, m-am spălat cu apă rece şi am pus mâna pe onanist să-l recitesc. Peste două zile eram în plină dispută cu Odilia. Aruncam cu ceva în balanţă, ea îmi riposta ca la ping pong cu cele 70.000 de braţe de apă în care se abate conştiinţa şi cu suveranitatea pioasă a omului în univers. Mă înălţam la ceruri, eram decavat, o iubeam tâmpeşte şi-i cumpăram covrigi şi rachiu verde şi ea ţinea ţoiul ca o Magdalenă. Mă căra prin expoziţii şi mi-a dăruit un album: Jeronimus Bosch, spunând că e îndrăgostită de el ca de un amant metafizic. Puteai să-i reziştl? O pelotam discret pe la coate că nu suferea mai mult şi când eram mai nefericit treceam la conceptul de ironie, cu referiri la Socrate şi la aşchia de carne pe care şi-o smulsese lăbarul în legătura cu Regina Olsen. Şi de-atunci i-am spus Odiliei *Regina Olsen,* şi ei i-a plăcut şi m-a lăsat în sfârşit s-o sărut. Avea un năsuc în vânt şi un păr lung care-i cădea pe fese şi era destulă vară şi îi căutam sânii şi ea nu mă lăsa decât să-i umblu în gură cu limba mea infectată de muşcături, că ştia să rupă din om şi era un zbucium şi un fel de rateu şi de amor făcut pe la garduri şi iar tăcea şi se uita la mine, absent, rece, glacială statuie, şi eu mai trânteam câte una, doar s-o înmuia, tot a „onanistului", s-o zăpăcesc: „Omul este incognito-ul lui Dumnezeu" şi ea juisa secret şi eu mai profitam puţin ca să-i caut fundul gurii şi avea nişte

buze proaspete şi un aer visător şi iar mă căra în muzee, pe la Zambaccian, că se întorsese armeanul în Bucureşti cu toate tablourile lui scăpate de bombardament, şi Odilia îmi prezenta, prin saloane, crema Bucureştilor, toţi foştii, toţi decavaţii care la vremea aia tot mai ţineau nasul sus că nu-i descălţase, nu le luase încă averile. În jurul amicei mele se învârteau mai mult nişte femei înalte şi frumoase, reci şi manierate, care mă fixau cu o gelozie pe care am înţeles-o abia mai târziu. Eram înalt, blond, cu un păr scurt, făceam tenis pe vremea aia pentru că scăpasem de militărie şi de război şi mă sculam dimineaţa şi o însoţeam pe Odilia la *court*, la Tenis Club, pe malul lacurilor, şi ea mă striga: „Mâşkin!", cred că-i plăcea numele ăsta, cum îmi place mie să-i spun *Regina Olsen*. Bărbaţii îi dădeau târcoale, prietenii mei îmi făceau o curte nebună ca să le-o prezint, dar ce eram nebun s-o fac? O iubeam pe sufocate şi tot la faza sărutului şi a conceptului de spaimă rămăsesem, tot la discuţii şi la mâna care zbura prin întuneric către mine şi luam în palmă un sloi de ghiaţă şi când o priveam ea avea un zâmbet care aducea cu infinitul şi-mi venea să mă spânzur. Pe urmă, în luna următoare, trecurăm la Gide şi la Legiunea tebană şi ea bătea şaua ca să pricep, şi eu nu pricepeam deloc. 40 de zile mi-a mâncat vremea curistul ăsta, cu ale lui, că fata le ştia pe dinafară şi pune-te iar pe citit, şi unde mai zici că o bănuiam căsătorită şi că nu-mi spune, că trăieşte cu vreun bancher şi mai ştiu eu cu cine, începusem să fac crize de gelozie şi ea mă ironiza şi-mi astupa gura furioasă cu părul şi când i-am ridicat puţin rochia, odată, ca din întâmplare, am crezut că moare în braţele mele. Săvârşisem ceva ireparabil, s-a sculat dreaptă ca o mătură şi s-a cărat şi m-a lăsat cu buzele umflate şi nu-mi mai răspundea la telefon cu săptămânile şi când mi-a răspuns am crezut că mi-a pus Dumnezeu mâna în cap, dar ea iar m-a târât prin muzee şi eu îi dădeam zor că am o garsonieră liberă şi că nu mai înţeleg nimic, dacă îi plăcea să umble cu mine de ce nu se şi culca cu subsemnatul? Surâdea diafan, prerafaelit, şi eu trebuia să mă culc cu altele şi să mă descarc ca un cotoi şi pe urmă am schimbat placa, o căram la tenis, o zdrobeam alergând-o, trimiţându-i mingi lungi în duşmănie, o fugăream din colţ în colţ, o leşinam, dar nu se lăsa. Până m-a găsit un vechi amic al meu cu ea la *court*. Am dat să i-o prezint, el: „Ne cunoaştem..." „Hait, ăsta a trăit cu ea!" Îmi venea să-i rup racheta în cap, nu alta. Am dus-o până acasă şi grămadă la telefon: „Spune-mi ce-i cu Odilia?" „Care Odilie?" „Fata de ieri, de la Tenis Club" „A, nu e Odilia, o cheamă Aneta, dar aşa-şi zice, e studentă la Drept şi trăieşte cu femei, ce dracu, nici atâta lucru nu ştii?" Asta era! „O s-o violez, să-i arăt eu ce-i pe lumea asta!" „Degeaba, a zis celălalt, au încercat şi alţii", adică şi el, mama lui de răpănos! Am căzut la pat de supărare şi ea m-a găsit abia după opt zile şi mi-a cerut explicaţii şi eu ce era să-i spun? Am făcut-o pe mutul, dar nu era tâmpită şi şi-a scos totul de pe ea şi avea un trup, o nebunie, şi m-a muşcat

şi m-a făcut harcea-parcea, că voia să-mi arate ce fel de amantă poate să fie, pe dracu, înlăuntrul ei era ca într-un puţ de piatră şi degeaba răcnea şi simula, că nu ţinea, ştiam lecţia. A plecat şi n-a mai venit, o fi căutat pe altul, mai târziu aveam s-o văd cu bărbatul ei la Roma, plecase din ţară, luase un fel de bogătaş milanez, ceva cu mătase, avea şi doi copii, naiba ştie cum i-a făcut, treabă încurcată, dar şi acum când aud de Kierkegaard, mă apucă stenahoria.

Asta fusese în vara şi toamna şi iarna care urmaseră, că pe urmă parcă totul se întunecase iar. Se zvonea că ne ia dracu şi începuse bătălia partidelor politice şi se mâncau ca nişte câini şi se luau de beregăţi ca în timpurile bune şi iar începuseră discursurile şi m-am dat deoparte. Prea mi-erau cunoscute notele, prea ştiam melodia. Ceva plutea în aer. Venea revoluţia şi eu mă pregăteam s-o întâmpin şi citeam ziare şi mă înarmam citind, dar ce se petrecea în stradă semăna prea puţin cu ceea ce găseam eu în cărţi. O anumită irealitate exista în pagini, nu ştiu cum să vă spun. Terminasem Arhitectura, lucram la nişte proiecte. În jurul meu se zvoneau cele mai năstruşnice lucruri, dar n-aveam timp de fleacuri. Venise şi inflaţia, toată lumea vindea sau cumpăra ceva, în Grecia izbucnise războiul civil, de unde să ştie nenorociţii că, la Yalta, Rosevelt cu ceilalţi mari ne vânduseră?

Pe urmă a fugit şi Mihăiţă cu mă-sa, şi-a luat un tren cu lucruri şi şandramaua se dusese dracului, aveam guvern democrat, se dăduse pământ la ţărani şi să te ţii manifestaţii şi lupte pe la prefecturi, prin provincie, lăsate cu morţi şi răniţi. Eu lucram în draci la proiectul noului Teatru Naţional, care avea să fie ridicat abia în 68 şi inaugurat în 73, dar, mă rog, pe vremea aia se pusese piatra fundamentală, se ţinuseră discursurile de rigoare şi cu asta tăcere şi moartea muştelor! Poate nu erau bani, poate imperialiştii ne ameninţau, naiba ştie ce era, nouă ne scăpa şi pe urmă unde mai pui că s-a supărat Corifeul pe Tito şi l-a făcut cu ou şi cu oţet şi citeam şi nu-mi venea să-mi cred ochilor; de unde era omul lui, de-l ţinuse pe lângă casă, acum nu-l mai scotea din călău şi duşman al poporului! Mare minune, adică ăsta, Tito se bătuse prin munţi cu nemţii, le făcuse câte şi mai câte şi-acum devenise un fel de neicanime. Ceva nu era în regulă... Unde mai pui că ai noştri, strânşi de boaşe de către marele nostru aliat, începuseră să ridice fortificaţii la graniţă şi să care lumea în Bărăgan, ca nu cumva din simpatie pentru vecini să treacă graniţa şi să mai facă cine ştie ce pocinog. Trenuri după trenuri, cărând ce bruma se putea lua la iuţeală şi trânteşte-i în mijlocul câmpului, cu copil, cu căţel, cu purcel şi fă ce ştii, şi zi-i bogdaproste că ai scăpat cu viaţă! Parcă nu semăna cu ceea ce citeam eu în cărţile alea adormitoare scrise prin bibliotecile din Geneva. Adică unde era umanismul, unde era libertatea promisă şi cu care sosise spre Europa marea armată eliberatoare a popoarelor? Unde mai pui că începuseră şi responsabilii de stradă să te

cerceteze mai direct, mai pe la spate: al cui ai fost? Ce-a fost mămica, ce-a fost tăticu, cum ai trăit, câte case ai avut, cine te-a ţinut şi care s-a cărat în străinătate? Acum o să-i cureţe pe burtă verzi, îmi spuneam, bine le face, mama lor de burjui, că ăştia îmi mâncaseră mie premiul la şcoală pentru că le puteam, pentru că eram fiu de muncitor, numai că mai pica şi câte unul nevinovat, ba ce zic eu, unul? Destui! Cădeau la înghesuială şi nu mai auzeai de ei. Îi băteau bine şi pe urmă cercetau. Se întorceau care într-o ureche, care dând în doaga bisericii. Puşcăriile se umpluseră, şi care da pe afară ca ciorba îl trimetea la Canal. Acuş nu-i un secret, canal ne trebuia nouă? Nu, ne trebuia numai un loc de exterminare. Tanti Anica ce se gândise? Cum să scape ea de tot ce-i românesc pe pământul ăsta care odată şi-odată tot trebuia încorporat în pântecul balenei lui *Iona* sub forma unei republici unionale, aşa că dă-i cu limba rusă cântând; care nu-şi ţinea gura, la başcă cu el. Strângea poliţia pe cine voiai şi pe cine nu voiai, ce nu le plăcea la autorităţi era că lumea toată se pusese pe anecdote cu Zăroni şi conspira, ori poporul ăsta al nostru o fi el rău de limbă, dar nu-i place să se bage în chestii din astea în care te frigi pe mâini, el stă cuminte în banca lui: bea şi mănâncă, se duce duminica la biserică, se închină, mai face câte o cumetrie, dar nu revoluţii, că n-are timp şi chef de aşa ceva. Treaba mirosea oricum, pe Mareşal îl daseră cu cracii în sus, la zid, dar cel puţin ăsta le-a arătat cum se moare, i-a hipnotizat pe soldaţi, ăia plângeau, abia l-au terminat, pe urmă începură şi alte procese. Spuneau ăia prin tribunale nişte bazaconii de ţi se făcea părul măciucă: cum nişte nenorociţi ce abia îşi mai ţineau izmenele pe ei erau spioni anglo-americani sau îl ajutau pe călăul Tito şi câte şi mai câte. Mustăciosului i se făcuse iar a bea sânge şi întâi o luase la el cu răritul; care ce făcuse pe front, care dezertase, care căzuse cu avionul, care nu murise în faţa nemţilor termina în faţa plutonului de execuţie. Mai scria careva vreun pamflet, sau scrisese prin '38, gata, la cimitir, că era nevoie de curăţenie, de linişte, începuse pacea şi reconstrucţia! Umpluse pământul de statui: de la Tiblisi până la Berlin, măreţul om arăta cu braţul lui despicător de zări drumul omenirii. Filme şi romane, studii care mai de care mai docte arătau geniul său militar, pe la răscruci apăruseră pancarte uriaşe, pictate cu grijă de graficieni, în care nemuritoarea fiinţă răspundea la interviuri cu un *Nu* sau cu *Da* ce deveneau pentru eternitate memorabile. El le ştia pe toate, domnule, de la gramatică până la ştersul la cur! Nu care cumva să nu faci cum ne învaţa el, că iute te pâra responsabilul de imobil. Pe urmă, unde mai pui să ai îndrăzneala să nu te ridici la meci ori la cinema în sală când câte un cretin striga el întâi şi se uita la ceilalţi dacă nu fac la fel: „Stalin! Sta-lin! Sta-lin!" şi dă-i cu iconiţele peste tot: la coafor, la depozitul de lemne, la minister, la WC-urile publice: poza, să nu lipsească poza, că el ne-a eliberat, el ne-a băgat mintile în cap, fără el omenirea se duce! Uite aşa ne-au scos

sufletul până în '53, când Corifeul ne-a lăsat şi am răsuflat şi noi uşuraţi, deşi plângeau muierile sindicaliste la comandă ca nişte bocitoare profesioniste şi umblasem toţi cu doliu la mânecă de parcă ne murise mama. Adevărul adevărat era că părintele omenirii o ştersese dintre noi la timp, altfel cine ştie ce am fi făcut...

Pe urmă, dacă priveai în jur, nici ai noştri nu erau mai breji, *Mandarinii* nu se mai dădeau jos din limuzine, luaseră vilele burghezilor şi trăiau ca beii, îşi măreau curţile, nu le mai ajungeau piscinele şi vilele la mare. Păi unde era, domnule, modestia, aia despre care vorbeau cărţile noastre de căpătâi, unde egalitatea promisă, unde bunul simţ proletar? Adică scoală tu, ca să m-aşez eu! Cum venea chestia asta? În vremuri de-astea e bine să spui bancuri pornografice sau să te îndrăgosteşti. Aşa că m-am apucat să ascult muzică la Ateneu şi iar am căzut după una frumoasă. Era mai cinstit aşa, lucram la un Institut, proiectam case de cultură regionale şi uzine, treabă până peste cap, ne ţineau ce-i drept în şedinţe, ne spălau creierul de dimineaţă până seara cu lămuririle lor interminabile şi noi aveam atât de lucru, dar apăruse un tip nou în societatea noastră: agitatorul, şi el trebuia să-şi justifice existenţa! Aşa că n-am mai rezistat şi m-am întors la femei, pentru că după perioada tulbure a adolescenţei, după onania reglementară a puştilor care descoperă poluţia şi persecuţia vizuală a sânilor fetelor lângă care trăiesc, te campezi în teritoriul damelor de 30 de ani, neglijate de soţi, dispuse să se ocupe de educaţia puştilor cărora abia le dă mustaţa. Nu era cazul meu la acea dată, pentru că eu trecusem de faza asta şi aveam în spate un lung palmares şi în faţă unul şi mai lung. Fete virgine care voiau să se mărite şi se lăsau deflorate numai cu gura, dezamăgite de ofiţeri de rezervă care muriseră pe front sau deveniseră infirmi şi lor, fetelor în floare, nu le mai plăceau, babete încărcate de inele şi bijuterii obţinute cu o grea stăruinţă, leşinând de plăcerea de a aparţine unor neajutoraţi ca noi, adolescenţii care dibuiau în materie, şi ele, săracele, ne treceau Styxul viciului, ne încurajau să facem tot ceea ce era pentru noi numai fructul lecturilor interzise, dar câte nu erau, mi-ar trebui multă hârtie pentru ca să înşir numele acestor cohorte eterogene. Pe vremea despre care vă vorbesc, nu era încă Lena pe care o iubisem de la depărtare, că de asta nu scăpasem niciodată, trebuia să mă îndrăgostesc, să-mi pierd capul, să nu mai ştiu ce-i cu mine, chit că existau şi partide uşoare, femei disponibile, gata să se sacrifice pentru educaţia unuia care promitea şi mai arăta ca un tenisman englez, blond, cu o privire dură, scormonitoare, cu un zâmbet sceptic în colţul gurii, călcând ca o gorilă la Telefon Club, unde mă dusese careva, fără altă recomandare decât prezenţa mea sportivă şi o tinereţe agresivă, silueta înaltă de nemâncat, de student întârziat, marfă de război. Deci pe vremea aia nu era Lena încă, era Sonia care mă făcea să am

amețeli după ce se tăvălea o noapte întreagă în patul meu, având o carne tristă, macerată de sex, oferindu-și toate deschizăturile trupului, nouă la număr, după cum stabiliseră vechii indieni și chiar Anton Pann: pură cu toate acestea, mirosind a nimic sau cel mult a săpun ieftin, pentru că nu se găsea altul pe piață. Ținea o tarabă, nu știu bine ce vindea, ne îmbătam în cârciumi periferice și pe urmă uitam să mai adormim, mă lăsa epuizat în patul încins și asudat și pleca la treburile ei. De fapt, îmi răzbunam nopțile păguboase de altădată, din timpul războiului, când însoțeam fete speriate pe sub garduri, până la porți necunoscute, dincolo de care dispăreau rapid după ce mă sărutau în grabă. Erau pe atunci niște nopți romantice cu toată frecangeala reglementară a unui timp ciudat, de primejdii și speranțe. Deasupra orașului explodau parașute verzui, știam că moartea ne căuta sub forma unor mici avioane de aluminiu ca niște jucării, bâzâind solemn și continuu și aruncând încărcătura lor fatală asupra cartierelor. Aveam scurte învoiri și voiam să profit și mai cădeam cu câte una în vreun șanț ce mirosea a mușețel și a iarbă pălită, era spre vara lui '44 și îi binecuvântam pe aviatorii aceia necunoscuți care treceau deasupra orașului nostru cu aparatele lor, pentru că fetele se speriau de tot și eu profitam. Dulcile ființe dezvirginate în closete de către verișorii lor sau de unchi libidinoși, care le umpleau decolteul rochiilor cu bani ca să tacă, păreau gata să treacă în viața viitoare măcar satisfăcute de stângacea noastră insistență.

Așadar, fusese mai întâi Sonia, care dispăruse într-o vară, pe neștiute, fără nici o explicație. Poate că o luase cu el un amant bogat, poate emigrase undeva în Occident, pentru că aici nu mai avea loc de întors, cine mai știe? De la ea țineam minte numai niște partide nesfârșite nocturne, terminate prin OK tehnic de ambele părți și o râie țigănească luată de la nu știu cine și transmisă mie cu toate onorurile, ce vreți, așa erau vremurile, săpun puțin, chestii din astea cu igiena, cu pizda mă-sii. Pe urmă, după dispariția ei, căzuse o veche redută, o fată iubită la 14 ani care trăise până la 21 cu un ofițer și căreia eu îi aruncam iarna crizanteme albe pe zăpadă când se întorcea de la el de acasă, ca să-i arăt că puțin îmi păsa și că o iubeam sincer. Venise gata instruită în patul meu, plângea și avea remușcări pentru că nu mă înțelesese la vreme, dar tocmai asta o pierduse, pentru că nu-mi plăceau miorlăitele. Pe urmă istoria mea sentimentală înregistrase o sportivă, o contabilă șefă cu program, care nu voia să rămână gravidă, o femeie din lumea bună, cunoscută la un concurs atletic pe stadionul ANEF, focoasă, impertinentă, luxoasă, suferind de strabism și de o mâncărime undeva, pe care eu și cu alții, mulți, nu reușeam s-o potolim.

Pe Lena o întâlnisem la *Telefon Club*, pe țărmul lacului Floreasca, într-o amiază de vară. Avea ceva androgin, nu tu sâni, nu tu șolduri ca lumea, dar cu ceva straniu, ca acele ființe de mai târziu din tablourile lui Sabin Bălașa,

sosind parcă din niște țări pline de ceață și de răceală. Avea ceva nordic, zguduitor de trist, mi se părea că nu bea decât ceai. Sta până seara târziu și juca tenis cu niște băieți înalți și ai dracului, plini de zgură roșie pe genunchi, în șorturi și tricouri albe, cumpărate la Londra, băieți de familie, snobi și înfumurați, plini de bani, băieți de fabricanți sau de industriași ce se pregăteau să emigreze pe neașteptate, ori să intre în pușcărie. Stam pe malul lacului și mă uitam la yole, la câte o naiadă beată, plonjând în valurile mici. Îmi plăceau sălciile pălite de amorțeala lui august. Venea toamna, nu prea aveam rost, câștigam puțin, mai mult ardeam mangalul. Seara se întindeau mese de campanie, se juca pocker sau rummy bridge sau altceva, soseau grangurii, tații odraslelor bogate, în costume de alpaca argintie, cărunți și mirosind bine a parfum bărbătesc, a trabuc și a țigări scumpe, paznicii clubului mă luaseră la ochi, nu eram de-ai lor, altă marfă, trebuia să le dau câte un bacșiș ca să mă treacă cu vederea, în sfârșit, mă descurcam cum puteam. Apăruse și un fel de ciumă neagră, Beatrice, lungă, slabă, jigărită, fumând ca o reclamă vie de țigarete. Asta nu a ezitat și m-a luat cu caiacul pe o insulă din apropiere, așteptând întunericul ca să-mi explice nu știu ce. Ea mi-a prezentat-o pe Lena, după care muream. Avea o piele (Lena, nu Beatrice) măslinie și mai ales o iradiere tristă a ochilor, mi se părea că suferă de o boală necunoscută, nu de cancer, pe atunci cancerul nu făcea atâtea ravagii, ci de altceva, poate de o lungă insomnie. Mi se părea că doarme, sau încearcă să doarmă, pe un catafalc plin de tuberoze, venea parcă din Villiers de l'Isle Adam, mă așteptam s-o visez noaptea și să mă culc cu o fantomă. Era prietenoasă, dar proastă ca o bucătărie tip, folosea adică cuvinte standard, spera să se mărite cu cineva de la acest club de oameni bogați, să plece undeva, în Anglia sau în America. Peste ani, am găsit-o bătând la mașină într-o redacție. Era grasă, tâmpită, pierduse acel vag aer norvegian, de fiord, pe care eu îl adorasem la vremea lui. Dar atunci, în vara aia romantică, îmi plăcea să dau roată lacurilor, cu ea de mână, pe lângă pescarii care ațineau peste undițe așteptând un pește, până la Bordei și de acolo până la Șosea, unde vara mai avea ceva dintr-o frumoasă expiere. Ne țineam de mână, locuia în apropiere. Într-o seară de septembrie, când era încă destul de cald, a sosit la mine numai într-un pardesiu peste furoul roz, cu danteluțe la poale și a rămas până în zori, iubindu-ne frenetic și pe urmă a dispărut și ea într-un neant nedeslușit. Am căutat-o la *Telefon Club*, zi de zi, nu mai era, o înghițise parcă pământul. Am dat din umeri și mi-am văzut de treabă, aveam timp destul, într-un cerc de arhitecți l-am cunoscut pe Mihai Pooopescu, omul acela vesel, cu râsul lui melancolic care-mi făcea frică, pentru că prea venea din fundul unei nefericiri fără margini. Ilegalist, scăpat din pușcărie abia cu câțiva ani în urmă, prieten cu miniștri, demnitari și mandarini, refuzând orice post mare dintr-o apatie pe care foarte târziu mi-am explicat-o. M-am

împrietenit cu el mortal, pentru că eram din aceeaşi familie spirituală, ca să zic aşa, mergeam împreună la rugby, asta era boala lui, să stea între cocoane, cum spunea, bâlbâindu-se puţin. Cred că-i plăceau mult femeile, deşi nu era insistent, avea o politeţe de *vieux monsieur* deşi trăise în cartiere mărginaşe, ştia să pună o cataplasmă, *domnu' arhitect*, cum zicea, repetând literele, defect ivit din nişte bătăi luate la poliţie. Îi putea şi lui ca şi mie cultul desfăşurat în jurul Corifeului. „Bă, ăsta e nebun, crâcnea pe limba lui, să nu m-audă nimeni că intru de unde abia am scăpat, dar m-am săturat, domnu' Componist, cu *ura şi la gară!*" Ştia o mie de anecdote, le spunea cu glasul lui inimitabil, punându-le în valoare, *mise-en-pages*, trăgând des dintr-o ţigară şi mai bând din paharul cu vin negru, care odată îl înnoura. Ceva pogora în el, un duh întunecat şi nemilos. Cu el am făcut primele expoziţii fără a semna angajamente, pentru că încă nu aveam dreptul, erau şi aici reguli, am intrat în lumea aceea de graficieni, actori şi scriitori care mai de care mai aiuriţi, mai snobi şi mai agresivi. La tenis, la rugby, la fotbal eram nedespărţiţi. Mai făceam şi lucruri nepermise, că de aici mi se trăsese în cele din urmă; în grup, când începeau uralele pentru Mustăcios, pentru că nu exista spectacol public în care Corifeul să nu fie aclamat, ne apucam să ne înodăm la şireturi şi săltam numai derîerul în formă de salut. Era un râs general în tribună până ne-a luat unul deoparte, un agent cumsecade, şi ne-a spus: „Mă uit la voi, sunteţi tineri, de ce faceţi prostii? Dacă vă vede unul mai al dracului? Ori n-aţi auzit de Canal, de puşcăria Aiud şi de alte chestii?"...

Am plecat în ziua aia cu toţii, nu înfricoşaţi, cât umiliţi, pentru că într-adevăr de atunci încolo nu mai puteam să mai facem pe nebunii, şi asta pentru că omul acela avusese bun simţ şi ne prevenise că o să dăm de dracul. De unde era să ştim că între noi se afla încă de pe atunci un turnător care abia aştepta ocazia să se afirme? La *Telefon Club* reapăruse *lapa roşie*, o veche amică din adolescenţă, una plină de pistrui, corpolentă, îmbrăcată totdeauna în rochii roşii, mereu rochii roşii, altfel croite, o femeie plină de cuviinţă, după care, cu ani în urmă, amicul meu Tudor se dădea în vânt pentru că-i plăcea cum mirosea, un miros puternic de animal în călduri. Pentru ea umblase în mâini pe stradă, era felul său beţiv de a-i face curte, voia s-o exaspereze pentru că ducea o viaţă onorabilă şi Tudor asta urmărea, s-o scoată din sărite, având o ură secretă împotriva ei pentru că dorea în mod serios să se căsătorească cu un om onorabil, nu cu un decavat ca el, care bea încă de pe atunci de dimineaţă până seara. O cunoscuse la Biblioteca Municipală, de pe Batiştei, printre oglinzi, cărţi şi fete şleampete care cărau sub subsuori romane de Cezar Petrescu sau Bromfield, elevi chiulangii şi bătrâni ce fugeau de acasă ca să scape de glasul babetelor. Ea fusese un amor intelectual al amândurora, al meu şi al lui Tudor, pentru că părea inaccesibilă în virtutea sa livrescă. Noi ne visam pe vremea aceea peştii unor dame cu

bani şi cu soţi bine situaţi, de pe urma cărora am fi putut profita. Ne şi vedeam secretarii unor mari demnitari, cu fete de 17 ani ca în romanele lui Gib Mihăescu, după care am fi fost în stare să ne omorâm. Eram prăpădiţi după aceste *Donne Albe* care iubeau deputaţi cinici, ne imaginam cum am fi căutat pentru aceste prezumtive iubite inaccesibile cărţi rare, incunabule şi toată tărâţa aceea culturală care zace sub praf prin magaziile marilor biblioteci şi de care habar nu are nimeni, gata să descoperim vreun sonet inedit al lui Shakespeare, unul scăpat de atenţia oricăror cercetători şi găsit numai de noi, pe care l-am fi dedicat inaccesibilelor persoane înainte de a-l trimite Institutului de la Stratford-on-Avon, dar acei demnitari cu fete inaccesibile, mândre şi incongruente nu se iveau. Noi colindam hanuri mărginaşe şi beam rachiu verde, zis *adio mamă,* pentru că era ieftin şi otrăvitor, şi ne uitam la sânii enormi ai acelei femei roşcate care ne recita când se amuţea puţin *Balada cânepei* în englezeşte, fără cusur pentru urechile noastre, făcând să crească temperatura amorului intelectual pe care-l deslănţuise numai cu aceste mici deslănţuiri lirice. O iubeam, hotărît, îi spuneam în particular *lapa roşie*, făcând aluzii la Esenin, crezându-ne subtili, daţi dracului, daţi în paşte, cum spunea veneratul Mateiu, după care eram căzuţi în cap...

Era vremea *Jurnalelor,* a fişelor mediocre pe care le credeam texte de căpătâi, colegii mai mari ca noi ne sfidau cu aerele lor de proaspeţi universitari, cei ce nu reuşiseră la Medicină, îmbrăcaţi în uniforme de sublocotenenţi, stârnindu-ne o invidie acră pentru că erau plini de bani şi succese, povesteau despre poştele executate în mansarde luate cu chirie mică în oraşe de provincie, despre deboşa regimentară, unde la porţile cazărmilor aşteptau fetele la coadă ca să-şi ofere graţiile. Şi noi, mereu lângă *lapa roşie,* ţinându-i trena, orbi, chiori după ea, apărându-i minunatu-i hymen pe care-l păstra pentru înaltul demnitar pe care-l văzusem după aceea: tip *trapu* de statistician, ori de economist, greoi, bădăran, cu maşină la scară, viitor mandarin care-i şi făcuse doi copii în primii doi ani de căsătorie, cu care minunata noastră prietenă ieşea duminica pe bulevardele principale ale oraşului, ca să vadă toată lumea că reuşise în viaţă. Eram, deci, ca doi cerbi în rut şi ea nu se mai hotăra între mine şi Tudor.

Mâncam pe vremea aia seminţe şi covrigi lângă regalele şi halbele plătite de careva mai împiciorogat şi treaba mergea, băieţii mai scoteau din servietele lor lipicioase ca nişte marsupii de balenă, cu care soseau direct de la Morgă, oase de cadavre pe care le dădeau fetelor să le lingă cu limba până le lustruiau bine. Pe celelalte, pe nebunele astea care se pretau la orice joc, le pipăiam, pe sub mese, pe fese şi pe pulpe, gata de erecţie, spunându-le cele mai urâte cuvinte, dar ei nu-i adresam nici o insultă, nu ne apropiam de monumentala lăptărie plină de pistrui ce izbucnea ca nişte obeliscuri din intermediabilele sale rochii roşii. Aşa, fete de tractir găseam noi, nu era o

problemă. Le recruta din Gara de Nord un amic comun, un detracat de 35 de ani, fără vreo slujbă, şchiop şi mefistofelic, care purta cravată şi cămăşi albe într-un timp când asta era un lux. Cădeau musculiţe de provincie care nu aveau unde să doarmă ori curve fără saftea în căutare de plasament, nu alegeam. Gâşte pur şi simplu de 22 de ani, fără serviciu, neveste de negustori de la Călăraşi venite după afaceri, surori de comis voiajori care duceau rufe de schimb în hoteluri de mâna a treia pe Griviţa pentru fraţii lor, eleve fugite de acasă pentru a nu fi violate de părinţi beţivi, la sfatul mamelor lor care le trimeteau la verişoare bine intenţionate, şi aşa mai departe. Sacrificiul avea loc într-un cabinet de dentist al lui Pilu, fiul unui medic care murise în război, într-o casă înaltă, dezolantă, fără lucruri aproape, mirosind a rânced şi a pustiu. Recrutorul sosea matematic la un sfert de oră de la sosirea trenurilor de provincie, cu prada în ghiare. Se dădea drept inginer scutit de front, le căra cu taxiul plătit cu bani din colecta comună, ocolea străzile aglomerate ca să nu fie ochit ca proxenet de poliţie şi intra biruitor în apartamentele colegului, în timp ce noi ne ascundeam într-o cameră alăturată unde se bea rachiu de pere în aşteptarea rândului. Dincolo de un glasvand prin care se auzea totul, în întunerie, într-o tăcere deplină, trăgeam cu urechea la repertoriul, mereu acelaşi, al canaliei, care spunea că de când şi-a văzut victima şi-a amintit de o frumoasă verişoară pe care a iubit-o ca un nebun, cu care nu a putut să se căsătorească pentru că părinţii lor s-au împotrivit şi care în cele din urmă s-a sinucis. Cretinele îl ascultau fermecate, mai pune la socoteală şi rachiul de pere care avea şi el rolul său, misterul locuinţei reci, cu acel scaun rotitor de piele şi mica canapea de piele pe care aveau să sfârşească în cele din urmă de voie ori fără de voie, pentru că dacă amicul nostru se întindea la caşcaval şi ele nu răspundeau cu nici un chip, urmau palme şi ameninţări că vor fi date pe mâna poliţiei pentru că este de neconceput să intri într-o casă necunoscută cu un bărbat numai pentru a juca table, dacă ele, aceste nefericite femei, nu aveau un interes amoros, atunci ce căutau, bani? Voiau să fure ceva? Păi dacă era aşa, mai exista poliţie, comisariat etc, etc... Asta era tehnica dură, pentru că recrutorul mai avea şi alte sisteme. Îşi punea pe ochi o pereche de ochelari negri şi scotea un baston cu care bătea caldarâmul ca şi când ar fi fost orb. Totdeauna recunoştea din depărtare victima şi ea îi cădea în plasă fără nici o excepţie. Cine nu avea milă de un nenorocit lipsit de vedere, şi şchiop pe deasupra, care declara că sta aproape de tot şi o roagă să-l ducă până în poartă pentru că rătăcise direcţia. Ajunşi în faţa porţii urma rugămintea: du-mă până sus, sunt nouă trepte şi o să-mi frâng gâtul până acolo, şi într-adevăr existau nouă trepte până în vechiul cabinet. Restul era o simplă formalitate. Sigur că au existat şi reclamaţii, dar Pilu îl cunoştea pe comisarul din cartier şi totul se aranja ca între bărbaţi. Mai fuseseră câteva nebune care voiseră să sară pe fereastră,

dar noroc că înălțimea acelui mezanin nu era prea mare și cădeau și într-o grădină plină de iarbă, în care și să fi vrut să mori nu reușeai. Unde mai pui că nu te mai auzea nimeni, pentru că totul dădea în vechea stradă Doctor Lister, plină de ziduri groase și înalte, de castani bătrâni și de vechi clădiri care nu aveau nici o fereastră spre acele locuri oculte. Regula jocului însă era mai aspră decât credeau fetele ademenite. Recrutorul dispărea după ce se bucura de grațiile mosafirelor noastre sub un pretext oarecare. Cum toate aceste abominabile fapte aveau loc seara, nici nu era greu ca deruta inițială să fie posibilă. Totdeauna comutatoarele acelei odăi de dentist erau stricate, singura lumină vagă era aceea a unui felinar îndepărtat. Se făcea un schimb de haine și apărea al doilea personaj. Urmau câteva clipe de stupoare, și pe urmă țipete sau împăcări resemnate, invitații: „Fii delicat!" sau „Tu cine mă-ta mai ești, măgarule?" ori palme și proteste și pe urmă gâfâituri repetate. Treaba se repeta de câteva ori, recunosc că nu eram niște tipi tocmai cumsecade, am fi meritat puțină pușcărie, dar la 17 ani totul pare permis.

Odată, în refectoriul nostru, cum îl numeam, apăruse o necunoscută grasă, muschiuloasă, cu buze mari, vinete, ceva între o atletă de circ și o maseuză, care imediat ce înțelesese despre ce era vorba râsese cu gura până la urechi întrebând câți suntem și cerând ceva de mâncare și anume salam, pentru că se omora după salam, și ne invitase pe toți să reluăm totul de la cap după ce trecuserăm cu toții printre picioarele ei, pentru că avea timp. Fuseserăm cinci sau șase, regăsindu-ne peste patru zile în cabinetul unui doctor de boli venerice și urcând pe rând pe masa rece de mușama, unde ni se făcuseră spălături cu hipermanganat. Eram cu asta mai puțin sfioși? Nu o iubeam noi sincer pe iapa noastră roșie, care odată cu trecerea vremii se făcea parcă și mai apetisantă? Formele ei se rontunjeau văzând cu ochii și deșteptăciunea îi creștea progresiv cu zilele care se scurgeau. Terminase în vremea aia cu Proust și ajunsese la Freud și la Jung, unde mai pui că începuse să umble și decoltată, arătându-și sânii plini de pistrui și uneori câte o pulpă care aducea cu aceea a Rachelicăi Nahmansohn, la care tânjeam în secret și eu și Tudor, chit că amorul nostru era livresc și imposibil. Într-o seară, prietenul meu, surescitat, o atacase, după propria-i mărturisire, profitând că eu lipseam. „I-am băgat limba-n gură!" se lăudase și îmi arătase ceva inflamat și sifilitic. Nu credeam, nu-mi plăcea să cred, eram individios ca dracu și jurai s-o atac și eu, cum oi scăpa de sub supravegherea lui geloasă. Îi studiam în secret, nu arătau nimic care să-i fi unit în mod confidențial, mai curând limba aia a lui, inflamată, fusese prinsă într-o ușă decât de dinții ei superbi, lați, albi, perfecți. Când am prins-o la înghesuială, a dat din colț în colț: Ce faci? Ce faci? mă întreba ofuscată și măgulită. Credeam că ești numai un partener spiritual! – Merci, eu partener spiritual și lui Tudor i-ai mușcat limba, am protestat... S-a jurat că nu-i adevărat și-a început să plângă. Am fugit pe străzi

după ea şi pe urmă ne-am aşezat pe o bancă într-un parc şi mi-a spus că de fapt pe mine mă iubea pentru că eram serios, nu un saltimbanc ca Tudor, care o făcea de râs în faţa amicilor. Ne-am despărţit romanţios ca în romanele cele mai proaste cu putinţă, doar cu o strângere de mână şi cu vaga promisiune că vom ţine secretul. Voia adică să se asigure că nu-i voi spune nimic lui Tudor şi că nu-i voi reproşa faptul că s-a lăudat cu lucruri neadevărate. I-am promis, dar bineînţeles că aerul meu de cocoş i-a trezit bănuielile acestuia şi am aflat, nu mult după aceea, că se dusese după ea, acasă, de unde dracu i-o fi aflat adresa, pentru că de obicei eram concediaţi de la urcarea în tramvai sau autobuz şi că spărsese totul din casă în dorinţa lui nefrânată de a o poseda. Rezultatul: *Iapa roşie* se mutase, acoperită de ruşine, dată afară de gazda care o credea o studentă onorabilă.

Acum o revăzusem la *Telefon Club,* pe neaşteptate, cu soţul şi cei doi copii, femeie cu totul respectabilă, care abia schiţă un gest la salutul meu, ca şi cum asta ar fi fost în stare să mă oprească să o acostez. Poate chiar frica ei de a mă prezenta soţului mă făcuse al dracului. Am salutat-o, deci, până în pământ, respectuos, ea s-a făcut că nu mă vede, o dată, de două ori, până m-am dus lângă ea şi am întrebat-o dacă într-adevăr nu i-ar trebui nişte ochelari cu dioptrii mai multe, pentru că, de când o ştiam, purta nişte ochelari şi era chioară cu adevărat. A roşit ca o plită încinsă, în veşnica ei rochie roşie, care o avantaja, pentru că avea părul roşu şi el, acest păr lung şi strălucitor, se armoniza cu restul. „A, tu erai? – a întrebat – el e soţul meu..." a făcut, jenată, revenindu-şi. „Unde-i Tudor?" „Ne crezi fraţi siamezi?" am întrebat. A râs, a povestit personajului de lângă ea ceva în legătură cu noi, dar la un mod imposibil de suportat, avea un fel de superioritate care mă deranja, ceva de parvenit, un fel de înfumurare pe care o poartă cu ei totdeauna parveniţii. Întreba la modul derizoriu: „Aţi făcut şi voi ceva? Aţi terminat vreo facultate? Eraţi cam boemi..." Mă măsura să vadă dacă sunt bine îmbrăcat şi eu am vrut în primul minut să-i spun că dorm ca un cloşard undeva la Azilul de noapte, în curte, dar nu am făcut-o. Voiam s-o mai las să se desfăşoare, să vedem până unde întinde coarda. L-a pus întâi pe bărbatu-său să-mi comande ceva de băut, cu aerul că-mi face o pomană. „Ce bei?" m-a întrebat condescendent, ca şi când ar fi vrut să-mi pună un pansament pe ochi. „Nu beau nimic", m-am zbârlit eu, gata să-i înfig ghiarele în ochi. „Lasă bancurile, ştiu că n-ai bani. Să-ţi dea un whisky?" – „Nu, mulţumesc". A dat din umeri ca şi când ar fi spus: „Lasă-l, e nebun" şi a privit în felul acela nesuferit pe care-l ştiam atât de bine, de multă vreme, la bărbatul ei care ne măsura curios, mirându-se că soţia lui avea un amic atât de reuşit şi de încăpăţânat. „Şi, dacă înţeleg bine, cam tragi mâţa de coadă?" a mai întrebat cu condescendenţa ei nesuferită. „Ba, deloc. Sunt arhitect, am comenzi". „Ce spui?", se amuza. Nu mă credea, se vedea bine. „Şi Tudor?" „El e antrenor, a terminat

Dreptul..." Îi sosise o oranjadă şi sorbea cu paiul privind pajiştea *Telefon Clubului*, plină de şezlonguri şi pipiţe, de tenismani şi foşti miniştri. „Şi cu ce ocazie pe aici?" mă întrebă, urmărindu-mi privirea distrată. „Am amici". „Ce spui?" se miră, iar nesuferit, şi în mine creştea o ură care avea să facă urât dacă nu o ţineam în şah. „Parcă erai comunist, cel puţin aşa îmi spuneai mie...", apoi soţului, batjocoritor: „Sergiu, vino să-ţi arăt un vechi ilegalist..." „Nu am fost deloc ilegalist, i-am spus răstit, eram pur şi simplu un om de stânga, un simpatizant..." „Ştiu, nu are importanţă". Bărbatul acela care arăta ca un contabil şef mă măsură încă o dată peste paharul de oranjadă şi pe urmă se întoarse ca să mai tragă cu ochiul la pipiţele de pe pajiştea gri de iarbă, peste care cădea seara. „Şi voi, ce căutaţi aici între aceste rămăşiţe burgheze?" am întrebat agresiv la rândul meu. „Cum, ce căutam?, doar sindicatul nostru o să preia în curând clubul acesta şi am venit în recunoaştere." „Care sindicat?" „Al învăţământului, soţul meu e decan la Academia Comercială, vechi membru de partid..." Râsul meu o făcu să întrerupă lungul şir de titluri pe care se pregătea să mi-l furnizeze. „Ce e de râs?" se miră ea. „Nimic." „Sper că te-ai înscris în partid?" mă întrebă îngrijorată. „Da de unde? Cine primeşte un tip ca mine în partid?" Părea sincer nedumerită. „Dacă vrei, îţi dau eu referinţe" „Nu, merci, nu e nevoie..." „Vrei să spui că nu mai eşti comunist?" „O, asta da, cum să nu fiu comunist, dar fără de partid, există şi din aceştia". Voiam să spun că eram un comunist care nu se prea înghesuia la masa comună, la care multă lume râvnea la ora aceea. Totdeauna am fost un om ciudat, sublinie ea, gânditoare. Pe urmă o schimbă brusc. „Ce mai citeşti?" „Dar tu? Tot Proust?" Iapa noastră roşie păru că se fereşte de urechile soţului care tocmai ne acorda din nou o scurtă atenţie. „Cum îţi închipui aşa ceva?, protestă cu un glas destul de puternic şi înţelesei că voia să afle decanul Facultăţii Comerciale că perioada aceea decadentă se terminase; fac cursuri de marxism." „Interesant, spusei, interesant." „Ce găseşti interesant?" se alarmă. „A, nu e ceva important". Îmi aduceam aminte de vechile noastre convorbiri. Nu aş fi putut bănui vreodată că această femeie putea să fie interesată de politică, asta nu mă deranja pentru că nu aveam prejudecăţi, dar bănuiam, nu ştiu de ce, că e stăpânită de un oportunism casnic. Părea, adică, un fel de mimetism ca să placă soţului, voia să-i arate individului că între ei exista şi un fel de înţelegere spirituală de acelaşi ordin, vederi comune care puteau să ducă la un menaj îndelungat şi fericit. Socotii că putea să fie şi un idealism sincer, născut din erorile ei mai vechi, dar nu mă puteam înşela, reliefiul ei interior nu avea nimic comun cu marxismul, nu era croită pentru aşa ceva, dar la urma urmelor era o chestiune care o privea. Voi să mă angajeze într-o discuţie cu temă, dar fentai abil şi-i vorbii despre lumea care se învârtea în jurul nostru. „Lumea care se duce", preciză ea cu o patimă pe care o remarcai imediat. „Da, e adevărat, dar o

lume care trebuie văzută și înțeleasă". „Nu, e o lume care trebuie distrusă". Puteam să admit și asta, pentru că existase o vreme în viața mea în care visasem această clipă, când ticăloșii care-i sărăciseră pe ai mei și-i sileau să trăiască în mizerie trebuiau dați peste cap, înlocuiți, și eu nu-i iubeam, cum nu aveam să-i iubesc niciodată, dar la ea, această iapă roșie a tinereții noastre, se născuse un fanatism împrumutat, era același limbaj pe care-l auzisem la vechii colegi care mă îndemnau să intru și să fac ceea ce făceau ei: să țin discursuri și să umblu cu lămurirea altora, lucru care era perfect plauzibil și necesar într-o revoluție. Ghinionul meu era că mă reținea năvala lichelelor care erau acceptate fără nici o rezervă, pentru ca să se întărească numărul. Știam că politica nu este o meserie delicată, nu veneam din fundul unei peșteri, dar eu, personal, nu pentru acest fel de a trăi refuzasem pe alții. Poate eram un anarhist nedescoperit, un tip imoral și egoist, da, admit și asta, cu toate că mă puteam lăuda cu câteva lucruri din care aș fi putut face carieră. O bătaie cu legionarii din liceu, câteva săptămâni în spital, niște discuții violente cu profesorii fasciști pe care-i combăteam cu micile mele cuvinte mușcătoare, de scriitor ratat, o împotrivire de a mă servi de o armă ucigașă când guvernul Rădescu voia să scalde muncitorimea în sânge și să înceapă un război civil, și așa mai departe. Mă prelucra de multă vreme un fost coleg de bancă, cu o mutră de Robespierre, un tip cinstit în fond, care avea să rămână cinstit și neputincios până la urmă și să fie înghițit de către marii șacali care trecuseră peste meritele lui, peste faptele lui și-l comandau și-l siliseră în cele din urmă să devină un fel de robot funcționăresc, care știa numai să ridice mâna în ședințe deschise și să aprobe tot ce se cerea. Mă certa cu glasul lui de fetiță, cu acea privire de revoluționar plin de grijă pentru viitorul meu, îndemnându-mă la o aderiune care de fapt, mai târziu, a și venit, dar atunci era imposibilă, pentru că trăiam cu toții opereta cultului, a sculării în picioare la orice manifestație publică și a adorării fără rezerve a Corifeului. Îi spuneam, lui, acestui coleg, că nu într-un singur om pot să cred, cât ar fi el de genial și cu mareșalii lui în spate, câte ar fi inventat în materie de marxism și-i aminteam figura altora care nu-și ridicaseră statui încă în viață fiind și nu dăduseră sfaturi în materie de gramatică și nu le știau pe toate numai pentru că erau conducători de state, ca să nu mai vorbim despre lagărele din Siberia, despre împușcații în celule și despre suprimările misterioase ale amicilor săi cei mai buni... Discuțiile noastre aveau un gust neplăcut, mi se-tinea piept și eram acuzat că nu înțeleg nimic. *Robespierre* mă acuza că m-am schimbat (asta era, la toți, fraza tip), în timp ce eu o țineam ca gaia matul că ei se schimbaseră, acești bărbați care poate aveau merite față de revoluția mondială, dar păcate și mai mari, pentru că, dacă o mai țineau așa, aveau să compromită cu totul ideea de comunism, pentru că aceasta nu concepe corifei și tipi geniali care le iau ei pe toate și contrabasul, nu știu dacă mă înțelegea

el pe mine? *Robespierre* se supăra, un timp, şi revenea după câteva luni, neobosit, spunându-mi câtă nevoie era de mine în aparatul politic şi cât o făceam eu pe nebunul, când de fapt el mă cunoştea bine şi ar fi dat nişte referinţe nemaipomenite. Îi replicam că drumul meu e mai lung şi mai complicat şi că era bine să mă lase în pace... Şi-acum, aceleaşi fraze la *Iapa Roşie* care mie îmi vorbea astfel, care miroseam de la distanţă ce hram poartă fiecare... Era cam mult, mă stăpâneam cât puteam, dar şi răbdarea avea o margine. Aşa că am pretextat ceva ca să nu ajung la cuvinte nepoliticoase şi m-am ridicat: „Îmi pare bine că te-am reîntâlnit, poate ne mai vedem cu vreo ocazie". Glasul meu nu spunea nici un lucru bun, nu promitea nimic. „Bine," a spus şi mi-a întins o mână ostenită. „Păcat de tine". Era ca o lespede de mormânt aruncată din avion pe o groapă abia acoperită. Am fugit repede ca să plâng pe ruinele ei şi m-am îmbătat bine în seara aceea cu Mihai Pooopescu, povestindu-i tărăşenia. „Mie să nu-mi vinzi din astea, Componist, că am trupul ca Sfântul Sebastian, numai răni. Tu nu-i şti pe toţi, sau cel puţin pe aceia pe care-i ştiu eu. O, să-i vezi cum s-au umflat, cum se uită la mine ca la o victimă abia scăpată din catastrofa de la Vintileanca. Trebuie numai să ai puţin haz, şi atât... Condiţia umană, cum zicea Malraux... " „Merçi de aşa condiţie umană!"

Peste câteva luni avea să mi se întâmple ceea ce eu am numit, de atunci încolo, accidentul...

Treptele mării

Dacă aş fi fost compozitor aş fi scris *Marea în trei timpi*, ceva à la Debussy, cu iordane de Valéry în cap de pagină, ceva de genul: *acest acoperiş liniştit pe care se plimbă porumbeii* şi aşa mai departe, cum le plăcea snobilor cu care îmi petreceam serile pe terasa Cazinoului, în schimbul de floretă al frazelor, unul mai al dracului decât celălalt, dându-i bătaie cu *vântul ce trece şi aduce istoria lumii* de la capătul portului plin de vase ca un raft de bucătărie, înghesuite adică, vârâte unul într-altul, fluturând din pavilioanele panameze de împrumut, cu armatori borţoşi pe dig, seara cu ochii după pijmandeze, cu buzunare pline şi cu maşini de închiriat, gata să se îmbarce rapid, să circule, să foşnească, să străbată mările şi oceanele, să mai facă niscai gologani, să-i piardă la ruletă sau dracu ştie pe unde, deslănţuiţi, ăştia, nu ca noi, dosădiţi de nopţi pierdute, de dans şi alte alea, marea în al doilea timp sau în al treilea, la amiază sau la amurg, plină de nostalgie că-ţi venea să-ţi iei câmpii, să fugi pe motocicletele prăbuşite ale băieţilor care o făceau pe *Hell's angels* sau pe *skinheads*, deşi erau numai nişte ingineri rataţi, încărcaţi de şedinţe şi de birocraţie, strângând unsprezece luni parale ca să se dea în stambă în iulie sau în august la mare cu pitipoancele lor, cu *allumeusele* lor sau, cum le mai spunea pe la Paris, cu *bucolicele* lor, fete gata să doarmă în hanuri după ce-l citiseră pe Kerouak şi o făceau pe indienele cu temperament deşi erau nişte boarfe fără vlagă, cu rochiţe cârpite, ieşite şi ele din foile maşinilor de scris, cumpărându-şi sandale aurite pe banii de la orele suplimentare, trăgând besmetic seara pe faleză şi închipuindu-şi că sunt la Miami şi nu la *2 Mai*, o comună pârlită de la graniţa cu Bulgaria, ce voiai să le faci, suflete...

Ne distram în felul nostru începând de pe la unsprezece dimineaţa, când ne sculam cu capul mare, cu privirile ca un tăvălug cercetând unde se găsea un borş de potroace (ceva care să şteargă amintirea cumplitelor nopţi de dinainte) sau un iaurt cumsecade, capabil să sterilizeze papilele paralizate de atâta alcool. Ne feream de soare, ne priveam cu ură, ca duşmanii, căutam umbra salcâmilor şi cerşeam bufetierilor sifoanele scurse, rămase între picioarele de metal ale meselor, puse una peste alta. Careva dădea la boboci

în spate, cu mâna la gât ca înecații, pe la prânz ieșeau zvonuri că naiba știe cine se prăbușise într-un cazan cu spirt sanitar și că nu mai dădea semne de viață. Pe deasupra, mai trebuia să și lucrăm la Expoziția aia nenorocită și nouă ne ardea să facem baie, să ne aruncăm în valuri și să stăm cu fața în sus la cerul alb, neerutător. Pe la trei, eram din nou oameni, ne târam spre șoproanele acoperite cu viță verde de vie și sorbeam ciorbe pescărești, făcute în vase înnegrite și ciobite de atâta întrebuințare, câte două porții mari de cap de om, cu mămăligă și ardei, pe urmă cădeam iar într-un somn mortal lângă iubitele noastre, și ele arătând ca niște cadavre într-un acvariu cu apă murdară. Spre seară era altă viață, se răcorea, începeau să pufnească prin curți motoarele. Băieții în haine de piele, proaspăt bărbieriți, arătau ca James Dean înainte de a mierli, aveau ochii scurși și plini de o beznă metafizică. În spate, pe șa, erau toate fetele, *old ladies* ca în *Îngerii infernului* sau *Easy Rider* cu Jane Fonda. Aveau buzele mușcate, vinete ca niște castraveți uitați în borcane, rimelul le adâncea găvanele ochilor, arătau fatal, le-ai fi răpit pe loc și le-ai fi dus undeva. Marea ardea stins în mierea ei verde, alături, printre acoperișurile de paie abia o zăream, părea flască, ca o femeie de 45 de ani, care o mai face pe curva, înaintea noastră așteptau șoselele și salcâmii galbeni, pălițti de toamna pretimpurie, sosită cu bilet de autobuz de la Constanța. Plumitivii se uitau la noi cu groază, sosisem în acest paradis pe neașteptate și le stricasem liniștea lor plină de intrigi, de snoave literare și ochiade cu voie de la poliție. Luasem în primire satul și-i pusesem în inferioritate pentru că nevestele pescarilor se uitau mai degrabă la acești idoli blonzi cu BMW-uri zgomotoase ca niște catedrale americane, decât la cuminții soți în șorturi demodate, urmându-și nevestele în călduri, sosite cu amanți cu tot, ca să arate ce pot măcar pentru un sezon. Seara, la ora asta era momentul nostru, plecarea semăna cu căderea îngerilor în Apocalips, satul se umplea de fum, de miros de benzină arsă, de strigăte și de înjurături. Fetele își uitaseră, ori rujul, ori poșetele mici și strălucitoare, cumpărate cu bani grei de la madam Agnes, unele mai orbecăiau și acum după cercei marini de coraliu sau de scoici vopsite, arătau ca adevărate *miss* în costume pescărești, cu dangarezii lor de bumbac, cusuți de mâinile meștere ale croitoreselor ce nu mai aveau liniște din mai până nu le expediau la mare, cu saci întregi plini de tricouri și ciorapi roșii și cu centuri de piele bătute în tinte, pentru că în mamas nu te-ar fi primit vreo văduvă de șef de trib fără aceste accesorii obligatorii nici în ruptul capului, unde mai pui pantofii de seară, dacă toată lumea hotăra că în cutare zi terasa va fi invadată de civilizație și atunci să te ții, se călcau rochiile, se spălau fetele pe cap, curgeau colonia și parfumurile ca șampania la curtea țarilor, tot satul mirosea a mătase arsă, a fier încins, a prize defecte, a motorină și dracu mai știa a ce, pentru că era sfârșitul lumii, Flores, care nu gungurea din vârful buzelor și se bosumfla era

lăsată acasă să stea cu lipovencele la taifas, să afle cu cine se mai regulaseră celelalte anul trecut, când veniseră cu alții. Plumitivii profitau și le ciupeau puțină curte, cum zicea Mihai Pooopescu, se înfoiau, ofereau băuturi la bufetul beției ăla de Taras, care întâi se îmbăta el și pe urmă avea grijă și de noi. Erau darnici, mai ales când nevestele le erau răpite de câte un *înger* pe neașteptate și duse în plăceri la Tomis, unde umblau câinii cu covrigi în coadă. Treceau grănicerii în căutare de spioni, să fiu al dracului dacă au prins vreunul în zece ani de când veneam aici, ba, să nu mint, l-au arestat pe un oarecare, care era atât de beat că n-a știut o săptămână cum îl cheamă și din ce oraș venea. După ce l-au dezalcoolizat bine, au aflat și treaba asta, era un gălățean care vindea ouă, o șmecherie întreagă: responsabil la o cloșcărie de-asta de stat, plasa găini unuia, complice cu el, și acela lua oul la trei sute de păsări care erau vândute a doua zi în piață și se numea că aveam de-a face cu o escrocherie legală și nici judecătorii nu au avut ce-i face, nu fura, profita de târtița găinilor și împărțea cu ăsta, treceau, cum spuneam, grănicerii cu priviri iscoditoare, în fiecare lună iulie, august și septembrie, exact jumate, cât ținea sezonul, că pe urmă se sfârșea balul și băieții se-ntorceau la tăiat cartofi și la instrucție și la patrulare pe faleză, privind spre marea dinspre care ar fi trebuit, în mod teoretic, să vină vase imperialiste de război, pline vârf cu bombe atomice și cu infanterie marină; pe dracu!, nu-i ardea nimănui de război, nici măcar generalilor americani care mâncau o drăgălașă de bătaie pe unde apucau. Deci, sergenții majori se chiorau de fapt la oafele noastre care mai de care mai ochioase, și se făceau că le cercetează cam ce au în burtă și pe unde țineau aparatele de fotografiat, prin locuri intime și, după ce se cinsteau cu profesorul acela nebun de astronomie, care căzuse de pe o motocicletă, luat și el de valul turbat și de un *cap de piele*, zăcând după aceea în spitalul din Constanța două luni, cu coastele făcute ferfeniță, cântau împreună cu el: *Jedermann*, arată-te! trăgând după aceea strigăte tiroleze sau urlând: *Ahoe!* ca poetul Gege Takabosa. Din tot accidentul acela Profesorul rămăsese cu o țicneală simpatică, cu plăcerea de a purta o bluză mare și largă, căzută peste nădragii de pânză și o pereche de bretele roșii. Pe scurt arăta ca un *yé-yé* de acum 15 — 20 ani. Pantofi cu vârfuri metalice nu avusese cine să-i facă, dar *jeans*-ul său arăta destul de credibil. Era mândru de nevastă-sa și de *badges*-ul purtat peste craniul zdrobit odată. I-l adusese cineva și arăta ca Manteufel pe frontul de Vest înainte de debarcare, intrase nebunia în toți, ce mai! Prin grădini, dacă nu plecam în raid, în *comandouri*, devastând pepenăriile și viile, aducând struguri cu foaia de cort sau distrugând gardurile urmăriți de miliție, răsunau tranzistoarele. Toți băieții erau dotați cu mașinării infernale, pe unde medii și lungi, pe unde scurte ca să prindem Istanbulul, care avea muzica *pop*, trufanda la noi încă pe vremea aia, toți ca niște mandarini chinezi, plini de ceasornice muzicale, cum aveam

să văd în Curtea Imperială din Pekin, mai târziu. Hârâiau, toate, ca niște râșnițe, la concurență cu magnetofoanele portative aduse cu mari sacrificii din deplasări. Și dă-i cu Doris Day, care s-a mai feștelit între timp, adică a vândut un milion de discuri mai puțin și i-a scăzut *box-office*-ul, cu *My friend, my friend*, cu Matt Monro și cu Dean Martin, care zicea de inimă albastră *Return Home*. Lovitura de grație ne-a dat-o însă într-o vară crăcănatul ăla de fiu al lui Filip Mesiodax, cretinul cu aer de vedetă internațională care a devenit și compozitor până la urmă, rămânând la Londra, unde s-a căsătorit cu o fabrică de textile, adică, luând o *lady* deșchiolată cu 20 de ani mai bătrână ca el; și unde s-a instalat cu un patefon *Columbia*, adus de taică-său de la Philadelphia, și ne-a ținut un curs de istoria *jazz*-ului, cu discuri cumpărate de la *Consignația* lor de-acolo și le-a explicat fetelor care au rămas cu gura căscată cum se aruncă în America cu avioane de hârtie pe scenă când cântă, să spunem, Orchestra *Royal Garden Blues*, și omoară-ne cu clasicii în viață ai saxofonului și-ai tobei și-ai mă-sii pe ghiață: cu *be-bop*-ul și cu *Cozy Cole* care folosea un fel de talger ca să bage fanatismul în decibeli, cum am citit eu mai încolo într-o carte, că ne trăgea în piept pușliul, le ciugulea și nu dădea bibliografia. *Bucolicele* uitau de prietenii lor și veneau să asculte discuri hârâite și să se pună la punct cu ce era nou în lume, cu *jazzul primitiv*, cu *jazzul cald* și cu *jazzul rece*, o întreagă universitate făcută prin vii după aceea, pe pământul nisipos, crăcănatul era dat în paște, zicea ceva despre *rag time* și mișcarea *cool*, dar asta nu-l împiedica să se lase căutat în buzunare la întuneric, pentru că puștoaicele asta așteptau, să facă descoperiri geografice în muzica desuetă, mișcarea 51, de tipul *Come back sweet papa*, imprimat în '26, pe vremea bunicii, și făcând *hâr* și scrâșnind și pe urmă auzind *Georgia Grind* și *Big fat ma and skinny pa*, o folie, ce mai... Cădeai în melancolie, nu alta. Disperatul de Tonny cu Alain Bombard al lui, cu traversarea oceanului cu pluta *Kon Tiki* se putea duce să se culce, nu-l mai asculta nimeni, le luase crăcănatul pe toate. Erau numai urechi *mașinistele*, *bucolicele* și *citadinele*, se dădeau în vânt după cuvinte magice cu teoria smulgerii trombonului din stilul *tailgate* și cu inventarea *trombonului* expresiv, cu *vibrato terminal* și cu *beaux restes*. Tonny mai vrăjea câte o intelectuală, pe unde mai apuca, vreo ochelaristă mioapă, plină de cărți și nemâncată. Iicita din Fabre, umbla la *fenomenul thanatozei*, la *culorile de avertizare aposematice* și *homocromia* lui Cuénot, când căsca dama de plictiseală, cât era de pregătită, o cotea rapid spre moartea lui Lucien Bianchi, pe pista de la Le Mans, descriindu-l pe acesta cum a pizdit-o într-un *Alfa Romeo 1* în flăcări, la numai 35 de ani, idolul tuturor damelor din lume. Ochelarista lăcrima și se lăsa pelotată în memoria celebrului rutier, visând toată noaptea care urma autodroame și strigăte și benzină care curgea în valuri. Încă fetele noastre nu purtau părul

lung şi nu-l dădeau cu frunză de nuc, ca să capete lustrul acela de chihlimbar nu aveau aerul capiu al *beatnicelor* de mai târziu, sau dracu mai ştie, le încurc eu că erau prea multe la un loc, puteai să faci confuzii, ştiu sigur că le era drag de viaţă că dacă apucau la terasă, orchestra se pregătea să-şi dea sufletul, pentru că băieţii o îndopau cu *chateaubriand* în sânge şi desert şi pe urmă îi puneau pe tipi la muncă. Ţiganii se lipeau, că le plăceau fetele, şi ai noştri se mai îmbătau, puteau să spere la ceva, nici nimfomanele nu ziceau nu, că ăştia aveau bani în sezon, făceau frăţeşte cu responsabilii şi mai ieşea de plătit chiria la gazdă şi alte chestii. În timpul ăsta marea îşi vedea de-ale ei, căra vapoare, le vâra în port, ca pe nişte batiste în buzunarul de sus al hainei, veneau zorile, ne urcam în câte o droaşcă şi tunde-o spre casă, cântând, cu băieţii în faţă şi cu fetele în spate, urlând din claxoane şi sculând Constanţa întreagă de parcă ar fi sosit primii oameni din spaţiu. Eram falnici, eram răi, eram trişti, ce mai! A doua zi, care mai avea suflet în el se ducea la Taras şi se dregea cu bere ori cu votcă spălată în apă, câte o căldare bea, făcând socoteala câte zile mai erau şi venea iar un an gri, plin de şedinţe, de intrigi, de retrogradări, de cumintenie impusă, pentru că băieţii nu erau răi, îşi mai ieşeau numai din pepeni, o făceau pe grozavii şi pe urmă dracii îi luau, care pe la şantierele pline de noroi până în gât, care prin munţi şi zăpezi, care prin deşerturi geologice, dormind în corturi. Tonny, cel puţin, *făcuse* toată ţara, lucra de se spetea, cine-l vedea aici ar fi crezut că e Belzebuth în persoană, dar cine-l ştia cum termina controalele lui cu cuptoarele de oţel, cum nu dormea nopţile cu lunile, ca să strângă un ban, ca să fie cineva măcar 24 de zile pe an.

Trecusem prin toate ca printr-o probă de foc, murisem de câteva ori lângă ţărmul mării privind-o cum arăta: borâtă toată, plină de şerveţele albe, lepădându-le la ţărm, schimbându-se în draci, patetic, ca un cântec tâmpit. Unde citisem asta sau o auzisem: *trece secunda ascendentă pe cuvântul ziuă, orbind ca un trandafir în beznă...?*

Totul se prăbuşise în neantul acelor veri fără întoarcere.

Time immemorial...

Fusese Dina, fuseseră fetele acelea cu nume dulci de caramele, cu sânii lor borşiţi, ori obraznici, moi sau tari ca perele sălbatice, fuseseră nopţile cu muzică decadentă, cum ziceau cretinii, când aveam un *eros marţial* (şi asta am ciupit-o de undeva), cu *tribunalele galante* ale Helgăi, adevărate *cours d'amour* în care domnii de 40 de ani refulaţi spuneau măscări cu poftă şi mărturiseau păcate imaginare, ca să nu fie luaţi de fraieri, cu hidroavioane betive ce ieşeau din hangare la Mangalia de *Ziua Marinei* şi cu *punchuri de culoarea puroiului,* vorba lui Saint John Perse, o nostalgie căcăcioasă ne mina, ne făcea mai puţini, ne devora în melancolii nesfârşite. Sufeream, în felul nostru, de răul secolului, dar cu decenţă, fără patetism, ne făceam gimnastica

noastră intelectuală şi pe urmă evadam într-o lume interzisă, fără lege, mai murea câte unul. Tonny se înecase, cât zicea el că o să-l imite pe Alain Bombard, pentru că nu ştia să înoate, cretinul, şi nu o spusese nimănui şi nimeni nu-l crezuse când ceruse ajutor şi se dusese sub ochii noştri cărat de valuri uriaşe, într-o zi cu vânt mare, cu zgomote de moară. Îl înmormântasem într-un cimitir plin de lut şi de cruci mici şi nu plânsesem de-ai dracului. Părinţii îl reclamau, voiau să facă pompă, dar noi ne-am înţeles să le spunem că-l cărase putoarea asta de mare şi că nu-l mai găsisem. Avea o parcelă pe care puneam flori cu toţii de câte ori soseam la *2 Mai*. Băteau clopotele bisericii neterminate din sat, cu popa acela beţiv care vindea raci şi creveţi roşii ca nişte viermi şi se îmbăta şi dormea la văduvele cu care trăise în tinereţe. Eram măreţi, eram disperaţi, cu grupurile noastre *Boyler rooms girls*, anul acesta se cânta în draci *O, lady Mary*, pe atunci ne lua maul Connie Francis, cu vocea ei de mijlocie neconsolată. Nu mai sunt nici băieţii de altădată. S-a schimbat macazul; alde puştii ăştia, fiii mandarinilor, nu mai vin cu motocicletele, cum veneam noi, au limuzine mari, negre, de protocol, silenţioase ca nişte maşini de calcat, poartă haine *carrick* la pantaloni deschişi, ca nişte englezoi, şi vorbesc păsăreşte. L-am auzit pe unul spunând după ce aruncase un volum din *Biblioteca pentru toţi* pe plajă: „Le vede gagiul ăsta de Proust!" Mi-a plăcut, ce vrei, lumea evoluează, ei joacă periniţa cu chiloţi şi le cântă seara prin aceleaşi grădini în care am îmbătrânit noi *My melancholy baby*, au auzit şi ei de Ella Fitzgerald, dar se poartă alte cadânce şi alt stil, stilul murdar, *dirty*, noi am rămas nişte tâmpi, cât ne credeam de-ai dracului, dacă ai asculta ce ţinea pe vremea noastră ai roşi...

Băieţii au făcut burţi, *allumeuse*-le s-au măritat cu oameni bine, au făcut copii şi guşă, le mai zăresc pe câte unele tot la Cazino, dând din fund pe la miezul nopţii, nu mai au nici un haz, mai bine ar împleti ciorapi şi ne-ar scuti de fleacuri. Toate la vremea lor... *Il faut mourir en symétrie*, cum ciripea doamna de Sévigné...

Pe mine mă ţine din scurt *Cheshire cat*, cu zâmbetul ei mai rău decât o barieră de cale ferată automată, nu spune nimic, se uită numai încotro îmi îndrept prepelicarii şi comentează peste un sfert de oră: – Ai văzut-o pe tipa aia drăguţă care a trecut adineaori? – Eu, tămâie: care tipă? – Aia certată cu Sfatul popular! Asta vrea să însemne că nu are dimensiunile legale, adică coapsa sus, să nu dărâme trotuarul cu partea ruşinoasă. – Ei, ce-i cu ea? – Anul trecut a fugit cu unul de la *Ti-Vi*, râde, *Ti-Vi*, auzi? – Aud, şi? – Şi-acum era cu altul, sparge casele ca pe nuci. Multe înainte... pe urmă îmi atrage atenţia că nu am salutat pe nu ştiu cine şi îmi citează un nume: – Ai auzit de doctorul Trautwein. – Trautwein? Nu-l cunosc? Care se tratează la el? – Nu, prostule, ăsta e inventatorul trautoniumului, ai uitat? Eu, feţe grele... Hin-

demith... – Aha, iar am încurcat borcanele... Mai face puțină gimnastică pentru întreținerea supleței și a musculaturii degetelor, eu dau să mai fur ceva cu coada ochiului. – Nu te mai uita atât, că te duc la munte să stai cu Gică. Gică e cățelul nostru. Mersi. Iată au și trecut zece ani de când a făcut ordine în viața mea. Tot trecutul nostru e plin de muzică, de aluzii și sărutări, de zăpada de la Predeal și de ski, de nostalgii și exerciții. Dinspre anii 60 bate vântul stârnit de mișcarea pletelor de hyacint ale Săgetătorului, Sfântul Sebastian... Debussy, dimineți cu game heptatonice, când au trecut zilele, când am văzut-o pentru prima oară cu ochii ei de hun, beată de muzică, mulțumind publicului de pe estrada Mozarteumului, fără să mă gândesc atunci că o să fie soția mea, era demult, parcă, habar nu aveam de divinul acordaj pianistic bine temperat, de figurația cromatică, de *cantus firmi* și de celelalte...

Fusese o iarnă feerică de demult, pe urmă marea în al doilea timp, la amurg, cu bezna ei sărată, putredă, cu același nisip și aproape aceeași lume, puțin mai îmbătrânită, o, cum se treceau femeile noastre în loji, roase de lumina rampei, de lunile care zburau în urma noastră, de anotimpurile puerile ce lepădau frunze până în noiembrie, frunze patetice, roșii ca o hemoragie uriașă pe străzi... Când îi cântasem lui *Cheshire cat* Imnul Sfântului Ioan, învățat pe șest, pentru ca s-o fac praf.

Unde era orașul lui Mozart, cu bisericile sale, cu celebra lui orgă mecanică, *taurul din Salzburg*, unde făcusem cunoștință, oraș năpădit de *baby-sitter*, de *flower-power*, de drogați și de *cale Zantedeschia* în vitrinele scumpelor florării, arătând ca geamurile Paradisului? Părea un salt în conștiință să treci de la Jimmie Rogers la Honneger, de la *Bang-Bang* la *Simfonia psalmilor*, dar eram eu același sau trecuse peste mine un car de foc, un tanc, dăduse cineva cu napalm peste conștiința mea, îmi murisem moartea, cum zice labagiul ăla de Kierkegaard? Unde erau fetele de altădată, care o adorau pe Joan Baez, unde *bătrânele doamne, în floare*, care stăteau cu curul pe șeile de cauciuc ale motocicletelor rablagite și o făceau pe disperatele și pe urmă spălau vasele unsprezece luni pe an și trânteau copii funcționarilor cu 1803 lei lunar în mână, mestecând din trecutul lor erotic la mare ca dintr-un interminabil chewing-gum? Timpul, împuțitul ăsta de timp, trecuse ca un tăvălug, ca bombardierele B 21 în Coreea, și lăsaseră covorul lor de bombe zburătoare peste sufletul nostru, eram toți numai răni și gropi sentimentale... La mine în casă sunau muzicile de manej ale lui Haydn de dimineață până seara și eu ascultam uluit *Tânguirea lui Agar* când îmi ardea de Dizzy Gillespie. În locul lui Johnny Dodds se pițigăia câte o soprană de coloratură și încă mai ciupeam din pagini secrete chestii în stare s-o amuz pe *Cheshire* a mea. Chiar săptămâna trecută găsisem ceva extra: *Gym-*

nopediile lui Erik Satie şi *Gnosiencle,* despre care se spunea că aduceau cu cântecele nebunilor de la Charaton...

Viaţa fusese, era, sau trebuia să devină. Ce înţelegeam eu din ea? Unde era trecutul meu? Unde amicii mei? Unii morţi, alţii prin spitale, alţii intraţi în rândul mandarinilor, sfidându-mă cu succesul lor, pentru că eu nu înţelegeam să pertractez? Adică cum, bătrâne domn? Nu pertractez, dar care nu pertractase? Să fim serioşi! Să fim serioşi..

Cum zicea bărbierul ăla?

Mais je suis inventeur d'un téléphone de verre de Bohême
et de tabac anglais
en relation directe avec la peur...

Mâine, poimâine o să vină Doctorul să-mi opereze şi mie ocluzia, ca tuturor nevestelor de aristocraţi din Cluj, câte mai rămăseseră, pentru că de asta sufăr, mi se scurtează intestinul, tot înghiţind atâta rahat şi dându-l afară...

În rest, totul e vesel, e frumos, e sublim şi la vară o să mergem iar la mare, să ne mai amintim cum fugeau băieţii pe motociclete, ca îngerii iadului...

*

Cu o seară înainte, Mihai Pooopescu mă scosese în lume, cum îi plăcea să spună. Ne dusesem la *Ambasador,* nu în restaurant, pentru că eu nu pot suferi restaurantele mari, mai ales dacă au muzică, pentru că se aşază câte o cucoană de-alea cu microfonul pe urechile mele şi-mi face praf timpanele, mi le zdrenţuie ca să-mi arate ce voce are şi ce englezească lamentabilă dizează, aşa încât, şi pentru că era de dimineaţă, vreme de dregere, de spus la ureche, de suspinat după vreo veche fetiţă pe care o iubisem amândoi, pe rând, el mai mult teoretic pentru că asta-i plăcea, să le facă om, să le mărite adică, şi cu mine nu reuşea să le încurce, vreme deci de confidenţe, era unsprezece dimineaţa, o vreme coclită, înainte de a pleca la mare, cerul jos, aerul înăbuşitor ca într-un abator, tot oraşul gemea sufocat, te mirai cum mai merg tramvaiele prin asfaltul acela negru şi topit, cum mai supravieţuiesc concetăţenii noştri în afara teraselor, a locurilor ăstora cu ferestre mari, deschise, zbârnâind din ventilatoare nevăzute. Înăuntru era ceva mai răcoare, plantele carnivore, exotice, palmate, de lângă geamuri, dădeau să iasă afară prin ferestre, să agaţe femei, nu alta, cu braţele lor vegetale, aveau ceva impudic, nerușinat, cerşeau o ploaie care nu mai venea, eu eram puţintel dus pentru că mă gândeam la o curvă mică de 12 ani care creştea în preajma mea, fără să ştie, ca o heliadă, şi vânătorul din mine o presimţea, aştepta cu arcul întins să mai crească, era proaspătă, fragilă, nevinovată, dar nu tocmai

nevinovată, cu o pecete a păcatului pe buzele ce abia se coceau, în pârg, cu sânii ei ce se sileau să izbucnească prin bluzele de vară şi, ea, nerușinata, simțea inconștient că o pândesc deşi nu-i dădeam nici bună ziua, nici nu mă uitam la ea, nu făceam decât s-o scrutez, s-o adulmec, planificându-mi-o pentru mai târziu, când aveau s-o mozolească puştii ei de la şcoală, seara, punând-o numai în stare de excitație, pentru că ea spre călifari ca mine, către stricați ca mine tindea, bănuind că eu știu ceva mai mult decât să-i umblu pe sub rochițele de stambă, eu i-aș fi vorbit altfel, aș fi amețit-o cu cuvinte nemaipomenite, povestindu-i călătorii pe care poate nu le făcusem, dar asta le plăcea la toate: *minte-mă şi spune-mi vorbe dragi*. Aşa gândeam în timp ce Mihai Pooopescu îmi evoca pe o distinsă intelectuală – azi medic cardiolog – ce tăiase lemne cu fierăstrăul într-o haltă de provincie şi pe urmă tocise şi ajunsese la Bucureşti mare cocoană, cum spunea el rotunjind o-ul ăla interminabil, şi pe urmă se măritase mai intâi cu un ilustru inginer electronist care murise de cancer şi pe urmă se iubise cu un geolog tânăr şi frumos despre care nu puteai crede că a auzit de vârsta faliilor dacă-l vedeai cât e de monden şi cum îşi taie hainele exact în dreptul curului, ca să aibe *aer de Paris*, să semene adică cu acei *dandy* pe care eu nu aveam să-i sufăr de la naştere şi până la presupusa mea moarte, dar în timp ce el vorbea, eu înaintam cu ajutorul alcoolului în dulcile mele evocări în legătură cu ființa aceea mică şi mă gândeam cât de secrete sunt femeile, cât de precoce, şi cum simt ele încă de la ivirea pe lume pentru ce sunt făcute şi cum doresc să se comporte încă de copile ca niște adulte. Mă gândeam la monstruozități, citisem undeva că una dintre ele făcuse un copil încă de la cinci ani şi îmi evocam actul sexual *terminat* atât de aproape de venirea pe lume, cu consecințe precise ce puteau da naştere unei alte fetițe, care ar fi devenit un fel de soră a mamei, şi în chestia asta exista ceva sacru, misterios, pueril, plin de patimă turbată şi nu ştiam cine fusese bărbatul, pentru că trebuie să fi fost un bărbat care se culcase cu o fetiță, nu un mucios, nu un puşti cu sperma ca laptele, ci ceva sănătos, plin de sămânță, de putere, de dragoste infinită pentru femeia aceea ce se născuse într-un copil şi ce delicat trebuie să fi fost monstrul acesta, ce vorbe trebuie să-i fi spus şi cum să fi procedat el ca să facă, dintr-o nubilă pură, o ființă în stare să procreeze! Uluitor mi se părea să mă gândesc la toate astea fără ruşine, ba chiar cu o invidie neagră. Urlând ca fiarele, omul a descoperit cântecul, parcă aşa spunea mediocrul ăla de Taine, dar aşa trebuie să fi fost, urlând, sau cântând mai degrabă, acel bărbat trebuie să fi făcut dintr-un copil o mamă. Era un act sfânt ca la începutul lumii, când, pierzându-se un univers, viața se pregătea să înlocuiască ceea ce murise şi era nevoie de acea dezvirginare, de acel coit, de acea violare a unei fetițe pentru a mai supraviețui ceva din noi, dragostea mai ales, poezia de a iubi o fetiță ca o trestie, fără sâni, de a iubi o deschizătură a trupului mic,

gingaş şi plin de sămânţă totuşi, în stare să producă în acel creuzet de carne o altă viaţă. Dragostea asta seamănă cu dragostea peştilor mei daţi de *Cheshire cat,* care după ce mâncau *daphne* uscată, de mulţumire, se sărutau şi zburau în acvariul nostru şi făceau jocuri şi nu era dragoste, ceea ce li se întâmpla era numai atingere, în felul sublim şi trist de a face dragoste al peştilor, sau mă gândeam la plantele care-şi trimit seminţele în eter, şi ele, acele seminţe, se duc exact acolo unde trebuie, mă gândeam la albine şi la fecundarea florilor, cu asta semăna actul nebun de a face dragoste cu o fetiţă de cinci ani care născuse după nouă luni şi nu se mai mirase nimeni, pentru că ne pregăteam să ne luăm adio de la planeta noastră, pornind cu rachetele spre lună, călcând în deşerturi în care aveam să semănăm geniul nostru, să ducem crimele noastre şi mizeria noastră omenească.

Nu ne turtisem încă, eu şi Mihai priveam la lămpile metalice găurite cu bormaşina, care lăsau pe mese o lumină săracă, semănând cu nişte prezervative prea întrebuinţate, bune de aruncat, zdrenţuite. Mihai avea *hieros logos,* când apuca să bea puţin, purta conversaţie, cum spunea, de-aia îl iubeam pentru că îmi îndepărta tristeţea, ştia să râdă atât de deschis şi atât de melancolic, încât uitam de orice. Amicul meu ajunsese cu povestirea la un punct picant, fata care tăiase lemne într-o haltă din Moldova, după ce-şi îngropase primul bărbat şi se avea în amor cu geologul, îi pricinuise acestuia un mare necaz, lăsându-se prinsă în braţele unui metis la care avusese boală. „Îi găsise, ca să zic aşa, în intimitate", subliniase amicul meu, şi mie cuvântul îmi plăcuse turbat. *Fondu*! încheiase el, ca să treacă la o poveste şi mai ciudată şi mai plină de farmec.

– Mă, Componist, aşa îmi zicea el când mă iubea, ştii ce-am citit eu zilele astea?

Şi urmă o poveste fantastică cu nişte găini crescute la centrul experimental de la Universitatea din Adelaide, care găini, relata el cu o încântată surpriză, au un năravi, se ciocănesc în cap una pe alta şi totdeauna se petrece o dramă cu ultima care nu are pe cine ciocăni şi moare de tristeţe şi eu parcă ghiceam unde bate el, dar mă făceam că nu, avea Mihai şi chestii din astea, gusta parabola, gusta să zică cu perdea adevărurile supărătoare. Pe urmă, după obiceiul său, sări la o altă chestiune, şi mai arzătoare, deşi eu ardeam de nerăbdare să ştiu ce voi face mâine când trebuia să mă prezint într-o vilă de pe malul mării, în oraşul Constanţa, ca să iau în primire expoziţia ce-mi fusese atribuită. Asta s-a petrecut acum zece ani sau anul trecut, nu mai ştiu, nu are nici o importanţă, îmi băusem minţile, şi timpul, ce e timpul? el seamănă cu alt timp, care alt timp poate să fie şi un timp viitor, noi putem trăi nu numai în trecut, putem trăi foarte bine şi în viitor fără să ne dăm seama, aşa că din moment ce Shakespeare şi-a permis să scrie că în Boemia exista o mare, îmi permit şi eu să le încurc, luaţi-le ca atare, deci mă întrebam ce

aveam de făcut a doua zi în Constanța când el povestea despre trista pierdere a catolicilor care au avut o mare neplăcere în ultima vreme. „Auzi, bă, făcuse el, sorbind din paharul cu vin negru, Merlot sângele Domnului, Papa a înnebunit, după ce a ras-o din rândul sfinților pe Sfânta Filumena pentru nu știu ce matrapazlâc cu care a prins-o retroactiv, acum l-a șters din calendar și pe Sfântul Cristofor. N-ar fi nimic, bă, Componist, dacă ăsta ar fi un sfânt banal, dar sfântul Cristofor e sfântul automobiliștilor și e grav, s-a șucărit toată lumea, doar atâția umblă pe șosele și cum dracu să umbli pe șoselele atât de aglomerate și pline de primejdii fără să ai un sfânt al tău? Pe Sfântul Gheorghe nu l-a scos, că s-ar fi supărat prea multă lume, dar pe Sfântul Cristofor l-a ras pentru că nu era persoană importantă, ca să vezi că și la sfinți există o ierarhie, e nevoie să ai pile, sau pe scurt: defectulită!

Și-atunci, prin asociație, mă gândii la femeia aceea cu plete care-mi sărutase palmele prin birturi, dar nu se culcase cu mine, pe care o descrisese un plumitiv într-o nuvelă, la tipa aia care se ducea la raliuri și strica căsniciile și mă vânase și pe mine, spunându-mi vorbe dulci, dar eu fumasem genul generos, arzător, autoritar abia după ce te bagă în cofă, și o lăsasem lângă bărbatul ei tâmpit și absent, cu raliurile lui, cu escapadele lui de motor, cu toată porcăria aia amestecată cu amanți, cu ginitori, cu indivizi care profitau, pentru că femeia avea mereu o fierbințeală, era fatală pentru bărbații mai necopți, mai netrecuți prin furiile unor asemenea ființe pentru care gentlemenii căsătoriți erau o pradă sigură, pentru că veneau gata pregătiți să piară, să cadă în mrejele neiertătoare ale acestei femei care trăia din plictisul generat de nefericita de instituție numită căsătorie, cu nevastă, cu miros de scutece pișate și cu alte intimități, gata să ucidă bruma de dragoste ce mai rămâne după ani de zile de trăit laolaltă. Dăduse o angoasă în mine, ceva a întâia, groasă de doi metri, ceva ce mă poluase pe dinăuntru, mai rău ca un petrolier răsturnat cu cracii în sus în Marea Nordului, și n-aveam alți detergenți decât vinul ăsta de 19 lei jumate, făcut cu tanini, cu vopsea și chinoroz, care peste o noapte avea să-mi dea o durere groaznică de cap, ca să nu mai vorbesc despre vomă, de poziția ridicolă în care mă va pune în trenul supraaglomerat de Constanța, plin de lume, de copii, de tați, de mame, de valize, de cârnați fripți la vagon-restaurant, de bere dezafectată, trezită, fără gheață.

– Și ce zici, Mihai, că trebuie să fac eu acolo?, mai întrebasem între două pauze.

– Te duci la nevasta lui Tizu și-i spui că ești cine ești, trimis de mine pentru expoziție și să-ți dea adăpost și de-ale gurii. Vezi, nu mă faci de râs, că e o cocoană bine.

– Am înțeles.

Era acum zece ani sau ieri sau alaltăieri, cine mai ştie, poate confund dar n-are importanţă, poate pe atunci el era mai marele peste o Expoziţie care a ars şi juca noapte de noapte bridge, arhitect eşuat ce ocupase locuri importante dar nu se putuse obişnui cu un anumit climat conformist şi se mulţumise să privească la ascensiunea altora, la ridicarea altora în scări. Nu putea să se scoale devreme şi să spună *să trăiţi,* avea idei, îi contrazicea pe colegi şi aceştia nu înghiţeau să fie contrazişi, aşa e viaţa, nu suportăm pe cei ce ne-au văzut în pijama şi cu care am împărţit francul, avem nevoie de zbor, de linguşeală, de pupincurism! Acum sau atunci lucra la *Odaia de Comerţ,* cum îi spunea el serviciului de relaţii cu străinătatea în materie de mărfuri. I se dăduse un birou de doi pe doi, cu secretară la telefon, şi ardea gazul între 9 şi 13 pe bulevard, visând să vină o vreme când să iasă la pensie sau să se scoale la 11, ca mine. Când apuca, fugea până vis-à-vis, la *Katanga*, nu să bea, pentru că nu era un beţiv, cât să mai pritocească un gând, cum spunea. Avea o sută de prieteni, promitea mult, făcea mai puţin, dar trebuia să-l iei aşa cum era, un om trist, un om îngrijorat, un nonconformist care refuzase toate onorurile pentrŭ a-şi mai păstra un rest de libertate interioară, om de pahar, glumeţ, iubindu-şi fanatic o soră şi memoria tatălui său cu care nu fusesem prieten, dimpotrivă, dar asta nu ne despărţise nici o clipă pentru că nu puteam să confundăm amiciţia noastră cu mofturile unui bătrân. *Katharsisul* lui Mihai, şi asta era uluitor să spui despre el: că ar avea katharsis, se năştea în faţa unei cafele, a unui suc de roşii sau a unui pepsi în ediţie românească, între colecţiile lui orale de strâmbătăţi omeneşti pe care le povestea ca nimeni altul. A, exista şi o poveste a lui, numai a lui, pe care poate n-am s-o spun pentru că e prea indiscretă, dar care de fapt mi se părea cea mai frumoasă şi făcea din el un personaj măreţ. Dar nu ştia sau nu voia să ştie de asta. El trăia ca într-o drojdie şi se ameţea cu zaţul vieţii şi chiar suferinţa sa era aerul lui de peşte aflat într-o mlaştină din care nu voia să iasă. Faţa sa râzătoare era acel hohot inegalabil cu care umplea cârciumile, dar noaptea poate plângea neştiut, nu de frică, pentru că nu-i fusese frică niciodată, ca şi mie, de viaţă, ci de milă faţă de umanitatea din jur. Lui Mihai, deci, nu trebuia să-i ceri decât vorbe, şi atât, era prea leneş pentru a mai face ceva, el era ultimul crai de Curte Veche venit din tata Mateiu cu fumul, cu disperarea, cu restul. Nu era Pirgu, era Paşadia, era sublim, crepuscular, îl iubeam de mă tâmpeam, asta era, de ce n-aş recunoaşte?

Trecusem la a treia sticlă de Merlot, afară bura, dar tot cald era, cu toată respiraţia plantelor exotice de lângă fereastră, cu toate ventilatoarele de modă veche. *Ambasadorul* avea ceva de gară, de sală de aşteptare, pereţii erau tapisaţi cu piatră galbenă, lucioasă, cu o ceramică sanitară, aducând şi cu o sală de operaţie, de fapt ne avertiza, ne obişnuia cu ceea ce avea să urmeze...

Mihai Pooopescu trecuse la o poveste fantastică cu Balzac şi Hanska, parcă, cu o bisericuţă din Rusia unde cloşca asta bătrână şi grasă văzuse o dulce femeie de care se îndrăgostise, ce parfum în toată afacerea, şi cum ştia el să le spună, avea conversaţie, ce mai... Pe urmă trecuse la Victor Brauner şi la problema destinului. Pictorul, în România, cum ştie orice prost, pictase numai oameni cu un singur ochi în genul Picasso, venise războiul, plecase în Franţa, scăpase de gazare, de lagăre, în 45 bea un vin într-un bistrou, unde intrase un beţiv care-i scosese un ochi cu o sticlă de *Perrier* aruncată la întâmplare...

Fumul din locantă se trăgea spre plantele palmate, carnivore, care agăţau femei cu braţele lor vegetale de pe trotuarul încins şi topit, era o vreme să verşi pe viaţă, să nu mai ştii de tine, să dispari în confuzia alcoolului. *Tăcerile scăpărau*, cum zice poetul. Ceva creştea în noi ca un mormânt...

Nu, nu eram trist, eram numai îngăduitor cu toată lumea. În locantă intrase ceva atomic, o blondă percutantă, cu sânii cât două buldozere, purtându-i agresiv asupra noastră, gata să ne sufoce. Cu sfârcurile lor de locomotivă *Pacific,* voiau parcă să spargă vitrinele pline de salate trecute, opărite între gheaţă şi căldura de afară. Se aşezase drept în faţa mea etalând monumentale pulpe cât nişte cedri, atât erau de falnice picioarele-i superbe, nu mai mâncam nimic, nici nu prea mănânc când beau, picoteam numai aparent ca să-i studiez anatomia răscolitoare. Ai fi zis că nu mă vede, că nu e acolo, dar nici eu nu eram făcut cu degetul, unde îi dădeam replica lui Mihai, care mă certă cu un semn: „Componist, te ţii de rele de azi dimineaţă, dar acum ai luat-o razna. *Fineeeesse!* scandă el, silindu-mă să iau altă direcţie a privirii. Timpul trecea nepăsător şi iar mă gândeam la aceste fiinţe secrete, femeile, la ceea ce produc ele: poeme, procese, cuvinte frumoase şi invective, satisfacţii de trei minute şi rătăciri pe străzi, când divine, când cu sufletul de hingher, catedrale ale urii, splendide, superbe sau banale (ca o stradă goală de provincie, duminică la ora două după masă), când nu te mai interesează, când le-ai consumat, nu astfel şi înainte, când le doreşti, când îţi dau dureri de cap, când te amână, când te inspiră, când te rumegă, când fac din tine un rug arzând nesfârşit. Totul atât de relativ şi atât de trist, şi iar se ivi din memorie femeia cu plete, atât de devotată, atât de gata să-ţi sărute palmele, să-ţi spună cât de inteligent eşti, cât de singur şi neînţeles, lăsându-te să pricepi că ai o singură şansă: că ai întâlnit-o pe ea, şi-acum, după ce-l terminase pe inginerul acela trimis în exil în provincie, numai pentru că fusese gata să strice o căsătorie, trecuse la altul, probabil că iar săruta mâinile şi iar se uita îndrăgostită la cine ştie cine prin paharul de rom, într-o grădină mărginaşă de oraş, cu viţă de vie căzută pe mese şi lăutar bucureştean cu ochii scurşi, că totul se lega, totul avea un început şi un sfârşit.

– Mai spune ceva, Mihai, îi zisesem şi mă gândeam cu groază că mâine la aceeaşi oră o să zac în nisip sau o să intru direct în expoziţia în care trebuia să lucrez după a doua mea absenţă. De fapt, beam ca să uit de unde veneam... Lungi coridoare, umede, gri, lungi şiruri de uşi, lungi interogatorii, lungi convorbiri, chipurile amicale, cu tratare cu ţigări şi pe urmă violente palme pe obraz, prima detenţie se confunda cu a doua, cu lunga plimbare de vineri până marţi de dimineaţă, când mă prăbuşisem pe podele şi fusesem udat cu găleţi de apă rece şi iar pălmuit, şi totul mi se părea atât de absurd pentru că mă credeam în alt loc şi în alt timp şi când voiam să memorez ce mi se întâmplă, totul se ştergea şi pelicula se întuneca uşor, ca şi cum ai trece peste ea cu un burete înmuiat într-un lichid vâscos, puturos; apoi cuvinte, guri, dinţi şi iar cuvinte omeneşti, voci dulci care numai la o oră de la răcnetele ce se topiseră în urechile mele spuneau lucruri drăgăstoase sau îşi strigau copiii, cu care eu acum trăiam laolaltă, poate vreunul dintre ei era aici sub prezervativele de metal ale *Ambasadorului,* braserie, nu restaurant, cu vreo fetiţă din acestea şi iar reveneau acele lungi coridoare, pline de durere, de strigăte, de foame, de disperare. Muriseră mulţi, atunci, ieri, acum, alaltăieri, cine mai ştia, şi afară era vară şi eu mergeam la mare şi revedeam sala aceea plină de neon şi auzeam vorbele fostului ministru de interne care povestea atât de calm, atât de bine gândit ce se întâmplase în urmă cu ani, cum pe mama unuia o aruncaseră în Someş pentru că nu mai termina cu cererile de graţiere şi cu memoriile şi de fapt fiul ei murise atins cu o rangă în cap într-o celulă şi cel care făcuse asta era tot aici, cu ceafa roşie, grasă, asudând, în haine gri, bine călcate, se afla şi acela care în loc de o rangă de fier folosise un pistol bine uns şi mă întrebam de ce-i iertase *Reformatorul*? Coridoare, lungi coridoare şi împuşcături rare în memorie, vătuite ca aplauzele unor oameni aflaţi la un spectacol monden sub apă. Imaginea *Reformatorului,* cu capul lui de sportiv, tuns scurt, cu ochii aceia bănuitori, cu replica scurtă, tăioasă, omul care tăcuse 30 sau 40 de ani, tăcuse din adolescenţă ca să înveţe, să aştepte, pândise şi când reuşise le arătase foştilor prieteni cât greşiseră, pe câţi băgaseră în pământ, numai pentru că nu aveau curaj, numai pentru că la ei centrul motor al inteligenţei era frica, un *etus*... Tovarăşul Tăcere, ce vorbă nebună, ce bine i se potriveau aceste cuvinte, tovarăşul Tăcere, omul care îi silise să vină să spună, să mărturisească totul, în faţa tuturor, pentru ca să nu mai fie nimic de acoperit, pentru ca acea împăcare de dincolo de moarte în pantheonul de marmură, în care călău şi victimă dormeau laolaltă, despărţiţi numai de Eroare, zeiţă nevăzută, paliativ, justificare şi orice în afară de

Dreptate, Justiţie şi aşa mai departe, prejudecăţi şi ele la urma urmelor. Poate vinul era de vină, năvala lui neagră şi ametitoare în sânge, acel ciclon tăcut şi persuasiv, care îmi înmuia glasul şi sufletul, era de vină, dar nu puteam să plâng, nu-mi era milă de mine, îmi spuneam că merit ceea ce mi s-a întâmplat pentru ca să mă dezbar de acea pojghiţă creştină, de acel sentimentalism venit de pe cruce: iartă pe aproapele tău!, dar aproapele tău te ierta pe crucea ta, în mormântul tău?

– Ai spus ceva, Mihai?

De fapt vorbeam amândoi despre altceva, fiecare ne ascultam numai pe noi, ieşisem din noi. Blonda fanatică cu picioarele ei ca cedrii Libanului, strunjite, frumoase, înalte ca o înaltă melodie, se ameţise puţin, începea să devină nerușinată, se apleca peste masă arătând tot decolteul cu ce conţinea, o carne agresivă care trebuia rânmată o noapte întreagă pentru ca să ajungi undeva în intimitatea fiinţei ei. Era o Junonă, avea ceva de cal, poate şi căldura asta o făcea să exale în jur tot felul de poftе care săreau spre ea, nu mai treceau mesele, săreau, o agresivitate masculină fără sfârşit în jur, o simţeam, până şi chelnerii erau gata-gata să răstoarne platourile cu sosuri şi fripturi din cauza ei...

– Pe cai! zisese Mihai Pooopescu, simţind că dacă mai beam o sticlă de Merlot voi deveni iresponsabil şi se lăsa cu scandal, pentru că individul care o însoţea pe mititică, vorba vine, arăta ca un boxer de categorie grea şi nu avea chef să se dea în stambă.

Afară aerul era clocit, impur, plin de gaze, de benzină arsă, de miros de asfalt încins, ardea şi lua pielea. Trebuia să mai plouă până a doua zi, îmi era urât să mă duc acasă, nu şedeam departe, dar eram singur şi ar fi trebuit să fac o vizită cuiva, uneia dintre fetele acelea care mă primiseră de câteva ori la ele şi nu aveau pretenţii de la mine. Dar la care? Plecaseră cu siguranţă pe litoral sau la munte, nu răbdau să fie văzute în Bucureşti în luna iulie sau august, dacă puteau o lungeau până la jumătatea lui septembrie, numai să nu se ştie că nu au prieteni care să le ducă la mare, care să cheltuiască cu ele prin baruri. Mai bine se închideau în pivniţă şi-şi dădeau cu iod pe piele ca să pară bronzate, decât să le vezi bând limonadă la chioşcuri în plin Bucureşti, tocmai acum...

– Domnu' arhitect, ne-am înţeles, mă întorc la serviciu, uiţi că sunt vârfuleţ administrativ?

– Nu uit, Mihai...

– Şi nu mă face să te trag de urechi. Sosesc urgent la 15, în control...

Era omul care, neținînd seama de dosarele pe care le aveam în spate, mă angajase, îmi dăduse adică pâine să mănânc. Mă uitam după el, flutura o mână deasupra capului, în hainele lui subțiri de vară. Mai sunt oameni buni ca în Ionescu-Morel, dracu s-o ia de viață...

*

Amiaza de vară ardea torid în zidurile albe, le devora ca un cancer al varului, bătea ce-i drept și o briză binefăcătoare, de sus de pe strada pietruită cu bolovani de râu se vedea înghesuiala portului și furnicarea oamenilor strânși lângă dana de cereale. Marea, bestială în devorarea acelei călduri apăsătoare care-i stătea pe creștet, lovea moale digul de beton. Câteva coșuri de vapor fumegau leneș lângă pontoane. Scârțâiau niște geamanduri în larg, pe punți se rostogoleau butoaie, scrâșneau macaralc și se auzeau sirenele de avertizare. Hamalii cărau baloturi legate cu panglici argintii de metal ușor, lucind în lumina necruțătoare. Sub ei, apa purta scânduri rupte și gunoaie, zbătându-se lent într-o parte și-n alta. Coborâi strada plină de coji de pepene și de semințe privind absent vitrinele moarte, ca și când ar fi fost golite de răufăcători. Mai erau încă trăsuri în orașul acesta, prin gara veche și înghesuită trecusem în multe rânduri de la o stație a Canalului la alta, închis cu alții în haine vărgate, gata să ne bem pișatul de sete, bătând cu pumnii în pereții vagoanelor, știind că asta nu le convenea paznicilor; să se știe că dincolo de obloanele ghintuite cu drugi de fier se aflau oameni și nu animale...

Orașul avea acum perdele de mărgele la frizerii, un fel de cilindru tărcat de sticlă care se învârtea chemând mușteriii copleșiți de căldură, răstigniți în scaunele de piele, cu bărbile pline de o zăpadă de săpun mirositor, cu brice sclipind în soare, cu colivii cântătoare în care păsări exotice sau pur și simplu sticleți naționali cântau de-și rupeau micii lor plămâni ca să facă atmosferă municipiului, lumini ca eclaturile reflectorului de la capul Midia, tăind campusul deținuților, și acele rafale sfâșiind bezna cu gloanțe trasoare, ca să intimideze pe cei dintre gardurile de sârmă ghimpată... Briza nu mai ajungea până la mine, treceam pe sub perdelele de pânză ciuruită, căutând umbra, privind absent la femeile ce se întorceau de la plajă, singura plăcere în amintire ce mă ținuse departe de disperare când stăteam acolo unde se făceau apeluri noaptea pe neașteptate și pășteam iarba de lângă closete ca să bag ceva vitamină în mine ca o vită, fără rușine, doar cu dorința expresă de a supraviețui, de a nu pârî pentru o ciorbă în plus, cum făcuse omul acela cu ochi murdari care profesa la Construcții acum, pozând în *dandy*, într-un tip plin de sine, gata să creadă că pe el detențiunea nu-l atinsese, regulându-și în revanșă toate studentele pe rând, știind că pentru câte suferise n-o să-i spună nimeni, nimic. La o stație de benzină se umpleau rezervoarele unor

Moskviciuri, se stârnise pe neașteptate un vânt fierbinte, plin de praf, semințele golite se ridicau în aer ca o ninsoare de vară inedită. Femei vulgare, de port, glumeau cu marinarii în permisie pe terasele berăriilor. Trebuia să mănânc ceva, picam prost, la o oră când, dacă soseam, trebuia să fiu invitat la masă și cum sunt coconos, vorba lui Mihai, nu puteam să primesc așa ceva de la cineva pe care nu-l cunoșteam, de altfel din descriere rezulta că era o adevărată colonie de desenatori și graficieni, cu nevestele lor, buni camarazi, să-i pui pe pâine, cum zicea prietenul meu, dar firma e firmă, așa încât căutai ceva ce știam mai demult. Trecu un autobuz vechi, dărăpănat, cu o caroserie cântătoare ca orga de la Biserica Neagră, ce-i drept nu avea acurateța acesteia, dar scotea zgomote solemne, oricum. Mă oprii în fața unei florării, în vitrină se fanau florile. Negustorii de mărunțișuri își strângeau tarabele, sticlele colorate și colanele albe de scoici înveseleau amiaza de vară marină. Peste acoperișurile de olane roșii zburau stoluri de pescărușI, ca și când cineva ar fi aruncat în aer cu grenade albe. Explodau deasupra mării, cădeau pe suprafețele azurii și pline de spume și se ridicau triumfător în aer după vânătoare. Jos, vedeam o plajă stâncoasă și o geamie cu turlă ascuțită ca un creion, pe acolo se afla adresa dată de Mihai, dar mai era vreme. Prin ușile deschise se auzea zgomotul unor puluri de lemn mutate cu bătaie pe o suprafață lucioasă și apoi căderea unor zaruri. Firmele decolorate de sticlă, cu vopseaua mâncată de roaderea soarelui, erau de neidentificat, toate semănau între ele, produse la aceeași cooperativă, fond cenușiu, litere negre, puteai să te dai cu capul de pereți și tot nu nimereai dacă ai fi căutat un magazin special. Coloane de aterine în balcoane de lemn, o prăvălie alimentară mirosind greu a ulei scurs pe o dușumea împuțită, când ești în libertate bagi mai greu de seamă aceste semne ale locului în care te afli, dar mai târziu, din a doua memorie, și de altfel asta e zestrea celor deținuți, mirosurile, culorile te țin în viață, îți ajută să înoți în marea de tăcere, în singurătatea pușcăriei... Pe un trotuar, un băiețel arunca în sus și în jos un fel de mașină de călcat în care ardeau sau încercau să se aprindă niște cărbuni ce luceau ca rubinele. Găsisem în marea anonimă de firme ceea ce căutam: *La Ciali*, birt economic, resturile civilizației burgheze cu firme particulare, cu patroni, cu ucenici de croitorie ca acela care învârtea acum mașina lui de călcat... Muște, roiuri de muște de pe timpul ciumei lui Tucidide, un morman de hamsii, mirosuri pestilențiale de carne împuțită ce nu stătea în răcitoare cu gheață naturală sau în frigidere, descompunându-se în amiaza portului, plină de flacără. Și, pe fundal, mirosul ardent al mării, sărat, curățând putoarea. Mi-am amintit atunci, o știu bine, de prima călătorie de după prima detențiune, la Alexandria, de duhoarea cărnii de măgar, de șanțurile imunde de lângă port și de copiii, aceiași, ca pretutindeni în lume, țipând, jucându-se nepăsători la mizeria din jur, la politică, la porcăria numită viață. Un tătar

sau un turc, ras pe cap ca Yul Brynner, dădu la o parte perdeaua de mărgele şi lacom de un client ca un vânător de capete mă vârî înăuntru, aducându-mă până în faţa unei mese acoperite cu muşama gri, cum totul era gri în acest oraş al mării.

– Bună ziua...

Pereţii erau scorojiţi, mirosea indecis a toate, a peşte fript, a ciorbă, îmi adusei aminte de Lawrence Duvell şi de straniul lui *Quartet*.

– Cu ce servim la dumneavoastră?

Vorbea prost româneşte, dar asta nu-l deranja deloc. Doi pescari cam soioşi, îmbrăcaţi în cămăşi cu mânecile răsucite, mâncau la o masă, cu o foame de masor, hăpăind lung şi agitând lingurile metalice, coclite. Din uşa bucătăriei mă privea o hapsână de muiere de 120 de kilograme, cu un şorţ dinainte, cu mâini de matroz. De dincolo de ea îmi trăznea nările un dulce iz de chebap, să nu fi fost dinţii de aur ai lui Ciali care sclipeau ameninţător, aş fi căzut pe jos de poftă.

– Mi-aţi putea da un *kadân budu*, coapsă de femeie, precizai ca să vadă că ştiam despre ce era vorba, m-a trimis un prieten la dumneata şi mi-a spus să nu plec din Constanţa până nu mănânc un *kadân budu*...

– Cum să nu? făcu patronul încântat că avea în faţă lui un tip bine, dacă doriţi putem face şi un *kadân göbegi*, asta buric de femeie estem...

– La urmă, zisei, pentru că e un fel de halva, nu-i aşa?

– Chiar aşa, la dumneavoastră cunoaştem, bun bărbat. Bătu din palme, femeia cea grasă se scurse pe cimentul unsuros pe lângă cei doi pescari care tot mai leorbăiau la ciorba lor de peşte sau la cine ştie ce alteeva.

Crochetele sosiră în câteva minute ca şi când numai asta aşteptase Ciali să-mi dea. Plăcerea lui era să mi le înfăţişeze în persoană pe o tavă încinsă de alpaca, cu care probabil că-i servea numai pe inspectorii săi financiari. Mâncarea era excelentă, puţin prea grea şi grasă pentru un stomac care trecuse prin atâtea. Ce curios, mâncai fără să mă gândesc la nimic, abia afară, după ce plătisem şi primisem complimentele patronului şi ale nevestei sale, plus invitaţia de a mai trece prin micul sanctuar murdar al plăcerilor gastronomice, îmi adusei aminte când auzisem şi de la cine invitaţia de a trece pe la Ciali şi de a cere un *buric de femeie*. Eram într-o baracă, demult, nu demult, în urmă cu 5 ani numai, cu un fost medic sau aşa ceva, închis pentru încercarea de a se fi îmbarcat pe un vas fără paşaport, adus la *lucrare* după ce ispăşise un regim aspru de izolare şi căruia nu-i plăcea să muncească şi plătea cu mâncarea sau cu ţigările lui pe alţii ca să-i facă norma, pentru că avea mâini slabe, cu palme de domnişoară şi pământul acolo era ca marmura, scăpăra sub lancea de fier şi dacă ai fi rupt o lopată te aştepta carcera şi lipsa de apă, şi el tot dând ţigări altora şi mâncând aproape nimic numai ca să nu muncească, înnebunise, pentru că era nebunie ceea ce făcuse. Trecuse la

Cernavodă în gară la un popas al trenului pentru alimentare dintr-un vagon în altul şi se ascunsese în nişte mlaştini şi paznicii aduseseră câinii şi îi siliseră pe ceilalţi condamnaţi să-l caute, pentru că altfel le tăiau porţia de mâncare şi le urcau norma la săpat şi-i lăsau fără apă şi le lungeau şi detenţia şi le tăiau şi pachetele şi toţi se repeziseră pe urma evadatului şi după cinci ore de căutat îl găsiseră cu maţele afară într-o mlaştină. Îşi tăiase stomacul cu o ciosvârtă de cuţit pentru că nu mai putea să rabde să fie din nou închis şi să audă iar apelurile de noapte şi să suporte palmele şi injuriile şi să se ştie că nu e în stare să sape metrii aceia cubi pe care-i avea de săpat. Om liber îşi spunea, om care trăise pe mări, pe punţile de clasa întâia a vaselor de voiaj în care călătoreau alţii, cu ospeţe şi chefuri, cu misiuni diplomatice şi porturi fermecătoare, cu femei negre, cu mulatre, ca în romanele lui Somerset Maugham, şi eu nu-l crezusem nici un minut pe omul acela, care poate nici nu ieşise din portul Constanţa, pentru că cine ştie ce scabie vindecase prin vreun dispensar la Midia sau la Capul Caliacra şi credea că văzuse Java şi Havana şi Sumatra şi Capetown, pe dracu... Îmi venea să vărs amintindu-mi de maţele lui risipite, adunate într-un ziar de către alt deţinut şi introduse în stomacul spart, cu un făraş, şi cum mai lătrau câinii aceia şi cum se mai zbuciumau şi voiau să muşte pentru că în jur le mirosea a om de la Canal, care era numai un infractor ce trebuia adus în colţi, făcut zob, pentru răsplata lor care întrecea un kilogram de carne crudă pe zi; mai mult decât paznicilor li se dădea bestiilor de mâncare, pentru ca nimeni să nu scape din capcana acelei fanatice cu părul tuns ca al Passionariei.

Strada gemea de aglomeraţie, oraşul acesta mă făcuse să sufăr şi altădată, mă făcea să sufăr şi acum, ar fi trebuit să cer să fac o expoziţie oriunde numai aici nu, dar puteai să te mai tocmeşti când cineva vrea să te tragă din fundul în care ai fost aruncat, vrea adică să-ţi arunce un colac de salvare după o mare tragedie, după o mare nedreptate pe care ai suferit-o? Femei, marinari şi copii se înghesuiau pe trotuare, se auzeau glasuri nepăsătoare, fără identitate, aşa cum sunt glasurile în amiază, când nimeni nu mai ascultă pe nimeni şi totul pare un halou stins de cuvinte fără formă, fără culoare. Un turc trecea pe lângă mine ca în basmele orientale, sunând dintr-un gügün împodobit cu monede de aur ce cântau. Negustorul de limonadă alunga ceata de puşti vagabonzi care-l hârjoneau cerându-i pe gratis un pahar din lichidul gălbui, fără zahăr, din care îşi trăgea zilele. O piaţă plină de geamuri roşcate sclipea în lumina unui amurg neaşteptat, pentru că era abia patru, dar soarele zăcea măcelărit ca un cap de sfânt Ioan Botezătorul pe tipsia verde a mării, totul arăta ca un acvariu în strania lumină. Sirene, huruiala macaralelor uriaşe, miros de oţetari încinşi. Poşta cea mare înconjurată de pescăruşi graşi cât nişte gâşte, cercuri în care fetiţe săreau într-un picior, un stol de *canna indica*, roşii şi ele, de o culoare muşcătoare. Strada Roza Luxemburg, pe care

apucasem, arăta ca un tub de canalizare, avea trepte scurte de piatră, parcă aş fi coborât într-un purgatoriu, la capătul căruia mă aştepta o coroană de alge, de midii mişcătoare... Era mai răcoare, undeva, în fund, ghiceam hăul albastru sau negru al mării, cu valurile ei simetrice ca nişte volane de rochie, şi spre mine venea o canonadă repetată, tunând de sus, prăbuşind ceva, iar orga ei răsturna amiaza spre mine, mă strivea între copertina vagă a cerului şi piatra albă. Ca de pe o câmpie imensă de apă, sosea triumfător briza, ocolea copacii opăriţi şi balcoanele pline de costume de baie multicolore, din ziduri cădea o mătreaţă de var cu un zgomot aproape imperceptibil, totul era erodat, totul dispărea în timp în această amiază... În faţă, o casă rusească, cu cerdacuri ciudate, îşi arăta încăperile întunecoase din care desluşeam focurile roşii ale unor ţigări, ar mai fi trebuit să aud cântecul samovarelor pântecoase. Un golf întunecat mi se arătă în sclipătul de seară al amiezii. Apa avea ceva neliniştitor. O ceaţă iscată de frigul neaşteptat se ridică din larg şi acoperi tot orizontul.

– Va fi furtună, am gândit în minutul acela, nu mai e mult şi voi fi la adăpost, în colonia arhitecţilor şi graficienilor... Ajunsesem, de fapt, în faţa unei vile cu obloane verzi, acoperind geamurile. Era totuşi o oră cretină, patru şi jumătate, lumea dormea, vrui să mă mai învârt, dar era prea târziu, uraganul sosea dinspre Amzacea cu paşi mari, rostogolea nişte nori colosali ca pe nişte cvadrige. Străbătui o curte scurtă, dând spre o intrare dosnică. Trepte, două câte două, din piatră helicoidală, tocite şi alunecoase, între care abia se iscaseră asfodelele, pe zidurile albe se târşeau la vântul violent teci de clematite, clătinând flori galbene ca nişte crenvurşti. Sunai, se auziră, într-un târziu, când şi începuse să plouă cu picături mari, nişte paşi pe o scară de lemn şi un glas de femeie tânără care întreba:

– Cine e?

Îmi spusei numele şi auzii un răspuns incredibil:

– A, componistul lui Mihai...

Îmi venea să râd, mă credeau reparator de piane sau Beethoven în persoană, dracu să-i ia, aveau umorul lor, fusesem deci semnalat cu o telegramă, pentru că pe vremea aceea scrisorile făceau o săptămână până la Constanţa.

În cadrul uşii stătea un fel de fată de 18 ani (mai târziu aveam să aflu că avea 26), îmbrăcată în dangarezi bleumarin şi într-o bluză marinărească, dungată, de căpitan de vapor. Ochii plini de întuneric, de mioapă, mă izbiră, semănau cu ai unei mai vechi prietene, care şi ea se ascundea să arate că în particular poartă ochelari. Avea un păr tuns scurt, *tifosi*, sâni agresivi, părea înaltă în sandalele fără toc, îşi strângea centura de piele plină de ţinte de aluminiu, ceea ce sugera că o deranjasem pentru că dormise, deşi nu o arăta, şi se îmbrăcase încă pe scări, venind ca să-mi deschidă...

– Mă scuzați, nu am nici o vină, m-a trimis Mihai Pooopescu...

– Știam, poftim...

O răcoare profundă, câștigată cu ajutorul acelor obloane groase de lemn, închise ermetic, mă întâmpină. Dibuiam și simții cum mă apucă de mână.

– Te duc eu până te obișnuiești cu obscuritatea asta...

Intrasem într-un salon lăcuit, ca de vapor, în care se mănâncă sau se joacă cărți pe mări, ca să treacă timpul; jos de tot, sub tavan, lucea o lampă roșcată de alamă, mai mult ghicii pentru că în întuneric învățasem să mă orientez repede. Evitai o masă, ținut de mâna ei caldă. Cred că de aici mi s-a tras, de la acest prim contact, de la complicitatea întunericului, atât de neașteptată și plină de taină. Mirosea a vopsea, a lemn impregnat de ulei, a pereți lăcuiți. Era o construcție de inginer naval care voia să se simtă acasă, la el în vilă, ca pe vasul pe care lucra. Începusem să văd, dar nu renunțam la mâna fetei cu părul retezat, cu mersul acela atât de feminin.

– Comutatorul e dincolo, veni explicația, pentru că trebuia să vină. Naiba știe de ce l-au pus tocmai acolo când au ridicat casa...

– Poate aveau o altă ușă, spre mare, spusei...

– Ești un om deștept, zise ea strengărește, cu o camaraderie imediată.

Înlăuntrul acestei sufragerii sau birou de studii era destulă viață, o știui. Ceva neliniștit mișuna în jurul meu și nu-mi dădeam seama de unde venea senzația asta. Un miros marin, altul decât al mării, oprit de obloanele grele care interziceau lumina. Răbufni un tunet și ceva sclipi prin crăpătura obloanelor, pe mare trăzni, se auziră valurile uriașe, iute stârnite de vânt, bătând într-un dig apropiat, pierdusem orice noțiune de orientare, în mod ciudat, și, deși știam că mă aflu într-o casă, crezui câteva secunde că mă zbat pe puntea unui vas. Îmi pierdusem pe neașteptate echilibrul, mă cuprinsese o senzație ciudată de slăbiciune avută numai de două ori în celulă și numai din cauza nemâncării, și doar astăzi, adică în acea zi despre care vorbesc, mă săturasem, mâncasem suficient... Brusc se făcu lumină, un bec chior se aprinse deasupra. Mă aflam sub un tavan de bârne adunate, lăcuite, așa cum bănuisem. Din perete, în clipa în care becul se aprinsese, izbucniră alte lumini mici, aruncând razele lor palide sub niște acvarii. Erau patru sau cinci, neînsuflețite încă, dar în care, în câteva secunde, începu să miște ceva, mai mulți pești cu ochi bulbucați, bănuitori, scalari dungați, *Sumatranus* portocalii, pești telescopici cu ochii bazedovieni, *Hifo,* cu cozile lor de evantaliu, și alte specii care-mi scăpau, pentru că nu eram un cunoscător.

– Bună seara, spuse după aceea, ca și când atunci am fi intrat amândoi în casă și era într-adevăr seară. Mă cheamă Dina, sunt soția lui Țizu...

Mă măsură o secundă infinită, *mă prețălui*, cum ar fi spus Mihai Pooopescu, fără să arate asta, pe urmă întrebă firesc:

– Vrei să faci un duș?

– Aş vrea.

Îmi arătase o scară interioară, lăcuită şi ea. O luase înainte. Se mişca uşor, nu făcea vreun efort ca să-mi arate anatomia ascunsă de tricoul acela, de dangarezi şi în general de tot harnaşamentul.

– Cloul e în stânga scării, baia aici. Prosoape ai, sau să-ţi aduc eu?

Aveam cu mine un sac de antrenament vechi, răpciugos, la care ea privi cu interes.

– Rugby? întrebă.

– Nu, pe vremuri am jucat fotbal, în ultimii ani am fost destul de ocupat ca să mai practic vreun sport.

Se uita la muşchii mei istoviţi de cărat roabe la capul Midia, roabe pline de piatră ca în *Colina,* nu ştiu dacă vă mai amintiţi de filmul acela bestial.

– Eşti prieten cu Mihai?

– Da.

– De mult?

– Nu mai ştiu.

Voia să spună că eu n-arătam de vârsta lui Mihai şi la urma urmelor nici nu eram atât de bătrân. Îşi aranja centura de piele galbenă, bătută în ţinte.

– Şi jos, ce-i cu muzeul acela oceanografic? întrebai într-o doară.

– A, e al proprietarului vilei, o să-l cunoşti, vine seara să joace bridge...

M-am ars, mă gândii, ăştia or să mă aşeze la masă când n-or să fie destui şi eu jucam prost şi nici nu-mi plăcea.

– E un tip foarte interesant, adăugase. Cât stai?

– Ştiu eu? Mihai m-a angajat. De el depind...

– Înţeleg. Totuşi, ai un prosop?

– Am.

Nu-i răspunsesem încă la întrebare.

– Şi costum de baie şi celelalte? mai întrebă. Se uita la pantalonii mei de oraş, la costumul acela atât de nepotrivit pentru un sezon la mare.

– Nu vrei să mergem mâine să cumpărăm nişte pantaloni de doc?

Râdea puţin batjocoritor.

– Nu prea eşti dotat. Dacă îţi vor fi mari ţi-i potrivesc eu, nu-mi plac manşetele largi la bărbaţi. Să ştii că mă pricep, avem jos şi o maşină de cusut, e o plăcere...

– Crezi că o să am nevoie de alţi pantaloni? o întrebai la rândul meu cam nedumerit.

– Dar cum? fu ea şi mai mirată. E cald, trebuie să alergi, să sui pe scări la expoziţie, nici nu te-am întrebat: ce eşti, arhitect sau grafician?

– Mi se pare că organizam expoziţii în altă viaţă!

– În altă viaţă? se miră. Doar nu vii de pe lumea cealaltă...

– Poate...

– Eşti enigmatic...

Râse frumos, înduioşat, mă mai măsură o dată.

– Nu arăţi prea bine, constată. Vii de pe vreun şantier unde s-a servit numai orez fiert, nu-i aşa?

– Cam aşa ceva...

– Totuşi du-te şi fă un duş, şi mai vorbim...

– Bine, mulţumesc...

– Şi dacă nu curge apa când tragi de lanţ, nu te speria, aşa e la Constanţa: canalizarea nu e prea bună, adăugă firesc, ca şi când am fi vorbit despre altceva.

Afară se auzea zgomotul teribil al furtunii de pe mare.

Dina coborâse, o auzeam pe scări. Mirosul de lac, de lemn vechi, de mediu marin cu plante şi nisip ros de putreziciune, mişcarea secretă a vieţii din acvarii îmi dăduseră de la început un fel de complicitate cu ceilalţi ocupanţi ai casei, despre care nici nu întrebasem. Erau ori la plajă, ori la expoziţie. Casa părea goală, părăsită. Auzeam ecourile unor chiuvete ce lăsau să se scurgă apa şi pe urmă totul fu acoperit de uraganul de afară, care zgâlţâia obloanele de lemn. Mă dezbrăcai la iuţeală, eram plin de praf, şi-mi veni să râd când îmi văzui pantalonii mototoliţi şi cămaşa cu mâneci lungi. Aveam un pulover pentru seara şi-atât. Nu eram dotat. *Mal preparé pour la vie*, cum zicea Mihai. Trebuia, într-adevăr, să-mi cumpăr un tricou şi o pereche de pantaloni de doc. Banii îmi erau cam număraţi, ce-mi dăduse Mihai ca avans, trebuia să mă mişc prudent. Apa era rece, sălcie, plăcută. Deschisei ferestruica care dădea spre mare. În faţa geamului, un zid negru de apă se rostogolea ameninţător spre ţărm. Furtuna de nisip şi de ziare vechi de pe plajă plutea deasupra largului, totul era învălmăşit, cvadrigele văzute mai devreme, nori şi vânt, arătau sălbatic, păreau că vor strivi oraşul. Minaretele subţiri şi albe din anotimpul oriental zgâriau această confuzie neagră, străzile se pustiiseră, se auzeau sirene disperate chemând din adâncurile depărtărilor. Orice furtună are ceva plăcut pentru cel de pe ţărm, pentru că el realizează într-o secundă sentimentul de securitate, binefacerile unor ziduri care te adăpostesc. „Cam frumoasă" gândii pe neaşteptate şi mă înjurai pe mine însumi. Oamenii îţi dau adăpost şi tu te şi gândeşti la blestemăţii. Pe pereţii care însoţeau scara spre apartamentele de sus (patru uşi, două pe dreapta, două pe stânga) erau hărţi marine, imense, pline de bizare meridiane verzi şi roşii. Îmi amintisem impresia stranie de rigiditate a acvariilor în clipa când se aprinseseră micile beculeţe, în spaţiile spongioase ale fundurilor acoperite cu nisip cenuşiu, care mărea senzaţia de mediu îngheţat, de transparenţă rece, în care pândiseră parcă multă vreme acei peşti necunoscuţi, cu ochii lor glaciali, egali, plini de mister. Un regn care ne scrutează, o lume care aşteaptă catastrofa existenţei noastre pentru

ca s-o ocupe. Peştii stătuseră o secundă nemişcaţi în lumină, erau sticloşi, rigizi, dând impresia unui mediu mort care dintr-odată înviase, zvâcnise şi se reînscrisese pe orbita vieţii. Ciudată spaimă, notată inconştient undeva. Era ca senzaţia de înecare avută odată, când căzusem de oboseală cu roabă cu tot de pe o îngustă punte ce se rupsese şi totul se prăbuşise cu mine în valuri şi nu atât apăsarea apei cât senzaţia de incongruenţă, de lipsă de putere era să mă omoare. Aici, nu ceea ce era straniu mă înfricoşa, cât gândul că trebuia să stau laolaltă cu atâţia oameni şi cu eram sătul de locuitul împreună cu alţii, de înghesuiala de pe priciuri şi înnebuneam la gândul că mă voi izbi la baie, la closet, cum spusese puştoaica asta, de atâta lume, că îi voi găsi în chiloţi, în pielea goală, că vom spune cu toţi *pardon* şi *ne scuzaţi* şi *permiteţi* şi eu aveam nevoie de o mare singurătate, să mă adun, să încerc să mă reconstitui, să fac ceva şi pentru mine cel pulverizat, aruncat la câini.

– Hei, gata? striga cineva. Sau te-ai înecat?

Era Dina. Deschisei uşa şi spusei că sosesc imediat. Se afla la mijlocul scării şi-mi privea pieptul gol din care mai rămăsese ceva din frumuseţea eforturilor sportive de altădată. Pielea mea albă cred că-i jignea privirile.

– Vreau să-ţi arăt unde o să dormi. Ai pijama? Ştii, nu te mira, bărbaţii sunt tare căscaţi, pleacă la drum fără să se gândească la nimic.

– Cred că da, zisei, şi-mi acoperii bustul cu prosopul meu din aţică de 14 lei...

Nu-i plăcea nici prosopul, ştiui după felul cum se uita la el. Am dat de dracu! Aştia sunt snobi, şi când dorm trebuie să fie îmbrăcaţi într-un fel special. Arhitecţii aveau boală la haine ultimul tip, la cămăşi tivite nu oricum, la manşete făcute special, şi câte şi mai câte. Să vezi ce-ai să pătimeşti, spusei în gândul meu, cu al cincilea glas, al spăşirii. Îmi aşezai cămaşa iute, o vârâi în pantaloni, nu eram sfios şi asta îi plăcea, nu mă ruşinam ca fetiţele în faţa unei necunoscute, aşa că o însoţii în odaia îngustă de lângă scară, a cărei uşă o deschise. Un pat de o persoană, un tablou cretin, copie după Ştiubei, fabricatorul de marine care nu aveau plumbul, greutatea şi uleiul veneţienelor lui Petraşcu, o masă, două scaune, un dulap de haine, pe jos linoleum, o fereastră dând şi ea spre dig. Aici obloanele nu erau lăsate şi se vedea afară, unde vârtejul continua şi era întuneric aproape şi tuna şi fulgera şi hârtiile luate de pe străzile Constanţei erau purtate ca nişte obiecte grele ce mereu îşi schimbau formele, ca mobilurile lui Calder.

– Vai de cei de pe mare, spuse femeia cu un glas batjocoritor.

O şi clasificasem. Ştiam ce este, ce vrea, ce speră, cel puţin aşa îmi închipuiam atunci...

– Ai mâncat? mai întrebă.

– Da.

– Vrei să bei ceva?

– Nu.

– Dorești să te odihnești puțin?

– Nu sunt obosit. Unde sunt ceilalți? Aș vrea să știu ce am de făcut?

– O, nu te grăbi. E destulă vreme. Stăm până în octombrie aici, sau, mai bine-zis, nu aici, de aici plecăm să organizăm o expoziție lângă *2 Mai*, știi unde e *2 Mai*?

Atunci nu știam...

– Nu, zisei.

– O localitate la graniță, acolo se merge pe bază de autorizație, seara la 7 se închide localul, ca să spun așa, și se vâră lumea în casă, se ară plaja cu caii ca să nu fugim cu vreo ambarcațiune în Turcia și nani, nani până la 9 dimineața când putem să facem plajă. O să-ți placă. Vine numai lume bună. Scriitori, artiști, cucoane, apropo, ești căsătorit?

– Nu...

Se apropiase de mine și mă privea cu ochii ei de mioapă.

– Stai să-ți ridic mânecile la cămașă, parcă ești un civil...

– Ce-i acela un civil? întrebai...

– A, nu ai de unde să știi, civil este orice individ care nu face parte din tribul nostru...

– Ce trib? mă mirai.

– Am un trib de băieți, o să-i vezi. Vin cu motocicletele sâmbăta. Sunt ingineri, fug de la serviciu mai devreme și seara sosesc aici ca să-mi prezinte omagiile, au motociclete foarte bune, fac patru ore până la Constanța. Pleacă duminica la miezul nopții și luni o iau de la capăt...

– Și nu mor de oboseală?, pentru că îmi închipui că nu închid un ochi când vin aici...

– Încă nu am înregistrat nici un mort în lista mea civilă!

Râsese iar.

– Cobori? terminase cu răsucitul mânecilor, fusese foarte aproape de mine, îi simțisem parfumul de om tânăr, ceva ce mirosea a mare, a alge, a păcură scursă în nisip, tot amestecul olfactiv pe care trupurile noastre îl împrumută de la soare, de la buruienile sălbatice de pe plajele pustii.

O luase înainte și-mi arăta acvariile:

– *Molinesia lyra... gurami*... Pești negri cu coada în formă de liră, mișcând scurt în lumina roșie a încăperii, pești albi, musculoși, cu puncte negre...

– Uite aici e o *Rhizostoma pulmo*, un fel de meduză, nu o ciupercă de gelatină cum ar părea unui neavenit, asta înseamnă că în bazin e apă sărată, de mare. Ce spui?

Semăna cu o conopidă plină de pori, acoperită de un fel de pălărie albicioasă, cu margini albăstrui.

– Are opt braţe şi găurile pe care le vezi sunt de fapt guri. Iată şi o colonie de briozoare, nişte actinii, *Alga cladosphora*... numele curgeau unele după altele, cu rezonanţele lor ciudate. Se vedea bine că-i face plăcere să le înşire, să arate că le ştie pe dinafară.

– Iată şi racul *Diogenes,* locuind într-un fel de butoi. De fapt este cochilia unui melc numit *nassa*. Mi se pare foarte pretenţios, dacă vrei să vezi cum arată trebuie să-i schimbi apa, asta îl asfixiază...

Acvariile aruncau pe linoleumul încăperii reflexe verzui. Sub pereţii de sticlă, umbrele peştilor se mişcau uşor, cu propulsii moi, afară tuna încă şi fulgere nevăzute iscau scăpărările de pe scară, iritând egala, moarta lumină a încăperii. Totul era alterat de tăcerea aproape misterioasă a răgazurilor din munca uraganului intermitent.

Într-o vitrină se zbăteau nişte peşti turtiţi.

– Îl vezi pe ăsta? Se numeşte *Solea nasuta* sau limba de mare. Are ochi asimetrici, pe o singură faţă. Îi place foarte mult nisipul, e un fel de porc acvatic. Iată aici şi un *Pleuronectas flesus,* animal foarte curios. Ştii de ce? (Nu ştiam). Cât e pui, are ochii neegali. Când lungimea corpului ajunge la circa un centimetru, se turteşte, începe să înoate numai pe o parte a trupului şi ochiul de pe spate migrează în faţă. Dar de balaurul ăsta în miniatură ce spui?

Îmi arătă un peşte cu un cap ca al cailor de mare. Corpul lui părea îmbrăcat în zale şi ţepii spinării îl făceau fioros. La o scară mai mare ar fi fost îngrozitor prin expresia rigidă a capului şi mai ales prin creşterea proporţiilor cozii cuirasate.

– *Hippocampus* sau căluşelul de mare. Iată şi un *scomber-scomber* sau scrumbia albastră. Cu asta proprietarul are necazuri şi m-a pus să veghez. Cum se încălzeşte apa, trebuie să i-o schimb... Ziceai că ai mâncat, pentru că altfel ţi-aş aduce eu ceva...

– Nu e nevoie...

– Bine, deci uscat, acest peşte devine ţâr...

Se întoarse spre mine surâzând ca un copil:

– Despre *Clupeea delicatula* şi despre *Sardina pilchardus* îţi vorbesc mâine. Dă-mi un ban!

Cerşea în felul puştilor, întinzând o mână şi având pe faţă o expresie rugătoare. Mă căutai în fundul buzunarelor şi găsii o monedă.

– Ai face carieră la un muzeu, zisei...

– Crezi?

Se întoarse cu spatele şi urcă încet scările.

– Nu vrei să intrăm la mine şi să trecem pe terasă, de unde putem privi furtuna?

– Cum să nu? Nu am altceva mai bun de făcut.

Deschise o uşă şi intrarăm într-o odaie evident feminină, deşi locuia acolo cu soţul ei, asta o văzui după hainele puse pe spătarele scaunelor. Totul era plin de danteluţe, de rochii de-a valma, de bluze răsturnate pe un pat, de geamantane deschise lăsând să se vadă moliciunea unor furouri de mătase sau rigiditatea de sticlă a ciorapilor de nylon, aruncaţi la întâmplare, un fel de caiet de soţoteli, centuri, altele decât cea care-i sugruma mijlocul, tot bătute în ţinte, tot de piele, fantezi, sandale cu o curea transversală, cu mai multe curele mici, altele tot cu ţinte, pantofi cu tocul cui, iar rochii şi geamantane mai mici, saci de voiaj.

– La ce te uiţi? întrebă. A, lucrurile mele, nu sunt prea ordonată... Îţi plac bluzele?

– Da, spusei ca să zic ceva.

– Dumneata nu cumperi de la madam Haş pentru cucoane?

– Nu ştiu cine e madam Haş.

Mă privea curios.

– Pe ce lume trăieşti? Spui că eşti neînsurat. Nu faci cadouri prietenelor dumitale? Numai la ea se găsesc lucruri bune. Când o să ai nevoie, să-mi spui, să te duc. Găseşti ce vrei şi ce nu vrei: parfumuri, stofe englezeşti, pantofi italieneşti, tablouri, apropo, luna asta a vândut un Ciucurencu, o minune. Te pricepi la tablouri? Dar ce te mai întreb dacă te pricepi, dacă eşti organizator de expoziţii... Componist... Tematician, cum zice Mihai... Ieşim afară?

Deschise o altă uşă, care dădea spre o terasă spălată de ploaia ce cădea necruţător. O masă de trestie împletită, şase scaune puse cu picioarele în sus.

– Arena, zise.

– Ce arenă?

– Aici se joacă bridge, ori nu joci bridge?

– Habar nu am, minţii.

– Atunci de ce te-a adus Mihai?

Era dezamăgită cu totul.

– Te pomeneşti că nici nu ştii să înoţi?

– Cam aşa ceva...

Lăsă să treacă o secundă de stupoare.

– Ei, nu, că Mihai e nebun. O să am treabă cu dumneata. Să te îmbrac, să te învăţ să înoţi. Dansezi? făcu bănuitor.

– Da de unde!

– Îţi baţi joc de mine...

Nu putea concepe că ditamai zdrahonul ca mine nu ştie nici să danseze.

– Parcă sunt blestemată, trebuie să aştept numai sâmbăta ca să dansez? Cadavrele astea joacă bridge şi nu dansează, Mihai până îl porneşti este o nenorocire, bărbatul meu nu se ridică, şi dacă se ridică mă calcă pe picioare. Ascultă, se alarmă brusc, bei?

– Destul, dar numai când e cazul...

– Bănuiam...

Am râs şi eu, părea sincer îngrijorată.

– Pariez că nu ţi-ai luat nici instrumentele de bărbierit!

Era ceva cu totul neaşteptat.

– Vrei să ţi le arăt?

– Da...

Ieşii şi mă dusei să-mi aduc săculeţul cu micile mele fleacuri. Ştiam de ce mă trimisese după ele, voia să-şi mai dea cu un pieptene prin păr sau să se rujeze puţin, deşi părea că nu se rujează. Când mă întorsei, privea furtuna de-afară.

– O să plouă cu peşti, ca în Biblie, zise, şi mă uitai la părul ei. Şi-l pieptănase cât lipsisem, cu ruj nu-şi dădea, într-adevăr. Se ivise şi ceva nou: la încheietură avea acum o brăţară armenească de argint vechi. Mâinile lungi erau înnegrite de soare, abandonate în faţa mării. Îi arătai rabla mea de aparat de bărbierit cu care trecusem prin atâtea şi snopul tocit al pămătufului.

– Phi! făcuse ca dispreţuitor. Mâine îţi cumpăr unul nou din păr de cămilă. Dă banii încoace. 28 de lei şi 50. I-am luat şi lui Tonny unul acum o săptămână... Cadouri nu fac la bărbaţi, că nu merită...

Scosei banii pe care nu-i mai numărai. Ea făcu lucrul acesta, deranjată de vântul care venea dinspre mare. Se auzeau firmele de tablă ale oraşului, câte mai erau, zbârnâind, vibrând ca o uriaşă orgă de metal. Un nor de praf roşu, de nisip de la o carieră, se ducea spre far, era un fel de sac ce înghiţea puţina lumină. Atunci văzui micul port, Tomis, cu digul lui ştirb, lângă care fuseseră strânse ca nişte gâşte câteva cutere, cu catargele clănţănind şi ele în furtună. Pe terasa joasă a *Salvamarului* se zbăteau câţiva marinari ca să lege cu odgoanele colacii de salvare decorativi, grei, umpluţi cu câlţi, cu ceva care să-i facă rezistenţi la asemenea asalturi eoliene. Două geamanduri erau zvârlite spre ţărmul care se dezagrega, marea rodea nisipul, îl căra spre larg şi iar îl arunca, sinuoasa siluetă a plajei se modifica mereu la jocurile apei. În întunericul brusc lăsat, zvâcneau serpentine albe de spumă ca şi când cineva ar fi aruncat în valuri benzi de bruiat radarul, era o joacă teribilă acolo, sus, mai ales sus, unde încă tuna şi izbucneau lumini. Geamandurile izbiră pereţii cabanei clădirii aceleia de iurtă, cu balconaşe, şi se auziră zgomotele făcute parcă de două ghiulele. Câteva pânze de cort erau târâte pe nisip cu viteză, se ridicară în aer, uriaşe zmee, se prăbuşiră şi iar se înălţară, pălmuind apa cu faţa lor grea, umezită, pe urmă dispărură în haloul valurilor ca nişte batiste. Strigăte de sirene din larg şi eu lângă femeia aceea necunoscută, care

nu mai spunea nimic, privea numai fără spaimă largul şi fulgerele şi dezastrul de pe mare.

– Dacă dă Dumnezeu, spuse cinic, eşuează vreun vapor grecesc şi mâine avem portocale şi ulei de Hios...

Râsese scurt cu dinţii ei de mânz. Uriaşul bal acvatic se domolea, trecusem de clipa lui parosistică, serpentine de platină se adunau sub digul de piatră din stânga, marinarii de la *Salvamar* pescuiseră o faţă de masă tărcată, venită de cine ştie unde şi care nu apucase să se ude. Farul, târziu, dar mai bine decât niciodată, începuse să arunce braţe agitate de lumină pe mare. Horbote, evantaie de spumă, meduze aruncate în turme, cu discurile lor mate, lipicioase, de materie moale, erau pescuite de pe nisipul umed, negre, de copiii care se iviseră de sub garduri, din încăperile clădirilor din jur, semănând cu nişte cazărmi. Marea era cenuşie, încerca să-şi recapete culoarea adevărată, dar trebuia să treacă multă vreme până atunci. Malurile de lut de la *Trei papuci* abia se zăreau, numai spre scările vechii plaje se zăreau striaţiile proaspăt săpate. Dacă ar fi încetat o clipă zgomotul surd al hulei, ai fi auzit cum se prăbuşeşte lutul. Perdelele de creton care acopereau ferestrele din camera Dinei se zbuciumau încă la vânt, făcând un zgomot de mitralieră.

– Stăm? mă întrebase femeia, răsturnând un scaun uşor de nuiele cu faţa în sus.

– Stăm. Când vin ceilalţi?

– Diseară.

Era aproape şase.

– Nu ai o întâlnire, ceva, ai venit singur? mă interogase.

– Încă nu.

– Oh, ce încrezut eşti! Avem fete frumoase în trib, spuse, soţii lor nu sunt geloşi, pentru că le umblă ochii după altele. De fapt, la mare nu se vine cu nevasta. E vremea vacanţei. Dar noi, care am apucat să fim neveste, nu mai avem ce face... Diseară nu or să-ţi placă toate. Vor fi ostenite, au lucrat din greu astăzi. Eu nu m-am dus, pentru că m-am simţit rău. Fetele au, ca şi mine, diaree...

Râse iar, scurt.

– Nu te superi că-ţi spun toate astea, dar apa e imposibilă în Constanţa, şi Borsec nu le dă în gând să aducă. A trebuit să gătesc, facem de serviciu câte una în fiecare zi. Acolo, la expoziţie, bărbaţii noştri mănâncă ce-apucă, un sandviş, ceva, seara au o foame de lup, de fapt nu mă amuză nimic din toate astea. Le fac salate şi câte o ciorbă lungă, mai deschid o conservă, mai plicticos este să speli vasele, dar aici toată lumea spală vasele, şi bărbaţii, aşa încât să nu strâmbi din nas, există un regulament nescris.

– N-am să strâmb din nas...

Se auzi soneria.

– A venit proprietarul să vadă dacă nu cumva furtuna i-a luat pe sus casa asta. Mă duc să-i deschid...

– Pot să merg eu să-i deschid.

– Nu te cunoaşte, poate să aibă un atac de inimă.

– Arăt atât de suspect?

– Poate...

Coborâse, era jos, vorbea cu un bărbat de vreo 50 de ani, îmbrăcat într-un costum cam uzat, care-şi inspectă peluzele cu flori zdrenţuite. Mormăia ceva, Dina îl lăsase singur, el cobora printr-o portiţă spre mica plajă din faţă, plină acum de tinichele, de resturi de ziare şi de bucăţi de lemn gudronat, smulse de cine ştie unde. Aerul se purificase, era sărat, acid, tăia.

Începea să se înserezе. Soarele melancolic fugea spre port şi era târât de nişte garline care legau parâmele bătrânului dig. Pe strada pietruită cu bolovani de râu trecea un mic cărucior tras de un măgar alb şi placid, ud şi înţelept. Pe faleza ce înfipsese un pinten de piatră în mare se adunau cetele de copii, culegând scoici.

– E frumos aici, spusesem...

Dina se întoarse iar, sta pe scaunul ei de nuiele şi îmi arăta un profil tânăr, pur, şi ochii aceia miopi.

– De când n-ai mai fost la mare? mă întrebă pe neaşteptate.

– A, nu mai ştiu... Am fost câţiva ani la rând, dar asta e un fel de a vorbi că am fost la mare...

Nu înţelegea. Îmi aduceam aminte de izolarea zilelor de carceră în cuştile de lemn, de mirosul de găinaţ al celor ce-şi instalaseră căsuţe cu porumbei în preajma lagărului, tocmai pentru a ne mări parcă inconştient dorul de zbor, de evadare. Gardienii sentimentali se ocupau în timpul liber cu creşterea acestora, iar când erau de serviciu trăgeau pe nas mirosul latrinelor comune, unde eram duşi la ore fixe, înşiraţi pe două rânduri, asistându-i pe cei din faţa noastră, pentru că aceste lăcaşuri ale desfătării burţii nu aveau uşi, ca nu cumva careva să evadeze prin cine ştie ce canal secret. Marea se afla la un kilometru, şi acolo unde stăteam noi era numai nisip, şi soare, şi disperare, şi lipsea apa, şi când bătea vântul se auzea câte o muzică călătorind în libertate dinspre oraş, dar care era oraşul acela sau satul acela nu aveam de unde să ştim, pentru că nu aflam niciodată unde locuiam, în ce loc geografic erau instalate cabanele de lemn. Poate Agigea cu sanatoriul lui, cu petuniile care aruncau un val curăţitor spre locul blestemat, marea şi orele de scos tunul, cărarea hârdăului cu fecale, asudând, gata-gata să te prăbuşeşti la pământ până la locul acela, nu prea departe. Simţeai pasul sentinelelor din spate, până la cisterna în care era scurs tunul, şi dacă aveai noroc te suiau pe o capră şi o mârţoagă te căra undeva mai departe, trei sau patru sute de

metri, şi aruncai conţinutul cisternei într-un fel de ghiol puturos dinspre care bătea vântul la schimbările de atmosferă şi te ucideau miazmele şi te nenoroceau.

Dacă mergeam în fiecare an la mare? Da, trei ani la rând săpasem în stânca dură ca oţelul, cărasem cu roabele, făcusem cale ferată, construisem barăci, răspunsesem la apeluri, intrasem în carcerele acelea strâmte în care vrusesem să mă spânzur, dar există locuri în univers în care nici măcar un cui nu găseşti şi o bucată de sfoară rezistentă, care să te ţină atât cât să te sugrumi. Cărasem marmite cu un fel de ciulama de mălai amestecat cu apă şi cu ciment. Văzusem cum se înecase unul din lăcomie într-un cazan de cuş-cuş în care se zvârlise ca să ia o înghiţitură de mâncare mai mult şi cineva îl răsturnase în melasa fierbinte, cu faţa, apoi cu braţele şi cu restul şi murise strigând în clisa aceea fierbinte şi noi mâncasem nepăsători din amestecul acela de piele omenească, îi mâncasem ochii topiţi şi pielea de pe degete şi de pe mâini. Furasem bani ca să pot să-mi cumpăr o rogojină, să am ce pune pe prici noaptea şi să fumez, şi rogojina asta minunată te mai şi învelea când era frig, şi era frig mereu, pentru că slăbisem şi era gata să mă duc de câteva ori, cum se duseseră atâţia lângă mine, fără să strige, fără să spună vreo vorbă şi careva îmi ciordise la rândul lui acea rogojină mirifică şi mi-o vânduse a doua oară pe ţigări nefumate, pe pachete înjumătăţite, pe izmene călduroase şi pe ciorapi străpunşi cu igliţa pentru ca să nu conţină cine ştie ce mesaj secret. Dacă mergeam în fiecare an la mare? Cum să nu? Anul trecut, sau, nu, în 50 sau în 52, cine mai ştie, muncisem o zi întreagă sub soarele care ne lua pielea de pe creştetul tuns şi eram zdrobiţi, şi la prânz, când să ni se împartă cana aceea săracă de apă sălcie, unul înebunise şi strigase ceva şi fusese iute înăbuşit de către ceilalţi condamnaţi cu pumnii, cu lovituri în stomac, dar comandantul auzise şi se bucurase şi dăduse ordin ca toată apa, tot butoiul puturos în care ne făceam uneori şi nevoile, să fie răsturnat, şi asistasem îngroziţi toţi, aproape o mie de oameni, cum nisipul înghite lacom apa, lichidul acela care ne mai ţinea în viaţă, şi vrusesem să rupem rândurile şi să-l ucidem pe loc, să-l linşăm, dar soldaţii care ghiciseră la ce ne gândeam atunci, în minutul acela, şi scoseseră armele şi erau gata să tragă, aveau ochii roşii de ură, dar nu pe noi ne urau, pe cei din spate îi urau... Şi, mai târziu, într-o sală de tribunal, asistasem la procesul acestui comandant de lagăr şi îi auzisem lamentările şi-i văzusem nevasta şi cei patru copii mucioşi şi auzisem sentinţa de condamnare la moarte pentru crime împotriva umanităţii şi nu mai mi-era milă de nimeni şi de nimic, nici de copiii aceia mucioşi şi de mama lor plânsă şi disperată... Era prea târziu pentru mine, a doua zi îl împuşcaseră, probabil la Jilava, îmbătându-l întâi şi pe urmă zburându-i creierii cu un glonţ de pistol, de aproape, *umanitar*, să nu simtă, dar ce simţisem noi, atunci, cine putea să mai spună, cine putea să mai vindece ura noastră, disperarea

noastră, ura aceea care ne marcase pe toată viața și pe care o trăiam inutil, pentru că în realitate eram morți de mult...

Dacă mergeam în fiecare an la mare? Sigur că mergeam... Ni se plătise. Mie cel puțin mi se plătise regește până la a doua detenție. Călătorisem pe mări, locuisem în hoteluri de clasa întâia, mă culcasem cu femei frumoase, văzusem muzee, dar fantoma mea era aceea care călătorea în *sleeping-car*, nu eu, cel tânăr, cel ucis de o mie de ori...

– La ce te gândești?

– O, fleacuri, spusei. Ce-a spus proprietarul despre furtuna asta?

– O să vină peste noi și o să-ți facă, uite așa, capul...

Îmi arătă cu gesturile ei atât de plastice cum o să-mi umple capul de gânduri.

– Vorbește ca o muiere... Dacă nu aș fi puțin bolnavă, aș ieși cu dumneata la plimbare, să-ți arăt colțurile necunoscute ale acestui oraș...

– De unde le cunoști atât de bine?

– Taică-meu a lucrat pe aici, ne aducea în fiecare vacanță școlară. Cunoști catacombele, vechile catacombe ale Constanței?

– Nu.

– Vrei să ți le arăt?

– Păi o să avem vreme? Doar aici e treabă de făcut...

Dina izbucnise iar în râs.

– Dar, nu înțelegi, omule, că stăm până în octombrie, că e vreme destulă?

– Înțeleg.

Începeam să înțeleg. Expoziția era un pretext. Ei, toți cei de aici, se aflau de fapt într-un fel de vacanță. Mihai se gândise la tot. Dacă ți-ai fi pus mintea să muncești, puteam pleca la București după o lună. Asta era...

Proprietarul urcase pe terasă, gâfâind ușor, avea ceva de negustor de cafea, părea un om plin de haz, arătându-și mereu un dinte de aur rău pus, care-i dădea un aer canin.

– Bună seara, spusese.

– Nene, făcuse Dina, ți-ai inspectat peștii?

– Inspectat.

– Au răspuns toți la apel?

Răspunseseră. Se vedea cât de colo că bărbatului acesta, care se plictisea câteva luni bune pe an, îi făcea plăcere să stea între femeile tinere ale arhitecților și graficienilor.

– Domnul? întrebă, înainte ca să-i fiu prezentat.

– Întăriri de la București.

Îmi spusei numele, el mă măsură în treacăt.

– O cafea? îi propusese Dina.

– Bineînțeles, dar băieții?

– Acuş vin. Cred că furtuna asta le-a stricat lucrul la exterioare, dacă nu s-o fi întâmplat ceva şi mai rău.

Se auzea apa fierbând pe un reşou. Femeia avea o mare îndemânare, parcă nici nu părăsise terasa, stătea cu noi şi în acelaşi timp adunase de undeva trei ceşti, pusese o faţă de masă pe suprafaţa rotundă de trestie împletită, căutase şi găsise un ibric, golise o cutie din tablă de jumătate din conţinutul ei de cafea râşnită mai demult şi-acum ne privea aproape amuzată cum ne respingem tacit, cum simţim o gelozie reciprocă şi cum încercam să ne acomodăm, vorbesc despre mine şi noul sosit, proprietarul, care avea şi un nume ciudat: Ceamburu, parcă, dacă reţinusem bine. De undeva de dincolo de Constanţa, care mirosea în general a petrol, sosea un vânt plin de pelin şi chimen, câmpiile arse de dincolo de *Trei Papuci* expirau în amurgul ciudat. Falnicul bărbat din faţa mea avea repertoriu, şi-i dăduse drumul după obiceiul celor care fac oratorie din profesie. Începuse să vorbească despre furtuna de mai înainte şi ajunsese la mareele de toamnă. Nu vorbea rău, era puţin sâsâit, ca şi când fiecare cuvânt s-ar fi împiedicat în dintele acela de aur care sărea înaintea buzelor sale pofticioase, cu care şi începuse să soarbă cafeaua fierbinte. Nu-l ascultam, trăgeam numai cu urechea, aprobându-l când şi când ca să am aerul că sunt atent, pentru că Dina avea treabă dincolo, *se extrăgea,* din când în când, şi mie îmi revenea rolul de interlocutor, şi-atunci începeam să clipesc des ca şi când curiozitatea de a-l urmări mă solicita extrem şi el credea că eu puteam să leg toate acele cuvinte ale lui în memorie. Dar care ar fi putut, la urma urmelor, să lege ceva? *Euripe,* adică curente rapide, cum scanda gros, ca la şcoală, ca să bag în cap, Marea Mediterană, pe urmă un citat din lucrarea *Sistemul Lumii* de Pierre Duhem, dacă auzisem de Pierre Duhem? Evident că nu auzisem, dar dăduserm din cap, aşpirând mirosul profund al mării şi ascultând valurile care tot mai munceau sub digul de piatră şi privind cuterele care se risipiseră în micul port Tomis, într-adevăr ca nişte gâşte rătăcite şi spulberate de un vânt prea mare. Legea mareelor era cunoscută până şi de sfântul Ambrozie, zicea domnul Ceamburu, şi eu îi repetam numele în gând pentru că suna bine, avea un fel de tunet interior, ador numele care se pot scanda ca un vers, tot în materia asta, apăsa el, putea fi citat naturalistul Pliniu... Pe mare apăruseră şi portocalele Dinei din ipoteticul vas grecesc eşuat, se iviseră într-adevăr nişte lăzi distruse de furtună, şi pe apele negre, mai negre decât noaptea care venea, se vedeau nişte mingi mici, portocalii, aş fi vrut să i le arăt, dar trebuia să dau din cap, să mă prefac că ascult ceea ce mi se spunea. Ţărmul îşi aprindea luminile, un colan nesfârşit electric de globuri, de undeva venea o melodie melancolică, ciudată, pe care o cunoşteam, se vede treaba că Dina pusese un pik-up în priză şi pe disc se răsucea o spirală muzicală, languroasă, şi se auzea vocea lui Yves Montand, persuasivă, insinuantă, plină de o voluptate

amară: „*Et la mer efface sur le sable, les pas des amants desunis...*" Cântecul cădea şi se ridica, bătea un vântuleţ, nu rece, cât amărui, şi eu ştiam să dau vântului un gust, să-l cataloghez... Domnul Ceamburu îi dădea zor cu Macrobe, cu lupta dintre curenţii care brăzdează oceanele, cu Poincaré care vorbea despre intervenţia lunii, *în materie de marce*, chiar aşa spunea, în materie de marec, şi pe urmă trecu la Caruso, care spărgea un pahar de cristal cântând continuu, cu o notă mai sus, nu ştiu ce melodie... Discul se schimbase, pe faţa cealaltă, nu se mai auzea glasul grav, bărbătesc, plin de sămânţă şi melancolie, adio cu *feuilles morts* şi cu altele, acum se desluşeau ritmurile unui *rock* sau aşa ceva, cine mai ştie, confund mereu timpul şi locul. Proprietarul peştilor, al acvariilor şi al vilei acesteia, în care nimerisem din întâmplare, îşi continua discursul său. Terminase cafeaua, acum Dina îi aşezase în faţă o farfurioară plină cu nişte pişcoturi, el îmi făcea semne să iau şi eu, dar eu mă uitam la marea moale ce-şi astâmpărase hergheliile de spumă şi părea o basma flască, abia mişcată într-o gară de provincie. Trecusem, la *mareele de apă vie,* pe urmă la *mareele de apă moartă*, ale *contrariilor*, adică de respingerea celor două atracţii: ale soarelui şi ale lunii, pe urmă fui bombardat cu Kepler, cu Ismael Bouillaud care, şi aici gura voluptoasă a domnului Ceamburu se rotunji, sorbi aerul plin de iz de pelin şi chimen, şi expectoră totul într-o avalanşă: care a inventat *Astronomia filolaică,* am auzit eu de astronomia filolaică? Evident că nu auzisem, dar dădeam din cap. Prin uşa care se deschidea spre terasă trecea din când în când Dina, cu tonsura ei *tifosi,* cu ochii parcă miraţi mereu. Ea auzise probabil de o mie de ori micul repertoriu al proprietarului, aşa că pe domnul Ceamburu nu-l mai interesa dacă e prezentă sau nu la discuţie, eu eram victima, pe mine mă devora, aplecându-se peste farfurioara cu pişcoturi în care nu mai rămăseseră decât nişte firimituri, ce nu se mai zăreau în incertitudinea orei ce înainta. Când ajunse la Newton, vru să mă dea gata: ştiam eu că mărul acestuia era, e drept, atras de către Pământ, dar că şi mărul, de asemenea, atrăgea Pământul?

Ar fi trebuit să aplaud, dar din stradă se auzeau glasuri amestecate de bărbaţi. Soseau băieţii, viitorii mei colegi, eram salvat. Într-o adevărată cascadă ştiinţifică mai apucai să aflu că masa lunii atrage masa fluidă a apelor de pe Pământ, că un oarecare Lucien Rudeaux a scris, şi citatul îmi fu dictat ca şi când ar fi trebuit să-l vâr în cap în faţa unui pistol gata să tragă: „din combinarea declinărilor lunii şi ale soarelui rezultă importanţa relativă a marecei..." Se auzeau apeluri amicale în încăperea de jos, cineva căuta comutatorul pus atât de aiurea şi înjura, Dina urla cât putea: „Huuuo! Parcă sunteţi barbari, mai potoliţi-vă, prosoapele le găsiţi pe rampa scării!" Nu ştiam câţi sunt, dar erau destui. „*Întâi fetele, întâi fetele!*", striga o voce alto, afumată de ţigări *Mărăşeşti*, evident o voce de femeie, se produse o

busculadă, domnul Ceamburu continua imperturbabil lecţia învăţată pe dinafară: soarele, dacă vreau eu să ştiu, era o stea pitică, deşi are un cortegiu de 9 planete principale, şi dă-i cu *orbita lui Pluton* şi cu *orbita lui Uranus*, care nu făcea, auziţi, decât un unghi de 0 grade şi 46'! cu planul eliptic, şi eu ardeam de nerăbdare să văd ce recoltă de pitipoance îmi rezervase mie Mihai, trimiţându-mă în acest cuib de vipere tinere. Se auzea duşul supra-solicitat, noroc că apa lui sosea cu avânt acum, pe seară, nu era ca dimineaţa, când, din cauza nevoilor menajere, în ţevile vilelor din Constanţa presiunea e mică. Iar strigăte, iar fete ciupite de fund, care urlau în gura mare: „Să nu fi obraznic, impotentule!" şi râsete şi salutări trimise lui Ceamburu, care era strigat pe nume şi alintat: Salve, nea Gogule! Venim! Nea Gogu nu mă iertase: „Cum îţi spuneam, domnule..." Îi repetasem numele de familie pe care el îl memorase încântat şi continuase cu *afeliu*, cu *periheliu*, cu *apogeul*, *perigeul* şi *revoluţia siderală*, de-mi făcuse capul calendar. Când ajunsesem la *revoluţia sinodică*, apăru Tizu. Ştiam că el este din descrierile lui Mihai Pooopescu: înalt, atletic, bronzat, leneş, cu o figură ironică de tenisman, umeri largi şi un piept bine dezvoltat, în costum alb. O ţinea patern pe Dina pe după umeri. Ea îmbrăcase peste bustul provocător un pulover. Schimbase şi pantalonii, nu mai erau dangarezii, erau nişte pantaloni de buret, foarte strânşi pe corpul frumos. Părea că e fiica Tizului, râdea, privindu-l, şi-i aşeză cravata strâmbată puţin în repezeala de-a se echipa. Îi strânsei noului sosit mâna, amical, mă ştia şi el din relatările telefonice sau telegrafice ale amicului nostru comun. „Eu sunt prinţul consort al şefului tribului", spuse, arătând spre Dina, ca să ştiu de la început ce grad avea în mulţimea aceasta zgomotoasă. Vorbea cu moliciunea pe care i-o trăda şi faţa, părea bine crescut, lipsit de energie, cu acea întârziere în a spune şi a face pe care o au oamenii foarte plictisiţi sau foarte activi, dar care nu vor s-o arate. Domnul Ceamburu nu renunţase la lecţia lui şi, scăpându-mă într-o clipă divină, trecu direct la noul venit: „Spuneam domnului... îmi uitase numele, i-l repetai, că viitorul în materie de maree este hidrodinamica. Când am studiat producerea *mascaretului*, ştiţi ce-i acela un mascaret?" Nu ştiam, evident. „Un mascaret este un val înalt care urcă împotriva cursului unui fluviu, şi repetam studenţilor mei (abia acum înţelesei că era profesor universitar sau aşa ceva) că..." Cu răbdarea unui om dispus să ia locul altuia pe rug, Tizu simula aceeaşi atenţie pe care eu o jucasem până atunci. Dina trecuse în spate şi îşi aşezase o mână pe umărul meu şi îmi şoptise: „Componist, te-a nenorocit!" Aşa era, dar nu recunoscui, şi simţeam că intrasem într-o capcană, că bezna asta moale a mării, sărată, perversă, plină de glasuri de femei care se îmbrăcau pentru seară după ce făcuseră duş şi pe care le aşteptau prepelicarii mei lacomi, să le vadă, să le cântărească, mă târăşte în ceva primejdios. Se auzeau zgomotele târşite ale valurilor mici de noapte şi

în locul pelinului şi-al chimenului venea un iz de ghiol, violent, cărat prin cer de vântul nocturn. Dina sta încă în spatele meu, mă pândea, se juca cu mine, ştiam ce vrea, voia să mă înscrie în ceata ei de adoratori pe care aveam s-o văd, acum, peste câteva minute, sau mai târziu, când vor sosi motocicliştii. Tizu nu o privea, era absent, sau obişnuit cu apropierile ei instantanee, dar eu tăceam alertat ca o rachetă în cosmos, când oxigenul se scurge afară şi obloanele de supraveghere a stelelor s-au încetoşat... Ceamburu tuna iar către soţul Dinei pe latineşte: „Spuneam studenţilor mei: *Aurum igne probatur*... pentru că, domnule arhitect sau inginer, ce sunteţi, noi învăţăm aici limbile homerice: elina, latina şi, daţi-mi voie, rusa... *universitarii la universităţi!*" Aproape striga şi înţelesei de ce, se adusese un fel de rachiu de casă din care aprigul proprietar al vilei sorbise, fără să bag de seamă, jumătate.

– Te lăudai că bei... spuse femeia din spatele meu şi simţii un parfum care nu mă ameţea, mă revolta!

Alături se aprinsese un fel de fanar vârât într-o colivie de rafie şi lumina scursă pe faţa ei înnegrită de soare, colanul de scoici de la gât şi brăţările armeneşti sugerau un vitraliu bizantin, sau eu voiam să înfrumuseţez această seară. Întâi izbucni în mine ceva ce se împotrivea începutului de noapte.

– Facem o partidă de bridge? năvăli cineva pe uşă şi apăru un alt bărbat, mai scund, cu muşchi agresivi, îmbrăcat tot în alb, cu un pulover cu dungă neagră în jurul încheieturilor mânilor, cu aerul parşiv al lui Osvaldo Valenti, o faţă roşcovană, nu îndestul de neagră chiar în acea lumină scursă prin rafia felinarului. Purta pantaloni de piele, era aproape o uniformă. „Mâine o întind", hotărîi brusc, revoltat, ăştia mă vor privi ca pe un servitor. Dar, nu: erau amicali. „Bună, Componist, dumneata eşti, nu-i aşa? întrebase. Teddy mă cheamă" (probabil Toader de la mămica lui), dar nu mai avea nici o importanţă acum, trecu pe lângă mine şi se aşeză la masă. Se aduse repede un fel de veioză. „Joci?" mă întrebă careva, apăruse un al treilea personaj, tot bronzat, ceva mai mic şi mai neliniştit, spuse un nume pe care nu-l reţinui, erau toţi în formă, mă bătuseră pe umăr, cu proprietarul şi cu Dina şi cu ce mai venea erau destui, totul se amestecă şi eu trecui în penumbră, mă uitară, deşi mă îndemnau mereu să golesc paharele umplute cu rachiul acela de casă ce era mereu împrospătat de Dina. Celelalte fete încă nu se iviseră, mai aveau de reparat ceea ce credeau ele că trebuie reparat. Când, în sfârşit, apărură împreună: încă două, mai târziu aveau să fie trei, proprietarul, satisfăcut de câştigul neaşteptat al nu ştiu cărei faze a pasionantei partide, strigă tare, acoperind vântul dinspre larg: „Spuneam totdeauna studenţilor mei: *Plenus venter non studet libenter!*", pe urmă sughiţă şi mai spuse ceva şi eu simţii iar mâna cu brăţări zornăitoare: „Nu te simţi bine cu noi?" „Ba da", zisei repede şi mă hotărîi să încep să beau şi începui să beau şi totul se

transformă într-o magmă moale, ușoară, într-o noapte plină de farmec, în care fetele și ceilalți băieți erau adevărați îngeri binefăcători și totul devenea sânge și vis și irepetabilitate și eu trăiam sferturi de ceas în *orgiile efemere ale uitării,* cum spunea Pater, și urma o incertitudine bizară: băieții aceștia, Holly sau Teddy, și fetele, parcă fără sâni ca niște ființe de un sex incert, pluteau în jurul meu ca într-un dans. Una era Helga, sora unui inginer ce avea să sosească abia sâmbătă pe seară cu *îngerii iadului,* cum îșI spuneau, și alta era Corina, care părea soția celui ce făcuse să înceapă partida de bridge, și beau, și erau camarade, și voiau să mă încurajeze să mă simt bine între ei, și nu erau două fete cum credeam, mai sosise una, tot în alb, toate erau îmbrăcate în alb, în cinstea mea, îmi spuseră, și erau drăguțe, atente, și umblau la pik-up și mă chemau să dansez și eu nu voiam, eu fixam încăpățânat digul cu colanul lui de mărgăritare astrale și voiam să sosească din bezna putredă un vapor fantomă, un aeroelefant din acelea ce s-au inventat abia peste 10 ani, un *Boeing 727* sau mai puțin, un *Jumbo Jet,* cum a fost botezat, și să mă ducă undeva într-un cimitir fără cruci, numai cu gropi acoperite cu nisip peste care păștеau acum probabil caprele, pentru că urmele lui fuseseră distruse sau numai munca vântului le făcuse să dispară și văduve credincioase căraseră de-acolo coșciuge încă neputrezite sau cadavre pe jumătate descompuse și le duseseră în cimitirele familiale de lângă case, așa cum ai ține să ai morții pe lângă foc ca pe pisici sau pe câini, să mai plângi din când în când în cinstea lor, prefăcându-te că nu i-ai uitat. Și pe discurile puse cu grijă, cu migală, de fetele acelea care credeau că asta înseamnă a trăi: să tragi de dimineață până la cinci, să faci o baie în mare și pe urmă să joci bridge și să dansezi cu băieții ăștia și ei în alb, care-și schimbau soțiile într-o poligamie abia stăpânită de relații sociale, de prejudecăți, de prietenie sau cine știe ce încă, și a doua zi s-o iei de la cap și să crezi că a mai trecut o zi, o săptămână, că ți-ai făcut datoria sau cine mai știa ce era în capul lor, oh, îmi venea să plâng odată cu Memphis Slim, nu știu dacă el cânta pe atunci sau altcineva, un *boogie-woogie,* un fel de furtună în pian, un galop de cai tătărăști, care era foarte posibil într-o astfel de noapte, aici, pe o terasă din Constanța, la marginea Asiei, scrutând stelele înfășurate în ceață, albe, șuierând spre larg și în vântul ăsta sexual care făcea ca prepelicarii mei să umble aiurea și să caute, de fapt ce? Le măsuram fără să știu: Helga era o aschimodie lățoasă, emanând o tristețe de ghetou polonez, avea ceva spelb, insignifiant chiar când stătea pe colac la clou, vorba Dinei, părul ei incert cădea în vițe sălbatice, nu avea 22 de ani, era ruptă de sexul său, dar cu ceva senzual în privirile acaparatoare, sânii abia se ghiceau sub bluza bine întinsă, trebuia urgent introdusă pe aripă într-un *cinsprezece* trimis în Franța la *Turneul celor cinci mari* ai rugbyului.

Dansa lipită bine de Tizu, care lăsase masa de joc, şi Dina, pentru că era astfel fentată, îi luase şi ea bărbatul sau prietenul la dans şi îşi lipise obrazul negru de gura acestuia, de obrazul parcă epilat, atât cât puteam să i-l văd în lumina puţină lăsată de rafia veiozei. Îl uram pe tipul ăsta fără motiv, deodată mă simţeam frustat de ceva ce nu-mi aparţinuse niciodată şi veni cealaltă, Corina, şi îşi aşeză şi ea mâna pe umărul meu şi zornăia şi ea o brăţară din scoici pe lângă urechile mele şi mă întrebă: – Nu dansezi? – Ba, da, zisei, acum îmi era indiferent dacă ştiam sau nu să dansez ca ei de bine, alcoolul mă scosese din claustrarea mea, din capcana mea care începuse cu foetusul ce eram la naştere şi nu se terminase nici măcar odată cu celula de scânduri în care stătusem o săptămână cu genunchii la gură, sufocându-mă, pentru că totdeauna stăm într-o gogoaşă metafizică, într-un cocon de mătase, într-un ovul plin de nimic... „Eşti timid?" mă întrebă ea ca pe un copil care scăpase în recreaţia mare. „Da de unde," spusesem, şi o strânsesem mai tare la piept ca să-i simt sânii, pentru că prin sâni, cum spune parşivul ăla de Proust, femeile ies, agresiv, în lume, simt; sânii, antenele colectoare prin care senzaţiile, mizeria şi minciuna vin spre ele, le avertizează, le fac şirete, misterioase, grele de o taină pe care nici o Madonă nu ne-a trădat-o... Era lungă, cu copane de iapă, avea ceva posesiv, mă absorbise în bazinul ei concav, mă sugea cu pântecele musculos, a, deci aşa şedeau lucrurile! Proprietarul se îmbătase şi plecase acasă pe nesimţite, nici nu ştiu când se retrăsese. Acum cânta Ella Fitzgerald sau altă negresă, cu un glas care dădea din cur, marea trimitea efluviile ei bete spre terasa asta care era ultimul promontoriu al lumii. Timpul se mistifica: în alte locuri erau zorile sau amiaza, ploi tropicale topeau savana sau un val de iarbă mare, la asta mă gândeam mereu ACOLO ca să uit de arşiţă, furtuni, sau în Himalaia urcam cu coarda, pe stânci sure şi bătea un viscol rece care-mi îngheţa urechile şi feţele şi careva cădea, râuri mari se poluau, erau înghiţite de maree de petrol, nu, ăsta trebuie să fie un gând de mai târziu, dar nu avea nici o importanţă; cineva, între a doua şi prima detenţie, vorbind cu mine de la Paris, era nebunul de Edy, mă întrebase pe neaşteptate într-o seară: Cum e vremea la voi? Aş veni acolo, acum! Cu asta tăiase distanţele dintre noi, ceea ce ne separa. Ningea în Paris şi noi văzusem asta la televizor cu o jumătate de ceas înainte şi era încântat că ştiam neobişnuitul fapt fizic în acel anotimp în Paris, când de obicei ploua, pentru că atât cât plouă în Paris nimeni nu ştie în afară de mine, care crede că mai mult plouă în Londra. Eram beat, dar, şi Helga mă muşca uşor de ureche. Nu ştiam încă dacă era şi ea măritată, dacă era sora şefului *îngerilor iadului* care trebuia să sosească sâmbătă pe motocicletă BMW cu ceata lui. Îmi mozolea urechea deşi abia mă văzuse şi gâfâia uşor şi eu trebuia să mă prefac că nu înţeleg, sau că-mi place sau că iau asta numai ca pe o joacă

începută sub lumina complice a veiozei ce scăpa o pală galbenă printr-o colivie de rafie. Se auzeau sirenele de ceață chemând sufletele din larg și mă aflam poate pe puntea unui vapor cu care fusesem mai demult până în Venezuela și nu mă bucurasem atunci, pentru că totul venise prea pe neașteptate, prea semăna a scuze și a *pardon, și mai uitați și dumneavoastră,* pentru că vedeți cum știm noi să reparăm ceea ce am făcut... Nu găseam un cuvânt, îl găsii, în sfârșit, un păhărel din rachiul ăla de ienupăr mi-l adusese din memoria mea avariată: eram un *cicisbeu*, un cicisbeu al acestor fete de familie venite să petreacă. Nimic nu putea să existe în realitate decât bridge-ul și rachiul de ienupăr, proprietarul care recitase latinește și vorbise despre stele și maree. La București, aceste doamne, acești androgini în costume albe n-or să mă mai cunoască, atât eram: un cicisbeu pentru ele, cineva care trebuia să le ducă gențile de plajă sau sacii de pânză în care țineau costumele de baie, și rochiile de stambă colorate, și dangarezii, și sandalele cu curele încrucișate și tinte de metal...

Jos, lângă dig, Constanța mi se păru, în noaptea fără identitate, un oraș fictiv...

*

Mă trezisem într-o tăcere totală, cu o durere masivă de cap, căutai să înghit un antinevralgic, mi-era sete, nici nu mâncasem nimic seara, eram găurit ca malul plin de cuiburi de lăstuni de lângă un sat apropiat, pe unde căutam odată ouă ca să le mănânc cu coajă cu tot, indiferent de gust, numai pentru a-mi potoli imensul gol al stomacului...

Nu mișca nimeni în toată casa. Nu-mi mai aminteam nimic. Obloanele trase lăsau să cadă suliți verzi pe linoleumul de jos, parcă eram pe o masă de operație. Mă ridicai, era primejdios, recăzui. Cineva bătu la ușă, ca și când m-ar fi pândit.

Era Dina, aducea pe o tavă de plastic exact ce-mi trebuia: un piramidon, o dulceață și un pahar aburit de apă minerală.

– Bună, Componist!

Ne tutuiam de-acum. Cine știe ce nebunii făcusem aseară, nu-mi mai aminteam nimic. Mă privi. Eram dezbrăcat pe jumătate. Mă acoperii cu cearșaful. Ea se așeză pe marginea patului și mă cercetă ca pe o stelă funerară din muzeul de la Mangalia.

– Te doare capul?

– Îhî! făcui, strâmbându-mă plin de greață. Ceilalți cum se simt? întrebai eu ca un supraviețuitor după cutremurul de la Messina.

– I-am îmbarcat pe șlep și i-am trimis la treabă. Abia s-au ridicat din scutece...

Îmi plăcea limbajul ei crud, familiar.

– Mergem la plajă? mă întrebă iar.

– Păi eu sunt scutit de lucru?

– Până nu vine Mihai, nu ai ce face acolo. O să-mi ţii de urât...

– Asta-i bună! Mihai vine abia peste câteva zile.

– Nu are nici o importanţă. Nicevo... Du-te la duş, lasă apa să curgă, dacă mai curge la ora asta, freacă-te bine în creştet sau vrei să-ţi aduc nişte oţet, ia calmantul ăsta, fii în formă de cavaler servant că acuşi se duce soarele. E unsprezece şi jumătate...

– La ce oră ne-am culcat?

– Pe la patru. Dăduseră zorile... Ai dansat turceşte şi nu e rău deloc...

Mă gândeam cât de ridicol trebuie să fi fost.

– N-am spus niscai prostii?

– Cum să nu? Dar cine le băga în seamă? Suntem obişnuiţi cu condiţia porcească a bărbaţilor.

– Vrei să mă scuzi? N-o să mai beau de-aici încolo.

– Ba să bei, altfel nu ai nici un haz... Ai trecut printr-un necaz mare. O să-ţi fac o cafea ca să-ţi ghicesc în ceaşcă sau, mai bine, dă palma stângă încoace.

I-o întinsei.

– Ai o mână foarte incertă...

– Eşti ghicitoare?

– Nu, toate femeile ştiu să citească în cafea şi în palmă, sau se fac că ştiu, ca mine.

Îmi zvârli palma deoparte:

– Haide, bea toate astea, înghite, fă un duş, mă duc să-ţi torn cafeaua.

Dispăruse, zornăind din brăţările de argint. Două purta în dimineaţa aceea: una subţire, cu pietre albastre de lapis-lazuli, şi alta cu intarsii negre, întortochiate, probabil litere armeneşti. Băui, înghiţii, stătui cinci secunde întins, trăsei bine aer în piept, deschisei ferestrele, pe urmă obloanele. Afară marea era de un albastru nefiresc, ca cerneala *Pelikan*, cum e numai lângă Corfu, şi ziua avea o albeaţă duşmănoasă, cerul se curăţase de orice nor, nu era cald, bătea briza, marea arunca inele de logodnă argintii spre ţărm. Pescăruşii strigau sălbatic deasupra, vânând în plonjoane violente peştele ascuns în fierberea sălbatică a apei. Oraşul cu casele lui, cu geamiile lui, cu cabinele mici ale plajei *Trei papuci* era exuberant şi vibra în soare. Îl citasem fără să vreau, după obiceiul meu prost, pe Nat Owinger, cine o mai fi fost şi ăsta, probabil un arhitect plin de sine. Numărai până la cincizeci, durerea de cap nu trecu. Veni Dina cu cafeaua, mă privi drept în ochi:

– Ce fată îţi place? Helga? Corina sau Nina?

– Să-ţi spun drept, toate!

– Şi eu?

– Dumneata... dumneata...

– Îmbracă-te! îmi porunci şi-mi arătă un colan de scoici: Îţi plac? Să-mi faci un cadou că te scot la plajă, ador cadourile.

– Bine, acceptai.

– În cât timp eşti gata?

– Ştiu eu, trei minute e mult?

– Sunt foarte punctuală...

– N-aş crede...

– Limbajul lui Mihai. E ceva contagios, se ia ca scabia, toţi bărbaţii mei vorbesc ca Mihai Pooopescu...

– Cum toţi bărbaţii dumitale?

– Da, toţi bărbaţii care intră în trib sunt bărbaţii mei, eu ştiu tot ce fac: de cine se îndrăgostesc, dacă au nevoie de ceva, dacă trebuie să plece la Bucureşti mie trebuie să-mi ceară voie, altfel, *fuii!*, şuieră, papucii. Ai înţeles? Sărută mâna!

I-o sărutai râzând.

Peste cinci minute eram într-o staţie de autobuz. Oraşul era aglomerat, plin de lume, de tipi tuciurii, de exemplare amestecate, de femei şi copii, de şoferi şi negustori de seminţe, de marinari în permisie, de sezonişti în costume dungate, de prostituate deghizate, pentru că oficial meseria aceasta nu se mai putea practica, de elevi în vacanţă şi servitoare plecate la piaţă, dar uitate de Dumnezeu în faţa spectacolului nemaipomenit. Oraşul avea ceva eteroclit, amestecat, casă lângă casă nesemănând una cu alta: şi doar îl văzusem de atâtea ori, dar astăzi îl examinam ca pe un bolnav. Femeia mergea lângă mine aproape abandonată în soarele torid, era frumoasă aşa cum ţi se dezvăluie numai câteodată femeile, când opera naturii, adică a soarelui, a acurateţei zilelor şi restul concurau cu ceea ce exista în ea, ascuns şi perfid, o fericire tainică pe care eu o puneam în seama mea, de fapt, încrezut cum eram, bănuiam că special mă lăsase să dorm ca să poată merge cu mine la plajă, abandonându-i pe ceilalţi, şi undeva, mai târziu, ceva adevărat se dovedi a exista în presupunerile mele. Ea dorise să ştie cine eram, ce făceam şi mai ales ce ascundea chipul meu impenetrabil. O intrigasem pentru că, împotriva obiceiului tuturor bărbaţilor, nu mă dezvăluisem de la început, nu mă lăudasem cu ce fac sau cu ce făcusem, sau mai ales cu ce aveam de gând să fac. Autobuzul întârzie o jumătate de oră reglementară. Nu era timpul de plajă când nu puteai să răsufli, era destul de târziu, acum călătoreau gospodinele în goană după primii pepeni galbeni sau verzi, cu vrejul întors ca să se coacă mai repede şi să coste mai scump, lângă staţie gemea o piaţă plină de muieri în rochii vulgare, cu buline şi dungi cam asemănătoare, printre struguri şi ciorchini verzui ca paleta să fie completă, să dea acel spectru al

locurilor de desfacere de pretutindeni; grămezi de roşii, în piramide, şi ardei verzi, şi castraveţi ca nişte torpile scoase dintr-un arsenal secret al pământului. Femeile se tocmeau cu negustori malefici, care voiau să vândă peste preţurile de stat, şi amestecul de mirosuri, de alune prăjite pe o tablă încinsă de un puşti negricios, şi siluetele vitelor înjunghiate din hale, arătând jumătăţi roşii, pline de sânge şi grăsime, atârnând pe cuie mari de metal în arşiţa amiezei ce sosea, strigând de pe mare, dădeau laolaltă ceva fabulos, totul mi se părea frumos pentru că lângă mine se afla fata asta cu tonsură *tifosi* către care, secret, fiinţa mea şi începuse să migreze. Sosi autobuzul, un fel de barcă albastră pe pneuri, din care se proliferă o suită de cucoane grase, ca siluetele de pe frontoanele templelor din India. Aveau parcă solzi, arătau ca nişte dragoni şi şerpi, se târau pe asfalt, aerul putrezea de mirosuri şi, când porniram, Dina se rezemă puţin de pieptul meu ca să nu o ia vântul acela ce ne tăia gâturile cu tăişul lui. Tăceam, priveam numai oraşul balnear care nu avea nimic dintr-un *vast polypier,* nu era Baalbek-ul plin de taină, dar era locul unde eu începeam ceva, locul unde mă primejduiam...

Mă trezii într-o staţie de la marginea oraşului.

– Coborâm, spuse Dina, şi sări pe trotuar.

Străbăturăm o stradă plină de praf şi de salcâmi opăriţi şi merserăm printre garduri joase, dincolo de care pândeau ochi femeieşti. Eram lângă un cap de mare aglomerat de scoici, privind înaltele siluete ale posturilor grănicereşti instalate pe nişte picioroange metalice. Vântul dinspre larg ridica hârtii, şi gunoaiele miroseau în amiază. Lagunele mării, negre, pline de goluri în acea imensitate verde sau albastră, erau cutreierate de pescari anonimi, care trăgeau plase după micile lor ambarcaţiuni. Îmi plăcea pustiul acela, pentru că nu sufeream imensul *imbroglio* al unei plaje obişnuite în sezon. Valurile iscau din adâncuri carene smolite şi iscoluri pescăreşti, totul se clătina pe un fond de calcar alb, orbitor, care îmi ucidea ochii.

– Trebuie să-ţi iau şi nişte ochelari, hotărî Dina pentru mine, privindu-mă cum mă chinuiam, la întoarcere, să nu uităm. Nu întrebi încotro mergem?

– Parcă e Tataia...

– Chiar aşa...

Marea venea spre noi, pe câmpul plin de pipirig cântător se alergau şoareci de nisip, vineţi, supli, bine hrăniţi. Un soldat se uita cu binoclul la noi de sus, ne cerceta ca pe nişte animale ciudate ivite pe fundul unui acvariu. În larg, vântul făcea spirale enorme, evantalii insidioase. Aerul era sărat, bun, mă trezisem definitiv, părul în dezordine mi se încreţise la soare. Eram sigur că mă va pune să mă tund în felul bărbaţilor ei...

– Poimâine vin *şobolanii*, zise, ca şi când fiinţele acelea mişcătoare din jurul nostru i-ar fi adus aminte de ceva.

– Ce *şobolani*?

– Băieţii mei...
– Dacă înţeleg bine, ai *bărbaţi* şi *băieţi*...
– Da, primii au drepturi, ceilalţi sunt numai aspiranţi...
– Şi pe mine de ce m-ai aşezat fără stagiu între cei dintâi...
– Vârsta...
– Mă găseşti bătrân?
– Cine a spus asta? Ei au între 18 şi 24 de ani, sunt juniori. Înţelegi?

Înţelegeam. Coboram nişte trepte de pământ spre plaja plină de scoici. Erau peste patru sute, se prăbuşeau sub paşi, roase, lustruite, şi se ţineau în nişte bucăţi de lemn, păreau drumul spre un Purgatoriu primitiv. Din mare, înainta spre noi un promontoriu de nisip de o albeaţă orbitoare. Marea arunca câlţi de Manila, era harnică, nehotărâtă, lucra...

– Îţi place?
– Îmi place pentru că nu e lume multă...
– Voiai să fii numai cu mine, singur?
– Nu am spus asta...
– Atunci?

Ajunsesem. Câteva dune, vântul care bătea puternic, sus, cuştile de metal ale grănicerilor, repetate pe orizontul pur ca nişte cotete de porumbei pe catalige metalice. Scoicile scoteau un zgomot de fier frecat. Aerul sărat îmi jupuia obrazul nebărbierit.

– Ştii să faci un cort?
– Nu.
– Nimic nu ştii să faci!
– E nevoie?
– Nu. Putem sta pe pânza asta, dar o să-ţi ia pielea. Şi cu cămaşa ta, ce facem? Mai bine treceam întâi pe la magazin...
– Nu-i nimic. O arunc dacă nu mai e bună la nimic.

Întinse o pânză dungată, tare, de in, pe nisipul aspru. Adusei doi bolovani şi o fixai.

– Întoarce-te cu spatele să-mi pun costumul...

Mă uitai spre mare şi îmi scosei pantalonii de oraş, atât de nepotriviţi aici. Îmi trebuia un şort, eram ridicol. Pe dedesubt aveam slipul meu destul de demodat în anul acesta când totul se scurtase, când se ajunsese la *bikini* şi la toate chestiile astea care la noi păreau enormităţi.

– Gata...

O privii de jos în sus. Era neagră toată, suplă, tânără, cu o carne puternică, vibrând în tăişul brizei.

– Ne încălzim puţin şi după aceea intrăm în mare. Chiar nu ştii să înoţi?
– Puţin, mă descurc...
– O să te abandonez atunci şi o să mă duc în larg.

– Să nu speri de la mine vreun ajutor, dacă te ia vreun val mai mare...

– Nici o grijă...

Își scosese brățările și atunci înțelesei de ce în momentul în care o femeie își leapădă podoabele e mai goală și mai pură.

Jos, cu fața la cerul străbătut de pescărușii, goi și ei, și suri, și albi, și negri, ca niște mici obiecte zburătoare, vântul se simțea mai puțin. Își așezase capul pe sacul în care își strânsese totul într-o ordine ce mă cutremura. Îi vedeam numai subrațul, locul acela atât de intim, și mușchii pieptului. Spre golful strălucitor trecea un gabier sau un trauler, nu vedeam bine de aici. Ascultam numai sunetul egal al mării, soneria ei continuă. Stam în fața unui podiș de apă. Tăcurăm mult, ascultând numai țipătul păsărilor care dădeau preț liniștii.

– Nu spui nimic? zise într-un târziu.

Nu-i răspunsei.

– Cine ești de fapt? Ce faci?

Se ridicase într-un cot. Asta și dorisem: s-o intrig, pentru că de fapt ghicisem încă din seara trecută că, între celelalte, ea îmi plăcuse cel mai mult.

– Un om în vacanță, cu voia dumitale, i-am zis, pentru că mă îndemni la chiul... Mihai nu ți-a spus nimic?

– Ce să-mi spună?

– De unde vin?

– Nu... De unde vii?

Tăcui iar. Nisipul sclipitor fugea pe deasupra noastră, cărat de vânt. Insecte mici își făceau munca lor titanică pe lângă dreptunghiul de pânză de in, cărau ceva, imensele furnici ,neostenite. Ca noi, acolo, în locul pustiu, plin de soare și de sete. Despre asta nu puteam să vorbesc niciodată și nimănui...

– De obicei, ce-ți spun *băieții* și *șobolanii* dumitale când mergi cu ei la plajă?

– Știu eu? Vorbesc despre motociclete, despre șefii lor de la șantiere, despre femeile cu care se culcă, fleacuri...

– Și nu vă plictisiți?

– Nu, pentru că sunt amuzanți. E unul Tonny, o să-l cunoști, aduce mereu discuri și ne face teoria jazzului, ne învață pe toți ce mai e nou în lume, în materie de dans, are prieteni care-i procură reviste străine și ne ține adevărate cursuri...

– Trebuie să fie tare nostim...

– Râzi de mine...

Se culcă la loc și mă ridicai într-un cot ca să o privesc mai bine.

– Te-am supărat?

Nu-mi răspunse.

– Şi ieri seară trebuie să fi spus o mulţime de prostii, nu-i aşa? Când mă îmbăt devin imprudent.

– A, nu! Erai foarte hazliu. Băteai câmpii. Mi se pare că ai recitat şi un fel de poem. Mi-a plăcut ceva. Ziceai că trupul nostru este mormântul zeilor...

– Nu e a mea. Fur şi o fac pe deşteptul când mă pilesc. Am citit probabil undeva, cultiv lucrurile frumoase, sunt calofil. Cu asta câştigi mult, mai ales când spui noutăţi, toată lumea vine cu o lecţie învăţată de acasă, ca domnul Ceamburu, aseară. La drept vorbind, el nu supără pe nimeni...

Mă ridicasem iar în picioare şi ea făcuse la fel şi priveam marea în arşiţă. În larg se agitau delfini jucăuşi, în salturi rotitoare.

– Divinii delfini! spusei nu ştiu de ce, puţin înduioşat, ei l-au salvat pe poetul Arion şi l-au dus la ţărm...

– Iar inventezi! L-au dus pe unul de pe coasta Braziliei, am citit în ziar...

– Nu inventez, e în Mitologie...

– O să te controlez...

– N-ai decât...

Îşi scoase din sacul de plajă nişte piepteni albi, un şirag de mătănii pe care mi le întinse şi două oglinzi în care se privi.

– Nu arăt ca o ciumă?

– Aştepţi un compliment de la mine?

– Eşti răutăcios! Dacă vrei să te iert, dă-mi un sărut cult pe frunte. Asta-i dintr-un film.

Ezitam. Dar o făcui. Era ceva rece, impersonal, dar ea nu protestă. Un truc comun, folosit de mai multe ori. Uite aşa te cară spre cortul ei, bătrâne marinar! Naussiccaaa la Tataia, între scoici şi mătănii portocalii, oglinjoare cu reclamă *Gladys* pe spate şi piepteni de os.

Privii în sus, la scările de lut pe care coborâsem, nu venea nimeni, dar o clipă îmi închipuii că ar fi putut să vină soţul ei, tocmai în clipa când buzele mele sărate îi atingeau fruntea. În malul ciuruit se aruncau pescăruşi lacomi, ducând puilor ceva adunat din mare. Deasupra portului, departe, plutea o pleavă aurie de soare şi sirenele de larg anunţau primejdii ipotetice.

– Nu intri în mare?

Mă ridicai. Soarele era în spate. Acolo unde nisipul se termina şi spuma albă venea lacomă spre noi, ne văzurăm umbra. Singuri în faţa mării care tuna puternic. Avea vreo semnificaţie că umbra ei ţinea în dreapta pumnul meu tremurător? Cine ştie? Zilele următoare aveau s-o spună, deocamdată o privii fără nici un fel de dorinţă, eram puri şi singuri în faţa acelui abis mişcător.

Totul într-o dimineaţă cu soare torid de iunie a unui an pierdut în căderea neostenită a timpului. Ceva vertiginos venea dinspre mare, o primejdie reală,

apăsătoare, dar închisei ochii şi îmi închipuii că pot să îndrăznesc să rămân acolo.

După aceea Dina plonjă şi eu o urmai între spinările fugitive de apă sărată, care mă biciuiau şi mă aruncau când spre fundul plin de nisip, când spre cerul gol.

*

Spre seară părăsirăm un autobuz deşert care ne adusese spre periferiile Constanţei. Era ora când nimeni nu umbla cu maşinile astea deşelate, pline de explozii în vopseaua carcaselor, toate albastre-marin ca să dea culoare oraşului, dar nu asta crea atmosfera, atmosfera se compunea din uliţele pline de praf şi casele joase, acoperite cu olane roşii, şi prezenţa secretă a portului mai ales, invazia mării spre străzile ce se susţineau, ca prin minune, deasupra, şi nimeni nu se gândea la primejdia reală ca, pe neaşteptate, valurile acelea, stăpânite de mecanica suspectă a naturii, să năvălească spre restaurantele şi berăriile pline de o mulţime pestriţă. Da, mai ales prezenţa secretă a mării, asta făcea farmecul oraşului, şi zornăitul de perdele cu bile şi rafie, şi ţipetele păsărilor din coliviile frizeriilor, şi aura metropolei înfipte în spuma verde a apei. Dina mergea înaintea mea, puţin absentă, ducând în trup oboseala înotului îndelung din ziua ce se isprăvea. Nu voise să-mi facă demonstraţii, înotase pur şi simplu mult, pentru că-i plăcea să stăpânească apa şi să înfrunte primejdia ei. Când se întorsese, târziu, eu nu ştiam dincotro venise, apăruse pe neaşteptate şi o căutam încă îngrijorat în larg cu privirile. Marea o cărase departe şi ea sosise din spatele meu şi mă întrebase:

– Ce faci? Te plictiseşti?

– Nu, negasem, şi mă bucurasem că o ştiam iar alături, pentru că mă simţeam responsabil de îndelungata şi periculoasa ei absenţă.

– Nu eşti imprudentă? o întrebasem iar, şi ea mi-o retezase scurt:

– Ştii ce te rog, am un bărbat, nu-mi mai trebuie altul. Să nu mai vorbim despre asta...

– Bine, face fiecare ce vrea...

– Ei, să n-o luăm nici aşa...

– Adică?

– Adică mie trebuie să-mi ceri voie, ai înţeles?

– Am înţeles...

Pe cataractele mării se mai zărea spuma zilei pierdute în larg, cerul ostenise, se căznea să prindă o culoare în amurg. Acum era seară, ea îmi poruncise familiar:

– Întoarce-te să-mi scot costumul, şi câteva secunde sau minute ştiusem că stătuse goală în spatele meu, cu sânii aceia agresivi aruncaţi spre mare şi

cu coapsele dezvelite la vântul ce sosea ascuțit din larg. Fâșâiseră veșmintele strânse în sac și zornăiseră brățările și se crease între noi o intimitate stranie. Tricoul subțire de pânză sau de bumbac, dracu să-l ia, îi făcea frig după aceea, cât urcarăm trepetele de pământ, cele patru sute de trepte, mă rugă s-o iau de umeri până se încălzește și eu îi privisem capul de băiat speriat, parcă scăpat din lagăr, pentru că șuvițele negre ale părului tuns scurt de tot, deși purtase cască, i se umeziseră și se lipiseră de creștetul rotund. Tremura ușor, îi simțeam umerii osteniți sub palma mea aspră și ea mă întrebase repede:

– Unde ai tras așa din greu? Ai o mână de pescar, de robotnic...

Nu-i răspunsesem, trupul tot avea un miros de algă, de ierburi de mare, și sus, pe faleză, unde vântul nu mai șuiera ca în fața mării și rămăsese numai o respirație inegală, plină de iz de buruiană, limba câinelui sau mai știu eu cum le spunea la plantele astea cu măciulii albastre, spectrale, zăngănind în praful ce cutreiera deșertul unui maidan fără capăt, sus, pe faleză, spun, îmi venise să o sărut și, dacă aș fi sărutat-o, sunt sigur că nu s-ar fi împotrivit.

*

Mergeam absenți unul lângă celălalt, pentru că ceva se pierduse. Există un minut în fiecare viață când trebuie să îndrăznești și atunci eu nu îndrăznisem, deși o știusem un timp scurt sau lung, nu-mi mai dădeam bine seama, goală în spatele meu, așa cum dormea probabil câteodată lângă bărbatul ei sau când făcea dragoste...

Ajunsesem în fața Expoziției și nici nu bănuiam că acolo trebuia să lucrăm. Erau câteva siluete nedeslușite arhitectonic, un fel de turnuri de piatră, cu uși mari, și ea intră prin câteva din ele și o urmai. Pavilioanele încă dezafectate miroseau a clei, a hârtie de calc, pe jos zăceau în dezordine rame ușoare de placaj, pe mese se zăreau fotografii mărite și litere tăiate cu foarfeca, geamuri abia lustruite de mâini harnice, ce aveau să protejeze exponatele, și totul părea o harababură fără sfârșit. Nu era nimeni, banda plecase mai devreme decât de obicei.

– Îi pedepsesc, hotărî Dina pe neașteptate, doar le-am spus că vin să-i iau...

– Poate că bărbații dumitale s-au dus să facă o baie cât mai e soare, spusei ca să-i scuz.

– Nu le-am permis...

– Te grozăvești...

Mă măsură cu ochii aceia de miop, negri, grei.

– Plecăm...

Părăsirăm pavilioanele. Era curent şi hârtiile se ridicau de pe jos şi se urcau spre acoperişurile sferice, circulare, pline de miros de smoală şi de pelikanol. În faţă, pe maidanul cutreierat de câini vagabonzi, se zăreau cortul zdrenţuit al unui circ şi în jur câteva barăci de tragere la ţintă.

– Ai bani la tine? mă întrebă cu o familiaritate la care acum aveam dreptul amândoi. Vreau să te ruinez! Sunt o vicioasă. Trag la ţintă în tinichele ori de câte ori trec pe aici...

Ne apropiarăm de un fel de pupitru primitiv, în faţa căruia beţivi paşnici ocheau ca şi când ar fi ţintit Hiroşima şi pe urmă aruncau cu nişte mingi de cârlţi, grele ca nişte bolovani, într-un şirag de cutii metalice. Premiile erau sinistre: statuete de ghips înfăţişând mirese în rochii roşii sau încăierări cu ursul, vânători ochind o păsărică aflată într-un copac care aducea mai curând cu o corabie.

– Doi lei, doi lei tragerea! ţipa o muiere grasă, plină de viplă în gura mare şi lăbărţată.

Scosei banii pentru cinci trageri şi-i întinsei. Bilele de piele fură aşezate în rând şi Dina începu tirul. Un *Petromax* modifica fatal unghiurile de ochire cu dâra lui galbenă, veche şmecherie pe care partenera mea nu avea de unde s-o ştie. Lăsai ca lucrurile să se desfăşoare în voie şi îmi văzui de treabă. Piramidele mele erau prost aşezate, dărâmai ce dărâmai, alături unul câştigase o mireasă de ghips şi se şi umflase ca un campion mondial suit pe podium la Olimpiadă. Noi repetarăm porţia de ghiulele, cilindrii metalici cădeau cu zgomot, un puşti le aduna din spatele redutei de lemn şi-şi ferea capul să nu-l izbească vreo minge din acelea trimise cu furie spre fundalul moale de pânză de sac. De undeva sosea un miros de carne friptă. Mi se făcuse foame, pe aici erau obiceiuri proaste, se mânca bine numai o dată pe zi, şi anume seara...

– Nu vrei să mergem undeva, să încerc să te hrănesc? propusei. Când am venit am mâncat ceva grozav la unul Ciali, *buric de femeie*, ai mâncat vreodată aşa ceva?

– Nu, îmi mărturisi ea, grozav de curioasă la auzul acestui fel de mâncare cu totul nou.

Lăsă ultima minge de piele şi mă apucă de mână.

– Mergem. Ai plătit?

– Da.

Ne târam prin mulţimea de necunoscuţi. Femei străine se uitau după noi. Mirosea a pepene parcă.

– Dar n-o să întârziem? N-o să-ţi spună ceva soţul tău?

– E obişnuit cu vagabondările mele. Sunt o fiinţă imprevizibilă. O să vezi...

Nu eram curios, în sfârşit... Uliţa pietruită cu bolovani de râu şi, în general, acea şovăială a serii deasupra oraşului venind dinspre mare, cu o lumină

decantată, lustruită, ceva între catifeaua neagră de mai târziu şi ce avea semeţ, până atunci, ziua... Iar sunau în jur perdelele de bile ca nişte mingi de ping-pong şi rafiile acelea, şi din felinarele aprinse prin curţi se strecura o lumină vineţie, ceva care aducea cu viperele şi crabii. Miros de hamsii, şi scrumbii, şi scaune pe trotuare, şi ceva pestilenţial în amurgul şovăitor, şi gunoaie menajere plutind deasupra acoperişurilor în forma subtilă a fumurilor, şi vii şi bostănării, depărtate, de dincolo de oraş, trimiţând mesageri secreţi în aerul mort, ostenit, al sfârşitului de zi, şi zgomote de parâme, şi sirenele portului, şi acele şuierături de pe mare, şi valuri care se izbeau şi se rostogoleau şi loveau ceva de beton umezit care foşnea şi cădea, şi iar se ridica, şi amintirea treptelor de pământ, şi marea cu vântul ei aspru, şi umărul Dinei care tremura, nu de frig, cât de oboseală, şi marea, mereu marea, văzută în libertate de data asta, cu o femeie alături, când căpăta alte valenţe, cum ar fi spus Mihai Pooopescu, cât se poate potrivi o astfel de expresie mării. Ferestre înguste, ochi pânditori de turcoaice eşuate aici prin generaţiile celor ce le născuseră, şi ele lepădate într-un port mai mult grecesc decât turcesc, şi pontonul plin de absenţă al zilei, cu câmpii de var în jur în lumina lunii ce va veni, adică plin de un pustiu pe care rătăceau umbre de cai ai unor năvălitori de demult, ce lăsaseră numai mormintele, acele piramide modeste de pământ, tumuli sau gorgane în care dormeau regii mongoli, topiţi şi ei în drum spre Occident, cu femei şi cai laolaltă, cu bijuterii naive şi brăţări de argint ruginit, ucişi de erodarea timpului, a morţii, şi a neantului numit pământ, şi viaţă, şi dracu mai ştie cum...

– La ce te gândeşti?

Mă suspecta că sunt absent, că nu sunt lângă ea, pe strada plină de bolovani de râu, de portice secrete, de curţi înguste ca nişte culoare ale vântului şi mării, şi, cine ştie, mă gândeam dacă noaptea marea nu ne invada fără să ne înece şi în zori se retrăgea discret, şi noi eram de mult înecaţi şi ucişi şi ni se părea că nu părăsisem această viaţă şi aceste pieţe, şi turnurile minaretelor, şi salcâmii care şi ei mureau peste noapte în furtuni misterioase, şi erau răpiţi şi duşi spre larg, şi din nou restituiţi unei vieţi aparente. Bubuiau încă în urechi zgomotele piramidelor de cutii de conserve de tablă, dărâmate, şi în nări năvălea mirosul acela de limba câinelui, şi vedeam iar pintenul digului de piatră intrat în pieptul matern al mării... Tipete de cormorani, de unde cormorani, ăştia rătăceau spre deltă şi pe aici erau poate musafiri pierduţi sub un cer străin. Auzeam zgomotul unui ceas de apă, parcă lângă vechea Agoră, sub Parthenon la Atena, confundam timpul şi spaţiul şi, dacă nu ar fi fost autobuzele astea caraghioase cu vopseaua explodată, ca şi când în fiecare staţie ar fi fost întâmpinate de o canonadă, m-aş fi crezut în altă parte.

– Ei, unde este Ciali ăla, că am ostenit?

Capul tuns *tifosi*, cu privirea mirată de copil scăpat din lagăr, mă fixa interogativ.

– Ajungem imediat, spusei, deşi nu eram sigur.

Simţul meu de orientare nu putea să dea greş. Prin gușile de piatră ale ulițelor ce se prăvăleau spre mare se vedeau lagunele ei violete, şi iar sunau inutil sirenele de ceaţă.

Ajunsesem, dădui la o parte bilele perdelelor de os ale intrării şi sunetul lor muzical crescu şi se stinse până apăru tătarul sau turcul, sau ce naiba să-l ia era şi mă recunoscu, şi spuse Dinei:

– Bună seara, cu o politeţe într-adevăr orientală, adică înclinând puţin capul lui ras pe o parte şi pe alta şi pe urmă ne arătă o masă într-un colţ sub o colivie cu bare de alamă în care se zbuciuma o pasăre fastuoasă, numai aici găsită, lângă mare, ceva care aducea cu un papagal, dar cred că nu era papagal, cu pene de o culoare ameţitoare, în nuanţe strigând de voluptate şi cu un ochi rece ca lumina inelului lui Solomon, scăpată din degetul vreunui mag. Nu era nimeni înlăuntru şi el ştia ce doream.

– *Kadîn budu*? întrebase, tot unsuros, tot politicos.

– Nu, *kadîn göbegi*... precizai şi mă simţii ca lordul acela care a deschis primul mormânt al faraonilor...

– A, asta estem şi mai bun, se bucură birtaşul şi dispăru, şi pasărea aceea din colivia aurită iar ne fixă cu ochiul ei glacial, scrutător...

Dina terminase să-şi inspecteze fizionomia în mica oglinjoară din sacul plin de surprize pe care-l purta cu ea.

– Ei? spuse lent, amânat. Ai văzut locul de muncă. Îţi place? Dacă vrei, de mâine te poţi duce să lucrezi ceva, dar până vine Mihai cu tema de la Minister nici noi nu ştim prea bine ce avem de făcut...

– Înţeleg. Nu mă grăbesc...

– Atunci, mergem şi mâine la plajă?

– Da, dacă vrei...

– Nu ţi-am cumpărat lucrurile promise, spuse cu o grijă extremă. Mâine, înainte de a lua autobuzul, facem piaţa, hotărî...

Mă mai inventarie o dată ca pe un cal în târg...

Până sosiră crochetele acelea gustoase vorbirăm despre lucruri fără semnificaţie, era momentul cretin când doi oameni ce abia se cunosc au laşitatea de a încerca să se îndepărteze unul de celălalt... Afară, noaptea pusese stăpânire pe oraş, îl trăgea în robia ei tutelară, îl ameţea cu bezne parfumate, cu clipeala luminilor şovăitoare de pe mare. Puteam să fim furaţi cu toţii şi duşi într-un exil al largului până în zori, când cineva ne restituia realitatea. Puteam eu să-i spun *atunci* acelei femei ce simţeam? De altfel, ce simţeam? Ea dorea foarte mult ca eu să am un sentiment de familiaritate imediată în ce-o privea, îmi acordase prietenia cam prea repede şi tocmai

asta refuzam tuturor femeilor, eu doream s-o înfrunt, s-o fac dușmana mea, pentru ca să mă socotească altceva decât un purtător de sacoșe. Atunci nu aveam încă imaginea a ceea ce însemna ea pentru mine, mai târziu avea să mi-o spună Helga, smulgându-și în fața mării scoicile înfipte în carnea în care eu intrasem, odată cu toată vâltoarea mării vorace din jur, pentru că în toate acele lumi, vreo trei, eu fusesem înconjurat de mare, care era nelimitată și se insinuase teribil în existența noastră.

– Știu că ai fost la Canal, îmi spuse ea pe neașteptate. Mihai ne-a povestit tot, nu trebuie să eviți să vorbești despre asta sau să crezi că nenorocirea ce ți s-a întâmplat te face să însemni mai puțin decât ceilalți. Înțelegi?

Înțelegeam, dar ce puteam să spun decât că nu voiam să mă privească toți ca pe un martir.

– Fac parte din categoria celor ce au intrat în sfera erorilor posibile, nu e nici un merit în asta. Mulți au murit fără să știe de ce, eu am avut noroc pentru că am avut o existență mai aspră înainte și asta mi-a dat mai multe resurse fizice... De fapt, de ce te interesează tot ce mi s-a întâmplat?

– Nu știu exact. Mi se pare numai că e mai interesant decât ce s-a petrecut cu ceilalți...

– O, foamea asta de senzațional! Nu te deosebești cu nimic de alții, toți vor să le povestesc. Sunt fructul unei erori, asta e, și restul nu merită nimic...

Veniseră crochetele, mărgelele de la intrare sunau iar, intrase cineva, nu mă interesa, mă interesa mai mult pasărea aceea care aducea cu chipul intransigent, mai ales cu ochiul intransigent al unuia dintre anchetatorii mei.

– De fapt, de ce s-au întâmplat toate astea?

Credea că eu știu. De unde să știu? La a doua anchetă și la al doilea interogatoriu lucrurile se schimbaseră. Murise gloriosul conducător de oști, se putea presupune că murise nedreptatea, dar nu era așa. Peste câțiva ani se redeschiseseră dosare prăfuite, și iar fură închiși alții, și alții, și noua *Sfântă Vehmă* își făcu lucrul ei sinistru.

– Hei, Componist, nu mi-ai răspuns...

– Nu știu ce să-ți răspund. În lumea asta nu ajunge numai nevinovăția, trebuie să știi, dacă n-o știi, bagă-ți în cap ce-ți spun. Mișcările sociale au nevoie ca de aer de victime, de procese, nu se poate altfel. Ceva înlocuiește altceva, și cum ar face-o fără împotrivire, nu este firesc...

– Nu înțeleg nimic...

– Mai bine mănâncă...

Gustă. Avea un fel adorabil de a lua cu mâna din farfurie, de a se scălâmbăi, ca și când ar fi vrut să semene cu un copil obraznic.

– Ai auzit de *francjudecători*?

Nu auzise.

– Dar de *Cavaleria rătăcitoare*?

– Nici...

– Mai bine. Pretutindeni, în timp, cineva vrea să facă ordine, să pună la punct conştiinţa omenească, să existe ceva ce ucide altceva. Puritate, dreptate, Dumnezeu, cruce sau alt semn, totul are o etichetă şi o morală. Eram foarte amestecaţi acolo...

– Acolo, unde?

– Pe aici, pe aproape, pretutindeni, asta prima oară, când m-au închis pentru prima oară, pe urmă totul se civilizase, nu mai semăna cu ce fusese. Le trebuiau numai nişte vinovaţi posibili. Înţelegi? Este nevoie totdeauna de un vinovat. Pe unul, de pildă, pe un actor frumos, îl luaseră pentru că îşi vânduse nevasta pe o maşină, unuia care o luase cu el în Occident. Când se aflase, bineînţeles că lumea se amuzase indignată, dar autoritatea nu se amestecase, asta era o treabă particulară, în lege nu se statuase aşa ceva. Pe urmă, când trebuiseră victime, el intrase automat în categoria *celor ce trebuiau să facă numărul,* adică intrase în remiza socială. El, actorul cretin, şi beţiv, şi frumos, greşise odată şi atunci fusese culcs din cârciumi şi adus în puşcării. Era uluit că nu păţise nimic când săvârşise păcatul, dacă ceea ce făcuse era un păcat, şi memoria autorităţii îl jignea. Pe mine mă interoga a doua oară un băiat cu carte, nu se mai purta plimbarea în picioare în celula golită de orice obiect de vineri seara până marţi, când mă prăbuşisem pe podele, nu, acum era vorba de altceva. Ţigări americane, cu filtru, din import, *staţi jos, vă rog să nu vă neliniştiţi*, în general un langaj civilizat. *Nu dorim altceva decât să stabilim adevărul, numai adevărul...* Şi care era acel adevăr? *Noi ştim că sunteţi victima unei imense calomnii, vă cunoaştem trecutul, dar, ce să-i facem, aţi intrat într-o categorie care trebuie să împlinească o cifră,* ori era cinic, ori era nebun. Mai curând nebun. Ştiam cum începuse. Ştiam totul în amănunte şi el, cel din faţa mea, *marele închizitor,* care nu avea nimic diabolic în el, dimpotrivă, era simpatic, glumea, vorbea şi două limbi străine, citând din autorii favoriţi în germană şi engleză, îşi dădea seama că ceea ce face este împotriva oricărei logici, dar tocmai amănuntul acesta îi făcea plăcere. De la inventarea personajului complex din mintea de cartofor a lui Fiodor, era la modă să fii iresponsabil, să accepţi orice numai pentru că toată lumea socotea pe om ca pe ceva imprevizibil. Anchetatorii nu mai aveau acea inocenţă spirituală dezarmantă, acea virginitate a păcatului care te punea pe gânduri, nu mai erau sfintele palme şi genunchii în boaşe care te prăvăleau pe duşumea şi pe urmă se venea cu cana de apă şi cu duşul scoţian şi te ridicau şi iar te loveau, dar cel puţin nu aveai senzaţia asta de şoarece intrat la gaură; nu, acum se vorbea şoptit, politicos. Un amic cu care băusem prin cârciumi whisky îmi spusese odată ceva cutremurător:

– Ceea ce ţi s-a întâmplat nu este nou şi neaşteptat, e o consecinţă a vorbei lui Ignacio de Loyola: *dacă cineva nu crede în mod sincer că trebuie să spună negru atunci când ştie că totul e alb, nu e un bun iezuit...*

Citatul era destul de aproximativ, dar eu îi înţelesesem sensul profund.

– Vor adică să fac din mine un informator? îl întrebasem. Dumneata uiţi că eu am mai făcut o detenţiune, şi încă ce detenţiune?

– Da, ştiu, şi ce folos? N-aţi învăţat nimic, domnule. A servi înseamnă lipsa oricărei mândrii.

Asta era egal cu pierderea demnităţii şi, dacă i-o spusesem, el începuse să râdă.

– Să lăsăm fleacurile! Cine mai are mândrie într-o lume aservită, plină de robi, în care numai puterea are justificarea existenţei...

Şi îmi pomenise despre scrisorile de ameninţare bătute în porţi cu cuie şi de pumnalele înfipte în piepturi brave fără nici o justificare. Nu era ceva nou. Crima se practica de la începutul lumii, vorbind de crima celor ce îi ucid pe cei ce se împotrivesc. Carol cel Mare doar nu-l întrebase pe Dumnezeu când întemeiase tribunalele morţii şi dăduse libertate arbitrariului creştin în numele apărării credinţei. Ori nu ştiam? Şi-apoi, vorbea frumos, era instruit, ştia pe dinafară istoria călăilor, le cunoştea numele. După 700 de ani nu venise şi regele Robert ca să argmenteze regulamentele terorii? Ce tot voiam eu? Autoritatea, orice nume ar fi purtat, trebuia să se apere şi noi nu aveam decât două perspective: să ne însuşim punctul de vedere al anchetatorului sau pe cel al victimei. Voiseм eu să stau numai în tabăra celor persecutaţi? Nu aveam decât! Dacă mi-ar plăcea să scap de orice necaz, nu trebuia să fac decât să accept! Ce să accept? Nimic, un fleac. Să spun numai o dată, în public, că ceea ce se făcea era bine, indiferent dacă avea vreo raţiune sau nu. Simplificam, bineînţeles, dar asta era realitatea. Omul din faţa mea se ducea după aceste convorbiri *afară*, şi cuvântul ăsta avea acolo o semnificaţie totală, plină de implicaţii. Dacă reuşeam ca şi prima dată să fac abstracţie de acest lucru, eram salvat, şi m-am salvat încă o dată. Poate eram norocos, poate aveam o stea favorabilă undeva, în cerul confuz. Rezistasem, nu acceptasem, şi doar era un lucru de nimic, care mă costase alţi doi ani de privaţiuni...

Dina mă privise curios.

– De ce fac asta?

– Pentru că felul nostru de a trăi cere victime. În orice clipă, cineva, ceva cere victime. Este faţa cealaltă a vieţii, răscumpărarea...

Nu mai mânca, nici nu mâncase, se prefăcuse doar.

– Şi de ce numai unora li se întâmplă asta?

– Pentru că numai unora poate să li se întâmple asta...

– De ce?

– E o regulă a jocului.

Eram obscur, cum era noaptea coruptă de afară, în care marea încerca, aşa cum încerca în fiecare clipă, să răpească oraşul acela plin de lumini şi de mistere.

– Ce este o victimă?

– O victimă este o justificare a ceva ce trebuie să se întâmple. Asta ajută progresului, se pare...

Brăţările ei armeneşti, cu sunete secrete, sunară uşor pe braţul înnegrit de soare. Capul tuns *tifosi* se clătină uşor într-o parte şi în alta.

– Vreau să plecăm, vreau să beau ceva astă seară...

Plătii şi ieşirăm în haloul nopţii marine, pline de miresme, de sunete şi întrebări. Pe un zid al unei grădini se frecau crengi de smochini. Mătăniile ei de la gât luceau stins în lumina săracă, călca dezolată pe pietrele de râu care-i răneau tălpile sandalelor pline de curele. Am ajuns la vilă şi am străbătut marele salon întunecat, din pereţii căruia izbucnea lumea aceea acvatică, misterioasă, cu mişcări lente, adormite, şi am urcat scara. Pe terasă nu era nimeni. Băieţii plecaseră la Cazinou şi lăsaseră un mic bilet, chemându-ne acolo pentru că, pe neaşteptate, sosise *patronul,* Mihai Pooopescu, care dădea o mare recepţie...

– Mergem? întrebai. Nu te îmbraci?

Ea căzu pe un scaun de nuiele şi privi bezna moale în care fierbea marea.

– Nu, vreau să beau ceva numai cu tine astă seară. Nu am chef să dansez deloc.

– Se vor supăra...

– N-au decât. Ei nu au dobândit încă drepturi. Au numai datorii.

Suna frumos, ca rândurile dintr-un cod. În ochi îmi rămăseseră faţadele bazarurilor de pe stradă, cu paleta lor atât de pestriţă, geamurile minerale ale bătrânelor iaurgerii cu maiaua lor rotundă de lapte îngheţat, pierdute sub roiuri de muşte ce le asaltau, oprite de perdele de tifon şi de maţele galbene de lipici, *moartea muştelor,* trecuserăm în drumul nostru de dimineaţă pe lângă noi negustori de beltea înfiptă pe ţepi de salcâm verde, şi ea cerşise să-i cumpăr, şi mâncase, scoţând limba, şi se unsese pe mâini, şi îmi scosese batista din buzunar şi se ştersese fără remuşcări pe palme, şi mi-o înapoiase, lipicioasă ca muscamorul, şi se strâmbase la mine şi *constatai, acum, că aveam amândoi un trecut...*

Marea gemea ca o scroafă la picioarele terasei. Eram singuri, ea adusese sticla de rachiu de ienupăr şi turnase. Fuma tăcut şi bea ca un muncitor după o zi pe schele, apăsat, cu gesturi late, cu ceva trudit în ceea ce făcea, voia să se drogheze şi se lipsise de distracţia de la cazinou numai pentru a se solidariza cu mine. Asta semăna a milă, dar puţin îmi păsa. De undeva, din mare, se ridicau ierburi putrezite şi pluteau pe suprafaţa mişcătoare,

luminată de lună, şi eu nu le vedeam, numai le intuiam, şi stele şovăitoare se clătinau în aerul îmbătat, era din ce în ce mai luminoasă noaptea, alături ea pusese pick-up-ul, şi sunete stranii se smulgeau dintr-un saxofon, căpătau identitate şi năvăleau spre noi, împreună cu muzica şi mica hulă a largului, cu corăbiile nevăzute venite dinspre aiurea, fără să ştim de ele. Pânze foşneau şi cheiul era plin de cutere pe care le ghiceam în slaba lumină ca pe gâştele sălbatice ale lui Niels Holgerson, sosite pe un banc şi aşteptând şi ele cine ştie ce rahat de bunăvoinţă de la viaţă...

– Cum e? întrebai târziu.

Nu-i mai vedeam faţa în întuneric, era îndepărtată, ştearsă...

– Am avut pe cineva care a fost acolo, spuse târziu... Poate un vechi iubit, poate o rudă, nu are nici o importanţă. Nu l-am mai văzut. Nu s-a întors...

– Înţeleg.

– El nu mi-ar fi vorbit niciodată despre asta, aşa cum mi-ai vorbit tu. Pentru că nu ar fi înţeles. A murit, probabil, nepricepând nimic şi asta e cumplit, dar, în general, pricepe careva ceva din ce i se întâmplă?

– Curios, dar existau categorii de oameni care înţelegeau, sau mai bine zis înţeleseseră, ce li se întâmpla: ţăranii şi catolicii!

– Ei bine, cum?

Se apropie de mine cu scaunul şi îmi întinse paharul.

– Bea, te rog. Ascară mi-am dat seama că ai nevoie de alcool ca să poţi vorbi.

Poate avea dreptate. Trebuia să-i explic.

– Ţăranii văd în ispăşire ceva ce-i trebuie lui Dumnezeu şi, poate, naţiunii. Sunt o clasă care crede despre ea că e sortită să plătească.

– Şi ceilalţi?

– Ceilalţi cred că din cabotinismul credinţei lor primesc suferinţa aşa cum este ea, dar o îndură cu demnitate, ceea ce e foarte mult acolo.

Miros de gudron dinspre *Salvamarul* acela şi ţipete de păsări rătăcite pe mare, deşi noaptea pe mare nu zboară nici o pasăre, sau poate mi se părea, poate înfrumuseţam conştient această noapte ce începuse.

– Şi catolicii ce făceau?

– Se rugau. Îngenunchiau şi plângeau precum corurile de israeliţi din Racine!

Făcu o mutră uluită şi se dezvinovăţi în mod neaşteptat:

– N-am citit nimic, joc bridge, sunt o femeie uşoară, dansez, îmi fac unghiile, mă duc la coafor, am un amant...

– O, ai şi un amant, cum scrie la carte...

– De ce nu? Nu ţi-a spus Helga în timp ce dansai cu ea aseară, într-o apropiere care mie mi se părea foarte suspectă?

– Nu, nu mi-a spus nimic.

– Păcat, ai fi fost prevenit şi astăzi m-ai fi abandonat, nu ţi-ai fi pierdut timpul cu mine pe plajă, ai fi căutat o femeie, pentru că după două zile o să chiţăi... Deci, ce făceau catolicii?

– Se rugau, împotriva regulamentelor, erau bătuţi şi o luau de la cap, munceau şi pentru alţii, cei slabi, cei bolnavi...

– Şi ţăranii?

– Ţăranii îndurau. Erau aşa numiţii chiaburi. Ştiau să care pământul, economic, a urni o roabă plină de piatră nu e un lucru uşor. Muşchii lor deveneau adevărate pârghii, nu osteneau atât de repede. Ştiau să şi mănânce mai prost. M-au uluit cu rezistenţa lor şi mai ales cu ştiinţa atavică de a munci. Asta ţine de un ritual milenar, nepreţuit. A şti să sapi, să cari pietre, să le urci inutil pe creste, să le aduci înapoi şi să nu întrebi de ce se întâmplă aşa ceva. Mi se pare miraculos...

Ierburi sărate muriseră, şi noaptea asta şi planctonul mării îşi trimiteau spre noi mirosul expierii sacrale. Venea dinspre larg o lună verde, plină de un venin fără margini, ne devora chipurile, şi eu o vedeam mai bine prin decantarea alcoolului, era frumoasă, măsurându-mă cu o nelinişte ce începuse să-mi aparţină.

– Bea, te rog eu să bei, îmi spunea, iată şi eu sunt ameţită de tot.

– De ce?

– Nu ştiu, simt că trebuie...

La *Salvamar* ardea un foc de nuiele sub treptele terasei ca un cerdac. Se bea şi-acolo în cinstea nopţii, şi dinspre casa aia de iurtă se auzeau chiote vagi, şi când se făcea brusc linişte mi se părea că disting zvâcnetul peştilor în acvariile domnului Ceamburu. Eram atât de beat la un moment dat, încât memoria mea reveni de undeva din câmpiile viscolite de uitare şi-i recitai din porcul ăla dulce care căuta timpul pierdut: *ştii tu că dinspre mare vin dorinţe vagi ca parfumurile? Aşa cum Styraxul este dorinţa Protyraiei, şofranul dorinţa eterată, aromatele dorinţa Herei, smirna parfumul norilor, mana dorinţei Nikeei, iar tămâia parfumul mării.*

– Ce-i asta? Scrii?

– Recit.

– Eşti şi actor?

– Unul ratat.

– Şi de ce-mi spui toate cuvintele pe care le cunoşti?

– Ştiu eu de ce? Poate pentru că mi-ai dat prea mult să beau.

Tăcuse, privind spre terasa de jos pe care se zbuciumau tăcute flori în noapte. Jertfele orgiophanților pe care le evocai mai apoi nu-i vorbiră decât despre beția mea care creștea, care nu era agresivă, ci tandră, pentru că atunci descoperii că puteam să mă îndrăgostesc...

*

Pe urmă totul se transformă într-o nebună, irresponsabilă viață. Mihai intrase ca un Vercingetorix în Expoziția ce trebuia să se deschidă în toamnă sau, mai bine-zis, aproape de toamnă, străbătuse grăbit cele cinci sau șase pavilioane, hotărâse din mers tematica: era ceva cu dezvoltarea agriculturii în regiunea Constanța, cu porumb, cu grâu, cu tractoare, cu azotați, cu îngrășăminte, toată literatura reportajelor festive ce trebuia ilustrată cu talent în diapozitive, în cifre, în fotocopii, în litere lipite cu pelikanol, cum se și începuse. Scosese un dosar și-l dăduse lui Tizu, care-l urma speriat puțin de vivacitatea cu care sosise amicul nostru de la București, având o dispoziție eroic insuflată în birourile organizatorilor. Mie îmi revenea ceva foarte ușor de făcut: să supraveghez ca nu cumva decoratorii s-o ia razna, să *nu cădem în căăăcat,* cum spunea el, *că ne faaacem de râs, măi, Componist,* pentru că exista o tentație să se rupă gura la fraieri și el ținea la firmă. Înțelesesem, și pe urmă plecarăm cu toții la plajă să facem o baie bună. El mai avea treabă în Capitală, dar tot apucă să stea două zile în care ne striga de dimineață: *„Pe cai!"* Și ne suiam pe cai. La Eforie luaserăm un birjar și beți crunt ne suiserăm pe capră și cu un drapel, sculasem mica localitate în strigăte de indieni. Băusem la buvetă până în zori, când marea arăta ca un țâr vechi, era adică mov. Eram eroici, ne apucase un fel de dorință de a rupe salcâmii, de a ridica tot nisipul de pe plajă în aer. Helga mă ataca violent pe sub masă pentru că nu știu de ce-i căzusem cu tronc, dar regina ostrogoților mă fixa cu atenție, eram sub lupă, nu mișcam și simții că în aer se naște iar, se reeditează războiul celor două roze. Nu știu de ce dracu nu le plăcea Holly sau Teddy ăla care semăna cu Osvaldo Valenti, poate capul lui blond nu le spunea mare lucru, în mine ghiceau o violență reținută, asta mi-a mărturisit-o una dintre ele mai târziu: Corina sau Helga, nu știu care dintre ele. Dansasem, eu mai puțin, mai mult ceilalți, și îi acompaniam, bătând din palme, Mihai bea sistematic lângă mine, îmi povestea ultimele cancanuri din lumea plumitivilor care începuseră să sosească plini de autorizații, dar trăgeau spre *2 Mai,* unde aveam să ajungem și noi dacă dădea Dumnezeu și nu ne stricam spațiile! Frenezia fetelor era contagioasă, își puseseră rochiile lor largi de seară, după moda de acum 150 de ani copiată din *Istoria costumului,* adică fuste largi: *panier. Helga, care sosea dimineața la plajă în niște tonnelets* de bumbac cu buline, seara schimba nădragii scurți cu niște pantaloni de stofă

bună cu *sous pied*, strânşi pe fese şi nu s-ar spune că fesele ei, care semănau cu nişte trabuce *Cigarillos*, nu erau apetisante. Trupul rece, drept, aproape fără sâni, în general aerul ei asexuat turba pe vilegiaturişti, care vedeau în grupul nostru nu atât o ceată de snobi, cât elementul şoc al acelui an. Femei fanate, care dădeau în primire, se retrăgeau adică din viaţa publică precum nişte epave în derivă, aflate cu siguranţă în ultimul lor sezon la mare, pentru că la anul nu mai aveau ce să arate, se uitau cu invidie la acele trupuri, la acele rochii şi costume pe care le criticau cu o furie oarbă, căutându-le defecte de croială, dacă nu aveau ce să zică despre sânii atomici ai Corinei sau despre şoldurile ei de iapă marocană. Chiar dansul stârnea furia muierilor de lume, de aşa-zisă lume bună: neveste de doctori aflate cu soţii care se pricopsiseră din raclaje, avocaţi cu ţoapele lor de secretare cumpărate cu cornuri între două procese şi pe urmă căzându-le pe cap, necruţătoare, pline de pretenţii, fără stil, savanţi miopi cu nişte fetiţe deşelate care le făceau tăieturi din ziare, privitoare la activitatea lor, trecând de la foarfecă direct la cunilinctie în paturile lor stil, cumpărate de la vechea burghezie, sărăcită, gata să vândă tot ce mai avea prin sufragerii, poduri şi magazii, la preţ rezonabil. Eram zgomotoşi, *eram daţi în paşte*, făceam pe nebunii, voiam să le provocăm groaza, oroarea şi mai ales invidia, care este însoţitoarea de toată ziua a omului, locuind în ventriculul stâng al unui organism despre care se pretinde că şi iubeşte între altele. Dina aşteptase ceva, şi acel ceva nu se întâmplase, şi eu nu ştiam încă ce era, şi pe urmă am aflat, îl aşteptase pe fratele Helgăi, pe *Maur*, cum aveam să aflu că-i zice, un bărbat frumos ca Ramon Navarro, prea dulce după gustul meu, înalt, atlet, motociclist, şeful acelui grup de *Hell's Angels*, cu care aveam să mai am de a face, şi încă cum...

Nebun şi încrezut, furat de băutură: ce crezusem eu, că sosisem acolo în raiul femeilor şi le cucerisem pe toate şi mai ales pe cea care-mi plăcea cel mai mult, bănuiam că dacă intrasem într-un magazin ca *Macy's* din New York în ediţie constănţeană, adică ceva mai mic şi mai înăbuşit, plin de ţărani care lăsaseră oile la bariera oraşului şi îşi târguiau tranzistoare japoneze făcute la *Electronica*, şi cumpărasem, la râsul ei secret, bluze şi pantaloni de doc pe care apoi mi-i strâmtase ca un croitor de mare talent, cu asta rezolvasem problema sentimentală ivită la bordul navei, aflate în croazieră pe Marea Neagră, mai bine zis în vila Ceamburu? Nu, nu se rezolvase nimic, deodată fui abandonat, uitat pe acea terasă, nu mai însemnam nimic, eram la fel de absent din atenţia ei ca şi peştii proprietarului, acele *stupori opace*, cum le spunea negrăitoarelor careva. Puteam să pulsez în jur, să mă agit, să ascult cum coboară pe scări, noaptea, trecând pe lângă uşa mea, sperând că va bate în ea vreodată, pentru că îi recunoşteam paşii uşori, mici, precipitaţi, şi duşul acela dimineaţa, jetul care spăla trupul plin de oboseala somnului, patetic

după orele de amorțire și dragoste, poate în așteptarea altui bărbat care nu eram eu, și puteam să mă învelesc iar cu cearșafuri ude de umezeala mării care pătrundea prin obloane cu o secretă persistență, fiindcă nu se întâmpla cu adevărat nimic. Începusem să lucrez după plecarea lui Mihai și noi înaintam în iulie și nimic nu era nou la babord. Ore de năduşeală în saloanele circulare ale expoziției, cu supravegherea ridicării panourilor, cu geamurile sparte de curent, cu nervii muierilor astea tinere care munceau serios, erau persecutate de banii pe care voiau să-i câștige fără a le fi dăruiți de soții lor, de amanții lor, dracu să-i mai știe, că nu înțelegeam nimic. Nevenirea aceluia, a *Maurului*, negru, frumos, înalt, diabolic, dar la modul ieftin, și nu știu de ce asemenea bărbați au succes tocmai la femeile atrăgătoare care ar trebui să fie dezgustate de asemănarea dintre ceea ce e frumos masculin și ceea ce e frumos femeiește, la modul lor glandular de a exprima această frumusețe, absența bărbatului pe care firea mea bănuitoare îl presimțea și-l ura încă înainte de a-l cunoaște îmi crease greutăți, cum se spune. Dina se făcea a nu mă cunoaște, nu auzise de mine, mormăia ceva, în cele din urmă surâse trist într-o dimineață și-mi spuse că în ziua aceea nu avea chef de lucru și dacă nu aș vrea s-o însoțesc iar la plajă. Asta în fața soțului ei, care nu făcu decât un gest resemnat:

– Dacă mai e ceva de adăugat la panoul ăsta, o să mă ocup eu de el. O bănuială teribilă îmi încolți în minte; *era limpede că eu îi făceam acestui om un serviciu* dacă plecam cu ea. Și-am plecat pentru că simțeam nevoia unei explicații, de ce dracu mai era nevoie de o explicație când totul era atât de clar, de primejdios! Și iar autobuzul acela cu explozii de vopsea în bordul plin de benzină și de elice care zbârnâiau în căldura zilelor din ce în ce mai aprinse, și înghesuiala, și în piața plină de pepeni nu era numai mireasma lor, era și marea care ocolea, care dădea târcoale ca o fiară orașului, și noi alergam pe o șosea înaltă ca și când am fi vrut să scăpăm de împresurarea ei, și iar posturile de grăniceri pe picioroangele de metal veghind largul de pe care nu sosea nici un bastiment inamic, erau numai manevre scurte de defilare, trebuia să aibă loc și o defilare mai târziu; pe urmă, păsările și treptele acelea, patru sute sau mai multe, de pământ lustruit. În aceeași zi se montă și o furtună scurtă, sub ochii noștri, din mare săriră valuri ca niște iezi albi la început și pe urmă hula se aruncă spre faleza de lut și păsările țipară pe neașteptate cuprinse de panică și nisipul zbură pe lângă obrazurile noastre arse de soarele violent.

– Nu ai să intri în mare pe o astfel de vreme, zisei...

– De când hotărăști ce să fac?

Ah, această psihologie a superiorității, acești *șobolani* care o ascultau orbește și eu nu-i mai cunoșteam odată, ca să văd ce fel de târâie brâu vor fi fiind. Nu mai spusei nimic, îmi văzui de treabă, între timp învățasem să fac

şi un fel de cort pentru că mai fusesem la plajă, nu cu Dina, cu Helga, care îmi arătase, familiar, camaraderește, micile șmecherii, cu frânghiuțe și inele metalice, cu o parâmă de salcâm cumpărată de la magazinul cu obiecte turistice.

Dina mă privea mirată.

– Progresezi... Corina? Helga? făcu inventarul.

– Helga.

– Școală nemțească, bună. Râse cu putină dușmănie, de fapt atunci îi eram indiferent, amantul ei stătea la București cu altele, probabil că avea să care pe careva încoace, vreo fată pe care o s-o ascundă în vreun sat din apropiere sau cine știe unde...

– Întoarce-te cu spatele să-mi pun costumul...

Ritualul, acel fâșâit de veșminte... În definitiv, de ce nu se ducea dracului mai încolo, de ce trebuia să-i aud nylonul frecându-se de sâni și să ghicesc pe șolduri o rochie care cade ca o coajă de copac? Rochii apretate, bluze albe, portocalii, nu mai știu cum erau, a trecut vremea, mă doare să spun toate astea, să mi le amintesc, dar făceau parte din totul acela compus din fleacuri și din șuierături ale mării, ca și când o hienă s-ar fi înecat în larg. Plaja *Trei papuci* era pustie. Rar sosea vreo bătrână, în fuste murdare, să spele vreun coș de rufe, făcute grămadă, ca și când ar fi aruncat pe nisip lături vechi.

– Gata, poți să te întorci.

Era neagră, dreaptă, dură, cu un zâmbet chinuit pe chip. Privea spre mare și pe urmă întrebă direct:

– Aici ați fost?

– Nu, la Mamaia...

Voia să știe dacă rămăsesem singuri. Era geloasă pe ceea ce s-ar fi putut întâmpla, dar ce-o privea la urma urmelor?

– Ce ți s-a întâmplat în ultima vreme? întrebai, ca să ocup această absență care creștea între noi.

– Nimic, dar absolut nimic...

Bănuia că aflasem, că știam câte ceva despre *Maur*. Helga mi-o mărturisise direct:

– Nu știu ce găsește Dina la frate-meu, este un cretin. În afară de piesele de motocicletă și ceea ce face pe șantier nu cunoaște nimic, dar știu eu ce face pe șantier?

Ea nu se scuzase, nu trecuse în spatele meu când își aruncase fustele și bluzele. Nu... Helga spusese direct:

– Dacă vrei, poți să te uiți, am sâni frumoși...

Erau frumoși într-adevăr, nu aveau forma unor bombe, ca ai altor femei, păreau două portocale negre, arse bine de soarele copt al verii. Stătuse în fața mea și îmi făcuse elogiul nudismului.

– Totdeauna mă scald goală, nu-mi plac costumele...

Nu fusesem la Mamaia, ci tot aici, sub treptele de lut stătusem, şi Dina care o ştia bine, mi-o spuse:

– De ce mă minţi? Helga face nudism, la Mamaia nu se duce nici s-o omori. Te-ai culcat cu ea?...

– Nu...

Lucrurile nu stăteau chiar aşa, dar nu recunosc niciodată astfel de fapte.

– Ce a găsit atunci Dina la *Maur*? o întrebasem pe Helga.

– Ştiu eu? E frumos, atât! Poate să fie un bun amant.

– Şi soţul ei ce spune. Ştie?

– Ştie, dar nu are ce face. Dina îl ameninţă că-l lasă şi el nu poate renunţa la ea. E o chestie foarte complicată. De altfel, dacă vrei să ştii, după părerea mea, totul e o porcărie... Chestia asta cu culcatul femeilor cu bărbaţii. Uite, eu am mai mulţi prieteni şi nu-mi pasă de gelozia lor. Îţi spun drept că în soarele ăsta, aşa cum stau goală lângă tine şi cum te doresc de aseară de la dans sau şi de mai înainte, când ţi-am mozolit urechea stângă, m-aş culca cu tine...

Nu se întâmplase atunci, nu fusese atunci, sfiala... Femeia cu rufele nu se uita la noi, puţin îi păsa de trupul ei gol, de sexul acela auriu expus la soare. Ea spăla, avea copii, trudea, noi de distram, eram *sezonişti,* buni pentru că le închiriam odăile lor de lut, de la periferiile Constanţei, cu preţ de speculă. Totdeauna viaţa trebuia privită din alt unghi de vedere decât al tău.

– Ce spui de propunerea mea? râsese Helga, arătându-şi dinţii sălbatici. Ori te deflorez?

Amoralitatea din jur a mării mă scutea de orice replică, dar nu spusei nimic. Ea înţelese că jucase cam tare.

– Te pomeneşti că o iubeşti şi tu pe Dina... Atât de devreme? E clar. Cum apare un bărbat în vila noastră muierea asta îl acaparează. Ce moravuri, dar şi ce slăbiciune! Spune-mi, chiar nu-ţi plac? Admit că nu am sex-appeal ca ea, dar, oricum, o lady nu se refuză...

– Nu aici, şi nu când vrei tu...

O tutuiam fără ezitare, de altfel cu asta mă obişnuisem.

– Bine, primi, să vorbim despre altceva. Corina îţi place?

– Hm...

– E cam toantă...

– O bârfeşti?

– Nu, discutăm fair-play. Tot frate-miu mi-a spus. Stă ca o saltea sub om...

Pudibonzii s-ar fi speriat de limbajul ăsta, dar pe mine nu mă mai mira nimic.

– Spune-mi, toţi vă culcaţi cu toţi în tribul ăsta?

Helga râsese, ca şi când ar fi auzit cel mai interesant lucru din dimineţa aceea.

– O, nu. Numai cu cine ne place. Mie, de pildă, nu-mi place Holly, şi nici Teddy, şi nici Tonny, pe care o să-i cunoşti. Au ceva de cocă, de cozonac dat pe afară. Să nu crezi că altora nu le place. Corina să dă în vânt după Teddy, dar acesta doreşte de trei ani să se culce cu Dina, s-o vindece de frate-meu, şi nu reuşeşte, poate faci tu ceva în privinţa asta. Soţul ei ţi-ar fi recunoscător. Ştiu, nu protesta, ai venit aici ca să munceşti onest şi nu poţi etc., etc. Află că n-o să se supere nimeni pe tine dacă o să le strici casa. Abia aşteaptă fiecare s-o ia razna când celălalt întoarce capul. E atât de plicticos să te culci de atâtea ori cu acelaşi om! Sărută-mă, ori nici asta nu poţi să faci?

O sărutasem. Muşca al dracului, îmi smulsese limba din loc, avea nişte dinţi ascuţiţi ca fierăstraiele.

– Nu-i rău, hotărî ea.

– Ce nu-i rău?

– Chestia asta. Îmbrăţişează-mă, să te simt tot, peste mine. Ador trupul bărbătesc. În altă lume ştiu ce am făcut. Parcă în India erau jertfite femeile unor falusuri ce închipuiau zei...

Nu era o nimfomană, abia mai târziu aveam s-o aflu. Muncea de căpia luni de zile, fără să aibă pe nimeni, dezgustată de bărbaţi, pe urmă umbla capie după ei, cerşea, dorea, o spunea fără ruşine.

Acum, Dina mă cerceta cu o atenţie meticuloasă, voia să ştie exact ce se întâmplase, *cum* şi mai ales *unde*?

– Mărturiseşte, aici?

– Nu a fost nimic.

– Nu mă minţii, o cunosc, nu te-a iertat...

– Şi la urma urmelor ce importanţă are?

– Are, pentru că nu-ţi dau voie. Dacă este aşa, trebuie să te muţi la un hotel, undeva, în oraş.

– Dacă vrei, mâine îmi car bagajele.

– N-ai decât.

Mă ura, privind spre mare ca la un duşman. Amfiteatrul de lut al plăjii se liniştise, furtuna trecuse, fusese scurtă şi lăsase numai valurile. Ea intră în mare, eu nu-i spusei nimic, putea să se înece, o privea. Curenţii o cărau spre larg şi pe urmă o aruncau înapoi, voia să moară parcă, era geloasă pe *Maur*, care stătea în Bucureşti cu altele. În ce nimerisem, şi de ce nu mă puteam extrage din toate astea? Marea mirosea a potasă ca în romanul lui Chihaia; ziua, prea luminoasă, inegală, plină de o fervoare tâmpită. Se întoarse după 20 de minute, istovită, se prăbuşi sub cortul smuls de ultimul vânt. Dinspre satele păguboase din jurul Constanţei răzbea un iz de ceamur uscat prea mult în soare.

– Puteai să te îneci, zisei ca să nu tac.

– Nu se întâmpla nimic.

– Urăşti pe toată lumea astăzi...

Nu răspunse. Îşi aduna mătăniile şi brăţările, se pieptăna, privindu-se în oglindă, suferea că nu stă cu cine ar fi vrut aici, departe de pavilioanele pline de miros de clei, de litere tăiate pe care le lua vântul şi mereu le aduna cineva de pe jos. Avea *sad gaiety,* cum se zicea despre jazz, şi eu încercam să pescuiesc în această apă turbure a conştiinţei ei. Îi propusei să mergem la Ciali, sau să rătăcim prin vechiul port, îi vorbii despre secretele catacombe ale Constanţei pe care nu le văzusem; nu o mai interesau. Se ridică, se îmbrăcă, după ce-mi porunci să întorc capul şi plecarăm prin maidanul acela plin de cioburi de sticlă, de resturi de marmură şi şobolani alergând bezmetici către găurile lor. Nişte muşte coapte, lipicioase, ne jucară în jurul capului.

– Nu vrei să bei ceva? o întrebai sus, pe faleză. Se zărea bufetul *Farul,* cu scaunele lui metalice, aşezat în drum. Nu vrea nimic, voia să doarmă, să-şi uite, să-şi doarmă disperarea. O lăsai în pace, absent, rece, îngheţat, de fapt mort de gelos. A fost o zi sinistră. M-am întors la expoziţie, m-am certat cu unul dintre băieţi, cu Teddy, mi se pare, i-am spus lucruri neplăcute şi el la fel, noroc cu Tizu, pentru că altfel ne-am fi bătut de-a binelea. Corina mi-a aruncat un pachet de ţigări, dar nu fumam, mi-au lipit o hârtie ca un mat sau ca o serpentină de bluză şi când am văzut asta m-am înfuriat şi mai rău, şi ei, cu toţii, au înţeles că eram făcut praf şi anume din cauza cui, şi se ghiloseau şi-şi dădeau coate, şi eram hotărât să mă sui în accceleratul de opt seara şi să naufragiez într-o grădină de vară din Bucureşti. Nu ştiu cum m-am salvat, ba ştiu, m-a salvat Helga, care era mama înţelepciunii şi m-a urmat fără un cuvânt la plecare, lăsându-şi bicicleta cu care venise lângă zidul unui pavilion şi pe urmă când mai m-am potolit mi-a arătat oraşul: caverne de piatră suprapuse, geamuri strălucitoare şi uşi date de perete, terase târându-se în întuneric, spre mare.

– Ei? E greu?

– Nu e greu deloc.

– V-aţi certat?

– Da, recunoscui.

– Nu-i nimic, e prima oară, o să mai urmeze. E infernală. În locul tău aş face-o geloasă...

Dracul nu m-ar fi sfătuit mai bine.

– Cum?

– Mergem amândoi la Eforie, la buvetă, bem ceva, dansăm, deşi nu prea te pricepi, şi pe urmă ne culcăm într-o odaie închiriată în gară încă de la sosirea noastră pe pământ virgin...

– Bună idee.

Ne-am dus la casa de bilete de unde am luat ce trebuia şi după un ceas stăteam într-un compartiment gol, pentru că seara nu sosea nimeni la mare, toţi călătoreau noaptea ca să câştige o dimineaţă de plajă, morţi, dărâmaţi de oboseală. Într-o jumătate de oră eram pe centru, ne-am dus la o gazdă, era devreme, unii mai dormeau încă prin vilele ascunse de salcâmi, pe urmă *am făcut bulevardul*, am defilat strânşi în rând cu femeile care se măsurau în ce rochii au venit aici şi cu cine mai trăiesc în sezonul acela, am recunoscut câţiva plumitivi pe care-i uram de-a binelea pentru aerul lor sătul. Ca şi domnul Croke, gândeam de mult că ei zac în mocirla succesului, dar asta n-o ştia nimeni. Era tipul acela grizonat, cu faţa fină, universitarul căruia în campusul lui Pitagora i s-ar fi înălţat un mormânt, dar aici, la noi, încă preda istoria betonului. Îl însoţea o fetiţă neagră, planturoasă, cu curul căzut, având ceva puturos în mers şi în tot ce făcea, provocându-mi somn de câte ori o vedeam. O ştiam mai de mult, nu era cine ştie ce de ea, dar lui îi făcea fişe, sta în biblioteci, îi era utilă şi asta conta la o carieră întârziată, fără realizări majore. Se ţineau de braţ, Cantuniari era fudul ca un curcan şi mai se uita şi pe alături la femeile cu care se culcase în alţi ani, sau la cele cu care avea de gând să se culce în sezoanele viitoare. Ochii săi murdari, frumuseţea aceea de albinos, cămaşa ireproşabilă nu mi-l aduceau deloc aminte pe deţinutul de lângă mine care fusese cât pe ce să fie linşat de ceilalţi cu o scoabă de ancorat bilele schelăriilor, pentru că era ceea ce anchetatorul meu îmi spusese odată ca să-mi evoce istoria denunţurilor: unul dintre *missi dominici,* un anchetator trimis între deţinuţi ca să le afle secretele, nu un turnător ordinar; nu, un tip care după aceea stătuse şase ani la Londra, într-o misiune diplomatică, pentru că se ocupase de intelectuali în detenţiune. Mica *Motopie* de pe malul mării îşi arunca primele lumini către seară, voind să arate bine, ca o damă fanată care tot mai încearcă să profite de amurguri. Mă grăbeam, dar tot nu puteam să evit chipuri cunoscute. Mă întâlnii şi cu arhitectul acela care duhnea de departe a rom şi paciuli, însoţit de un fel de pederast, şovăitor la mers, aducând al dracului cu Filip Mesiodax, dar o canalie ceva mai tânără, mai jigărită, încă nerealizată, cel ce făcea sluj prin anticamera lui Cantuniari, şeful lui de catedră la beton, cu ceva elegiac pe chip, şi mi-adusei aminte de o vorbă a lui Leconte de Lisle şi i-o spusei Helgăi şi ea râse şi-mi spuse că asta nu era nimic, să-l fi văzut pe un prieten de-al ei...

Ajunsesem, terasa nu era plină, vântul arunca feţele de masă spre mare, mi-am rememorat clipa când plecasem cu Mihai şi cu drapelul acela prin târgul scandalizat în zori şi mă pregăteam să mă îmbăt iar rău de tot. Şi o şi făcui, ajutat de femeia asta plină de bunăvoinţă care se şi pregătea să nu mai lase nimic din mine. Nu mai ţin minte ce s-a întâmplat trei zile. Am locuit

într-un fel de salon cu tablouri sinistre din care mai lipseau numai ridichile ducesei de Guermantes, nu știu cât am dormit, dar mă dureau oasele, parcă aș fi înnoptat pe o bancă și Helga nu se mai astâmpăra, m-a pavoazat cu guri sănătoase, fără dinți lipsă, pe tot trupul, nu mai puteam să fac plajă timp de 10 zile cel puțin și nici nu m-am mai dus după aceea la plajă, prefăcându-mă tare ocupat cu expoziția și am purtat în tot timpul ăsta numai cămăși cu mâneci lungi, în delirul homeric de veselie al fetelor din trib, pentru că nebuna avea obiceiul de a nu lăsa nici un milimetru de piele neinventariat cu gura ei vorace. Dacă m-ar fi dezbrăcat cineva, aș fi arătat ca ciorapii care se poartă de câtva timp, plini de sărutări pe mătase, erotici, cu aluzii ca o carte pornografică, pe care nici o doamnă serioasă nu ar îndrăzni să-i îmbrace în afara budoarelor.

Noroc că toată starea de incertitudine a fost curmată de apariția *îngerilor iadului*, care trebuie povestită de un om serios. Așadar, eram cu toții în pavilioane, gata să ne strângem boarfele pentru că vremea trecuse și ne aflam în apropierea termenului de predare și trebuia s-o tulim de la vila cu pricina, să emigrăm mai spre Sud. Câmpul plin cu tiribombe, cu Moși, cu călușei și bărci de tir, era liniștit ca o biserică de țară după slujbă, doar clănțănit de foarfece și fâșâit de hârtie, spionaj din priviri de la mesele vecine și acea tăcută apăsare a unei dimineți de sâmbătă, când era cazul să încheiem treaba mai devreme și să plecăm la *Trei papuci* să ne lăsăm nădușeala de sub cămășile umezite de osteneală și atunci urechile mele deslușiră ceva care aducea cu trecerea unor zei pe deasupra unor acoperișuri de tablă sau cu erupția celebră din Kamciatka, care a aruncat tone de lavă peste un oraș și a provocat atâta electricitate în aer, încât soneriile tuturor telefoanelor sunau demente, singure, făcând apelul morții. Nu erau claxoanele ce anunțau ocuparea unor orașe din Texas, erau motoare ambreiate, sugrumate apoi și pornite iar ca în Kerouak și niște fete necunoscute care făceau pe indienele. Mi-adusei aminte de *chapitrele* constituite prin legământ și de *paznicii sigiliilor* și de *trezorierii* care țineau banii furați de prin baruri, unde dracu citisem asta, dar chiar așa era, veneau barbarii pe motocicletele puternice BMW, cu căști ca niște buloane uriașe de plumb, lucind mort în soarele puternic de vară, claxonând, urlând, făcând ca toate alea la periferia unui oraș pașnic, bășinos, fără nimic de preerie, cu gardurile lui turtite, cu mediocritatea lui fără egal, cu cârciumi posace în care de-abia se auzeau comenzi și cântece șoptite, în care de fapt nu putea intra vreun astfel de individ cu un porumbel viu în mână căruia să-i smulgă cu dinții capul și să se lase murdărit de sângele proaspăt, numai așa de-al dracului, ca să arate cine este, urmat de *old ladies*-urile ce se zăreau prin praful maidanului, pentru că ne lipisem pe geamuri ca să-i vedem mai bine. Pipițele aveau părul lung încă de pe atunci, *îl inventaseră*, deși se purta Rita Pavone, cu capul ei cât o nucă și cu strigătele

acelea de parcă cineva ar fi tăiat-o cu fierăstrăul, deci vedeam încă atunci o corcitură din ceea ce mai târziu avea să se numească *hippies* cu *beatnici* sau ceva şi mai rău: *skinheads,* capete rase de piele, descendenţii englezi ai ye-ye-ilor care au speriat mai apoi Europa, avortând în aule la Nanterre, ţinând discursuri umanitare. Nu purtau coliere şi benzi în jurul capului, *bariolées,* nu erau desculţe, nu se-nveleau cu cuverturi pe spinare; ei, băieţii, nu aveau bărbi, erau raşi bine de dimineaţă şi nici nu ţineau medalioane pe pieptul acoperit de haine de piele, nu erau încălţaţi în pantofi cu vârfuri metalice, nici măcar nu ajunseseră să poarte *jeans* prea lungi, îndoiţi pe glezne. Ţineau în spate, în ranite sau în poala femeilor lor magnetofoane cehoslovace, rar câte unul mai bun, cum aveam să-mi dau seama mai pe seară, când umpluseră terasa cu prezenţa lor zgomotoasă, febrilă. *Comandoul* motorizat ocupase maidanul plin de tiribombe şi claxona în draci, cerându-ne la rampă. Fetele ieşiră primele, se îmbrăţişară, soţii se uitau prieteneşte la amanţii de două zile, fu o fraternitate de câteva clipe, pe urmă totul se pierdu în praf şi ambreiajul repetat. Îl căutai pe *Maur.* Era acolo, în tricou roşu ca sângele, cu o cască teribilă pe ochii acoperiţi de ochelari mari de sticlă neagră, cu o faţă trasă, nu aducea deloc cu Helga, era făcut probabil cu alt tată, purta cizme fine pe piciorul lung de sportiv şi avea un trup subţire, bine întreţinut. Dina lipea în draci la o masă litere pe un panou. Nici nu ieşi să-l vadă, era supărată foc. El sta pe şeaua aceea înaltă, cu o roşcată decolorată, cu pletele încărcate de pulbere de Bărăgan. Se făcură prezentările, ne sosiseră întăriri ca să terminăm mai devreme, Mihai mai trimisese un stol, cum spunea unul, Tonny, cel ce avea să se înece mai târziu sub ochii noştri, în clipa aceea, felibru, lacom de aplauze ca un tenor italian în turneu. Vorbea cu toată lumea, gesticula, arăta ceva, mai sorbea dintr-o sticlă de rom, aducea al dracului cu nebunul de Edy. Era debil, îl bătea vântul, dar ştia o mulţime de lucruri, povestea ca un magnetofon scăpat de sub control, cine cu cine se mai încurcase în Bucureşti înainte de a doua jumătate a sezonului. Una, Cora, aflai, avea *un Polichinelle dans le tiroir!* Baba cu care afirma că trăieşte de două săptămâni îl taxase de *play-boy* şi asta îi plăcea, că nu mai era numit *peşte* şi râdea singur de ce spunea. Tânărul mă cuceri de la început, avea un debit teribil, ştia să-şi folosească maxilarele, nu glumă. Ne prefăcurăm cu toţii că suntem bucuroşi de a ne fi întâlnit, ei trebuiau să umble încă după case, stăteau câte doi într-o odaie ca să facă economii, unii rămâneau în concediu 15 zile, alţii se întorceau la şmotru duminică noaptea, la Bucureşti, să nu le ducem grija, căraseră băutură din belşug, aveam să ne vedem pe seară pe terasa Cazinoului, unde-i cunoşteau toţi chelnerii, care ne şi rezervaseră încă de pe acum o masă ca lumea, să nu ne înghesuim cu mârlanii, cu plumitivii care-şi dădeau aere, ca şi când ei ar fi fost aristocraţia îngăduită a acestei societăţi.

Plecară în acelaşi *tourbillon* de praf, în răgetele motocicletelor şi în claxoanele ce intenţionau în secret să dărâme zidurile oraşului cotropit. Aştia trebuie că se bat cu scaunele când se îmbată bine, violează femei şi săvârşesc lucruri şi mai rele.

– Da de unde, îmi spusese mai târziu Helga, sunt paşnici, o fac numai pe nebunii, tipi nerealizaţi, boxeri avortaţi din burta mamelor lor.

Aveam să-i văd a doua zi pe plajă la Mamaia borând tăcut ca acele foci materne văzute într-un film superb mai târziu, murind sau încercând să moară cu capul în nisip în nenorocul soarelui care le încingea frunţile greu încercate de alcoolul de sâmbătă seară, în care-şi înecau ceea ce-şi refuzaseră o săptămână întreagă, certându-se cu subalternii şi cu şefii neîndurători. Erău simpatici, dansaseră până la demenţă, chiar după ce se închisese Cazinoul, chiar după ce fuseseră primite toate bacşişurile posibile şi lăutarii îşi luaseră cu ei micile sicrie de lemn în care ţineau viorile şi plecaseră beţi morţi, târându-se pe sub digul de piatră. Puseseră atunci magnetofoanele lor cehoslovace în priză şi unde se răstise Binng Crosby spre Marea Neagră şi Peggy Lee şi câte şi mai câte, se cânta bătrâneşte *Four Walls* şi altele şi *Teslele* cădeau unul câte unul la reformă şi se aduceau altele, portative, şi se dansase până la leşin în faţa mării pustii, pe care nişte vapoare luau în serios ziua care venea de-acum, sâmbătă spre duminică, sosind cu mărfuri şi cu pasageri în dezolantul port, fără case de curve, fără *flippere* şi alte distracţii. I-am iubit de la început pe toţi pentru că erau inconştienţi şi disperaţi, mai puţin pe *Maur,* care mi-o şi răpise pe Dina şi dansa cu ea făcând-o pe absentul, dar de fapt sorbind-o în el cu o tehnică nemaipomenită a muşchilor, a trupului, cum numai Helga mai ştia să te ia şi să te vâre în ea, ca şi cum tot ar fi fost o uriaşă ventuză de care nu mai puteai să te salvezi.

Cel mai mult m-am împrietenit cu Tonny, inginer şi el nu ştiu la ce înşiruire de litere, desemnând o organizaţie de produs furtunuri pentru motopompe sau aşa ceva, eram şi eu destul de ameţit ca să mai mi-amintesc ceva. Avea o mutră de lăbar, de onanist, deşi cred că femeile se culcau cu el tocmai pentru că era vesel şi spunea prostii şi ele adoră genul ăsta de bărbaţi fără implicaţii cu care poţi face dragoste pentru că nu fac copii, dar pe care nu-i iubeşti. Avea proiecte mari, voia să plece de la Mamaia sau de aiurea cu o plută de genul Kon-Tiki, şi-mi vorbea despre necunoscutul pe atunci pentru mine Alain Bombard, şi gândul mă ducea la altul, la Alain Fournier, şi credeam că în marea lui ignoranţă literară îi confundă. Nu era aşa, era tot un fel de navigator, încă neafirmat, în care el credea, şi dă-i cu o mulţime de chestii în care eu nu mă pricepeam deloc cu *supernovele* şi cu *quasarii,* ştiam eu ce erau aceia quasari? Nu ştiam, erau nişte stele foarte luminoase, strălucind şi după moarte, pierdute în cosmos, luminând calea navigatorilor, ducându-i pe lumea ailaltă pentru că te orientau rău... Mă uitam la el şi mă

minunam: cretinii ăştia de pe şeile lor de motociclete, care se culcau cu fetele prin şanţuri pline cu buruieni, se mai uitau noaptea la cer şi mai deschideau manualele de astronomie, evocându-mi piramidele albe, de calcar, pe care Herodot mai apucase să le vadă în deşert, nedesfoliate de marmură, cojite de lăcomia omenească. Şi o zi întreagă, uitând de momeria plajei pline de lume pestriţă, între două borâturi, pentru că îi era rău al dracului şi îşi revenea greu, mă omorâse cu îngerii profetului Zephania, care ţintea să alunge pe cei ce adorau cetele de îngeri suiţi pe acoperişurile lumii, şi cu *Erebul* lui Orfeu, care era de fapt valea umbrei morţii sau purgatoriul din Dante. Şi dă-i cu Dante şi cele patru stele zărite sau nu de Amerigo Vespucci cătând şi el Crucea Sudului, şi despre inspiraţia marelui florentin sau, pur şi simplu, magia lui care, la o cercetare mai atentă, era de fapt de găsit în izvoare arabe. Stelele îi erau familiare. Îmi vorbi despre Albategnius şi despre *Sfera* lui Sacrobosco, despre care nu auzisem pentru că nu reuşeam să citesc chiar tot, aşa cum aş fi vrut. Nu făcea nimic, glumea el, nu putem să ne lăudăm ca bătrânii noştri că într-o viaţă vom dobândi înţelepciunea. Ei aveau şi mai puţin de citit, când nu discutau în grădinile lui Akademos. În timpul ăsta, prepelicarii mei o căutau pe Dina pe plaja înghesuită, plină de trupuri şi de costume, de fete şi de mingi tărcate, de înotători refulaţi şi alte jivine. Nu era, nu era nici *Maunul*. Fugiseră la Năvodari, cum avea să-mi şoptească la ureche, morfolindu-mi-o, Helga.

Şi-atunci marea asta puturoasă, de culoarea puroiului, cum erau punchurile din sondele poetului, mă otrăvi şi mai rău, o găsii dezgustătoare cu toată panorama ei pluricoloră, cu acele strigăte şi apropieri secrete, cu idilele ei de fix 15 zile, cu bonuri la masă şi dormitor comun, şi excursii în Bulgaria, şi ţinut de mână pe faleză, seara, şi ilustrate trimise la neveste sau la amici pe care vrei să-i faci invidioşi e *tutti quanti*...

– Bei ceva? îi propusei ca mareşalul acela care pierduse nu ştiu ce bătălie frumos. Ar trebui să te dregi.

De fapt, eu trebuia să mă dreg.

– Cum să nu? Acum sunt iar în formă şi, după ce îmi arătă un *latron* de-al unui poet la modă care ţinea curte de ortaci în grădina personală şi-i căra şi la mare pe banii *Fondului literar*, îmi propuse să mă ducă cu motocicleta înapoi în oraş, dar nu voiam să mă sinucid încă. Preferam cinstitul autobuz. Ştiam eu o cârciumă mică pe aici? Numai de el descoperită? Nu ştiam. Să mă ducă el, dacă refuzam drumul în cavalcadă pe şoseaua plină de târfe ofilite, cu plete de angeli ca în pictura renascentistă. O căra pe una, mi-o puse în braţe, mă duse la un debarcader, o întrebai pe fata asta cine era, ce spera de la viaţă şi ce căuta pe mare în duminica aceea? Ea râse tâmpit şi-mi spuse că eram un cretin, ceea ce acceptai fără rezerve. Pe o mică insuliţă, unde furăm debarcaţi sub un şopron de stuf, mai erau disperaţi ca noi,

disperați și bere caldă, preferai ceva tare care să mă ucidă chiar dacă era căldura asta fără scrupule.

– Cum te cheamă? o întrebai ca să am conversație, pentru că nu prea excelam la capitolul acesta.

– Laura...

– Ptii!

Era laborantă, avea sâni frumoși și o gură ordinară, fără să se rujeze, râdea frumos, arătând dinți întregi.

– Vă iubiți? o întrebai, arătându-l pe Tonny.

– Da de unde, n-am avut când, ne-am cunoscut cu o seară înainte la bar, abia ne-am *aclimatizat* unul cu altul azi de dimineață, într-un pat al dracului de îngust.

Asta o spunea el și ea nu dezmintea nimic, dimpotrivă, era încântată. *Generația pierdută* a lui James Dean se înghesuia în jurul mesei noastre cărată cu vaporașe, care mai de care numite mai caraghios: *Liliana, Flora, Marea Neagră, Mamaia* și așa mai departe. Chelnerii aduseră ce trebuie cât putură și ei de repede și, mai cu vântul venit dinspre ghiol, mai cu un tranzistor de alături care arunca valuri de muzică, făcând ca trenul în timp ce încerca să retransmită preludiul la *Longobarzii* lui Verdi, ne construirăm o psihologie acceptabilă. Pe urmă, fata blondă nu mai mi se păru atât de neroadă, poate nici nu era, avea gura aia imposibilă, știa anecdote și le și spunea la rând ca și când din casetele creierilor săi nu ar fi ieșit decât poante.

– Da p-aia cu Roosevelt o știți?

O băgam în mă-sa cu anecdotele ei. Căutam să reconstitui dacă pe plajă se arătase Tizu de dimineață. Îmi amintii că el avea de lucru încă la Expoziție, o făcuse dinadins ca să nu se întâlnească cu ceilalți. Cu o seară înainte dansase cu altele, le făcuse curte, înghițea destul de greu prezența *Maurului,* cu care se spunea că se și bătuse, dovadă că deși Dina dansa cu celălalt, la masă nu stăteau unul lângă altul; ăilalți, bine crescuți, se prefăceau a nu observa nimic și nu am auzit nici un fel de comentariu pe chestia asta. *Last but not least,* mi-am zis. Am venit la urmă, dar nu voi fi cel de pe urmă... Și jurai, ce nu-mi jurai în gând, să răzbun toate trădările trecute și viitoare ale femeilor, să le părăsesc, să le bat, să le scot dinții din gură, ba și ceva mai rău: să le umilesc în felul meu barbar, ah, cum știam numai eu și toți bărbații din lume...

– Cum e plaja la Năvodari? îl întrebai pe neașteptate pe Tonny.

– Vrei să mergem acum?

– A, nu, Doamne ferește; dar întrebam, numai așa...

– Lungă, pustie, plină de gunoaie, are dune în care poți să zaci în pielea goală până seara, nu trec decât păsările pe deasupra... Era perfect, îi și vedeam pe Dina și pe *Maur* făcând dragoste. Mă gândeam că eram un cretin

că nu o chemasem pe Helga cu noi să bea ceva şi pe urmă să plec şi eu cu ceva într-acolo, cu o maşină din astea care se fâţâiau încolo şi-ncoace şi să stăm şi să ne uităm la mare şi ea să mă exploreze adânc, ca pe un continent sălbatic, să-mi facă inventarul. La dracu, eram trist, mai cerui ceva de băut, *rom Jamaica,* ca tipografii ieşiţi din plumb şi din otrava maşinilor de cules. Trecu pe lângă noi una nemaipomenită; Tonny şuieră, nu chiar ca un golan, dar destul de tare ca să-l facă pe însoţitor să întoarcă capul indignat. Unde nu dădea Dumnezeu şi un caft ca lumea, o bătaie ca în *7 păcate,* să ne rupem hainele puţine de pe noi, să ne scoatem ochii, să ne cadă dinţii din faţă, să înţeleagă nefericita asta cât suferisem eu pentru dimineaţa care trecea uşor prin timp.

Încet, încet, băutura mă duse cu ea departe de *camerele sudice* ale cărţii lui Iov, evocate de Tonny, şi de plutele lui imaginare cu care voia să străbată mările. La urma urmelor, o s-o iau pe fanata asta care arăta în soare ca un castravete epilat şi o să mă culc cu ea, şi proaspătul amic n-o să se supere... Ăsta era cel mai bun leac împotriva geloziei, să fug undeva cu copila, cu laboranta care nu mai spunea nimic, se droga tacit cu *rom Jamaica*, ca şi mine, ca să uite şi ea cine ştie ce prietenie fără perspectivă, pe care nici voiajul, nici elocvenţa lui Tonny nu reuşeau s-o risipească. Cerul era alb, în amiază treceau mici ambarcaţiuni cu pânze, pline de strigăte de fete, nimic nu era pur în această oră, în această torenţială revărsare de simţuri, colectivă. Eram cu toţii nebuni de-a binelea, căutând ceva lipsit de speranţă, nişte oameni explodaţi...

*

Plecarea rockerilor a fost mai puţin glorioasă decât sosirea. S-au strecurat aproape pe ulicele pustii ale oraşului, chiar motoarele nu mai aveau agresivitatea de la venire, parcă *îngerii* le puseseră o surdină ciudată şi retragerea era dezafectată, ca la plecarea *Moşilor* din câmpurile copilăriei. Înaintea lor nu mai erau două zile iresponsabile, marea, demenţa alcoolică, fetele care nu ţineau seama de nimic. Soseau dimineţile cu negură, cu condică, cu autobuze suprasaturate de călători, şefii priviţi ca la orice început de săptămână, inspecţiile şi, la urma urmelor, munca propriu-zisă care, oricât ar fi cântată de poeţii cu idei, nu este cel mai plăcut lucru din lume. În ce mă priveşte, nu aveam gânduri prea mari pentru viitor, o zi întregă mă duruse capul pentru că mă sculasem devreme, cu gândul întins de a termina ce aveam de terminat şi de a lua primul tren către Bucureşti. După socoteala mea, mai mult de o săptămână nu mai aveam de lucru, după aceea, expoziţia pictorilor de la *2 Mai* îi privea pe ei, aveam să-i restitui lui Mihai ce aveam de restituit şi mi-aş fi văzut de treabă. În definitiv, mai găseam eu ceva de

făcut, chiar dacă foştii prieteni ar fi încercat să mă ocolească, cât erau de laşi, şi ar fi pretextat că nu găsesc pentru mine ceva ce mi se potrivea.

Expoziţia arăta ca după o explozie atomică. Fetele erau dărâmate, pieptănate prost, galbene, tăiau în silă litere din material lucios şi le cădeau pensulele în pelikanol, dinspre maidanul cu tiribombe nu se auzea nimic, soseau numai trâmbe de praf fierbinte care o luau razna prin sălile circulare. Lipsea Dina, Helga arăta ca un trandafir, nu ştiam de ce, mă studia pe sub genele grele, blonde, nici Tizu nu venise la Expoziţie, vreo trei boboci de trandafir din câmpia Munteniei aduşi cu motocicletele şi rămaşi în localitate îşi căutau un pretext de a fi pontaţi că au lucrat, cu ochii pe ferestre, gata să evadeze de sub escortă şi să se prăvălească în mare. Erau înalţe ca nişte baschetbaliste, cu braţe lungi şi puternice, tunse ca huliganii anilor 69, pline de ele, frumoase, cu danturi proaspete, mesteacau gumă târguită în port şi întrebau în gura mare pe Corina:

– Dragă, cum stăm cu moravurile pe aici?

– La muncă, stătutelor! strigase ea şi-şi văzuse de treburi cu un surâs care spunea multe. De-acum totul se liniştea, intra în rutină. Diseară avea să vină domnul Ceamburu, cum făcea din două în două zile, să-şi inspecteze acvariile şi să trăncănească despre morunii *huso huso*, despre sturioni şi prolificitatea lor proverbială. Auzisem eu despre *morunul dauric* sau caluga, *huso dauricus* din bazinul Amurului, care ajungea la greutăţi de peste 1000 kilograme? Şi mă trăgea după aia spre fluviul Mississippi, şi dă-i cu rachiu de ienupăr şi cu *Polyodon spadula*. Săptămâna trecută abia trecusem la *holocefali* şi la *peştii osoşi*, mai aveam până să terminăm cursul şi începusem să-l urăsc pentru că nu era imprevizibil ca alţi oameni, avea un repertoriu şi-l bănuiam chiar pe bietul Tonny că face la fel cu stelele sale şi cu chestiile alea de navigaţie pe oceane, mica noastră traistă cu poveşti cu care voiam să rupem gura la ţărani.

– Cum a fost? mă întrebase o voce insinuantă din spate, cu ceva lipicios ca hârtia de muşte din vitrinele iaurgeriilor Constanţei. Era Helga, mirosind a săpun bun, nu arunca pe ea colonie sau parfum s-o tai, femeie bine crescută.

– Cum să fie? capsare totală. Tonny abia m-a adus acasă, am fost pe insulă, la un fel de zahana cu fleici şi peşti prăjiţi...

– Şi aia mică?

– O să avorteze probabil luna următoare, dar nu din pricina mea...

Era limbajul crunt al beţivilor de luni, sastisiţi de încercările nocturne ale alcoolului şi mai ales de cele din orele următoare răsăritului de soare, când ce are el agresiv o ia razna prin trup şi distruge şi se apucă să facă urât.

– Nu vrei ceva de cap? Sunt dotată, ştiu ce vă trebuie la toţi lunea de dimineaţă.

– Nu, mulțumesc, nu fi maternă, am avut o mamă pe care am urât-o, mi-ajunge...

– N-o face pe nebunul, ia bulinul ăsta, e nemțesc. *Bayer*, ori pe vremea ta nu se luau aspirine *Bayer*?

Adusese și o sticlă cu apă minerală, rece, ținută la frigider. Era bunăstarea și bunăîngrijirea în persoană, de altfel de la început o bănuisem că practică un fel de iubire pentru semeni care te putea scoate din sărite.

– N-a venit, spuse neglijent, și eu știui la ce face aluzie. Acum dă socoteală pentru faptele sale soțului legitim...

– Dacă n-o omoară, tot nu e nimic...

– A, nu se poartă la noi așa ceva, ori vii de pe maidanc? Cuvântul rănește mai rău decât orice!

Avea un talent nemaipomenit, ca și celelalte fete de aici, de a-și bate joc de toate, de a se face că o doare în cot de orice, dar, în momentul în care-i dispărea un ruj sau poșeta pe care o uita pe mesele din jur, răcnea ca arsă cu fierul roșu.

Îmi vedeam de treabă, ocolii toate parcelele sugrumate de panouri, ridicate nu după gustul meu. În general, Expoziția era prea încărcată, pentru că existau oameni care voiau să arate chiar tot ce făcuseră sau aveau de gând să facă, neglijând regula vitrinei: a arăta lucruri puține, dar semnificative. Pe la 12 o ștersesem, mâncasem iaurt și băusem limonadă, ceea ce avea să se lase cu un dezastru, pe urmă mă întorsesem, uram marea, nu voiam să aud de ea, fetele și băieții plecaseră, bătea vântul în această serie de săli circulare în care numai un om de serviciu mai mătura. Am stat până seara, mi-era urât să mă întorc la vilă să dau ochii cu Dina sau măcar s-o aud la duș. Îmi trăzni prin minte ideea unei dezertări, dar îmi fu rușine de Mihai, m-ar fi făcut albie de porci și nu de gura lui mi-era, cât de ceea ce ar fi putut crede ceilalți despre mine. Seara s-a mers la Cazinou, a fost o masă funebră, regina ostrogoților lipsea; eram ca la un requiem, nu altceva. Întârziam intenționat, beam în dușmănie ca să ajung distrus acasă, să adorm în câteva minute, ceea ce se și întâmplă. Dimineața mă trezii cu Helga lângă mine, dormise bine, arăta proaspătă și o întrebai uluit:

– Da cu tine ce mai e pe aici?

– Uiți că m-ai răpit la trei noaptea din așternut și mi-ai făcut declarații?

– Eu?

– Tu. Ai vrut să ridici vila cu susul în jos dacă nu aș fi acceptat să te urmez. Arătai ca un taur comunal, noroc că ți-am astupat gura și-am acceptat să te-adorm ca pe un prunc. Ai putea ca măcar acum, când toți au plecat la lucru, să-ți arăți calitățile care te-au consacrat ca mascul...

O trimisei la duş şi mă privii din nou în oglinda coclită a lui Ceamburu, arătam ca un dezgropat, privirile mele nu mai aveau nimic omenesc. Trebuia să-mi schimb felul de viaţă, nu mai aveam încotro.

– Spune-mi, cum s-a distrat fratele tău? întrebai când femeia se întoarse, învelită într-un prosop care nu ascundea prea multe lucruri.

– Cine ştie! Abia am apucat să ne dăm bună ziua şi să-mi lase nişte bani. E foarte ocupat.

– O să vină şi sâmbătă?

– În fiecare sâmbătă...

Râse brutal, cu o satisfacţie pentru care ar fi meritat palme.

Se îmbrăcase, era grăbită, nu părea jignită că am cărat-o după mine în noaptea trecută.

– Te rog să mă ierţi, nu m-am controlat.

– Lasă fleacurile...

– Crezi că m-au auzit ceilalţi?

– Şi dacă te-ar fi auzit? Ori vrei să nu-ţi strici reputaţia?

Nu era chip să vorbeşti cu ea, o sărutai uşor pe frunte, un sărut cult, cum ar fi spus şi Dina.

– Mergem?

– Unde?

– La *Trei papuci*. Vreau să fac o baie bună.

Ducă-se dracului cu Expoziţia lor, cu porumbul lor cu tot şi cu toată familia gramineelor crescută pe pământul sacru al Dobrogei noastre milenare...

– Îmi promiţi că ai să fii drăguţ cu mine? mă întrebă.

– Depinde ce înţelegi prin asta. Nu-mi plac spectacolele în aer liber...

Pornirăm la drum, ar fi trebuit să am şi eu o motocicletă, să scăpăm de autobuze. Un megafon uriaş dădea sfaturi literare prin gura unui distins universitar, care se ocupa şi de soarta tinerilor poeţi. Noroc cu autobuzul care se urni şi ne scăpă de vocea lui. Mă obseda o melodie cântată de Doris Day, sâmbătă seara. Nu era cel mai bun lucru auzit vreodată, dar nu ştiu de ce-mi plăcea . „Am devenit sentimental ca o fetiţă de pensionat!" mă certai în gând şi privii cu recunoştinţă la profilul clasic al Helgăi. Nu semăna deloc cu *Maurul*. Ce curios lucru, era sora lui, ne înrudeam într-un fel, eram *cumnaţi* în acest joc dobitocesc al instinctelor. Îmi adusei aminte de predicile din celulă ale unui preot care ne invita la elevaţia spirituală. Cu orez fiert şi pâine mucegăită, *elevatio mentis* era un rahat. Ori ai vocaţia de a mânca pe un stâlp muşte, ori te faci peşte ca Tonny, care trebuia să aibă grijă să nu spună bancuri proaste babelor cu care trăia şi să strângă cunoştinţe şi bani pentru pluta lui cu care va eşua în mările Sudului, ca să cadă pradă, probabil, unor frumoase femei cu colane de corali la gât...

Ceva nu mergea, mi-era mai greu să suport viaţa decât în împrejurări şi mai dure. Coborârăm şi privii stâlpii posturilor de grăniceri. Marea venea spre noi, era numai o apă stătută. O zi ca asta fără valuri întâlneam rar, era bună şi pentru baia unor copii. Soarele ardea nemilos, dar nouă nu mai avea ce ne face, ne lăsasem două rânduri de piele.

De sus, de pe faleza de pământ, o zării pe Dina. Sta singură pe pânza ei de in tărcat cu dungi verzi. În mare mi se păru că-l văd pe puştiul sosit cu *comandoul* de motociclişti, unul Costin sau aşa ceva. *Şobolanii* îmi luaseră locul şi mă apucă un chef sănătos de scărmănat, pe care abia aşteptam să-l duc până la capăt.

– Văduva neconsolată te aşteaptă, spuse Helga, ştiind că Dina îi stricase o dimineaţă tandră, cu mângâieri nevinovate şi cuvinte iresponsabile.

– O urăşti?

– De ce s-o urăsc? Suntem prietene de şapte ani.

– De atâta timp durează porcăria asta cu fratele tău?

– Nu e o porcărie. Se poate întâmpla oricărei femei ca să nu-i placă bărbatul şi să-l iubească pe altul...

– De ce nu se căsătoresc?

Ea se opri în loc şi vântură sacul, şi nădragii aceia de bumbac sau din ce dracu erau făcuţi tremurară în briza care urca până sus, pe faleză.

– Ia nu mai moraliza pe alţii! E mai cinstit aşa...

Parcă mi-ar fi dat o palmă, dar nu eu vorbisem, mânia mea vorbise. Jos, Dina nici nu ridică ochii spre mine.

– Bună, zise cu ironie. Cum ai dormit azi noapte?

– E nesuferit, mă denunţă Helga, bucuroasă că cealaltă ştia totul.

Nu le mai ascultai. Viaţa nu avea chiar nici un sens, venisem aici ca să uit o perioadă din existenţa mea, o perioadă absurdă, şi intrasem în ceva şi mai absurd, ar fi trebuit să râd de mine însumi, dar nu puteam. Helga se dezbrăcase de tot. Îşi arăta soarelui coapsele superbe.

– O să-l sperii pe copilul ăsta, îi atrase Dina atenţia, arătându-l pe Costin, nu e obişnuit să stea lângă femei goale...

– Să se obişnuiască. E băiat bine crescut, de la mama lui, nu e rudă cu Brătienii?

– Şi dacă e rudă cu Brătienii trebuie să te vadă pe tine aşa cum te-a născut mămiţica?

Helga consimţi să-şi aşeze un fel de zdreanţă peste sex pentru că din mare sosea tânărul acela cu părul ca paiul copt, sfios ca o domnişoară, pe care ghicii că prietena mea nu avea să-l ierte cât îi vor mai sta oscioarele pe aici. Marea mirosea a pepene galben, era leşinată şi stătută. Mă ridicai, salutând pe noul nostru partener, care luă locul meu pe pânza Dinei. Intrai în mare şi după un sfert de ceas auzii un glas care mă striga de alături:

– Hei, Componist, mă mai iubeşti?

Surâsei fără să pot spune ceva şi înotai mai departe, rudimentar, cum înotam de obicei. Veni lângă mine. Avea priviri hipnotice, poate din cauza strălucirii soarelui, poate din cauza sării.

– Ce-i cu tine?

– Nimic, mă apăram eu şi dădeam să arăt ca Johnny Weissmüller în *Tarzan*...

– Nu vrei să mă duci la prânz la Ciali, să-mi dai un *kadân budu*?

– Dacă ţii cu orice preţ...

– Nu-mi plac replicile auzite la cinema...

Se depărtă. În cerul de deasupra se montau clădiri pufoase şi norii veneau cu turlele lor dinspre Turcia, aveau ceva neagresiv, doar soarele le schimba culoarea şi un lucru care-i rodea pe dinăuntru. Unii se făcură negri şi aduseră ceva vânt, care mai răcori puţin totul. Mă întorsei lângă puştiul care trăgea cu ochiul la şoldurile dezgolite ale Helgăi, prefăcându-se că nu-l interesează. Vorbeau franţuzeşte despre ultima descoperire literară a snobilor noştri: Camus. Costin, sau cum naiba îl chema, graseia uşor, ca şi cum şi-ar fi impus asta ca să fie mai interesant. Îmi ceda locul şi se duse în mare după Dina.

– Ei? întrebasem? Când îi faci felul?

– E crud, dar e bine crescut, spuse ea într-un fel indiferent, care-mi vorbea destul despre ceea ce avea de gând. Şi tu? V-aţi împăcat în larg ca doi mateloţi care se regăsesc după un naufragiu?

– Ce crezi?

– Ce cred?

Helga aruncase pânza care mai acoperea ce mai putea fi acoperit pe ea. Nu credea nimic. Era tristă. Îi venea să plângă.

– Nu am succes la bărbaţi, până şi pe puştiul ăsta l-a făcut praf Dina, toţi se îndrăgostesc de ea şi noaptea vin la mine să le pun comprese pe capetele înfierbântate.

Nu plângea, o mânie rece o stăpânea.

– De fapt ar trebui s-o rup cu cercul ei, dar mi-este greu să mă împrietenesc cu altcineva, mie unul ca Tizu mi-ar fi trebuit...

– Şi de ce nu faceţi schimb?

Mă măsură ca pe un idiot.

– Tu chiar nu înţelegi nimic din toate astea?

– Ce să înţeleg?

– Chiar ne crezi nişte curve?

Cuvântul suna foarte brutal în gura ei, dar eu nu negai.

Îmi întoarse spatele şi putui să-i văd fesele perfecte, înnegrite bine, care nu aveau nimic senzual în ele.

Tot ceea ce făceau femeile astea era preţul plictiselii, al unei imense plictiseli. Pentru ce fuseseră ele pregătite? Pentru călătorii, pentru Sorbona poate sau pentru Cambridge, şi în locul acestora ce avuseseră? Prelegeri despre producţia-marfă, care nu le interesa nici cât negru sub unghie. Ah, bietele fete de familie, crescute cu guvernante, cu grădinari, cu lachei, cu maşini, proiectate deodată în mici camere igrasioase, în mansarde, vara, pline de căldură, cu baie comună, unde era, cu coridoare cu vecini indiscreţi, cu mers de dimineaţă la servicii umilitoare, sau cu duminici în *Talcioc,* unde o mătuşă vindea o broşă foarte scumpă cu camee, preţ fix 2000 lei, nici un leu mai puţin că s-ar răsuci în groapă *răposatul.* Răposatul bătuse ţăranii la moşie, îi spoliase, petrecuse la *Moulin Rouge* şi ţinuse discursuri patriotice în Parlament. Dracu mai ştie unde era adevărul. Nu-mi inspirau milă, dar le tratam ca pe nişte fiinţe recuperabile. La drept vorbind, fusese o vreme când aş fi construit drumuri în munţi cu ele, dar asta chiar ajungea? Încet, încet, reveneau în societatea noastră: prin căsătorii, prin copii, prin nepoţi, învăţau la rândul lor, din ce brumă mai aveau, pe trântorii ăia mici câte două sau trei limbi străine, îi trimiteau, mai ales pe fete, la şcolile de balet şi să vezi şi să nu crezi: rămăşiţele falnice ale burgheziei zdrobite de lupta de clasă absolveau printre primii şcolile pe la Leningrad sau dracu ştie unde şi porneau în turnee peste graniţe după verificări şi paraverificări şi se întorceau de trei sau de patru ori, şi, deodată, ocheau un nătâng de funcţionar superior pe la cine ştie ce societate americană sau vest-germană şi, iată-le, reintrau în viaţa pe care o părăsiseră mamele sau bunicele lor, în timp ce avalanşa de discursuri afirma la infinit lupta de clasă şi alţii strângeau tablouri şi le ascundeau prin poduri, aşteptând o restauraţie sângeroasă.

Pe plajă apăruse un plonjor, cu cască şi suliţă, un fel de triton de metal ieftin, cu papuci care-i făceau labe de gâscă, într-un *bikini* plin de pete albastre şi verzi, păros, fălos, negru, musculos, privind spre trupul gol al Helgăi. Aceasta nu se sinchisi şi el trecu mai departe, o văzu pe Dina cu Costin şi se aruncă în subteranele lichide ale mării ca să-i sperie, să le rupă gleznele poate cu ciomagul acela metalic. Dracu ne lua, era limpde, începusem să ne occidentalizăm: vânători acvatici, pe când ski nautic şi corăbii cu motor care să ne tragă în larg? Era invidia neagră şi veche care vorbea în mine, sau o celulă vigilentă la modul paşoptist?

– Îmi aduci nişte scoici? mă rugă Helga pe neaşteptate.

– Ce te-a găsit?

– Sunt tristă...

– Ei, cum aşa?

– Mi se întâmplă chiar şi mie...

– Curios.

Adunai un pumn de cochilii cenuşii, negre şi albe. Sunau plăcut în pumnul închis. Iar veneau dinspre larg mirosurile stranii ale mării. Pepeni galbeni spintecaţi şi ceva sărat, dulcele amestec de aer fetid şi resturi de fumuri strânse noaptea de vânt şi cărate până aici din capriciu.

Îi întinsei scoicile şi ea se uită la ele atent, ca şi când atunci ar fi văzut pentru prima oară aşa ceva.

– De ce nu fugi la Bucureşti? mă întrebă pe neaşteptate.

– De ce să fug?

– Nu vezi că eşti pierdut?

– Ce se numeşte a fi pierdut?

– Te-a chemat să rămâi azi cu ea la prânz?

– Da, de unde ştii?

– O cunosc mai de mult ca tine. Face totdeauna aşa.

– Cum adică totdeauna? Vrei să spui că în afară de fratele tău...

– Asta nu pot să ştiu. Are atâţia prieteni, e o tactică, încât nu poţi afla niciodată cu care e numai prietenă şi cu care nu... De aceea nici nu se însoară fratele meu cu ea...

Înţelegeam.

– Îl iubeşte?

– Nu cred. E numai orgolioasă.

Sosea din mare, urmată de Costin, care făcea paşi mari şi-şi ridicase umerii ca atleţii care au avut un start bun. Îi urma şi plonjorul care se şi prezentă, scoţându-şi masca de plexiglas, aruncând sulița metalică alături. Avea un nume imposibil de reţinut şi spunea prostii în serie. Nu-i ascultai, regretam că venisem, deşi îmi fusese dor de mare, de soarele ăsta. Timpul trecea în mod imbecil.

Pe neaşteptate, Dina începu să se îmbrace, rugându-ne să întoarcem spatele cât îşi trăgea dangarezii, ceea ce mă enervă la culme, pentru că bănuisem că intimitatea asta numai mie mi se cuvenea, şi pe urmă, când fu gata, inclusiv aşezarea brăţărilor de argint pe braţul stâng, ca şi când totul ar fi fost firesc, îi spuse puştiului:

– Costine, rămâi cu Helga şi, vezi, nu-i face curte prea mult...

Nenorocita îl moştenise şi pe plonjorul care mă invidia fără nici o ruşine, dând să mai spună ceva după ce sărutase mâna, care zornăia, cu brăţările Dinei. Urcarăm treptele în amiaza albă, fără identitate. O privii pe furiş. Plânsese zilele astea, avea cearcăne. Străbăturăm cartierele sărace din marginea Constanţei în tăcere. Mă târam, îmi era frică, mi-era lehamite. Îi povestii că intenţionam să plec imediat ce aş fi terminat lucrul meu la expoziţie. Nu spunea nimic, nu protesta, i se părea normal, şi asta mă scotea din sărite. Nu întrebă nici măcar de ce nu mergeam la *2 Mai* pentru cealaltă expoziţie, a pictorilor?

Străzile erau pline de coji de seminţe, mirosea a porumb fiert şi-mi dădui seama că sezonul se termina, intram în august sau intrasem de-acum, şi vremea nici nu ştiu când trecuse între partidele lor de bridge şi dansul bezmetic pe terasa Cazinoului şi venirea *rockerilor,* care mă dăduse peste cap, şi ea, această venire avea să se repete săptămânal, între discursurile dintre două pahare de rachiu cu ienupăr ale lui Ceamburu şi prietenia blândă a Tizului care se obişnuise cu figura mea catastrofică, arătând ravagiile suferite în avalanşa sentimentală în care intrasem fără voie şi din care încercam să scap eroic.

Ajunsesem la Ciali, privii pasărea lui nemişcată din colivie şi nu mai spuserăm nimic. Turcul ştia ce ne trebuie şi suportai greu tăcerea interogativă a femeii.

– Nu vrei explicaţii? mă întrebă.

– De ce explicaţii? Ce trebuie să-mi explici *mie?*

Râse uşor şi în ochii ei se citi puţină compătimire. Îi privii capul tuns de copil. Se juca cu mătăniile scoase din geanta de voiaj şi le uită pe masă. Mâncarea nu mai sosea.

– Mi le dai?

– Ia-le...

Le luai. Erau uşoare, parfumate, nu aveau nimic sacru. Erau un pretext. Citisem de dimineaţă în trecere ziarele şi aflasem că la Roma, în noaptea trecută, nişte tineri neidentificaţi decapitaseră statuile din parcul Borghese. Era o nebunie colectivă, sau o nemulţumire ce nu mai putea fi stăpânită? Cu ce rimau toate astea? Maşini cărora li se dăduse foc, lipsa de îngrijire a fetelor care dormeau pe sub poduri şi se lăsau făcute poştă, care ucideau pentru a face rost de bani ca să-şi cumpere LSD? O lume drogată, amorală, în jur, aceste femei care nu ştiau ce doresc, dornice să se piardă peste câmpii galbene de grâu copt pe şei de motociclete, sau să gonească cu 160 la oră pe *straßbahnuri,* curioase să afle gustul morţii mai devreme, nemulţumiţi cu toţii de civilizaţie sau de absenţa oricărui ideal? Şi noi, care aveam un ideal, moral şi social şi mai ştiu eu cum, de ce eram nemulţumiţi? De ce ne era frică?

– Dă-mi voie să-ţi ridic mânecile...

I le întinsei pe rând, amândouă braţele, unul după altul. Făcea asta foarte serios, ca şi când ar fi suferit dacă le-aş fi purtat altfel. Pantalonii strâmtaţi de ea îi plăceau, ar fi trebuit să mă gândesc să fac ceva şi cu părul ăsta prea lung, să-l mai scurtez, şi îl şi scurtasem la prima ocazie. Orice s-ar fi întâmplat cu mine, ăsta eram, nu se putea modifica nimic în psihologia mea, chiar dacă aş fi luat înfăţişarea *Maurului.* Mereu mă întorceam aici, mereu vedeam statura aceluia şi pe urmă ideea că stătuseră între dune, singuri, atâtea zile, iar eu şi celălălt, soţul, ştiam de asta şi ei nu-i păsase...

Sosiseră crochetele, nu mai aveam nici un chef de mâncare. Aici, la *Ciali,* nu se putea bea nimic. Pe unde ori fi quasarii şi supernovele lui Tonny, care pulsau în cosmos şi eu nu le vedeam la ora asta din cauza soarelui, totul plutea, îşi căuta alt orizont. Când eram *dincolo* nu puteam să văd cerul, cerul nostru era un tavan jos de pe care plonjau ploşniţele şi le vânam, dar se lăsau greu prinse şi nu ne mai gândeam decât la somnul nostru furat, la apelurile venite pe neaşteptate şi la ura pe care o poate stârni absenţa cerului pe care-l ştiai şi nu aveai cum să-l zăreşti şi nu vedeai decât ploşniţele astea ce trebuiau vânate. Mânca, îi era foame, era clar că se certase cu bărbatul ei. Nu o mai privii, aş fi cerut ceva de băut, dar iar îmi aduseî aminte că Ciali nu avea decât lapte bătut. Trecură greu câteva clipe, ni se aduse apă minerală trecută, afară era o căldură fără limite, abia putui să mă ridic, să achit şi să mai privesc la pasărea din colivie, şi ea moţăind definitiv pe trapezul de lemn. Uram birtul ăsta puturos şi mă şi visai undeva, afară.

– Ce facem? mă întrebă, ea însăşi golită de orice iniţiativă.

– Aş bea ceva...

– Acum? Te sinucizi. E prea cald...

– Te rog...

– Bine, dar nu-mi reproşezi nimic...

– Ce să-ţi reproşez, eu sunt un intrus între voi, ar trebui să-ţi mulţumesc că m-aţi primit, că stai de vorbă cu mine...

– O, Alioşa Karamazov...

Găsirăm un fel de grădină părăginită la un colţ de stradă, plină de căruţaşi care beau în picioare şi pleçau. Nu puteam să sufăr berea, era prea nemţească pentru mine, n-avea nimic spiritual în ea, s-o ia dracul. La o masă de lemn ciuntit ne prăvălirăm în umbra binefăcătoare a unei viţe ce începea prematur să îngălbenească. De undeva sosea un mic vânt rătăcit pe uliţele prăfoase. Era într-adevăr un ceas când ar fi trebuit să dormim bestial până se răcorea. Treceau maşini grele pe o stradă alăturată, motoarele păcăneau, o să mă blesteme, mă gândi. Îl invocai în gând pe Sfântul Ioan Chrisostomul, al elocinţei, să-mi dea graiul înapoi, dar asta nu reuşiră s-o facă decât cinzecurile de *rom Jamaica,* chiar se întrecu pe sine acest rom, pentru că devenisem agresiv şi mă trezii cerându-i socoteală pentru prezenţa *Maurului.* Nu spunea încă nimic, bea şi ea Fernet, dar nu avea nimic disperat, nu se uita la mine ca la o bâzdâganie. Ce mă găsise? Ce dracu aveam? Mi se suise la cap căldura asta?

Abia spre seară ceea ce ne despărţea fu ucis de osteneala alcoolului.

Se ridicase pe neaşteptate şi-mi spusese:

– Haide...

Era o seară tumefiată, totul părea murdar şi neterminat, oraşul arăta ca o latrină de cazarmă, necurăţată de mult. Oamenii abia umblau, ucişi de

soarele de peste zi. Nici eu nu arătam prea bine, cred. Ajunsesem pe cheiul portului Tomis, naiba ştie când şi cum, marea mă dezmetici puţin. Arunca spre mine un val rece de aer, o boare putredă şi lumini smulse de undeva din largul ameninţător.

– Plângi? o întrebai.

Umerii i se scuturau spasmodic.

Nu-mi răspunse multă vreme.

– Dă-mi batista ta.

Avea obiceiul să împrumute obiectele altora, creând astfel un fel de intimitate inevitabilă. Îşi şterse ochii şi păstră bucata de pânză. Era bine crescută, voia s-o spele şi să mi-o înapoieze, pentru că ăsta ar fi fost semn de despărţire şi ea nu voia să se despartă de mine, îmi spunea toate astea cu un glas de copil.

– De ce nu vrei să te desparţi de mine?

– Nu ştiu...

– Dar mâine, oricum, sau poate în noaptea asta, dacă nu am să fiu atât de laş, am să plec la Bucureşti...

– Nuuuuu...

Răcnise aproape, cu o disperare care ar fi clintit şi sufletul acelui groaznic personaj dintr-un film color german: *Inimă rece.*

– M-am rătăcit printre voi şi eu nu vă înţeleg, la drept vorbind. Ce dracu vreţi unii de la alţii?

Mă privea cu acea miopie care făcea să-i strălucească ochii. Mi se făcuse milă de ea.

– Spune ce s-a întâmplat?

– M-a cerut de nevastă. Este pentru a treia oară.

Plânse iar scurt, descărcându-se.

– Şi tu ce i-ai spus?

– Că nu-mi las bărbatul...

Avea un glas de femeie burgheză pentru care noţiunea asta cretină, *bărbatul meu*, însemna foarte mult, deşi făcea ceea ce făcea. Era greu s-o înţelegi.

– În definitiv, îl iubeşti?

– Nu ştiu...

– Atunci?

– Vreau să termin povestea asta şi nu pot.

Mă aşezasem pe digul de piatră, încă încălzit de soarele zilei care trecuse. O chemai lângă mine, luându-i braţul. Stătu fără să mă vadă.

– Şi el ce-a făcut?

El era *Maiorul.*

– A plecat cu roşcata aia şi au dormit la Năvodari.

– Şi tu?

– M-am încuiat două zile în casă.

– Înţeleg.

Fusese furioasă, geloasă, îl aşteptase. *Maurul* juca tare, juca înfiorător. Dar tot nu înţelegeam de ce vrea s-o ia de nevastă.

Îmi răspunse ea, fără să ştie ce gândeam atunci.

– Dacă ne căsătorim, *celălalt* n-o să suporte...

Celălalt era soţul ei. Ce limbaj...

– Şi-atunci?

– Atâta răspundere nu pot să-mi asum.

Îi spuse numele mic, cel cu care se chemau în intimitate, un nume de o banalitate înfiorătoare, şi îmi povesti cum are grijă de ea, cum o cunoscuse încă în liceu fiind şi cum o aştepta la *Regina Maria* în faţă şi ce elegant era pe atunci şi cum o invidiau celelalte fete pentru că un om serios îi făcea curte şi cum merseseră la biserică, la *Sfântul Elefterie*, şi se cununaseră cu popă şi ce lume fusese şi pe urmă fericirea scurtă se năruise ca într-un roman prost de la începutul secolului.

– Şi individul acesta când s-a ivit? întrebasem cu o ură nedisimulată?

– A, la un fel de ceai cu bridge şi dansase cu ea şi totul se dăduse peste cap, se dusese la el acasă şi o cunoscuse pe Helga şi ea acceptase să facă pe intermediarul între ei, dar lucrurile nu se pot ascunde multă vreme. Casa în care şedea *Maurul* se găsea în centru, undeva prin spatele unei biserici armeneşti, şi lumea aflase, şi aflase şi soţul ei, şi fusese o dramă, şi ea vrusese să-şi strângă bagajele şi să fugă, dar bărbatul o rugase să se mai gândească, şi se mai gândea şi în clipa de faţă, cunoşteam vechea laşitate reciprocă, un tacâm de groază, toată lumea era în pagubă şi comedia continua.

– Şi acum?

– Acum? El n-o să mai vină sâmbătă, cum trebuia.

Pleca cu oafa aia roşcată la mânăstiri şi ea ce se făcea singură, disperată, pentru că numai aşa mai suporta viaţa asta cretină, cu tăiatul literelor şi cu sălile de expoziţie şi cu mizeria aia de pelikanol şi fete care se uită la ea ca la o prostituată...

Înţelesei că mă aflam pe postul infirmierului, puturos rol!

Vântul de noapte iscat pe neaşteptate strângea hârtiile şi cojile de seminţe din micul port dezafectat, fără corăbii şi fără marinari. Dinspre casa ca o iurtă a lipovenilor se auzeau înfiorătoarele coruri ruseşti. Cântau *Occi ciornia* cu nişte glasuri dureroase de episcopi şi simţeai că peste un ceas îşi vor da foc cu o durere pe care nimeni nu avea cum s-o priceapă. Mă şi gândeam, cum o să-mi fac bagajele şi o să mă târăsc până în gara sufocată de sezonişti şi ce frumoasă vară urâtă o să-mi petrec eu în grădinile Bucureştiului şi cum o să cobor scările asudate de dimineaţă încă de la opt,

când soarele Bărăgănului avea să mă alunge la ştranduri şi cine ştie încă unde...

– Ce gândeşti despre mine?

– Nimic. Nu e nimic neobişnuit în ceea ce îmi spui...

Îmi luă mâna şi se uită cu ochii ei miopi la mine.

– De fapt, de ce fugi? o întrebai.

Nu ştia.

– Ai avut odată un mare eşec sentimental, nu-i aşa, şi ai rămas cu un complex... Îţi place curtea bărbaţilor, te culci cu toţi?

Râse scurt.

– Nu chiar cu toţi, mai rămâne şi ceva pe de lături.

Zâmbi amar.

– Aşadar, drapelul în bernă, sâmbătă, frumosul *Maur* nu va mai veni. Sunt tare neconsolat, ce pot să fac pentru tine, Dina?

Tăcu indignată că nu înţelegeam nimic din ce-mi povestise. Era greu atunci să mai înţeleg ceva.

Ne târârăm spre vilă ca la o înmormântare, casa lui Ceamburu era plină de lume şi Veselie. Într-un minut se afla în mijlocul *şobolanilor* de serviciu şi glumea cu acei puşti care cărau platouri cu gustări şi rachiu de ienupăr. Nu lipsea nici proprietarul. Tizu nu o întrebă unde fusese. Eu îi dădeam destule garanţii. Ştia să se estompeze, avea un fel de a o săruta părinteşte pe frunte, fără nimic posesiv în el, fără nimic agresiv, ca şi când ar fi aşezat pansamente, înţelegeam cuvântul ăla imposibil *sărut detaşat*, îmi venea să râd şi să plâng în acelaşi timp. Se dansa, existau discuri noi şi magnetofoanele aşteptau în rezervă. Ceamburu exulta în limbajul său piscicol, aflai că trebuia să ne mutăm pentru că expoziţia era pe terminate şi vila nu mai putea să fie ţinută. Coincidea cu plecarea mea, la fanc sosise toată chestiunea, participam deci la cheful de adio, începea o altă viaţă. Mâine de dimineaţă trebuia să ne cărăm hârţoagele şi hainele la hotelul *Metropol*, vechiul *Metropol* al Constanţei, care arăta ca o magazie de cereale. Helga se lipise de mine insinuantă.

– Ei, şansele tale cresc precum cotele apelor Dunării, nu-i aşa? Frate-meu a curăţat-o.

– Ştii tot.

Nu se putea ascunde nimic în lumea asta besmetică şi indiscretă.

– Te previn că te-am turnat şi pe tine. Cu tot ce faci, cu mutra asta capie. Ştii să te baţi? Mi-a spus că o să te calce cu motocicleta dacă mai vine şi află că te ţii de capul Dinei.

– Nu are decât.

Dădusem din umeri şi-mi promisesem o doză mortală de rachiu, nu era nici măcar greu să te îmbeţi. Privii marea zăcând în bezna neagră a nopţii.

Îmi plăcuse vila asta cu mirosul ei de vopsea, cu viața secretă din pereți a acvariilor, cu pânda misterioasă a peștilor care tot aveau să ne invadeze odată și-odată. Acum totul se termina. Se auzeau paharele lovite de stânci, aruncate peste bordul terasei de lipovenii de alături, care tot mai cântau în cor liturghiile lor.

„Direct la gară" hotărâi, „fără sentimente, pentru că nu poți să-ți permiți așa ceva, ar fi prea mult pentru tine..."

– Nu dansezi? mă invită Dina.

– Nu, sunt și așa destul de ridicol...

– Sper că vrei să asculți ceva la ureche, e prea multă lume de față.

Îi luai umerii și ne învârtirăm încet în sunetele unei *malaghenii* prelucrate de Mantovani, care avea ceva tragic și peisagistic în notele luate cu melancolie la chitare sau ce dracu erau instrumentele acelea electrice care făcuseră din muzică un fel de rugăciune.

– Nu ai să pleci, nu-i așa?

– De ce întrebi?

– Pentru că am nevoie de tine...

Râsei crâncen, ca și când aș fi auzit că mi-a murit prietenul cel mai bun.

– Cum adică ai nevoie de mine? Ce cuvânt e ăsta? Tu suspini după altul și ai nevoie de mine!

– Nu mă iubești puțin?

– Și dacă te-aș iubi puțin la ce mi-ar folosi?

– Bine, Componist, pleacă...

Amenința ca un copil supărat, care vrea să-ți arate că o să-și sfărâme jucăria pe care i-ai dat-o...

Cunoșteam jocul ăsta periculos al femeilor. Era un fel de milă la început, cum au toate femeile față de bărbații care le iubesc, milă în care intra puțin orgoliu satisfăcut. Nu conta că mai erau alții: soțul, un amant, nu era neplăcut să mai existe cineva gata să-și piardă capul. Cine știe ce repertoriu are și el, ce cuvinte care se țin minte și sporesc zestrea afectată a femeilor care la 35 de ani sunt părăsite și adună ca niște cămile în cocoașe apa asta vie pe care mai târziu o drămuiesc și supraviețuiesc din ea. Da, panglicuțe, scrisori, cadouri în cutii, pentru că viața lor sentimentală este atât de scurtă! Pe urmă, bărbatul o ia razna și se duce tot după cele frumoase și tinere și ele trăiesc din grămezile astea de fundulițe și cercei, și cadouri, și dau în cărți, și beau cafele peste cafele, și-și iau amanți tineri, focoși, pe care-i plătesc în felul lor, și celălalt, partenerul cu care s-au obligat reciproc să trăiască până în vecii vecilor, se uită mereu pe fereastră, ca în anecdota aceea teribilă când nevasta spune: „Plouă groaznic afară, dragul meu", și el, cu nasul în ziar, exclamă într-o supremă plictiseală: „Dă-i în pizda mă-sii!" Pe cine îi dă în aia mă-sii nu se știe, dar îi dă, și asta exprimă toată lehamitea universală a bărbatului...

Nu o iubeam deloc în seara asta. Cu femeile, copii ai durerii, să nu aveţi explicaţii sentimentale, că totul se duce dracului.

– Plec, totuşi, e mai bine...

Ca în filmele cu Mireille Balin în decorul Algeriei franceze din 1936, cu marea Mediterană în spate şi cu orchestre în haine de alpaca, iar ea, languroasă ca o stridie în călduri, şi *el* dur şi halucinant.

Mă părăsise şi-l cultiva acum pe Costin acela, şi iată apăruse şi plonjorul subacvatic, îi mai lipsea tridentul şi masca de apă. Era frumos, bronzat, cu o cămaşă impecabilă, ce bine ştiau ăştia să se îmbrace, arăta grozav, eram invidios şi mă gândeam că dacă o las singură pe fata asta nebună, o să se culce cu ei, numai ca să se răzbune pe *Maur,* nu pe mine, şi mica laşitate începu să mă roadă, şi ceva murdar din mine începu să spere că se va alege cu o ciosvârtă de sentiment, cu un răhăţel de surâs, ceva. Trebuia numai s-o fac pe intransigentul, dar să nu fiu, ah, dacă ar fi venit Mihai în seara asta, puteam să pretextez că el m-a obligat să stau la post, să merg dincolo, la *2 Mai,* unde aveam să începem altă viaţă.

Helga, bosumflată, avea un obraz ca şi când ar fi primit palme, trecuse puţin timp de când o ţinusem în braţe pe Dina şi mai băusem ceva şi mai auzisem o poveste cu sturioni emisă de Ceamburu.

– Ce-i cu tine?

– Mi-a spus că dacă mai dormim împreună în noaptea asta e jale, face scandal...

– Bună, e geloasă...

Îmi veni să râd şi înţeleseі că trebuia cu adevărat să plec dacă voiam să obţin ceva de la ea, pentru că spre disperarea mea pricepui că totul nu se va termina cu bine, îmi plăcea definitiv.

– Ştii ce, o sfătuii pe Helga, te rog eu să vii la mine, cum dăm stingerea, şi dacă poţi să faci şi o scenă de isterie va fi cu atât mai bine...

– Porcule, o iubeşti, spuse, şi-mi dădu o palmă uşoară, ca să nu audă nimeni.

De pe terasa lipovenilor cădeau merele coapte dintr-o livadă, beţivii noştri vecini bând lung după cerdacul de lemn până ameţeau, şi pe urmă se rostogoleau în peisaj pe nisipul plajei. Buf! Atât, şi adormeau adânc în acelaşi minut.

A doua zi mă trezii târziu în hotelul *Metropol.* Când ne mutasem nu ştiu. Mă îmbătasem rău de tot. Era o lumină violent albă, odaia în care mă aflam era aproape goală, pereţii dezolanţi. Se auzea un pisoar care şuruia indecent pe un coridor şi paşi pe scări, şi în general hotelul avea ceva sinistru, voci şi înjurături jos, la portar. Îmi privii sacul meu cu obiecte puţine, patul era nedesfăcut, o pătură jegoasă îmi ţinuse trupul gol deasupra, urme grele se întipăriseră în părul de cămilă răpciugoasă. Un lavabou, un lighean albastru,

o cană mare plină cu o apă zăcută şi muşte care mă bâzâiau. O durere sinistră de cap şi golul acela din stomac, când visezi un iaurt ca pe un pansament, şi pe urmă iar glasuri, o muiere afurisită care nu mai termina cu sfaturile. Peste drum, într-un imobil jumătate în umbră, doi copii chinuiau o pisică. Nu erau obloane, erau numai geamurile de-al doilea cu hârtie neagră prinsă în pioneze. Mă frecai pe frunte, mă spălai pe dinţi şi îmi turnai apă pe mine până la brâu peste pantalonii de doc, mă pieptănai, arătam ca Gara de Nord la 4 aprilie.

Undeva în acest etaj pustiu, al treilea, mai exista cineva, presimţeam. Eram numai eu cu Dina. Stătea în pat, avea temperatură, se îmbolnăvise. Îi dădui bună dimineaţa, deşi trebuie să fi fost două după masă. Arăta şi ea rău.

– Ce-i cu tine? Nu pleci?

– Nu mai plec!

– De ce?

– Ai nevoie de ceva?

– Nu, mi-au lăsat tot pe masă.

Îmi arătă nişte medicamente, pastile şi o sticluţă cu ceva incolor.

– Ce ai?

– Naiba ştie? Colită sau aşa ceva. Din cauza apei, uit mereu să nu mai beau şi iată ce păţesc. Am temperatură. Pune mâna.

Ardea. Era goală sub o pijama subţire, oh, în starea aceea periculoasă a femeilor care, dacă doresc ceva când e prea mult soare afară, îl şi obţin! Ce bun ar fi fost un tren acum, un tren de ora două, cu bere la ghiaţă în vagon restaurant, cu lume multă care trăncăneşte despre fotbal şi alte fleacuri.

– Stai lângă mine.

Mă aşezasem docil.

– Mă urăşti?

– Cum n-am urât pe nimeni, spusei cu una din acele replici pe care le regreţi o viaţă întreagă.

– Eşti laş, credeam că ai să pleci de-adevărat...

Mă ridicai brusc, dar fu mai iute, mă prinse de braţ. Mă prăbuşii peste ea.

Pe urmă spuse:

– Ce faci?

Şi o ţinui strâns sub gura mea.

– Ce faci?

Uşile erau date de perete, putea să intre oricine, era soare, un soare vandal care albea totul în jur până la disperare. Se auzeau glasuri de muieri întârâtate, putea veni portarul sau chiar cei de la Expoziţie. Nu-mi păsa de nimic. Trebuia numai nimicit acest orgoliu al ei, acest triumf secret, trebuia umilită şi numai posesia putea să-mi dea toate, laolaltă, dar era îngrozitor să

te culci cu o femeie care era bolnavă, deşi tot soarele acela marin dogorea din ea... Se auzi o uşă trântită de curent.

Nu era nimeni.

Tremura şi mă privea ca pe un nebun.

– Ce faci? scânci cu ce avea copilăros în ea şi eu ghicii exact sensul acelui scâncet. Era groaza că îl înşela pe celălalt, nu pe soţ... Ah, pudori creştine şi toate cuvintele greţoase ale manualului de bună purtare. Dar nici animale nu eram. Stam lângă fereastra deschisă şi vedeam copiii de vis-à-vis cum chinuiau pisica pe care o trăgeau de coadă. Umbra amiezei urca pe zidul casei vecine, era ca un val cenuşiu. Strada zgomotoasă şi tarabele multicolore de la capul ei, totul se amesteca ameţitor.

Rămăsei până seara pe un scaun. Nu am mâncat în ziua aceea nimic, am vegheat-o numai, a adormit şi eu am privit-o cu o duioşie tâmpită şi pe la şase, când se mai răcorise, apăru Tizu cu alte medicamente, cu un pepene galben, privindu-mă bănuitor. Ea delira, asudase de câteva ori, îi pusesem pe frunte un prosop cu apă rece, cât putea fi de rece după ce curgea bine chiuveta în acest hotel de clasa a treia.

– Nu se simte bine, spusei, deşi cel ce nu se simţea bine eu eram, acum totul se schimbase, relaţiile dintre noi trei nu mai erau aceleaşi, mi se făcu brusc greaţă, dispărui, îi lăsai singuri şi pe urmă plecai la gară fără nici o explicaţie. Trenul de noapte mă duse într-un Bucureşti pustiit de căldură. Atelierul meu arăta groaznic, praf şi cărţi, tuşuri chinezeşti, planşeta plină de linii, un covor, ros, asta era tot. Telefonul tărâi pe la prânz, dormisem bestial. Era Mihai, care începu să mă înjure pentru că dezertasem şi el avea nevoie de mine şi să nu-i fac una ca asta. *Fineessse!* Nu mai avea nici el nici un haz.

– Nu pot să mă mai întorc acolo, spusei cu deznădejde.

– De ce?

Pauză mare.

Pe urmă tot el:

– Cocoana? De, mă, Componist. Ţin-te bine, îţi mai telefonez eu.

Vorbea despre ea ca despre o calamitate ce nu putea fi evitată. Era limpede că Dina nu avea o reputaţie prea bună, dar ce-mi păsa mie de asta, pentru că o iubeam şi restul erau vorbe, invidie, cretine cuvinte spuse de gura lumii. Prima zi trecu greu, ca şi a doua. Mă dusei cu nişte prieteni, mă culcai cu o necunoscută care mi se păru de o vulgaritate înspăimântătoare, râdea tare, deşi părea nu de tot ordinară, dar beţia la femei e un lucru îngrozitor. O părăsii repede şi pe urmă iar căutai ceva, dar nu se găsea decât borfet, ce mai rămăsese în Bucureşti în plin sezon, deşi trecuse de jumătatea lui august şi de la mare se întorceau cocorii bronzaţi, plini de avânt şi voie bună. Colindai grădinile, amicii mă găseau nesuferit, mă spovedii şi lui Mihai care

mă ascultă cu ochii lui trişti de basset şi-mi dădu sfaturi părinteşti: asta îmi mai trebuia! Dar dacă cumva mă simţeam în stare să mă sui în tren, îi găsesc la *2 Mai,* lucrând pe brânci, el în altă parte nu avea unde să-mi dea de lucru. Înţelegeam eu? Înţelegeam, dar eram trist...

Pe la începutul lui septembrie, când tot Bucureştiul avea un aer melancolic, cu trandafirii lui galbeni ce lepădau liric petale pe alei şi cu tramvaiele, galbene şi ele, şi dezolante, şi pline pe la prânz, cu cerul acela spălăcit, decolorat ca o cămaşă pe puncte, simţeam că plesnesc. O întâlnisem pe Corina, frumoasă de pica, bronzată ca aluna coaptă, cu un păr dat cu şampoane franţuzeşti, mă invita secret să fac ceva, dar eram scurs ca o zdreanţă, pe lângă noi treceau fete necunoscute, *purtându-şi sub nylon migdala crudă a sexului,* cum zice atât de frumos Saint John Perse. Nu le priveam decât dintr-o inventariere sumară, rece, nu-mi mai spuneau nimic.

– Ce fac băieţii la mare?

– Bine, lucrează...

Ştia unde bat şi-mi arătă un bloc:

– Nu urci până sus să-ţi dau ceva de băut, nu arăţi bine!

– Nu, mulţumesc...

Avea coapse frumoase, era plină în limita permisă, cu ceva de spumă de mare, râdea cu toţi dinţii şi părul ei mă înnebunea, era lustruit, lins parcă de limba unei pisici. Toată o provocare şi ar fi vrut să-mi facă un mare rău, dar eu rezistam.

– O mai iubeşti pe Dina? mă întrebă dezamăgită de refuzul meu, care o jignea într-un fel.

– Ce fel de vorbă mai e şi asta?

– Ei, lasă, parcă de ce ai plecat de la mare?

Nu negai, nu spusei nimic. Îmi întinse o mână parfumată şi mă privi drept în ochi.

– Când o să fii mai bine dispus, dă-mi un telefon, îl ştii?

– Da, minţii.

Dispăru în umbra unui hol de bloc. Rămăsesem singur pe trotuar, eram un cretin într-adevăr. O săptămână mai rezistai, făcând toate prostiile posibile. M-am plimbat cu fete nubile cărora le recitam din Rilke, le ţineam de mână şi voiam să le sărut cast, dar toate aveau gust de lapte, ceva le lipsea, uram totul, amintirea acelei veri şi amintirea mării, vila lui Ceamburu şi hotelul plin de soare, cu copiii de vis-à-vis şi sărutul sălbatic, şi nedumerirea Dinei că am făcut asta, jumătatea de indignare că am trecut peste pragul unei convenţii, dar cine fixase această convenţie?

Nopţile se lungiseră, aveau o langoare dulce, mirosea a fân cules cine ştie pe unde, poate pe la mânăstirile din jur, pe la Cernica, pe la Pasărea.

Închideam grădinile şi cârciumile şi mă prindeau zorile tot gol şi nebeat şi fără prieteni.

Da, ştiu bine, trebuia să capitulez, nu mai era nici o scăpare. Trebuia să mă urc în tren, să las grădinile cuprinse de teamă, şi casele de pe care cădea varul, şi automobilele ce poluau aerul cu mica lor răsuflare. Şi plecai la mare, trist, fără speranţă, bănuind că, dacă nu o voi face, voi muri de un plictis mai rău decât orice *plictis*...

*

Am sosit în Constanţa pe seară, oraşul părea curat şi acrisit, dispăruse mulţimea aceea agresivă a turiştilor, totul căzuse în melancolia sfârşitului de sezon. Pe terase chelnerii moţăiau de-an picioarele, nu mai era năvală la bere şi strigătele apocaliptice:

– Nu mă uita, nea Vasile, bagă şi 12 mici cu bateria respectivă!

Totul era potolit ca după un mare incendiu, Ovidiu tot mai gândea cu pumnul în barbă în piaţa aia croită anapoda şi am coborât să inspectez vila lui Ceamburu. Obloanele erau parcă bătute în cuie. Mi se părea că trecuseră zece ani de când locuisem acolo şi nu era nici o lună. Vrusei să sun la uşă, să stau de vorbă cu proprietarul şi să-i cer voie să privesc marea de pe terasă. Oare ce mai făceau lipovenii aceia? Mai cântau ei *Occi ciornia?* Peste toate trecuse un taifun şi urmele aventurii mele la mare parcă fuseseră îngropate.

Mă răzgândii şi pornii spre staţia de taximetre. Trebuia să ajung la *2 Mai* chiar în noaptea aceea. Coborâi strada Roza Luxemburg încet, ca într-un pelerinaj, privii balcoanele fără podele prin care cădeau beţivii noaptea, la lumina lunii, când uitau că nu au înlocuit scândurile şi ieşeau să tragă pe nări aerul marin, cercetai fiecare fereastră în acel amurg trist. Oraşul nu mai avea agresivitatea din vară, murea încet, la ora şapte fără un sfert, se scufunda în cumineţenia lui provincială. Zilele se scurtau, ce mă voi face eu acolo, în satul acela păduchios pe care nici nu-l văzusem până atunci?

Abia peste o bună bucată de vreme găsii un şofer dispus să meargă până la graniţă, cum zicea el, pe care-l atinsei bine de la început cu o sumă rotundă ca să nu mai aibă îndoieli metafizice. Îmi spuse că era nevoie de o autorizaţie specială, altfel mă opreau grănicerii la podul de pontoane...

Aveam. Mihai, pentru eventualitatea că mă răzgândesc, îmi vârâse într-un buzunar un fel de act cu ştampile, şi cu ce trebuia. Într-un ceas eram în faţa unui estuar nevăzut, păzit de sentinele. Ardeau numai două felinare roşii de semnal, treceau submarine spre un port, nu ştiam atunci ce se întâmpla exact, se auzeau fluiere şi se făceau semnale luminoase. Grănicerul îmi cercetă îndelung actele, privi fotografia buletinului, dispăru un sfert de ceas într-un fel de canton, probabil că vorbea cu cineva la telefon.

– Nu v-aţi ales o oră bună, spunea şoferul...

– Înţeleg, dar n-am venit să mă distrez aici...

În sfârşit, ceva se urnea, podul de pontoane care fusese refăcut după trecerea acelor vase nevăzute apăru înaintea farurilor maşinii. Mă însoţea un subofiţer suspicios, care mă ducea până în sat ca să fiu recunoscut de cei de la Expoziţia locală. Îi oferii ţigări, el luă una, fumă îngândurat, vorbi cu mine mai mult ca să-mi asculte accentul şi când ajunseserăm în faţa unei clădiri mai mari, luminată de o lampă chioară, coborârăm.

– Aici e Expoziţia, numai pe domnii arhitecţi să-i găsim...

Domnii arhitecţi erau în faţa cârciumii lui Taras, pe care aveam s-o cunosc mai bine în zilele următoare, vârâţi într-un fel de tranşee de pământ, acoperită cu viţă de vie. Un felinar chior arunca urme violete pe trotuarul improvizat. De undeva de aproape mugea marea de septembrie, încă nu îngrozitoare, încă nu tenebroasă, dar cu ceva străin de bucuria verii în ea. Dinspre nişte vii pe care nu le zăream veneau mirosuri dulci de strugure ce era copt şi trebuia cules. Foşneau salcâmii bătuţi de vântul dinspre mare. Ceva mătăhălos se ivise din şanţul acela de pământ şi se apropie de mine.

– Dumnealui este? întrebă subofiţerul.

– Dumnealui, zise Mihai Pooopescu, grasând şi îmbrăţişându-mă. Ce faci, Componist?

– Am venit...

– Bine ai făcut.

Îl luarăm pe subofiţer şi coborârăm în tranşeea de pământ. De aproape, lucrurile erau mai vesele ceva. Nu lipsea Dina, care stătea în capul mesei lungi, Tizu, mohorât şi surprins că mă reîntorsesem, plus juniorii aceia, acum negri ca smoala, în cămăşi impecabile, albe, strălucind în noapte. Lipsea Helga. Singura femeie de la această petrecere era Dina.

– Bună, făcu ea, sunându-şi brăţările.

Mă aşezai, căutând să n-o privesc multă vreme. Pe subofiţer şi pe şofer îi pierdurăm după un ceas, se îmbătaseră repede cu vodcă, Dumnezeu ştia cum vor ajunge unul la podul de pontoane şi altul la Constanţa.

Mihai discuta ceva cu un tătar ras în cap, care bea cot la cot cu muşteriii fără să lase impresia că se va matoli.

– Unde-l culci pe dumnealui? întreba din cinci în cinci minute amicul meu, trăgând din ţigara ieftină pe care o pufăia cu voluptate.

– Are babuşka loc pentru un regiment...

– Biine, să n-avem vorbe, că dumnealui e obraz gingaş...

– Se poate, coane Mihai? Se poate?

Şi dă-i cu un pahar pe gât, pe care şi-l umplu la loc, ca să aibă ce bea şi în spatele barului său. Taverna din care venea era un fel de magazie pescărească, duhnind de mahorcă şi trimiţând spre noi cântece stinse,

lipoveneşti. Nu se mai cânta în cor ca la Constanţa, intrau numai pescari tineri, îl văzui în scara aceea şi pe popa cel răspopit, un bătrân falnic, cu barbă albă, care trecu printre mese şi oferi la fiecare raci de mare şi un fel de râme roz, crevete, pe care nu ştiui să le identific atunci, care se mâncau ca nişte seminţe, strivindu-le între dinţi. Mai erau *civili,* cum zicea Dina, câteva femei bronzate, frumoase, uitate pe acest ţărm, cu soţii sau prietenii lor, ba strigând într-o dulce libertate, de la o masă spre altă masă, ba împrumutându-şi cutii de conserve şi sosuri englezeşti aduse de la *Athénée Palace* din Bucureşti. Sfârâia un grătar, totul părea frust şi ocult. În câteva minute fusei pus la curent cu lucrările. Trebuia să rămânem aici până la jumătatea lui octombrie, să încheiem treburile, şi după aceea, Maica Domnului, vorba lui Mihai. Vom mai vedea. Am să locuiesc cu ei în aceiaşi curte, într-o odaie a babuşkăi, personaj pe care aveam să-l văd puţin mai târziu, o lipoveancă slabă ca o scândură, curioasă şi energică, care mă duse, între două pahare, peste drum de cârciuma lui Taras ca să-mi predea locuinţa, ea ţinând un felinar şi luminându-mi drumul, eu trecând printre nişte oleandri uriaşi şi ascultând zgomotul salcâmilor care erau scuturaţi de vântul dinspre mare. Un miros de migdală amară şi de frunză de viţă de vie mă invadă. Locul îmi plăcu numaidecât, nu ştiu de ce.

Intrai într-un fel de cuşetă de vagon de dormit, adică într-o încăpere îngustă, lungă de trei metri şi lată de doi, cu o singură fereastră şi o uşă care dădea spre un cerdac. În lumina becului atunci aprins văzui mari ciorchini de struguri spânzurând deasupra capului babei, care mă măsura din cap până în picioare. Un pat, o masă şi un scaun, un lighean şi un reşou. Ca la o mânăstire, pereţii sclipeau abia spoiţi cu un albastru mineral, plini de icoane lipoveneşti şi de calendare de pe vremea ţarilor, pătate de muşte şi recondiţionate mereu ca să mai arate chipurile de patriarhi de pe la 1889. Podele lustruite cu ceară, vopsite în roşu, un tol frumos în culori stinse şi atât. Cerui să mi se pună hârtie albastră la fereastră. Femeia dădu din cap că a înţeles, primi bacşişul meu care o anunţa că ne vom înţelege şi mai bine şi îmi aduse o imensă carafă cu apă ca s-o am peste noapte, deşi se îndoia că voi mai avea nevoie de aşa ceva, oricum era bună a doua zi, dimineaţa...

Ascultai chiotele de la cârciuma de peste drum şi fâşâitul salcâmilor din curte. Petrecăreţii abia începeau să se trezească la viaţă. Era şi devreme, abia opt şi jumătate, mai aveam de grăpat şi semănat. Mă schimbai repede, îmi privii obrazul ras abia pe la prânz, mergea. Luai un pulover alb, învăţasem lecţia, pantalonii aceia dichisiţi de Dina, mă privii în oglinda coclită a unui şifonier pe care abia atunci îl identificai, aşezat pe un colţ al îngustei odăi. Nu arătam nici mototolit, nici ca Clark Gable, frumos.

Pe la miezul nopţii aflasem tot letopiseţul localităţii. Aici trăgeau cei aflaţi în divorţ, doctorii care plecau la mare cu câte o soră de caritate mai frumoasă

şi nu voiau să fie recunoscuţi de fiecine, le dădeau drept logodnice sau verişoare celor curioşi, dar nimeni nu era curios în *2 Mai*, pentru că toţi aveau ceva de ascuns şi nu era bine să se vorbească. „Insula pinguinilor", zicea Mihai din ce în ce mai vesel, trăgând din ultimele *Mărăşeşti*. Taras se încinsese bine şi îi căra ca pe nişte saci pe lipovenii care întrecuseră măsura. Îi arunca în şanţul din faţa grădinii şi de acolo cei azvârliţi afară din paradis erau culeşi de nevestele care-i aşteptau în întunericul de peste drum, mâhnite, îngrijorate, scotocindu-i prin buzunare ca să mai strângă ceva bani, dacă mai era cazul. Ei se lăsau târâţi acasă ca nişte bagaje, câte unul se mai încăpăţâna să se întoarcă, dar era împiedicat cu blândeţe. În grădina lui Taras, necunoscuţii se rătrăgeau şi ei fără să salute, din discreţie, având aerul că se află la Miami, nu la graniţa Bulgariei. Aveau un mers şovăitor, făceau semne cu palmele la gură amicilor care abia se vedeau sub frunzişul eternicei grădini.

Închisesem multe birturi, îmi era dat să-l închid şi pe acesta. La patru dimineaţa abia ne târârăm peste drum. Se anunţa o zi limpede, tristă, de septembrie, dar noi o ghiceam numai după lumina tulbure ce sosea de undeva, deocamdată vag, abia deslușind silueta lungului sat, aflat pe marginea mării.

Se băuse în cinstea sosirii mele şi, de ce să n-o recunosc, se cam întrecuse măsura. Cei tineri, mai puţin rezistenţi, dăduseră în primire mai devreme, dormeau ca pruncii de vreo două ceasuri. Erau bine crescuţi şi, când simţiseră că puteau să se facă de râs, se strecuraseră fără să ne dăm seama spre locurile de campare, lăsând magnetofoanele lor cehoslovace să cânte uşor pe scaunele de fier, parcă uitate acolo fără scop. Nu schimbasem cu Dina decât câteva fraze. Nu părea curioasă să afle de ce mă întorsesem. Toţi cei de la masă, câţi mai rămăseseră, ştiau de ce venisem la *2 Mai*. Ciudat, Tizu nu se arăta ostil, era mai mult mâhnit de un lucru pe care eu îl ghiceam demult. De fapt, mă simţeam îngrozitor de prost în faţa acestui om, dar o nerușinare, îmbinată cu o disperare neretinută, mă mânase într-aici, nu aş fi putut trăi în Bucureştiul aceluî an cu nici un chip, trebuia să mă întorc, să-mi beau până la capăt paharul. Şi Dina ştia asta, mă privea lung, în tăcere, îi simţeam privirea grea pe obraz, avea în ochi tot triumful pe care-l simte dresorul când tigrul i se târăşte la picioare. Zâmbea vag unui gând numai de ea ştiut, zornăia din brăţările metalice şi se prefăcea că-l ascultă atent pe Mihai, care povestea câte case se desfăcuseră în vara aceea în Bucureşti şi cine cu cine se încurcase, că ştia el cât *e de defectulită* cu doamnele bucureştene, care *n-au stare, bă, Componist, nu au stare!* Se punea la cale o mare partidă de bridge pentru sâmbătă, când trebuiau să sosească de la Bucureşti întăriri puternice: Teddy şi ceilalţi, Helga şi Tonny, Corina şi toată trupa, plus ceva *şobolani* noi, abia intraţi în serviciul *Reginei ostrogoţilor*, pentru că, nu ştiam eu, dar nici ei, în

exil, la malul mării, nu dormiseră, şi aveam să văd ce frumoasă expoziţie făcuseră, dar o mai lungeau, că era mai bine la mare decât în împuţitul acela de Bucureşti, unde mai pui, îngâna Mihai Pooopescu, că *vremea trece, leafa merge, noi muncim cu spor,* vorba cântecului...

La unsprezece eram în mare. Plaja părea sălbatică, neîngrijită, treceau grăniceri din sfert în sfert de oră, mereu privindu-ne ca pe nişte naufragiaţi în spaţiu, căzuţi cu paraşutele aici la *2 Mai.* Tizu mă dusese la Şcoala aia care arăta ca o gară şi-mi arătase exponatele, dispuse pe panouri în vreo şase încăperi. Era vorba mai mult de un orgoliu local, cineva voia să creeze impresia că aici este o Florenţă a artiştilor dobrogeni şi se studia posibilitatea ca această primă manifestare să devină permanentă, deşi nevoile şcolarilor erau mai presante, şi clasele, după părerea mea, trebuiau golite încă la 1 octombrie, când începeau cursurile. În sfârşit, îi privea, noi fuseserăm plătiţi, totul era gata, rarii vizitatori erau surprinşi, spunea Tizu, de tablourile naive pictate de nişte pescari, dar tocmai curiozitatea făcea preţioasă această colecţie necunoscută şi ciudată. Ne întoarserăm pe plajă şi o găsii pe Dina înconjurată de tinerii văzuţi cu o seară înainte. Pe doi îi cunoşteam: unul era Costin, al doilea, vânătorul subacvatic, cu un nume care aducea a Brâncoveanu sau aşa ceva, şi el arhitect, şi el aflat în şuşă, în trupa lui Mihai, dar pe al treilea chiar că nu aveam de unde să-l iau. Erau toţi frumoşi, bine crescuţi, cavaleri servanţi la modul cum concepea Dina acest titlu. Eu nu eram decât un *outsider,* totdeauna un *outsider,* aşteptând să câştig vreodată, la un cap, locul întâi...

– Ce faci? mă întrebă mai târziu, când ceilalţi se duseră în mare.

Era o dimineaţă când trebuia să te sfârşeşti de tânjeala verii; nu frig, nu soare violent, ceva ce-ţi vorbea despre moartea anotimpului cel mai frumos: Un dig alb, de piatră, un far mic ca într-un film de amatori, fără grăniceriі care treceau cu aere războinice pe buza umedă a ţărmului mâncat de valuri şi marea violetă, lentă, parcă nemişcată. Ceilalţi strigau din apă în frunte cu Mihai, care sărea şi o făcea pe *Delfinul Flipper.*

– Prost, îi răspunsei eu, privind mătăniile cu care se juca.

– Deci te-ai întors? Deci te-ai predat?

Mă privi drept în ochi.

– Spune-i cum vrei... Dar să nu mă laşi să înţeleg că-ţi produc milă, pentru că asta nu suport. Îmi vine foarte greu să stau aici cu Tizu şi cu Mihai şi cu adolescenţii ăştia...

– Ei, nu-i mai minimaliza atât, au şi ei destui ani, nu sunt nişte mucoşi. Şi, apoi, sunt atât de drăguţi, nu crezi?

– Foarte drăguţi, acceptai. Te-aş ruga să mă ajuţi...

– O, şi ce aş putea să fac pentru tine?

– Ştiu eu, să nu mă bagi în seamă, să te faci că nu exist...

– Vorbeşti serios?
– Foarte serios.
– Atunci ce mai cauţi aici?
– Vrei o declaraţie de dragoste? În ce stil?

Scormoni nisipul şi-l lăsă să-i curgă printre degete. Apoi găsi o scoică frumoasă, roză, ca o unghie de înger, cu ceva lustruit şi cosmic în ea.

– Uite, ţi-o dau ţie. Dar mi-o plăteşti. Scoate un bănuţ...

Venisem în slip, nu aveam nimic la mine.

– Bine, diseară la masă mi-l dai, dar să nu uiţi, că nu-mi plac bărbaţii care rămân datori.

Mă măsură ca pe un rac mort, eşuat în nisipul acela aspru, bătut de vântul mării. Dunele arătau lunar, aveau trepte şi se auzeau trist mărăcinii loviţi de briză.

– Nu înotăm?
– Ştii că nu-mi place.
– Eu totuşi o să mă duc după ei...
– Crezi că ne-au lăsat singuri, intenţionat?

– Poate, spuse ea, şi-şi aşeză casca de cauciuc pe cap. O privii cum alerga spre mare, leneş, parcă încălzindu-se pentru înot. Neagră toată, subţire, cu părul scurt ascuns de cască. Plonjă într-un val nebun, plin de spumă, şi îmi făcu după aceea semne din mare, sălta deasupra valurilor, se arunca cu faţa sub tăvălugul de spumă şi iar se ivea deasupra, strigând ceva, de bucurie.

Mă furişai în grădina babuşkăi şi furai struguri. Erau galbeni şi parfumaţi, cu un gust dulce amărui. *Afuzali,* parcă aşa le spunea, sau mă înşel eu. Cărai câţiva ciorchini uriaşi într-o sacoşă şi întinsei ofranda pe pânza ei tărcată, de in.

În spatele acelor grădini pline de parfum se auzeau glasuri de femei, strigându-se prin viile pitice din apropiere. Începuse culesul, copiii alergau şi ei cu coşurile pline spre locul de depozit, undeva se aprinseseră cazanele pentru ţuica de casă. Fumuri galbene se ridicau deasupra mării, dar vântul le spulbera şi cerul rămânea tot înalt, de un azur desăvârşit. Treceau nişte traulere cu un mers de melc, abia târându-şi pântecele de metal spre Constanţa, dincolo de farul cretos, abia distins în albeaţa amiezei ce se înstăpânea.

Până la venirea *şobolanilor* de sâmbătă, Mihai ne organiză o masă pescărească la cherhanaua din sat, unde am sorbit cea mai oribilă ciorbă de peşte din viaţa mea, ceva ce nu avea nici un gust şi pentru care unii şi-ar fi dat şi haina de pe ei, pe urmă am mers la Vama Veche şi-am tras un chef cu grănicerii, dormind pe ţărmul mării în corturi, pe un frig de ne-am săturat de campat în mijlocul naturii, ascultând toată noaptea mugetele sălbatice ale mării într-un golf circular, eu pândind până în zori clipa când un val mai mare

va curăța semicercul de nisip și ne va îneca pe toți, fapt care nu avu loc din motive binecuvântate. Ochii îmi erau cârpiți de nesomn, cerul la cinci dimineața rachiu unui soldat pentru că simțeam că mor de frig, și când o luarăm spre casă, abia pe la prânz, cu un jeep, binecuvântai micul nostru sat, plin de flori și de o ploaie galbenă de frunze de salcâm, care cădeau într-o migrare lentă peste acoperișuri. Taras ne făcu mizerie pentru că-l trădasem, ne băgă apă în vodcă și ne încărcă nota de plată. Vilegiaturiștii se răriseră în câteva zile, văzând cu ochii. Un curent rece, care pătrunsese adâncul mării, îi goni și pe ultimii supraviețuitori. Noroc cu Helga și cu Teddy și cu Tonny, care împrospătară atmosfera moartă de aici cu vești zguduitoare de la București, unde era o căldură să-ți bați copiii, și lumea se ducea la strand ca vara, că nu se mai pomenise un asemenea septembrie, plin de zăduf, mai murise careva din cunoștințele lor, îl știam cu pe Cutare? Nu-l știam, ne lăsase, era ceva de spaimă, căldura îi omora pe cardiaci, care nu stătea la umbră, dădea în primire. Se încinse și faimoasa partidă de bridge pe masa primitivă a babușkăi, care ne aducea guvizi și ni-l arăta mereu pe popa acela de 80 de ani cu care trăise în concubinaj mai bine de 25 de ani, cu știrea soțului, pe care nu-l mai ajuta câinele și n-avea ce le face. Râdeau, complice amândoi, doi bătrâni care se mai țineau bine, cu fețe bătute de vânt, arătând mai puțini ani decât aveau în realitate, senini, cu acea împăcare în privire a celor ce nu au cerut mai nimic vieții. Pentru mine, zilele astea erau atroce. Nu rămâneam singur cu Dina decât puțin și ea profita sau mi se părea mie. Îi propuneam să fugim la Constanța sub un pretext oarecare, dar declara că ideea mea l-ar mâhni pe Tizu și era mai bine să ne vedem de treburi. Îmi strângea mâna pe furiș, ba chiar, dacă era adevărat, ne sărutam în drum spre bucătăria babușkăi, sub pretext că aduceam mâncarea pentru toată lumea, profitând de întunericul curții neluminate. Totul era o joacă primejdioasă și Mihai mă privea cu o întristare evidentă, simțind tot ce se petrecea cu noi. Timpul nu vindecase nimic, dimpotrivă. Helga mă luase în primire încă de la sosire:

– Să știi că te spun lui frati-meu...

– Nu ai decât.

– O să te calce în picioare, ți-o repet. Nu-l cunoști. A aflat, și nu de la mine, că te-ai întors aici...

– Puțin îmi pasă, să poftească...

O ură fără margini încolțea în ochii ei. Nu pentru că mă iubea, pentru că nici ea nu mă iubea, era numai succesul Dinei care o înfuria. Încercase totul în cele câteva zile cât stătuse printre noi: voise să intre peste mine, noaptea, dar eu mă încuiasem bine, nu mai eram cel de la vila lui Ceamburu, mi se părea că trebuia să ispășesc totul, să sper, să pândesc o întâmplare mare ca să mă ajute, dar vremea trecu și nu se întâmplă nimic. Devenisem mahmur,

prezența celorlalți mă irita, dar ne suportam cum puteam, ne salva cârciuma lui Taras și marea, dimineața, acel aer de sfârșit de sezon pe care-l mai avea septembrie. Zilele se scurtaseră, priveam vapoarele turcești sau grecești care luau drumul spre larg, vremea se asprise, abia pe la prânz mai puteam să ne mai perpelim puțin la soare, bătea un vânt rece, rareori se mai putea intra în mare. Apa devenise un cavou imens, albastru, deasupra căruia numai pescărușii mai zburau lent, plonjând cu furie în valuri.

*

Către sfârșitul acelui septembrie de pomină, ne aflam la Constanța, în vila lui Ceamburu. Expoziția de la *2 Mai* fusese strânsă în grabă și transportată la Constanța, cum era și rațional să se întâmple, Ministerul Învățământului revendicase spațiul destinat școlarilor și singura soluție era să ne apucăm din nou de treabă și să montăm totul în vechea noastră Expoziție din câmpul unde se țineau Moșii și se instalau din aprilie circurile de la București sau de la Budapesta. Câte zile ne trebuiau? Nu mai mult de zece, dar o lungirăm puțin, pentru că vremea era încă frumoasă și ne plăcea orașul pustiu și trândăveala. Iată-ne, așadar, lăsându-l pe Taras cu bețivii lui pe care-i căra seara afară din taverna plină de fum și-i lepăda în șanțul din fața cârciumii ca pe niște saci de cartofi. Babuška ne condusese până la jeepul cu care ne cărarăm bagajele și mai privirăm cu toții salcâmii despuiați acum de frunzele lor galbene și marea pustie, pe care numai pe la amiază mai puteau fi zărite draglinele greoaie. Fusese frumos, viile erau culese de-acum, doi lipoveni căzuseră într-un cazan cu spirt medicinal și se înecaseră, beți morți, îi înmormântaseră cu popă și cu mari bocete chiar în ziua plecării noastre. Nu aveam să știm că peste trei zile, la *Trei papuci,* Tonny avea să fie luat și el de un val și înecat și că vom jeli la fel. Deocamdată, plecarea din *2 Mai* nu avea nimic tragic în ea, ne-am salutat cu grănicerii, podul acela făcut din pontoane s-a deschis și s-a închis pentru ultima oară în fața noastră, am trecut peste punțile șubrede care pârâiau de credeam că o să ne trezim la fund, și am intrat triumfători în Mangalia, gonind după aceea pe lângă marea pustie, privind cu melancolie la dezolarea localităților uitate de toată lumea, la stațiile de benzină în fața cărora moțăiau *pompiștii* cu căștile lor galbene, fără nici un haz acum.

Voiserm să ne ducem la hotel *Metropol,* dar lui Tizu îi veni ideea să cerem iar azil domnului Ceamburu. În definitiv, mai erau câteva zile de stat, hotelul acela era prea de tot zgomotos, așa că încercarăm. Profesorul ne primi ca pe niște vechi prieteni, cu exclamații și îmbrățișări. Se putea să nu facă el atâta lucru pentru noi? Odăile puteau să fie cam reci noaptea, în acest anotimp întârziat, dar dacă era cazul putea să aprindă și focul. Ce bine fusese astă

vară cu noi, acum se plictisea cu baba lui, cum spunea, arătându-şi nevasta care sosise şi ea de pe la rubedenii, ia să scoată el rachiul acela de casă şi să bem...

Ne instalarăm în vechile odăi, privii peştii care abia se mişcau în acvariile lor, nu ştiu ce sentiment de nesiguranţă mă încerca. Voiam cu toţii să reeditărn ceva ce se petrecuse de-acum, reîncălzeam o ciorbă stătută, nu ştiu de ce. Ne prefăceam că suntem veseli, glumele noastre păreau nesărate. Cei trei tineri cavaleri servanţi păreau cam plictisiţi de rolul lor prelungit şi nu mai aveau reflexe parcă, erau stângaci, mahmuri, să nu fi existat Mihai cu poveştile lui mereu noi, mă duceam dracului, fugeam la Bucureşti şi-i lăsam tuţ pe toţi cu expoziţia lor cu tot...

Sezonul se sfârşise cu adevărat demult, trăiam din nişte amintiri. Mie, sosirea în oraş îmi lăsa o libertate mai mare, puteam pretexta că mă duc cu Dina după cumpărături sau la un film la care Tizu nu avea chef să meargă sau la un meci de fotbal, pentru că începuse campionatul şi ea era amatoare de spectacole violente. Oricum, nu mai exista suspiciunea aceea de la *2 Mai,* care devenise insuportabilă de la un moment dat.

Sosi sâmbăta, dinaintea ultimei săptămâni la mare. Helga şi Teddy se iviră cu un tren de prânz, aducând ultimele ştiri din Capitală. Sora *Maurului* era palidă, avea nu ştiu ce nelinişte, vădită în tot ce făcea. Ar fi vrut parcă să-mi spună ceva şi nu îndrăznea. Bău jumătate din sticla de rachiu a lui Ceamburu şi când se îmbătă puţin mă trase deoparte.

– Mâine vine Grieg...

– Şi dacă?

– Ar fi bine dacă nu te-ar mai găsi aici.

– De ce?

– S-a hotărât s-o ia pe Dina cu orice preţ.

– Şi Tizu ce-o să zică?

– Este o chestiune veche între ei doi...

– Cunosc, eu sunt al treilea, intrusul... Nu voi pleca.

O vedeam printr-o oglindă pe Dina, care ghicea ce-mi spusese Helga. Pălise. Brăţările ei de argint vechi, cu încrustături armeneşti, sunară a alarmă. Tizu o privi peste cărţile de joc pe care le avea în mână. Ceamburu jubila, câştiga la partida de pocker începută cu un ceas mai devreme. Mihai fuma şi aruncă un valet pe masa de joc, cu un aer absent sau numai prefăcându-se absent.

– Ce faceţi, fraţilor, o punem de mămăligă, ori n-aveţi chef de joc?

Teddy era şi el caciolit rău de tot. Ne aflam la trei zile după înmormântarea lui Tonny, nu ne era moale deloc, făceam ce făceam şi aduceam vorba despre modul stupid în care sfârşise.

Mai târziu puţin, când reuşii să rămân singur cu Dina pe terasă, o întrebai:

– Ai aflat?
– Da.
– Şi?
– Ce să-ţi răspund?
– Vine tot cu roşcata aia, a lui, pe şaua din spate, cum ar aduce un cauciuc de rezervă?
Mă privi cu o ură intensă şi nu-mi răspunse.

*

Îngerii iadului nu sosiră la prânz, cum bănuiam eu şi ceilalţi care, în afară de Tizu, erau preveniţi de ceea ce avea să urmeze. Veniră când întunericul căzuse de-a binelea şi eu credeam că ceva îi împiedicase să ajungă până aici, speram că se răzgândiseră, la drept vorbind, nici nu înţelegeam de ce *Maurul* nu mai răbda încă 7 zile, pentru că atât mai aveam de stat aici, şi, acolo, în Bucureşti, era puternic, nu mai putea întâmpina nici un fel de obstacol în faţă, ar fi putut face ce vrea, dar multe lucruri sunt inexplicabile în lume. Stam, deci, cu toţii pe terasa vilei lui Ceamburu şi ascultam corurile ruseşti ale lipovenilor care se îmbătaseră, ca în orice sâmbătă seară, şi se pregăteau să se arunce pe plajă de pe cerdacul casei în formă de iurtă. Era o noapte fără lună, puţin înnourată, fără vânt. Marea părea moale ca o batistă, abia foşnea, rar. Portul *Tomis* părea un amfiteatru plin de enigme; parcă în restul oraşului toţi oamenii muriseră pe neaşteptate, asfixiaţi de un suflu nevăzut. Atunci, de undeva, din creierii mei, izbucni un sunet ciudat, uniform, ca bătaia de aripi a unor gâze de metal ce ar fi invadat cerul nocturn. Zgomotul creştea, apropiindu-se, avea ceva rău în el, păcăneau ţevi de eşapament cu tobele scoase şi ştiui că erau *ei*. Îşi aleseseră această oră de început de noapte tocmai pentru a fi mai fioroşi, reflectoarele BMW-urilor luminau de-acum strada Roza Luxemburg. Din balcoanele acelor case ocrotite de un întuneric putred, probabil că acum cădeau beţivii care uitaseră că nu mai există podele dincolo de uşile ce dădeau spre mare. Oraşul vuia de claxoane, se părea că marţienii au năvălit în această paşnică aşezare omenească. Nu erau mai mult de cinsprezece, ca de obicei, dar ştiau să facă zgomot. Ulităle de piatră repercutau, ca nişte goarne, zgomotele eşapamentelor. Un fum verde de gaze se ridica în lumina de apocalips a reflectoarelor. Mica piaţă din faţa casei Ceamburu se luminase ca o scenă. Proprietarul se trezi primul, Mihai vru să ţină echilibrul acestei frici, ivite pe neaşteptate, nu mişca de la masa de joc pe care nu o părăsise de două zile. Tizu nu avea acrul că înţelege ceva. Bea numai pahar după pahar, cu o repeziciune care voia să mă convingă şi mai mult că ţinea să fie calm, dar nu reuşea decât cu ajutorul alcoolului. Dina

încremenise în fotoliul ei de rafie privind marea întunecată care tăcuse de tot.

Circul mișcător de motociclete grele făcu un tur al pieței, ambreind înfiorător. Căștile plumbuite luceau sinistru în lumina becurilor sărace, ochelarii de plexiglas, fumurii și stranii, sclipeau în bătaia reflectoarelor. Trei minute nu se auziră decât motoarele. Pe urmă se făcu tăcere. În fața vilei se formase un semicerc. Numai ghidoanele și reflectoarele aprinse mai vorbeau despre prezența amenințătoare a rockerilor. Helga tremura lângă mine.

– Ce ți-am spus? șoptea din când în când, și-i simțeam sânii mici sub puloverul de lână. Acum o să înceapă o scenă ca în povești. S-au mai bătut odată...

– Tizu nu se va bate, pentru că e beat mort, îi spusei printre dinți.

– Da, dar ambiția lui nu s-a îmbătat, e mai trează decât oricând...

Tăcerea continua, amenințătoare, și tocmai de aceea simțeam că-mi plesnesc nervii.

De jos se auzi în sfârșit vocea *Maurului.*

– Tizule! Tizule! Ieși pe balcon, vreau să-ți spun ceva...

Nu se auzi nimic. Îl vedeam pe *Maur* în haina lui neagră de piele. Își aruncase ochelarii peste cască. Avea cizme lucioase, negre, lungi până peste genunchi, părea într-adevăr un demon al nopții, un demon mecanizat, făcând corp comun cu monstruoasa sa mașină.

Se aprinseră din nou reflectoarele și *îngerii* începură să claxoneze dement. În balcoanele caselor din jur se și adunase o lume necunoscută, care privea totul ca la teatru. Umbre agitate, femei și bărbați, copii ce nu apucaseră să se culce pentru că era cam devreme. Ciudat, nu se ivea poliția.

Se făcu iar o tăcere lugubră și se auzi pentru a doua oară vocea *Maurului:*

– Tizule, am venit s-o iau pe Dina. Aruncă-i lucrurile și trimite-o jos, m-auzi?

Jocul de pocker continua mecanic. Ceamburu, și Teddy, și Mihai aruncau cărțile pe masă, rigizi, cu gesturi automate.

– Simt că într-o zi o să-l omor pe individul ăsta, scrâșni atunci Tizu.

Mă aflam în ușa care da spre terasă. Vedeam și odaia lui Ceamburu, cu oglinzile ei, și masa de joc, cu cei patru oameni luminați de o lampă cu abajur, dar și piața din fața vilei, măturată de reflectoarele motocicletelor.

– Tizule, pentru ultima oară îți cer să-i arunci lucrurile și s-o lași să coboare...

Atunci bărbatul acela ridică privirile și o căută pe Dina. Ea sta nemișcată cu fața spre mare, numai umerii îi tresăltau puțin. Plângea probabil. Avea pe umeri o broboadă albă, pe care nevasta lui Ceamburu i-o așezase în jurul gâtului, în timp ce se petreceau toate aceste lucruri.

Tizu se ridică, aruncând cărțile, și vru să treacă peste pragul ușii, în care mă găsi pe mine.

– Rămâi, îi spusei, cu o decizie care-l surprinse.

– Dar tu cine mai ești, ca să-mi dai mie ordine?

Mă lovi pe neașteptate cu destulă forță, în plex, dar rezistai.

– Rămâi, îi repetai.

– De ce te bagi?

– Rămâi! îi spusei pentru a treia oară, abia te mai ții pe picioare.

– Ce vrei să spui? răcni el și mai mă lovi o dată, de data asta în ficat.

– Dacă nu te astâmperi te culc cu doi pumni, rămâi, ai auzit sau nu?

Nu mai apucă să mă mai lovească încă o dată. Îl trimesei la podea cât era de lung. Helga vru să mă împiedice să cobor scările, dar era prea târziu. Din câțiva pași mă aflam în mica piață, în lumina reflectoarelor nemiloase, care mă orbeau. Auzii ambreiajul motocicletelor și-l văzui pe *Maur* aruncându-și haina de piele și coborând de pe *BMW*-ul lui.

– Vasăzică asta era, spuse el, și veni spre mine. Se auzeau infernal din nou claxoanele motocicletelor și motoarele și eșapamentele care umpleau aerul cu un gaz înăbușitor. Rămăsese în tricoul lui, roșu, mulat pe corp, arăta ca un atlet superb, cu mușchii de rugbist, cu fața aceea impenetrabilă, cu părul cârlionțat și cu un zâmbet trufaș pe buzele uscate de furie. Îl vedeam bine ca sub o lupă, cum îi vedeam pe toți cei din jur, ascunși totuși de umbra nopții și de violența luminii motocicletelor care mă orbeau. Se făcu brusc o tăcere ciudată în jur, ne auzeam pașii, înaintând unul către celălalt.

Urmă după aceea o singură secundă de șovăire. Ura din ochii noștri vidase aerul acelei mici piețe, l-aș fi ucis atunci, cu siguranță, dar se întâmplă lucrul cel mai neașteptat cu putință. Cineva mă strigă din spate și realizai într-o scurtă secvență că pierdusem totul.

– Nu, fără bătaie!

Era Dina, în dangarezi, cu o haină de piele, tot neagră ca a *Maurului*, în micile ei cizmulițe, lucind în lumina crudă a reflectoarelor. Avea în mână o mică valijoară, un sac de mână polonez cu un vultur bicefal, negru și el, purtând pecetea unui magazin. Totul se înregistra în mintea mea cu o viteză uluitoare.

Îi simții mâna pe umăr, strângându-mi omoplatul, cu prietenie, cum ai duce la gară pe un amic pe care o să-l vezi foarte târziu sau niciodată. O mai privii lung, ochii aceia negri, de miop, erau goi, dincolo de lucirea lor moartă nu exista nimic pentru mine.

Ea aștepta acest moment, îl premeditase, nu ar fi avut altfel timp să se îmbrace atât de repede în costum de croazieră, să-și ia micul bagaj. Totul era infernal de adevărat. *Maurul* îmi întorsese spatele și se suise pe motocicleta lui care sforăia măreț, de-acum.

– Gata, Dina? mai întrebă posesiv, ca un actor de seriale.

– Vin...

Mă mai privi o dată cu o scurtă recunoştinţă, care era mai rea decât orice lucru, şi fără să-mi întindă mâna se sui în spatele *Maurului* cu un gest familiar. Văzui cum îi aşază braţele pe umeri, auzii pornirea comună a motocicletelor şi motoarele rulând îngrozitor spre centrul oraşului. În mica piaţă se făcu un întuneric de neînchipuit. Doar sub lămpi se mai ridica un fum de gaze de eşapament, verzui ca luciolele sau sufletele morţilor.

Dina alesese...

Intermezzo

În vremea din urmă călătoream foarte mult. Sosea la mine câte un domn din aceia politicoşi, poate că îl uitasem, poate ne întâlnisem în subsolurile cenuşii sau prin teribilele ascensoare care coborau cu scrâşnete, în cutia lor toracică plină de cabluri şi de răcoare, spre birourile fără ferestre, pline numai de lumina reflectoarelor. Acum, băieţii se schimbaseră, purtau cămăşi albe şi costume bine călcate, sunau, aşteptau, nu se impacientau, dacă aş fi fost femeie, mi-ar fi adus şi flori, salutau de parcă îi crescuseră mămicile lor la Oxford sau la Cambridge, aveau *smile*, surâdeau din toate organele lor şi din toate cele, se înclinau uşor şi aşezau un plic pe masă:

– V-am adus paşaportul!

– Bine, lasă-l acolo...

Căutau să intre în vorbă, câte unuia chiar îi dădeam câte un whisky, nu mai semănau, unii se pricepeau chiar la arhitectură, povesteau detaşat, în treacăt, despre funcţionalitatea oraşelor şi despre perspectivă, despre policentrism şi cartierele satelit, despre necropolele antice şi necropolele moderne, cloacele descoperite, şi aşa mai departe, era o plăcere să ştii că nu dormiseră nopţile, că-i chinuise careva să le dea o faţă mai lustruită şi poate toate aceste lucruri asimilate mai cu voie, mai fără voie, îi umanizaseră. În sfârşit, lăsau paşaportul acela cu coperţi tari ca un caiet din copilărie, plin de ştampile, şi alături biletele de avion sau de tren şi un teanc de bani, dolari sau lire sterline, proaspeţi, mirosind frumos ca liliacul, sau lire turceşti, sau drahme şi mă trezeam în aeroporturi, printre reflectoarele ametitoare, în haloul nopţilor de vară, în zbârnâitul infernal al reactoarelor, privind absent feţele standard ale stewardeselor, cu privirea lor impersonală, cu gurile zâmbitoare, la centimetru, cu mereu guma de mestecat şi instrucţiuni în caz de aterizare forţată şi alte chestii, tot prologul călătoriilor, nu lipsite de risc. Cum zicea Camus: *frica e preţul călătoriei*, şi aşa mai departe, şi pe urmă răsfoiam reviste în culori de caramele, pline de dame cu rochii nemaipomenite, şi poşete, şi pantofi, şi blănuri, cu bătrâne clădiri stil, în planul doi, cu peluze, şi cu toată aparatura civilizaţiei ăsteia. Mai erau şi câini, şi preţuri,

alături, scrise neglijent, pentru oamenii cu bani, graşi, suficienţi, cu părul gominat, cu *Rollsurile* lor, cu *Chevroletele* şi cu *Forduriie Mustang,* cu femeile lor în cârd, cu fiicele, rudele şi nepoţii şi toate, bucătării ca nişte farmacii, şi aspiratoare, şi mobilă de toate gusturile, treceau orele, veneau escalele, aerogările frumoase, reci, impersonale, şi lumea înghesuită pe scări rulante ca într-un revizuit Purgatoriu în care nu lipseşte aerul condiţionat, tonomatele şi curvele de lux, târând după ele peşti tineri şi neosteniţi, ori vreun babac, plin de trabuce şi geamantane, de cecuri şi gâfâituri. Dar vorba Lucyei Tantamount, mie nu-mi plăceau, *ni les tapettes, ni les gousses.* Pe la Roma sau pe la Viena se urca şi câte un marchiz Saint Loup en Bray, blond, sclipitor, cu mutră de jucător efeminat, dar într-o ediţie ceva mai recentă, adică cu neglijenţă de ultimă oră, citind *Times*-ul la rubrica bursei, absent, privin- du-ne pe toţi, nu numai pe mine, pentru că şi eu sunt scârbos când trebuie, ca pe nişte rahaţi cu care e obligat să coexiste două ceasuri, până cobora el ca să viziteze niscai prieteni sau vreo amantă care-l aştepta cu tot cortegiul de rude, pe terasele pentru public unde lumea se uită la avioane ca la un turf de animale mecanice. Prin toată această civilizaţie astenică, uscată şi fără personalitate, mă strecuram cu ostenceală, cu un ochi indiferent, aproape invidios. Nu urâsem pe nimeni pentru că reuşise, nu cunoşteam acest sentiment, dar când am organizat la Lausanne o expoziţie, am simţit acut sentimentul scârbos de inferioritate dintotdeauna. În Elveţia, şi mai ales în sătucul ăsta cu lacul Leman şi cu câteva relieve şi cu amintirea doamnei de Staël, nu mă simţeam ca în Grecia, obligat de atmosfera istorică la reflecţii, mereu bombardat de memoria mea sau de comentariile lui Filip Mesiodax care, cum auzea că am primit paşaportul, se şi înfiinţa ca să-i dau o masă şi să-mi arunce toate rămăşiţele lecturilor proaspete: că Moore zisese că Parthenonul decăzuse de la starea de operă arhitecturală la aceea de sculptură, şi asta numai din cauza distrugerilor suferite, care au permis să fie ciuruit de lumină. Şi dă-i cu aforistica, şi cu invenţiuni pe teme cunoscute, şi cu icre, şi cu discurile pe care şi le alegea: Vivaldi, Bach (nu se putea să lipsească) şi Corelli, şi iar cu vorbe, şi cu icre, şi cu whisky *Johnny Walker,* îmi golise un raft şi nu mai termina. Dar la Lausanne, deşi începutul fusese prost, mi s-a întâmplat un lucru interesant, o să vă povestesc, cum mi-o veni la gură, că am multe de spus şi nu pot să le zic oricum, trebuie nitică punere în scenă. Deci, m-am suit într-un tren şi am străbătut jumătate de Europă, era o primăvară cam cufurită, cu ploi multe şi frig, şi cu priveam Tirolul de la fereastra vagonului de-a întâia, călătoream cu un fel de comisar al expoziţiei, cu care mă îmbătasem de câteva ori şi cu care jucasem şi rugby cândva, când eram mai tineri. El părea absorbit de cifre şi de calcule, eu nu

aveam decât să distribui tablourile pe pereți într-o oarecare ordine, și pentru mine asta era un fleac. Nu se lega nimic între noi, cu veneam de unde veneam, el lucrase în alt sector, se căsătorise bine, cu fata unui șțab, îmi arăta o prietenie spartă ca un *puzzle*, mă făceam că nu bag de seamă, mă atrăgea mai mult peisajul, dar și ăla era o mizerie, natură coafată, sate trase cu linia, noroc de vechile turle ca niște cepe verzi, plutind în ceața de dimineață. Era ca la un naufragiu, totul dispărea și apărea, soseau spre noi văi și felii de munți și se mai vedea și niță zăpadă, cum ai da cu bidineaua ca să iasă ceva, nu-mi plac, domnilor, ce să fac cu astfel de alcătuiri în care omul a dres și și-a băgat nasul că nu mai recunoști nimic din natură, și cădeau sub geamurile expresului și niște halte frumoase, dichisite și ele ca niște prostituate din fața hotelului *George V*, cu firme și neon și hamali lustruiți, propagandă, nu mai aveau nimic omenesc, totul mergea pe roate, trenuri electrice, tot dezmățul bandelor rulante care cărau pe șoselele lor, ca de material plastic, averi și lucruri de contrabandă, nimicuri și cărți, fleacuri și parfumuri, răsunau clopote și lovituri repezi de macaze electrice, trenul iar se urnea și ne plimbam prin țara asta ca printr-un decor. Când am coborât la Lausanne, am fost fericit, pentru că orășelul mai purta ceva provincial în el, nu avea ifosele Bernei sau ale Genevei, stătea în banca lui, cum spunea prietenul meu Mihai Pooopescu, cel mai dulce bâlbâit din câți am cunoscut. Așadar, ne-am dat bagajele pe mâinile tregherilor, nu aveam aerul cel mai fericit din lume, simțeam că se naște ceva dușmănos în jurul meu și asta numai din cauza fostului amic rugbyst care nici el nu se simțea bine, că nu are la cine să strige, să o facă pe șeful, că asta îi mănâncă pe toți.

A doua zi au fost descărcate materialele, veniseră oameni speciali pentru asta, tâmplari, tapițeri și alții, care mai de care, eu m-am dus pe la 12 la locul expoziției, nici nu era greu să-l găsesc, dar flanasem puțin în jurul Lemanului, care avea ceva ostil în dimineața rece, era și el gretos ca un șef, ca un ștabulet, o făcea pe nebunul, cu valorile geometrice egale, cu vaporașele și cheiurile pustii, dar era liniște măcar, treceau vagoane electrice, silențioase ca niște omizi, automobilele nu aveau agresivitatea din alte locuri, umblau în cârduri, cu capotele lor strălucitoare, cu damele de burghezi, cu acea bunăcuviință la care râvnesc eu de multă vreme în România și nu o mai zăresc, oamenii adică se îngăduiau tacit, își făceau loc unul altuia în acest marasm al civilizației, în setea de afirmare a automobilului, care are din ce în ce un profil și mai agresiv, care-și cere adică drepturile pe șosele și îl și ia, cu un spor de cai putere, cu nebunia și moartea celor dește volan, dar aici totul era cuviincios, repet, lipsit de agresivitate. Zăream și ambarcațiuni cu pânze și cu pedale, scârțâiau niște scânduri pe punțile laterale, Elveția este o țară a senectuții, cel mai mult o locuiesc bătrânii, cel puțin așa credeam eu până când am intrat în mecanismul ei interior, și o să vedeți cum... Râdeam la

amintirea unei vorbe a lui Dali: *Dumnezeu a făcut o singură capodoperă: Marea Mediterană, restul lumii l-a rasolit!* Golanul ăsta de Dali, împuțitul ăsta de geniu, cu ceasurile lui moi, cu Biblia aia ilustrată ca de un parlagiu, cu furturile lui și cu scotocirea în mintea lui Chirico, dar asta-i privea pe ei doi, nu pe mine, pe mine mă privea să ajung la un timp convenabil la Expoziție și să vâr nasul dacă exponatele sau bucăți din ele sosiseră la vreme. M-a întâmpinat mutra acră a fostului amic și, într-un minut, am uitat partidele de bridge și serile de alcoolism și câte altele. În el ieșise tenorul metafizic la rampă, voia să-mi arate că e șeful meu. Mi-a tras o papară, nu dură, nu cu vorbe grele, dar așa ca să simt câte ceva, mi-a spus că el se sculase de la ora 9 și că așteptase până acum să soseaască porcăriile astea de tablouri și grafica din care nu pricepea nimic și că se cuvenea să fi fost și eu acolo, că așa și pe dincolo. N-am scos un cuvânt, pățisem prea multe ca să mă mai enervez, dar afară începuse să plouă și pe urmă a plouat o săptămână, dacă nu tot timpul, și eu trebuia să stau cu el încă două săptămâni și să mă scol de la ora opt și să-l suport până la șase după masă, cu aerele lui de comisar al unei expoziții internaționale și cu cine știe ce mai vorbe luate din ziarele timpului, era prea mult. Prima săptămână a mers cum a mers pentru că era de lucru, mai mutam un tablou, mai băteam un cui cu tâmplarii, trecea vremea, de fapt era o treabă de două zile, restul ne puteam duce la plimbare, să facem *liston* ca la Veneția, pe ploaie, pe malul lacului Leman, dar funcționarul ăsta nu pricepea nimic, el știa că trebuie să stai opt ore închis în expoziție pentru că de-aia te trimisese statul, să-ți respecți orarul aici sau aiurea. În sfârșit, s-a inaugurat porcăria asta cu știuleți de porumb, cu cifre cam umflate, dar asta nu era treaba mea, era a altora, cu poze și cu câte altele, și mă plictiseam de moarte, prea ploua, prea era pustiu, prea nu venea nimeni pentru că nu așa trebuia făcută propaganda, ci altfel, mai deștept, nu cu vinderea pepenilor la grădinari și cu învățatul lui tactu cum să facă copiii, pentru că pe ăștia nu-i mai interesau lucrurile rustice, porumbul, știuleții și tractoarele, ei fumaseră chestii din astea, nu așa se făcea propagandă, repet, erau niște curi pe la Minister pe care-i ardea în buzunar să vină până aici și să se mai scălâmbăiască prin trenuri și avioane și să mai toace ceva valută și s-aducă ciorapi la secretare și la amantele de prin mansarde și mahalale, și li se rupea lor de eficacitatea propagandei și de tot ce trebuia să schimbăm noi în viziunea lumii despre țara noastră. Îmi venea să mă sinucid, și când mă hotărâi să-i spun fostului amic că mâine iau avionul de la Geneva și că plec acasă, pentru că îmi făcusem treaba, și ploaia lor de aici nu mă mai interesează și nici mutrele astea și câinii lor, și lacul Leman și toate vitrinele, pentru că eu mă întorceam cu cărțile acasă, nu cu dessous-uri de damă, într-una din acele dimineți ploioase de vară pierdută, când toate bazinele cerului se deșertaseră asupra

micului orăşel, cu cisternele lui nemiloase, iată că aud o voce care întreabă de undeva din spatele meu:

– Monsieur...

Şi-mi rosti numele cu o uşoară deformare.

Înaintea mea stătea o superbă femeie blondă de 30 de ani, într-un sveter verde şi cu o scurtă de piele de căprioară, udată de la portiera maşinii *M.G.*, englezească ultimul tip, cu care sosise frânând scurt până la uşile de cristal, batante, ale sălii de Expoziţie. Am privit-o fără curiozitate, am un reflex în privinţa asta. Fusclajul era aerian, avea ceva *a întâia* în mersul elansat.

I-am strâns mâna şi convorbirea s-a legat repede. Era preşedinta unei *Societăţi de organizat timpul liber,* făcea facultatea de turism şi altele, n-am reţinut din primul minut. Ca reprezentantă a sectorului Sud-Est-European, îmi cerea voie să viziteze expoziţia şi să mă invite până la Geneva cu maşina ei, unde aveam să-l cunosc pe preşedintele lor, un oarecare domn Gustav şi nu mai ştiu cum, cu plăcere, dar eu nu eram decât decoratorul, mai aveam un şef, de acela ea nu întrebă, ea cu mine avea ce avea, aşa era protocolul, intram nu în sectorul organizatoric, ci în cel artistic, ci cu oameni ca mine se ocupau, de ceilalţi aveau grijă alţii, domnul care mi-era şef avea să primească şi el o invitaţie şi aşa mai departe. M-am dus îngheţat la fostul meu amic şi i-am spus despre ce era vorba, el mi-a permis rapid să plec şi să lipsesc cât vreau, nu avea nimic împotrivă, unde mai pui, regreta incidentul dintre noi doi pe care spera că l-am uitat, dar era nervos, ploua atât şi drumul fusese obositor şi câte şi mai câte. Nu am acceptat nimic, că şi eu, când vreau să-i fac unuia mizerie, apoi să te ţii, nu-l mai scapă nimic şi nimeni. Am plecat. Tot ploua, maşina ei sport era atât de neconfortabilă cât puteai s-o suporţi, avea fotolii de piele şi retrovizoare, radio şi centură pentru viteze mari, femeia chiar îmi recomandă să mi-o pun pentru că era mai sigur, *deşi ea nu făcea viteză.*

– Mă numesc Noëlle şi mai rosti un nume, n-are rost să-l reproduc. Spune-mi aşa, fără multe reticenţe, vom avea relaţii camaradereşti, eu vreau să vă conving să intraţi în asociaţia noastră, care are o secţie internaţională.

Nu avea cum să ştie ce birocraţie, ce aprobări trebuiau pentru o afacere ca asta, dar o lăsai să spere, pentru că nu pierdeam nimic. O priveam pe furiş, era bine alcătuită, înaltă, rochia scurtă îi arăta picioarele bine făcute la care nu privii, cu toată ispita, pentru că o astfel de indiscreţie, care la noi face plăcere, aici era o insultă. Îmi povesti pe scurt o mie de lucruri, semnalându-mi ceea ce era interesant pe drum, ruinele unui castel, ridicat de italieni, şi care luase foc, muntele nu ştiu cum, nume periferice, de râuri, de poduri şi statui, ceva cu Calvin, mai lipsea Wilhelm Tell cu porcăria lui de fiu şi cu mărul, şi cu arcul, ah, detest explicaţiile şablon, şi Baedekerele, şi toată mitologia scremută, scoasă din necesităţi de turism şi de luare de bani fără

să se prindă fraierii. Între toate, şi câteva informaţii de ordin personal, avea o soră care lucra într-un magazin, aici nu era nici o ruşine, era fiica unui mic fabricant, care le pusese să muncească, pentru că relaţiile în Occident, vorbesc de la părinţi la copii, nu au leşinătura aceea sentimentală ca la noi: dă-i copilului, fă-i copilului; nu, aici te aruncă în viaţă ca în apă şi înoată dacă ştii, când mor bătrânii se schimbă treaba, vine un avocat, stabileşte cine şi ce moşteneşte, dar până atunci, la muncă, de dimineaţă până seara. Avea un aer fericit, părea sigură pe ea, o invidiam în secret, era tânără, frumoasă, preşedintă a unei secţii internaţionale, a unei societăţi de turism, locuia în Elveţia numai câteva luni pe an, restul timpului o puteai găsi ori în Spania, ori în Italia, ori în Grecia. Îmi povesti că va veni în anul viitor în Iugoslavia şi că se va arunca de la Belgrad cu micuţa ei maşină spre graniţa României. Îi promisei că o s-o aştept la Timişoara, numai să dea un telefon, şi-i întinsei o carte de vizită, că acum se purta şi la noi aşa ceva. Conducea cu absenţă, fuma,ploaia arunca în parbriz jeturi vinete de apă, Elveţia dispăruse într-un ocean, o căutam poate pe fundul lacului Leman, sosirăm la Geneva spre seară, mă predă şefului ei, un bărbat de 45 de ani, gras, vesel, cu ceva nemţesc-elveţiano-austriac şi nu mai ştiu ce pe faţă, băutor de bere, evident, care timp de două ore avea să-mi arate el oraşul până ce ea se întorcea. Îl găsisem într-un birou capitonat, cu trei telefoane, pline de becuri care se aprindeau şi se stingeau ca în filme, cu secretare, care mereu vârau capul pe uşile capitonate, şi cu dosare în dulapuri cu capace glisante, numai aluminiu şi sticlă, faţă festivă a lumii noastre ipocrite şi pline de lustru. Covoarele stingeau totul, lumină şi zgomote, trebuia să plecăm, ne fixarăm întâlnirea comună şi el mă plimbă pe străzi cu o maşină, nu indecent de luxoasă, nu parvenită, nu de serviciu, ceva care făcea numai aluzie la buna stare a societăţii pe care o conducea, dar nu vorbea ostentativ despre ea. Nu se cuvenea să fie altfel. Totdeauna nu te urci pe pacheboturile prea luxoase ale vieţii, acolo se urcă numai aventurierii ei şi cei cu bani până la nerușinare, nu, te urci în vehicule de mâna a doua, cu ceva încă uman în ele, cu ceva ce mai aspiră la bunăstarea în formă ultimă. Restaurante, cartiere de directori de bănci, cu mari cortine de verdeaţă în faţă pentru a ocroti faţadele caselor de invidie şi de indiscreţie, cu locuri secrete de parcaj şi porţi automate care se deschideau la porunci telecomandate din limuzine. Pavaj şi bulevarde, semeţe etaje şi ceva hieratic şi cinematografic, cum au toate oraşele europene, sau către ceea ce tind să dea impersonalitate şi obrăznicie în acelaşi timp trecătorului, ceva semeţ şi umil, vorbind deopotrivă despre bogăţie şi rugă, retractilitatea celor ce au de ascuns bogăţia lor furată celorlalţi. Poduri şi autostrăzi, şi, mai ales, vitrine ca nişte dinţi rânjiţi spre lume, cu bijuteriile lor, cu manechinele lor cu care ai fugi în lume, cu tăcute şi solicitatoare

chemări, cu promisiuni și firme luminoase, beția aceea, orgia aceea comună, tristă, coabitarea aglomerată în vacarmul locurilor de făcut și de risipit banii. Am stat și într-o mică pensiune unde mâncase și dormise Churchill, am luat cafeaua care costa aici de zece ori mai mult ca în altă parte, și totul era curat, lustruit în jur, și totul vorbea despre o bunăstare inextricabilă, și simții iar sentimentul acela rușinos, numit invidie. Îmi aminteam de hanurile noastre, de restaurantele neprimitoare de stat, de insolența chelnerilor și de murdăria balcanică pe care e drept că ani la rând autoritățile au încercat s-o corecteze, și-mi spuneam că puteam să le fac una mare, să rămân pe aici, ca alții, pentru că aveam să le plătesc multe, dar ceva iremediabil sentimental mă lucra precum un anticorp. Domnului Gustav îi căzui cu tronc pentru că îi vorbii despre mine în treacăt și, când află că am fost demi de mêlée ca și el, îl lăsai lat.

– Se joacă și în România rugby?

– Cum să nu...

– Ia te uită! și mai ceru cafele și se uită la mine ca la un papuaș și mie îmi venea să-l înjur, deși era simpatic și plin de bunăvoință. Cu ceea ce îl terminai însă fu altceva. El organiza un concurs internațional la Florența cu tema cum să ne petrecem timpul liber mai plăcut. Venea lume multă, avea capul plin de idei, abia aștepta acest congres și concurs și când îi spusei că s-ar putea ca în cadrul acestor expoziții și colocvii să nu strice și un concurs de bridge, îl văzui că era gata să cadă lovit de apoplexie.

– Pentru ideea asta sunteți invitatul meu acolo. Durează două săptămâni, aveți aici cecul pentru întreținere și bilete de avion...

Și dădu să iscălească ceva, într-un carnet, dar îl oprii.

– Nu, domnule Gustav, și-i spusei și al doilea nume, pentru că aveam obiceiul rar de a reține numele celor ce-mi erau prezentați și cu asta îl făcui K.O. Programul meu e foarte încărcat, nu e nevoie de cecul dumneavoastră. Voi fi la Bombay atunci...

– Dar nici nu v-am spus data...

– A, de aici plec pentru doi ani acolo, minții cu sânge rece, am treburi importante...

– Păcat, făcu el și închise carnetul de cecuri și își șterse fruntea cu o batistă imensă, albă.

– Se joacă bridge și în România?... se miră iar.

– Aveți în față un profesor, un șef de clan, dacă veniți la București vă rog să vă antrenați bine înainte, și-i întinsei și lui o carte de vizită, cu telefon, adresă și toate celea. O ascunse ca pe un trofeu în portvizitul de piele neagră. Știam de ce e fericit, avea ce povesti burtoșilor lui diseară, la cină sau în vreun bar; auziți comedie, în România, asta e undeva pe lângă Viena, nu?,

întrebase, se joacă bridge, au cluburi de bridge, dar este sfârșitul lumii, Flores...

Sosise punctuală ca un ceasornic de Schaffhausen sau unde s-or face pe aici ceasornicele cele mai bune, Nöelle. Cu scurta ei de piele de căprioară, nu obosită, proaspătă, cu un obraz alb, umezit puțin de bura interminabilă de afară.

– Gata cursul?

– Gata, vă conduc.

Vorbea o franceză nu gargarisită, cum e cea din Paris, pe care n-o pot suferi pentru că e teatrală, limbă de rostit pe scenă, nu pe stradă, dar ce poți să faci cu poporul ăla care de atâtea secole se scălâmbăie și crede că-i stă bine? I-am strâns mâna domnului Gustav, și el era fericit, și mi-a făcut o mie de promisiuni că o să-mi scrie și că o să mă viziteze.

L-ai făcut praf, spuse Nöelle pe drum. Niciodată nu l-am văzut atât de exaltat.

– Pe dracu, rostii eu în gând, sunteți voi amabili, v-au crescut mamele voastre bine și iar îi văzui picioarele acelea lungi în ciorapi sticloși și mâinile abandonate pe volan. Nu avea decât un inel simplu pe unul din degete. Nu întrebai nimic, trăncăneam cum am obiceiul. O vârâi fără să-și dea seama pe terenul meu secret, cel al picturii, și vorbii un ceas, dacă nu mai puțin, despre Spencer, auzise de Spencer, de Stanley Spencer, descoperit fără să vreau în *Tate Gallery*. Auzise. Îi plăcea și ei ca și mie straniul *Christ Carrying Cross* cu femeile lui scoase jumătate pe ferestre ca niște îngeri, cu calvarul batjocorit și pe urmă vorbirăm despre *The Last Supper*, strania cină de taină a picioarelor apostolilor, și despre *Resurrection*, cu morții aceia ieșind familiar din cavouri și morminte ca din niște adăposturi antiaeriene, ruda engleză a lui Bruegel și Bosch. Și timpul trecu pe neașteptate și eram din nou în Lausanne, satul ăsta mare de piatră.

– Ce faci duminică? mă întrebă.

Ce era să fac decât să mă plictisesc ca orice om printre străini?

– Nimic.

– Te-ar supăra dacă ai fi invitatul meu? Am un apartament în N... nu-i departe de Geneva, vin și te iau pe la 6 după masă, facem o oră cu mașina. Am și o cabană, sus, în munți, pentru schi, să vedem cum o să fie vremea până atunci... Dacă vrei să schiezi și e vremea bună, pot să vin mai devreme...

– Nu schiez, am spus...

– Bine, atunci, la 6 te iau și cinăm împreună.

Și plecă, înaltă, în scurta de piele de căprioară și în rochia ei care-i arăta splendidele picioare. Era vineri, vremea a trecut ceva mai greu. Tot ploua. A sosit și ziua aceea ca un motan jigărit după săptămâna brânzei. Era o zi nenorocită, plină de spumă, de aburi, de năduf, de frig, de plictis, de jeg

moral. Lemanul părea o copaie plină de rufe murdare, nu se mai avânta nimeni pe lac cu bărcuțele cu pânze, stăteau toate la mal, legate ca niște cai la conovăț. *Listonul* se transformase într-o agonie sub umbrele, bătrâni, parcă paralitici, abia se mișcau în ceață și în bura aceea și vitrinele aveau ceva mort, deși se aprinseseră luminile, și mai arătau rochii scumpe, și ceasuri, și bijuterii, și magnetofoane, și aparate cu tranzistori, și televizoare portative, îți venea să te arunci cu o piatră de gât în apă. Mașina *M.G.* sosi, lustruită, plină de sclipiri, cu parbrizul aburit și el și coborî Nöelle, înaltă, într-un pantalon mulat și cu o bluză băiețească pe gât, albă, mănuși fără vârfuri, de piele, și o altă scurtă din altă piele de căprioară, de altă culoare, cu pantofi cu catarame de argint, imaginea prosperității civilizației helvete și a Occidentului. Îi sărutai mâna și urcai lângă ea, era frumoasă, tânără și fericită, sau mă înșelam eu, și-mi ciripi repede că pleacă peste două zile la Madrid și de acolo la Barcelona și eu iar simții o invidie rea ca o plagă, ceva vâscos și murdar, ceva ce aducea cu palmele și bătăile nedrepte pe care le încasasem la vremea mea, când mă plimbasem într-o odaie, singur, de vineri până marți, gândindu-mă la o mie, la un milion de lucruri...

Și ca să n-o plictisesc îi povestii câte ceva despre orașele tentaculare, închipuite mistic întâi în poemele căcăcioase ale lui Verhaeren, care habar nu avea el ce expresie descoperise, și mă avântai într-o critică distrugătoare. Nu-mi plăcea Corbusier, cu toate feliile lui de beton și cu terasele suspendate, și făcui și Brasilia praf, alt moft care nu avea nici un rost în inima țării sale, și-i luai la rând pe toți arhitecții la modă, pe Niemeyer și pe alții, mai știu eu care, și când eram mai înfuriat, ea mă întrebă de ce nu-mi plăceau toate astea, că aș fi vrut eu, să ne întoarcem în caverne, să locuim în temple sau în cazărmi, să reinventăm întunecoasele saloane Renaissance sau să aruncăm cât var mai avem pe lumea asta în stucaturi baroce și în amorași și cariatide și bazine și fleacuri? Nu, nu voiam asta, dar noul stil mi se părea prea fragil, prea inconsistent, fără ceva care să-mi vorbească despre durabilitate. Și-i făcui teoria mea că în arhitectură nu e ca în muzică, unde arbitrarul poate să construiască și lucruri în stilul păianjenilor schizofrenici care au ridicat pânze pline de lacune după ce au fost injectați cu urină de nebun. Arhitectura avea nevoie de certitudine, de ceva grav, de ceva întemeiat și noi umblăm cu fițe, cu brelocuri și cu aberații. Cel puțin, conchideam, Elveția, prin natura sa, este scutită de astfel de lucruri. Aici nu se pot bate câmpii, cum ar voi careva. Țara e echilibrată, are un prestigiu, o soliditate morală pe care în altă parte nu o poți găsi.

Nöelle surâsese trist, era pentru prima oară când vedeam așa ceva pe chipul ei.

– Te înșeli, domnule, nu ne cunoști. Raportat la numărul de locuitori, Elveția stă chiar mai prost decât Suedia în ce privește numărul de sinucigași...

– Nu cred...

– De ce nu? Ai auzit de foën?

– Desigur.

– Când bate foënul dinspre Alpi, vezi podul ăla, şi-mi arătă undeva, în dreapta, un pod aruncat peste un braţ sau un golf al Lemanului, are 60 de metri înălţime, mulţi se aruncă de acolo... Jos, sub el, se află sediul unei societăţi de prim ajutor care nu face decât să identifice morţii. Funcţionarii ei stau şi aşteaptă să le pice de sus viitoarele cadavre, nu fac altceva decât le pescuiesc rapid şi le identifică, ducându-le la rude sau la poliţie, dacă nu lasă acte, în schimbul unor bani. Se poate prospera şi din asemenea lucruri...

– Şi de ce nu se urcă reprezentanţii societăţii pe pod ca să-i împiedice?

– O, asta ar fi împotriva Constituţiei cantonale.

Surâse iar, fără aerul fericit de la începutul cunoştinţei noastre.

– Şi mai vreau să-ţi spun ceva... Avem şi destui introvertiţi. Societatea noastră pare foarte echilibrată, pe picioarele ei, dar să-ţi povestesc o întâmplare: mă duceam de ani de zile la un dentist, un bărbat distins, de 40 de ani, care se îngrijea de dantura mea din când în când. Într-o zi, după un tratament, m-a rugat să beau o cafea cu el, era ostenit şi se săturase de meseria lui. M-a poftit într-un salon alăturat, stătea bine, era bogat, se vedea încă de la intrarea în cabinetul său în ce loc te găseai. A lipsit câteva minute şi a apărut o minunată femeie coaptă care a dat să mă sărute pe gură...

Ne apropiam de Geneva. Orăşelul N. era ceva mai încoace, pe o şosea laterală. Scăpasem de maşini, de viteză, de semnalizări, de toată acea goană în turmă, de duminică. Locurile păreau paşnice, frumoase până la refuz; totul arăta o prosperitate ajunsă la paroxism. Ferme şi vile, ziduri şi mici pensiuni, ceva de invidiat, eram mort de urâ.

– O să vină şi sora mea, cu logodnicul ei la masă, sper că nu te deranjează. Rămân puţin şi pleacă. Se vor căsători peste două săptămâni. Acum umblă după un apartament, sunt osteniţi de atâta târguială şi fleacuri.

Urcam o şosea în pante line printre vile oculte, cu mari grădini în faţă, reşedinţe de bancheri, muzicieni celebri şi artişti şi mai celebri, plini de bani, de servitori şi maşini. Tăcere şi ploaie, ostenisem parcă, încercam să desluşesc ceva dincolo de perdelele dese şi de flăcările candelabrelor scumpe, dincolo de peroanele sub care se opreau limuzinele negre şi tăcute, întâmpinate de lachei care deschideau respectuos uşile grele de metal şi aşteptau să coboare vreun bortos sau vreo damă de 65 de ani căzută sub briliante şi propria-i importanţă. Se prăbuşeau obloane şi pe sub ziduri pluteau alte echipaje, totul era ca într-o ceremonie secretă, se ignorau, nu-şi aruncau nici măcar o privire, se sfidau numai cu mărcile lor de automobile, cu zidurile lor, care mai de care mai înalte şi mai secrete, cu casele lor în care bănuiam argintării şi lume beată, vorbind toate limbile, păziţi de câini, de

poliție, de agenți secreți și de spaima celorlalți de a nu putea nici măcar gândi că ar reuși vreodată să pătrundă în aceste rezidențe, în aceste refugii ce adăposteau mari orgolii și sume imense de bani și oameni poate invidiați, capabili sau nu, escroci sau nu, merituoși sau nu, cu talent și cu noroc, cu tot ce trebuie și nu trebuie unui om, cu lipsa de spiritualitate a averilor care nu fac decât să te arunce în dorințe, în setea de a spori ceea ce ai și în frica de a nu pierde, nu bunăstarea, nu bogățiile, ci rangul, locul tău cel mic în societate, treapta ta, de care te agăți privind cu dulce dorință în sus și cu oroare în jos și cu repulsie la cei de alături, care și ei încearcă să se suie, dacă nu odată cu tine, în același timp, cel puțin când ai ostenit tu puțin și nu ai băgat de seamă și el a mai câștigat ceva, o sumă cât de mică, cu care să apară în contul băncilor sau în tipul de mașină pe care o schimbă, ah, oribila noastră civilizație, care a aruncat la gunoi primatul inteligenței și a făcut și din filozofii ei niște bancheri cu ceasuri, cu *Mercedesuri* și cu ifose. Pe aici ar mai trebui să-și mai ducă odată Isus crucea, ca în Stanley Spencer, să le zguduie rânzele și pleoștitele conștiințe, închiriate, bune de aruncat la gunoi...

Ajunsesem. Vila cu un etaj, cel de sus al surorii lui Nöelle, cum aflasem mai devreme, și parterul ei, cu un mic *patio* de piatră, bine pus în valoare de arhitect, cu vederea spre Evian, care clipea cu luminile lui de vis-à-vis, peste lacul Leman în negură, ca un bastiment. Se întunecase mai devreme, cădea o ploaie compactă, rece și dușmănoasă ca un vărsat negru. Interiorul era plăcut, farmaceutic, precis, ceasornicăresc, jumătate sufragerie, jumătate bucătărie, cu toate instalațiile acelea de gaz și de infraroșii, cu frigiderele înalte și încăpătoare, cu rafturile albe pe care pluteau parcă vase de aramă, bine lustruite, într-o ordine supărătoare, cu un bar care lăsa să se vadă un șir de sticle ca niște popice transparente: Malaga, whisky, Campari și vin de Porto, rachiuri rusești și poloneze, totul într-o rânduială exasperantă.

– Bea ceva până termin eu, îmi spuse Nöelle, și-și așeză un șorțuleț în față și trebălui cât avusei eu timp să sorb de două ori whisky cu sifon și cu cuburi de gheață, privind spre Lemanul misterios și luminile Evianului, care se zbătea în ceață, cu neonul și cu vitrinele lui nevăzute. Exact la ora fixată se auzi în curte un motor și apăru o superbă femeie de 20 de ani, varianta mai tânără a lui Nöelle, înaltă cât ea, cu același mers elansat, cu ceva mai puțin inteligent în priviri, dar o ființă care încânta și era încântată de sine. O urma un bărbat scurt, cu tendințe de îngrășare, peste 35 de ani, îmbrăcat cu un sacou pufos, atent ca un șacal flămând, cu un șal la gât, îngrijorat de umezeala de afară. Ghicii că e cântăreț de operă de la început, după cum se mișca. Venea probabil de undeva din Italia, fusese fiu de frizer sau de om sărac, avea ascunsă în gâtlej una din acele voci care uimea lumea și-i crea deliruri colective și veneau și casele de discuri, și dă-i contracte, și bani, și apărea și

câte o fetiță din astea care încă vindea nu știu ce, în vreun magazin elvețian dintr-un târg cu 6000 de locuitori, și se îndrăgostea de tenor sau ce era, și el trebuia s-o scoată din magazin și să-i arate operele de pe mapamond și lumea până la viitoarea escală sentimentală, când avea s-o abandoneze cine știe în ce oraș, cu copii și pensie alimentară și alte cadouri la zilele de naștere și o să-i mai facă vizite, și o să se poarte civilizat până la adânci bătrâneți, dacă cumva nu era catolic, pentru că atunci se nenorocea pe viață.

Asta era. Ne-am strâns mâinile, am mâncat ceva, Nöelle nu știa să prepare o cină ca la noi, mâncarea părea impersonală, ceva fără sare și piper, cum ai mânca flori de salcâm sau altceva, de pildă, sepii. Tenorul sau ce dracu era mai gusta un fel și se mai ducea la baie și mai făcea un tril: *Ridi pagliáccio*. Îl auzeam gargarisind notele ca pe scenă și iar apărea surâzător și se scuza, spunând că îi este frică de umezeala aceea și de ceața nesuferită și sora lui Nöelle ne povestise cum bătuseră străzile din Geneva în căutarea unui apartament convenabil. Simțeam cum are o invidie secretă pe aceasta, care era mai deșteaptă, președinta unei secții internaționale a *Societății pentru cheltuirea folositoare a timpului liber*, călătorind mult și nestând ca ea într-un magazin, dar acum totul se terminase, venise tenorul, negricios, scurt și focos, cu ochii lui întunecați și cu vocișoara aia care ne îngheța inima, și dă-i cu vocalizele, și cu gargara, și cu încă un fel de mâncare și gazda mea era indispusă din ce în ce mai mult pentru că ea, probabil, simțea ura celeilalte femei, chit că-i era soră, și așa mai departe. Plecară în cele din urmă, tenorul vârât de tot în marele lui fular de mătase, cu pălăria cu boruri mari trasă pe frunte, salutându-ne ca Mascatul, și sora lui Nöelle, triumfătoare, pășind spre o mașină de lux, neagră. Un zbârnâit, un plonjon în abisul străzilor în pantă și se făcu liniște.

Beam vin și priveam spre Evian, care arăta acum ca un colier coclit, bolnav.

Nöelle terminase rapid cu strânsul vaselor, cu aruncarea lor în recipientele ce le spălau și uscau automat. Nu se auzea nici un zgomot, totul era ca într-o uzină a viitorului, omul nu avea decât să programeze mașinile acelea cu ce trebuia făcut. Beam vinul dulce amărui și ne uitam peste lacul Leman, dispărut în întuneric. Eram singuri și de undeva din memorie voiam să scot fraze, nici banale, nici patetice.

– Mă ierți, o întrebai, ai fost măritată?

– Nu, dar am încercat de două ori...

– Și?

Nöelle tăcu, privind recile lumini ale lustrelor. Mobila grea de stejar a sufrageriei aducea cu o sală de mese medievală, asta căutase să sugereze cel însărcinat cu interioarele. Gravuri greoaie nemțești, cu decoruri de Heidelberg și de Freiburg și cu interioare de crame din Evul Mediu, împodobeau

pereții. Totul era prea sanitar aici, mă simțeam ca într-o acrogară sau într-o sală de operație. Ea ghici și îmi arată un mic salonaș care dădea spre o seră, plantele aveau ceva disperat, năvăleau cu toatele către un loc de unde probabil că venea ziua mai multă lumină. Aveau frunzele chinuite ca niște desene suprarealiste, ceva inhibat și torturat.

– Nu mi-ai răspuns...

– Primul logodnic era un inginer. După câteva luni, tot discutând amândoi, și-a dat seama că face un complex de inferioritate. El nu putea vorbi decât despre mașinile pe care le exporta, era cam puțin și pentru mine...

– Și al doilea?

Nöelle surâse trist.

– Al doilea era funcționar de bancă. Voia să stau acasă și să știe că are o servitoare de lux care îi pune și-i strânge masa; urmau și niște copii, dolofani, trei sau patru, la cifra asta se oprise... Mi-a spus, în cele din urmă, când a înțeles că nu vreau să renunț la serviciul meu, că am un program prea independent pentru el.

– Și? întrebai sorbind o ultimă înghițitură de Porto.

– Probabil că voi rămânc fată bătrână.

Asta o spunea cu o nepăsare vecină cu ironia cea mai feroce, femeia asta frumoasă, înaltă, fericită parcă, cu vilă lângă lacul Leman, cu fața ei arsă de soarele de azi de dimineață, pentru că în munți fusese soare cu câteva ore mai devreme și schiase după ce-și dusese câinii și-i închisese acolo, pentru că nu știa dacă îmi plac sau nu, totul fusese deci numai un pretext ca să facă puțin sport până avea să vină să mă ia pe mine cu mașina.

– Poate n-ai să mă crezi, dar sunt în situația de a nu putea să iau pe cine vreau. Pentru categoria aceasta, am prea puțină avere. Iar cei ce m-ar vrea ei pe mine nu au destul ca să-mi asigure ceea ce sper de la viață și, la urma urmelor, cred că și merit.

Și sentimentul acela oribil, târâtor, murdar, spurcat, numit invidie, fugi din mine și nu-l mai simții multă vreme. Era ora când ar fi trebuit să mă retrag. Poate că ar fi trebuit să fac ceva ca să-i ies înainte acestei femei, era greu de presupus că-i plăcusem, după cum era improbabil să nu se fi simțit bine cu mine, dar, în convenția moravurilor lor, mai știam eu ce era nevoie să fac? Deocamdată trebuia să nu mă arăt patetic, detest asta, lacrima pe pâine, vorbele desuete și valorile lor căzute în stare de dizgrație. Mă ridicai.

– Domnișoară Nöelle, este vremea să plec...

– Te conduc cu mașina.

– Imposibil. Sunt de făcut încă o sută de kilometri și cu cei de la întoarcere, două sute. Iau trenul, e un fleac pentru mine...

– Țin mult să te conduc.

– Și eu țin la fel de mult să plec cu trenul...

– Măcar până la gară, consimți ea...

Era nouă seara, urma pentru ea, probabil, ceva la televizor, muzică de Haendel la radio, un pick-up poate, şi în rest? Gara se afla la trei minute de vilă, coborârăm prin ulucile de piatră ale micului orăşel. O replică a Capriului, mai puţin dezmăţul Mediteranei. Ploua încă. Trenurile treceau ca tramvaiele. Peste 5 minute venea unul. O privii. Era frumoasă, înaltă, superbă, nu trăda nici cea mai mică tristeţe pe chip. Scoase atunci o monedă şi întorcându-mi spatele se apropie de un automat. Mă aşteptam să cadă o caramea, ceva, ca în copilărie, sau un pahar de *Pepsi-Cola*, dar sus se aprinse un ecran mic şi se auziră acordurile *Adagioului* lui Albinoni, ceva ce tremura ca cilii plantelor subacvatice, un fel de rămas bun de la viaţă, şi pe sticla galbenă, o pereche de balerini se învârtiră ca într-o expiere, cu o îngheţare a braţelor şi a picioarelor care-mi vorbea despre opera vieţii care se numeşte moartea, cum spusese demult, demult de tot, un filozof.

Şi pe urmă ecranul se stinse şi trenul opri, cu uşile lui ce pocneau şi cu lumea tăcută care urca scările cuviincios şi cu geamantanele de piele suite rapid în vagoane şi cu curentul gării şi al pornirii locomotivei electrice, şi eu i-am sărutat mâna lui Nöelle şi am privit-o în ochii în care nu citeam nimic, şi n-am mai văzut-o de atunci niciodată...

Cheshire cat

În Paris mă simţeam totdeauna prost. Mai ales iarna, când ploua şi cerul avea ceva zdrobitor, cu baloanele lui negre, venite dinspre ocean, cu acele nesfârşite averse care nu reuşeau să-mi liniştească nervii. Geaba cafenelele cu decavaţii lor, cu acele prostituate arheologice, care îmi aminteau de anii '29, de Malec şi de Clara Bow, mă enervau şi pederaştii de la *Flore*, uşor machiaţi sub ochi, cu obrazul nefiresc de faianţă roz, şi cu aerul lor decăzut, subtil, cu gesturile secrete pe care le învăţasem cât eram de ageamiu în materie, cu batistele perfect albe, de un alb senzual, bine potrivite în neglijenţa lor, care lăsa marginile să curgă peste buzunarele de sus ale hainelor uşor şifonate, mă săturasem şi de bătăile lor scurte şi violente, terminate cu câte un omor repede mascat de ceilalţi din jur, care acopereau ca adevăratele *gorile* răfuielile începute cu palme şi terminate cu înfigerea unui ac lung de oţel în carotidă sau în inimă. Frumos era în Paris să intri în case oculte de miliardari sau de aristocraţi şi să priveşti tapetele din alt veac, de mătase uşor degradată, abia erodate de vreme, dar cu ceva mort, încremenit în ele, mobila aceea aurită, eterică şi fictivă parcă, pe care nu îndrăzneai s-o foloseşti, dacă era vorba de scaune, decât cu prudenţă, o, lungile saloane cu oglinzile lor veneţiene, mâncate de o carie violetă, străvezie, care făcea din fiecare un fel de tablou îndepărtat şi rece, reflectând candelabrele ce aveau o lumină şi mai stinsă, şi mai moartă, aşa încât credeai că deasupra acelor odăi ard nuferi de cristal, înveninaţi de reflexul bătrânelor oglinzi. Trecutele marchize şi contese, care de fapt îşi câştigau banii lor închiriind apartamente în cartierele de lux la miliardari americani, aveau şi ele ceva vechi, de la rochiile purtate şi care se tăiau secret la o aşezare mai bruscă pe pernele nenumărate ce se înşiruiau, până la feţele macerate de pomezi scumpe, adevărate măşti ciuruite de-a lungul pereţilor. Grasciau supărător, dar eu nu le ascultam, îmi luam porţia de whisky, trei doze mari, rapid, şi totul devenea fără relief, mă simţeam în altă parte, cu tot zumzetul acela de voci care evoca vremea domnului Proust, dar pe mine mă durea în cot de domnul Proust al lor; ele, aceste dame vetuste, cu rochii îmbibate de

parfumuri de la 1900 încoace, straturi, straturi, cu șanțurile vechilor colane de perle în cutele de catifea, ca urmele carelor romane din piatra Histriei, mă plictiseau de moarte cu ifosele lor și atunci ascultam ploaia Parisului de afară, monotonă, ucigașă, ce mergea atât de bine cu alcoolul în care pluteau bucățele de gheață. Ele, aceste femei din alte decenii, știau că aparțineau recuzitei domnului Swann, dar de ce mai era nevoie să facă caz de asta? Soseau valeți în fracuri verzi, ca la Academie, cu acele desene aurii la manșete și cu mănuși de ață albă, curate, impecabile, cu tăvile de argint masiv pe care se găsea mai nimic, o mâncare sofisticată, anșoa care putea a pește de Brăila uitat la soare, cu mici bucățele de salam care aduceau cu salamul de Sibiu, cu niște măsline stârcite și cu alte pahare, mereu alte pahare colorate ca niște popice de *bowling*, pline de *pepsi* sau de citronade colorate fistic, îmbietoare, ca să bei mai puțin whisky, pentru că acesta era mai scump, și dragele mele contese aveau buzunare rezonabile și venituri fixe și viața în Paris era scumpă. Acolo am cunoscut o mulțime de lume în iarna de dinainte de a merge să deschid expoziția de la Salzburg, unde am cunoscut-o pe *Cheshire cat*, spioni, industriași, lume din petrol, cum spuneau acei bărbați sugerând milioanele din bancă, poeți ratați, dar la modul în care se rateză în Paris, adică niște domni eleganți, plini de discursuri și teorii, cele mai noi, nu legate de structuralism pe care abia îl descoperiseră, cât de ceva și mai tâmpit, trecut prin teoriile idiotului ăla de Mc. Luhan și nu mai știu ce bărbier, dar asta îmi dădea mie un aer particular care plăcea foarte mult femeilor. Cele mai tinere mă chemau în apartamentele retrase ale gazdelor, aici totul era permis, îmi vorbeau de *partuze* și eu nu înghițeam sistemul ăsta, să stau în patru labe cu asistență de față. Să nu facă, domnule, spectacol... Ele, fetele astea tinere cu boturi de carne atât de ațâțătoare, voiau o senzație la sfert de oră, ori nu eram mașină, să ne înțelegem, pentru Dumnezeu. Mă credeau ceva între țigan și sârb, confundau capitala țării cu o alta, îmi vorbeau despre Lupeasca, Madame Aslan și Țiriac, că Năstase încă nu avea atâta vogă, ca să mă amuz le invitam în țară unde, potrivit spuselor mele, mai existau haiduci și ele juisau secret la ideea unui viol în Delta Dunubiului, cu țapi bărboși și nespălați, cu băut până la idiotire în lotci și cu toate chestiile alea de hahaleră pe care le povesteam de le lăsa gura apă. Le spuneam că lucrasem la un canal homeric în preajma mării, unde muriseră peste o sută de mii de oameni, și fetele turbau, îmi umpleau paharele cu whisky și se încolăceau la picioarele mele, dar când mă simțeam mai bine cădeam în ultima mea fază, cea a mutenici, credeau că am să mor, deveneam palid, dar n-aveam nici pe dracu, mă uitam numai la saloanele pline de scaune luate de la Sotheby, la Londra, desenate de Godwin, sau la lampadarele de porțelan japonez, cu motive aplicate de Dresser. Afară ploaia făcea ravagii, auzeam tranzistoarele lăsate să mormăie în surdină transmițând

ştiri: uragane în Pacific, cădea câte un avion în Honolulu; 123 de morţi în Vietnam – bombardamente; un tunel se prăbuşise în Alpii italieni, aici era bine, ardeau focuri cu gaz metan în imensele cenotafe de marmură de pe vremea lui Napoleon I-ul, cu nervuri roz, şi focul acela simulat, pentru că totul era simulat, mă distra ca şi desenele covoarelor care aduceau cu cele orientale, dar nu erau veritabile, erau făcute cu maşina, şi ochiul meu pineal suferea la vederea lor, le simţeam cât sunt de tepene, nu aveau lâna oilor hrănite cu iarba amară a Anatoliei, dar numai eu ştiam asta, şi când le explicam babelor de ce covoarele lor nu au acea moliciune perversă a celor veritabile, ele îşi blestemau furnizorii şi promiteau concedieri rapide, precum şi evacuarea unelor podoabe care, în loc să înnobileze marile lor încăperi, le desfigurau în ochii unui cunoscător cum eram eu. Îmi plăcea să le stric plăcerea de a se crede bogaţi cu adevărat; când mă apropiam de câte un tablou luminat de câte un bec bine mascat în scafe, tremurau de frică să nu le spun că sunt falsificate, dar eram generos, treceam peste asta, dacă ele, marchizele fără acte în regulă, voiau să aibă un Corot veritabil, să aibă, nici să le stric plăcerea de tot nu se putea. Şi-atunci ţâţâiam din buze şi ele erau gata să leşine de plăcere. Numaidecât soseau în jurul meu acele fiinţe filiforme copiate după Giacometti parcă, îmbrăcate în velur, în moar roz, în mătase bleu electrique, cu chipul angelic şi o carne transparentă, cu ochi delicaţi şi suavi, care nu promiteau nimic bun, cu acea abia netrădată cruzime, lesbiene bine crescute ce se strângeau pe furiş de mână pe sub pernele moi şi fistichii pe care zăceau bete de la o oră în sus, când se auzeau gemete din toate colţurile odăilor căzute într-o somnolenţă voluptuoasă şi când babele îşi chemau cu telefonul peştii cei tineri de la localurile unde dansau. Era trecut de miezul nopţii, Parisul gemea sub ploaia lui interminabilă şi eu rătăceam prin cartierele rezidenţiale, păzite de gardieni şi de negri. Mă strecurăm afară din toată acea solzoasă şi murdară lume, şi căutam cloşarzii, depuşi de alcool deasupra gurilor calde de canal. Ei fumegau în noapte ca nişte altare ale uitării omeneşti, erau tineri sau bătrâni, nebărbieriţi şi cu perdesie cârpite, acoperiţi cu nylon ca să nu ia apă la galoşi, nepăsători sub cerul liber, pentru că în Paris rar este frig, e numai ciuruiala aia nesfârşită a ploii şi cerul care te ucide cu baloanele lui captive de nori sosiţi de peste ocean. Veneau zorile în parcuri şi zidurile de frunze negre, poluate, roase de un fum cumplit, foşneau ca în secvenţele filmului *Blow-up*, mi se părea că aş putea să mor în acel smog de dimineaţă, cu pantofii mustind de apă. Din umbră ieşeau imense clădiri cenuşii, cu ferestre acoperite de obloane decolorate, frumoase erau numai tarabele în noapte, cu verdeaţă proaspătă şi mirosurile exotice de banane, mandarine, curmale şi ananas. Perdele târcate deasupra becurilor şi noctambuli aruncaţi în taxiuri de portari obedienţi, femei pierdute pe lângă halele cele vechi şi, vai, câte un

dangăt singur venind dinspre *Nôtre Dame,* un glas de plumb sau de bronz, uşi electrice de fier ce se închideau în urma imenselor limuzine cu faruri de ceaţă. Făceam şi un drum prin ghetoul evreiesc, mut, interzis, cu mirosul lui de pască, de maia, de ceva uscat, şi porneam mai departe spre hotelul meu de mâna a doua, a cărui adresă nu o dădeam nimănui, pentru că în Paris eşti mort dacă spui cuiva că locuieşti într-un hotel prost. Nu te mai invită nimeni la masă, nu treci un prag, nu eşti onorabil dacă nu tragi la *George V* şi chiar dacă nu locuieşti acolo, dacă e să oferi o masă trebuie s-o faci neapărat la o butică de mâna întâi, una din acele taverne pline de vedete de cinema, de producători şi de femei de lux, pentru care cea mai mică atenţie începe de la un vizon şi se termină cu un *Cadillac*...

Cum spuneam, nu mă simţeam bine în Paris pentru că ploua mult, iarna. Aici, la Salzburg, era altceva, aer stenic, rece, multă zăpadă, mi se părea că trăiesc într-un oraş ireal mai ales noaptea, când în jur plana ceva misterios şi plin de graţie. Trăsesem la hotel *Bristol,* lângă grădina *Mirabelle,* încărcată de glicine de gheaţă în preajma unui cimitir decent, aliniat nemţeşte, cu ceva atât de singular că ţi se făcea dor să mori numai ca să stai acolo între atâta lume bună. Catedrala, ca un bivol negru de piatră, arunca prin turlele ei baroce, răsucite, negre, tunete de clopote, la orice oră, în peisajul perfect hibernal, cu ceva straniu în el, neclintit. Sosisem noaptea la Salzburg şi lucrul mă marcase, o uşoară zăpadă, afânată, proaspătă, albă, diafană, cum a încetat să mai fie zăpada în lume, acoperea totul, aerul era pur şi dulce, mi-aminteam de nopţile de altădată ale copilăriei şi luminile hotelului acela atât de strălucitoare din cauza cristalelor albăstrui mă emoţionau, nu ştiu de ce; mă simţeam bogat, liber, căldura holului hotelului *Bristol* mă învăluise ca un alcool subtil, fotoliile pluşate, roşii, uşor tocite de atâtea trupuri suportate, zgomotul familiar de chei pe care le iei de la portar şi urarea *noapte bună* pentru că... Cerusem prin telefon ceva de băut, deschisesem ferestrele, odaia de la etajul al treilea mirosea a aşternut proaspăt, a lemn bun şi vechi, călit de atâtea valuri de căldură de calorifer, şi venise un băiat cu cuburile de gheaţă şi whisky-ul nelipsit la asemenea ore. Am luat ziarele, le-am răsfoit distrat, am băut puţin, pe urmă m-am culcat. Dimineaţa, oraşul a debutat cu un soare pestilenţial, cu o orgie de alb, de lume multă, era prin ianuarie, la sfârşit, sau în februarie, parcă, nu mai ţin minte, ningea sau zăpada în fulgi liliachii era cărată de un vânt uşor peste apa verzuie a unui râu. Pe poduri maşini nebune de turism cărau în viteză schiori tineri spre liftur ile metalice care-i duceau sus la cabane. Cheile de aur ale bresle lor clincăiau în aerul senin, în dulcea dimineaţă de ianuarie sau de februarie. Un duş rece, ca de obicei, şi coborâi în holul pestriţ, aglomerat, care totdeauna îmi dădea sentimentul acela neplăcut al constrângerii, mă retrăsei într-un mic salonaş vernil cu pereţii încărcaţi de caricaturi şi cerui cafea, brioşe şi portocale, îmi

plăceau iarna portocalele, citii ziarele de dimineață, era un concert la orele 20, cânta o româncă cu un nume oarecare, trecui peste asta, cel puțin atunci, descojeam distrat portocalele și mă uitam la programul meciurilor de hochei, mai curând așa ceva îmi trebuia. Eram eu muzical, dar cu patru sute de oameni în sală nu prea îmi plăcea. Nu știu dacă ați observat ce fac tipii la concerte, iese tenorul metafizic la rampă și dau din cap, bat măsura cu degetele pe spătarele fotoliilor, nu, domnule, mai bine la radio, mai bine într-un fotoliu, cu geamul deschis, cu ziarele uitate pe picioarele întinse sub păturile ușoare, privind grădina *Mirabelle*. La 11 trebuia să trec să fac inspecția localului în care îmi organizam expoziția, asta ar fi durat circa o oră, nu mai mult, pentru că am ochiul câmpului, pe urmă o recunoaștere, poate o plimbare cu sania, și masa, odihna de după-amiază, aveam trei *polițiste* bune cu coperțile ca o coajă de mandarină, o nouă colecție, citii în ziare și adresele galeriilor de pictură, moartea mea. Dubuffet ăsta nu-mi plăcea, desena cu rigla, era colorist, dar atât, niște nemți, ori de ăștia nu se lipea pictura de vreo 300 de ani; un american trișor, mă rog, trebuia să-mi vâr nasul, mai exista o expoziție de bijuterii, casa Mozart... Îmi luai ușorul palton din stofă *cromby* care atârnă cât o pungă de mere și flanai ușor prin ulițele festive în orice anotimp ale orașului. Lucruri frumoase și scumpe, o risipă, un desfrâu vizual, aveai la ce să privești. Am intrat la adresa dată de cei de la București, era o clădire masivă, renovată de curând, prea încărcată după gustul meu, la care trebuia să fac adaptări serioase și asta numai cu pliante și cu artificii în panouri. Patru încăperi, le sortai, îmi consultai tematica notată în carnetul meu de lucru, mergea, zăbovii mai puțin de o oră, însoțitorul vru să mă invite la masă, eram doar clientul lor, dar refuzai, spusei că o voi face cu plăcere cu altă ocazie, acum eram curios să văd orașul, el acceptă, fixarăm ziua când trebuiau să vină lucrătorii noștri să pună toate exponatele, erau necesare șase sau șapte zile de lucru intens, dar echipa mea era antrenată, nu voi întârzia, îl asigurai, numai dacă nu cumva birocrații ăia ai noștri nu vor face ca data trecută, când la Montreal mă siliseră să cheltuiesc o avere pe telefoane pentru că nu mai trimiteau odată ce aveau de trimis, ba dădeau vina pe vamă, ba pe cei care beneficiau de reclama expoziției, care nu asiguraseră sumele la vreme și așa mai departe. Intrai într-un cinematograf ca să văd un *James Bond*. Prost, ce-i drept, dar asta era marfa, pe urmă mă întorsei la hotel, nu fără un ocol prin curtea turnirurilor, plină de statui decapitate care scoteau un efect colosal pentru că gâturile acelea de piatră aveau manșoane de zăpadă și statuile căpătaseră ceva fantomatic. Băteau clopotele bisericii *Sfintei Trinități* și pe un podium de lemn, într-o piață octogonală, se repeta *Jedermann*, actorii recitau în haină, cu fulare la gât, și strigătele se auzeau până departe, izbindu-se de vitrinele magazinelor încărcate de ceasuri și ceasornice elvețiene.

Pe la cinci după-amiază, când ultima rază de soare șterge acoperișul catedralei și sfinții plini de licheni verzi intrară în confuzia tencuielii încercuite de seara care venea devoratoare, pătrunsei la *Kaffeehaus Tomaselli,* plină de femei frumoase, spiritualizate de muzica orașului parcă. Negre, blonde, roșcate, numai blănuri, cu acei ochi fanatici, demoniaci, în care exploda succesul social al celor ce reușesc. Clinchetul ușor de cești chinezești, cu porțelanul ca niște timpane muzicale, suna plăcut în fumul verde de țigări americane. Se vorbeau toate limbile pământului, de la italiana agresivă și prost crescută până la franceza snobilor care mormăiau, grasând și gesticulând, la germana ca o *toccată* de Bach și la engleza lătrată a unor domni în haine tradiționale în carouri, atât de nepotrivite în morga acestei cafenele, în care se intra în negru la orice oră. Bătrâne fotolii de pluș greu, mese bisericești parcă, pline de un lustru supărător, scaune grele, chelnerii dansând în jurul clienților, cu o repezeală grațioasă, și picolițe cu șorțulețe apretate, cu acel aer vag al fetelor de la țară care vor să se mărite bine după ce fac un stagiu la oraș și câștigă bani pentru dotă ca în Maupassant. Cerui ceva, răsfoii absent ziarele proaspete de prânz și rămăsei cu privirea pe ușa de cristal cu aripi batante, muzicală și ea, aruncând falii de aer cald spre locul unde mă aflam. Intrase o femeie de 28 de ani, înaltă, cu un aer absent, urmată de un bărbat de peste 50, albit, grizonat la modul cinematografic, într-un palton cu guler de biber, cum purtau boierii noștri după primul război mondial. „Să fiu al dracului dacă ăștia nu sunt români" mă jurai în gând, mai ales după studierea rapidă a tipului. Purta pantofi, ceea ce era neobișnuit la ai noștri iarna, avea un guler impecabil, alb, o cravată ca burta morunului cu ceva afanisit pe chipul, nu vulgar, nu comun, părea mai degrabă un academician sau un inginer, dar pe mine mă fascina femeia într-o blană imensă de lup canadian, cu un chip mongol, cu pomeți și cu acel aer îndepărtat, nu rece, cât absent, privind peste toată lumea din jur fără să recunoască ceva. În urechi sunau două mici nicovale, doi cercei metalici, după moda acelui an, de argint. Păr auriu ca berea, nenatural, dar de o mare strălucire, un mers de dansatoare, nu pronunțat legănat. „Unguroaică" îmi spusei. Lăsară paltoanele la garderobă, ea cu o degajare care mă făcu invidios, aproape aruncând blana, și el, însoțitorul, prinzând-o cu ușurință exact atunci când credeam că o va culege de pe jos, dar nu, pentru că și el o aruncă pe masa garderobierei și într-o secundă lăsă și paltonul său cu mesadă, dar totul făcut cu atâta degajare că gestul părea studiat, repetat, jucat de o mie de ori. Femeia de la garderobă îi întinse un jeton de plastic și el îl strecură în buzunarul hainei negre cu o și mai mare uitare și neglijență. Se așezară în dreapta mea, la singura masă liberă din uriașul salon al cafenelei *Tomaselli.* Statuară, femeia se privi fără insistență în oglinda de deasupra mesei, își potrivi rochia neagră și bine cusută pe trupul imperial, bine făcut, potrivin-

du-şi uşor cu degetele răsfirate buclele blonde. Râse scurt spre însoţitorul care-i luase degetele şi i le încălzea. Aşteptam să aud un cuvânt. Şi el fu rostit:

– Ţi-au îngheţat mâinile, nu-i aşa?

– Nu, negă ea şi căută ceva în poşeta de strasuri.

Scoase de acolo tot o oglindă, mică, plină de amprente, şi se studie atent, pe urmă o abandonă.

– La cât trebuie să fim la *Mozarteum*?

– La 19,30 cel mai târziu...

– E vreme, spuse femeia.

„E pianista anunţată în ziarele de azi", stabilii eu, româncă, tipul trebuie să fie soţul sau amantul... Căutai să-i găsesc un defect bărbatului. Părea perfect stăpân pe sine, ştia să-şi poarte hainele şi avea un fel de a se stăpâni, o reţinere care trăda un om de gust. Nu vorbea tare, nu sublinia nimic, comandă un bol cu ceva fierbinte, un fel de rom încălzit, un lucru cu totul misterios pentru mine, pe urmă, ca într-un ritual, adăugă nişte ingrediente în vasul de cristal. Mă prefăceam că citesc ziarul, dar femeia ghici că-i urmăresc. Crezând că sunt singurii care ştiau româneşte din toată acea clientelă eteroclită spuse:

– E un tip alături care ne studiază...

– Ei, şi? făcu bărbatul fără a-mi acorda nici măcar o privire, pe urmă începură să discute despre concertul din seara aceea, ea nu era mulţumită de orchestră, care cântase prea tare şi o acoperise la repetiţia de dimineaţă, el negase acest lucru şi îmi dădui seama că era de fapt dirijorul şi-mi amintii şi numele lui scris în gazeta aceea care anunţa concertul. Băură pe urmă punchul, apoi îmi dădui seama că, de fapt, îi ascultam. Făcui iute o socoteală a cunoştinţelor mele muzicale: *clavicembali*, *ancie simplă* şi *dublă*, *Pierrot lunaire* de Schönberg şi *Jocul de cărţi* al lui Stravinski audiate la Paris, *sonorităţi impasibile, reci, extatice*, asta citisem într-o cronică muzicală, *frullato*, cu *tremolo dental*, *registrul supra acut*, ştiam pe dracu, totul se confunda în creierii mei, *sonoritatea descărnată a picolei pe fundalul unei orchestraţii aeriene şi transparente*, totul ciugulit dintr-o carte despre Ravel.

Un apel chelnerului, achitai repede nota şi mă ridicai de la masă. Dacă aş mai fi întârziat aş fi săvârşit o gravă indiscreţie. Îmi ridicasem paltonul de la garderobă şi îl îmbrăcasem din drum, mânat parcă de frică, spre uşa batantă care arunca valuri de căldură spre salonul aglomerat. O mai privii în fugă pe femeia de la masă. Râdea cu toţi dinţii ei albi ca o cartuşieră cu gloanţe de sidef. Trăda în aceeaşi clipă şi siguranţă, şi şiretenie bine disimulată, în toată acea veselie de o secundă, în privirile ei intuii mai mult decât ştiui o bănuială tristă şi o ironie nestăpânită. Îmi veni în minte, nu ştiu de ce, numele acelei pisici şirete a lui Lewis Carroll care atunci când surâdea

începea să dispară. O numii, din acel prim minut când o văzusem, *Cheshire cat*...

Afară, seara pândea cu toate luminile vitrinelor, aerul era dulce, avea ceva amar în el, un gust de migdală parcă. Sfinții de la biserica *Trinității*, înverziți de timp și de lumina perversă a reflectoarelor, ieșeau din imperiul nopții și cădeau asupra orașului. Ușoara zăpadă scârțâia sub pași. Trebuia să mă schimb, să-mi pun haine de seară, să merg să cumpăr un bilet de intrare de la o agenție din centru, dacă aveam să mai găsesc, să ajung la timp la *Mozarteum*, s-o revăd...

Ajunsesem din nou în straniul parc cu statui decapitate de lângă *Mirabelle*. Copacii erau încărcați de zăpadă, crengile clincăiau la bătaia clopotelor catedralei. Mai aveam un ceas și jumătate până la începerea concertului. Chipul femeii îmi reveni în memorie. „Ușor, ușor", îmi spusei, nu cumva astea-s secheIele ultimului anotimp de la mare, nu cumva duduie prin capul tău sunetul triumfal al motocicletei acelui tip frumos în tricou roșu care ți-a furat regina și a dus-o în imperiul lui necunoscut și după care te-ai îmbătat o săptămână la rând ca să uiți, ca să nu te otrăvești singur de amintirea acelei mări fără nici o atracție pentru tine? Nu cumva vrei să-i plătești în eternitate acelei femei, tunsă *tifosi*, plecată cu cavalerul ei motorizat cine știe unde? Nu era o gelozie ce voia să se verse în estuarul viitoarei agresiuni pe care mintea ta o și pune la cale.

Noaptea din jur avea ceva eteric și dulce. Trebuia să mă grăbesc, să mă rad, să ajung înainte de începerea concertului, s-o ascult și să văd ce-i putea pielea, să mă interesez de bărbatul acela cărunt, cu mutră de actor înainte de pensie, care făcea probabil gimnastică dimineața ca să nu-i crească pântecele, sau nu mânca deloc pâine. „Soțul? Amantul?" În ce hotel din acest oraș ședeau? Puteam să-i urmăresc când ieșeau de la *Mozarteum*, dar așa ceva îmi repugna.

Urcai rapid cu liftul, în odăi era nefiresc de cald, trebuia să mai fac un duș, mașina de bărbierit mergea bine, cămașa albă nu arăta avarii mari ținută prin geamantane; mă privii. Aveam avantajul de a fi mai tânăr decât domnul acela, unde mai pui binecunoscuta tehnică de a le ameți pe rațele astea care abia așteaptă să fie măgulite și pe urmă, dacă le mai lași și impresia că sunt singurele femei frumoase de pe pământ, totul pare un fleac. Trebuia numai inventată o poveste, ceva *tare*, cu niște lucrări fabuloase, să zicem varianta cu vizitarea în Chile a unor orașe părăsite, care-mi adusese multe dobânzi, sau descrierea Chinei, care rămâne un miraj pentru toată lumea.

Terminasem, ca să zic așa, mica echipare, timp mai era, luai ziarele lăsate pe măsuța din hol. Dacă mergea la *Mozarteum*, trebuia să cânte Mozart, dar ce anume din Mozart? Căutai coloana cu pricina din foaia locală, plină de reclame de sutiene și bijuterii. Era vorba de un *Concert de Mozart*. Mă trezii

în liftul hotelului cu încă trei persoane. Fluieram a pagubă în gând. Era limpede, trebuia să mă înarmez rapid cu un *Lexicon muzical*, să citesc câte ceva, măcar să am acrul că sunt de acolo. Cu nimic nu faci praf mai mult decât cu sugestia că te afli în chestiune, mai ales în fața unui profesionist. Sigur că până la urmă avea să mă prindă, nu se putea altfel, dar totul e să le dai la timp și pe urmă, când se trezește victima, e târziu. Mica nacelă scoborâtoare avea ceva de gondolă, pereții erau tapetați cu catifea albastră matlasată și niște oglinzi mici, împodobite cu îngerași de nuc sculptat, reflectau cele patru personaje, palide, diforme, între care mă număram. Aveam cu toții acel inimitabil aer stupid al clienților marilor hoteluri, țepeni în hainele de gală, gata să se prefacă în statui când îi priveai... „La dracu, mai bine mergeam la hochei, acolo te îmbraci în hanorack sau pui un pulover pe gât și un fular și huidui și stropșești și lumea nu te bagă în seamă. Ies scântei pe gheața mată, auzi loviturile croselor canadiene care aduc cu zgomotele tăierii unor păduri seculare și cu asta totul e bine, dacă mai bei și ceva tare, iarna ți se pare suportabilă, poate mai găsești și câte o ființă cu aer îngeresc care vine și te întreabă la ce hotel locuiești și anume la ce etaj și la ce cameră... „Porcule, mă certai, ai vârî în patul tău o prostituată?"

Nu știam unde este *Mozarteumul*, dar pentru ce existau taxiurile? Mă urcai într-unul și privii strada aglomerată. Începuse să ningă pe neașteptate și tot acel aer dulce al Salzburgului se încărcă de un joc subtil de fulgi, abia purtați în ușorul vânt de noapte. Șoferul mă depusese în fața sălii de concerte, plătisem și priveam acum femeile încărcate de blănuri și bijuterii care se înghesuiau spre intrarea sobră. Uitasem de bilet, dar era imposibil să nu fie case de bilete și aici. Cercetai, cu nasul meu bun găsii repede ghișeul și persoana care îmi vându ceea ce îmi trebuia. Intrai după ce lăsai fularul, mănușile și paltonul unei bătrâne morocănoase. Sala avea ceva vetust și intim în același timp, părea încărcată de lume, dar nu era, nu se vânduseră chiar toate biletele, dar mai rămânea timp. Podiumul era luminat de becurile unei rampe ca de teatru. Orchestra își ocupase locurile, se auzea numai acea cacofonie inițială a oricărui concert, când se încearcă instrumentele și se ascultă corzile. O privire circulară spre balcoane și îmi amintii de teatrele noastre, în lojile cărora rugineau de un sfert de secol, de când le știam eu, aceleași personaje care se estompau odată cu trecerea vremii, îmbătrânind vizibil în benoare, fostele fete la care râvnisem și care deveniseră cu timpul mame, sau soțiile mandarinilor, ajunse bunice și ele, ori tinerii falnici care cheliseră sau aveau obrazul din ce în ce mai veștejit, galben de hepatite din care abia mai supraviețuiseră, toată fauna plumitivilor orgolioși, a inginerilor cu prime anuale pe care nu aveau pe ce să le cheltuiască și a savanților cu locuințe la Șosea, o lume ce scădea, murea, putrezea văzând cu ochii și pe

care cu de fapt o uram. Publicul de aici avea aceeaşi gravitate pusă-n scenă, aceeaşi înţepenire solemnă care la o mie de chipuri aduce cu o frescă de piatră. Lojile erau vechi, sala, nici mare, nici spaţioasă, părea un fel de studio cu tradiţie cu stucatura ei veche, cu tavanul aurit şi candelabrele arzând cu toate lămpile de Murano, care, încet, încet îşi pierdură lumina în rumoarea surdă a publicului. Lojile şi balcoanele se scufundară într-o negură gri, apoi nu se mai văzură...

Apăru bărbatul grizonat, în frac, salutând cu distincţie sala şi primind aplauzele înghe̦ţate ale publicului ce nu avansa nimic. Ridică bagheta după o clipă scurtă de ascultare a orchestrei. Cei peste 30 de instrumentişti mi se părură tot atâţia atleţi aflaţi în *block-starturi*, pe un stadion luminat cu lămpi fosforescente.

Se auziră după o secundă primele măsuri ale *Sonatei în la minor cu variaţiuni* de Mozart, cântată vreodată şi de Arthur Rubinstein. Undeva, în dreapta podiumului, în faţa unui pian masiv ca un pachebot, sta *Cheshire cat*, în rochie lungă, neagră, de concert, cu privirea aţintită asupra claviaturii, aşteptându-şi intrarea...

*

Aveam s-o revăd abia peste un an şi jumătate, la deschiderea unei expoziţii de grafică, organizată de mine în Bucureşti. Era spre sfârşitul primăverii, în înghesuiala aceea de lume snoabă care se află în treabă la orice vernisaj, cunoştinţe, rude, prieteni, critici de artă, scriitori şi muzicieni, mai mult dispuşi să fie ei înşişi văzuţi decât să spună ceva bun expozanţilor, când din mulţimea de capete răsări figura ei îndepărtată ca a Anei Karenina, cu trişti ochi de culoarea leuşteanului, nici acum nu ştiu bine cum erau, după atâţia ani, cu părul auriu, *auburn*, de culoarea berii blonde, cu aerul acela jumătate ironic al femeilor curtate, aparent prietenoase, în secret suspicioase, temătoare, gata să se retragă în cochilia lor fără ezitări când agresiunea asupra-le ar fi evidentă. Era însoţită de acelaşi personaj, neschimbat şi el, ba chiar cu un aer de navigator întors de pe Mediterană, adică cu o faţă uşor înnegrită de un soare marin de pe alte meridiane, când ceilalţi oameni arată feţe de iaurt sau de hârtie, abia mai suportând iarna care trecuse şi nu trecuse. Părul uşor grizonat îi dădea, ca şi prima oară când îl văzusem, o distincţie naturală, dar nu din cauza acelei discrete îmbătrâniri pe care nu o ascundea, ci pentru că, pur şi simplu, părea bine crescut şi educat şi nu făcea gesturi în plus, nu vorbea prea tare în mulţimea dornică să fie ascultată. Se aruncau replici de teatru, mici răutăţi la adresa celor absenţi

sau împotriva celor ce expuneau, râsete ca niște nechezături veneau dintr-un colț al sălii de expoziție. Cunoșteam glasul, era al unei prea inteligente femei, fiica unui savant, crescută prea mult în străinătate cu bone rele, dar realmente simpatică și vie. Nu știu dacă insistența privirii mele chemă ochii aceia mongolici spre mine, eram ca un șarpe boa la pândă, cu tot ce aveam hipnotic în mine aruncai un val de unde magnetice spre ea. Prepelicarii mei nu mă vândură. Simții că mă recunoaște, deci mă ținuse minte, dar nu trădă cu nimic surpriza, dimpotrivă, ceva amorf și fără interes începu să locuiască în ochii săi. Vorbea absent cu mai mulți bărbați care se înghesuiau în jur. Acum îmi jucam cartea cea mare, trebuia să invent o cunoștință comună. Numai nebuna de Suzanne, cea care râdea ca un cal, nechezând, mă putea salva, cunoștea pe toată lumea, lua interviuri la televiziune, era imposibil să n-o știe. Mă apropiai de ea, o despărții de un actor cam băut care-i făcea curte și-i spusei scurt:

– Vreau să mă prezinți acelei doamne...

– Știi cine e?

– Știu...

Mă măsură lung:

– Pe timpuri aveai gusturi mai proaste...

– Lasă gura și împinge-mă în față, ca și când habar nu ai avea de tot ce mi-ai spus.

– Să știi că e serioasă.

– Mă rog.

– Să nu mă faci de râs...

– Se poate. Finnneeeesssse! cum zice Mihai Pooopescu...

– Apropo, nu l-ai mai văzut pe măgar? Are o datorie de onoare la mine, mi-a promis că-mi aduce un manual de bridge...

– Ți-aduc eu unul chiar astăzi dacă reușești să-l scoți din joc pe protector, și-l arătai pe cunoscutul dirijor care se afla cu altă lume în jurul lui *Cheshire cat.*

– O să fie greu, e cam gelos, nu te pune cu el...

Și dispăru în mulțime, făcând mai întâi un tur de orizont, tatonând adică momentul în care trebuia să mă ia de mână, fără să pară ceva ostentativ și să mă arate ca pe o minune a secolului nostru plin de iluzii și de căi ferate. Or, dacă apucam să deschid gura, totul decurgea de la sine, nu se mai putea sta înaintea mea...

Trecură cam patru minute, toți aveau poftă de vorbă, în special femeile, care-și făceau complimente nesincere una alteia, fără credință, după un obicei milenar. Urmă o scurtă recapitulare: o căutasem în toate hotelurile din Salzburg, dar se vede treaba că avuseseră tren sau avion chiar în noaptea concertului, și în cele două săptămâni cât stătusem acolo nu o găsisem. Cu

greutate, şi mai mult din întâmplare, aflasem chiar în ziua plecării că locuise într-un hotel apropiat de grădina *Mirabelle*, dar totul se sfârşise şi aşteptasem un nou prilej de a o cunoaşte. Un an de zile pândisem programul de concerte de la Ateneu. Nici o singură dată nu-i apăruse numele. Trebuie că stă mult în străinătate, îmi făcusem socoteala, asta zic şi eu viaţă... Aveam cunoştinţe în lumea muzicală, dar mi-era frică să nu fiu bănuit de prea mult interes în jurul acestei persoane. După o jumătate de an, tot o femeie, fără să ştie cui vorbea, adusese vorba despre ea. Avea o reputaţie bună, era în divorţ cu al doilea soţ şi se bănuia că se bucură de protecţia acestui individ atletic şi uşor îmbătrânit, care era directorul Filarmonicii. Nu manifestai nici un fel de surpriză, mă prefăcui că ştiam totul şi că persoana nu mă interesa. Deci, al doilea soţ, un divorţ în perspectivă, un amant probabil, situaţie previzibilă, vânat uşor. Lupte locale, scurte, şi gata, *Victorie, Victorie*, ca într-un final vânătoresc. Suzanne sosise lângă mine, îmi luase braţul şi mă ducea spre un cerc zgomotos de femei şi bărbaţi care o acopereau pe *Cheshire cat*...

– Aşadar, dumneata eşti spionul din Salzburg, cum te numisem cu Mac, spuse femeia, arătând superba cartuşieră de sidef a dinţilor şi întinzându-mi mâna. Te-am văzut şi în sală, nu aveai aerul unui poliţist, dar nici al unui meloman...

Râse scurt şi se întoarse spre bărbatul acela cu trei nume, cum anunţau ziarele şi afişele concertelor lui, sau, pe scurt, Mac, cum îi spusese ea. „A debutat tare", îmi spusei, şi ceva scrâşni în mine. „Memorie bună, dar şi semn de atenţie". Replica, dacă ar fi fost să vie, trebuia să vie acum, dar tăcui. Suzanne îmi luă cotul şi mă vârî mai în sufletul ei:

– Ţi-am spus că muşcă rău.

Asta nu-mi spusese, dar nu avea nici o importanţă. Repliere rapidă şi atac prin surprindere. Mă incomoda teribilul ei amic, care mă devoala ca pe un clişeu furat din seiful unei puteri străine.

– Doamnă, îmi pare bine că vă cunosc. Am ţinut foarte mult să vă ascult acolo, la Salzburg, poate şi pentru că nu aveam un program mai bun în seara aceea... Numai hochei...

– Nu eşti deloc amabil... mârâi omul cu trei apelative.

– Am multe defecte, dar ca amator pot să spun că nu a fost un concert rău. Mi-a plăcut cel mai mult *bisul* dumneavoastră, mă adresai de data asta femeii, cu aerul meu fabulos distrat. Ce era? *Tartina cu unt* sau aşa ceva?

Mă privi atent şi pe urmă râse.

– Eşti răutăcios. Era chiar *Tartina cu unt*...

– Da, ceva abia şters cu degetele pe pian, cum ai curăţa o masă plină de firimituri cu un buchet de liliac alb; lucrul ăsta l-am văzut într-o cârciumă, ceva delicat şi trist în acelaşi timp...

– Şi restul? întrebă deodată interesat dirijorul, pe care-l uram încă de pe acum.

– Ştiţi ce spunea cretinul ăla de Grillparzer despre *Euryante* a lui Weber?

Nu-i lăsai să nege ca să nu-i umilesc, aşa că adăugai, conform micii mele stratageme, pregătită de un an de zile: O astfel de muzică merită să fie interzisă de poliţie...

Cheshire cat îmi aruncă una din acele priviri care nu mă înşelau niciodată. Surpriza fusese realizată, dar nu mai trebuia să întind coarda, pentru că riscam să-mi rup gâtul.

– Suzanne, cine e individul ăsta care mă insultă de 10 minute?

Amica mea nechează iar, după obiceiul ei de care nu se putea dezbăra.

– Un idiot scump, cu care am trăit vreo doi ani, nu-i aşa?

– Nu-mi mai aduc aminte, dar dacă tu spui asta, e în regulă.

– Şi dacă-i idiot, de ce vorbeşte despre muzică?

– Probabil pentru că nu se pricepe deloc la muzică. Are curajul ignorantului.

Trebuia să mă retrag onorabil, să mă prefac ostenit sau preocupat. Veniseră cei de la Serviciul Expoziţiilor, vreo doi sau trei indivizi care ţineau mereu aceleaşi discursuri trase parcă la şapirograf. O invitai pe *Cheshire cat* mai în faţă ca să primească şi ea din porţia asta pe care eu o digeram de ani de zile. Vorbea un tip gras şi fălos, îmbrăcat cam devreme în haine gri de mohair, prea încrezător în primăvara pretimpurie, asudat tot de plăcerea de a fi filmat, pentru că apărură imediat operatorii care făceau semne mute şi energice celor ce ţineau reflectoarele pe margine. El era unul dintre cei ce mă vârâseră în puşcărie şi care de câte ori mă vedea de la ieşirea mea de-acolo nu ştia ce cuvinte de miere să-mi spună. Mi se pare că fusese militar şi că trăise cu directoarea unui muzeu, făcându-i acesteia servicii intime, cum se spune în limbaj decent. Avea o obrăznicie ceva mai căzută, în glas totuşi păstrând încă agresivitatea tipilor de acelaşi calibru. Cariera lui continua cu o uşoară degringoladă, dar se vedea bine că o luase în jos, nu se mai purta genul ăsta, dar croitorul ce să facă? Trebuia să accepte încă sacoul de anul trecut, intrat la apă. O priveam cu o satisfacţie bestială pe *Cheshire cat*. Nu arăta vreun plictis, avea numai un aer aiurit, cunoşteam tipul: femeia care nu ştie unde-şi pune lucrurile niciodată, care-şi uită acasă poşetele şi scapă într-un canal cheile de la maşină înainte de a le folosi. Era frumoasă în soarele ferestrelor imense, abia ocrotite de perdele, părul ei de culoarea berii strălucea în mulţimea de capete informe şi eu mă rugam în mod criminal ca omul acela de lângă ea să plece cu un avion în India, dacă se putea peste o oră, şi noi amândoi să-l ducem până la aeroport şi să-i facem semne prieteneşti cu mâna...

Oratorul nu terminase, abia întorsese două foi, citea rar, cu prudență, numele unor înaintași celebri în pictură care nu-i erau familiare și se silea să nu scoată vreo notă falsă. Aveam un surâs de zile mari, știam să aplaud cu acea ironie pricepută numai de câțiva, cărora, de altfel, le ușuram complicitatea...

Atmosfera se încălzise. Priveam pantofii gri deschis ai individului, cu care nu ar fi trebuit să iasă pe stradă într-atât erau de nepotriviți, mai rău ca o pereche de papuci, la acest costum bine croit, de stofă cumpărată în timpul deplasărilor în străinătate. El nu ghicea nimic din electrocutarea mortală la care era supus de atâtea priviri de femei mai ales, pentru că ele nu te iartă când greșești. Te fac de râs în târg, te povestesc ca pe Nastratin. Mai aruncai o coadă de ochi spre *Cheshire cat*. Era acolo, suporta, dar se gândea la altceva, era limpede. „O să i te fur dobitocului ăsta", îi jurai în gând, și mă pregăteam să spun niște vorbe urâte despre el, despre modul cum dirija în special, găsite, dacă-mi aduc bine aminte, într-o carte a Margueritei Long despre Cortot. Eram pregătit pentru extemporal, ce mai, numai împrejurările să mă ajute...

Cretinul terminase, luase aplauzele, se înclina ca un toreador spre public. Mă apropiai de urechea ei fină, în care soarele pusese un bănuț roz.

– Cum v-a plăcut dinozaurul?

– Numai nu rage...

... Într-adevăr, acela improviză ceva, excitat de succes; și îl mai ascultarăm câteva minute behăind. Îi știam bine biografia, își așeza dactilografele pe birou și secretare nu angaja decât pe termene scurte, ca să poată să le schimbe. Avea un pat de piele în cabinet, pretextând că trebuie să întocmească noaptea texte oficiale, când alții, nu ca el, dorm pe ruptelea în timp ce dânsul, dacă apucă două sau trei ceasuri de odihnă, își tampona final fruntea plină de sudoare cu o batistă ireproșabilă și privea mulțimea căreia i se permise, în sfârșit, să intre în Expoziție...

*

Nu atunci fusese, în duminica aceea de dimineață, ci mai târziu, înaintea verii. Într-o dimineață, pe un bulevard plin de gaze de automobil. Nacelele de verdeață ale castanilor sau teilor de pe strada largă, debordând de firme și de anunțuri urbane, păreau că migrează spre soarele incandescent. Începea să fie nesuferit în București, sosea vremea să o luăm spre mare, să mai arătăm localnicilor cum stăm cu porumbul în Dobrogea, să vină lumea ca la urs să citească cifrele și să vadă siluete de vaci, decupate în hârtie lucioasă și lipite una sub alta: graficul adică, domnule... atâtea taurine, atâtea ovine, atâtea păsări, ce dulce era viața acolo, în imensa sală de expoziție, printre

panouri, cu fetele în dangarezi... Unde mai era Dina? Nu mai știam nimic despre ea și despre *Maur*. Mihai Pooopescu îmi spunea că evadase de sub escorta soțului și trăiau la sora acestuia din urmă într-un amor nebun. Bridge, dans, totul se lichidase pentru mine, definitiv, nu aveam înainte decât un naufragiu total. Nu-mi mai plăceau femeile, numai ele știu ce au pățit cu mine. Mai pica câte ceva în pânza păianjenului și, vai ce repede îmi trecea, și cum le mai puneam pe goană sub diferite pretexte. De fapt, îmi era spaimă de marea care trebuia să urmeze, nu, mai bine undeva la mânăstiri, să nu-mi mai aduc aminte de acea întâmplare trecută, de stupidul ei final melodramatic...

Era, deci, într-o dimineață dinaintea verii, la sfârșit de mai, treceau automobile și lumea avea ostenceala dinaintea vacanței, care nu seamănă cu nimic altceva, era o bulucceală în jur că nu se mai vedea om cu om. În față la *Grădinița* borau, cât era de devreme, poeții aprinși de căldură după băutura de noapte. Pe doi îi luase miliția și-i împingea discret în taxiuri ca să-i ducă la circă, erau agresivi și gesticulau, răcneau, dar lovituri secrete, bine aplicate, le tăiau glasurile răzvrătite. O baie bună, un proces verbal și, gata, o luau de la cap, de ei nu se lega nimeni. Erau nevinovați, erau stupizi, făceau parte din peisaj, știa o lume întreagă.

Când să intru la *Leonida*, pe cine văd înaintea mea coborând dintr-o mașină lungă, neagră, ca un dric american din „Incoruptibilii?" Pe *Cheshire cat*, într-o rochie ușoară, galbenă, care o făcea și mai înaltă. Înainta drept spre mine, neprivind pe nimeni. La volan îl zărisem pe omul cu trei nume care demarase scurt spre Piața Romană, nu puteam să ratez lovitura.

– Sărut mâna...

Mă privi ca atunci când mă văzuse prima oară, fără curiozitate, ușor speriată de surpriză, ca orice om preocupat care nu vede strada, abia dacă distinge câte un individ.

– Ce faci, domnule?

– Flanez, așa se spune, nu? Dumneata?

Era o jumătate de pas, dacă întrebuința a doua plural eram curățat, dar lucrul nu se petrecu pentru că avea, cum trebuia să constat mai târziu, un fel familiar de a se purta cu lumea, politețea excesivă nici nu stă în altceva decât în amiciția instantanee față de cine merită, la modul american și atât...

– Pot să te însoțesc?

Nu-mi răspunsese la prima întrebare.

– Cu plăcere, merg la magazinul *Muzica* după niște discuri.

Se gândi la ceva și ezită, pe urmă spuse:

– De fapt, ce faci?

– Nimic, sau aproape nimic...

– Și la Salzburg ce făceai?

– Organizam o expoziţie...
– Şi asta rentează?
– Depinde...
– Depinde de ce?
– De cei care te trimit. Dacă te trimit des, rentează; dacă nu te trimit des, nu rentează...
– Eşti cinic...
– Eu? Ei sunt cinici...
Mă privi cu coada ochiului. „Acum îmi dă nota", să vedem dacă trec...
– Şi în ce constă organizarea asta de care vorbeşti?
– Alegi o sală, faci un deviz, gândeşti tematica, să placă clientului, şi împarţi ce ai la dispoziţie, cum e mai bine, pe urmă te certi cu furnizorii, dacă scapi cu bine din chestia asta, aştepţi comisia, ce zic comisia, că sunt mai multe. Aici începe diplomaţia, nu ştii să faci diplomaţie, te-ai curăţat, ţi se respinge expoziţia şi o iei de la cap şi nu-ţi mai dă alta, şi dacă nu-ţi mai dă alta, te apuci de o meserie mai frumoasă...
– Cât văd, dumitale îţi merge bine...
– Depinde, e un fel de a spune. Odată mi s-a imputat o Expoziţie, s-a făcut o expertiză, mi s-a încheiat un proces verbal şi am făcut câţiva ani de puşcărie...
Se opri puţin din mers:
– Vrei să spui că ai făcut şi puşcărie?
– De ce nu? Ce e atât de dezonorant?
Râse din toată inima.
– Nu zău, ai umor...
Ce spunea înţeleptul? Fă pe femeie să râdă şi a ta e...
– Crezi?
– După hazul pe care-l faci pe seama dumitale, ce pot să cred? Măcar erai vinovat?...
– Da de unde...
– Şi-atunci?
– Atunci trebuia să plătească cineva oalele sparte.
– Şi-ai acceptat totul aşa, fără să te baţi?
– Nu era o vreme să te baţi. M-au găsit vinovat şi gata... Prietenii mei au avut grijă să scape de mine cât se poate de uşor şi au reuşit...
– Şi ai stat mult la puşcărie?
– Destul, dar nu vrei să vorbim despre ceva mai amuzant?
Ajunsesem în faţa magazinului *Muzica*. Era închis. La 12 închideau.
– Vai, totdeauna întârzii, făcu cu regret. Dumitale ţi se întâmplă?
– Depinde, dacă-mi propun, reuşesc câteodată... Ce facem? Să încercăm la alt magazin?

– Nu, ceea ce caut nu se găseşte decât aici. E vorba despre nişte discuri englezeşti, comandă specială...

– La cât deschid din nou?

– La cinci.

– Ai o altă treabă?

Mă privi lung şi ezită o singură secundă.

– Nu.

– Pot să te invit pe o terasă?

O altă secundă scurtă, de gândire, un curent nevăzut prin priviri.

– Da...

Vrusei să mai întreb ceva în legătură cu omul care o părăsise în faţă la *Leonida*, dar nu era cazul. Mă prefăcui că privesc de-a lungul Căii Victoriei în căutarea unei maşini.

– Nu, sunt sătulă de maşină, nu vrei să mergem pe jos?

– Cum să nu? Dar nu e prea departe pentru dumneata?

O privii. Avea pantofi cu tocul jos.

– Merge, adăugai...

– Ce simţ de observaţie ai! Ştii că după ce te-am întâlnit la Salzburg m-am gândit că eşti spion...

– De ce? Am un aer suspect?

– Nu, nu cred, dimpotrivă, dar asta mi se pare că e condiţia spionului, să arate onorabil...

– Nu e rău ca definiţie, dar cu adevărat nu sunt spion. Am o meserie , mă descurc, şi nici n-ar ţine ei în meseria lor un individ ca mine.

– Cum poţi să mai glumeşti pe seama unei nefericiri pe care ai trăit-o?

– Simplu, este singura şansă ca să supravieţuieşti.

Strada era deşartă la ora aceea a prânzului, treceau rare maşini, lăsând dâre în asfaltul încins, totul mirosea a benzină arsă, mă simţeam fericit fără să ştiu de ce. Mersese destul de uşor până acum, dar instinctul meu de vânător îmi spunea că voi avea de furcă. Dropia mea *aubum* zbura frumos în soare...

– Ce fel de om eşti?

– Toate femeile întreabă chestia asta, a devenit aproape o tradiţie. Ce fel de text preferi?

O măsurai cu o imensă obrăznicie, care era a timidului.

– Spune-mi textul dumitale, oricare ar fi el, eu am să opresc din el ce îmi convine...

Era prudentă...

– Uşor blazat, fără preocupări mari, un sybarit, dar nu la modul deocheat, ceva cărţi, ceva femei, ceva muzică, ceva pictură, nu, nu mă privi aşa, nu a mea, nu ştiu să pictez, dacă mă gândesc bine sunt un pictor ratat, asta e...,

puţin alcool, mai ales seara când nu mai suport tenebrele. Ce ar mai fi de adăugat? Îmi plac hainele puţin purtate, nu sufăr duminicile şi sâmbetele seara când mă închid cu cheia în casă pentru că nu mai am încredere în semnele de circulaţie şi în doctrinele filozofice...

Râdea fără să aud cu, râdea cu ochii.

– Ştii cum te-am numit chiar din seara când te-am văzut pentru prima oară la cafeneaua *Tomaselli*?

– Nu...

– *Cheshire cat*...

– Asta nu-i o poveste cu o pisică?...

– Exact...

– De ce?

– Ai nu ştiu ce, şiret şi tandru. Ai suferit mult, nu-i aşa? Bărbaţii se îndrăgostesc de dumneata, dar nu te iubesc...

Se gândi puţin.

– Nu, nu cred că-i aşa. Nu ar avea de ce să nu mă iubească. Dacă mă cunosc bine, vor să stea mult lângă mine şi eu nu suport asta. Am avut până acum doi bărbaţi... Primul a murit de leucemie după doi ani de la căsătorie. Era un englez foarte drăguţ, am ţinut mult la el, al doilea, un arhitect, cam afemeiat... Sunt în divorţ cu el de câteva luni...

Nu întrebai nimic. Mă prefăceam că sunt atent la automobilele care treceau pe lângă noi.

– Nu ai obosit? o întrebai, ca să spun ceva...

– Încă nu, o să-ţi zic dacă va fi cazul... Dumneata?

Mă întreba dacă am o soţie sau dacă sunt liber. Trebuia să invent ceva ca s-o sperii rău de tot. Era amuzamentul meu, făcea parte din tactica infanteriei marine.

– O, sunt un monstru...

– Adevărat?

Se mira într-un mod care mă tuşa, credea repede tot ce i se spunea, dar tocmai de aceea trebuia să invent ceva cât mai fioros.

– Am trei copii din două căsătorii. Nu prea trimit bani pentru întreţinere şi fostele neveste m-au dat în judecată. Am procese multe, vai de capul meu...

Era stupefiată.

– Dar nu pari un om neajutorat, fără bani...

Era delicioasă în mirarea ei fără margini.

– Da, dar nu-mi place să le dau bani numai pentru că le-am făcut copii. N-ai spus că sunt cinic? O femeie inteligentă ca dumneata a descoperit imediat ce zace în mine, iată de ce nici nu mă ascund...

Se opri şi spuse decis:

– Nu cred nici un cuvânt. Nu eşti cinic, eşti mincinos. De ce o faci?

Râsei trist.

– Îmi place să mint... E un vechi obicei de puşcăriaş. În închisoare, asta m-a salvat. Le spuneam poveşti despre ţările văzute în călătoriile mele şi ei mă credeau, şi-mi dădeau ţigările lor, ele m-au ţinut... Dacă nu aş fi fumat eram mort...

Claxona un idiot pentru că trecusem pe roşu, el avea dreptate, dar cine mai ţinea seama de asta când îmi aduseseem aminte de lucruri atât de dureroase...

– Şi-acum minţi?

– Nu, de data asta nu...

Se vedea de departe Statuia Aviatorilor, cum se vedea Arcul de Triumf într-un roman al lui Remarque, începea să devină un simbol adică, cu aripile ei scurte şi verzi de bronz, cu acele chipuri şi trupuri înălţate sau îndurerate de cădere. Bulevardul spre care ne îndreptam urca, din faţă soseau limuzine negre în viteză, prin geamurile de cristal zăream chipuri cunoscute. Remarcau cu ochi lacomi silueta femeii, mersul ei sub pomii aceia care aici nu mai aveau oboseala bulevardelor din centru...

– Este o zi frumoasă... spuse ca deodată.

– Neobişnuită, adăugai, şi lansai unul din acele surâsuri nesuferite care făceau să cadă treizeci de cazemate odată, dacă nu întreaga linie Maginot.

– De ce neobişnuită şi nu frumoasă?

– Pentru că în fiecare zi faci probabil aceleaşi exerciţii de digitaţie acasă sau în sala de repetiţie, pentru că vezi aceleaşi mutre de care te-ai săturat şi deodată dai de un apucat care te bate la cap cu poveştile lui tâmpite, dar asta te amuză, te scoate din habitudine... Vrei să-ţi cânt ceva?

Se uita la mine ca la un nebun.

– Ce ai de gând? Ori ai băut ceva de dimineaţă?

– Nu, nu beau niciodată înainte de asfinţitul soarelui... ori nu-i cunoşti pe clasici?

– Ce clasici?

– Clasicii oenologici, cei care se îmbată numai noaptea...

– Eşti beţiv? mă întrebă perfect îngrijorată.

– Ba bine că nu! Rup, ştii ce-i aia? Mă culc beat ca un porc şi mă scol greu dimineaţa...

Mă măsură iar cu privirile ei şirete care-mi cereau de data asta o dezminţire.

– Nu ai mutră de beţiv...

– Nu arăt, dar să ştii că am băgat mulţi bani sub masă...

– Nu e vulgar ce spui?

– La ce pension ai făcut liceul?

Se irită. Nu se aştepta să adopt tonul ăsta golănesc, dar tehnica cuceritorului era ruperea frontului psihologic al inamicului.

– De mai puţin de un ceas mă întreb ce fel de om eşti... Şi iată îmi vine din ce în ce mai greu să aflu...

– E atât de interesant?

– Ştiu eu? Oricum, am ghicit la Salzburg că eşti român...

– După ce?

– Ai ascultat, ce-i drept, numai o secundă, ce vorbeam cu Mac...

– E adevărat, dar după aceea m-am ridicat precipitat ca să nu mai trag cu urechea...

– Străinii nu fac aşa ceva.

– Vrei să spui că nu sunt indiscreţi? Nu-i cunoşti...

– Nu, nu e vorba de indiscreţie...

– Atunci de bună creştere!

Iată, ne şi certasem, după un atât de scurt *comerciu de idei,* cum ar fi spus Mihai Pooopescu.

– Nu vreau să te insult. Zău că mi-a părut bine că ai plecat atât de repede...

– Dar asta avea, atunci, vreo importanţă pentru dumneata?

Nu-mi răspunse şi o imensă bucurie mă cuprinse.

– Chiar nu vrei să-ţi cânt ceva? Nu mai e nimeni pe aici.

– Dacă doreşti...

Părea resemnată.

– Imnul Sfântului Ioan. E ceva din secolul XI, un fel de improvizaţie pentru învăţarea notelor, ţi-l dedic, e foarte frumos. Ştii latineşte? O latină ceva mai ciudată...

– Puţină greacă, puţină latină...

– Atunci ascultă:

Ut queant laxis
Re sonare fibris
Mira gestorum
Famuli tuorum
Solve poluti
Labii reatum
Sancte Ioannes...

Se uita la mine cu o plăcere plină de surpriză.

– De unde ştii toate astea?

– Am citit nişte lexicoane muzicale de când te-am văzut la Salzburg, voiam să te fac praf...

– Eşti nebun...

– Zău că nu sunt... Sau vrei să-ţi scriu scrisori idioate ca Wagner?

– Ce scrisori?

– Ascultă aici, am o memorie prodigioasă: *„Această dragoste, deşi moartă, îmi va umple viaţa până la sfârşit cu amintiri vesele şi cu senzaţii binefăcătoare...“*

– E un text de Wagner?

– Autentic, citeşte-l pe Louis Barthou şi ai să te convingi... Mai asculţi? Te rog...

Se strâmba şi eu eram gata să-i cad în genunchi.

– Nu te supăra pe mine, dar zău că meritã: iată ceva trimis Mathildei Wesendonck: *„Desmierdările tale de dragoste sunt cununa vieţii mele...“*

– Nu, destul, mă întrerupse rugător...

– Te rog, o implorai... şi continuai fără milă: *„Iată-mă mândru şi fericit! Nu, nu te căi, nu avea remuşcări! Ochii tăi? Gura ta? Mâinile? Inima? Sunt eu? Eşti tu? O, delicii ale sufletului! O, dulce, sublimă, ardentă, magnifică, fericită!...“*

Mă opri. Mă credea cu adevărat nebun.

– Mă convingi foarte repede că eşti rău. Nu se recită scrisori intime, chiar dacă sunt publicate de oameni mari, care s-au vrut scriitori...

Ajunsesem lângă lacuri, un soare ca o mămăligă gălbenă ardea peste apa estivală. Un minut greu trecu. Voiam numai s-o amuz, dar nu gusta totul. Trecusem peste ştachetă ca un avion, nu ca un atlet... Paşii mici, domnul meu, paşii mici. Acum se potriveau poveştile lui Marquez, fabulosul ăla cu generalii lui, cu femeile străvechi ce se legănau în imense balansoare, în cartiere moarte, aflate în fictivele ţinuturi ale Americii de Sud. Eram un maestru, dar îmi trebuia cu adevărat un gât de alcool. Dacă nu mă lăsa aici, la treptele de piatră ale restaurantului, eram salvat. Şi nu mă lăsă...

Terasa era aproape goală, câţiva decavaţi se mai sileau într-un colţ să reziste după-amiezii care avea ceva imperial în soarele fără frâu ce inunda pavimentul.

Bătea un vânt uşor dinspre lac, yolele se aplecau nărăvaş pe o parte, trupuri negre de soare îmbrăcate în maiouri de culoarea laptelui punctau ca în Dufy acel câmp acvatic al sporturilor.

Bogdaproste, încă nu se ivise înghesuiala din iulie sau august, puteai să găseşti un loc mai retras lângă boschetele de trandafiri de abia înmugurite. Se auzeau sălciile de jos parcă rumegând în uşorul vânt şi briza, vedeţi, briza asta nu putea să lipsească dintr-o astfel de amiază când te baţi cu Minotaurul unui trecut plin de surprize şi necunoscute...

– Aici? întrebai.

– Dacă vrei...

Nu se angaja, își alese un scaun cu fața spre lacul de un albastru închis, cum era totdeauna Herăstrăul înaintea lunilor călduroase.

– Ce bei?

Era o întrebare fundamentală pentru că nu-mi plac femeile care nu beau. Sunt ipocrite...

– *Campari*...

– Un *Campari* și un whisky...

Băiatul se și înființase, se cunoștea că nu aveau prea mulți clienți...

– Vii des aici? mă întrebă și își cercetă chipul în mica oglindă plină de amprente, pe care o lustrui delicat cu batista ca pe o lupă de lunetă...

– Nu prea. Îmi plac mai curând cârciumile sordide...

– De ce?

– Știu eu? Poate pentru că am trăit multă vreme sordid... Pe urmă, nu pot să sufăr snobii...

– Ce înțelegi printr-un snob?

Mă gândii un minut.

– Știu și eu, e greu de spus... Unii au gust, dar prea mult, alții se prefac că au, dar toți vorbesc cu aceeași fervoare despre ceea ce cunosc foarte puțin...

– Asta e greu de stabilit. După socotelile dumitale, eu cunosc foarte mulți snobi. Dar sunt cu toții drăguți...

Era un cuvânt care mă irita. *Drăguț*. Îmi reprimai orice resentiment, încercai să zâmbesc. Era momentul când mi-ar fi trebuit o țigancă cu un coș cu flori, și ele, aceste personaje, existau pe undeva prin preajmă și ne pândeau, dar probabil că așteptau ca să bem ceva. Nu greșeau. Privii cu coada ochilor în jur, nu văzui nimic, o pereche de puști care se sărutau pe furiș la marginea cealaltă a terasei. Beau oranjadă și se sărutau, erau frumoși ca toată această amiază.

Sosise chelnerul solemn, cu o tavă cu pahare și cuburi de gheață, și cu un platou foarte ispititor.

Când totul fu așternut pe masa curată și ne privirăm, ceva ostil se ghici în privirea mea. Ea mă măsură o singură secundă, lung.

– Ești un om ciudat...

– De ce sunt ciudat?

Nu-mi răspunse.

Acum, dacă ar fi venit țiganca să fac eu gestul acela regal care le termina pe toate femeile, dar nu se ivi nimeni, perechea de tineri încă se mozolea la capătul celălalt al terasei și soarele cobora lent spre crenelurile turnului de la mănăstirea maramureșeană făcută în stil cazac și în care se tipăreau cărți încă de pe vremea când eu voiam să ajung la Marea Neagră printr-un canal săpat în stepa dobrogeană.

Ah, dacă nu era țiganca în clipa asta, măcar să mă fi putut ridica la cer de două palme ca părintele Nicanor Reyna, când vruseseră să-l execute, sau ca strania *Regină a albinelor,* Remedios, pe care Tatăl Ceresc o luase la el cu cearșafuri cu tot, spre stupefacția vecinilor. Dacă aș bea primul pahar de whisky, cu siguranță că incertitudinea mea în fața acestei femei ar dispărea, îmi ziceam. Ceea ce și făcui. Arăta nemaipomenit în magnifica amiază bucureșteană de vară, cu părul acela în care soarele arunca căldări de aur și vântul făcea fițe, și ea mereu și-l aranja și surâdea ca și când ar fi vrut să se scuze: nu era frumos să se piaptene în fața mea, dar i se părea că nu mai arată așa cum dorea, dar de ce dorea asta?

– Mă întrebai mai devreme dacă am trăit sordid. Da, dar era foarte interesant. Probabil că deteși pe oamenii care au trăit așa. E drept că sărăcia lasă obiceiuri urâte... Drept să-ți spun, mai fur din când în când, nu sunt cleptoman, o fac din sport, îmi place primejdia. Știu să tai un geam cu un cui și deschid o ușă cu un chibrit...

Făcuse o figură disperată... Mă credea pe jumătate. Trebuia să continui, acum era cât pe-aci s-o fac praf. *Campari*-ul îi lumina chipul frumos și ochii aceia de hun.

– Odată, continuai, am făcut o spargere de unul singur la un magazin de pe Calea Griviței. Știi unde e Calea Griviței?

– Da, relativ, undeva pe la Gara de Nord...

– Exact...

– Totul mergea perfect, era târziu, noaptea, poate pe la două, și când să plec din magazinul universal *Sora,* îl știi, a purtat mai multe nume, cele o sută sau o mie de mașini de cusut electrice au început să meargă, le pusese careva în priză și țăcăneau cu toatele, ca o ploaie, mi se părea că o să mă înec în uriașul magazin plin de manechine de fete cu părul roșu, am luat-o la fugă și când am ajuns la Podul Grant, știi unde e Podul Grant, tot mai credeam că văd manechinele de la magazinul *Sora* alergând după mine...

Râdea cu toată cartușiera ei de dinți impecabili...

– Ești teribil, de unde scoți toate astea? Tuturor femeilor le spui astfel de povești?

– Numai celor care-mi plac...

– Și eu îți plac?

– Să mă mai gândesc, depinde de câte povești am să-ți mai spun...

– Știi multe?

– O mulțime, le fur de la alții, le adaptez, le fac să strălucească. Zău, există mulți autori care povestesc rău lucruri extraordinare, nu crezi? Atunci, vrei nu vrei, trebuie să perfecționezi aceste povești pentru binele tuturor...

Avea o bănuială.

– Scrii cumva?

– M-a ferit Dumnezeu, scriitorii sunt niște idioți... Nu pot să-i sufăr, când îi văd o iau pe partea cealaltă a străzii.

– De ce?

– Știu și eu, nu se trăiește cum ai vrea să scrii că se trăiește. E cu totul altceva, nu știu dacă mă înțelegi?

– Cred că da...

Făcusem un semn discret chelnerului care mai adusese un whisky și un *Campari*. Nu gusta mai nimic, nici eu, nu era o oră când puteai să mănânci. Îmi trebuia țiganca, dar ea întârzia. Trebuia să mai invent ceva. *Cheshire cat* scosese o subțire tabacheră, luă o țigară, și o ajutai să și-o aprindă. Un fum verde se așternu între noi, apoi vântul mă ajută să-i revăd sclipirea șireată a ochilor. Se amuza privindu-mă.

– Nu ai treabă acum sau mai târziu cu domnul acela? atacai fără scrupule.

– Care domn?

– Ionescu Mihai Brăila sau Popescu Victor Stoenești, spusei cu un hiatus al minții, intenționat...

Râdea din nou, privindu-mă atent...

– E vorba de Mac, nu-i așa?

– Parcă așa-i ziceai și data trecută când ne-am văzut, dar de ce nu ți-ai luat un câine, un dog era foarte indicat pentru numele ăsta...

– De fapt, știi cum îl cheamă, dar te prefaci că ai amnezii... Nu, nu trebuie să-l văd acum și nici mai târziu...

– Pot să cred că sunteți camarazi, că vă consultați numai asupra unor chestiuni foarte importante, cum ar fi dacă orchestra te acoperă prea mult pe dumneata, când ar trebui, ca din amiciție măcar, dacă nu din altceva, să te ilustreze...

–Vezi că ai tras cu urechea în cafeneaua *Tomaselli*?

– Și ce, nu merita?

– Știu și eu?

Din nou unda aceea tristă care îi invada privirea.

– Locuiți împreună?

– Nu... Are o soție, foarte bolnavă de ani de zile. Eu am rămas singură, ți-am spus că sunt în divorț cu cel de-al doilea soț al meu.

– Ce viață veselă, cântai pe nas, cu o oarecare dușmănie pe care nici măcar nu mai încercam s-o ascund.

– Nu vrei să-mi mai spui o poveste trăsnită ca aceea de adineaori? Cu cele o sută de mașini de cusut *Singer* care au pornit dintr-o dată puse la priză de piticul *Mimmo*, știi cine a fost piticul *Mimmo*?

– Vag...

Ştiam, o lăsai să-mi spuie, trebuia să-i dau o şansă, *Fred, dă-mi o şansă,* cum făceau gangsterii aceia de la *Ti Vi,* cu pistoalele pe masă şi cu frica în oase.

Şi atunci, pentru că ziua se scurta şi sosea, vorba poetului, ora când trenurile cădeau de pe pod, îi inventai ceva şi mai şi, când furaseră nişte hoţi, din aceeaşi Griviţă, podul Grant şi-l vânduseră bucată cu bucată la kilogram pe Calea Negustorilor şi cum *Omul de fier,* cel cu magazinul de cuie de la Podul Basarab, se rugase de ei să-i aducă şi Podul Carol I de la Cernavodă pentru că avea mare nevoie de fier şi acolo s-ar fi găsit cu carul... Râdea de se prăpădea, şi ţiganca nu mai venea, fir-ar mama ei a dracului să fie... Pe urmă îi povestii cum s-au îmbătat nişte ceferişti la piaţa Matache Măcelarul şi cum, nemaiavând bani şi nici vreo cârciumă deschisă, spărseseră vitrina de la Panorama Universului din faţa gării, unde erau nişte bocale cu copii avortaţi în spirt verde, şi cum băuseră zeama aceea la miezul nopţii şi avuseseră halucinaţii timp de trei luni de zile, trecând la jaf deschis, fapt care-i determinase să intre în magazinul de pe strada Doctor Felix, colţ cu Liceul Marele Voievod, adresa era aiurea, dar nu avea importanţă, de unde furaseră patru mii de colivii cu papagali cărora le dăduseră drumul şi tot cartierul se umplusе de pene pentru că, neobişnuiţi să zboare din cauza captivităţii, îşi pierduseră coada şi ninsese trei zile peste casele din spatele Gării şi au avut gunoierii ce să care în tomberoanele lor până nu mai ştiau cum îi cheamă. Pe urmă le-a fugit mintea cu sorcova şi au fost duşi cu toţii la Mărcuţa, unde vorbeau chinezeşte pentru că nebunia papagalilor asta era, vorbeau chinezeşte...

– Mai rabzi? o întrebai.

Mă privi tristă deodată.

– De ce mă întrebi?

– Pentru că bănuiesc că Mac Popescu Feldioara sau Ilie Ionescu Constanţa sau cum îi mai zice directorului dumitale de la Filarmonică nu-ţi vorbeşte decât despre flautul contré alto, despre French hornul bine întrebuinţat sau despre oboiul bariton în do...

– O, ce demonstraţie...

– Nu sunt numai escroc sentimental. Sunt îndrăgostit de dumneata încă de acolo, de la Salzburg, şi am să fac totul ca să termini cu actorul ăsta ratat de film...

– Ce siguranţă, ce siguranţă...

– Nu e vorba de siguranţă, ci de cu totul altceva...

– Ai să-mi spui că m-ai visat încă de acum zece ani şi că acum, văzându-mă, ţi-ai dat seama că nu se poate fără mine... Pe când o cerere în căsătorie?

Era jale, trecusem iar cu avionul peste stacheţă, mă grăbeam, obiceiul meu. Dar iute schimbai macazul.

– Nu mă lua în serios. Mai bine să-ţi povestesc ceva care mi s-a întâmplat mie în America de Sud (pe dracu, nu fusesem niciodată acolo până atunci). Eram undeva în Columbia sau în Argentina, nu mai ţin bine minte. Cineva m-a dus cu un autocar până într-un sat nu ştiu cum îi zicea, ceva pietros, fără aer, la mare înălţime, un ţinut fictiv, cum există numai în romanele lui Kafka sau în *Deşertul tătarilor,* dacă ai citit cartea asta...

Nu citise *Deşertul tătarilor,* despre Kafka ştia câte ceva, nu se scuza pentru că nu avea obiceiul să se scuze, dar mă ruga să-i dau drumul la invenţiunile mele.

– Acolo am cunoscut o lume ciudată, te rog să mă crezi că era ceva demn de văzut: oameni care trăiau 140 de ani, străzi întregi pline de bătrâni ce parcă ar fi fost scoşi conservaţi din morminte şi puşi în nişte balansoare de lemn (Marquez să trăiască, pe care ea nu-l citise), am cunoscut şi pe unul Mauricio Babilonia, care atunci când sosea la o întâlnire era precedat de un roi imens de fluturi galbeni, mi se pare că era vrăjitor, că avea un fel de baston de mag din care lăsa să-i scape hoardele lui de fluturi care infestau toată natura aceea sălbatică...

Pe urmă îi descrisei Carnavalul, amestecând pe Marquez cu autori de prin alte părţi, ceva din Carpentier sau Borges şi din alţii, cu descrierea unor străzi întregi pline de case de piatră în care prin ferestre puteau să fie văzute oglinzi verzi, arheologice, cuprinse de păienjeniş, şi în care zburau păsări ciudate, roşii, cu ciocuri mari, şi care croncăneau ca ciorile, cu mereu ruguri pe care erau arse cadavre proaspete, care în mod ciudat nu miroseau a hoit pentru că din jur, deşi ne aflam într-un loc ocult, aflat la mare înălţime, creşteau flori ciudate şi ele, begonii cât pepenii, orhidee vorace şi astromelii care te ameţeau, ferigi şi origen şi dacă intrai înlăuntrul acelor curţi puteai să auzi scârţâitul unanim al balansoarelor de lemn şi să vezi o mie de figuri de mumie, cenuşii şi fără vârstă, înţepenite într-o nemişcare care te cutremura şi în paturile arhiepiscopale mai dormeau femei la fel de lunare, cu pielea violetă şi totul exulta un aer vicios pe care nu-l puteai suporta. Se spunea că în regiunea aceea cad cel mai ades avioanele, deşi nu se găseau niciodată resturi sau trupuri, localnicii vorbind despre un monstru venit de pe alte planete care înghiţea în văzduh BOAOU-rile sau, pe mare, vapoarele transatlantice, şi uite aşa o ţinui cu Triunghiul Bermudelor până la amurgul acelei zile, fără să mă opresc.

Prin faţa ochilor de culoarea ştevici îmi trecui convoaiele mele cu trăsuri de viceregi şi cu prapori de aur veritabil, făcuţi din dubloni topiţi în cuptoare

spagirice la lumina lunii, când în tufişurile din acele locuri cântau turpialele şi canarii se însoţeau într-o ceremonie nocturnă fără sfârşit şi ţipete amoroase care aminteau raiul primordial...

– Destul, destul, spuse în cele din urmă *Cheshire cat*... A venit seara.

Pe lac, yolele se cărau ca nişte văduve greceşti spre hangarele din jur. Locurile îmi erau cunoscute. Vechiul *Telefon Club*, picnicurile de sâmbăta, pe iarbă, şi apoi sărutările sunând ca nişte bani mici căzuţi pe o tejghea...

– La ce te gândeşti acum?

– Nu ştiu bine...

– Vreau să mai beau un *Campari*, o să mă crezi o beţivă, dar m-am simţit foarte bine cu dumneata...

– E adevărat?

– Eşti un om trist ca şi mine, care-şi bate joc de viaţă şi mai ales de ce i se întâmplă, nu-i aşa?

– Poate...

– De ce eşti îngrijorat?

– Nu sunt îngrijorat, sunt melancolic, este cu totul altceva...

– Ce-i aceea melancolie?

– Un sentiment regesc descoperit de Platon.

– Şi din ce se naşte melancolia?

– Din contradicţia dintre iluzie şi realitate. Dar eu tot mai vorbesc şi iată ceea ce îmi trebuia...

Sosise ţiganca. Avea un coş întreg de trandafiri galbeni. Moartea mea! Erau peste trei sute de fire în coşul acela.

Le luai pe toate şi plătii şi coşul...

– Eşti grandoman? Cum o să le duc?

– O să chem o trăsură. Încă, pe aici, se mai găseşte o trăsură în Bucureşti. Ţineam foarte mult să sărbătoresc ziua asta...

– O zi neobişnuită, nu spuneai aşa mai devreme?

– Nu-mi amintesc niciodată ce spun, nu colecţionez propriile mele vorbe. Vrei să mergem?

– Încă nu, spuse.

– De ce? o întrebai, nu e politicos că eu vreau să plec primul, nu am nici o treabă, dar nu aş vrea să-ţi complici viaţa... Totdeauna am găsit pe cineva lângă femeile pe care le-am iubit, nu-i nici de data asta altfel...

– Şi dacă nu e nimeni?

– O, cunosc textul ăsta...

– Nu mă dezvinovățesc, dar bărbatul acela nu mă mai interesează de mult, suntem amici, m-a ajutat foarte mult...

– Recunoștință, plus devotament, ce loialitate.

– Nu te înțeleg.

– Nici eu pe dumneata. Ar fi trebuit să nu vorbim despre asta...

Privi coșul cu flori, proaspete încă în acel amurg de vară, stropite de țigancă înainte de a le abandona lângă masă. O uram încă de pe acum, dar ăsta era un semn grav, eram trist, cu adevărat voiam s-o duc acasă la mine, dar totul mi se părea imposibil.

*

– Aici stai?

Două oglinzi uriașe, venețiene, un imens living room, puțină mobilă, covoare turcești pe jos, cărți răvășite pe podele, acum și florile acelea ce începeau să se ofilească, calorifere cu măști de fier forjat, perdele îmbibate de praf și masa de proiecte, cu sticlele sale de tuș, cu *teurile* de lemn și cu mirosul de hârtie de calc. Deschisei geamurile ca să intre aerul nopții de vară. Sub ferestre treceau vag mașini întârziate cu un foșnet de cauciucuri și undeva suspina un frunziș greu de copac, pe care nu-l auzisem niciodată până atunci, deși locuiam aici de doi ani de zile.

– Fosta casă a unui bancher, sus sunt două băi, scară de marmură cum ai văzut, un bazin, totul e făcut după un gust care mie nu-mi place. Amestec de stiluri, e ceva arab, ceva florentin, iar balconul ăla ca o colivie, care dă spre hol, este lucrul care mă scoate cel mai rău din sărite, așa că nu am nici o vină...

Cheshire cat privea totul în jur, îi plăceau cel mai mult înaltele oglinzi feerice care răsfrângeau lampa grea de bronz de deasupra, cu cele 16 becuri lumânare, cu o bilă metalică...

Își potrivi ușor părul de culoarea berii și se îndreptă spre barul acoperit cu piele de Cordoba din colț.

– Ai gheață? întrebă.

– Cred că da...

Mă dusei până în bucătărie și căutai, în *Saratovul* mic, bucățile de gheață. Se mai găsea ceva. Ea descoperi paharele, privea numai la *ghiordeziul* ros din colț, cu întunecatele lui modele, arse de timp și de pași.

– Petrașcu? întrebă privind o culă albă, îngropată în zăpadă.

– Sper că nu-i o imitație.

– Casa e cam goală, dar așa se întâmplă cu oamenii singuri.

– Călătoresc mult, nu am timp să-mi pun la punct locuința...

– De ce atât de puține cărți?

Râsei scurt şi luai paharul de whisky preparat de ea.

– Pentru că le-am mai uitat pe unde am stat, este a treia mea locuinţă, cea mai reuşită. Pe celelalte le-am părăsit cam în goană şi la întoarcere nu am mai găsit nimic, ce-i drept mi s-au prezentat listele de obiecte pierdute şi scuzele de rigoare, dar nu e nimic, o s-o iau de la capăt...

– Şi ce-a mai rămas sunt lucrurile bancherului?

Nu erau, dar geniul mincinos din mine nu mă slăbise încă.

– Pe el l-a împuşcat, în '45, nevastă-sa, care era de fapt o spioană, sus, în baia de la etaj; urme de sânge nu am mai găsit, evident, pentru că înainte aici fusese o instituţie, mi-au dat casa ca să uit şi cu cât voi putea eroarea juridică căreia am căzut pradă...

– Nu inventezi iar?

Nu inventam, era realitatea, dar cine mai ştie, cel puţin aşa spuneau funcţionarii aceia care mi-o predaseră la cheie cu destul regret în ochi, pentru că era arătoasă.

– Casă cu noroc, cum spunea unul dintre ei, să nu te muţi niciodată din ea, zicea altul, dar, mersi, dacă o termin ca ăla, sus, în baie?

Cheshire cat râsese, privind imensul dulap florentin, ceea ce numeam eu *marchiza,* şi care-i plăcu foarte mult.

– Nu avea un gust rău bancherul dumitale...

Râsei, de fapt găsisem numai gândaci, un parchet neraşchetat şi multe găuri în calcio vecchio, ce-i drept făcut de meşteri italieni...

– Şi noaptea nu-ţi este frică, nu auzi fantoma bancherului, sus în baie?

– Nu cred în fantome...

– Eu cred, să ştii...

Era fermecătoare ca un copil, chiar se îngrijorase. O priveam, era magnifică în rochia galbenă de vară care îi punea în valoare coapsele înalte şi ce avea statuar. De fapt, cred că cel mai mult îmi plăcuse la ea mersul de dansatoare, de cum o văzusem intrând în cafeneaua din Salzburg...

– Spune-mi, e o chestiune care mă persecută de când te-am cunoscut: ai luat vreodată lecţii de dans clasic?

– Da, da.

– Am ghicit.

Mă bucuram ca un copil.

– Nu e greu de presupus. E o artă complementară pianului. Am vrut să dansez la Operă, dar plămânii mei slabi nu mi-au îngăduit.

– O, dans, pian, tetă, franceza şi germana la cinci ani, înotul şi limbile străine se învaţă devreme, nu-i aşa...

Ura mea de clasă ieşea la suprafaţă cu vigoare, dar mă stăpânii. Nu ştiu ce îmi spunea că ea nu era ca fetele de la *Telefon Club* pe care le dezvirginam pe iarbă, cu o sete şi o ură ce nu le scăpa...

– Este adevărat, dar să ştii că sunt o mic-burgheză oarecare, o să te dezamăgesc. Am avut guvernantă la cinci ani şi trăsură proprie undeva în provincie, pentru că tatăl meu conducea o mină, pe urmă am scăpătat şi am dus-o greu. Am venit la Bucureşti, din toată mobila aceea frumoasă, care aparţinea întreprinderii, am luat numai pianul, care era al nostru, asta-i tot. Locuiesc undeva, într-o margine de Bucureşti, cartierul e destul de burghez... Cu asta te-am liniştit?

– Nu am prejudecăţi, chiar mi-ar fi plăcut să cunosc o doamnă din lumea mare, şi dacă vrei să ştii am şi cunoscut destule, nu sunt interesante, evident, nu toate...

– Ce infatuare!

Râse iar în felul său trist de a se amuza, cu o îngânare a glasului ce nu-mi scăpă.

– Nu-ţi este foame? o întrebai şi dădui să pornesc spre frigiderul meu în care de obicei nu se găsea nimic.

– Nu, mulţumesc, spuse. Niciodată nu mănânc seara...

– Dar o să te îmbeţi...

– Meritä, eşti cel mai mare mincinos pe care l-am cunoscut vreodată, nu vrei să mai îmi spui o poveste din aceea cu oraşele dumitale fictive pe care atât le iubeşti, tocmai pentru că nu există?

Şi mă privise lung, cu ochii ei îngrijoraţi...

Bolile splendorii

Erau duminici când ne doream, şi eu şi *Cheshire cat,* o singurătate sălbatică şi inaccesibilă, cum spune undeva D'Annunzio. Destul cu exerciţiile de gimnastică de dimineaţă, destul cu mereu repetatele digitaţii la pian, care umpleau casa de un fel de ploaie sonoră, monotonă până la urmă. Game, exasperări şi bătăi furioase pe o clapă, ceva ce nu sosea din monstruosul pian ce mi se părea noaptea un imens cenotaf, în care zăcea liniştea mea atât de râvnită. Un vid interior uriaş mă stăpânea, parcă din fantezia mea ar fi dispărut orice îndrăzneală, uitasem tot: „Scamilli impares", tavanele suspendate şi acele ornice de iarnă, zise anaforice, ale lui Vitruviu; Palladio cu *Cele patru cărţi* ale sale *de arhitectură* zăcea în raftul de sus, îmi era şi silă să mai privesc într-acolo – pentru că acolo era tinereţea mea sfârşită, presată între coperţi. Ridicasem nişte closete din beton, nişte colivii în serie şi geam givrat, potrivindu-se ca nuca în perete cu imensa piaţă către care dădeau cotecele mele albastre, pe care nici nu le semnasem. Directorul acela, chel, cu capul ras, omul de bine, materialistul dialectic, nu ţinuse seama de nimic. El voia „măi tovarăşe, ca omul să aibă unde locui întâi şi pe urmă o să facem şi artă, nu-i aşa?". După care mă bătuse familiar pe umăr, ca să-mi arate că nu-mi poartă pică pentru că îl înfruntasem. „Ei, ce spui?" Ce să spun? Spuneam că de fapt noi ar trebui să facem în socialism şi ceva pentru veacuri, el, socialismul, să fie o Renaştere, nu o improvizaţie. Casele pe care le construiam erau utile, e adevărat, şi se ridicau repede, dar cine construieşte repede o face pentru faţadă, potemkiniadele astea aveau să se răzbune peste cel mult două decenii. Faţadele se ruinau de pe acum, arătau cojite, restul făcea vântul şi praful sosit din Bărăgan, neglijenţa administratorilor de bloc şi nepăsarea noastră balcanică. Dar eu locuiam nu numai într-o casă, locuiam într-un interior de oraş şi mă durea să văd etajele aglomerate şi inestetice puse în spatele Palatului, cu care nu se legau. El, Directorul acela, era încântat, se congestionase la inaugurarea cotecioarelor, ţinuse un discurs cutremurător în care cuvintele sforăiau mai abitir ca armăsarii, fotografii îşi făceau meseria cu flashurile lor, că era şi o zi întunecoasă şi nu cumva să fi scăpat ziarele de mutra încruntată eroic a înaltului personaj cu care trebuia

să fim fericiți a doua zi în edițiile de dimineață ale ziarelor. Vorbeam studenților despre piedestalele de ordin compozit și despre proporțiile doricului și eram silit să-i trimit după aceea într-un forum pestriț și lăbărțat, fără proporții, una le arătam proiectând planșele lui Vignola pe un ecran imens și alta vedeau ei în târgul ăsta puturos, împodobit cu siluete de ghips și din care fuseseră scoase, oroare, busturile unor cariatide, pentru că unui primar pudic nu-i plăcuseră sânii de piatră ai femeilor! Căzuse peste mine o lene spornică, o lene dezgustătoare la urma urmelor. Nu mai mergea nici cu alcoolul, mereu aceeași greață de dimineață, reluarea zilelor cu silă, zăcerea în pat până spre prânz. Era vremea evadărilor, nu mă mai amuzau nici poveștile cu câini de la cabana aceea din munți, prea ploua mult verile, oamenii de știință anunțau că pământul se răcește. Ca orice saturnian, mă și vedeam pe un iceberg plutind în derivă prin lumea asta plină de spaime, de fumuri și orori. Vești proaste la radio, cădeau avioane ca muștele, o statistică a morții se înghesuia zilnic în coloanele de știri ale gazetelor. O frică insidioasă, rece, se strecura undeva în labirintul nostru de spaime ce se numește suflet. Peste tot plutea o agresiune ciudată. Văzusem tineri umblând cu lanțuri legate de mâini, niște lanțuri groase, ciudate, și-i întrebasem la ce le folosesc, bănuiam că e o modă, o podoabă de siccari sau de gladiatori, reeditată undeva în America și preluată de contestatarii noștri, dar nu, erau de fapt arme de apărare, cuțite și lanțuri legate de încheietura mâinii drepte, cu care izbeau în încăierările ce se stârneau pe neașteptate prin grădini de vară sau prin sordidele bodegi de margine. Văzusem odată o astfel de încăierare, fusese ceva inimaginabil pentru mine, pentru că violența pe care o surprinsesem mă îngrozise. Unuia îi crăpaseră fața cu un astfel de lanț și deodată un ochi îi plesnise ca un fruct copt, aspectul acelei fețe desfigurate ce arăta parcă pudrat cu brumă, o brumă cenușie, culoarea morților, mă urmărea, și de atunci evitam să mai ies neînsoțit sau să mă înghesui în cinematografe. Strada, cu înfiorătoarea ei rumoare, cu ramătul sacadat al tranzistoarelor purtate ca niște copii pe brațul stâng al tinerilor noștri *hippy*, la fel de pletoși, la fel de jegoși, la fel de agresivi ca toți nemulțumiții lumii, mi se părea că mă murdărește. Rătăceam fără scop în mulțimea ce umbla drogată de alcool încă de dimineață, lume fugită din uzinele infernale sau din școlile în care erau tâmpiți sistematic, cu discursuri, puștii și adolescenții. Ah, secolul nostru, al Dezvoltării! Cât se vorbea pe toate lungimile de undă, într-o infectă și nemaicurmată pledoarie pentru fericirea viitoare pe care nimeni nu o va întâlni nicăieri decât în fundul unui mormânt bine zidit, în care să nu mai pătrundă atâta demagogie nerușinată și minciună poleită. Televiziune, filme color, reclame uriașe, vorbe căzute în torent asupra fiecărui acoperiș și dincolo de asta ce era decât nimicul cel mai de pe urmă, nimicul-nimic, jalnicul nimic, cancerul și spaima de bomba atomică, cei atinși

la patru ani de norul ciupercii ce se plimba deasupra noastră sistematic, venind dinspre Siberia sau dinspre Pacific. Ştiri laconice, veşti de pretutindeni, marmelada melancoliei noastre, se inventase şi o bombă curată, oraşele şi civilizaţia erau salvate, va dispărea din ele numai ceva neînsemnat: oamenii! Fiţi liniştiţi, copii ai durerii: nu o să doară! Cineva ameninţa că o să facă din toate apele lumii ceva solid, un fel de ciulama încremenită, şi atunci o să abdicăm cu toţii, aerul era infestat, râurile muriseră, rămăseseră numai nişte mocirle putrede de peşti descompuşi, urechile noastre erau bombardate cu promisiuni triviale: încă puţin şi o să fie bine! Nu disperaţi, nu vedeţi că înaintea voastră se află Dezvoltarea cu toate efectele ei suprafireşti? Înmulţiţi-vă, nu vă iertaţi femeile, făceţi-le copii, case se construiesc în ritm de jazz: ziua şi etajul, piaţa, deşi se scumpeşte, e veselă, avem carne, avem unt, cât om mai avea, numai război să nu fie, dar războaie erau în fiecare zi, venea câte un ramolit de secretar la Naţiunile Unite şi împăca părţile, se bea şampanie şi totul reintra în normal. Ce-mi plăcea mie la războaiele astea locale era că morţii păreau puţini, se murea în porţii reduse, asta nu mai supăra pe nimeni, cu ce mai tocau avioanele şi trenurile, că şi ele înnebuniseră, cădeau, se ciocneau, se aduna, opera morţii se îndeplinea bucată cu bucată. Da, dar nu mai puteau vorbi gălăgioşii ăia de repoteri despre hecatombe, despre milioane de morţi, nu, acum se omora economic, cu suta de mii, pe urmă venea şmecherul ăla de Kissinger, care l-a băgat pe Nixon în căcat, şi, ca Messia, făcea pace. Ce mai contau atentatele, ostatecii luaţi şi căsăpiţi, ce mai contau bombele de plastic, ce mai contau maşinile aruncate în aer? Trăiam în secolul conspiraţiilor, al teroriştilor, luna şi lovitura de stat, guverne rase, trimise la plimbare, dacă nu cumva se petrecea ceva şi mai rău şi se umpleau cimitirele, închisorile şi stadioanele. Era o folie, să tot trăieşti! Şi-n haosul acesta mondial, apăruseră şi insomniile lui *Cheshire cat*. Neatent ca orice bărbat, nu-mi dădusem seama că femeia asta fusese clădită pe o ereditate, nu şubredă, pentru că făcea echitaţie la stadionul Armatei şi conducea bine caii aceia uriaşi, cât pe o fire neliniştită, imposibil de adunat undeva. Totul fusese ascuns bine câţiva ani, mici treziri bruşte în timpul nopţii: „Big, am visat ceva urât: nişte broaşte testoase uriaşe care se înmulteau ameninţător, ocupând spaţiul din jur, şi pe urmă senzaţia de arierare în somn, când îţi dai seama că înnebuneşti şi nu ştii ce să faci, că spui cuvinte nearticulate şi nu te poţi împotrivi răului care te inundă ca o apă fără sfârşit." A doua zi, o prietenă, Angela, o liniştea: nu-i nimic, broaştele înseamnă ploaie sau demisia cuiva important, poate directorul tău de la Filarmonică, sau cine ştie ce draibăr care-ţi propune să te lase să pleci în turnee în străinătate, dacă te culci cu el. Pe urmă, câinii care o sfâşiau pe neaşteptate, năvălind din grădini cuprinse de torpoare, infestate de căldură şi de o pace resignată ce o încânta la începutul coşmarurilor ei. Cunoşteam şi eu senzaţia

asta? Da, o cunoşteam, trăisem odată o astfel de perioadă a unei anxietăţi totale, când dormeam numai câteva minute, timp în care visam uriaş, vise ce mi se păreau lungi şi nesfârşite şi care puteau fi controlate după ceas. Limbile metalice arătau numai câteva sute de secunde şi atât, dar trecusem prin grădini bolnave, încărcate de plante otrăvitoare ce se transformau în şerpi, ceva luxuriant şi înspăimântător în acelaşi timp, ceva ce te atrăgea irezistibil şi nu puteai să i te sustragi, cum sunt prinse muştele pe dezgustătoarele hârtii încărcate de clei şi au o lungă agonie, dorind să iasă din mlaştina în care au fost fixate. Lacuri fosforescente, încărcate de ierburi uriaşe, unde gâfâie toată natura saturată de ţânţari şi de capcane vegetale, în care te prăbuşeşti şi te trezeşti aproape mort de frică, pe urmă tăcerea asurzitoare a unui deşert familiar, loc în care ai trăit, căpătând deodată o lipsă de identitate, un spaţiu ocult, straniu, fără aer, fără oameni, în care au dispărut toate sursele de apă, şi ceva rece în creier, ca un fierăstrău ce-ţi roade carapacea de oase sub păr, acel strigăt sonor, metalic, al unei minţi ostenite de veghe, ceva încărcat de electricitate şi de îngrozitoarele poveri ale inimii. Atunci aprindeam lumina şi mergeam la patefonul electric şi puneam *Sărbătoarea Hebei* a lui Rameau, care-i plăcea atât de mult lui *Cheshire,* şi ea sărea deodată din pat şi aproape smulgea braţul metalic de pe disc, era sătulă de muzică, de sforăială clasică, cum îi spunea atunci, şi începea să umble pe mica terasă ca să-i revină somnul, o dulce oboseală, dar asta a mers un timp, pe urmă trucul se uzase. Ar fi trebuit să abordăm insomniile noastre aşa cum erau, ca o suferinţă atroce, dar *Cheshire* făcea din asta o prefăcătorie. O găseam dimineaţa la pian cântând mereu Chopin, căutând ceva mai învăluit, tragicul acoperit de ceva mătăsos, pedala fină, abia atinsă cu vârful degetelor, muzica aceea care vorbea atât despre tuberculoză şi despre dracu mai ştie ce. Dar începusem cu însumi să am coşmaruri din cauza persecuţiei ideii că ea nu doarme, mă trezeam şi o pândeam, avea câteodată un somn continuu, stătea ca moartă, credeam că nici nu-i mai bate inima, pe faţă nu i se ghicea nimic, avea chipul înecaţilor, o ducea Lethe undeva şi când readormeam îmi visam câinii de la munte, hăituiţi şi furaţi de un fel de ciclop care-i băga într-un sac. Unul dintre ei avea un trup de sitar şi, în loc de păr, pene verzi şi un cap de ştiucă, altă dată mi se arătau *Urechile de spionat* ale lui Athanasius Kircher, uriaşi pereţi în care intrau toate şoaptele, adevărate panouri acustice, disimulate în microfoane ultrasensibile ce amplificau în visele mele până şi fâşâitul unei hârtii pe asfalt, atât de tare că simţeam că-mi plesneau timpanele, dar nu erau atât zgomotele, cât senzaţia aceea de incertitudine uriaşă, de existenţă într-un loc nesigur. Într-o iarnă, mă visam în palatul *Rancho Grande* al dictatorului Gomez din Venezuela, în clădirea lui cu odăi circulare, triunghiulare, pătrate sau ovale, înguste cât un şervet, dar înalte de 6 metri, pe care le descria undeva Wendt, carcere şi odăi princiare în acelaşi timp, cu pereţii lor con-

strinctori, care mă asasinau lent, pentru că simțeam cum pereții aceia mă strângeau ca o menghină, cum mă zdrobeau cu aerul lor ce se îngusta material, apăsător și încărcat de o ură acerbă. Înainte de a-l reciti pe Gauthier, visasem ochii de copil implantați în chipul unui cadavru, pupilele acelea bleu-turcoaz, pupilele nictalope ale bufnițelor din *Avatar*, cadavrele ca o lavă nocturnă, baldachinele lui fantastice pe care aveam să le văd aievea la hotelul *Beaux-Arts* în Paris, unde-l cunoscusem pe straniul marchiz de Carçel, cel ce-și decapitase bătrâna amantă americană și fusese descoperit de poliție în apartamentul lor din *Rue Foch*, în cartierul cel mai scump al Parisului, maculând-o cu propriul sânge înainte de a o ucide și după aceea așezându-i capul retezat într-un vas de Delft și contemplând-o la lumina lumânărilor la care-i citise noptile eseul „despre omor considerat ca una dintre artele frumoase", a lui Quincey, cu ochii aceia de un albastru polar ca ai lui Onufrius. Alteori, aveam deliruri arhitectonice, mi se părea că magaziile mele de beton s-au prăbușit deodată, simțeam cum se cutremură patul sub mine și că cele 18 etaje ale coliviilor cad peste mine, venea cineva și îmi bătea în ușă, să mă încarcereze pentru că eram responsabil de ceea ce furaseră meșterii de pe șantiere, cimentul înjumătățit, armarea insuficientă, deoarece fierul se vindea bine pe sub mână și când mă trezeam asudat, sufocat, mi se părea că am scăpat de o mare catastrofă și trebuia să beau ceva ca să-mi vin în fire. Se încurcau în aceste coșmaruri decoruri vechi de expoziție, planșele lui Piranesi, torturile mitologice pe care le desenam la Școala de arhitectură în orele plicticoase, pagodele imaginate într-o Japonie ce se construia sub acoperișul lui Mincu, între fete care miroseau a săpun de război, rânced, și mâncare pe cartele, jigărite, amoroase, carnale, nesătule, ca niște câini costelivi, fugărite prin ganguri de borfași și pe urmă înghesuite de noi, studenții acelor vremuri, în cine știe ce mansarde igrasioase, încălzite cu vechi manuale tipărite pe hârtie de lux, care scoteau un sunet magnific de mătase scrumită, o, ce vremuri... Și *Cheshire cat* mă interoga dacă și eu am coșmaruri și cu îi ascundeam, bravam că am un somn de om ucis, că niciodată nu mă trezesc înainte de cele 10 ore reglementare care mă refac și-mi dau idei, dar de fapt începusem să ne pândim în toată această agonie de început, ea devenise nervoasă, știam ce o roade: dispăruse dirijorul, managerul, omul care plătea reclama, cel ce avea o mic de relații, și care doar o prevenise: ai să vezi tu, când nu o să mă mai ai pe mine, o să fii nimeni, dar ea nu-l asculta și se ținuse după fundul meu de boem, de arhitect ratat, care știa numai să organizeze expoziții, luând ochii la țărani. Mi-o spusese odată destul de brutal. Ascultam la radio *Psyché* a lui César Franck și ea nu era atentă decât la clipa când trebuia să-mi dea lovitura aceea pe care o pregătea de mult. Concertul se încheiase, și deodată: „Tu nu faci nimic, celălalt știa că are o datorie față de mine..." O, asta era... Asta era. Era prin mai, mi se pare, prin

fereastra deschisă se zăreau luminile unei nopți murdare de praf și uscăciune, bătea un vânt rău, lovind obloanele ridicate și făcând un zgomot sinistru pe neașteptate. Trebuia să le las în jos și le-am trântit cu furie ca răspuns.

„Adică ce vrei să spui?" am întrebat-o mânios. „Vreau să spun că de când m-am despărțit de el, presa mă neglijează." „Vrei să zici că presa era cumpărată de individ?" Loviserm greu, dar trebuia să lovesc, o simțeam. „Cum adică cumpărată, ce crezi că nu am talent, că m-am culcat în dreapta și-n stânga cu criticii muzicali ca să fiu lăudată?" „Nu, nu asta, dar îi cunosc pe oamenii aceștia, nu fac nimic gratuit." Tăcuse, încărcată de ură. Umplusc un pahar cu alcool și-l băusc cu sete, voia să-mi spună totul, odată pentru totdeauna. „Adevărul este că nu am aflat dacă-i plătea, dar știa să iasă cu ei la *Athénée*, să le aducă mici daruri din turnec, mașini de bărbierit electrice, parfumuri pentru amantele lor de doi poli, avea mai ales o curtenie studiată, era un om bine crescut, un boier, ei știau asta și se simțeau măguliți și, pentru ca să-i facă plăcere, scriau despre mine ori de câte ori aveau ocazia..." Nu mă simțeam cu nimic vinovat, așa că-i spusesem direct: „Și ai vrea ca eu să stau cu ei prin restaurante și să-i cumpăr ca să te laude pe tine, dar astea nu mai sunt laude, ai nevoie de așa ceva?" „Nu e vorba de laude, e vorba de reclamă. Omul modern e grăbit, trebuie violentat, trebuie să fie bătut la cap, trebuie să i se repete de o mie de ori că cineva are talent, și asta nu se numește laudă, e un fel de a iubi pe cineva..." Da, înțelegeam, el, omul acela amabil, cu părul încărunțit, politicos și bine crescut, era exact ce-i trebuia, avea reputație, avea bună creștere, știa să-i trimită flori, dacă nu în fiecare zi, cel puțin cu orice prilej, inventat sau nu. Era mica lui escrocherie, dar femeile de asta au nevoie, și pe urmă eu de abia acum înțelegeam cât se iubea ea pe sine, nu atât poate pe sine, cât meseria în care trebuia dat din coate, ca peste tot. Ar fi trebuit să punem punct, să ne oprim aici, dar mica noastră lașitate a făcut caverne. Ne-am împăcat peste câteva zile, nu avea o fire rea, nu era un om care să țină la supărare, dar pielea elefantului fusese tăiată într-un loc și durerea se năștea încet și sigur, trebuia să înțelegem, și eu și ea, că ne aflam pe două insule diferite, că un hotar de apă ne separa și că locurile noastre aulice de fapt ne despărțeau, nu ne uneau. Îmi spunea că mă înțelege, înțelegea până și ratarea mea, pentru că era evident că mă ratam refuzând să construiesc colivii de beton și nu fântâni; hambare colorate pentru găini ce ouau pe bandă în loc de Arcuri de triumf, dar, vai, ar fi trebuit făcut ceva pentru că ea trecea drept o mare pianistă și lumea uita asta, numele ei dispărea treptat din coloanele criticii muzicale și se iveau demoazelele cu Conservatorul făcut pe sponci sau cu piloaie în spate, ceva cu Mercedesuri și telefoane unde trebuie, și eu ce înțelegeam să fac? Eu înțelegeam să stau nemișcat ceasuri întregi cu ochii fixați în tavan și să privesc cum moare lumina spre seară prin obloane și să ascult cuprins de anxietate venirea nopții ce atâta rău îmi făcea. Trebuia

să evadez din penitenciarul secolului meu, cum spunea Huysmans, dar cum? Mai era şi omul acela care mă urmărea: avea acum altă tehnică, mă lăuda, voia să mă facă complicele lui. Îmi dădea de lucru, dar ştia că ori refuzam, ori făceam totul fără suflet şi asta se simţea. Mă pusese să decorez un parc şi eu îi prezentasem desenele: nu erau cine ştie ce, dar intrasem în zodia economiilor, se scumpise benzina şi hârtia în lume şi noi, care suferim de toate crizele şi maladiile universale, bineînţeles că sufeream şi de maladia lipsei de benzină şi maladia lipsei de hârtie şi de cine ştie ce dracu mai sufeream. El privise hârtiile şi ţâţâise admirativ: excelent, excelent lucrat. O să le supun comisiei. Comisia ţâţâise şi ea şi totul mersese mai sus. Mai sus, începeau observaţiile. Venea ăla cu coliviile şi nu-i plăcea, voia ceva rustic, ce erau aiurelile astea? Mobiluri? Nu auzise! Calder, n-am auzit de Pasternack! Asta însemna că proiectantul avea sticleţi în cap, de ce nu punea el nişte ciobani şi ciobăniţe de carton pe deal, aşa ca şi când ar fi vii, cu nişte buciume şi catrinţe pictate frumos, să ne simţim, măi tovarăşe, ca la ţară, că de-aia dă Statul bani, să se vadă arta naţională! Dacă nu era bun cartonul, că cineva făcuse observaţia că în parcuri mai şi plouă, atunci să le facem din placaj traforat, că acela nu intră la apă şi aşa mai departe, şi el, măgarul, sprijinitorul meu, găsea că şeful comisiei avea perfectă dreptate când dorea ciobăniţe şi buciumaşi pe dealul din Parcul de agrement. Fântâni, da, ar fi fost frumoase pentru că „Tovarăşu" se dusese şi el la Roma şi aruncase cu un ban în *Fontana di Trevi,* să nu-l credem noi de la Rusăneşti, dar fântânile alea costau bani şi, vedeţi dumneavoastră, acum facem şi noi ce putem, totul de lemn, de paiantă de luat faţa, pentru cât o da Dumnezeu, numai să fie lumea mulţumită, să aibă unde să se plimbe duminica, să se distreze, că atâta meritau şi ei, oamenii muncii! Bineînţeles că făcusem praf toate planşele şi că fusesem invitat să mai deschid o expoziţie pe undeva prin Canada sau în Tunis, era modul cel mai uşor de a scăpa de mine, aduceam şi valută, mai lăudau şi străinii ţara, era cu mult mai bine să mă plimb. Au fost lunile de coşmar când am ilustrat cărţi *à rebours* şi, nu ştiu de ce, poate că starea în care mă aflam se potrivea foarte bine cu aleile acelea negre, pavate cu brichete de cărbune, şi bazinele în care stagna o groasă cerneală, şi ea neagră, cu chiparoşii sumbri, cu pinii ca nişte păuni de culoarea antracitului, şi cu mesele de disecţie din morgile în care se serveau dineuri macabre pe feţe de masă negre, încărcate cu coşuleţe violete, luminate cu lumânări verzi înfipte în grele candelabre, cu toţi invitaţii în smokinguri negre, cu orchestrele camuflate în perdele negre, cântând cântece funebre, şi unde se serveau în farfurii, şi ele negre, vânaturi cu sos de culoarea miambalului, totul în maladive vegetaţii necunoscute, şi unde se serveau vinuri de culoarea cojii de ceapă, puţin arsă, totul în palate de abanos, arse de incendii ce durau o sută de ani. Bineînţeles că obosisem să plec şi de când descoperisem că

peste tot călătorești cu propriul tău cadavru, refuzam sistematic expozițiile, declarându-mă grav bolnav. Și atunci se făcea liniște, telefoanele nu mai sunau, casa trosnea de atâta tăcere, nu mai auzeam nici sâcâitoarele autobuze și strigătele de pe trotuare și muzicile tranzistoarelor care atât mă inchietau altădată. Mă gândeam la ovreiul cu capra și-mi spuneam că e bine să ți se mai arate din când în când pisica pentru a realiza cât ești de liber la tine acasă, dacă știi să te extragi de la muncile ce nu-ți convin. Era poate mai frumos să-mi amintesc de călătoriile mai vechi, de oboseala lor melancolică, de ploile Parisului și de acea incredibilă piață Navonna, în care locuisem câteva luni, de decorul ei ireal, de prinții lui *Cheshire cat* și de palatul *Lancellotilor*, cu liftul lui ca o berlină, parcă ireal, cu busturile strămoșilor lui Carlo, a împăraților Massimi, lepădați pe pavajul unei curți în care țârâia de două mii de ani o mică fântânică, și de nopțile când mi se părea că la Quirinale au început să cadă statuile și prin grădina Borghese cutreierau sub lună Papii, Împărații și concubinele princiare, conduse de Paoline, curva regală...

*

Primul nostru voiaj fusese feeric. „Vino să-ți arăt prinții mei din Paris și *millieul* cu tipii lui suspecți, o să te amuze". După Predealul acela cu odăile ca niște nacele încărcate de portocale și cu schiori pe strada principală și portari care mereu te somează să le aduci buletinele de identitate că-i halește poliția, această instituție nemiloasă în orice loc din lume, ne-am suit într-un avion și ne-am instalat într-un hotel din preajma Sorbonei, nici prea scump, nici prea ieftin. „Altă dată, spunea *Cheshire*, când aveam concert în Paris, nici nu era de conceput să fi stat în alt loc decât la *George V*". Știam, omul acela, era prima oară când auzeam că îl regretă. Mie nu-mi imputa nimic, dar observa că altădată locuia în hoteluri scumpe, iar acum, ca să zic așa, scăpătase. Nu am spus nimic, mă prefăceam numai că privesc ploaia interminabilă a Parisului, mereu ploaia aceea cenușie, încărcată de pulbere de cărbune. Răsfoiam ziarele căutând locul unde era anunțat concertul ei, publicitatea nu era nici foarte discretă, dar nu anunța un Karajan, trebuia s-o știe și ea. Îi semnalam locul în chenar, citea lacom numele său sub al dirijorului, nici el cine știe cine, dar asta era situația... La aeroport avusese primul șoc. Cei de la Ambasadă se aruncaseră literalmente către un tenisman la modă, care coborâse cu aerul celor ce colindă lumea fără răgaz, încărcat de rachete și de saci, pe care-i purta un fel de chibit, lung și negricios. Ziariștii năvăliseră, grămadă, spre dulcele copil al maidanelor, cu o biografie tipică de băiat de mingi, de om sărac care reușește prin muncă multă și, mai ales, pentru că *fusese ajutat*. Ajutat de cine? De talentul lui singur, dar ăsta era

preţul. Nu spuneai lecţia pe dinafară, rămâneai dumneata să joci la Reşiţa, la Timişoara, nu pe Coasta de Azur. *Cheshire* văzuse roşu. Nu că s-ar fi aşteptat la ceva mai bun, dar măcar funcţionarul acela cultural ar fi trebuit s-o întâmpine. Ei, bine, a aşteptat cinci minute să se termine larma făcută de coborârea asului rachetei şi pe urmă, când lumea s-a risipit şi nu a venit nimeni spre noi, a început să înjure, nu vulgar, pentru că ea nu era vulgară nici o clipă, dar cu o ciudă care mă făcu să râd cu poftă. „Asta-i piesa, am zis, este epoca sportivilor, artiştii trebuie să stea în banca lor, să nu deschidă gura că se ard". Şi am chemat un taxi. Eram familiar acestui oraş şi i-am propus să mergem la *Gerson*, unde ştiam o proprietăreasă surdă şi un bătrânel ciudat, care te pândea să nu dai telefoane fără să plăteşti, într-un hotel curat de 50 de franci pe zi, cel puţin la data aceea, pentru că pe urmă scumpiseră cu toţii preţul, nu te mai puteai apropia. *Cheshire* a primit, nu fără o oarecare reţinere. Bani am fi avut şi pentru un hotel foarte bun, dar eu încă nu realizam ce înseamnă asta pentru un pianist ce trebuia să-şi facă un renume. După micile formalităţi de înscriere în registru, mai simple chiar decât la „Carmen", în Predeal, ea a coborât să-şi înştiinţeze prietenii că sosise în Paris. Îi părea rău că nu o făcuse încă de la Bucureşti, dar eu, care pătimisem multe, o rugasem să amâne treaba asta pentru că riscam să fim opriţi, pur şi simplu, ori amânaţi de către vigilenţii funcţionari de la Vămile Pustiei, care atât erau de grijulii cu concetăţenii lor, că-i scăpau peste graniţă exact pe cei care fugeau cu adevărat din ţară pentru totdeauna, purecându-i şi făcându-le mizerii unora ca noi, cărora nu le trecuse niciodată prin cap s-o şteargă. În sfârşit... După cinci minute bune, în care eu despachetai micul sac de voiaj cu care umblam, din oroarea de a căra lucruri multe cu mine, reapăru şi-mi anunţă un program grandios. Întâi, erau repetiţii pentru concertul anunţat, o reuniune cu presa la Club din Rue Wagram, pe urmă o serată oferită de Ambasadă şi câte şi mai câte, după care, o vizită la amicii săi care se şi oferiseră să ne ducă, unul – în Bretania, altul – în Sud, cum am fi dorit. Se zăreau la orizont programe dure cu cabarete, striptease şi alte delicii ale Luteţiei anilor aceştora, dar nici eu, nici *Cheshire* nu eram amatori de aşa ceva, poate un lucru mai neobişnuit, şi acel lucru neobişnuit se ivise, cum aveam să constatăm mai apoi. Primele trei zile au decurs monoton pentru mine, *Cheshire* alerga cu o maşină de colo până colo, la radio, la televiziune, prin redacţiile revistelor unde era chemată să spună câte ceva despre viaţa muzicală de la noi. O lăsasem singură şi asta avea să-mi reproşeze mai târziu, deşi ea se simţea ca un peşte în apă printre fotografi lacomi de senzaţii şi ziarişti afurisiţi, care te măsoară de la felul în care te îmbraci şi până la ceea ce comanzi la dejun. Era o retragere discretă, nu-mi convenea să apar pe post de prinţ consort şi asta precizasem de la început, venisem aici ca să mă odihnesc, era primăvară, martie, ploua, şi mie îmi plăcea hotelul liniştit deşi,

din când în când, dubele poliției sunau amenințător: sticleții luaseră spaima lui Cohn Bendit, care paradise economia Franței numai după trei discursuri, chiar aici în inima Sorbonei. Încă pe sacrele ziduri mai puteam citi lozincile contestatarilor care cereau să se termine odată cu societatea de consum, cu armata și cu biserica, să vină adică haosul, anarhia și pletoșii, să pună ei laba lor murdară pe toate și să facă ordinea dezordinei. Mă sculam târziu, dimineața, poate și pentru că ploua mult, pe *Cheshire* o simțeam mișcând alături de la 7 de dimineață, făcea dușuri lungi, își alegea toaleta din ziua respectivă din multele geamantane pe care le cărase până aici, baștca cu ce avea să se mai întoarcă. După dușul și gimnastica de dimineață, mă privea cu un oarecare dispreț și chiar cu invidie că mai dorm, în loc s-o imit; urma machiajul, lung și atent la oglindă, și mereu schimbarea rochiilor ce o nemulțumeau, pentru că erau din anul trecut, și aici găsise altceva, cum ai să găsești altceva oricând în Paris. Și trânteli de strasuri și de incluse și de pantofi care nu se potriveau și ceasul era nemilos și mașina, care o purta de colo colo, aștepta, și ăștia nu erau ca șoferii noștri. Nu coborai, plecau și chip de mai găsește iute un taxi în ploile interminabile, unde mai pui că nepunctualitatea se plătea, o pățise de câteva ori, se necăjise, dar eu nu puteam face nimic, mă rostogoleam în moalele pat și ascultam șiroitul apei calde în țevi și mica clipoceală a caloriferului și în față stăruiau, înalte și albe și afumate, zidurile bătrânei Sorbone, când auzeam închizându-se cu un clanc ușa, răsuflam ușurat, puteam să mai dorm un ceas, deși începea vacarmul femeilor de serviciu care trânteau aspiratoarele de prag și gălețile cu apă și urcau cu așternuturile noi în lifturile preistorice ale acestui Paris, pe care nu-l cunoaște multă lume, pentru că nu a călătorit. Pe la 11 o luam agale spre micile librării din jur și răsfoiam volumele nou apărute, era o plăcere: rafturi întregi de cărți proaspete, ambalate ca niște bomboane, în culori vii, în țiplă lucitoare. Pierdeam un ceas, două, pe urmă o apucam în sus pe Sena, bătut de scurtele rafale ale ploii ce nu se mai oprea. Când izbucnea soarele, meschin și el ca francezii, era o plăcere să hălăduiești pe podurile sonore sub care treceau nave de agrement. Regăseam Parisul pe care-l pierdusem, în care venisem prea târziu, unde aș fi putut să construiesc vreodată, dar nu aveam s-o mai fac și o ciudă neînțeleasă mă însotea ori de câte ori trăiam aici, deși îmi plăceau micile *drugstoruri*, atunci apărute după moda americană, și lumea amestecată, belalie, care umbla hai-hui. Parisul, orașul celor cu timp mult și care nu vor să facă altceva decât să se plimbe, deși în turlele de lângă Champs Elysées știam că gravii bancheri socoteau cifrele lor și imaginau afaceri, la fel de necruțători ca în romanele balzaciare. Odată, într-o călduroasă zi de vară, auzisem prin geamurile deschise ale unui building tropăiala ușoară a mașinilor electronice de calculat, atât de familiară secolului nostru, și afară era frumos și cald și toate acele geamuri

grele în rame de fier ale trustului *Simca*, sau așa ceva, erau încuiate ca niște morminte faraonice și aerul sosea de undeva din eter cu ajutorul coliviilor metalice din care se năștea *aer condiționat*, pentru că după ce terminasem cu apele, ne ocupam și de aer, stricându-l și pe el cu benzină arsă, cu zgomote, cu fum și alte chestii drăgălașe despre care vorbește tâmpitul ăla de Mc Luhan. La prânz, mă întâlneam cu *Cheshire*, deja ostenită de aceste conferințe de presă, de interviuri și de declarații la ORTF și la *Express*, moartă de foame și gata să cadă într-un somn mai lung de după masă, după ce rătăcise prin o mie de locuri.

*

Concertul de la *Pleyel* avusese loc, nu cu cine știe ce succes. Sala, pe jumătate plină de un public snob, m-a enervat de la început și n-am știut cum să mă strecor mai repede afară, așteptând-o pe *Cheshire* care primea felicitările tuturor amicilor din Paris, și nu erau puțini, sau măcar așa mi s-a părut mie atunci: totul încărcat de complimente și de cuvinte ce se pot auzi în asemenea ocazii, dar când am ajuns la Saint Germain și am intrat la *Flore* ca să sărbătorim micul eveniment, am simțit-o cum se dezumflă. Cred că atunci a înțeles și mai bine lipsa acelui manager care știa să stimuleze presa și mai ales pe criticii muzicali, care, ce-i drept, nu lipsiseră, dar nu se știe cum aveau să reacționeze. Au fost câteva ceasuri chinuitoare, am glumit cu cei de față, am încercat toate diversiunile, dar pe chipul ei se instalase ceva tragic și între noi se instaura tacit, dar sigur, o depărtare ce nu mai putea fi recuperată. A, dacă atunci aș fi avut curajul să iau primul avion și s-o las singură în Parisul acesta ostil, pe care-l mai putea recupera, poate viața noastră s-ar fi schimbat, dar o iubeam și sufeream sincer că nu pot să fac pentru ea ceea ce altul făcuse atât de bine și timp de atâția ani. Seara ne-a găsit singuri în micul hotel *Gerson*, în odăița aceea aproape studențească, cu tapet de hârtie, care avea pe ușă o etichetă pe care scria „Alice în Țara minunilor", nu știu de ce, după gustul provincial al proprietarilor spanioli, încărcată de buchete de flori, dar purtând toată tristețea unei zile oarecare din Paris, când pe trotuarele pline de cărți din jurul Sorbonei treceau negri și *hippi* îmbrăcați ca de carnaval, indiferenți și zgomotoși, și atunci am știut că nu puteam evita ceea ce ea voia să-mi spună cu orice preț. Nu aveam chef să ies nicăieri, dar a insistat: „Vreau să mergem undeva unde e lume veselă, tu ești mut și înnegurat de parcă nu eu aș fi suferit acest eșec, pentru că eșec a fost, așa să știi. Dau concerte de mai bine de 10 ani și niciodată nu am avut o sală atât de goală..." Am tăcut, privind multă vreme bustul lui Montesquieu, căruia băieții lui Cohn Bendit îi făcuseră bărbiță și mustăți cu creionul chimic, și o lumină crudă și lăptoasă de neon îi arăta chipul schilodit. „Ce ai de taci?

Nu vrei să mergi? Te simți bătrân?" Nu era deloc amuzant ce-mi spunea. „Unde vrei să ieșim?" „La *Maxim*, la *Olympia*, oriunde, vreau să mă distrez puțin". „Bine, îmi pun trenciul și plecăm, ești gata?" Voiam să-mi iau un aer vesel, dar nu reușeam deloc. Până și-a găsit rochia cea mai potrivită, blestemând croitoresele din București și lipsa lor de talent, am pierdut o bună bucată de vreme. Citeam un Sade pe care-l cumpărasem în dimineața aceea de la un anticar, *Les prospérités du vice*. „Ajută-mă", îmi spusese exasperată de nefuncționarea unei mici închizători a rochiei, care o scotea din sărite. Am ajutat-o, nu eram îndemânatic și a ținut să o sublinieze. Când, în sfârșit, am ieșit afară, s-a simțit destul de rău și am fost nevoiți să ne întoarcem, abia urcând cele patru etaje pentru că liftul era defect. Avea un obraz palid și a simțit nevoia să vomite, de nervi, cu siguranță. A adormit târziu și când, în sfârșit, am simțit-o că respiră mai liniștit am stins și eu micuța veioză care veghea la capul ei. Târziu, de dimineață, am găsit-o citind gazetele. Nu apăruse nici o cronică, maldărul de pagini răsfoite îmi spunea că nu era nici în ziua aceea în toanele cele mai bune: „Ei?", am întrebat. „Nimic", zisese, „semn prost, dacă ar fi fost un succes ar fi scris chiar în această noapte și am fi putut citi câte ceva la ora asta". „Ciudat, atât cât mă pricep, cred că ieri ai fost într-o formă foarte bună". Râsese mânzește: „Ești tu drăguț, dar cred că am cântat prost". „Nu e adevărat", am protestat. „Haide mai bine să bem ceva cald". Am coborât la drugstorele din apropiere. La un cinema se juca *Moartea lui Trotki* cu Richard Burton și m-am oferit să fac puțină coadă, după ce mâncăm ceva, ca să-l vedem. „Nu am chef de așa ceva", mi-a spus, „o să mă duc să vizitez magazinele". Pe urmă, în timp ce mâncam ceva, înghesuiți unul pe micuța banchetă a localului, mi-a zis pe neașteptate: „Știi că dacă ăștia scriu prost, cei de la Londra vor afla și mă vor plăti prost și nu e atât de bani, cât de reputație. Un pianist este ca un jucător de fotbal: e onorat după forma pe care o deține, ori nu știai?" „Nu știam", am spus cu o oarecare vinovăție. „Dar de ce ai nevoie de atâția bani?" „Nu e vorba de bani, e vorba de *box office*". „A, da, înțeleg, am spus, asta-i altceva, dar nu ai de ce să te îngrijorezi". Nu voia să mănânce, cu toate îndemnurile mele, lăsase minunata salată care-i plăcea atât fără s-o guste. Privea afară prin ferestrele atunci spălate, strălucind într-un soare incredibil pentru Parisul întunecat de obicei și plin de funingine. „I-am chemat pe toți amicii mei, să le spun să facă ceva, să vorbească cu patronii ziarelor, sau măcar cu redactorii de serviciu să nu cumva să apuce careva să dea"... Era frământată de soarta concediului ei și pe mine chestiunea mă amuza într-un fel, pentru că eu nu o cunoscusem în asemenea ipostaze, și mai ales nu vedeam în ea un fel de afacerist care e îngrijorat de *box office-ul* său și alte chestiuni din astea, atât de neașteptate pentru mine. Se uita mereu la ceas, începea să se enerveze că unul, Relu, întârzia și atunci mi-a trecut prin cap că aveam și eu pe ai mei din Paris, pe

nebunul de Edy, totdeauna plin de idei, şi pe îmburghezitul Mirel, care făcuse cele mai ordinare servicii până reuşise să se introducă în cercurile înalte ale Parisului, deşi acum căra încă mobilă din depozite mărginaşe pentru socru-său, care-l trata nu ca pe un ginere, ci ca pe un fel de lucrător, dar, mă rog, aşa se parvine... „Ştii ce, am zis, am şi eu câteva cunoştinţe, să nu-ţi faci mari iluzii, dar ceva se poate întreprinde..." „A, cunoştinţele tale...", a făcut dezamăgită, probabil tot nişte boemi", nu zisese „rataţi", adică ce fel de amici puteam avea eu în Paris decât nişte declasaţi, dacă ea, care deţinea de mult un cap de pod în acest oraş nu reuşise mare lucru, cum aveam să mă descurc eu, aiuritul, arhitectul fără comenzi, de care nu auzise nimeni pe aici... De sărit ţandăra îmi sare uşor, dar ia să număr eu până la zece, cum spune Sfatul medicului la radio, şi mai bătea şi un clopot la *Notre Dame* ca în romanele lui Dumas sau Victor Hugo, băga-i-aş şi pe ăştia unde ştiu eu, că romanele lor sunt pline de clopote şi de chestii din astea. Am dat nişte telefoane între timp unde ştiam eu, nesperând mare lucru, apoi am tăcut mâlc şi numai sosirea providenţială a acelui Relu ne-a salvat atunci de la o ceartă în public. Era asudat, roşu la faţă, înjurând şoferii din Paris care nu-şi mai fac meseria, scuzându-se cum putea şi cerând din mers şi achitând o gustare şi apărând lângă noi cu tava în braţe, pe care se afla o bucată de unt, două cornuri, un suc de roşii şi ceva ce aducea a stridie sau aşa ceva. „Ei?" întrebase *Cheshire*, lacomă de ştiri. „Se face", spusese Relu, dar nu cu acea siguranţă pe care eu o speram, „s-au mai scârboşit şi ăştia, au mărit preţul. E şi-o înghesuială de orchestre în Paris de nu mai ai loc de pianişti, de dirijori şi de solişti şi fiecare e pilotat de un serviciu de publicitate, pentru că nu mai merge altfel..." M-am scuzat şi i-am lăsat singuri pentru că prea era frumos afară şi mie nu-mi ardea de discuţii şi chestiuni din astea cu relaţii şi servicii de publicitate. Aş fi vrut să merg să văd mai bine cele cinci Van Gogh care mă omorau de câte ori le priveam sau, pur şi simplu, să umblu pe Sena, să privesc oraşul ăsta fudul, bogat şi plin de el, ceea ce am şi făcut. Cartierul era plin de negri, de elevi cu pachete de cărţi legate cu o bretea de cauciuc, moda lor snoabă detesta servietele funcţionăreşti, cu alura lor de hippy scandinavi plecaţi cu sacii jegoşi în căutarea unui loc sub poduri. Mergeau în grupuri, figuri drogate în galbenul acelui soare rar, de dimineaţă, al Parisului ce nu părea deloc vesel, sau mie cel puţin nu mi se părea astfel în acea zi şi la acea oră... Am ajuns în jurul grădinii Luxemburg, am întrebat dacă-l iertaseră librarii pe Joseph de Maistre, în sfârşit, s-a găsit unul care era în deficit cu încasările şi mi-a făcut semn cu ochiul că se află, numai să stau nitel, să se golească puţin magazinul ca nu cumva să ştie careva că el vinde o astfel de carte, ei, mama lor, cu libertatea de opinie şi cu toate chestiile alea cu care se laudă peste tot, uite-i, cu libertatea spiritului, că eu, dacă vreau să cumpăr *„Les soirées de Saint Petersbourg"* trebuie să înot

printr-o grămadă imundă de cărți de Sartre – ăsta se purta de un sfert de secol în Paris! Mi l-a adus, am plătit, afară era atât de frumos încât m-am hotărât să amân vizita la „Jeu de Paume" și să mai umblu. Am luat-o pe lângă liceul *Henri IV*, am ajuns la Pantheon, strecurându-mă printre grupurile de nemți taciturni cu hărți în mână și cu blonde copile între niște tipi emasculați, băuți încă de la ora asta și nepricepând în ce oraș se află. Începuse și un vânt teribil, care ridica deasupra Parisului un nor de praf. Ar fi trebuit să-l caut pe Edy la palatul UNESCO, unde lucra, dacă nu cumva îl dăduseră afară, pentru că era prea boem și nu m-am hotărât să mai mă sui într-un taxi, preferând mersul leneș al unui om nelegat de nici o obligație. Pe *Rive gauche*, în vitrinele ebeniștilor, străluceau mat, mort, ca niște racle faimoase, piese din secolul XIV, frumoase, scumpe, inaccesibile. Dincolo de birourile încărcate cu hârtii, domni încliftați, cu aere de conți, se tocmeau cu doamnele atunci coborâte din *Porche*-urile lor, sforăind încă în fața trotuarelor. Treceau pe lângă mine tineri, cu acea lipsă de identitate a sexelor ce începea să mă scoată din sărite, grupuri și cupluri îmbrățișate de parcă și-ar fi pierdut brațele unul în celălalt, căutându-se, plete lângă plete, stârnind ideea că toate fetele din acest oraș se iubeau violent în văzul lumii. Nu tu sâni, nu tu acel aer de domnișoară, nu ceva candid, ceva identic, fără accent, fără căldură, lănțuguri și kitsch-uri, flori de hârtie și bretele și genunchi cârpiți și jeanși rupți și petece de piele, fiicele rock-ului se jerpeliseră cu bună știință, ca să arate că nu le pasă de casele fudule din cel de-al 16-lea arondisment, unde zăcea putredă și roasă de cancer toată bogata burghezie și nobilime a Parisului, cea pe care Revoluția o cărase la ghilotină cu roaba și o decapitase cu sete. Mi se făcuse dor de brutalitatea rugbystă a anilor '45, când bărbații tineri erau tunși boxeur, cu părul ca peria, și se rădeau la sânge și purtau cravate și cămăși scrobite și haine negre și păreau cu toții niște studenți la Harvard, ăștia de-acum păreau numai cloșarzi, abia sculați din gunoaiele de la Hale, cu drojdia în cap, nu aveau demnitatea acelora, nu mai erau mușchii, nu mai era agresivitatea de atunci, nu sugerau ginul, damele care crăpau în brațele lor de matadori, nu aminteau imperiile și războaiele coloniale, arătau ca niște prăpădiți, semănau unii cu alții, ăștia apărau Occidentul, ăștia voiau să zică *nu* tancurilor parașutate pe străzile Budapestei și ale Pragăi într-o demonstrație teribilă? Nu mai există acel aer dur, exploziv, nu mai erau nici uniformele kaki și *bazooka*, chiar cântecele lor atât de violente deveniseră un fel de psalmi asemănători, vorbind despre flori și pacea universală și toate minciunile strecurate în presa coruptă, contra unor sume imense. Stingerea, copii ai durerii, că vine bau-bau și o să vă ocupe în 24 de ore și voi o să zdrăngăniți la ghitare electrice și Holliday o să vă scape ca funia pe spânzurat și voi o să gemeți și o să vă striviți la coadă la Olympia ca să aveți un loc mai în față și nici Sylvie Vartan și nici căcăciosul ei de bărbat nu o să mai poată

face nimic pentru Franța, că dincolo se cântă de o jumătate de secol marșuri militare și se moare de foame și există o scadență și ea sosește, se apropie și voi vă țineți de șale și purtați lănțuguri la glezne și vă futeți în cur și zaporojenii fac instrucție în stepe și se înarmează, și voi credeți că băsinoșii de miniștri, cumpărați în culisele Genevei cu toptanul, or să vă salveze de război și de sclavie... Pe ziduri invadase un chip care nu mă reținuse de la început, un student maoist, ucis la Uzinele *Renault*, din care se făcuse imediat o icoană contestatară și textele erau aceleași pe care le cunoșteam: imunde, amenințătoare și încărcate de ură de clasă, revendicative. A, în ce lume trăiam! Am cumpărat un ziar, altă poză, alte semne tipografice, grase, care marcau sfârșitul, în Italia, lângă Milano, a industriașului Feltrinelli, cel ce editase *Doctor Jivago*, și era miliardar și făcuse parte dintr-un *comando* care-l executase pe ucigașul lui Guevara, pederastul care se pozase în vitrine, ca semn de protest, în cover-girl și se eshiba la magazinele *sexy* din toate orașele acestui Apus încărcat de contradicții... Am citit înfrigurat reportajul: îl găbjiseră cu un fir de înaltă tensiune în timp ce încerca un act de sabotaj. Un chenar reproducea o frază spusă unui amic înainte de a muri și care mi se păruse zguduitoare în ziua aceea luminoasă și plină de vânt din Paris: „Simt că-mi trece un glonte prin șira spinării", frază demnă de amicul meu Joseph de Maistre, cu care hălăduiam pe Sena, sub braț. M-am oprit puțin la buchiniști și am găsit *Istoria infamiei*, a lui Borges, pe care o căutam de mult, obsedat de „adâncul iluzoriu al oglinzilor". Ajunsesem la UNESCO, unde domnea aceeași bramburcală, adică du-te-vino-ul în care se amestecau malgași și norvegieni, fete letone cu sud-americani de care trebuia să-ți ferești buzunarele cât erau ei de studenți sau diplomați sau, pur și simplu, teroriști în căutare de clienți în Alger sau la Ierusalim, tipi suspecți, înfulecând din sandvișuri ieftine și bând bere, în ascensoare, din cutii, pipăind cu ochii nerușinați sânii englezoaicelor ce chicoteau excitate de aceste agresiuni, juisând secret și gata să se ofere la primul apel. Am oprit la etajul 7, am străbătut lungul culoar circular, am căutat pe Edy la camera 54, dar el nu era, îi ținea locul o fată spelbă, care mi-a precizat că îl voi găsi ori sus, la etajul 11, la restaurant, ori revine către orele 13, când puteam să-l caut din nou. Am urcat la restaurant. Totul lucea, nichel, tăvi și bocale, farfurii și pahare de plastic, într-un amestec de neînchipuit. Delegații străine forfecau timpul în discuții interminabile ca în urmă cu opt sau șase sau patru ani, când mai trecusem pe aici, nimic schimbat, inconștienta veche sub formă de dialog. O scurtă inspecție oculară mi-a dezvăluit trista realitate că Edy nu se afla în incintă. Am stat pe un scaun, am cerut ceva, un Pepsi sau o oranjadă, nu mai are importanță ce, mi s-a adus, am deschis cartea inspectorului de păsări comestibile, am citit câteva pagini cam făcute, am mai tăiat o frunză la câini preț de o oră și, nevăzându-l, am plecat. Obosisem și, la ideea de a

mă întoarce pe jos, avusesem chiar o mică repulsie, dar așa se întâmplă în câte o zi. Dădusem telefon lui Mirel, nici pe el nu l-am găsit. Probabil că umbla prin cine știe ce case pariziene în căutarea unui *nécéssaire* stil, ca să-i facă plăcere socrului său, care trebuia să vadă în el un tânăr capabil. Am luat-o înapoi pe jos, râvnind la patul comod din camera hotelului *Gerson*, pe a cărei ușă scria „Alice în țara minunilor", visând la tapetul, imitație de mătase, lavabil, cu flori albastre și roz. Am regăsit după un ceas jumătate de marș proprietăreasa surdă și pe soțul ei bănuitor, cu mutră de hangiu din romanele fantastice englezești, m-am oprit după ce am ridicat cheia să mai privesc *hamsterii* închiși în colivia lor, ca păsările, tremurând de frig, pentru că în hotel nu mai ardeau caloriferele de mult și se chirceau printre talași rozând banane, micii șoricei roz și tandri, cel mai frumos lucru din hotelul *Gerson*. Am urcat tăcut scările și am dat peste *Cheshire*, citind nervoasă un ziar de prânz. Am înțeles, o înjurau. Nu spunea nimic, privea numai cerul de deasupra Sorbonei, plin de nouri lățoși ca niște câini de rasă. „Ce e?" „Nimic", a zis cu o voce pierdută, iar eu am ridicat ziarul căzut pe mocheta de o culoare incertă. „A, înțeleg", spusei după ce am citit cele vreo 60 de rânduri de prin pagina 32. Pe urmă i-am propus să mergem undeva să mâncăm, dar nu-i era foame. „Și Relu ce mai spunea?" „Nu mai spunea nimic, el își vede de ale lui". Îi povestii că-mi căutasem amicii și nu-i găsisem, mărturisind și scopul. „Nu vor face nimic, e prea târziu", spunea cu o încăpățânare acerbă și mâine trebuie să încep repetițiile pentru *Albert Hall*. „O să-i găsesc pe Edy și pe Mirel și-ți garantez că or să te ajute"... O tăcere lungă acoperi promisiunea mea, m-am culcat furios. Și seara am cinat cu familia unui alt amic al lui *Cheshire*, care ne-a invitat la un restaurant danez de pe *Champs Elysées*, ca să mâncăm homari, mie asta-mi mai trebuia, dar cel puțin prietenii lui *Cheshire* povestiseră cum ajunseseră lefteri în Paris, el, fost director de ziar, ea fiica unui bancher, obișnuită cu traiul bun, proprietară a unei uliți la Iași și trăind cinci ani prin mansarde, deși avea pe părintele său aici, dar acela voia să le lase o moștenire mare ce nu putea fi folosită decât după moartea lui, de aceea ei amândoi căraseră pachete pentru societăți de caritate și, încet-încet, treburile începuseră să meargă și-acum erau bogați, aveau un apartament în Paris, un *chalet* pe Loara și un *Mercedes* la scară, și el făcuse chiar o faptă mare la anunțarea inundațiilor din România, anume: strânseseră zece milioane de franci pentru sinistrați, numai după o simplă idee: rugase pe Picasso și pe Miró să deseneze două timbre pentru un tiraj filatelic restrâns și aceștia o făcuseră și suma fusese donată statului nostru, pe urmă vorbisem despre *tiércerul* unde el juca cu pasiune și pierdea regulat, pentru că se făceau escrocherii și *caii erau trucați* și oamenii pierdeau pe capete, dar asta nu mai avea importanță pentru că aveau de unde să piardă. Ascultau absent privind-o pe *Cheshire*, care nici ea nu era în apele ei.

Amabilii oameni înțeleseră curând că ceva nu era în regulă și din aproape în aproape aflară ce dificultăți aveam noi în Paris, fură făcute promisiuni foarte limpezi, deoarece omul cunoștea în materie de ziariști o mulțime de lume și totul se însufleți și *Cheshire* își reveni, și după două pahare de vodcă cu suc de portocale se schimbă, îmi transmise și mie o veselie agreabilă, pentru că altfel eram de neabordat. Seara se sfârși, deci, cu bine și putui să cobor ceva mai sigur de mine în acest holocaust puturos a treia zi de dimineață, după ce-l sunasem pe Edy, care răspunsese în sfârșit la telefon cu o voce care nu anunța nimic bun. „Ce e, mă cu tine?" „Las' că vorbim". Era scorpia de nevastă-sa lângă el, femeiușca aceea frumoasă, rece ca un cuțit de ghilotină, care nu-i lăsa în buzunar decât banii de benzină sau de metrou când mergea cu trenul electric și nu cu mica lui rablionetă, încărcată de mucuri de țigări și de sticle golite, pentru că Edy boala asta o avea: bea și când conducea și-mi era frică că-l găsesc dracului odată cu poză la rubrica de accidente de după sâmbetele și duminicile de week-end. Mi-a trântit telefonul după ce am stabilit locul întâlnirii noastre, undeva, în piața *Saint Supplice*. Am luat-o lipa-lipa printre coșurile cu flori debordante, explozive, indecente ca niște sexe, împodobind asfaltul ce lucea în soarele acelei zile, în care Parisul nu mai semăna cu sine însuși. L-am găsit la o masă, într-un subsol luminat cu niște becuri ce imitau lumina naturală, filtrată prin niște vitralii. Bea ceva verde, un absint sau dracu' știe mai ce, avea o mutră de drogat, nu mai semăna cu boemul lăsat de mine aici, în urmă cu un an sau doi, veselul boem eliberat, gata să cucerească Parisul, și cum ne mai îmbătasem noi în ziua aceea! În fața lui Edy se aflau atunci Promisiunea, Viața, Speranța, Parisul cu toate minciunile lui, cu toate cavalcadele de fericiri la care visase de atâta vreme. Fusese cumpărat și i se acceptase să plece, zgârcit-zgârcitul lui tată înțelesese că trebuie să se scarpine în buzunar și să-l scoată de acolo, unde nu mai putea respira, sau, cel puțin, așa scria el în misivele prea dese, trimise părintelui său. Pe atunci avea un pașaport în buzunar și mereu îl scotea și ni-l arăta și-l săruta, era prețul libertății lui și nouă, mie și fetei aceleia cu părul lung ca smoala și cu niște ochi de Salomee, în care abia intrasem ca prin niște porți ale făgăduinței, ne era frică să nu-l arunce, nebun cum era, peste acoperișurile de tablă pe care soarele mai așternea lumina lui ultimă. Și-acum mă privea ca un om aflat în cușcă. „Ce-i cu tine?" am întrebat înainte de a mă așeza. „Ce bei?" fusese răspunsul lui. Avea o voce plângăcioasă, părea stors de orice energie. „Te-au dat afară?" l-am întrebat. „Nu", a spus repede și a cerut pentru mine un whisky, repetând comanda pentru el, absintul verde ca acel *adio mamă* de pe vremuri. „Atunci?" „Noëlle mi-a adus o muiere în casă și mi-a spus să mă car. E lesbiană". Ei, asta era bună... „Și tu ce faci?" „Plec la Abidjan, pe Coasta de Fildeș, undeva lângă Nairobi, ca șef al unei secții de pedagogie". Înțelegeam: se ducea

dracului Parisul, cu Flore şi cu *Les deux magots* şi cu partuzele din Bois de Boulogne şi cu damele lui pe care le înghesuia în *Peugeotul* căzut, puţind a tutun algerian, bun pentru cei din Legiunea străină. Chelnerul ne adusese ce cerusem. El băuse cu sete şi cel de-al doilea pahar, la modul său teatral, disperat, pe care-l cunoşteam atât de bine. „Am fost şi la psihiatru să-l întreb ce am". „Şi?" „Mi-a zis că e vorba de un complex de vinovăţie şi că o călătorie, o rupere de mediul înconjurător m-ar reface". „Atunci e foarte bine". „Dar o iubesc, nu înţelegi?" „Pe cine?" „Pe Noëlle". A ştiam asta, dar o lesbiană e o lesbiană. „Vrei să-mi spui cum a fost?" Asta îl mai descărca. „De fapt, eu i-am adus-o în casă, era frumuşică, mă culcasem cu ea de câteva ori prin casele unor amici şi pentru ca să simplific, i-o prezentasem, pentru că atâta timp cât lipsea, plecată la şcoală, mai foloseam şi propriul domiciliu..." „Şi?" „Şi Noëlle, ca să se răzbune probabil, sau poate pentru că şi târfa asta mică era lesbiană, dar eu habar n-aveam, a pus ochii pe ea. Şi-acum trebuie să plec eu, nu pot să mă mai sufere nici una dintre ele. Mă urăsc, le încurc, înţelegi?" Plângea. Avea cu Noëlle doi copii şi iată ce se întâmplase. Cum niciodată nu puteam să spun vorbe de prisos, găsii că e mai simplu să repet şi cu whisky-ul. Asta mă făcea mai lucid. Mă gândeam că, de fapt, nu era numai atracţia celor două femei una faţă de cealaltă, cât realitatea că el era cam dezechilibrat şi bea prea mult şi-i făgăduise că va scrie, în sfârşit, romanul acela de mult promis şi niciodată încheiat, care l-ar fi lansat şi l-ar fi îmbogăţit, pentru că numai 2000 de franci ai lui şi cu cei vreo 1500 ai ei nu ajungeau în acest oraş hrăpăreţ. Era, pe deasupra, şi leneş, nu se descurca cum o făcea Mirel, acela nu avea boemia lui. Îl mai ascultai puţin, se lamenta folosind o limbă din care absentau unele cuvinte, nu-mi plăcea deloc că arăta atât de bolnav, nu mai era teatru, era tragedie de-acum. Ca să schimb vorba, l-am mai întrebat câte ceva despre amicii noştri comuni, nici vorbă să-i propun s-o ajute pe *Cheshire*; lui numai de asta nu-i ardea. „Ce să facă?" Toţi se duc la fund. „Condotierul Pierre, frumosul nostru Pierre, care credeam că va rupe inima târgului, s-a ras". „Ei, cum aşa?" „Baba l-a părăsit sau el a părăsit-o pe ea şi l-au dat afară". Tăceam, uluit, asta era vestea cea mai surprinzătoare dintre toate. Cum se putea ca tipul care jucase pe degete miniştri, care le intra în cabinete, la 11 dimineaţa şi le cerea o *Volgă*, cum era pe atunci, sau o călătorie în China, devenit mic şef de secţie la o editură din Frankfurt, să ajungă, cum aveam să aflu, într-o clinică de psihiatrie, distrus, ros de alcool, cu un început de ciroză, sau erau numai zvonuri, cine putea să ştie ce fac ăştia aici? „Mai adaugă la asta că şi-a bătut joc şi de societatea în care trăise, că-l introduseseră în vilele lor în care nu intra oricine şi se apucase să-i spurce, şi cum nu i-a mers la noi, nu i-a mers nici cu ăştia, că şi ei plătesc, dar numai ca să le lingi lăbuţele, să-i perii, să-i faci frumoşi, ce crezi tu?" „Şi e ras?" „Ras, tuns şi frezat. L-au înmormântat de viu: slujbă – nu, publicitate – nu; acum

scrie romane polițiste sub pseudonime și reclame pentru deodorante, sloganuri publicitare, înțelegi?" Am trecut la frumoasa Aurora. „A, curva asta a nimerit-o mai bine". Se însufleţea, bârfa îi făcea bine, poate și lichidul acela verde pe care-l sorbea cu înghițituri mari, ca și când s-ar fi înecat. „Ce face?" „Ce nu face?" Și pe urmă mi-a povestit că găsise pe un italian, ceva, un operator sau băgător de seamă, care o lansase într-un film. „Un film?" m-am mirat eu. „Da, *Genunchiul Clairei*, îi zice." Citisem, culmea, într-o revistă, câte ceva despre acest film: „Chestia aia cu o fată care-și contemplă genunchiul la nesfârșit numai pentru că i l-a privit un băiat?" „Exact". „Subiectul e frumos, am recunoscut, dar ca era o vacă, fără temperament, dacă excludem cei doi sâni care arătau bine, dar care serviseră destul, nu știu ce se mai putea vedea la ea. Poate aerul acela capiu de oaie." „Exact, să știi că asta era! Aerul capiu care plăcea regizorului. Nu găsești că trebuie să fii o tâmpită ca să te tot uiți la propriul genunchi o oră și jumătate, pentru că acest obiect frumos a fost privit de un labagiu?" Pe urmă aflai că nu era cine știe ce, un film de circuit închis, cum se făceau atâtea în Paris, despre care presa snoabă scrisese pe deșălate. „Culmea e, mai adăugă Edy, că acum e plecată în America, unde a devenit producătoare". „Nu mă înnebuni!" „Da. Au împrumutat-o câțiva și face filme, deschide o casă". Era mirobolant. În local intrase o damă trasă de un afgan și de un buldog, o urma un fel de fost mareșal de palat la Elysée, cănit, cu o mustață feroce, cu niște ochi de prestidigitator, care luară loc la masa alăturată. Edy, după prostul său obicei, începu să o fixeze pe femeie și tragedia pentru care era gata să ajungă la droguri și la luminal mi se păru a lua sfârșit. Dar asta nu dură mult pentru că mareșalul palatului o mută pe partenera cu spatele la diabolicul privitor și amicul meu reveni la atrocitățile din Paris; o știam eu pe cealaltă curvă de rangul întâi, pe fiica lui Mavroporos, care fugise cu un fel de dansator? Mi-o aminteam. „E și ea aici de câțiva ani, nu mulți, vreo doi". „Și ce face? Mai bea țuica cu litra?" „Întâi a făcut trotuarul, ce să facă? Pe urmă a găsit un om pașnic, o să ne vedem diseară la mine, sper că vii, nu-mi faci figura". Perspectiva mă îngrozea: să dau ochii cu Noëlle, care va bănui că el mi s-a plâns, plus persoana, care va da onorurile alături de gazdă, se complica viața în Paris, dar nu puteam să-l refuz. Apărură și două țigănci împodobite cu blănuri false de vulpe albastră, vorbind o franceză surprinzătoare pentru urechile unuia care venea de unde veneam eu. Atacară perechea de la masa vecină și începură cititul în palmă. Edy găsise o oglindă prin care-și făcea semne cu vampira, însoțitoarea mareșalului palatului. I-am spus pe șest să se astâmpere că se lasă cu scandal și nu aveam deloc chef de așa ceva. „Da de unde!" se miră Edy, ești speriat de bombe, aici nu se iau de beregăți oamenii din cauza damelor, *moncher*, te crezi la București, tipul e măgulit că i-am acroșat gagica sau nevasta sau ce pizda mă-sii i-o fi..." Am făcut semn chelnerului,

am plătit, dacă mai bea un absint ne făceam de baftă. Piața care înconjura catedrala *Saint Supplice* era plină de turiști și de curve care băteau caporalul pe sub perdelele tărcate. Trecu pe lângă noi o babă cu o pisică în lesă, Edy începu s-o fluiere cu două degete între buze, ca golanii, lumea se alarmă, baba începuse să înjure și să amenințe cu un baston, îl luai ușor de braț, dar el urla că-i face ceva lui Pompidou, ce-i drept în românește, ca să nu înțeleagă prea multă lume, voind a-mi demonstra mie că aici era libertate și că puteai să-l insulți pe șeful statului fără să pățești nimic. „În chestia asta cu șefii de stat, îi spunsei, e foarte ușor să-i insulți și să nu pățești nimic, dar ce te faci dacă vrei să scapi de ei, că nu se lasă, au armată, au pușcării, au spioni, te ascultă, te pipăie, trebuie să te arăți fidel, să te prefaci că-i adori, că altfel îți taie ciorba și-ți bagă și pe cine nu vrei în apartament."

Asta îl trezi. Ca să nu-i stric ziua, îl întrebai ce mai face amicul nostru Mirel. „Ce să facă. Tremură de frica socrului. A cerut de la mine împrumut 300 de franci ca să-și ia un ceas elvețian și nici acum nu mi i-a înapoiat. Așteaptă să facă un ciubuc, dar să nu-l afle ai lui. Și când te gândești că eu l-am vârât în familia aia și-acum abia dacă mă mai cunoaște. Dacă era mai deștept, mă gândeam să-i recomand pe o verișoară a lui Rockefeller, care stă în Paris." (De fapt, versiunea lui Mirel, pe care o cunoșteam mai demult, era că Edy, din invidie, nu-l recomandase urmașei marii familii.) „E bună și fata asta pe care a luat-o". „Te cred și eu, să te duci la el să vezi unde stă, în *Neuilly*, interfon la poartă, celulă fotoelectrică, trebuie să te anunți cu trei zile înainte; șpalt mare, ce mai..." „Mă, ai dracului, i-am spus, voi vă invidiați între voi, ce ați înnebunit?" Edy făcea semn unui taxi. „Mă car, m-am cam îmbătat, te aștept diseară, o să borăsc bine ca să pot să-mi primesc musafirii, și pe urmă mai vedem ce mai facem. Unde te las?" Mă lăsă lângă Sorbona, nu departe de hotelul *Gerson*. Micul hol încărcat de mirosul acelor hamsteri ce se tăvăleau pe talașul proaspăt și bătrâna care spiona printr-o oglindă înclinată dibaci sosirile și venirile clienților săi, cheia pe care o pescuii din mers de pe palierul de lemn și un fel de plantă exotică ce umbrea un perete acoperit cu hârtie ce imita mătasea și scările înguste și întunecoase unde puteai fi asasinat fără ca criminalul să lase vreo urmă și pe urmă ușile acelea cu inscripții: *„Visul unei nopți de vară"* sau *„Alice în Țara minunilor"* și *„Albă ca zăpada și cei 7 pitici"* totul îmi devenise familiar... Deschisei ușa. *Cheshire* nu se întorsese, umbla în Parisul căptușit de interese, de conți și pederaști, de negustori și de mitomani ce visau afaceri fabuloase și erau urmăriți de toate polițiile din lume și de datorii și de creditori, de polițe și de mandate de arestare și deodată un sentiment mai vechi îmi reveni. Era un fel de curiozitate monstruoasă, de gelozie postumă sau nu mai știu cum să-i spun. Îmi amintii fulgerător de alt moment, de la începutul cunoștinței noastre. La trei săptămâni după ce se culcase cu mine eu am plecat la Geneva pentru un

timp, era vorba tot despre o expoziţie, ceva sumar şi neconvingător, cum facem noi totdeauna, cu bani puţini şi cu mult tam-tam la ministerul respectiv, ca să mai ia nişte prime draibării şi rudele, şi nepoţeii, şi să mai umble şi ei nitel, să mă inspecteze pe mine, şi să-mi dea sfaturi, de parcă de când îi expulzaseră mamele lor din locul de origine, ei asta făceau: expoziţii; se pricepeau la toate, băga-i-aş unde trebuie, şi cum mai strâmbau din nas şi cum mai miorlăiau... Mă plictiseam, umblam de colo-colo prin oraşul încărcat de ploi şi de umezeală, pierdeam vremea prin cafenele şi fumam în draci, intram în câte un cinematograf mai ieftin, unde se dădeau filme porno sau, pur şi simplu, filme vechi, unele de 30–40 de ani, care nu mai aveau nici un haz, dar îmi omorau vremea şi asta îmi convenea şi, într-o după masă din acestea dospite, murdare, încărcate de nervi, pentru că ceea ce îmi făceau însărcinaţii cu executarea expoziţiei nu-mi plăcea deloc, am intrat într-un cinematograf din acestea, nici nu ştiu cum îi spunea, aveau firme discrete, *Luxor* sau cine mai ştie cum, şi am plătit, cumpărasem nişte ilustrate să scriu amicilor câte un rând şi chiar şi lui *Cheshire*, nu ştiu din ce sentimentalism, cu care nu cunoşteam asemenea slăbiciuni, dimpotrivă, îmi plăcea să joc tare, sufocant, să o fac să creadă că o uitasem, cât eram noi de proaspăt amorezaţi şi filmul nu începuse, şi m-am aşezat într-un fotoliu mirosind a material plastic şi am privit la cei vreo 60 de inşi pe care ploaia Genevei îi aruncase în sala cochetă, mestecând gumă sau desfăcând caramelele de hârtia lor cerată, fete cu părul lung ca nişte căţei de rasă şi tineri în *jeanşi* peticiţi şi fluierând ca pe Grivița, pentru că operatorul mai aştepta câţiva clienţi, să vină de afară şi să se adăpostească în sala primitoare care aducea cu un budoar, şi în loc de film se începuse cu un jurnal mai vechi care prezenta viaţa cantonului, făcând un panoramic al împrejurimilor şi pe urmă al clădirilor mai vechi, totul tehnicolor, pudrat şi cu acel iz de carte poştală ce mă scotea din sărite, şi apoi aparatul de filmat ne introdusese într-o sală de concerte, eu nu aveam de unde s-o cunosc şi iată-l pe dirijorul meu şi al lui *Cheshire*, cu bagheta lui, cu figura aceea transpirată, imitând pe George Enescu când cânta la vioară, cu părul uşor încărunţit pe la tâmple şi, mai ales, cu studiul acela al manşetei care ieşea din smoking, manşeta apretată, scoţând marginea exact atât cât trebuia şi cu uşoara neglijenţă a papionului care alunecase din cauza efortului şi chiar cutele acelei haine lungi şi rotunjite pe la poale şi pe urmă un prim plan al ascultătorilor din rândul întâi, câteva doamne încărcate de bijuterii ca nişte foci ieşind din spuma mării, şi demni gravi, pomădaţi, şi ei solemni, extaziaţi, şi când mă aşteptam, pentru că mă aşteptam la asta, chipul lui *Cheshire*, dar nu femeia care dormea lângă mine câteva ore după ce făceam dragoste, ci altcineva, o altă persoană, stranie şi depărtată, rece şi calculată, ascultând replicile orchestrei şi tapând pianul cu energie, ca un inginer electronist care apasă pe butoanele maşinilor exact când trebuie şi privind apoi drept în ochii dirijorului, şi eu simţeam cum aparatul acela încărcat cu peliculă îmi dezvăluia o intimitate, un secret,

comuniunea dintre aceşti doi oameni pe care-i urâi în aceeaşi secundă, pentru că înţelegeam că ceva îi unea deasupra voinţei lor, erau parteneri, doi complici legaţi de muzică şi se înţelegeau într-un fel în care eu nu aveam niciodată să mă înţeleg cu *Cheshire*, şi mi-am amintit de asta exact în clipa când în hotelul *Gerson* nu era nimeni sau cei care se aflau în acest hotel dormeau şi eu eram singur şi auzisem strigătul de deznădejde al lui Edy, sfidând catedrala *Saint Supplice* şi tot oraşul, şi femeia mea nu se mai întorcea, umbla prin Parisul secret, al ei numai, în căutarea unor oameni care trebuiau să-i consolideze reputaţia, ce ştiam eu ce relaţii mai avea ea pe aici şi pentru câteva rânduri scrise în gazetele lor de prânz sau de seară ar fi făcut desigur orice, gândul mi se părea monstruos, nu puteam să o încarc cu aşa ceva, dar gelozia mea fu alimentată de amintirea acelui sentiment mai vechi din Geneva plină de ploaie când, pentru trei secunde, surprinsesem că între dirijor şi fiinţa la care ţineam atât exista ceva ceea ce eu nu voi reuşi niciodată să înving, intimitatea muzicii care-i ameţea, nu puteau uita acel extaz dat de pian, de legănarea hipnotică a bărbatului care stăpânea cei 30 sau 40 de orchestranţi şi pe ea, gesturile lui, moi şi totuşi autoritare, frângerea trunchiului şi privirea de gheaţă cu care poruncea celor din rândul al treilea, cu viorile, sau pianistei, când să atace o măsură, când reluau cu toţii fraza adânc dramatică, acel val de muzică toropind auditoriul şi transportându-l cu forţa într-un teritoriu unic, iar pentru cei din afara sălii de concert, inabordabil, inaccesibil, străin şi rece, îndepărtat şi de neajuns. Ieşisem afară, în burniţa Genevei, furios, umblasem mult pe jos privind vitrinele şi simţind o gelozie nimicitoare şi-mi reamintisem convorbirile noastre de la hotelul „Carmen", care începeau de obicei în joacă, cu întrebările mele: „Şi ce mai face ilustrul văduv?" Ea se mira, distrată, privind îngusta stradă din faţa noastră pe care se plimbau perechi de turişti sau cumpărători de la magazinele din jur. Se enerva, şi ştia că voiam s-o enervez, pentru că de când o cunoscusem îmi era imposibil să-mi stăpânesc gelozia pe acest tip cu care trăise. „Ce vrei să spui?" se aprindea, şi în ochii aceia de culoarea levănţicăi scăpăra o mânie ce nu mai putea fi controlată. „Nimic nu vreau să spun, vroiam numai să ştiu dacă-ţi mai telefonează". Pe vremea aceea locuiam separat în Bucureşti, încă nu ne hotărâsem să ne căsătorim, trăiam un fel de idilă de puşti cu mers prin cârciumi periferice şi asta ne amuza, îi cumpăram flori de la ţigănci, câte o căldare de margarete, era vară şi aruncam gheaţa din şiştarele oferite de chelneri şi puneam gitana să mai care de la vecine şi alte buchete de flori, că-mi plăcea să văd un câmp întreg de margarete în jur, să ne îmbătăm până spre seară, când un taxi ne căra la mine, în atelierul acela încă nemobilat, şi ne trezeam abia a doua zi, sleiţi şi privindu-ne cum arătam de scurşi în oglinzile mele verzui şi macerate, moştenite de la bancherul ceh care fusese ucis cu un foc de pistol în baia de sus de către propria-i nevastă, care era spioană, povestea tulbure spusă mereu, uitând că o ştia, că i-o povestisem de

nenumărate ori. Acum realizam că toate aceste nopți istovitoare care începuseră sportiv, cu un fel de religiozitate, cu o teribilă poftă a mea de a afla cam ce poate să dea această femeie în intimitate, se prefăcuse într-o dispută cu cel de dinaintea mea, cu amantul bătrân, cu tipul acela pe care l-aș fi omorât cu o mare plăcere, dacă aș fi putut. Și ea simțise toate astea și la început nu spusese nimic, se lăsa posedată cu furie, cu toate șiretlicurile unuia care știa ce trebuie făcut pentru ca să stăpânești definitiv o femeie, dar mie nu-mi ieșea din cap că nu voi reuși niciodată s-o fac să-l uite pe acel bărbat care, trebuie să recunosc, avea farmec, știa să umble, să gesticuleze, avea o stăpânire de sine câștigată după mulți ani de frecușuri cu lumea, strecurându-se printre mafioții muzicii, trebuind să le ceară ceva fără ca aceștia să observe, sau să le ofere ceva ce le făcea plăcere. Și sentimentul că nu-mi aparține în întregime crescuse mai ales din acea după-amiază de la Geneva. Jurnalul de actualități trebuie să fi fost vechi de câțiva ani, deci concertul avusese loc aici, în orașul plin de umezeală și plictis, pe vremea când eu încă nu apărusem în viața ei și ea nu avea de unde să mă știe, poate era un jurnal de pe vremea când o văzusem la Mirabelle în Salzburg. Dar atunci când o întrebam cu o chinuitoare insistență despre el, din mânie îmi spunea: „Da, îmi mai telefonează, și dacă vrei să știi îmi mai trimite chiar și flori". „Vrea să știe ce faci? Cum te simți cu mine? Și ce-i spui?" Aș fi vrut să mi se răspundă cu o grosolănie, voiam să-mi spună ceva îngrozitor, care să-mi provoace o furie oarbă și să plec și să o las și să terminăm ceea ce de fapt abia începusem, dar ea surâdea: „Ești un prost, nu înțelegi că după asta totul se transformă într-o prietenie?" Nu, nu mai exista nimic, voia să mă asigure, decât amiciția care este conserva dragostei, mumia ei, adică ceva mort irremediabil. Da, dar pelicula aceea? Cele trei secunde ale privirii ei în ochii lui, gesturile autoritare, porunca tacită: „Acum atacă?" și pianul care parcă devenise o catedrală în care se repercutau toate acele măsuri torențiale ale unui concert pe care nici măcar nu-l identificasem... Pe urmă scenele repetându-se, se amuza și întreba cu ironia aceea ce mi se părea câteodată tandră: „Suferi de gelozii retroactive? Ce-ar fi să te întreb și eu despre femeile cu care ai trăit și pe care le-ai iubit? Crezi că nu știu cine ești? Orașul e mic. Amica mea de la *Filarmonică* mi te-a descris". Reușise ceea ce își propusese: să mă măgulească; să gâdile tenorul metafizic, asta mă făcea mai imprudent, uitam, iertam, voiam să ofer celuilalt o șansă egală: ce tot fac eu caz de ceea ce fusese între ea și dirijor? Acum totul se schimbase, ne întâlnisem, ne devorasem câteva nopți la rând, ne plimbasem ca îndrăgostiții, eram cu adevărat îndrăgostit și mai ales triumfător, câștigasem o bătălie cu un adversar de temut, oricum, cu un tip prestigios, care ar fi putut să fie invulnerabil, adică s-o silească pe *Cheshire* a mea, dacă eu nu eram atât de tare, să se reîntoarcă la el, la situația dinainte, la supunerea aceea pe care,

cu brutalitate, pelicula *Jurnalului de actualități* mi-o dezvăluisc. Și pe urmă îmi mai aminteam că ea mersese și mai departe, ca și când ar fi vrut să mă imunizeze împotriva gelozici tâmpite care se întorcea în trecutul nostru și care ar fi putut să ne facă mult rău la amândoi: „Să știi că nu sunt o sfântă, dar asta nu înseamnă că m-am culcat cu oricine. Am făcut-o de câteva ori de nevoie, din interes, asta se întâmplă cu orice femeie, în orice timp și în orice societate". Aș fi vrut s-o opresc atunci, pe loc, să-i așez palma peste buze, dar nu am avut curaj, curiozitatea era mai mare: „Nu trebuie s-o iei în tragic". Și pe urmă povestise simplu că la angajarea la *Filarmonică* trebuia ca cineva să-i dea aprobarea. Era un evreu pe care-l cunoșteam bine, mi-a spus numele lui, nu știu de ce, ca să se descarce, ca să pară și mai sinceră decât era nevoie. Un tip libidinos, ceva oribil care-mi făcea greață numai la evocarea numelui. „Și ai putut să faci asta?" „Da, de ce nu?", m-a întrebat. Tatăl ei fusese dat afară de peste tot, dosarul ei nu era în regulă și nu mai putea aștepta, avea de ales între a muri de foame și a face acel lucru destul de neplăcut. Nu era singura. În vremea noastră măreață, a Dezvoltării, omul rămâsese același, era cupid, lua mită și se culca cu femeile care-i plăceau dacă avea un scaun bun sub cur! Și nu era numai asta, dacă voiam să știu; mai de mult, în anii tinereții, o violaseră niște țigani. Trei inși fioroși, care o pândeau de ani de zile și pe care ea îi sfida pentru că avea bicicletă, și erau niște nenorociți și mureau după ea și o pândiseră într-o seară pe un maidan și unul o ținuse de gură și ceilalți doi o răstigniseră și o batjocoriseră pe rând, lucruri ce acum i se păreau grozăvii, dar pe care nu le putuse evita. Cu asta mă vindecasem de geloziile mele postume, mai aveam chef să aflu ce mai face dirijorul acela cu trei nume pe care eu le uitam sistematic și le schimonoseam în fel și chip? Mai voiam să știu că ea era silită să repete cu el, aproape zilnic, și că și acela era gelos și gelozia lui se disimulase acum într-un fel de nemulțumire profesională, îi descoperea deodată defecte pe care altădată nu le observase. Era prea obosită? Dar ce făcea, de ce nu avea grijă de condiția sa fizică pe care orice pianist, ca orice sportiv, trebuia s-o respecte? „Îl omor", îmi spuneam în gând, „imbecilul, o terorizează pentru că nu se mai culcă cu el, dar asta nu e onest, nu e etic. Pe dracu, etic, uite ce etică mai avem și noi și nu mai putem de etică..." Și credeam că o să fac ceva fără logică, să mă duc într-o dimineață în sala aceea de repetiții și să-l pândesc și pe când o corecta-o pe nedrept, să mă reped spre el și să-l iau de piept, dar iute aceste planuri războinice dispăreau și-am căutat să-mi fac de lucru, să uit totul. Pe urmă îmi venise în minte și povestea cealaltă, cu omul cu care *Cheshire* alerga în parc la 7 dimineața sau la 5, dacă era vară, povestea cu ceaiurile intime din vila lui, unde se ducea o prietenă a ei, păzită de caralii, de acele politicoase partide de amor pe care ce rost avea să mi le povestească? Eu puteam s-o bănuiesc, puteam să pun pe cineva să scormonească în trecutul ei, dar ea ar fi trebuit să nege, să mintă că nu a fost așa, dar exista un cinism,

o răzbunare poate pentru trecutul meu pe care ea îl ştia atât de bine, de la cine dracu? Şi o suspiciune se năştea între noi, o gelozie feroce pe trecut, un lucru îngrozitor în fond, dar pe care ea îl alimenta în mod curios, vrând parcă să distrugă dragostea noastră, care nici nu ştiam dacă era dragoste. Odată îmi spusese: „Ştiu că mă cauţi pentru ca să uiţi." „Ce să uit?" „Trecutul tău recent. Eşti ieşit dintr-o mare pasiune, ca dintr-o boală, şi vrei să te vindeci". Poate era devărat, poate nu. „Ce mai fac motocicliştii Dinei?" mă întrebase ironic, cu acel surâs care tăia adânc ca un pumnal malaiez. „Nu ştiu, dar cine ţi-a povestit despre Dina şi motocicliştii ei?" „Dacă te interesează, l-am cunoscut şi eu pe frumosul bărbat care a venit şi ţi-a luat-o de sub nas, la mare". Şi cu asta încheiase. Ce voia să spună prin *l-am cunoscut?,* dar nu-mi convenise să întreb mai mult şi asta mă chinuia înfricoşător. Erau o turmă de snobi, de băieţi arătoşi, de bonviveuri, de oameni de nimic care se cunoşteau, care îşi pasau între ei amantele cu un fel de carte de vizită: Ia-o şi tu, dragă, nu e cine ştie ce, dar merită să încerci. Parcă nu aşa mi se întâmplase şi mie de câteva ori, ştiam că merg într-o aventură ca într-o partidă de pocher, mi se cunoşteau performanţele, trebuia numai să nu mă fac de râs, restul: farmec, inteligenţă şi toate celelalte erau amănunte secundare. Te aruncai în apă şi înotai până la mal, pe urmă, într-o dimineaţă, dădeai telefon şi răspundea cineva că aceea pe care o căutai plecase la mare cu altul şi o întâlneai, şi tu erai cu alta, plecai intenţionat cu alta ca să-i arăţi că te doare în cot şi vă salutaţi pe plajă şi vă vedeaţi în restaurante şi surâdeaţi complice şi dacă, din întâmplare, te întâlneai cu vechiul partener în autobuz, întrebai: „Ei, cum merge?" „O.K.", ţi se răspundea, deşi ştiai că cuplurile se desfăcuseră de mult şi se refăcuseră în alte case şi în alte partide, totul la nesfârşit, fără regrete, fără nici măcar schimburi de vorbe inutile. Nu asta doriserm de la femei, să facă din amor un sport, ceva cum te-ai spăla pe dinţi, igienic, profitabil pentru ambele părţi, şi deodată gelozii din acestea din cinematografe periferice din Geneva, uitate, ne apăreau cu toată penibila suită de scene şi de reproşuri. Lipseau numai insultele şi trebuia să-mi amintesc încă de pe atunci de vorbele pe care le spusese Justine iubitului său, sau iubiţilor săi: *„Noi ne folosim unii de alţii ca de nişte topoare, ca să-i doborâm pe cei pe care-i iubim cu adevărat".* Dar oare asta era, sau poate numai nevoia de apărare a tuturor iubiţilor şi amanţilor de a conserva sentimentele celuilalt cât mai mult cu ajutorul spaimei: cultivând adică un sentiment de insecuritate care să-l roadă pe partener, iscând în el nelinişti şi gelozii pe trecut şi pe prezent, ba chiar pe ceea ce se putea întâmpla de pe o zi pe alta, născând răul din practicarea dragostei, care e legată cu o mie de fire de fiinţa noastră atât de prost construită (avem nervi, avem mândrii şi, mai ales, suntem egoişti, un egoism feroce, ce ne macină clipă de clipă, orgoliul imens de a poseda numai noi totul, de a nu lăsa nimănui nimic, decât

ruine, nesănătate, sărăcie, nici un sentiment, totul pustiit ca după cutremure şi războaie, după noi deşertul, neantul) şi atunci de ce să nu le înţelegem pe femei, care se apără şi ele cum pot, chiar născocind violuri, chiar inventând grozăvii, dar oare era adevărat că inventau, sau chiar se complăceau în nenorocirile lor şi ar fi fost şi mai nefericite dacă nu li s-ar fi întâmplat. Povesteau parcă, nu cu atâta remuşcare, câtă am fi vrut noi să aibă vocile lor, nici cu atâta dorinţă de purificare. Revenea bănuiala. Ce, parcă mie nu mi se întâmplaseră astfel de lucruri? Nu posedasem eu, cu amici de-ai mei în comun, câte o femeie care la început se arătase îngrozită şi pe urmă se dedase la toate acele umilinţe cu o voluptate stranie, care născuse gelozia tot în sufletul nostru? În ceea ce mă privea, plecasem dezgustat de la două sau trei încercări din acestea de a terfeli reputaţia, şi nu atât reputaţia cât conştiinţa unor femei pe care, chiar dacă le disprețuiam, le socoteam totuşi nişte fiinţe gingaşe, ce meritau să fie iubite, fie şi numai pentru că-mi plăcuseră mie, o zi sau o săptămână, şi atunci de ce nevoia asta de a vedea ceva fragil obligat unor supuneri groteşti?

Şi toate aceste gânduri complicate fură curmate de un urlet, inuman aproape. Era al unei femei care striga de undeva din curtea plină de umbră a hotelului *Gerson*. „Ce s-a întâmplat?" se întrebau chiriaşii din celelalte odăi din jur. Pe urmă totul a fost oribil. Am vrut să nu ştiu nimic. Îmi era deajuns strigătul lui Edy din piaţa *Saint Supplice* de astăzi, nu mai voiam alt strigăt şi altă disperare, dar nu se putea, de jos se auzea un murmur stins, glasuri de femei şi de bărbaţi şi se simţea o rumoare ameninţătoare şi au început să urle şi sirenele poliţiei şi nu am mai privit faţa cenuşie de piatră a Sorbonei şi m-am dus în baie şi, prin gemuleţul care dădea spre curtea interioară, am văzut pe pavajul de piatră trupul unui tânăr palid, cu capul zdrobit. „S-a aruncat de la etajul 7", spunea cineva şi lumea îl privea parcă cu un respect pe care-l datorăm morţii şi morţilor şi nu aşezaseră nici măcar un cearşaf peste el, să-l acopere. Am închis gemuleţul şi am privit iar faţada de piatră gri a Sorbonei. Era o zi uscată, cu vânt şi soare, şi m-am gândit că mi-ar fi venit foarte greu să mor într-o astfel de zi şi pe o asemenea vreme. Am deschis micul tranzistor şi am ascultat glasul sexual al unei speakerițe care anunţa fără emoţie că la Belfast insurgenţi, înconjuraţi de poliţie, au aruncat în aer clădirea în care se închiseseră împreună cu ostaticii pe care-i luaseră, pentru a obţine eliberarea unui japonez care nu ştiu ce făcuse, ba ştiam, omorâse vreo 47 de persoane nevinovate pe un aeroport! Pe urmă, ştirile se terminaseră, urmase Vivaldi şi un blues, trebuia să ies pe o terasă afară, să beau nişte bere, *Cheshire* avea să vină mai târziu, i-am lăsat un bilet, cu adresa lui Edy, dacă o uitase cumva, şi i-am spus că în jur de ora 21 voi fi acolo, pe urmă am plecat în oraş. Zidurile erau invadate de afişe care anunţau spectacolul „O, Calcutta!", corpuri goale, spectacol pe care aveam să-l văd peste câteva

zile şi în care cea mai frumoasă scenă rămânea aceea a filmării sărutului a doi melci. M-am târât până la *Coupole*, unde speram să găsesc o mutră cunoscută, dar localul era plin de pederaşti şi de lesbiene, care se pelotau în văzul lumii fără nici o jenă, fum şi miros de bere şi de ceva prăjit cu unt. Un beţiv era evacuat cu brutalitate, pentru că făcea scandal şi asta nu se putea suporta, semăna cu eternul boem al Bucureştiului, poetul Gege Takabosa, nebunul oraşului nostru. Ediţia lui franceză avea aceeaşi barbă neîngrijită în care fuseseră uitate firimituri şi resturi de sosuri nespălate cu săptămânile, ascunzând în plus furunculele roşii de sifilis. Gesticula ca şi celălalt, ameninţa, lovea, era buhăit, fără putere, se lăsa târât într-un bulevard mai mult din nevoia de teatru decât de altceva. Am privit în jur, canapelele semănau cu cele din picturile lui Renoir, aceiaşi oameni cu aere dezabuzate care beau prea mult şi petrec ceasuri întregi în locuri nesănătoase, ca aceste cafenele încărcate de nicotină şi aburi de alcool, acelaşi aer de nimic pe care-l au morţii, cum zicea Borges. Mi-aminteam de accesul de nebunie al lui Edy, de cadavrul din curtea hotelului *Gerson* şi totul mi se păru amar în acest oraş. Nicăieri nu mai aveam vreun sentiment de siguranţă sau de mulţumire, câteodată, în mod ciudat, regretam unele zile petrecute în puşcărie, atunci când teroarea trecuse, când eram toţi ca nişte elevi de şcoală militară sau nişte pensionari, cu ore fixe de sculare, cu program administrativ inutil şi cu vorbăria molcomă în care toţi *foştii* spuneau ce le trecea prin cap, când se învăţau limbi streine şi unii se mirau că nu mă interesează nimic. „Ştii germana?" „Nu", răspundeam. „Dar engleza?" „Nu". „De ce nu vrei să înveţi?" „Nu mă interesează". Ei erau prea optimişti, credeau că dincolo de termenul de eliberare îi aştepta o viaţă luată de la început. Câţiva aveau 60 de ani, dacă nu şi mai mulţi, dar se legau de viaţă, sperau că timpul petrecut între zidurile puşcăriei îi va conserva şi că existenţa lor se va prelungi. Mulţi muriseră fără să mai vadă grădina Cişmigiu sau casa din care fuseseră ridicaţi, dar asta nu mai avea importanţă. Mai pe urmă mă întâlneam pe străzi cu unii şi ne salutam ca veteranii sau ca cei ce făcuseră campanii în război sau serviseră în *Legiunea Străină*. Acolo mă urâseră pentru că nu-i ascultam. Era o chestiune şi de orgoliu şi de mândrie, dracu mai ştie ce era. Voiau să fie consideraţi *cineva*, dar erau numai nişte numere, atât. Mâncau fecalele la comanda ţiganilor care-i chinuiau şi le lingeau cizmele pe care aceştia scuipau, tocmai pentru a le distruge ultima rămăşiţă de mândrie, şi când eram între noi, redeveneau profesori universitari sau foşti miniştri şi pretindeau să-i ascultăm. Nu eram nici eu mai breaz, dar cel puţin nu făceam caz de mine, de persoana mea, eram numai un *număr*, asta le repetam dimineaţa şi seara, „să vă intre bine în cap, aici sunteţi numai nişte numere, atât". „De fapt, de ce nu vrei să înveţi nimic?" mă întrebase unul dintre ei, un filolog care ne turna la paznici şi ne făcea rapoarte confidenţiale numai pentru a căpăta un

blid de ciorbă în plus, scuzându-se atunci când era gata-gata să fie omorât de cei ce-l aflaseră că trăda că o făcuse pentru a se conserva, pentru că el avea o misiune pe lume: şi trebuia să supravieţuiască. „Ştii ce, domnule profesor, nu vreau să mai ştiu nimic pentru că am aflat tot. De fapt, cel mai mult îmi doresc să mor, dar această favoare nu mi se face. Nu am mijloace ca să-mi iau viaţa, pentru că la asta visez tot timpul. Aşa că nu mă interesează absolut nimic. Când voi ieşi de aici voi fi gol şi pustiit, şi nimeni şi nimic nu va fi în stare să mă scoată din starea asta. Voi fi probabil un robot. Atât. Sunt vidat, înţelegeţi? Am visat să ridic catedrale, ca Gaudi, ceva teribil, în genul *Sagradei Familia*, un monument tunător, înspăimântător, cu turle în care să se sălbăticească păsările, şi ce voi reuşi să fac dacă mai scap de aici? Probabil că nişte uzine de fosfaţi sau cartiere de locuit, colivii de beton în serie. Pentru asta crezi dumneata că m-am pregătit atâţia ani şi am sperat atât? Mulţumesc..." Profesorul acela ieşise din puşcărie, mai trăise ani buni şi i se oferiseră onoruri ca şi mie, ca să uite, călătorise în străinătate, îşi redobândise gloria, dacă era întrebat ce-a păţit, spunea ceva evaziv, vorbea despre eroarea care este posibilă în orice revoluţie, cu alte cuvinte îşi recăpătase onorabilitatea pe care el o credea cea mai mare virtute a omului şi pentru asta cred că murise fericit. Nu era un tip exemplar, nici nu voise asta; intra în calcul să vândă pe alţi deţinuţi, să reintre după aceea la catedra lui şi să se scuze faţă de amicii care auziseră că purtarea nu îi fusese ireproşabilă: „Trebuia să fac orice, cum vă imaginaţi altfel?" Nimeni nu-şi imagina nimic, altfel, nu se putea imagina nimic, altfel...

* *

Parisul de noapte al miliardarilor, *Avenue Vosges*, apoi *Bois de Boulogne*, apoi *Chardon Lagache*, din al 16-lea arondisment, casă ţeapănă, unde locuieşte Edy, cu un ascensor, vorba lui Mirel, în care în momentul când intri spui partenerului *dumneavoastră* şi la ieşire te tutuieşti cu el, prilej pentru mine de a cugeta la dezmăţul burghez care face din prezenţa acestei avanscene a bunei stări sociale un avertisment. Sigur că în cazul amicului meu nu era vorba despre un lift închiriat numai pentru nevoile sale, cum se întâmplă în America cu miliardarii, dar cartierul acela silenţios, încărcat de umezeală, de o taină lugubră parcă, cu acele sonerii ce răspundeau în depărtate apartamente şi în faţa cărora aşteptai minute în şir, făcea parte din viaţa Parisului. Ce ştiam noi, sciţii, veniţi din câmpiile dunărene, aici se şedea pe miliarde, pe bani buni, americani, nemţeşti, belgieni, aici erau afacerile, aici se trăgeau sforile, aici puteai să întâlneşti o lume interesantă...

Deocamdată atmosfera era încărcată, Noëlle arăta ca o petardă neexplodată, îmi strânse mâna, privindu-mă în ochi şi căutând să ghicească

dacă știam ceva. Avea pe față ceva rău, murdar, nu știu, poate mi se părea, poate făceam din scena de dimineață din piața *Saint Supplice* un roman, dar aveam impresia că pe obrazul ei citesc viciul, eu, care eram un vicios de ți-era mai mare dragul, de fapt mă și gândeam cam cum arată partenera sa și doream chiar să mi le închipui șușotind și îmbrățișându-se în misteriosul dormitor pe care amicul meu îl părăsise. Erau acolo și copiii, îi auzeam, scâncete și lovituri și pe cineva care voia să-i potolească deși trecuse de mult ora somnului. Luasem o mască impenetrabilă. Dialogul fusese scurt și convențional: „Ce mai faci? Nu ne-am mai-văzut de un an". „Da de unde, de doi", am protestat, și pe urmă o sărutasem pe obraz ca să-i arăt amiciția mea încă de la început, să mă desolidarizez adică de Edy în ce-i privește, și în privirile mele se citea fraza: „Nici o grijă, te înțeleg, fă cum îți este mai bine". Mă și trezisem cu un pahar de whisky în mână și salutam în dreapta și-n stânga. Se auzea vorbăria gazdei, a lui Edy, care țipa în stilul său cunoscut, înjurând românește din două în două vorbe, ca să se descarce. Veiozele fuseseră așezate pe podele, era un clar obscur care voia să fardeze ruptura celor doi. Prin vagile lumini ale aparatelor care cântau în același timp, un radio și un televizor, zării pe urmașa lui Mavroporos, puțin mai fanată, cu ceva obscen în priviri, cum o apucasem la București. Îmi întinse mâna cu o complicitate pe care eu nu o acoperii, tentasem unul către altul într-o seară când se îmbătase la mine, spărgând pahare în dinți la modul rusesc, acum avea un aer bolnav, mi-era teamă că era atinsă de o maladie, dar îi auzeam vocea agresivă și, bineînțeles, vorbea despre voiajul de a doua zi. „Trebuie să plec la Roma, se văita, închipuie-ți, și am avion devreme, ce nenorocire!" Era grizată, rochia foarte decoltată îi arăta formele acum mai căzute, se apropia biruitor de 40, dar în picioarele cabrate mai păstra „cevaul" sportiv de altădată. Ah, câtă lume trecuse pe acolo, forfeca fără milă cred că și acum, Mirel îmi șoptise, soțul era foarte ocupat și fata pleca când la Londra, când la München, când la Roma, unde avea amici cu care își toca plictiseala în baruri, nefăcând nimic, suferind de o nevroză atroce, dar tot iradiind, ca o armăsăroaică, ceea ce numesc sociologii amorului *aerul sexy*. Dintr-un colț mă placă, sărind peste veioze, Edy, ca un rugbist veritabil, și după ce mă înhățăm prezentă unei borâturi grase, aflate între două femei tuciurii. „Să-ți prezint un ministru malgaș, zise gazda foarte mândru, domnul Raminasotra, cu doamna și cu secretara domniei sale." Tipul nu era încă beat ca să ia palme, dar era ceva și mai rău, grizat, gata să spună chestii spirituale, adică, și asta într-o franceză impecabilă de colegiu – că fusese în România și că a vizitat Brașovul și că-i plăcea *țuica*. Pe urmă, pe dată ce introducerea amabilă fu terminată, îmi spuse că de fapt ne cam înrudim, întrucât avem destui țigani și că umblăm ca și ei, desculți, și eu simții că-i dau o labă să mă mai stăpânesc, dar, *salooon*, cum zicea Mihai Pooopescu, mă abținui și continuai să zâmbesc

deşi l-aş fi tocat niţel cu pumnii, pe urmă mai făcu o aluzie la ordinele pe care le primim noi de la nişte amici şi cu asta socotii că e vremea să i-l las unui american, cu o mutră de garagist, redactor la o revistă suspectă, destinată răsăritului european, care grohăia beat mort ceva despre imposibilitatea Americii de a pierde al treilea război mondial. Mirel mă smulse uşor de lângă el, abia sosise, mă cercetă scurt despre ce era nou la Bucureşti şi îmi strecură nişte reviste pornografice, germane, ceva ce se cumpără din vestitul cartier hamburghez Sanct Pauli, pe urmă am trecut la conversaţia lui favorită: ce-i mai făcea bestia neagră, Paul Ionescu, şchiopul acela infernal care-l persecutase şi care, mai susţinea şi astăzi, îl făcuse să emigreze, omul care-i lua odaia cu împrumut pentru deboşele sale şi pe urmă îl umilea în şedinţe, făcându-l ca pe o albie de porci. „Ştii, îmi spuse, acum doi ani am auzit prin cineva că sosise la Strasbourg. Mi-am făcut socoteala: 700 de kilometri pentru a-i da două palme, era cam mult." La care-i răspunsei: „Culmea ar fi fost să te întrebe după aceea: Dar dumneavoastră cine sunteţi?" La care interlocutorul meu rămase interzis: „Mai bine m-ar fi omorât decât să mă întrebe aşa ceva". Pe urmă mă părăsi şi trecu la urmaşa lui Mavroporos pe care începu s-o peloteze sub privirile cumintelui soţ, care îi arăta lui Edy avantajele de a se duce pentru cinci ani la Abidjan şi a se întoarce aici ca şef de secţie la UNESCO. Din fumul gros de ţigară se auzea grohăitul americanului şi sughiţurile ministrului malgaş, care rodea alune şi golea pahar după pahar. De undeva, dintr-un unghi întunecat al odăii, doi ochi devoratori mă iscodeau. Îi simţisem de mult: era *partenerul* lui Noëlle, ghicii instinctiv. Îşi căuta de lucru cu pick-up-ul din colţul unde stătea şi întreţinea o conversaţie falsă cu altă femeie ce nu-mi fusese prezentată. Noëlle se tolănise pe un fotoliu şi o săruta din când în când cu un aer absent în care se ghicea, sau poate mi se părea mie, violenţa dorinţei imediate. Edy se trezi de câteva ori şi se îmbătă la loc, voia să pară cu orice preţ vesel şi eu ştiam ce se ascunde în el, îl înghesuii într-un colţ şi-i spusei: „Trebuie să pleci cât mai curând, înţelegi, te vei elibera". „Da, spunea el, ştiu, dar mai sunt formalităţi, chestii, o să-ţi spun eu, oricum, într-o săptămână sunt la Abidjan". „Ai grijă ce faci, finalurile sunt cele mai rele. Ele te îndeamnă să ratezi totul, mai lasă dracului băutura, ia mai bine somnifere dacă nu vrei să te gândeşti la chestiunile astea." Noëlle apăruse lângă noi. „Ce faceţi aici?" întrebă. „Vorbeam cu Edy despre o veche amică comună pe care am împărţit-o când locuia la Bucureşti". „O, la astea se pricepe", remarcă ea ironic. „Nu dansezi?" mă chestionă ca să mă îndepărteze de el, vreau să-ţi prezint pe o prietenă de-a mea, elevă la şcoala la care predau, poţi să-i faci puţină curte". Nu mă omoram după dans, dar trebuia să accept, aşa că făcui câteva mişcări şi mă trezii în faţa unei fetişcane de 17 ani cu nişte ochi intenşi, negri, duhnind de ceva feminin, pervers şi rece, bine făcută, agresivă, având

pe chip totuşi semnul unei ciudate tristeţi pe care încerca să şi-o mascheze. Avea o mână uşoară, transparentă parcă, de om nehrănit, şi părul lung şi strălucitor îi dădea un aer de ondină. Până să mai fac evaluările necesare dansând, reapăruse Mirel care îmi întinse un trabuc şi o abandonai pe mititică: „Tu nu fumezi din astea?" „Nu, mersi", zisesem. Voia să-l imite pe Pierre, dar avea un aer sărac, nu se lega privirea lui încă umilă de om care cară mobilă cu statura agresivă a canaliei, cu acel cinism atât de sfredelitor al Condotierului care-i făcea pe miniştri să se cace pe ei când le dădea mâna. Puţin luat de ape, începuse să mi se laude: „Am bani, sunt bogat, când o să ai şi tu o să fumezi havane". Mă făcea să râd: „Mă, tu te-ai tâmpit? Dai replici din Balzac? Şi eu sunt bogat, chiar dacă nu domiciliez în Paris. Ce, crezi că pentru a fuma havane e nevoie să te deplasezi până aici?" Edy, care asistase la acest scurt dialog, începuse să strige în gura mare: „Las' că vin comuniştii şi-aici, tăticu!" „Ba o să vină Giscard", profeţise Mirel, sumbru, dar oricum atins că are în faţă perspectiva de a mai lua-o o dată de la cap cu lipirea afişelor, cu măturatul sediilor şi cu toate chestiile alea drăgălaşe ale noastre. Lângă mine, americanul picotea lângă urmaşa lui Mavroporos, picat cu labele lui păroase peste ea, voind parcă să-i scoată sânii afară din rochia decoltată. Edy, surprinzându-mă, îmi spusese: „Se cunoaşte că trăieşti în mahalaua aia a Europei". „Uite ce e, eu te bag de unde ai ieşit, şi pe tine şi pe Mirel, cu aerele voastre de parveniţi. Dacă vrei să ştii, fac ceva pe Parisul vostru!" „Invidia! urlase Mirel de la locul lui, urlă invidia în tine!" „Nu e nici o invidie, fac ceva pe Parisul vostru, dacă vrei să ştii, cu boarfele voastre, cu partuzele voastre, cu curioşii voştri şi cu cultura de bordel, sunteţi morţi, mă, voi nu simţiţi? Aţi fugit de unde aţi fugit ca să vă mai prelungiţi ideea de viaţă, pentru că ceea ce vi se întâmplă vouă, numai viaţă nu este!" Ce dracu mă apucase de le ţineam discursuri? Probabil whisky-ul! Ei se uitau la mine şi-şi dădeau coate, desigur că eram ridicol. „Europa asta a voastră e moartă, v-a spus-o Spengler şi Berdiaeff, o să vă ia dracii, cu banii voştri, cu palatele voastre, cu bugetele voastre, cu economia voastră înfloritoare. Mai bine aţi face din şcoli cazărmi şi aţi învăţa să trageţi cu puşca, cadavrelor..." Lângă mine, cei doi continuau jocul lor de societate. În colţul cu pick-up, Noëlle o înghesuise pe prietena ei, se certau nu ştiu pentru ce, cred că îi dăduse şi o palmă, pentru că cu tot întunericul obrazul fetei iradia de violenţă. Încă puţin şi se taie cu briciul, gândisem. Se auzi soneria. „A venit nevastă-ta", zisese Edy şi se aruncase spre intrare. Într-adevăr, era *Cheshire*, îmbrăcată într-un costum de catifea, un deux pieces bleu marin, cu lănţişor deasupra buzunarului de la pantalon dar, oroare, cu un tricou mărinăresc de 7 franci, cumpărat de dimineaţă de la Tati sau de la cine ştie ce butic de mâna a doua. „Unde ţi-e bluza ta specială de dantelă pe care ai pregătit-o?" i-am şoptit la ureche. „Lasă-mă, că era nici să nu vin. Am căutat-o de am înnebunit. Iar

mi-au jucat o farsă spiriduşii: doar ştii că am adus-o de la Bucureşti, o aveam în geamantan, caut-o, draci! Ce n-am făcut? M-am învârtit prin odaie, i-am implorat, am pus două chibrituri cruciş. Nimic. Să nu mi-o fi furat spaniololoaica aia care face curat", zisese şi mai îngrijorată. Edy o şi aruncase în braţele americanului care o sărută franc pe obraji şi-i oferi paharul lui cu whisky. Totul era ratat, deci. Ştia că o va întâlni aici pe urmaşa lui Mavroporos, pentru ea făcuse cinci probe la croitoreasă, la Bucureşti, ca să-i arate că nu a rămas de căruţă cu moda şi acum, iată, totul bulit, bluza de 7 franci în loc de dantela aceea minune, adusă cu mari sacrificii de la Roma...

Peste un sfert de ceas, Edy izbucni în criza lui etilică.

– Învăţaţi să închideţi uşa casei, nenorociţilor!

„Ce s-a întâmplat?" întrebase alertat americanul. Mirel îi explicase: „Ne dă un avertisment. Cică să închidem uşa casei că intră frigul peste noi". Şi-i deodată lui Edy îi dăduseră lacrimile şi-i spuse tâmpitului ăla cu mina unui garagist: „Am fost în '68 în America şi am intrat în magazinele voastre şi în marile blocuri, era de Crăciun şi peste tot cântau nişte muzicuţe, nu ştiu ce erau, nişte carilloane, ceva îngeresc, şi ningea şi vitrinele erau pline ca pe vremuri la noi. Şi era belşug, şi oamenii intrau şi ieşeau cu pachete imense şi păreau fericiţi şi, nu ştiu de ce, din invidie sau din amintirile mele mai vechi am simţit că asist la petrecerile unei alte lumi, care a uitat de nefericirea celeilalte, dar nu simţeam atunci ură pentru America voastră îmbelşugată, cât milă. Îmi spuneam: uite, ei sunt fericiţi şi habar nu au! Şi lasă uşa deschisă să intre frigul în casa lor şi ar trebui să facă ceva ca să nu le intre frigul în casă şi nu fac. Mergeţi spre prăpastie şi nu vă daţi seama. Arma la picior! cunoşti porunca asta?" „Cunosc", zisese americanul. „Foarte bine, Harry, arma la picior!" şi mai bău până la fund un pahar.

Pe urmă, ceea ce mai ştiu e că începusem să-i fac curte urmaşei lui Mavroporos, spre stupefacţia lui *Cheshire*, care abia mai făcea faţă asaltului americanului şi mă ruga să mergem acasă pentru că avusese o zi a dracului de grea şi mâine începeau repetiţiile pentru *Albert Hall*, cu o orchestră de aici... Pe urmă, Mirel ne-a cărat până la hotel *Gerson* cu *Austinul* său stereofonic, punându-ne muzică de Boiledieu, ceva de colind, graţios şi vechi ca un vin bun. Era fericit că poate să ne arate bunăstarea lui şi bănuia că la Bucureşti vom povesti ce bine a ajuns. Dar ce, eram nebuni? îi spusesem glumind, cum o să povestim că-ţi merge bine, vrei să ne îmbolnăvim cu toţii de ficat, o să te descriu, futu-ţi mama ta, în culorile cele mai sumbre: cum cari tu mobilele lui socru-tău, cum îţi dă nevasta 2 franci pe zi pentru metrou ca şi lui Edy şi cum lansaţi voi cecuri fără acoperire la restaurantele mari când vin românii şi pe urmă vă daţi de ceasul morţii de unde să scoateţi bani ca să puteţi ieşi cu faţa curată." Puţin supărat, ne lăsase în faţa hotelului *Gerson*, dar nici mie şi nici lui *Cheshire* nu ne era somn. Era abia trei noaptea,

străzile Parisului hăuleau de strigătele studenților urlând sub ochii gaborilor care așteptau lângă mașinile lor negre, cu priviri ucigașe, arse de anul '68. „Cum a fost?" o întrebai. „M-am întâlnit cu câțiva ziariști, se pare că lucrurile se mai îndreaptă. Cred că aici Relu a avut un oarecare rol." „Îmi pare bine". Eram din nou prieteni, dar ceva rămăsese pe fundul vasului: o drojdie care pe măsură ce timpul avea să treacă, va roade carcasa. În sfârșit. „Mai vrei să bei ceva?" o întrebasem. „Putem intra aici, pe undeva." „Nu, vreau numai să mă plimb". Avea o privire tragică. „La ce te gândești?" „Mă gândesc că Nelly Fontana a vut dreptate. Cum vezi o fustă, gata." „Ești încă supărată că nu ți-ai găsit bluza și o dai pe mine". „Nu, erai ca un taur în jurul acelei ștoalfe"... Ștoalfa era urmașa lui Mavroporos. „Știi ce, dragă, pe vremuri arăta bine, și mărturisesc că am și întreprins ceva, dar nu am avut șansa. Acum era de vină numai whisky-ul care se urcă repede la cap și-mi dă idei îndrăznețe. Nu te-ai plictisit de Parisul ăsta?" „Încă nu, nu pot pleca mai devreme de 5 zile, Bobby e ocupat și nu putem anticipa". „Perfect", atunci mai așteptăm.

*

A doua zi, pe la ora 23, ne aflam cu Relu și cu suita sa în cel mai straniu loc din câte văzusem până atunci în viața mea, undeva la capătul unei străzi întunecoase, sub turlele negre ale bisericii *Saint Roch*. Ne trezisem în fața unei garderobiere care ne aduna lucrurile inutile: umbrelele fără de care nu poți ieși în Paris, balonzaidele și fularele ușoare de mătase. Pe urmă pătrunsesem într-un hol din care se deschidea o perspectivă halucinantă spre un turn care putea fi al unui zigurat babilonian sau ceva ce amintea turnurile singulare în orașele dezolate ale lui Chiricco, cu pietele lor prin care trec fete fugărind un cerc, spirale și balcoane oculte și, mai ales, acel aer straniu al locurilor interzise. „Beaux-Arts e localul pederaștilor din toată lumea", zisese Relu, încântat că ne poate oferi o astfel de distracție. „Aici îl găsești pe Visconti și pe marii călifari ai curului". Tapet mov, de mătase, și mici lampioane care mai mult ascundeau decât arătau, totul avea aerul unui decor semnat de Dali. Chelneri tăcuți, îmbrăcați în livrele mov și în papuci de satin de aceeași culoare, purtau grele tăvi pe care străluceau bocale sofisticate, special desenate de cei mai mari artiști ai acestui oraș al luxurii. „Ei, ce spui?", zisese *Cheshire,* bucurându-se ca un copil. „Ce să spun, stai să mă lămuresc mai bine despre ce e vorba". Ne întâmpină un domn solemn, cu o chelie lustruită, arătându-ne drumul. Totul părea bine împărțit: în stânga un salon care sugera lectura, aducând cu o bibliotecă, iar în fața cărților îmbrăcate în piele de vițel, o masă pe care se afla o sticlă de șampanie. O doamnă în negru era asaltată de un tânăr blond ca Jean Marais în tinerețe. Lampadarele aruncau o lumină bolnăvicioasă, galbenă, pe mochetă. „Dom-

nii vor să facă un tur?" ne propusese cel ce ne conducea. „O, nu e nevoie", protestasem eu, dar Relu făcu semn şi ni se arătă liftul a cărui uşă se deschise fără zgomot, cu un fâşâit. Înăuntru, un băiat frumos ca îngerii lui Botticelli, îmbrăcat în costum de satin roşu, ne invitase să urcăm până la etaj într-un fel de landou, în mijlocul căruia era întinsă un fel de plasă de mătase, peste care cădea un greu baldachin, vişiniu şi el. Am refuzat, totul mirosea a mosc, a parfumuri stranii şi lumina perversă avea ceva atât de îngrozitor de vicios că ţi se făcea frică. „Atunci, doamna şi domnii vor să mănânce, nu-i aşa?" Relu, vesel, îşi frecase mâinile. „Chiar aşa". Lăsarăm *boy*-i cu fesele bine puse în valoare de pantalonii mulaţi pe trupuri şi ne îndreptarăm spre o grădină interioară, plină de mici bazine şi de colivii, aşezate pe mocheta şi ea vişinie. Băteau leneş paletele unui ventilator tropical de deasupra, alungând căldura şi fumul. Pe micile măsuţe, veioze aprinse, îmbrăcate în aceeaşi mătase vişinie, aruncau o lumină spectrală pe scumpele pânze de Olanda ce străluceau de curăţenie. „Cât costă o masă aici, Relule?" întrebasem. „N-are nici o importanţă". Un decorator pervers aruncase pici de viţel sub înaltele colivii de metal strălucitor. Un papagal uriaş, de culoarea focului, ce-mi amintea de Mexic, striga din când în când ceva gutural. Pe pereţi, tablouri cu păsări fabuloase şi-ntr-unul din bazine un cormoran nemişcat, care îşi ţinea penele negre lipite de trupul vânjos. Ne aşezasem la o masă, totul sta în penumbră. „Uite-l şi pe marchizul de Carçel", spusese Relu. *Cheshire* era încântată. „Mai uşor cu marchizii", ricanasem eu, „geme Parisul de ei." „O să ţi-l prezint, făcuse prietenul nostru, este un tip foarte interesant". Şi luase lista de mâncare pe care i-o întindea cel ce ne adusese până aici. Când mă familiarizasem mai bine cu lumina de acvariu, văzusem un bărbat de 35 de ani, cu o faţă palidă şi nişte ochi atât de albaştri, încât luminau parcă tot acel salon grădină, cu nişte mâini palide, lungi şi expresive. Avea o gură amară, care-i dădea un aer morbid. Păr gominat, ca la artiştii din anii '29, strălucind în lumina lampadarelor, şi un inel uriaş pe unul din degete, aruncând lame verzi când cineva trecea cu câte o lumânare spre una din mesele din apropiere. „Lângă el e «dama»", mai zisese Relu. „Ce damă?" „Cea care plăteşte." „Vrei să spui că domnul este peşte?" „Bineînţeles. Are un palmares cunoscut, a ruinat până acum cel puţin o duzină de bogătaşe. Vreo trei s-au sinucis, una e în balamuc, alta cerşeşte şi acum o poţi vedea în faţa halelor. Asta e americancă, o să ţi-o prezinte." „Are obiceiuri rele", scrânşni de lângă mine *Cheshire*. Lumina sepulcrală îmi dezvălui o femeie de 70 de ani, încărcată de bijuterii, ceva ce aducea cu o mască, reclamă pentru produsele cosmetice, cu mari pungi de grăsime sub ochi, ravagii pe obrazul căzut cu toate operaţiile estetice făcute şi mai ales dinţii aceia falşi de cal, în stil american, aducând cu boabele de porumb, cu care râdea ostentativ ori de câte ori însoţitorul ei spunea ceva. Îşi zornăia brăţările şi îl privea cu ochi

de îndrăgostită pe tânărul său partener. Acesta purta un smoking impecabil. „Cred că scrie şi el, spusese Relu, dar nu vrea să recunoască, povesteşte lucruri foarte interesante. Îl mai las nitel şi-l chem la masă la noi, îmi e îndatorat, odată l-am împrumutat cu o sumă fantastică la un joc de cărţi, şi, lucru rar în Paris, mi-a restituit toţi banii, spunându-mi că i-am purtat noroc." Am privit feţele de masă, şi ele mov, şi lumânările roşii de ceară bună, grecească, care lăsau urme uşoare în jur, dezvăluind când şi când chipuri necunoscute. Se vorbea încet, chelnerii se apropiau pe neştiute de mesele încărcate de acum cu mâncăruri exotice. Prietenul nostru ne întrebă ce luăm şi până la urmă renunţă să ne mai convingă: să cerem o cină chinezească, cu carne de câine şi cu supă de şarpe, la anunţarea cărora *Cheshire* crezu că o să leşine. Sus, în turnul care lăsa prin spiralele scării să se vadă oculte intrări în dormitoare speciale, perdelele fluturau discret. „Se lucrează la odaie", zisese Relu golăneşte şi pe urmă privise spre masa marchizului Carçel, care nu avea altceva mai bun de făcut decât s-o sărute pe gură pe babă, cu o poftă animalică atât de violentă, încât crezui că bătrânei o să-i sară capacul de la ceasul cu briliante pe care-l avea pe mână. Papagalul de Peru plutea peste mese şi lăsa să-i cadă în farfurii uşoarele pene. Aerul avea ceva luş, părea stricat, mă miram că încă rezist acestei presiuni ezoterice venind din pereţi. Într-un intrând mascat de o uşă neagră de mahon lustruit, evocând şi ea o colivie, lângă o masă de biliard, o negresă care aducea cu Cassius Clay era agresată de un maltez atletic fără ca cineva să se sinchisească. Bilele de fildeş alb şi negru răsunau la fiecare mişcare a bărbatului care avea scurte zvâcniri, ca şi când ar fi juisat. Sosiseră şi două japoneze în costume tradiţionale, mergând cu paşi mici peste blănile de viţel care le împiedicau mersul în sandale. Sub o oglindă ovală, încadrată de o ramă aurie, se aşezase un organist şi auzirăm curând Bach în ritm de jazz, dar cu ceva tragic în ceea ce emitea instrumentul acela îmbrăcat în piele de leopard, luminat de două imense lumânări roşii. „Ce-i azi?" întrebă Relu. „Luni", zisese *Cheshire*. „Ah, astăzi nu sunt bărboşii, au aici un quartet care cântă Haydn, o minune: pian, vioară, violoncel şi gravicembali. Dacă vreţi să ştiţi, am lucrat la Beaux-Arts la începuturile mele în Paris, spusese. Se câştigă numai din bacşiş până la o mie de franci noi pe zi. Vin granguri mari, le trebuie tineri, mai ales italieni, ăştia fac de toate, o, dacă v-aş povesti." *Cheshire* murea de curiozitate. „Dar n-avem destul timp. Deocamdată aş dori să-l chem pe marchizul Carçel cu baba lui, el cel puţin are conversaţie, eu sunt mai greoi. Nu ştiu ce am astă seară." Îi privisem numai chipul acela de stafidă smochinită, păstrând o ciudată spiritualitate în strălucirea privirii curate, cum au profeţii sau marii iniţiaţi.

Până să vină însă la masa noastră marchizul, Relu ne mai relatase câteva din poveştile lui... De fapt, el, ca liber cugetător, ar putea trăi numai din invenţii, să fiu sigur de astă. Când sosise în Paris, înainte de a face *haute couture*, jucase roluri de figurant, alături de Michel Simon în Auvergne, într-un castel de unde se întorsese cu câteva statuete de sfinţi foarte vechi pe care-i oferise muzeului naţional. Îşi vânduse invenţiile Băncii de idei din Paris: un automobil electric, care fusese cumpărat pe bani buni, dar nu se construise nici până acum, pentru că altfel toţi negustorii de petrol din lume s-ar fi ruinat, şi în timp ce ne adusese un sos ciudat, iute, şi o salată din andive, şi nu mai ştiu ce plantă roz, el, încă sorbind dintr-un pahar de brandy, îi urmărea pe ceilalţi. Pe urmă îl fixase pe marchizul de Carçel ca şi când ar fi vrut să-l atragă la masa lui cu privirile acelea magnetice, din care se desprindea atâta forţă. Îşi adusese aminte de alte opt invenţii depuse la Banca de idei...

Cheshire asculta minciunile lui Relu, dar pe mine mă interesa mai mult partida de fascinaţie pe care o exercita asupra marchizului Carçel. Dacă aş fi vrut să reconstitui totul, cred că îi bănuiam pe amândoi de mai vechi relaţii, poate fuseseră împreună în vreo puşcărie, poate exista între ei o complicitate iscată din vreo mare escrocherie, dacă-i priveam bine, aveau un aer comun, ceva atât de vicios şi de pervers că ar fi trebuit să mi se facă frică şi să părăsesc localul atât de ciudat, cu bocalele lui sofisticate, cu lumea ce mişuna în jur, atât de suspectă şi de vinovată. Marchizul se prefăcea a fi preocupat de baba lui, o fixa într-un fel cum nu mai văzusem că se poate privi o femeie. Avea pe chip, pentru că-i vedeam pe amândoi din locul în care mă aflam, o iluminare lăuntrică de parcă ar fi descoperit, dincolo de pungile ei de grăsime de sub ochi, cine ştie ce tentaţie misterioasă sau o transparenţă de demult a obrazului femeii, ce va fi fost foarte frumoasă în tinereţe, pentru că, deşi avea o falcă de cal, prelungă şi osoasă, chipul păstra o îndepărtare rece, nu ştiu de unde venea senzaţia asta, de la privirea tulbure sau de la felul cum îşi plimba din când în când mâna pe propriu-i obraz, sau acea sclipire obosită a ochilor bătrâni în care mai strălucea nu ştiu ce venin. Îl ura, îl disprefuia în acelaşi timp pe tânărul ei partener, dar voia parcă să ia ceva din el, poate energia pe care o bănuia în trupul musculos de sportiv, ros de vicii. „Nu-ţi place?" o întrebasem pe *Cheshire,* arătându-i-l pe marchiz. Ea îl privise în treacăt, mai atentă la cele spuse de Relu, care povestea aventura lui recentă cu o cântăreaţă care era angajată la *Mayol* să danseze goală, dar care nu se alegea cu nimic pentru că teatrul era plin de onanişti, care în timpul programului se masturbau sub ziarele aşezate peste prohab. Şi asta, cot la cot, fără nici o jenă. „Nu cred", zisese în cele din urmă. „E prea frumos, aduce cu Alain Delon, are ochi vicioşi, bolnavi, trebuie să fi omorât vreun Marcovici în vreun bazin". Făcea aluzie la o recentă crimă cercetată şi abandonată de poliţie.

Era vorba despre misterul dispariției unui frumos cascador. Și pe urmă își văzuse de treabă. Soseau mâncărurile misterioase, comandate: sosuri negre, ca la ospețele lui Huysmans, vinuri de culoarea chihlimbarului, somnolente greoaie, în cupe groase, și ele mov, cum totul era mov în acest local atât de încărcat de viciu. Papagalul avea un zbor vâscos, leneș, și el pervers, și penele roșii care cădeau în bazinele mici peste cormoranul somnoros nu-l turburau. Rămânea nemișcat, privind numai cu un ochi absent acele ospețe și lumânările roșii fumegătoare, ce răspândeau un miros dulce de ceară grecească și de ceva necunoscut. Poate că undeva, sus, în micile dormitoare, se ardea smirnă sau se fuma haşiş şi noi nu ştiam. Orga cânta acum ceva intens funebru, însoțitoarea marchizului de Carçel se isterizase, scotea gemete guturale, dar nimeni nu o băga în seamă, privirea ei devenise intens arzătoare și, în mod ciudat, lupta cu puterea ei de seducție, privind intens spre bărbatul tânăr care căuta să-i ignore privirile. Mirosea a pâine rusească sau mi se părea mie, persecutat de vechi lecturi, și așteptam să se aducă ciorbele negre de broască țestoasă, simțind nevoia să beau zdravăn, să intru în această atmosferă în care ceilalți erau familiari. „Se droghează amândoi", spuse pe neașteptate Relu. „Pe urmă înnebunesc, i-am văzut de câteva ori, fac urât de tot..." Mă uitasem mult timp la acest nou Des Esseintes. Bărbatul era înconjurat de pahare mari în care clocotea vinul negru de Porto, avea un chip verzui și începusem să-l desenez cu frenezie și el băgase de seamă și poza, nu mai semăna cu nimic din ceea ce fusese înainte, devenise un personaj nou, se năștea din alcool și din haşiş, sau ce dracu lua, și acest personaj creștea dezgustător în fața mea, lua chipul *Nenumitului,* ochii deveniseră intens albaștri, dacă nu verzi, aveau ceva din fundul mării Egee, ardeau ca spirtul, cu o flacără moale, transparentă, și îl simții pe Relu că înnebunește de ciudă că celălalt nu-l bagă în seamă și că se scufundă tot mai mult în obrazul mort al bătrânei, în care parcă vedea o fată de 16 ani. Se întâmpla ceva ce nu înțelegeam, primejdios și de o intensitate drăcească, imposibil de închipuit. „Ce-i cu tine?" mă întrebase *Cheshire,* simțind deodată că în jur se petrecea ceva de care ea era foarte îndepărtată, dacă nu exclusă, trădată. „Nimic, uită-te numai la omul acela și ai să înțelegi". Toată grădina-salon, încărcată de plante exotice care exalau un miros iute și insinuant, emitea o tensiune nemaivăzută și simțeam, ca pe front, o primejdie iminentă. „Ce ai?", îl întrebai pe Relu. Acesta avea acum niște ochi de reptilă trezită de o lumină violentă, necunoscută. Se dezmetici puțin și încercă să recapituleze. „Depinde: unii amestecă puțin codenal, cu maxiton sau cu ortedrină, dacă nu cu tablete de amphetaminice. În limbajul *hippy*, chestiile astea se numesc: *tripshoot, acid, super*; e de fapt vorba de LSD, marijuana, *kif*, morfină, canabis, haşiş, *chauvre indian*, cocaină, eter sau medicamente antiparkinsoniene. Cei mai săraci folosesc ojă de unghii sau sirop de tuse, pur și simplu.

Te interesează să faci o *partidă* sau un *voiaj*, cum i se spune?" „Nu, mulțumesc, dar mărturisesc că tipul mă fascinează, are ceva neobișnuit. Încă puțin și nervii mei or să cedeze. În jurul nostru se petrece ceva și nu-mi dau seama ce". „Nu te grăbi", spuse Relu, o să vină curând la masa noastră, le place într-o anumită fază a drogării să vorbească mult, să se exhibe". *Cheshire* părea îngrozită. „Nu vrei să plecăm? mă întrebase alarmată. Îi cunosc, nu știu dacă tu-i știi, scot cuțitele sau bricegele sau pistoalele. Se ucid între ei, devin geloși, suspicioși, e mai bine să plecăm." „Da, de unde? acum mi se pare că acest hotel este foarte interesant", spusei și gustai dintr-un sos gros și încărcat de plante și bucăți iuți de carne, ciudate la gust, dar cu totul remarcabile sub latura culinară.

Peste un minut, marchizul de Carçel se afla la masa noastră. „Pe domnul îl cunosc", spuse cu un glas fără modulații ca al unui robot, „pe dumneata – nu, dar mi-ar face plăcere să-mi fiți prezentat, am observat că m-ați desenat adineauri. Dacă mi-ați permite, aș invita-o și pe însoțitoarea mea. Sunt un prostituat, trăiesc cu femei bătrâne, dar asta nu trebuie să vă deranjeze, dacă vă uitați bine în jur, aici toată lumea face ceva ilicit. Cele două japoneze pe care le-ați văzut sosind puțin după dumneavoastră, sunt, de fapt, doi spanioli travestiți, au un preț foarte ridicat..." Și fără să mai aștepte vreo încuviințare se ridică și o aduse pe americana lui la masa noastră. „Gloria, așa se numește, îți prezint un vechi cunoscut de-al meu și pe un amic de-al său, al cărui nume îmi scapă deocamdată". Pe *Cheshire* o fixă derizoriu, ca și când nu l-ar fi interesat. Bătrâna nu se clătina pe picioare, avea o față ca a unei păpuși mecanice, încremenită, oribilă, încărcată de mult fard, era de o fascinantă urâțenie și făcuse totul pentru a o spori. Îi strânsese mâna lui *Cheshire* și-și zornăia brățările foarte scumpe de pe mână, pe urmă simțisem în palma mea o piele uscată de schelet și ne așezarăm, în sfârșit, și noi, bărbații. Marchizul ne spuse la toți: „Relu (îl cânta pe *u*) a fost cu mine în *Legiunea străină* prin '47". Adusese cu el de la masă un volum legat în piele de vițel, pe care citi cu o privire iute numele autorului: Quincey. Aha... Marchizul examina acum mica mea schiță. Nu părea mulțumit. „Sunteți pictor?" „Nu, arhitect." „Înțeleg. Nu prea seamănă." „Pentru că ați început să pozați în momentul când v-ați dat seama că vreau să vă fac portretul." „Este perfect adevărat. Pozez, este un vechi defect al meu. Aș fi vrut să fiu actor, dar n-am nici un pic de talent. Și doamna? o arătă pe *Cheshire*, dânsa precis că este actriță." „Nu, domnule, răspunse *Cheshire*, numai o biată pianistă în trecere prin Paris." „Atunci pot să fac ceva pentru dv.? Am relații întinse aici." „Nu, mulțumesc, am susținut în urmă cu câteva zile un concert fără prea mare succes, relațiile dumneavoastră, pentru care vă mulțumesc, nu ar putea să m-ajute mai mult decât răul pe care mi l-am făcut eu. Presa m-a primit destul de rece. Acum nu mai ajută la nimic." „O, presa, doamnă, presa se cumpără, e cel mai ușor lucru!"

„Se cumpără, dacă ai cu ce". Marchizul o privi descumpănit. Auzea un lucru nou. „Vreți să spuneți că ați venit în Paris cu ideea că numai cu talentul îl veți cuceri? Ce eroare! Ce spui, *darlyng?*" *Băboiul* făcu ochii mari, ca și când ar fi auzit ceva nemaipomenit. Doamna degnie să spună cu o voce de cavou: „Și eu am fost în tinerețe un fel de cântăreață de operă, asta m-a și ajutat să ajung nevastă de miliardar și mai apoi văduvă și mai apoi..." privise spre marchiz, dar acesta surâdea serafic, având pe chip ceva copilăresc, ce opri glasul teribilei femei. „Să știți de la mine că sunt numai două feluri de a parveni în această meserie: ori să vă culcați cu toată lumea, să mă scuze domnul, care, poate e soțul dumneavoastră ori plătind sume bune; cale de mijloc nu există." Relu crezu că o să mă supăr, dar trecusem prin multe, nu reacționai, dimpotrivă, râsesem cu o poftă exacerbată, pentru a arăta că înțelegeam foarte bine chestiunea. Ochiul meu pineal îmi spunea, însă, că în timpul acestor schimburi de cuvinte se întâmpla ceva ce nu puteam noi să pricepem. Nu era consecința insistenței cu care ultimul îl privise, aducându-l pe marchiz la masă, cât altceva, ei retrăiau un lucru de demult, ei se extrăgeau puțin câte puțin de lângă noi și își evocau un lucru tăinuit. Era limpede că stătuseră împreună, în vreo celulă mulți ani de zile, aveau un aer familiar de soți, de amanți, de inițiați. Atunci, pentru a le provoca uimire, îl întrebai pe marchiz: „Spuneți-mi, nu ați stat împreună undeva, în vreun lagăr sau în vreo celulă, nu ați trecut printr-o mare primejdie sau nu vă leagă o taină nemaipomenită?" „Nu cumva nu bănuiți că am jefuit noi trenul poștal din Anglia, că suntem autorii furtului secolului?" răspunsese cu o voce goală marchizul de Carçel, privind bocalul cu vin negru din față. Lumina lumânărilor de ceară otrăvise adâncul ochilor săi atât de frumoși, se întâmpla ceva care semăna cu ivirea unui nor îndepărtat pe mare, când culorile apelor nu se întunecă, dar se încarcă cu ceva misterios din adâncuri, ca și când umbra norilor s-ar ivi întâi din nisip și norul nu ar fi decât reflexul acelui lucru material care tulbură cerul. Relu vru să spună ceva, se răzgândi, pe urmă bolborosi un amănunt în legătură cu o detențiune la închisoarea *Santé*, în timpul nemților... Nu era potrivit să insist, așa că schimbai vorba. Gloria Sullivan, cum se recomandase amanta marchizului Carçel, căuta acum în poșeta de piele neagră, zornăindu-și brățările scumpe. Se enervase, o nemulțumea ceva. Pretexta că uitase pudriera sus, în odaia lor, închiriată în acest straniu hotel, și-l rugă să se ducă să i-o aducă. Tânărul se ridică fără nici un fel de neplăcere, surâzând atât de frumos că aproape o enervă pe femeie. „Îl vedeți ce docil este?" ne întrebă după plecarea lui. „Asta mă scoate din sărite cel mai mult la el, supunerea". În trei minute elasticul marchiz reapăru cu obiectul dorit și i-l întinsese, sărutându-i mâna. „Vino", spuse femeia și el se apropie în felul cățeilor care știu că trebuie să fie mângâiați. O mușcă posesiv pe gură, cu acea dorință lubrică pe care o iscă sărutul dat unui cadavru. Erau sinistri,

dar doamna Sullivan nu păru deloc mulţumită de ceea ce i se oferise. Îl privi cu o ură nedisimulată. Probabil că, inconştient, era supărată că la masa la care şedea se mai afla o femeie, şi încă tânără şi frumoasă, şi iniţiativa de a veni lângă noi îi aparţinuse lui şi nu ei, neînţelegând că ceea ce-l atrăsese fusese vechiul său compars, Relu, cu care marchizul de Carçel trăise probabil în închisoarea *Santé*, cum încercam eu să reconstitui toată povestea. Tânărul nostru comesean se aşezase, când doamna Sullivan constată că nu i se adusese ceea ce ceruse, pudriera era asemănătoare cu cea pe care o dorise, dar nu conţinea şi nuanţa de pudră care-i trebuia: „Marcel, eşti drăguţ, spusese insinuant şi poruncitor în acelaşi timp, cred că doream altceva." Şi ne explică: „Am pudrierele mele, fiecare pentru o oră, acum îmi trebuie altceva..." Marchizul se prefăcea a nu o auzi şi eu înţelesei că femeia va izbucni. „N-ai auzit?" întrebă doamna Sullivan. Nici un răspuns. În faţa orgii îmbrăcate în piele de leopard apăruse o negresă monumentală, care cânta cu o voce încărcată de nu ştiu ce insinuări:

„tu es jolie,
tu es jeune,
tu es dans le vent,
tu as entre 15 et 20 ans..."

„Marcel, te-am rugat ceva" mai zisese o dată femeia, pe un ton care ar fi mişcat şi un regiment. „Nu mai ure, *mamm's*, spuse cu vocea unui copil nesupus. Nu mai vreau, hotărăşte-te ce pudră vrei, du-te singură şi ia-ţi-o!" Pe chipul bătrânei femei se iscă o ură îngrozitoare, ceva ce fusese parcă născut într-o lagună de orduri. „Cum spui? întrebă, nu te duci? Dar eşti plătit pentru asta, porcule! Mă coşti cât o cocotă de lux şi nu te duci să-mi aduci ce-ţi cer?" Marchizul păli, crezui că o va ucide cu un bocal din acela din cristal negru şi greu, dar el nu clipi, părea surd, mut, ochii îi ardeau acum cu flacăra aceea nefirească de spirt. „Peşte ordinar ce eşti, mizerabil copil de maidan care o faci pe aristocratul, unde te trezeşti? Marş sus!" Încremenisem cu toţii. Femeia nu ridicase glasul şi asta mi se păruse cel mai înspăimântător lucru, vorbea pe un ton familiar, zâmbind ca şi când i-ar fi adresat cuvintele cele mai drăguţe ce se pot auzi din gura unei femei care ceartă pe cineva cu dulceaţă, dar insultele care urmară erau atât de grosolane, încât urechile noastre se înfiorară: *„droon, loan, shark, dead, beat rest room*, asta eşti!" şi cu un ultim rest de energie se ridică de la masă, pornind demn spre liftul care clipea în fundul grădinii salon. „Ce v-am spus? Sunt un prostituat. Doamnă, vă rog să scuzaţi accesul de isterie al prietenei mele." Pe chipul lui *Cheshire* nu se citea nimic, era prea bine crescută ca să trădeze vreo neplăcere. Ridicase o cupă şi înclinase capul, privindu-l cu ochi iscoditori: „Trăiţi primejdios" spusese numai. „Vi se pare, se poate trăi primejdios, dar

agreabil. Ceea ce fac este o meserie ca oricare alta. Se va întoarce, o să vedeţi, atunci o să-mi sărute mâinile şi o să se zvârcolească pe podele, dar nu am s-o ridic, va trebui să-i plătesc pentru scena asta, e o isterică bătrână, dar, credeţi-mă, se mai poate scoate ceva de la ea". Zâmbea mulţumit de un lucru pe care eu îl ghicii. El câştigase partida. „Te mai droghezi? îl întrebă pe Relu, ţii minte la *Santé*: puţin var ros de pe pereţi, amestecat cu spirt medicinal şi cu planta aceea algeriană, cum dracu se numea? Şi ce stare îţi dădea, nu am mai găsit nimic mai bun după aceea." „Să presupun că şi d-ta o faci?" îl întrebasem pe marchiz. „De ce nu? Este foarte interesant. Trăirile corosive ale opiumului", şi pusese mâna pe cartea lui Quincey, care se afla între noi. „Scrie tot aici, sau nu l-ai citit pe Quincey?" Îl citisem. „Atunci, ştii câte ceva despre bolile splendorii din visele drogaţilor, care încep cu deliruri arhitectonice, ca în faimoasele schiţe ale lui Piranesi, iată-ne în meseria dumitale". Deschise cartea şi citi câteva rânduri: *„să vezi o mare pavată parcă cu feţe omeneşti îndreptate spre cer, mânioase, deznădăjduite, zeci de mii de feţe, ca generaţiile..."* Pe urmă închisese cartea şi continuase explicaţia. „Intoxicatul simte torturi mitologice, se sufocă, este expatriat într-un peisaj asiat, se refugiază în pagode, e închis în camere secrete, mii de ani, zăcând în sicrie de piatră, ori simţind sărutările canceroase ale unor crocodili..." Marchizul de Carçel privea spre uşa liftului, după socotelile lui doamna Sullivan ar fi trebuit să se întoarcă, surâzătoare, împăcată că şi-a găsit în sfârşit pudra ce-i trebuia pentru acest miez de noapte în Parisul pederaştilor. „Las-o, spusese Relu, într-o zi tot o să-şi găsească pe altul mai tânăr ca tine sau mai atent şi o să vii la papa". Marchizul de Carçel privea numai spre uşa liftului pe care băboiul nu se mai vedea. „Mi-e teamă să nu ia barbiturice. A mai încercat de vreo câteva ori, ure puţin să văd ce face." Se ridicase şi fugise spre uşa liftului. Negresa nu terminase programul, era statuară, gesticula larg şi vocea ei umedă umplea grădina-salon de un mare şi repetat strigăt gutural, atât de sexual încât simţeai că nu i-ai fi putut rezista dacă ar mai fi continuat. „Ce-i cu ăsta?" îl întrebai pe Relu. Se gândise numai o secundă dacă era cazul să spună totul. „Are multe pe conştiinţă. L-au arestat pentru că a participat la acţiunile OAS-ului, e uns cu toate alifiile. A luptat ca mercenar în Congo, a fost rănit de câteva ori, nu e lipsit chiar de un anumit curaj, dar simte că îmbătrâneşte şi face acum ca peştele. Am stat cu el doi ani la *Santé*, am fost foarte buni amici. Cred că eu l-am pervertit, era aproape un copil, până şi nemţii puseseră ochii pe el, dar nu din patriotism a preferat puşcăria în compania unui bătrân codoş care ştia ce înseamnă să stai zile lungi într-o celulă lângă un îngeraş ca ăsta. Nu mai bea nimeni nimic, aici?" *Cheshire* devenea din ce în ce mai curioasă. Aproape că simţeam cum creşte în ea o atenţie lubrică. Orice urmă de jenă dispăruse, era excitată la maximum de ce va urma, aproape că ar fi dorit să audă că doamna Sullivan luase 40 de

pastile sus în odaia ei de la Beaux-Arts, pentru lumea noastră lipsită de evenimente. Fusese adus un platou pe care se topea cu lentoare, în căldura lumânărilor, o uriaşă îngheţată de culoarea miambalului, în care *Cheshire,* mare amatoare de dulciuri, îşi şi înfipsese furculiţa de argint pentru a transporta o felie, pe o mică farfurie verde. „M-am înşelat, spusese în clipa aceea Relu, iată şi *Quartetul* de bărboşi. Vor cânta cu siguranţă Haydn, ca în grădinile publice din provincie, asta place cel mai mult aici. Snobii mor să se simtă ca în parcurile de la Melun... Păsărelele mecanice mai lipsesc, să scoată triluri." Bărboşii în smokinguri de culoarea lămâii luaseră poza de pornire în faţa oglinzii. Începură să cânte ceva trist, un lamento de cameră, executat cu o mare fineţe. Japonezele (adică acei spanioli deghizaţi) erau asaltate de doi englezi vârstnici care nu lăsau nici o îndoială asupra predilecţiilor lor. Râdeau ca după bere, erau pântecoşi şi roşcovani, tunşi într-un fel special, păreau îmbrăcaţi de acelaşi croitor fără fantezie, dar dacă-i priveai bine înţelegeai că nu erau rude, pentru că aveau ceva în acelaşi timp comun, dar şi neasemănător. „Am sosit" se auzi glasul marchizului de Carçel. În spate, doamna Sullivan, într-o rochie neagră, încărcată de perle, cu obrazul dres cu pudra acelei ore de după miezul nopţii, la fel de înspăimântătoare în urâţenia ei exemplară, cu chipul încă încărcat de sângele ridicat de palmele bărbatului care o lovise sănătos de câteva ori, clătinându-i solida dantură falsă, surâdea. „Ne-am împăcat, e foarte drăguţ." Şi iar urmase un sărut dezgustător în sinceritatea lui, ca de la un tip plătitor, un sărut-dovadă, care nu putea să lase nici o îndoială că e un sărut comandat, executat cu o mare virtuozitate, mai ales pentru cei ce puteau sau aveau curajul să privească această scenă grotescă, la care, de fapt, nu privea nimeni, pentru că la fiecare masă din acea grădină-salon se întâmpla câte ceva şi asta o ştiam după râsetele ataţate ale bărbaţilor travestiţi care se sileau să fie cât mai feminini şi nu scoteau decât nişte isterice guiţaturi din gâtlejurile arse de alcool. Şi atunci simţii cu înaintea marchizului de Carçel că nervii lui cedaseră, că drumul său până sus ca s-o aducă pe babă din nou lângă el îl costase mai mult decât săruturile acestea care făceau parte din meseria lui: fusese umilit, o bătuse, dar în felul acesta îi ceruse şi iertare, o trăsese după el, dar cu ce preţ? Îi văzui mâna care tremura pe bocalul de cristal negru, şi setea fanatică cu care bău de câteva ori la rând mă înspăimântă. Îngrozitor era că, odată cu înaintarea lui în beţie, farmecul pe care-l exercita asupra lui *Cheshire* creştea, ochii i se întunecaseră, aveau ceva criminal în ei, nu ştiu cum să explic, clocoteau secret; aşa va fi trebuit să arate un înger exterminator, îmi spuneam, şi nu-mi venea greu să înţeleg că, femeie fiind, l-aş fi putut iubi şi eu cu toată murdăria lui interioară, pentru că iradia o otravă mistuitoare în jur. Simţeam cât o

urăşte marchizul pe doamna Sullivan, dar surâdea la modul bestial al fiarelor care-şi hipnotizează victimele. Se îmbătase şi recita din Quincey: *„simt în jurul* meu o *constelaţie strălucitoare de omoruri*, spunea cu un glas înăbuşit, încărcat de patimă. Sunt îndrăgostit de imensa suprafaţă a beregatei tale, Gloria, şi m-am hotărât să fiu muşteriul ei. Am să te omor în chip splendid, îmi vei permite, nu-i aşa? Am un vechi brici, îl duc cu mine oriunde merg, îl ascut pe o bucată de piele şi, când va fi foarte ascuţit, o să-ţi retez beregata. Nu-i aşa c-o să-ţi placă, *darling*" „Da, iubitule, spunea baba ca o capră în călduri, taie-mi beregata, iubitule, te rog să-mi tai beregata, chiar în noaptea asta, te rog mult, iubitule, scursură de canal, *jav... kid brother*", grohăia, era atât de ideea de a fi omorâtă, îşi întinsese deodată gâtul, zmulgându-şi colierul ca să-i arate vinele bătrâne în care pulsa sângele învechit, aici, aici, făcea, şi-i dăduseră lacrimile de o dorinţă teribilă. Căuta un obiect ascuţit şi nu-l găsea, şi atunci, cu o forţă pe care n-o bănuiam, sparse un bocal şi, cu jumătatea însângerată care-i rămăsese în palmă, îi arăta gâtul: „Acum, acum, te rog, vreau să mor astă seară, te rog mult, Marcel, te rog", urla şi se zvârcolea pe un scaun, şi noi, cu toţii, înmărmurisem, dar nimeni nu se uita spre masa noastră. Numai ochiul tivit cu galben al cormoranului care stătea încremenit în bazinul lui ne fixa. Papagalul de Peru atipise pe un trapez argintiu, suspendat sub un lampadar, şi *Quartetul* bărboşilor îşi încheia victorios sonata melancolică praghezâ. Ochii doamnei Sullivan erau în mod uluitor încărcaţi de extaz şi de o mare fericire, pe care nu am mai citit-o niciodată în ochii cuiva.

*

Slujba de duminică de la Vatican, la radio, glasuri grave de preoţi şi acel ecou al marii bazilici Sfântul Petru, cadenţa lanţului cădelniţei clătinate din mers, tusea credincioşilor, nimic amuzat. Citeam cu un ochi distrat ziarele Parisului, căutând cronica muzicală. Mutam cu un deget indicatorul aparatului portativ, se auzeau apelurile poliţiei către şoferii de pe autostradă, orga pascală, vocea Papii în latineşte şi sfaturile către cei pregătiţi pentru tainul morţii din acea duminică din Parisul peste care ploua nesfârşit, cu acea pelerină de picături parcă pulverizată cu un irigator. Cruci de flori, lumânări, mulţi bătrâni, şi mai multe femei, descărcându-şi sufletul în faţa nevăzutului preot, aflat dincolo de o carceră de lemn, plină de întuneric, frigul care soseşte de afară pe sub uşile mereu deschise şi cerşetorii care joacă drama sărăciei la modul patetic italian, o ştiam. În această duminică la Roma era probabil soare şi ciungii şi şandaliii, urmaşii romanilor, făceau ca rata, pentru o sută de lire. Ce va alege generaţia care ne urmează: Crucea sau Maşina? Simt de undeva că vine iar Inchiziţia, cu tăcerea ei, cu Tribunalele ei

Ecleziastice, cu Spaima ei, cu Delatorii ei, cu pedepse barbare pentru necredincioşi, să nu vă miraţi dacă or să reapară crucificaţii pentru mântuire, mai bine de o mie de ani de desfrâu, de scăpare de sub control, dar unde ne trezim?! În ce lume? Iar orga pascală şi glasul acela insiduos al poliţistului de la postul mobil de pe autostrada numărul 114: *„Nu fiţi nerăbdători! Nu fiţi nerăbdători!"* O voce patetică, ca la *Comedia franceză* sau la ce se prinde din teatrul radiofonic. Se dăduseră şi primele cifre de morţi: 48, până la ora asta, şi era abia 11,23... „Scrie ceva?", mormăise, cu glasul ei susurat din patul lat de două persoane al hotelului *Gersor, Cheshire.* „Încă nu am găsit nimic", spun, dar ai puţină răbdare, pentru că n-am răsfoit toate ziarele." „Bine, eu mai dorm", zisese şi se întorsese pe partea cealaltă; pe urmă: „Şi afară cum e?" „Plouă, ca de obicei..." Tăcere. Se auzea clinchetul caloriferului, care era deschis numai pentru o oră, sub supravegherea patroanei. De altfel, după calendarul lor din Paris, nici nu mai era iarnă. O privisem pe furiş. Era frumoasă, cu profilul său nobil, cel mai mult plăcându-mi nasul ei, nu ştiu de ce. Odată mă îndrăgostisem de privirile alteia, aveau ceva ostenit, tragic, femeia despre care vorbesc parcă sosea totdeauna din interiorul ei, care era o mină, un puţ nesfârşit, trăia agonic, ostenea repede, era insomniacă, îmi spusese. „Şi în rest, ce faci?" „Citesc." „Dar nu se poate citi la nesfârşit." „Asta, iarna, dacă e vară ies şi mă plimb." „Şi cum sunt nopţile?" „Nu-mi dau seama, le urăsc pentru că toţi se odihnesc şi eu umblu pe străzi." „Şi nu ţi-este frică?" „De ce să-mi fie frică?" Cu *Cheshire* era altceva. Nu dormea nici ea prea bine, lua barbiturice, le fărâmiţa homeopatic, dar asta nu folosea prea mult, îi făcea mai bine gimnastica, gălăgia din casă, exerciţiile la pian şi bara pe care se cătăra. O tachinam de multe ori: „Eu nu mi-am luat o nevastă, ci o gimnastă", şi asta pentru că mereu mă invita să mă agăţ şi eu ca o bufniţă de barele lustruite din atelier, pe care le implantase în ziduri, cum se mutase la mine. De altfel, totul se schimbase în casa aceea cu puţine lucruri: un pat florentin cu stâlpi rostrali, o oglindă puţin coclită lângă imensele oglinzi ale pereţilor atelierului şi cam atât, ba nu, câteva scaune de piele, bătute în ţinte şi un fel de dulap, şi el florentin, o imitaţie cam grosolană, făcută de un tâmplar tâmpit, în care aruncam lucrurile la întâmplare. Pe urmă, tot atelierul fusese invadat pur şi simplu de rochiile ei, pe umeraşe, erau ca o volbură, se umpleau de praf sau de funinginea caloriferului – iarna, dar ei nu-i păsa, începea să se dezbrace din micul vestibul, aruncând mantoul sau blana pe braţele unui fotoliu roman care veghea nişte vase persane de aramă, luate pe nimic de la un armean care emigrase în grabă prin '57, pe urmă pantofii aruncaţi din mers şi aterizând care pe unde apuca, precum nişte avioane, de unde drama la alte plecări la repetiţii: „Big, nu ai văzut tu cumva perechea pantofilor mei gri, cei cu perla falsă?" „Nu, n-am văzut." „Iar spiriduşii!" spunea şi se vâra sub paturi, pe sub dulap, scotea de acolo ace

de păr şi caiete cu schiţe de ale mele, un portret în cărbune pe care-l încercasem pe vremea Dinei, când umblam mai mult beat de furie că o ştiam cu motociclistul şi încercam să mă conving că o să mă apuc de ceva serios şi că o să mă fac pictor în cele din urmă, pe urmă se auzea un strigăt: uite, am găsit furoul ăsta! De patru luni îl caut. Unde crezi că era? „În baie, glumeam eu, sau în crematoriu, unde-mi arunci tu cămăşile când mă întorc eu târziu." „Tu nu mai glumi. Era în sacul lucrurilor de iarnă. Ce-o fi căutat acolo?" Se uluia şi o priveam cum clipea din ochii de culoarea leuşteanului. „Mă duc la biserică să dau ceva preotului să mă dezlege de spiriduşi, de javrele astea mici." Eu o sfătuiam să fie prudentă, să vorbească frumos cu ei, că ştia de ce erau în stare. „Parcă ţie nu ţi-au făcut-o. Nu ţi-au ascuns ceasul timp de trei săptămâni de era să dăm afară femeia de serviciu, şi aia de orice putea fi bănuită numai de furt nu, că era pocăită şi lăsa ultimul leu găsit pe parchet la vedere şi dădea socoteală până la ultimul sfanţ."... Da, erau întâmplări ciudate, lui *Cheshire* i se furau cărţile de ghicit, *taroţii*, în care citea cum o mănâncă o solistă de la Filarmonică: una grasă, neagră şi buzată, şi cu uscătura cealaltă, care cânta la harfă, cea care fusese directoare la un teatru muzical şi acum se reprofilase, cântând în orchestra mare. Mai era şi o lipia cu ochii de peşte mort, *ţipesa,* cum îi plăcea lui *Cheshire* să-i spună, cu un dispreţ fără seamăn, concurenta ei la lieduri, pe care numai omul cu trei nume, dirijorul, nu o programa în marile concerte de la Atheneu, târfa care se culcase până şi cu portarul Filarmonicii, cel care-i aranja aplauzele la sfârşitul concertelor, dar ce organizare, cu *bisuri,* cu rechemări, fapt care o mânca pe *Cheshire* mai rău decât o boală. Îl bănuia până şi pe protectorul ei că-i trecuse prin pat: „Asta nu a iertat pe nimeni", zicea cu o convingere definitivă, dar eu nu eram atent sau i se părea că nu sunt atent şi atunci se supăra pe mine că nu particip la durerile sale atât de dese şi nedrepte. Atelierul meu devenise un fel de magazin de la *Taika Mé,* de pe timpuri. Soseau mereu geamantane cu alte rochii, încărcate de ciorapi, de scurte, de fuste, de bluze, de dessous-uri. „Mai dă din ele, s-au demodat," îndrăzneam. Era zgârcită, se despărţea greu de lucruri, deşi altădată oferea rochii foarte elegante amicelor, după ce le purtase numai o singură dată sau deloc. Era capricioasă, se lăsa flatată de o zgripţuroaică grasă şi perfidă pe care o numisem Bombette, nu ştiu de ce, care se aciuise în casa noastră de mai multe luni de zile, făcându-se utilă, o pieptăna pe *Cheshire*, îi aducea reviste de modă, ar fi vrut să-i fie confidentă, dar ea era prea mândră pentru a se confia cuiva, dar nu rezista când o auzea pe intrusă spunând că cineva, ieşind de la concertul în care cântase „nebuneşte, tu, Chopin", spusese că de la Lipatti nu mai avusesem un asemenea pianist, care să cânte cu atâtea acurateţă. O credea şi pe urmă îşi auzea vorbe în oraş. Bestia mai şi inventa: că cutare o mănâncă în fund, că cutare a zis cutare, o otrăvea cu ştiinţă şi pe urmă îi

amintea că pensia nu-i ajunge şi că are o fetiţă canceroasă de 11 ani, şi ea îi trimetea o rochie sau scotea bani din poşetă şi o ruga să meargă la o policlinică unde avea relaţii, să-i cumpere cele mai noi medicamente şi aceea, *bestia neagră,* venea înapoi şi spunea că îi mai trebuie bani şi-i mai dădea şi abia mai târziu aflase că biata copilă canceroasă de 11 ani era bine mersi şi că nu avea nici pe dracu şi că dama infernală nu trecuse pe la policlinica respectivă, şi ieşiseră la suprafaţă şi intrigile şi vorba dusă de colo-colo, pentru că asta făcea infernala Bombette, cutreiera casele şi bârfea pe cei abia părăsiţi şi când aflase o dăduse afară, pe uşă, cu picioare în cur şi pe urmă auzisem că datora sume uriaşe şi la alţii pe care-i escrocase în acelaşi gen melodramatic... De altfel, aveam amândoi un talent nemaipomenit de a atrage escrocii, ni se potriveau, nu ştiu de ce, poate pentru că eram prea creduli, poate pentru că nu eram apăraţi şi nu ne obişnuisem să-i depistăm de la început. Era şi greu să-i vânezi, ei te vânau pe tine, intrau pe neaşteptate cu ajutorul unui amic comun în anturaj şi pentru că nu ţineam seama de convenienţe îi acceptam în jurul nostru. Aveau ceva simpatic în felul de a fi, pentru nişte oameni taciturni ca noi, care abia schimbam trei vorbe într-o zi, gălăgia cu care umpleau serile era binefăcătoare. Bârfeau subţire, plasau abil complimente, aveau debit verbal, unii chiar dovedeau cunoştinţe bune în materie de muzică, erau eruditi, lansau atacuri la adresa broscoaicei sau a lipici, ştiind rivalitatea dintre *Cheshire* şi aceea, şi trăzneam de râs când unul dintre ei o imita cum se mişcă în scenă când se aşeza la harfă de parcă era la Moşi, pe sârmă, şi cum se pitigăie şi scoate nişte sunete de sifon fâsâit. Cei care mă flancau pe mine se ofereau să-mi facă mici servicii şi le dădeam de lucru pentru a-i putea ajuta, giram cu numele meu proiectele pe care le făceau, pe unele le corectam şi cum semnau primele contracte, înnebuneau. Aveam teoria mea că românul rezistă cel mai prost la succes, pentru că i se urcă la cap. Nu trecea mult şi-mi auzeam vorbe: „Ştia careva că proiectul hotelului de la Cap Midia nu era făcut de mine şi că, el, Cutare, îl gândise în lungi nopţi de meditaţie şi eu i-l furasem pentru că respectivul, pe vremea aceea, nu putea să joace decât rol de negru şi eu încasasem banii şi numai acela ştia cum se descurcase până când reuşise să se afirme, şi câte şi mai câte infamii. La început suferisem cumplit, aş fi fost în stare să-i omor pe derbedeii ăştia care-mi stătuseră la masă şi mă iritaseră cu linguşala lor, pentru că orice suportam, în afara vorbelor repetate despre talentul meu. Mi se mai puneau în spate şi alte grozăvii: că odată spusesem că sunt mai mare decât Michelangelo şi că-l detestam pe Corbusier pentru că era îngust la minte şi câte şi mai câte, calomniile curgeau în valuri, dar timpul rosese placa aceea sensibilă a sufletului meu şi acum mă durea în fund de tot ce se zvonea despre mine, nici nu-i ascultam pe delatorii mai proaspeţi care se insinuau, gata să-mi facă portretul după aceea în jurnalele lor secrete sau în bârfa de

cafenea, unde se spuneau lucruri abominabile despre mine şi *Cheshire*. Totul se forma pe un fond de ură, iscată din invidie. Prea multe comenzi, prea multe solicitări. Soseau grijulii, care mă sfătuiau cu vocea psalmistului: „Mai lasă, dragă, şi tu, lucrul, mai du-te şi te plimbă." Slavă Domnului, că mă plimbam destul! Sau se mirau ipocrit: „Dar când naiba ai timp să desenezi atât, să citeşti atât?" Sau: „Mersi, ţie îţi vin reviste străine şi ai de unde să te documentezi, pe când noi?" Reviste se aflau cu sutele în Biblioteca Institutului de Arhitectură sau la Proiect Club, dar cine se ducea să le citească? Nu aveau timp, unii beau de dimineaţă până seara şi trăncăneau, cădeau pe podele, traşi de chelneri la miezul nopţii afară din restaurante, pe urmă soseau cu capul mare şi picoteau pe planşele lor, mulţi terminaseră cu meseria, concediaţi, daţi afară pentru incapacitatea de a rezista viciului, de fapt erau leneşi, cârpănoşi, preferau să facă datorii în contul lucrărilor pe care nu le terminau mai niciodată şi pe urmă discutau pe un ton acru în şedinţe că există unii care înăbuşă talentele adevărate şi lucrează în serie şi nu le mai ajunge şi fac avere şi ei sunt sacrificaţii, oameni pentru care nu se găseşte nici măcar o Casă de cultură în Bucureştii Noi să fie proiectată şi executată. Dincolo, la Filarmonică, cuvintele erau şi mai grele: Sigur, dânsei, dânsa fiind *Cheshire*, îi convine, toată ziua bunăziua în străinătate, dă concerte, are relaţii, şi noi murim aici, anonimi şi neştiuţi, în sala de concert, pentru că nimeni nu era dispus să piardă bani numai pentru ochi frumoşi şi aşa mai departe. Dar toate astea o marcau pe *Cheshire*. Simţeam cum îi dispare seninătatea pe care o avea când o cunoscusem. Odată cu sosirea ei în atelierul meu, dispăruse acel gol al amiezelor, plictisul meu repetat, lipsa de poftă de muncă. Totdeauna când fusesem îndrăgostit muncisem pe rupte, cu o sălbatică frenezie, mai ales pentru a dovedi celui de lângă mine ce sunt în stare să fac. Nu ţinea mult, pentru că veneau băgătorii de seamă care contemplau planşele cu câte un surâs admirativ, scos printre buze, anunţând, de fapt, demolarea proiectelor respective. Întâi se spuneau cuvinte frumoase, de admiraţie. „Maestre, începea câte un cap pătrat din Minister, deşi ştia că cuvântul mă oripila, ceea ce văd eu este ceva superb, ce spun eu, uluitor..." Lăsa o pauză şi urma fatidicul „dar"... *Darul* era că se simţea nevoia unei economii, că trebuia să mă gândesc la spaţiu, că noi nu ne puteam permite să risipim acolo unde cerinţele erau înainte de toate practice, nevoi spirituale, da asta se înţelegea, dar de ce ne trebuie nouă atâtea holuri şi de ce atâtea intrări şi ieşiri? Ce puteam să-i spun cretinului? Că se putea întâmpla şi câte un incendiu, cum se întâmplaseră câteva prin America, Franţa şi prin Anglia, şi că muriseră sute de oameni, tocmai pentru că nu fuseseră destule ieşiri, pentru că localurile publice trebuie să ţină seama de asta şi un teatru este un loc unde omul se mai şi plimbă între două sau trei

acte, şi mai discută, şi atunci nu trebuie să ne înghesuim şi să ne călcăm în picioare. Şi repetam vechea mea idee că noi nu construiam ca să dărâmăm peste 10—20 de ani, pentru că asta ar fi costat mai mult, ci ar fi trebuit să construim pentru mii de ani, tocmai pentru a imprima epoca noastră în conştiinţa urmaşilor, tocmai pentru a arăta că trăisem eliberaţi spiritual... Bineînţeles că soseau financiarii care tăiau pe urmă unele cifre, sau le înjumătăţeau şi le aduceau la sfert, şi eu părăseam proiectele mele şi, ele, aşa abandonate, pentru că aveam o mare reputaţie, erau cârpite, refăcute, meschinizate şi eu trebuia să accept să le semnez, pentru că altfel s-ar fi auzit că de fapt sabotez, că nu iubesc autorităţile şi aşa mai departe, toată ciulamaua aia de vorbe din şedinţe de care eram sătul până în gât, cum eram sătul până în gât de genul ăla de oameni cu pantofi gri şi costume deschise care mă flancau, nu destul de discret, oriunde mă duceam, de parcă aş fi deţinut secretul bombei atomice... Dar, cu toate astea, mă obişnuisem, nu mai duceam viaţa dezordonată din alte timpuri.

„La ce te gândeşti?" întrebase *Cheshire* din patul dublu al hotelului *Gerson*. O mintisem: „Mă gândeam la straniul domn de Carçel de aseară, ce spui?" „Era interesant, avea ceva morbid, totdeauna mi-au plăcut tipii de genul ăsta." „Să înţeleg că te-ai culca cu un asemenea individ vreodată?" „Nu, răspunse imediat. Nu ştiu dacă m-aş culca sau nu, am ezitări, ţi-am spus că nu am fost o sfântă şi în general în chestia asta cu culcatul sunt ca un bărbat. Poate că acest marchiz m-a dezgustat pentru că accepta să joace rolul acela de îndrăgostit numai pentru a putea locui în hoteluri bune şi a putea să lenevească, fără să facă nimic, să-şi *exercite meseria lui,* cum afirma atât de simplu spunând: «Doamnă, sunt un prostituat», ca şi când ar fi zis: «Doamnă, sunt un mare pictor sau un medic reputat», lăudându-se cu asta, înţelegi?" „Înţeleg." „Dar, în acelaşi timp, mă şi atrăgea, ţi-o spun drept, pentru că îl cred în stare să o omoare". Râsesem cu toată veselia pe care puteam s-o am într-o dimineaţă ploioasă din Paris. „Literatură. Citeşte Quincey şi crede că va executa o crimă ca pe o lucrare de artă, el uită că cei mai mari mincinoşi sunt scriitorii. Dacă ai şti ce banal trăiesc, şi cu cât trăiesc mai banal, cu atât inventează grozăvii mai mari, trăiesc din spaima pe care şi-o fac cu mâna lor, dar asta le dă forţă, ei încep să creadă cu timpul chiar că ar putea să şi execute omorurile pe care numai le imaginează..." *Cheshire* nu avea mania contradicţiei, asta îmi şi plăcea la ea. Dar de data asta spusese: „În ce-l priveşte pe marchiz, îl cred în stare de orice." „Atunci de ce nu încerci să ţi-l apropii, poate îţi retează ţie mai degrabă beregata decât babei..." Mă privise ca pe un prost şi spusese definitiv: „Dar tu nu înţelegi că mirosul meseriei lui îi place cel mai mult, că o urăşte sincer pe doamna Sullivan şi că o va omorî, tocmai pentru că-i înlesneşte să trăiască abominabil? El nu ar putea trăi fără murdăria meseriei sale. Există oameni care mănâncă numai lături pentru că

le place să se degradeze. Doar l-ai auzit pe Relu că există aici, în Paris, o femeie de lume, foarte bogată, care lasă castelele ei din provincie şi vine în Paris ca s-o facă pe servitoarea? E o plăcere să primeşti palme, nu ai auzit de masochişti?" „Dar marchizul de Carçel nu e un masochist, să fim serioşi, nu-i place să muncească. Atât." „De unde ştii?" „Bănuiesc." Se ridicase într-un cot şi mă contempla. „Nu, el seamănă cu un tip care m-a curtat pe mine. Era un fel de scriitor. Fusese dat afară din facultate pentru că era băiat de popă şi în el se născuse o ură fără seamăn împotriva tuturor, mi-o spusese deschis. Câtva timp lucrase pe maşini de piaţă. Dacă nu-i dădeai câţiva lei peste ce taxa aparatul te lovea cu manivela în cap, o mărturisea singur. Citea Dostoevski şi voia să trăiască precum personajele lui. Se încurcase cu nişte femei oribile, nişte căzături bătrâne, le cerea bani după ce se culca cu ele şi tocmai jena lor de a vedea în el un peşte îi plăcea mai mult. Simţea cât se degrada, dar asta îi făcea bine, de fapt simţea o nevoie de umilinţă, care-i dădea în acelaşi timp senzaţia că e puternic, putând să fie mizerabil. Mie nu-mi plăcea pentru că avea o frunte îngustă, deşi exercita asupra femeilor o atracţie ciudată. Avea un trup de gorilă şi era agresiv şi nu pierdea vremea cu vorbe. În viaţă făcea foarte puţină literatură. A intrat în case de miniştri, le-a făcut praf nevestele, pe căzăturile acelea fără dinţi şi fără sex, cred că a scos fulgii din ele. În trei ani îşi construise o carieră fenomenală. Îl bănuiesc că trăise şi cu un înalt personaj, cu care cred că se culca nu ştiu pe ce post, de fetiţă sau de bărbat, deşi respira, ca şi celălalt, un aer agresiv, dar în chestia asta nu pot să bag mâna în foc. Speriase lumea, îşi constituise un corp de kilceri, teroriza oraşul. Numai că acum vreo cinci ani a făcut o greşeală fatală. A fugit cu o femeie în Germania federală şi a bătut cu pumnul în masă, spunându-şi numele şi închipuindu-şi în orgoliul lui că se auzise şi acolo de el. Bineînţeles că nu-l ştia nimeni şi că l-au luat peste picior. Belicos cum era, a înjurat în dreapta şi-n stânga. S-a dus la un frate al lui, fugit mai dinainte la Hamburg, şi acela i-a spus că-l poate ajuta dacă se oferă să-i conducă maşinile de probă pe care le avea la un garaj. De unde, o întoarcere penibilă înapoi cu dama pe care o prostituase pe acolo şi care, fără clientelă, s-a întors şi ea după 6 luni şi s-a spânzurat, sub spectrul datoriilor care crescuseră în lipsă. Dar crezi că s-a astâmpărat, crezi că e liniştit? Nu, când ne întoarcem o să ţi-l arăt, bântuie restaurantele şi locurile unde vin cei din mijlocul cărora a fugit, ameninţă, promite, are *fani* şi aşteaptă nu ştiu ce, trăind iar cu femei bătrâne, cu ştoalfe, şi complăcându-se în teribila meserie de peşte al ruinelor femeieşti. Cred că s-a întors mai mult pentru a-şi regăsi mizeria lui morală, pe care orice biruinţă în cariera adevărată i-ar fi interzis-o. Adevărata lui vocaţie este, ca şi în cazul marchizului Carçel, murdăria, jegul, mirosul pestilenţial..." Lungul său discurs se terminase, am deschis ferestrele. Pe

acoperişul Sorbonei curgea ploaia interminabilă a Parisului, dar lumea nu se sichisea. Vorba cuiva: „Que font les Parisiens quant-il pleut? Ils laissent pleuvoir". Cel de la postul de radio al poliţiei se ruga patetic de călătorii de pe autostrăzi: „Nu fiţi grăbiţi! Nu fiţi grăbiţi!" Numărul morţilor din duminica aceea crescuse la 86. Până seara mai aveam de numărat...

*

Ultima seară din Parisul acelui an o petrecusem în casa din Neuilly a lui Mirel. Scorpia de soţie şi socrul aveau afaceri în Federală şi-i lăsaseră bătrânului pirat apartamentele pe mână şi de ce să nu ne ia el ochii, să ne arate cum se deschide poarta la comandă electronică şi cum avea un dormitor numai pentru maică-sa, care locuise câteva luni aici şi nu pe strada aceea de lângă Gara de Nord, răpănoasă şi vai de ea, şi dă-i drumul la toate „minunile" din casă, la radio, la televizor, pune aparatul de proiecţie şi arată-ne filme pornografice, care mai de care mai scabroase, şi pe urmă dă-i cu whisky şi cu bârfa. „A plecat Edy?" Plecase. Nu-l mai văzusem din seara aia, scrisese cuiva? Încă nu, că era leneş şi trebuia şi el să se acomodeze, asta cerea timp şi era un tip dificil, noi înţelegeam totul. „Acum târfa de nevastăsa o să fie fericită." „Şi copiii?", întrebase *Cheshire*. „Copiii se descurcă ei", conchisese filozofic Mirel, o să fac şi eu unul, ca să nu mai am vorbe cu familia şi să nu mă trezesc în stradă. Ăştia sunt burghezi, nu glumă, zisese cu mare convingere, şi într-adevăr după un an de zile aflasem că se ţinuse de cuvânt. Mai era în vizită la el un tip ras în cap, taciturn, vag scriitor, tip inteligent de flateur şi bun vorbitor, povestindu-ne o teribilă aventură în Argentina, unde fusese secretarul lui Peron, care-l invitase pe cheltuiala lui să locuiască în castelul prezidenţial şi să-i scrie biografia, lucru ce-l încântase pe domnul Pîrvulescu şi, trai nineacă, timp de mai bine de trei ani. „Puteam să aflu ce voiam. Generalul, care trăieşte acum în exil în Spania, nu avea nici un secret faţă de mine. Îmi încredinţa actele lui pe care le semna şi unele erau confidenţiale, vă rog să mă credeţi, dar cum nu mă interesau, mi-am văzut de treabă. Avea mania de a se lăsa privit, nu ştiu de ce toţi oamenii de stat cred neapărat că fac şi istorie în timp ce au puterea, ca şi când această relaţie ar fi obligatorie, deşi, cum s-a văzut de atâtea ori, cele mai multe legislaţii sunt adevărate colecţii de prostii." Avea un haz al lui, iar când se ameţise puţin mărturisise că sfârşitul acestei aventuri fusese lamentabil. Un grup de militari adverşi asaltaseră într-o dimineaţă palatul prezidenţial şi pe el îl găsiseră în apartamentul pus la dispoziţie. Năvăliseră cu pistoalele în mâini, agresivi, gata să-l ucidă. Pe general îl urcaseră într-un avion militar şi-l expediaseră peste ocean. „Cu dumneavoastră ce este aici?" îl întrebaseră politicos, dar o politeţe cu pistolul în mână nu face doi bani şi nu are deloc

aerul unei sărbători. „Scriam biografia președintelui." „Aha, făcuseră aceia, sperăm că o să ne-o arăți și nouă." „Cu plăcere, spusesem, numai că mai am nevoie de câteva săptămâni pentru a o pune la punct." În oraș uruiau tancurile pe bulevarde și se auzeau focuri de mitralieră, nu era o atmosferă propice pentru o conversație frumoasă. M-au lăsat sub pază să-mi termin biografia președintelui. „Și chiar ați avut starea de spirit de a mai putea s-o terminați?" întrebase *Cheshire*. „Ba bine că nu, doamnă. O țeavă de revolver îți dă foarte multe idei și eu am avut una, și foarte bună, am înlocuit tot ce era laudativ la adresa Președintelui cu cele mai abjecte cuvinte. De unde tipul era părintele Argentinei, acum devenise călăul ei, tot ceea ce ziarele citaseră ca foarte pozitiv era criticat cu o pană măiastră, pe care aș mai vrea s-o posed și-acum. Nu am scris niciodată atât de bine și de precis, nu a existat un pamflet mai reușit la adresa fostului dictator decât al meu. La plecare, am fost îmbrățișat și condus la aeroport ca un erou național." Nu avea darul că glumise și eu cred că nu glumise. Vorba lui: „Cu o țeavă de revolver la tâmplă ai cele mai cinstite și drepte idei"... Priveam buildingurile proaspete de pe Sena care-și aprinseseră luminile și simțeam prin geamurile închise ermetic boarea pădurii Boulogne. Tipul ras în cap, *trapu*, cu mișcări greoaie de urs, trecuse la lucruri mai vesele. Povestea viața lui de mercenar în trupele lui Chombe și Mobutu de mai încoace, cum dăduse foc satelor din Congo, judecățile sumare, marșurile sălbatice într-o țară care nu știa ce să facă încă cu libertatea ei, dezbinată de lupte interne, de interese străine ce se încrucișau pe trupul sfârtecat de un teribil război civil. Dar din tot ce spunea reieșea că ducea și acum dorul acelor incursiuni cu *comando*-urile lui, a aventurilor ciudate din junglă. Povestise cum îl legaseră odată într-o mlaștină și-l lăsaseră să fie devorat de crocodili, nu știu cât inventa, cât citise din alții, dar lucrurile erau teribile. Părea un om pe care nu dai doi bani dacă-l vezi într-o mulțime, atât arăta de comun. „Și-acum ce faceți?" mai întrebase *Cheshire*, și ca suspectându-l că tot ceea ce auzise nu era adevărat sau ni se reproduseseră fragmente din amintirile lui Papillon. „Acum mă scol în fiecare dimineață la 7 și iau metroul ca să ajung la o editură, unde scriu până la cinci după masă referate. Am patru copii, trebuie să-i întrețin și ceva mai bun nu am găsit. Trec adesea cu nostalgie pe lângă birourile care recrutează mercenari pentru Laos sau pentru Birmania și mă gândesc de multe ori că aș mai încerca o dată, deși știu că de data asta ar fi ultima mea încercare de a participa la un război. Nu mai am agilitatea, simțul acela special al luptătorului care se descurcă în orice situație, chiar în întuneric, pentru că nimic nu este mai fascinant decât *guerila* oarbă, când nu știi ce te așteaptă de la o clipă la alta. Și pe urmă, cum să uiți triumful de după fiecare bătălie, când știi că ai scăpat și că poți să faci un chef monstru cu camarazii și cu femeile și că poți arunca banii fără nici o grijă, pentru că ai destui. Poate nu

ştiţi ce spunea faimosul nostru comandant, un neamţ, fost în SS, maiorul Müller: «Copii, Stalin l-a întrebat odată pe Beria: Beria, în ce loc se află conştiinţa omului? – În cap, zisese acesta. – Atunci trageţi în cap», hotărâse el, asta era şi deviza lui Müller". Omul începuse să-mi facă frică. Mirel, ca să dreagă impresia sinistră de aventură, mă interogase în stilul său sictirist: „Ei, ai văzut Parisul? Adevăratul Paris?" „Parcă mai există adevăratul Paris! Merde! Ştii că eşti bine! Cel mult, în cărţi, dar ăsta nu mai aduce deloc cu Parisul pe care-l ştiam noi, stai într-un oraş de bussinesmani, nişte infecţi de negustori care, dacă ar putea, ţi-ar vinde şi pielea de pe tine. Dar, cu adevărat, unde e Parisul, Mirel?" „Stă încuiat în casă" răspunsese el rapid. „Tuturor le e frică, mai ales bogaţilor. Burghezii, care altădată se omorau după stilul snob, acum vor să fie crezuţi săraci, înţelegi? Şi-au cumpărat maşini populare, mici, limuzinele dispar în garaje secrete şi sunt scoase numai noaptea. Toţi se îmbracă cât mai prost, pentru a nu atrage atenţia celorlalţi. I-au speriat nihiliştii din '68. Economia Franţei a fost zdruncinată atunci şi nimeni nu o va mai reface, nu-i vorbă că şi De Gaulle a compromis dolarul de două ori, într-o veche ură pentru cei ce l-au umilit în timpul războiului. Franţa, dacă vrei să ştii, este bogată, dar se ascunde de invidia generală." Şi pe urmă ne invitase să ne uşchim, pentru că el a două zi se scula devreme şi trebuia să care mobila lui socru-său, ceea ce noi şi făcurăm, plimbându-ne până dincolo de miezul nopţii prin Cartierul latin. Străzile erau invadate ca totdeauna în Paris de o mulţime fără somn, se auzeau tobe şi cântece. Sub turnurile negre ale bisericii Saint Severin, se zbătea mulţimea de gură-cască a turiştilor care îşi închipuiau că petrec. Pe toate panourile nu se vedeau decât două pistoale şi-o damă goală. „Sfârşitul, şi ei nu-şi dau seama", spunea omul ras în cap. „Sfârşitul care a început în 1789". La un radio portativ se anunţa cu o voce voit gravă că preşedintele Zairului şi un ministru al Tanzaniei fuseseră asasinaţi cu focuri de armă, după care postul Paris transmisese muzică lejeră. Şi cu asta sejurul amuzant din Paris luase sfârşit. A doua zi, Relu ne-a dus la Orly. Nu arăta că ar fi dormit prea bine. Ne-am îmbrăţişat şi l-am lăsat dincolo de uşile automate ale aeroportului, mic omuleţ care ne făcea semne cu mâna. Ploua, pista era cenuşie ca o limbă de mort, avionul părea un rechin de argint eşuat după un potop, aici, pe bulevardul avioanelor de la Orly. Am mai fluturat mâinile, numai aşa pentru că ne închipuiam că dincolo de sticla uşilor cineva se gândea la noi şi făcea la fel semnul despărţirii.

Motoarele au început să fornăie şi, după un sfert de ceas, eram în nori, străbătând ploaia nesuferită a acestei părţi de lume. Canalul a fost traversat în mai puţin de o oră. Stewardesele ne-au oferit ceva de băut, avionul e agreabil, cu condiţia să nu fie ultimul, pe urmă se arătă Londra, şi ea învăluită

într-o plapumă cenuşie, cu turlele umezite şi cu lungile peluze verzi, de o culoare atât de pură că simţeai cu adevărat o bucurie copilărească.

*

Bobby, cu secretara lui care arăta ca un cal normand, ne aştepta dincolo de barierele de metal ale încăperii pentru bagaje, formalităţi lejere, mereu acelaşi gând de binecuvântare pentru piloţi, când ai iar sub picioare dragul pământ, când simţi aerul condiţionat al marilor săli de aşteptare şi auzi larma veselă, anunţând călătorii viitoare, plecări iminente şi despărţiri dureroase şi vocea crainicelor, atât de încurajatoare, aproape senzuală, invitându-te să ai încredere în ceea ce va urma, în smulgerea aceea de pe pistă şi plutirea la 10 000 de metri înălţime, cu viteză sonică, spre distanţe enorme, pe care le străbaţi atât de repede şi comod.

„Hello, Bobby", spusese *Cheshire* în engleza ei foarte curată, poate puţin şcolărească, şi eu am privit spre rusul cel roşcovan care ne aştepta. Ne văzusem la Bucureşti în urmă cu doi ani. Sosea totdeauna ca un Moş Crăciun în preajma sărbătorilor, avea prieteni mulţi, dădea o masă la Athénée pentru toţi, petreceam o seară, pe urmă el o lua prin toate casele cu colindul, aducând whisky şi ţigări bune, cafea braziliană şi câte un parfum Chanel pentru femei. Îmi plăcuse de la început aerul lui de boem bătrân. Trecuse de 60 de ani, dar nu se cunoştea, călătorea de la New-York la Tokio, unde avea birouri, se afla când la Roma, când la Londra, dacă nu avea treabă la Hong-Kong. „Ce faci tu, Bobby?" îl întrebasem direct, în maniera care le era atât de familiară, lor mai ales. „Vând muzică", spusese simplu. Lua o melodie *in nuce,* scrisă pe două bucăţele de hârtie, o asculta întâi, dacă îi convenea tema, iscălea un cec, pe urmă se ducea acasă la el, era un mare orchestrator, ba îi ştiam şi câteva compoziţii de care nu făcea mare caz, foarte frumoase, melodioase, cu ceva rusesc, nostalgic, în ele. Pe urmă vindea muzica unor case de filme, imprima discuri, era mereu însoţit de un funcţionar tânăr, de obicei blond, spătos, cu aspect de rugbyst, îi plăceau mesele prelungite, ceea ce cei din Londra nu înţelegeau cu nici un chip şi el spunea că de aceea vine des în Răsărit, pentru a mai simţi libertatea aceea pe care aici o mai găsea, de a pierde timpul cu prietenii, în libaţii şi povestiri. Nu se îmbăta niciodată, deşi trăgea zdravăn la măsea, votcă sau vin negru, era acelaşi de la un ospăţ la celălalt al meselor ce se întindeau. Îi asculta pe ceilalţi şi vorbea destul de rar. Cu figura lui de buldog simpatic, puteai să-ţi închipui orice despre el. Ne aruncase în Rolls Royce-ul lui demodat ca un hotel bun, de culoarea

cremei de castane, cu fotolii de piele veritabilă ca niște strane de la Westminster, ne întrebase unde vrem să locuim și noi dăduserăm din umeri ca niște provinciali ai Europei ce eram. Secretara vorbea atât de repede, încât lui *Cheshire* îi fusese destul de dificil să o înțeleagă și când își dăduse seama de asta, Pat, așa o chema, se scuză: „*I'm sorry*", și pe urmă hotărâse ca pentru toți: „La *Londonderry* e foarte șic, central, lângă Hyde Park." „Foarte bine", spusesem noi și mașina alerga pe autostrada care ducea spre Londra. Ștergătoarele abia se auzeau, numai o muzică discretă de radio ascuns undeva, în bordul de lemn scump, și ceața aceea umedă a unei zile de primăvară rece, pe la ora 17, când încep să cadă negurile, și sentimentul că ai prieteni te încălzește că-ți vine să plângi de bucurie. Eclaturi de lumină violentă în parbriz. Îl priveam pe amicul nostru, conducea cu atenție, asta îl distrage de la afacerile lui, gândeam; lipsea băiețelul blond, care de obicei îl acompania; femeia de lângă noi era peste poate de volubilă, ne recomanda unde să mergem, cu aerul că ne consultă. *Cheshire* îl întrebase pe Bobby dacă lucrurile sunt aranjate aici. El surâsese. Va vedea. Ea îi spuse dezamăgită că la Paris lucrurile nu merseseră cum sperase și că presa fusese rece. „De asta mă voi ocupa eu, spusese cu siguranță, îmi datorează foarte mulți multe lucruri, pe urmă mai este și reclama, cu asta-i corup, le plătesc mii de lire sterline pe lună, vor ști ce au de făcut." „Și sala?" mai întrebase *Cheshire*. „Publicul îl cunoști cum e. Rece, dar dacă îl cucerești poți să-l înnebunești, să îl ai în mână. Nu dau doi bani pe urechea lor muzicală, aici au toți scamatorii succes, numai artiștii adevărați – nu. Dar asta! zău că nu merită să te preocupe." Era fericită, deodată iradiase, o simțeam, trăia pentru reușită mai mult ca pentru orice, și asta mă enervase fără nici un motiv. Secretara mă interogase discret: cu ce mă ocup? Și de când? Cât câștigam, asta nu întrebase, nu era de bun gust în societatea lor, dar din moment ce eram amicii lui Bobby trebuia să fie ceva de capul nostru. Intrasem în oraș, vitrinele aruncau fâșii violete pe asfalt. Era ora când doamnele băuseră ceaiul, când se îmbrăcau în toaletele pentru vizitele de la ora 19, oră când soțiile adultere se strecoară în grabă cu taxiurile, în micile apartamente clandestine din cartiere mărginașe, pretextând că sunt la prietene, gata să se întâlnească cu soții lor la cină, undeva, în oraș, vesели, amici, fiecare sosind din altă parte, întregind quartetul amoros care menține fericirea conjugală. Dar, vai, Londra după Paris avea ceva iremediabil provincial. Domni în negru, sobri și gravi urcând în autobuzele cu etaj, funcționarii de bancă atunci ieșind din sumbrele lor birouri, unde calculaseră dobânzile băncilor,

sau midinetele cu bășți, scăpate de teroarea clientelei feminine, micile vânzătoare de creioane cu pastă sau chiloți de damă, ciorapi și lenjerie, ce supravegheaseră până atunci rafturile auto service-urilor cu un ochi atent, vânzătoarele de discuri din magazinele muzicale, lungi ca niște tramvaie, cu compartimentele lor cu căști, cu acea clientelă solemnă, motăitoare, de tineri studioși, de fete cu ochelari ce trădează mari dioptrii, ascultând atent înregistrările lui Haifes sau ale lui Menuhin, ca într-o rugă, micii lustruitori de ghete de lângă *Piccadilly Circus,* plecând spre casele lor sordide, cu banuții mărunți umplându-le buzunarele, și minunea luminilor rotitoare ale unui pașnic oraș fără zvârcoliri, dacă e să excepțăm *Soho*-ul, unde totul tună și fulgeră din reclame uriașe, într-o veselie demență, mai mult a turiștilor decât a acestor tipi plecați spre cine știe unde. Vitrine cu lumini hohotitoare, ca niște strigăte electrice, și acel halou de ceață și străfulgerări de *flashuri* și de stilete de neon, care străbăteau bezna lăptoasă a începutului de noapte și motoarele care torceau vătuit în umezeala Londrei, tăcute siluete ale unor turnuri de televiziune și nici un copac în acest asfalt al teatrelor și magazinelor uriașe, al cinematografelor care anunțau filme sexy și crime îngrozitoare, imaginate în studiouri cu vopsea roșie și monștri de genul King-Kong, ce fusese reinventat, restaurantele cu perdelele trase, intime, nearătând nimic afară, spre deosebire de ale noastre, care etalează mâncăruri și sticle tocmai pentru a te atrage într-un loc în care nu există nici o intimitate, ci o petrecere gregară, cu strigăte și chiote de bețivi, ce iute se aprind și amenință, dimpotrivă, totul discret, cu firme abia luminate, mici cluburi unde fiecare cunoaște pe fiecare și se vorbește atât de încet, încât este imposibil să deranjezi pe cineva și nu se aud decât clinchetele cristalurilor abia ciocnite și nu vezi decât fumul verde de țigări, plutind destrămat spre gurile de aerisire care primenesc aerul fără zgomot. Bobby ne propusese să mergem undeva să mâncăm, după ce vom fi făcut un duș și ne vom fi odihnit un ceas și jumătate, cât mai e până la ora *dinner*-ului, care pe urmă fusese luat la *Elefantul Alb, club Rotschild,* vechi de 150 de ani, undeva foarte aproape de hotel. Ne va conduce Pat, secretara, hotărâse, care între timp va mai trece și pe la biroul lui, aflat undeva în apropiere, dincolo de boschetele din Hyde Park, pe care le vedem de sus, din camera de la etajul trei, unde aveam să locuim într-un apartament foarte frumos, cu televizor și radio, cu două încăperi, îmbrăcate în mătase albastră; Bobby oprise în fața unei uși batante și începuse a împărți centii mărunți hamalului care cărase geamantanele, boy-ului care ne dusese cu liftul și, în sfârșit, fetei care ne arătase încăperile,

după care dispăruse fără gesturi patetice, sărutând mâna lui *Cheshire* şi mie făcându-mi un mic semn de amiciţie. Peste o jumătate de oră, în timp ce *Cheshire* se războia cu apa fierbinte a duşului, auzisem o bătaie discretă în uşă şi intrase camerista, urmată de un puşti cu un coş cu frezia, umplând apartamentul de un miros suav...

•

Elefantul Alb, club Rotschild, privat, vechi de 150 de ani, mi se păruse familiar, bătrânicios, poate şi din cauza oamenilor din jur, a chelnerilor căniţi, cu acel aer de *vieux temps*, cu prea corectele lor haine, în contrast cu cele ale oaspeţilor ce renunţaseră se pare la morga britanică, despre care atâtea s-au scris. Bobby ne întâmpinase cu aerul său dintotdeauna, amuzat ca şi când ar fi auzit o glumă bună de foarte curând, uşor grizat, cu un obraz roşu ca al oamenilor ce trăiesc în aer liber multă vreme. O condusese pe *Cheshire* până în dreptul unui fotoliu unde aştepta soţia lui, o femeie încă tânără, şi ea cu un aer din Cehov parcă, rusoaică de bună seamă, vorbind o engleză alterată, uşor intrigată de siguranţa cu care necunoscuta venită din locuri atât de îndepărtate îi strânsese mâna şi o abordase în stilul său irezistibil: „Good evening, how are you?", ca şi când ar fi cunoscut-o de cel puţin câţiva ani şi acum se revedeau. „So, so", răspunsese Julie Melin, surâzând încântător şi poftind-o lângă ea. Era de faţă tot Statul Major al lui Bobby, Pat, secretara, tăcând prudent, fără iniţiativă, gata să fie utilă dacă era nevoie, Craig, asistentul său, tânărul atletic care ne adusese aici, cu o maşină a patronului, şi el aşteptând să fac saluturile de rigoare, după care-mi propuse să vorbim franţuzeşte, deşi nu ştia decât douăzeci de cuvinte, şi dând-o repede în engleza lui precipitată, nu lentă, înduioşată, ca a lui Bobby. Eu, ca totdeauna în astfel de ocazii, mă prefăceam a consulta lunga listă pe care mi-o întinsese un chelner ţeapăn ce aducea cu lord Eden, tânăr, fără rasa acestuia din urmă, şi apoi, după ce adusese ceva de băut, cred că un amestec de vodcă cu gin sau aşa ceva, studiai împrejurimile în timp ce de lângă mine se auzea glasul soţiei lui Bobby, care-i explica lui *Cheshire* că Londra nu e New-Yorkul, ci Bostonul, şi odată stabilită această chestiune, apucai să privesc fără ruşine adunătura aristocrată din jur: babe cu ochelari decoraţi cu diamante, lângă tinere ladies, decoltate, agresive, surâzând soţilor lor, membri ai Parlamentului, în costume reiate şi cu chelii pretimpurii, ce le dădeau un aer grav şi important. Vorbeau fără eticheta la care mă aşteptam, ridicând glasul pe neaşteptate, semn al părăsirii bunei creşteri despre care atât citisem. Craig reuşise o vreme să-mi facă puţină conversaţie, spunându-mi că de fapt e cel mai împuţit club din Londra, pentru că chelnerii sunt italieni, oberii – austrieci sau elveţieni, iar bucătarii – francezi, de unde

un talmeş-balmeş fără sfârşit. Mă invită să iau ceva: peşte cu salată, andive şi melci, stridii şi broaşte, vin negru, o supă fără identitate şi aşa mai departe, nu, nu eram năucit, nu puteam să aleg, ştiam bucătăria asta în care era permis absolut totul, pentru că cu cât mâncărurile sunt mai puţin gustoase, cu atât snobii se panează şi le laudă fără nici o măsură. În sfârşit, m-am stabilit la un fel de friptură în genul frigăruilor noastre şi mi-am întors privirile către asistenţa din jur. Intrase Sarah Milles, vedeta cea mai *en vogue* la ora aceea în Anglia, înconjurată de trei tineri zgomotoşi ce ţineau să atragă atenţia celor de faţă, căţărându-se pe scaunele înalte ale barului şi cerând whisky. Am măsurat-o curios, să ştiu şi eu cum arată o fată de 19 ani care ia 300 000 de lire sterline pentru un film: ceva insignifiant, îmbrăcată într-o rochie mov, cum se îmbrăca regina Maria pe vremuri, cu o bantă din aceeaşi culoare în jurul frunţii ca să stăpânească nişte bucle decolorate, cenuşii mai mult decât blonde, pistrui, un nas obraznic şi cam atât. Cei trei *play boy* se dădeau de ceasul morţii s-o amuze, dar vedeta nu se simţea deloc la largul ei, părea după o noapte nedormită, îşi potrivea nervos brăţările şi îl interoga pe un al patrulea bărbat, despre care Craig ne înştiinţă că era un cunoscut patron de casă de discuri: Franklin Dee, trecut de 50 de ani, cu o gură dezabuzată şi ochi subţiri, mongolici, îmbrăcat, ciudat pentru ora aceea, într-un costum de culoare deschisă, plictisit, fără chef de viaţă, cum arată beţivii în zori, mahmuri şi porniţi. Întrebările vedetei îl agasau, făcea semne disperate către Bobby, că soseşte, dar femeia din faţa lui nu-l scăpa de sub tirul cuvintelor. „Probabil că e vorba de un contract", pronostica Julie, informând-o pe *Cheshire* despre agresivitatea binecunoscută a acestei fete ce nu ierta pe nimeni în numele succesului său. Miniştrii felurilor de mâncare defilau solemn pe lângă noi, purtând triumfător tăvile de argint pe care fumegau feluri misterioase, învăluite în plante aromate sau arse încă de flăcări albastre. Mă gândeam la ei; erau cei mai interesaţi ca noi ceilalţi să existăm; strângeau în fiecare zi bani, făcând averi, pentru a avea cu ce să plătească titlul de lorzi al copiilor lor. Bobby spunea cu glas tare că în Londra se mai aflau în acel moment Charlie Chaplin, comoara lui Tutankamon şi chiar regina Olandei, Wilhelmina. „Mulţumesc, am avut onoarea, zisese *Cheshire* cu umorul ei sec. Venind încoace, ea şi regina Elisabeth aiuriseră toată circulaţia, umblând în droaşca imperială, destul de demodată după gustul ei. Şi pe urmă ca să faci o jumătate de oră de la *Knights Bridge* până la *Westminster Abbey* din cauza asta, nu merită."

Atmosfera se mai încălzise şi *Cheshire*, înconjurată de veselia stârnită de observaţia sa ce amuzase asistenţa, îşi amintise că-i adusese la *Elefantul Alb* un dar lui Julie şi căută atent în larga-i poşetă de voiaj. Ar fi trebuit să fie fotografiată când luase mutra unui copil căruia i se furase oliţa de noapte, constatând că, aşa cum i se întâmpla în toate momentele esenţiale, uitase

darul pentru soția lui Bobby la hotel și se scuza stupefiată de propria-i neglijență. Dar trecu peste asta și povesti cum în urmă cu un ceas, coborând în holul hotelului, întrebase pe omul de la recepție unde putea găsi articole pentru bărbați: „*I want buy for men*" și acela izbucnise într-un râs homeric, lucru care se întâmplă și cu cei de la masa noastră, pentru că Bobby îi explică zâmbind, în felul lui binecrescut, că de fapt ceruse să i se dea patru bărbați și tot bând noi între felurile pe care nu le comandasem, dar care soseau la îndemnul secret al acestuia, m-am extras și am privit nerușinat la femeile parcă pârguite noaptea la lună, cum ar fi zis Giono; nu mai erau puștoaicele lungi și blonde din urmă cu patru ani, când trecusem pe aici și le urmărisem prin berării sau pe trotuare, călcând ca niște ogari, Anglia aristocrată era mai așezată puțin și petrecea cuviincios, furculițele păreau niște baghete de dirijor, atât de ușor erau duse la gură, spre niște figuri, și ele imateriale și șterse cum au chipurile gangsterii, care jefuiesc băncile ziua nămiaza mare; fețe terciuite parcă într-o catastrofă; bătrâne soții de lorzi, cu colierele lor agresive, sticlind în lumina oglinzilor de deasupra barului, și apoi fumul acela verde ce învăluia totul într-o ceață ce se târa deasupra farfuriilor, corectând gesturile lente ale chelnerilor și ștergând vocile ca la magnetofon, și pe urmă totul se aprinse în capul meu. Auzeam cu o acuitate îngrozitoare vocile umede din subsolurile în care zăcusem, totul se suprapunea și eu nu mai înțelegeam de ce mă aflu aici și nu în altă parte, coborând scările umede și străbătând obscure coridoare și auzind bocancii soldaților însoțitori sau cizmele subofițerilor ce mă urmau și apoi zgomotul sec al unei uși metalice ce se închidea, și venea statul în picioare, ore întregi, bănuind că cineva, prin zidul cenușiu, te studia cu un ochi sagace. Era imposibil să nu știu că dincolo de el aștepta cineva ca eu să obosesc, să simt nevoia dă a mă rezema de peretele aspru și să aud o voce din tavan, pornită ca o avalanșă dintr-un microfon: „Deținut, nu te rezema" și iar așteptare și nu naștercа unei neliniști care oricum venea odată cu oboseala, ci pânda reciprocă, pentru că și eu îl pândeam pe anchetator, și el trebuia să obosească, deși la două, la două ceasuri, sosea altcineva și punea aceleași întrebări și nu era atât faptul că voiau să afle ceva ce poate nici nu-i interesa, cât îmi încercau rezistența, pentru că ei știau că nu făcusem nimic, cum nimic nu făcuseră nici ceilalți, țăranul care folosise un ziar pentru nevoi ce nu pot fi numite și ghinionul lui fusese că nu se uitase pe dos, unde era chipul Mustăciosului, și-l bătuseră atât pentru asta că nu mai reușea să vorbească, sau, celălalt, micul funcționar de la o arhivă de raion care, sâcâit de atâtea știri după lungile lui ore de serviciu, îndrăznise să închidă cu brutalitate difuzorul tocmai în timpul unui discurs al Anei Pauker, și vecinul care râvnea de mult la o extindere a spațiului locativ îl denunțase și obținuse ceea ce râvnise atât de mult, și pe acesta îl găsiseră cu beregata tăiată de un blacheu ruginit, cine știe cum obținut,

inverosimilă moarte, operă a unei teribile voințe. Și câți mai fuseseră, tânărul șocat de atâtea bătăi, care spunea că voia să arunce Arcul de Triumf în aer cu dinamită... Cohorte de chipuri nerase, pământii, scormonind pământul cu niște unelte primitive și implorând pe turnătorii care măsurau cavourile săpate într-o lungă zi de vară în stepa dobrogeană, în stâncă, să li se dea un calificativ de trecere, pentru că altfel li se arunca mâncarea în nisip și porția de apă și de acolo nu mai scoteai nimic. Unde era boxerul negricios ce nu mai putuse răbda și își sdrobise capul de pereți cu o furie cutremurătoare și-l găsiseră prăbușit sub zidul pe care rămăseseră cheaguri de sânge imense și oase stâlcite, un cadavru din care numai trupul solid mai fusese întreg, fața obișnuită cu upercuturi și swinguri arătând la ora descoperirii ca o piftie fără identitate, tamponată parcă de o locomotivă. Și înmormântarea lui într-o dimineață în zori, când *„cerul era de o cruzime fără margini"*, un cer limpede, neîndurat, necruțător, văzut dintr-un mic patrulater de închisoare, sub privirile paznicilor cățărați pe un zid crenelat, și mereu în auz frecătura închizătoarelor de automat, mereu aducătoare-aminte de moartea care te pândea la fiecare gest neobișnuit... Și setea, lunga sete din vagoanele plumbuite, când cei mai slabi își băuseră propriul pișat și vărsaseră și se zvârcoliseră trei zile, cu mâinile adunate pe pântece...

Craig povestea că un amic de-al lui îl dusese alaltăieri în Soho cu un taxi. „Am nimerit la niște falsificatori de bani, zicea amuzat. Prietenul nu avea lire să-i plătească taximetristului și l-a rugat pe șofer să-l urmeze într-o curte. Am intrat cu toții: eu, cel ce ne conducea și prietenul într-un fel de magazie. Cei dinlăuntru nici nu s-au sichisit, puneau lirele falsificate la uscat, ca rufele. Omul care mă invitase a luat o hârtie și l-a rugat pe șofer să aștepte până se usucă. Acesta nu s-a mirat de nimic, a dat restul, mulțumind pentru că i se lăsase ceva în plus și plecase." Pe urmă, văzând că mă amuz ascultându-i poveștile, mi-a mai spus că odată, în Franța, pe când făcea contrabandă cu ceasuri elvețiene, ce i-a venit unuia cu care călătorea? Să facă un mic tur în jurul Parisului. „Eram cam băuți și într-o jumătate de oră provocaserăm un accident: ciocniserăm o altă mașină. A venit poliția; eram încărcat ca o albină cu ceasuri pe sub haine, le purtam la mine, nu le lăsam în hotel de frica indiscreției femeii de serviciu. Treaba a durat destul, dar s-a terminat cu bine, pe polițiști nu-i interesa decât procesul verbal". Cei din jur râdeau de se prăpădeau, se ivise la masa noastră Franklin Dee, proprietarul casei de discuri, abia scăpat de tirul Sarahei Milles, păr alb, grizonat, acrul lui Sinatra, după afacerea cu gangsterii de la cazinoul din Las Vegas, ceva de cântăreț ratat cu siguranță, care și înșfăcase o sondă cu gin amestecat cu vodcă rusească și o băuse cu sete. „Hello, Frank, care-i situația?" îl cerceta atent Craig. „Proastă, dragul meu; fata vrea un contract la o sumă ce m-ar ruina și, pe deasupra, nici nu are voce", după care mi se adresase în franceză,

ca să nu rămân în afara conversaţiei: „Au înnebunit cu toţii, actorii ăştia de cinema, au boală acum să imprime discuri şi încă să le şi vândă, dar de asta ne ocupăm noi şi vă rog să mă credeţi că nu e deloc uşor"... Pe urmă trecură la alte subiecte. Directorul casei de discuri era înfometat, ceru ceva de mâncare importantului personaj care veghea ca toată lumea să fie cât mai repede şi mai bine servită. Pat, ceva mai înveselită de băutură, îmi şoptea că ne aflăm „într-o veritabilă casă Rotschild" şi mă ruga să observ boaseria roşie, din lemn de cireş, a barului de alături, ceea ce eu mă prefăcui că fac cu destulă atenţie. Pe lângă noi treceau chelnerii italieni, cărând tipsii armeneşti cu indescifrabile desene, deasupra cărora fumegau ibrice de aramă sau sticle de şampanie cu glazuri de gheaţă şi lungi pahare cu picior, în care fuseseră aruncate patetice flori exotice sau frunze roz. Fumul crease o cortină între noi toţi, crinii din covoarele roase abia se mai vedeau, dincolo de uşile înalte cu geamuri de cristal se ghicea o terasă. Doi ficuşi uriaşi se plecau încet la mişcarea violentă a maître d'hotel-ului care dirija mica armată ce aducea căpşuni îngheţate în stive de frişcă uriaşe, ridichi sofisticate, supe negre şi fără gust, cum bănuiam, fripturi necunoscute, palide şi devitalizate, sosuri de culoarea morcovului, totul un holocaust al pântecului, înnobilat de zâmbetele profesionale al chelnerilor, de trandafirii de un roşu atât de îndoliat, cum scrie Katherine Mansfield, încât păreau să se fi reîntors pe tulpina lor după ce muriseră... „Dar de ce le trebuise asta?, mă întrebam eu, şi să mă ia dracul dacă eram beat, de ce trebuise asta?" „Pentru ca să ne facă frică, să ne facă friiiiiiică", striga un glas în urechile mele asurzite. „De cine trebuia să ne fie frică?" întreba iar demonul acela necunoscut. „Şi de ce să ne fie frică? Pentru că noi pentru asta ne bătusem, ca să nu ne mai fie frică". Ciocnirea cupelor fine şi femeile acelea străine erau încântătoare, ar fi trebuit să mă facă să mă simt fericit, dar ceea ce mi se întâmpla era numai plata pentru lunile acelea înspăimântătoare. „Plata, domnule, nu înţelegi?" „Trebuie să uiţi!" „Dar asta nu se uită, asta nu se va putea uita niciodată." Noi, comuniştii, pentru altceva ne bătuserăm, şi, iată, veniseră nişte străini de neam şi ne luaseră locul şi voiau să ne facă frică şi nu ştiu dacă mie mai putea să-mi mai fie frică de altceva decât de propriile amintiri, de ceea ce era imposibil de a mai fi şters din memoria mea, pentru că nu mai puteam să privesc un zid fără a nu mă gândi la chipul strivit al boxerului, pe care-l văzusem înainte într-o gală de box, la lumina reflectoarelor, câştigând un titlu european, şi pe urmă cine ştie unde se îmbătase şi cine ştie ce zisese şi trebuise să-l ducem la groapă în lumina aceea înspăimântătoare a zilei: un chip ca o piftie, fără identitate, fără ochi, fără gură, ce forţă trebuia să fi fost în omul acesta ca să se ucidă într-un mod atât de înspăimântător şi cât îşi dorise sfârşitul şi ce-i provocase o astfel de teribilă dorinţă de moarte!

Franklin Dee povestea ceva amuzant: „În urmă cu câţiva ani, mă aflam în Brazilia, trebuia să stau cel puţin doi ani, şi directorul meu mă adusese în mijlocul societăţii englezeşti de-acolo. Era o societate încremenită, rămasă în urmă cu un secol, nişte englezi uitaţi în Brazilia din veacul al XIX-lea, semănând cu cei din romanele lui Maugham. Aveau femeile lor, câinii lor, pederaştii lor, lesbienele lor, mă rog, tot tacâmul, plus bunele maniere de acum un veac. Femeile, când m-au văzut – eram mai tânăr, nu vă uitaţi la părul meu alb – s-au însufleţit, credeau că sosise între ele, în sfârşit, un bărbat care-şi va face datoria, pentru că soţii lor uitaseră să şi-o facă". Bobby râsese cu îngăduinţă şi ne explicase că auzea povestea asta cel puţin a treizecea oară. „E numărul lui", conchisese, şi făcuse semne discrete chelnerului cel mai apropiat.

Când am părăsit *Elefantul Alb,* afară, spre Bloomsbury, treceau cu mare zgomot de sirene pompierii. „Ce s-a întâmplat?" făcu Julie. „Cred că e un foc undeva", spusese şi Craig, absent. „Merg bine incendiile şi pe aici, îmi şopti *Cheshire,* rentează!" Pe urmă ne târârăm prin Soho puţin, privind vitrinele încărcate de poze porno, *reclama skin-flexurilor.* Am mai poposit un ceas la *Les Ambassadeurs* ca să luăm câte un Hennessy şi o cafea şi, pe când cerul devenise verde ca frunza ceaiului de Ceylon, deasupra Londrei, ne-am oprit în faţa hotelului *Londonderry,* care apăruse în ceaţa de dimineaţă ca o navă a bunei speranţe, învăluită în propriul somn, în moţăiala portarilor galonaţi şi în fâşâitul uşor al lifturilor care urcau goale spre etajele oculte, aruncate deasupra Hyde-Park-lui, privind prin ferestrele lor, oarbe la această oră, infinitul...

*

„Marea poartă a Kievului" din „Tablouri dintr-o expoziţie" de Musorgski, mi-o revelase pe *Cheshire.* Sala elegantă de la *Albert Hall* era pustie, mă ascunsesem într-un fel de firidă prin care abia se strecura lumina unui palid bec şi privisem indiferent un timp marea orchestră condusă de un suedez cărunt, înalt, gesticulând prea evlavios parcă pentru muzica aceea solemnă, şi pe urmă am auzit-o lovind clapele pianului într-un final ce abia putea fi presimţit. Repetau pentru a treia oară, undeva într-o galerie din stânga, silueta lui Bobby şi-a lui Craig ca „nişte îngeri reci luminoşi" într-un vitraliu, sosiseră mai târziu, nu făcuseră nici un fel de zgomot, nici nu îndrăzneau să se aşeze şi pianul acela era tapat cu o forţă pe care nu i-o cunoşteam, alămurile zornăiau umplând aerul de o muzică festivă, exotică, vedeam hoarde multicolore intrând pe sub arcuri de triumf, trecusem de partea încărcată de melancolie, acum totul lua sfârşit într-o jubilaţie stranie. Se făcuse un moment de linişte, o singură secundă, dirijorul îmbrăcat într-un pulover de culoarea frunzei arse se întorsese spre locul unde *Cheshire* sta

încă nemişcată sub farmecul proprici interpretări. Şi-atunci o parte a orchestrei se ridică la semnul suedezului şi aplaudă cu arcuşurile pe spinarea viorilor, era ca un ropot de ploaie şi, în mod neaşteptat, Bobby izbucni într-un strigăt care aducea cu acela al unui cow-boy ce-şi cheamă caii din preerie, fu urmat de şi mai nebunul Craig, care fluieră în semn de simpatie, şi pe urmă nu mai ştiui ce se întâmplase. O luaseră pe sus, o duseseră la cabină, ei, şi suedezul, şi violoniştii, şi pe mine mă uitaseră în colţul acela al sălii şi după mai bine de o jumătate de oră îşi aduseseră aminte că mai existam pe lume. Stam în acelaşi loc, cu genunchii la gură. Sala se golise. O femeie de serviciu se strecura printre şirurile de fotolii cu un aspirator de praf, făcându-şi cu conştiinciozitate munca.

Mă descoperiră în semiîntunericul sălii, *Cheshire*, urmată de suedez şi de Bobby, cu Craig, vorbind tare şi gesticulând. Aveam de gând să mergem undeva pe *Oxford Street* să mâncăm la repezeală cu toţii, căci trebuia să se reîntoarcă la repetiţie. Mă salutară derizoriu, şi eu simţii din nou senzaţia aceea de gol în stomac pe care mi-o lăsase totdeauna o astfel de atitudine în ce mă privea. „Prinţ consort, asta eşti, să-ţi intre bine în cap", dar le zâmbii şi-i lăsai s-o laude pe *Cheshire, despre care Bobby spunea că l-a întrecut pe Horowitz, interpret de neegalat al acelei bucăţi a lui Musorgski. Pe urmă, ne urcarăm în Rolls*-ul lui de culoarea cafelei cu lapte, cam înghesuiţi, dar acceptându-ne, şi Bobby, deşi conducea, nu renunţa să-i arate femeii de lângă el afişele roşii care umpleau zidurile Londrei cu numele ei, alături de cele ce anunţau premiera lui *Godspell*. În sfârşit, strecurându-ne printre autobuze, pline de sudoarea subţire a unei ploi de primăvară, ajunserăm într-un local vienez, plin de căni, de farfurii şi talgere, de fete în costume tiroleze şi de domni cam ameţiţi care beau bere şi se agitau la mesele înghesuite dibaci unele într-altele. Într-un fel de loggie luminată cu lămpi mascate discret ne aştepta Franklin, care se ridicase şi ne oferise locurile, făcând semne discrete chelnerilor ce încălzeau la o flacără paharele în care urma să fie turnat coniacul. Atmosfera era însufleţită, *Cheshire* vorbea mult, nu mai avea deloc aerul acela din partea finală a *„Tablourilor"*, când o văzusem pentru prima oară transfigurată, cu nişte ochi arzători pe care nu-i mai putea ascunde nici măcar lumina săracă a scenei. „Ce spui, cum am cântat?", mă întrebase în fugă, înainte de a se sui în limuzina lui Bobby. Mormăisem ceva, dar ea nu băgase de seamă indispoziţia mea, îi asculta pe ceilalţi şi aceştia nu mai conteneau cu laudele, sărutându-i mâinile şi anticipând un succes monstru şi asta-i plăcea nespus de mult, dispărusem pentru ea definitiv, eram un pasager oarecare în acel mare automobil de lux, aş fi luat un avion ca să plec mai repede la Bucureşti, dar mi se părea că totul ar fi fost prea teatral, buna cuviinţă cerea să mă bucur tăcut, discret, de acest succes al ei. Începui să beau metodic, cum făceam în astfel de situaţii, *coniacul prăjit*, cum

îi spusesem imediat în gând, avea un gust parşiv, dar dacă aş fi repetat doza asta fierbinte, mă tufleam, aşa că la al doilea rând trecui pe cinstitul whisky, din care nu murise încă nimeni. Un bărbat ridicol, gras şi puhav, îmbrăcat în pantaloni scurţi, tirolezi, voia să facă atmosferă şi scotea triluri alpestre ca să acopere glasurile amestecate din jur. Nu-l asculta decât o doamnă beată criţă ce mima buna dispoziţie, dirijându-l cu un braţ flasc. Miros de carne friptă, de scotch, nu mă amuzam deloc, noroc că se ivi la masa noastră un tânăr roşcovan, cu mutră scandinavă, care se recomandă David şi nu mai reţinui cum, cu un glas gutural de *East End,* vulgar şi nepozat, băiat înfipt, care o şi măsură pe *Cheshire* cu ochii lui de pickpoket, scormonind în ei ca într-un puţ adânc. Craig îi făcea conştiincios biografia în franceza lui aproximativă, ajutat de Franklin Dee din când în când. „E directorul staţiei-pirat Odiseea, spunea. Postul său e pe cale de a fi depistat, deocamdată şi-a încetat emisiunile care nu mai au loc decât sâmbăta, emiţând numai muzică pop şi reclame." „Dar cum e plătit?" întrebasem curios. „Simplu, prin bănci, are un cifru şi cei ce aud că li se face reclamă, ştiind câtă lume ascultă aceste posturi ilegale, depun suma cerută la sfârşitul lunii prin corespondenţă, conform unei legi nescrise." „Şi Poliţia?" „O, face şi ea ce poate. Auzi, David, domnul întreabă cum scapi de copoi?" Mi se tradusese întrebarea şi răspunsul venise prompt: „Deocamdată postul e mobil, ca studiou am câteva garaje în diferite cartiere, mutăm postul de colo-colo cu maşinile, emisiunile sunt scurte." Într-o zi tot o să-l prindă, dar până atunci va avea destui bani pentru ca să se apuce de ceva mai serios, zisese Craig. „Am mulţi amici în *millieu* şi chiar în poliţie, mă mai asigurase respectivul, când aceştia simt că mi-au dat de urmă careva mă anunţă şi postul tace câteva săptămâni. Nu e prea uşor, în schimb e amuzant." Ceruse supă de linte, macaroane cu sos de roşii *à la raviogli* şi o îngheţată, părea un tip paşnic, poate numai mutra lui de golan din *Soho* era cam nepotrivită pentru morga lui Bobby şi a lui Franklin, dar ei nu se sichiseau. În local mai pătrunseseră nişte zidari, cu treninguri murdare de var, cu plete *hippy* şi cu un aer bestial, ca acela al omorâtorilor nevestei lui Polansky. Bobby îi amintise lui *Cheshire,* apoi, că a doua zi avea conferinţa de presă, nu cumva să întârzie sau, Doamne fereşte să lipsească, pentru că tot ce făcuse el până atunci se ducea de râpă. Se uită într-un carnet plin de date şi nume, citi numele cronicarilor muzicali de la cele mai mari ziare din Anglia şi bifă pe cine invitase, subliniind pe cei pe care-i mai avea de invitat. Craig preluă lista, trebuia s-o dea lui Pat, care făcea totul, era vorba de mici scrisori însoţite de cadouri, de amabilităţi şi chiar de ameninţări discrete faţă de cei pe care amicul lui *Cheshire* îi finanţa. Pe urmă ni se aminti la amândoi că după conferinţa de presă trebuia să mergem la proprietatea lui de la Richmond, de asta avea să aibă grijă tot Craig cu Pat, cina se stabilise să înceapă la ora tradiţională, adică la 19, dar cu drumul, cu

o scurtă plimbare de acomodare, trebuia plecat, cum stabili el pentru Craig, în jur de 16, s-a înţeles? Se înţelesese. Ne ridicasem, nu de tot ameţiţi, pentru că oamenii aceştia nu ştiau să petreacă, pentru ei mesele însemnau exact ceea ce erau: un timp destinat să te hrăneşti, să faci o pauză între nişte întrevederi şi pe urmă să te întorci la afaceri cât se poate de limpede la cap.

Londra era înecată într-o ploaie de culoarea pucioasei, o ceaţă uşoară învăluia turlele catedralei *Sfântul Paul,* pe lângă care trecurăm. Eu aveam să mă odihnesc la hotel până termina *Cheshire* repetiţia de seară, suedezul părea mai proaspăt decât oricând, directorul staţiei de radio-pirat ne promise o vizită la sediu, la unul dintre sediile misterioase ale acestei întreprinderi şi ne despărţirăm, luând-o care încotro. Întâi voii să mă învârt puţin prin centrul Londrei, să mă mişc nitel printre mormintele de piatră pe care călcau nepios turiştii la *Westminster Abbey,* dar eram sătul de poeţi şi de oameni politici, de celebrităţi şi de date, preferam muzica de la radio şi privelişlea Hyde Park-ului, de sus, de la fereastra camerei mele. Mereu morminte şi reclama asta a morţii, dobânda pentru viaţă, uscarea feţei celeilalte de cerneală, sugativa pe care citim invers că după plăcere vine suferinţa şi după viaţă – moartea. Stupide gânduri londoneze, într-o după-amiază când nu băusem destul, care se risipi într-adevăr când ajunserăm spre înserate la Richmond, pe strada numită *A regelui,* în faţa unei clădiri vechi de un secol, cum ne asigură Craig. „A plătit o mulţime de bani, dar aşa obişnuim aici, trebuie să investim în ceva ce poate fi uşor vândut şi la un preţ poate şi mai bun." Parcase într-o mică curticică, în faţa unui castel în care murise prima Elisabetă a Angliei. Ploua prea tare pentru a face plimbarea propusă în jurul casei lui Bobby. Peluzele de gazon pe care se jucau copiii, placânduse ca la rugby, nepăsători la firele de apă ce le şiroiau pe haine, erau umede. Mirosea.crud a frunză putrezită şi de sus, din plapuma de nori cenuşii, foarte lăsaţi peste acoperişuri, se auzeau *bang*-urile prelungite ale reactoarelor. „Cum puteţi să staţi lângă un aerodrom?" întrebai pe Julie, care ne întâmpinase. „A, acum e bine, locuiam şi mai aproape, într-o casă mult mai frumoasă şi mai confortabilă, dar nu am mai rezistat. Aici nu e atât de rău, nu avem decât traseul pentru Europa, cel puţin am scăpat de o jumătate dintre curse. Asta e mult". Făcuserăm turul proprietăţii: casa lui Bobby, ridicată pe trei niveluri, era îmbrăcată în lemn bun, ceva între *cottage* şi o vilă tradiţională, în mochetă galbenă, cu un cămin de piatră jos, în faţa căruia se aflau *pick-up*-uri şi fire electrice ce atârnau neglijent, difuzoare stereofonice bine mascate şi discuri, benzi de magnetofon, casete mici, reproduceri de tablouri celebre, ceea ce dădea un aer deodată ieftin acestei case, un aparat de proiecţie de film, un mic ecran ce se putea strânge, dale de piatră albă strălucind de atâtă frecat cu ceară, un fel de fotolii rurale, comode, şi o canapea mică, pe urmă etajere pentru discuri şi iar benzi de

magnetofon, o discotecă complicată, cu etichete pentru interpreți și nume de orchestre, la primul etaj două dormitoare tapetate cu hârtie roz cardinal, false cămine încălzite cu electricitate, de unde *Old Court House* arăta primitor. Sus de tot de afla mansarda pentru oaspeți, unde aveam să dormim cu toții în noaptea aceea, Craig și un compozitor din Milano, Reverbery, cu care ne strânseserăm mâinile, mici odăițe cochete sub acoperișul repede, peste care cădea ploaia ce se mai potolise. Ne reîntorsesem în mica sufragerie luminată cu lumânări, nu era încă ora de masă, așa că Bobby ne împrumută câte o umbrelă și ieșirăm printr-o terasă într-o mică grădină, plină de iarbă și de clematite încă neivite, dar pe care proprietarul le lăudă cât putu. Tamisa era în apropiere, deschisesem o mică portiță și trecusem un pod vechi peste brațul îngust al râului ce mirosea a catran, privind un alt castel, al lui Edward al III-lea, ridicat în jurul lui 1570. Bobby îmi spuse că Richmondul era orașul de week-end al actorilor și oamenilor cu bani de lângă Londra. Furăm înconjurați de câini prelungi, roșii, de vânătoare, cu păr lins, ca în filmele tradiționale englezești, prietenoși și jucăuși, lătrându-ne amabil, după care ne întoarserăm la cină: somon, friptură cu morcovi, vin negru, fructe și cafele, apoi ne instalarăm la televizor ca să vedem fotbal – asta în ce privește partea bărbătească – femeile bârfind încă într-un salonaș până când se trecu în odaia cu discuri a lui Bobby, care întinse o bandă ca să-i ascultăm muzica pentru un film aflat în producție: ceva trist, bine orchestrat, aducând cu muzica din Doctor Jivago. Coniacul era foarte bun, după aceea și femeile găsiră un subiect comun: fantomele. Julie povestea că al doilea motiv pentru care părăsiseră vechea casă, aflată cam la 30 de kilometri de Richmond, era faptul că era „bântuită". *Cheshire*, care parcă tocmai acest lucru îl aștepta, saliva cu plăcere. „Spune-mi, le-ai văzut?", o întrebase cu o curiozitate lacomă pe Julie. „Cred că nu pot să spun asta, dar oarecare considerații pot face. În general, fantomele sunt de gen feminin, zisese, le plac pălăriile." „Ce spui?" se miră atât de mișcată *Cheshire*, încât ceilalți izbucniră în râs. Julie vorbea foarte serios, cred că nu glumea deloc, de altfel nici Bobby n-o contrazisese, nici nu avea aerul că vrea s-o dezmintă, o făcea din plictis sau din bună creștere, nu-mi dădeam bine seama. „Da, continuase Julie, într-o zi mi-a dispărut o pălărie la care țineam foarte mult și pe care o închisesem bine într-un geamantan. Am căutat-o de-am înnebunit și nu a fost chip s-o descopăr. Abia după doi ani, am dat de ea, exact în același geamantan, care tot încuiat era." „Ce spui?" făcuse triumfător *Cheshire*. „Big, povestește tu chestia cu cămașa ta din China, o cămașă tropicală, o frumusețe, cumpărată la Shanghai, ceva în dungi portocalii, la care țineai foarte mult, la fel, am căutat-o o vară întreagă, era în geamantanul cu lucrurile de vară, n-a fost chip s-o găsim, era să dăm afară femeia de serviciu, am crezut că am pierdut-o mergând la vila de la munte, după ce

căldura se sfârşise şi venise iarna, viscolul, am găsit-o în geamantanul cu lucrurile de vară. Ce spui, domnu' Big?" mă interogase final, cu un ton triumfător. Nu mai aveam nimic de spus, numai că eu nu credeam în fantomele feminine şi spiriduşii lui *Cheshire,* dar din moment ce rudele lor englezeşti făceau cam aceleaşi lucruri, trebuia să mă resemnez şi să-i dau dreptate. Dar asta nu-i ajungea lui *Cheshire,* o victorie locală, la mine, trebuia să-i recomande lui Julie şi o reţetă: „În general spiriduşii mei nu rezistă dacă aşez două beţişoare în cruciş." Julie ştia şi ea metoda, dar declară că nu totdeauna reuşeşte să-şi recapete lucrurile în felul acesta. Pe urmă discuţia se prelungi, noi ne cam îmbătaserăm, dar Craig ne asigură că şi la Turnul Londrei se întâmplă lucruri ciudate. Noaptea, paznicii care nu ajung la balamuc şi ies la pensie, mărturisesc prin ziare, în memoriile pe care le publică contra unor sume bunicele, că au auzit şi chiar au văzut reginele descăpăţânate trecând prin coridoare. „Brrrr!", făcuse *Cheshire*, nesimţind nici un fel de oboseală, deşi eu îi amintisem că ziua concertului se apropia şi nopţile acestea încărcate de poveşti senzaţionale n-or să-i facă prea mult bine. Se schimbaseră trei rânduri de lumânări, Bobby ne pusese o altă bandă cu muzica lui mai veche, ceva între melodia din *Love Story* şi *Un bărbat şi o femeie.* Nu eram muzician, dar îmi plăcea să strecor intrigi şi le amintii că în ce priveşte melodia cancerului, ea era ciupită din Schubert, dar asta nu avea nici o importanţă. În sfârşit, după încă un ceas, ne strecurarăm fiecare în mica lui încăpere de la mansardă, ascultând urletul din cer al reactoarelor, care se ridicau de pe *Heathrow* şi străpungeau cerul cu un geamăt apocaliptic.

*

Citisem undeva că eroina unui roman era ucisă de un nenufar, care creştea la infinit în ea... Aşa mi se părea în acea dimineaţă însorită *Cheshire,* credeam că va muri de orgoliu. Ziare, reviste, o spumă de hârtie o acoperea, cerea mereu oranjadă stewardeselor care îi aduceau pahare cu picior, surâzând cu acel veşnic surâs profesional în care intră şi puţină milă şi o politicoasă înclinare a capului „ce vreţi să vă facem, doamnă, aici dumneavoastră sunteţi cea servită, când terminăm cursa vom cere şi noi altora să ne aducă pahare cu oranjadă." „Citeşte, citeşte", spunea aproape isteric *Cheshire*, triând nervos ziarele şi revistele ilustrate. „Îţi place? I-am terminat, le-am arătat cu flegmaticilor ăstora ce înseamnă o pianistă..." „Citeşte, citeşte..." Şi eu: „Da, draga mea, e foarte bine, e foarte bine." Mă privea puţin intrigată, cam de sus, cu ochii ei de culoarea leuşteanului, în care mocnea, ca o mare sub care stă un vulcan, orgoliul cel mai nemăsurat. „Citeşte, citeşte!", suna repetat sfatul ei plin de încântare de sine. Alături de noi, o babă speriată, care călătorea pentru prima oară cu avionul, o întreba

din trei în trei secunde pe *Cheshire* când ajungem la Roma? „Peste două ceasuri", îi răspundea ea de fiecare dată, cu răbdare. Pe urmă, fetele acelea de 18 ani, înalte, în taioare verzui, cu pălăriuțe pe o sprânceană și pantofi cu tocuri care le făceau și mai înalte, ne aduseră ceva de mâncat, baba începu să molfăie, nu știam cine era, dar o uram din tot sufletul, nu-mi plac oamenii care leorbăie supa sau care aspiră mâncarea ca ventilatoarele, semn că puțin le pasă de ceilalți, deși acelora le vine să vomite auzind stomacurile lor ghiorțăind și trăind fizic satisfacția de a funcționa, cu poftă, cu o sănătate ce trebuie pedepsită și, Doamne ferește, nu trăisem între lorzi, dimpotrivă, dar pe nici un sărac nu l-am auzit vârând supa în el ca într-un canal, numai că ființa infernală de lângă noi scăpa totul pe rochia lui *Cheshire*, care, culmea răbdării, nu spunea nimic, o privea îngerește și nu mânca deloc, într-atât ziarele acelea pline de fotografiile ei, de comentariile plătite, probabil, la linie, de Bobby, o scoseseră de pe șine. Când s-a trezit și cu furculița acelei neveste de docher, sau ce pizda mă-sii era baba aia, pe fusta ei, am crezut că o ia la palme, dar ea i-a surâs blând și și-a șters pata de muștar cu șervețelul de hârtie, zâmbindu-i înțelegător, o, asta m-a enervat cel mai mult, cu mine era cu mult mai necruțătoare, dar ea socotea probabil că răbdarea în fața babei era o răsplată pentru triumful său londonez de la *Albert Hall*. Sub noi, *Mâneca*, vânătă, încărcată de spumă, avionul torcea blând, era o plăcere să călătorești într-o astfel de zi după atâta ploaie și umezeală. „Citește, citește!", mă îndemna imperativ *Cheshire*. „Am citit, draga mea", spuneam de fiecare dată, mă bucur mult". „Mă bucur mult, mă îngânase deodată, parcă ți-ar părea rău că am avut atâta succes..." Trecea un fel de sportiv mătăhălos pe lângă fotoliul nostru, nevestei de docher sau ce mă-sa era i se luau farfuriile de plastic din față, rochia neagră, largă, puțind a urină încă, cu tot amestecul de parfumuri din acel compartiment zburător, era plină de firimituri, în viața mea nu am văzut un animal mai respingător decât acea bătrână care rumega încă, tâmpită de frică, privind marea de sub avion și neînțelegând ce se petrece cu ea. „Nu pricep ce-mi spui...", am zis surd. „Știi bine ce vreau să spun", se auzi răspunsul răspicat de lângă mine. Succesul o făcuse și mai frumoasă, cu pletele ei aurii sub curentul micilor instalații de aer, părea că va decola de pe locul acel glisant și se va ridica în văzduh, părăsindu-mă definitiv. „Ți-aș fi foarte recunoscător dacă mi-ai spune ce înțelegi prin fraza asta «știu eu ce trebuie să pricep»"... Trecusem *Mâneca*, ne aflam probabil deasupra Spaniei sau a Franței, nu știam bine ce itinerar avea avionul ce ne ducea la Roma, la „prinții mei", cum spunea *Cheshire*, cu aerul că are un grajd în care, pe lângă alte minuni: escroci din *milieu*, șefi de stații-pirat, poseda și câțiva prințișori, *veritabili, să nu crezi altceva*, dar dacă socoteam bine, se găsea chiar un senator american, gata-gata de câteva ori să devină președinte al Americii, și atunci ce dracu ne-am mai fi făcut?...

O tăcere grea se aşternuse între noi, abia aşteptam să aterizăm, să fac ceva, să sparg un obiect. „Te-am întrebat ceva, insistai, ar trebui să-mi dai o explicaţie..." Nu-mi răspundea, acum zâmbea ironic, cuiva aflat dincolo de nourii de sub noi. „Te rog foarte mult, poate ar trebui să ne explicăm odată şi-odată..." „Ei, bine, dacă vrei tu..." „Vreau..." „De ce nu ai fost la concert?" De data asta îmi era greu să-i răspund. „Aş vrea să mă înţelegi bine..." Vorbele veneau greu. „Am fost la repetiţia aceea, mi-a ajuns. Succesul are în el ceva narcotic, să ştii că l-am avut şi eu, cunosc bucuria pe care o simţi, dar asta nu e suficient, trebuie să te gândeşti tot timpul şi la celălalt, chiar dacă acest sentiment te copleşeşte. Nu cer pomană, nu-ţi cer nimic, dar când mai pleci undeva, nu mă mai lua cu tine, nu că nu aş putea să suport succesul tău, pentru că-l suport, ceea ce nu mai pot înghiţi este neglijenţa ta, am devenit un obiect. Mă arăţi celorlalţi cu aerul că spui: «Am de toate, între altele şi un soţ», asta nu se poate răbda. Ei nu mă cunosc, mă cred ceva între un impresar şi un hamal care cară bagajele tale prin gări şi aeroporturi. Dacă pricepi, totul e OK. Dacă nu, n-ai decât să mă interoghezi din două în două minute dacă am citit ce scrie presa engleză despre tine. Am citit cât înţeleg eu, e foarte bine, te sfătuiesc, pentru că nu ai acest obicei, să decupezi toate articolele şi să le arăţi imbecililor noştri care, dacă nu vii cu patalama de la Paris sau de la mama dracului, nu te bagă în seamă. I-ai făcut praf, foarte bine, dar nu mi-o mai spune mie, adu-ţi în casă cele zece amice cu care joci bridge şi beţi cafea şi povesteşte-le până te vei sătura ce a făcut publicul englez atât de reticent după ce ai terminat să cânţi. Încă o dată, mă bucur din toată inima că ai avut succes, dar nu mă mai lua niciodată cu tine. Cumpără-ţi un *fox-terrier,* ceva, un câine bun, şi trage-l de zgardă, atâta îţi cer, şi cu asta, dacă socoteşti că e timpul să încheiem, să spunem că ne-am zis unul altuia ceea ce aveam de spus..." Avionul torcea blând, era un *„Caravelle"* minunat, care mergea ca tras de o aţă, o riglă: nici o zguduitură, nici o cădere în gol, poate că şi ziua asta minunată era de vină, adormise şi nevasta docherului, sforăia uşor, nu brutal, cum m-aş fi aşteptat, parcă era un ceainic pus la foc mijlociu, totul redevenea minunat. *Cheshire* nu spunea nimic, făcea ceva şi mai rău, plângea tăcut, îi zărea numai lacrimile de-a lungul obrazului frumos, plin de lumina succesului de până atunci. Ziarele acelea, care o acopereau cu totul, deveniseră nişte hârtii murdare, de care nu mai avea nevoie...

*

Şi eu mă visam acolo, sus, în Poiana, cu cătelul Gică Doi, care era să fie sfâşiat de lupi într-o iarnă cumplită, peste doi ani de la acest episod, între merii înfloriţi prin iunie, nişte *meri încărcaţi cu îngeri,* cum spunea ofticoasa

aia de Katherine Mansfield. Şi să stau singur şi să încui poarta de fier şi să privesc numai la munţii încă ninşi în măreaţa lor singurătate, de dimineaţă şi până seara, să privesc iarba aproape neagră de atâtea ploi, să fac focul mărunt la gaze şi să schiţez ceva leneş pe planşele mele, să-mi aduc aminte de tot ce mi se întâmplase, dar, pentru Dumnezeu, să fiu singur, pentru că mă plictisisem de toată curtea aceea, de avocaţi, papagali, curve, saltimbanci şi alte dihănii care veneau cu micile lor minciuni, cu zvonurile lor, cu bancurile lor, cu tot rahatul ştirilor culese din lada de gunoi a Bucureştilor. Cum spuneam, fuseseră câteva femei, câţiva amici, ca Felix Mesiodax, care mânca pe vremea aceea des la noi, deşi arăta ca o scovergă, până aflasem abominabila chestie cu cenuşa luată de la Crematoriu, era un tip inteligent, vesel, invitat peste tot pentru că îşi bătea joc de orice şi asta făcea bine rânzei noastre în care se aflau peste mari cât oul de bibilică, pentru că nu aveam ziare şi dacă ele existau minţeau, îi dădeau zor cu cifre fardate, cu ştiri alese cu grijă, cu laude nemaipomenite, cu primiri triumfale de regi, preşedinţi, cu *Watergate* de mai târziu şi cu Nixon, care dăduse chix şi el ca ultimul borfaş, dar câte nu erau în această varză numită ziar, ce de minciuni, ce de sfaturi asezonate, ştiri şi fotografii venite prin satelit, contra 30 000 de dolari transmisia, tocmai de la curul pământului, prin cablu, prin radar, prin laser şi alte invenţii de-ale lor, numai să aflăm mai devreme cu o clipă că în Kenia se băteau mercenarii şi că în Congo îl beliseră pe Chombe, după ce Chombe îl belise şi el pe Lumumba, era ca la *Stan şi Bran:* secheştrări de persoane, răscumpărări care costau milioane, mai apoi drăguţa chestie cu tăiatul urechilor, şi noi înghiţeam tot, nu mai puteam fără narcoticul de ştiri falsificate, puse bine în pagină, şi în timpul ăsta, vorba romancierului, crescuse impozitul pe varză şi se scumpeau ciorapii, şi la mine se răsteau ministeriabilii aceia care se prefăceau că de când îi fătaseră maicele lor stătuseră în faţa planşetelor şi cunoşteau tot: adică, de ce voiam cu blocuri cu 18 etaje, ce, ne aflam la capitalişti, în America? „De ce nu 18 etaje?" întrebam eu. „Pentru că lifturile costă scump şi nu le puteam fabrica în ţară." „De ce nu cumpărăm o fabrică de lifturi?" „Tovarăşu', dumneata eşti cam slobod la gură şi asta o să te coste..." Mă costase, mersi! Îi întrebam cu violenţa mea înnăscută: „Dumneavoastră ştiţi ce-i aceea economie politică?" „Ba bine că nu", ziceau ei, care se alfabetizaseră peste noapte în propriile birouri, cu profesori terorizaţi ce dădeau diplome cu care te puteai şterge undeva. „Ei, bine, dacă ştiţi economie politică, eu vă fac o socoteală simplă: de ce mutaţi oraşul în afară, la mama dracului, de ridicaţi blocuri cu patru niveluri, pentru că nu aveţi lifturi şi socotiţi că omul poate să urce patru etaje fără să moară, dar uitaţi că lifturile costă mai puţin ca terenul agricol pe care-l mâncăm, că tot lăţindu-ne şi mergând spre Ploieşti şi spre Urziceni şi spre naiba ştie unde, lungim liniile de tramvai, firele electrice, telefonice, canalizarea şi celelalte

belele ale unui oraş şi, colac peste pupăză, mai furăm şi din timpul lucrătorului care va fi obligat să străbată acest municipiu ce se lungeşte, în ore întregi, şi noi ştiţi ce mijloace de transport avem, şi omul va trăi jumătate din viaţa lui în tramvaie şi în autobuze, în loc să stea să se distreze, cum scrieţi în toate ziarele şi revistele... Că, măi frate, noi pentru fericirea omului muncim, că aşa am învăţat..." Secăturile se uitau la mine cu ochii aceia fără spirit, cu agresivitatea urangutanului care ştie că te mănâncă: „Adică cum, dumneata pui la îndoială hotărârile de partid?" „Ce are chestia asta cu hotărârile de partid?, întrebam eu. Ce, partidul ne învaţă pe noi să fim tâmpiţi, să aruncăm banii, să pierdem terenuri agricole şi să mâncăm timpul oamenilor?". Atunci intervenea câte unul mai împăciuitorist, o, ador acest cuvânt, inventat în secolul XX, şi spunea: „N-ai dreptate, tovarăşe, las' că facem metrou şi-atunci lumea o să zboare până la locul de muncă". Optimismul ăsta mă scotea pe mine din sărite, mă făcea să rag, să mor... „Da, ştiu, l-am văzut desenat acum 30 de ani în «Scânteia», ce frumos arăta şi cum mai cântau poeţii staţiile lui pe care nu le-am văzut nici până azi... Ca şi canalul acela care făcea din Bucureşti un port la mare, dar câte poveşti din astea n-am citit noi în ziare... Unde mai pui că la şanţul ăla de l-au astupat vânturile şi nisipurile am pus şi eu umărul nitel, câteva cazmale acolo, plus o sută de mii de morţi, hrăniţi cu mămăligă cu ciment şi împuşcaţi sau bătuţi măr numai că avea Anica nevoie s-o facă pe dictatorul... s-arate că ea e împărăteasa Katerina..." „Cine e tovarăşu'?" întreba câte unul contrariat de atâta agresivitate. Îmi venea să râd. Auzeam cuvântul „reabilitat". „Aha", făcea acela, care tare m-ar fi trimis iar la locul meu sau mi-ar fi tras una între coaste. „Şi de ce nu-i mai tace gura?" Nu-mi tăcea pentru că mă săturasem de atâţia proşti, de tâmpenia lor fără margini. Dar ei asta nu aveau cum s-o priceapă în vecii vecilor. Aşa că era mai bine acolo, lângă câini, lângă munţii nepăsători, să-mi fac bilanţul şi să-mi ling rănile. Curtea mea cu avocaţi, cu histrioni, îmi era de ajuns. Se plantaseră, mai nou, câteva personaje, unele mă amuzau, am avut mai multe femei de serviciu. Una, creştină după Evanghelie, rea, grasă, invidioasă, pe care nici pildele şi nici predicile duminicale n-o îmblânziseră: cinstită, curată, gătind teribil, dar mereu arătându-mi o ură feroce, mereu spunându-ne, mie şi lui *Cheshire,* că nu ne mai ajung banii, şi că ce-am face noi cu atâţia şi de ce muncim atâta? Asta era problema ei întru Christos: de ce nu stăm noi cu mâinile încrucişate, cu burta la soare? Aveam un apartament la Bucureşti, casa aia de la munte, ce ne mai trebuia? În concepţia ei, ar fi trebuit să ieşim la pensie! După ce-i făcusem rost de casă, ne părăsise fără nici un scrupul, ştiind că femei bune nu se mai găsesc în zilele noastre şi despărţirea fusese brutală, imediată şi tranşantă: îşi făcuse treburile cu noi, nu o mai interesam, plecase. Venise după aceea cea de a doua femeie, eu o alesesem, credeam că e bulgăroaică, şi chiar am

optat în favoarea ei, fără s-o văd, preferând-o unei nemţoaice. Era o minune! Spăla, gătea, servea, răspundea la telefon, era o secretară perfectă; avusese un serviciu la un minister, o întrebasem cum de părăsise acel loc şi îmi răspunsese că nişte intrigi infernale o îndepărtaseră şi că prefera o muncă mai umilitoare, dar să fie lăsată în pace. Părea o cucoană, avea doi fii, ocupând servicii onorabile, ce puteai se crezi despre o astfel de doamnă care se comporta demn şi părea exemplară. E drept că, încă din primele două zile, începusem să observ că-mi lipseau bani din buzunar, dar asta nu mă neliniştise: niciodată nu număram sumele pe care le aveam, credeam că *Cheshire* ia când nu are cât trebuie şi uită că a luat, am întrebat-o odată din pură curiozitate şi eram gata s-o bănuiesc mai curând pe ea decât pe distinsa noastră femeie, care avea nişte maniere uluitoare şi care răspundea atât de frumos la telefon. E drept că perfecţiunea asta, fără fisuri, îmi dăduse de bănuit de la început, dar a trebuit să treacă o jumătate de an ca să mă lămuresc, când mi-am deschis un sertar în care ţineam nişte însemnări personale şi o sumă bunicică. Nu luase tot: luase numai caietele-jurnal cu care credea că mă va şantaja şi jumătate dintr-o sumă mare. A venit poliţia, a tergiversat cât a putut, dar nici eu nu eram dispus să trec peste o astfel de chestie. Nu aveau decât să ştie ce gândesc. Îi privea: în vremea noastră nu mai eşti singur nici când te pişi, pe mine mă lăsa rece că se ştie cu cine mă culc, unde mă culc şi cum mă culc, mi-am pierdut frăgezimea impresiilor, m-am obişnuit. Mereu aparate de ascultare, mereu rapoarte secrete, ce-am spus la masă, cu cine m-am văzut, cu cine flirtez şi alte chestii, mă doare în cot de spionajul lor, dar să pui o damă din poliţie să-ţi fure nişte hârtii, luându-ţi şi nişte bani necuveniţi, deşi era bine plătită de ei, unde totul se ştia, asta era prea de tot! Pe urmă mă şi sfidau: adică, cine eram eu de mi se umbla în mate, cu atâta indiscreţie, cu atâta perfidie, după ce mi se citeau articolele din Constituţie la radio şi mi se garanta prin ONU că am drepturi, auziţi, ale omului: să fiu percheziţionat, să mi se citească ce scriu în caietele mele cele mai intime, numai pentru că cineva voia să ştie ce-i în capul meu? Nu ajungeau turnătorii din jur? Băieţii de la minister, care mă provocau la fiecare trei minute, care înjurau în gura mare la bere şi făceau rapoarte a doua zi, atribuindu-mi mie ce gândeau ei în intimitatea lor, răstălmăcirile lor nerușinate? Nu-mi ajungea asistentul acela frumos, înalt, îmbrăcat după ultimul jurnal, care făcea ce făcea şi mai lua o bursă în străinătate, pe unde şedea câte 9 luni, şi când se întorcea, venea la mine, se uita la planşele abia schiţate şi se mira: „Cum de poţi dumneata să lucrezi pentru ăştia". „Ăştia" erau tocmai cei care-l plăteau ca să culeagă de la mine cine ştie ce înjurătură. „Nu lucrez pentru ăştia. Ăştia sunt şi buni şi răi, cum sunt peste tot oamenii. Lucrez pentru ţara asta. Mi se pare că e mai important să te gândeşti că avem o vatră comună, pe care trebuie s-o facem mai frumoasă..." „Vorbe", spunea

cu acrul lui solemn de asistent la arhitectură, potrivindu-şi cu finețe cravata abia cumpărată între două avioane, venind de la Frankfurt an Main. „Dumneavoastră, era ce-i drept foarte politicos, mai credeți în statele mici? Ar trebui să ne ducem dracului cu toții, să ne înghită rușii sau americanii, să învățăm cu toții una din aceste limbi și să terminăm cu toată mizeria noastră balcanică..." Îl priveam, cred că era convins de ceea ce spunea, acolo unde raporta el nu scria asta, dar cu mine părea sincer: numai soluția asta era cea mai bună! Arăta profund nemulțumit, dar mereu călătorea, mereu venea peste mine să-mi ia pulsul. Protectorul lui, un fel de țigan ardelenesc, gras, băutor, plin de snoave, care se trezise la comandă și care stătea numai în legații și la recepții peste hotare, mă asalta și el cu aceleași proteste violente: Îi băga pe cutare și pe cutărică în aia mă-sii, că de-aia nu mergea țara, că niște lichele conduc treburile publice. Ce puteam eu să le spun acestor mizerabili? Ei făceau rapoarte și eu trebuia să protestez, deși nici mie nu-mi plăceau toate lucrurile. Mă zgândăreau, voiau să mă destupe ca pe o sticlă răsuflată, să-mi ia cepul, cum se spune... Multă vreme i-am privit ca pe niște curiozități, luam masa cu ei, îi lăsam să vorbească, deși știam că vor pune totul în seama mea, toate ideile lor. Mai era un fel de sanitar și un fel de trepăduș, și el venit din fundul unei comune, toți ăștia sosiți de la țară aveau agresivitatea celor ce vor să ardă etapele, făcuseră carieră, dar parcă universitarul acela cu obraz de copil, cu zâmbet dulce, care ne vorbea nouă la Institutul Mincu despre construcțiile Renașterii, cu vocea lui cantabilă și frumoasă de tenor de mitropolie, el de unde venea? Erau prea mulți, mă sufocau. Acum îmi trimiseseră și servitoarele, voiau să vadă ce am și în coșul cu gunoi, ei bine, nu aveam nimic. Voiau ca doamna aceea cu nume de roman, cu fii în M.A.I., care-mi propusese să-mi aducă niște documente de la un ministru unde servise, documente cu care l-aș fi putut compromite, să mă bage în rahat. Acum îmi cădea fisa, ei știau totul, voiau să mă împingă și la șantaj, voiau să mă curețe. Ei bine, nu mă interesau rufele murdare ale ministrului, care și așa se curățase în cele din urmă... Dar erau mulți, prea mulți. Venea unul țigănos, agitat ca un titirez, de dimineață, se prefăcea că e interesat de proiectele mele, dacă mă chema cineva la telefon, gata, ca un borfaș exersat, mi se uita în hârtiile de pe birou, voia să știe ce citesc, ce e în rânza mea, era fiere, ce să fie! Mă gâtuiau, mă scoteau din sărite. Pe urmă, iar am angajat o ființă din aceea bisericoase: a venit ceva rotund și mic, o dulceață, cânta și ea psalmi, nu mă ura, cinstită foc, nimic de zis, casa noastră s-a mai liniștit, dar fericirea nu e veșnică, vorba cuiva; iată-ne și cu femeia asta că chiuleste, că ba e bolnav soțul, ba nu mergea tramvaiul, și trăgea chiulul, nu mai aveam

ce face, clanul nostru străbătea valurile unei existențe mereu amenințate din afară de personaje noi care apăreau, se făceau utile și murdăreau totul, rând pe rând, cu interesele lor, cu meschinăria lor, cu urzelile lor, de care noi mereu aflam târziu, și cine trebuia să rabde toate astea, noi! Și răbdam, pentru că prea luasem mult rahat în gură, trebuia să supraviețuim, înțelegea *Cheshire*? De fapt, asta voiam să-i spun: că nu eram perfecți nici unul dintre noi, dar trebuia să rămânem la spate și să tragem în cei ce ne asaltau, și ca venea cu orgoliul, cu beția succesului, cu acele articole care puteau să fie scrise și cu bună credință, dar mai întâi erau bine plătite și eu nu mai puteam suporta, și o nevoie de singurătate mă domina. Multă vreme după acel voiaj trăisem, eu și *Cheshire*, ca niște înstrăinați, nu mai regăsisem nota de sus, nu mai cântam pe aceeași voce și ceva murea, se isprăvea între noi, și se năștea sentimentul acela pe care-l cântă filozofii: amiciția, dar cu care îndrăgostiții nu au ce face...

Și soseau alții: unul câte unul, când simțeau că-i mirosisem și că nu-i mai sufeream dispăreau cu aceeași discreție cu care apăruseră. Se apucau de alte lucruri, erau trimiși în alte case, să le ia pulsul, dar în casă se ivea mereu altcineva și eu mă săturasem și mi se făcuse urât. Apăreau din neant sub forme civilizate: unii o făceau pe diplomații străini, vorbeau perfect franceza sau engleza, mă însoțeau în avioanele de lux, făcând-o pe turiștii, manifestau o morgă ce ar fi tras în piept pe oricine, în afara unuia care-i văzuse de aproape și care avea un miros de copoi după ce „trăsese" atâta. Mă invitau la dejunuri plătite gras nu știu de cine, o făceau pe fabricanții, pe oamenii F.B.I.-ului, la New-York primisem o ofertă senzațională: nu voiam eu și cu *Cheshire* să rămânem acolo? Pentru ca se oferea un contract gras: ceva între 150 000 – 300 000 de dolari pentru o serie de concerte, eu, dacă aș fi vrut, puteam să clădesc un cartier la San Francisco. În doi ani aș fi fost un om bogat, cu yaht, cu apartament în capitala Statelor Unite și unul sau două pe coastă... Cel ce mă ispitea era un om bătrân, căsătorit cu o englezoaică, pe care mi-o prezentase, îmi servise și o poveste frumoasă și chiar adevărată: fugise cu prima soție cu un avion peste Marea Neagră, el cu niște prieteni aterizaseră forțat în Turcia și ca vechi membru al Amicilor Marii Britanii ceruse să fie trimis la Londra. Cu ani în urmă îl primiseră acolo și fusese apoi internat într-un lagăr șase luni, cercetat serios și găsit nevinovat; odată eliberat, i s-a dat un loc de hamal și mai pe urmă împachetase cu sfoară și hârtie colete. Asta doi ani; pe urmă o luase de la capăt, o făcuse pe studentul bătrân la Paris, pentru o bursă mizerabilă, cine știe cum obținută, și după aia venise cu soția profesoară, la Washington, căsătorit a doua oară, pentru că prima nevastă, cea cu care fugise din România, se sinucisese... Totul era ca

un film prost povestit, dar veridic. L-am dus într-o berărie de negri, undeva în Harlem şi i-am plătit eu berea, l-am îmbătat bine şi i-am spus, arătându-i strada apăsată de buildinguri: „Vezi dumneata aceste superbe clădiri?" „Da." „Dacă aş dori să rămân aici, în cinci ani aş poseda o jumătate din strada asta". „Cred, spunea el, sunteţi un om capabil, de-aia vi se face oferta asta". „S-ar putea, am spus şi eu, dar de ce mi se oferă aceste sume mirobolante?" Omul mi-a cerut permisiunea să bea mai departe, zicând că o să-mi răspundă mai încolo. După o jumătate de oră era groggy: „Te-am minţit, spunea, e adevărat că dumneata ai fi fost plătit bine, nu atât cu cât am spus eu, e vorba de o afacere politică, aş fi luat un preţ bun pentru tranzacţia asta, dar nu te sfătuiesc, sunt nişte fiare, nişte fiare, domnule. Nu-i cunoşti..." Plângea, avea 65 de ani, părul alb şi mi-a spus că, de fapt, de multă vreme îl ţinea englezoaica lui, profesoara aceea de franceză aici, în America, cu lecţiile ei particulare. Ceea ce făcea cu mine i se întâmpla de trei, patru ori pe an, câştigând 400 de dolari pentru 21 de zile şi pe urmă, adio. Era vremea în care, pe spezele Departamentului de Stat, sta în hotelurile cele mai scumpe, mâncând cele mai bune mâncăruri pentru că deconta tot ce comanda, nu plătea nimic, dar numai de trei sau patru ori pe an, şi după aceea, mâţa de coadă, mizeria cea mai mare... L-am dus la hotel şi a doua zi m-am făcut că am uitat ce-mi spusese. M-a chestionat discret dacă-mi mai aduceam aminte despre ce vorbisem cu o seară înainte, dar negasem vehement; de mult nu mă mai îmbătasem atât de tare. Era fericit, m-a dus până la aeroport, m-a urcat în avion, mi-a făcut un cadou, un fleac, dar asta mă tuşase. Peste şase luni aveam să aflu de la altcineva că era un vechi agent care o făcea pe recrutorul în America...

Ah, şi rufele astea în care, dacă umbli prea mult, devin şi mai murdare! Ceva trebuia să se întâmple într-o zi, cineva trebuia să şteargă cu buretele mizeria! Dar, să trecem... Odată, chiar era să mi se întâmple ceva şi mai dihai. Un telefon, ploua, era în februarie, într-o duminică. Stăteam cu *Cheshire*, trăncăneam, era exact în epoca aceea când ruinele se ridicau între noi pe nevăzute şi un plictis regal se înstăpânea. Ţârrrr! „Cine e?" „Eu, un vechi amic..." „Da," zic. „Ce faci?" „Citesc". „Nu ai vrea să vezi pe cineva?" „Pe cine?" Îmi spuse numele. O doamnă binecunoscută. O ştiam de mult. Făcea filme, fusesem şi eu angajat în treaba asta. Aveam reputaţia de a fi unul dintre cei mai înzestraţi arhitecţi. Am fost convocat cu mare pompă undeva, într-un birou, unde de obicei nu ajungeai prea repede. Fusesem lăsat să aştept un ceas şi jumătate într-o anticameră. Mi se dăduseră cafele, *pepsiuri*, pe vremea

când această băutură era considerată ceva pervers şi corupător, citisem ziare, nu înţelegeam de fapt nimic din ce mi se întâmpla. „Tovarăşul" era ocupat, mă ruga din sfert în sfert de ceas să nu mă supăr, să mai aştept. Aşteptam, ce dracu era să fac? Reviste străine pe mese, secretare amabile, mereu sonceria care le chema înlăuntru, după care ieşeau cu un cap pătrat, alergând pentru a executa un ordin, şi tăcerea înfiorătoare a clădirii, cenuşie toată, cu ziduri vopsite în culoarea cazărmilor, uniformă, în care te pierdeai dacă nu ai mai fi trecut pe aici, dar eu trecusem; nu mai avea aerul fioros de pe vremea lui Ioşca şi-a lui Teohari, circulasem de la subsolul umed, cu lifturile acelea metalice ce te duceau la interogatorii, acum ele nu mai aveau mortala lor tăcere, scoteau zgomote dulci de clopoţel când opreau la etajele superioare, pentru că se inventaseră (perverşii de francezi) sonerii dulci ce cântau Mozart în câteva măsuri. Interioarele fuseseră căptuşite cu oglinzi şi lemn bun, miroseau ca landourile de epocă din filmele cu Gerard Philippe, aveau covoare pe jos, erau spaţioase, nu luau, ca altă dată, câte 12 deţinuţi cu ele, abia călătorea câte o pesoană bine îmbrăcată, rasă la sânge, cu haine englezeşti, mirosind a spray, a pudră de bună calitate. Şi cum urcau ele, lifturile astea, de iute şi ce silenţioase erau, şi cum te întâmpinau secretarele cu un surâs numărul cinci şi nici nu clipeai bine din ochi şi soseau cafelele şi paharele cu oranjadă sau pepsi, se schimbase jupânul; flori pe mese, cristaluri, dispăruse şi fotografia generalissimului; nu tu mustăţi fioroase de başbuzuc, nu tu lozinci scrise cu litere aurite sau roşii ca să-ţi intre bine în cap ce spunea I.V., nu tu – nimic! Linişte, pace, cutare, cutare... În sfârşit, după un ceas şi jumătate, sonerîa: sunt poftit înlăuntru; ideologul nostru drag şi scump începea să încărunţească de atâtea griji, avea părul uşor ondulat, un surâs dulce de om cumsecade, ovrei moldovean, nici nu ştiam de ce tremurau cei ce veneau aici şi se treceau pe ei după ce-l cunoscuseră, el dădea linia, cum să cântăm pe generalissim de 1 Mai, cum să defilăm, cum să fie drapelele, câte şi cum să fâlfâie în aerul de primăvară, câte portrete să ducem noi, muritorii de rând, pe spinare, să le arătăm celor din tribune, şi aşa mai departe. El se ocupa de Operele cu o mare ale lui I.V. Ele ieşeau, inundau librăriile, ocupau vitrinele, erau cumpărate cu anasâna, prin reţineri din salariu la 1 şi 15 ale lunii, cu cărţuliile astea cu coperţi roşii ca focul defilau muncitorii de 7 noiembrie şi de 1 Mai, cu ele se agitau băieţii ăia cuminţi deasupra capetelor, fâlfâindu-le şi arătându-le; adică suntem dobă de carte, l-am citit din doască în doască pe genialul I.V. Să ne trăiască! El controla ce trebuie să înveţe lumea la şcoala primară şi la şcolile serale, el făcea pe scenarişti să dârdâie când le citea paginile lor încărcate de lozinci, pe scriitori îi trata ca pe nişte căcănari ce erau, că prea făceau pe ei, prea o dădeau *pe*

luat și pe plătit. Nu se croia un bust în România să nu-l aprobe el, nu puteai cumpăra un tablou cu subiect uzinal pentru fabrici fără aprobarea lui, el conducsese lucrările pentru ridicarea statuii din bronz a nemuritorului din Piață și, probabil, tot el supraveghease mai târziu, trei nopți la rând, tăierea monumentului cu fierăstrăul electric și aruncarea mizericii la gunoi, de parcă nici nu fusese vreodată acolo, o, dar câte lucruri nu se legau de prezența lui în acel birou imens pe care eu îl străbăteam, cu o prea mare dezinvoltură, știind că-i plac boierii, cum era Pierre, cunoscutul romancier cu care se tutuia, pentru că era sătul de proletari și-l prefera pe acesta, care o făcea pe fiul de contesă maghiară, și ar fi vrut să meargă cu imitația față de „tovarășii" pe care-i știam cu toții până într-acolo încât să aibă la ușa lui și un Alexis Tolstoi, că de Maxim Gorki puteau Bucureștii! Așadar, fusei poftit la o masă alăturată, după ce personajul se prefăcu încă a mai rezolva niște acte urgente în care umbla cu un creion mare și gros, cu vârful, și el roșu, scriind câte ceva pe margini, dând, cum s-ar spune în limbajul de atunci, „prețioase indicații". Când, în sfârșit, după ce mai răspunse moale, cu glas egal, la trei telefoane importante pe fir direct, ridică ochii privindu-mă, găsind în față un obraz deloc slugos, cum era obișnuit, ci mai curând niște priviri ironice ce nu așteptau altceva decât truisme. „Știți de ce v-am chemat?" Știam vag. „Mi se pare că e vorba de un film." „Exact. Ați vrea să colaborați?" „Cu mare plăcere". „Atunci să discutăm..." Alte cafele, atmosfera era oricum destinsă până a nu ajunge la amănunte. Era vorba despre un film *monumental.* Cuvântul suna amenințător în gura lui. Adică se vor da bani mulți, dar trebuia să iasă ceva *extra.* Știam scenariul? Îl știam, mi-l dăduseră să-l citesc... Era vorba de ilegalitate, de cineva care iese din pușcărie și devine un constructor al socialismului. „Știți și cine joacă în rolul principal?" Aflasem. Era *Tovarășa.* Numele nu i se rostea niciodată. Atât: *Tovarășa.* Scenografi, croitori, coafori, regizori, alergau cu pălăriuțele, cu rochițele, cu alifiile, să aibă grijă de *Tovarășa. Tovarășa* pleca la 11 la Viena, se coafa, la ora 15 era acasă, mânca, bine mersi, se odihnea, seara recepții, cutare, cutare. Acum i se sculase, pardon de expresie, să facă film și făcea: Buuuuun! Până aici era bine. Cum vedeam eu chestiunea? Chestiunea era simplă: trebuia să fac decorul și atât, la asta mă pricepeam, asta făceam... „Bine, bine, zicea înaltul personaj, noi te cunoaștem, ești unul dintre cei mai dotați oameni din meseria asta, am vrea de la dumneata ceva pe măsura talentului pe care-l ai." „Vă mulțumesc, spuneam eu, dar aici nu e vorba de a ridica palate, e vorba de niște decoruri care să exprime epoca, ori noi cunoaștem epoca. Doar și eu..." „Știm, de aceea vă aflați aici, de aceea voim să vă folosim..." Despre celelalte chestii nici un cuvânt, se făcea că plouă, dar nu asta mă interesa pe mine, pe mine mă interesa altceva... „Știți, dădeam eu să atrag atenția, decorul în care se petrece filmul e cam sordid: mahalale, pușcării, fabrici. Nu știu ce pot face. Dacă aș fi în locul regizorului, aș lucra în direct, un zid afumat de fabrică e

mai autentic decât unul construit în studiou... unde mai pui că ar costa şi mai mult!". Înaltul personaj înţelegea, dar eu trebuia să pricep că filmul se făcea pentru o dată festivă, era dedicat unei persoane şi mai înalte. În acest film... „Ştiu", ziceam eu, „joacă *Tovarăşa*" „Exact". „Păi?" Nu pricepeam, în afara scenariului mai era vorba de altceva? întrebasem. „Desigur, scenaristul va fi pus să scrie ceva de după..." Aha, *de după*, când *tovarăşul şi fiica sa*... Înţelegeam. Era simplu, în ce mă privea, ca meseriaş, eu făceam ce mi se cerea, nu mă interesa adevărul istoric, dacă scenaristul scria şi altceva, cu mare plăcere. Voiau să clădesc Veneţia la Buftea o clădeam, făceam canale, gondole, tot tacâmul, că doar nu eram de la ţară, dar părerea mea sinceră era că un film simplu despre ilegalitate, aşa cum fusese ea, era cel mai potrivit lucru, aici trebuia să-i convingem pe cei din stal că se suferise, că muriseră mulţi prin puşcării, că era totul clădit pe o mare durere umană... Înaltul personaj mă privise cu o blândeţe nespusă. Înţelegea nobilele mele gânduri şi era de acord cu ele, dar şi prea multă suferinţă în filmele noastre nu e a bună, trebuia şi ceva *luminos*, nu în sensul de *happy end*, cum se obişnuia la Hollywood, dar măcar o rază dulce, în sensul că o locuinţă mai ca lumea după aia, luată de la burghezie, mergea. Pricepeam? Pricepusem, am dat mâna, m-a condus, culmea, până la uşă. Pe urmă, începuse mascarada: schiţe peste schiţe, alte desene pentru că nu conveneau destul, rochiile pe care croitorii le tăiau ziua şi noaptea nu se potriveau cu decorul meu cam depăşit, cam demodat, cam din '36 – '39 şi doar acum, în altă parte, se făceau lucruri ditai...

„La ce te gândeşti?", mă întrebase *Cheshire* pe neaşteptate. Jos, era Roma învârtindu-se sub avionul nostru. Baba englezească se trezise, dădea semne de nervozitate. Aparatul se aşternu liniştit pe pista de aterizare, se învârti uşor pe loc, uşa metalică se deschise, furăm poftiţi să coborâm. Aerul era dulce, primăvăratic. „Nu face mutra asta", zicea *Cheshire*. Uite-l pe Carlo. Carlo se afla sus pe terasa aeroportului şi ne făcea semne cu mâna. Intrarăm pe culoarele întortochiate ce ne duceau spre vamă, el prezentă o legitimaţie şi fu lăsat să ne întâmpine. Siluetă înaltă, pălărie albă, blazer cu insigna de diplomat, avea ceva sportiv, un surâs deschis, semăna teribil cu Ferdinand în tinereţe, poate din pricina mustăţii roşcovane, tunsă scurt. Ne îmbrăţişă pe rând: „Ei, cum aţi călătorit?" „Molto bene", spusese *Cheshire* şi fu chemat un hamal care încărcă bagajele noastre, profesional, cu o aplicaţie vădită. Trecurăm de carabinieri, vameşii îl salutară pe Carlo, îl cunoşteau. Mi-l aminteam din iarna când venise să vâneze, sosit tocmai din Scandinavia ca să se întâlnească cu amica lui ce sosea din India, unde făcuse un reportaj. Inginer, cavaler al Ordinului de Malta, consilier pe lângă Quirinale, aristocrat, asta se vedea de la discreţia cu care se îmbrăca până la vorba învăluită sau gesturile moi, o gesticulaţie cum puţini oameni ştiu să o aibă. Ne suisem în maşina lui, un *Opel Record* nu prea spaţios: „Nu se mai

poartă maşini mari", spunea el derizoriu, cu aerul că ne face o confidenţă. „Vine vremea lui *Topolino*, ştiţi *Topolino*, cel din timpul războiului?" Ştiam. „Consumă puţin, nu bate la ochi, aici avem o mişcare de stânga destul de puternică. Ţăranii nu mai plătesc arendele, pe noi nu ne scuteşte nimeni de impozite. Trebuie să vând ce am la ţară pentru că nu mai rentează, oricum pământurile sunt expropriate, noi am intrat în socialism fără să băgăm de seamă. Săracii cultivă pământurile, iau recoltele şi noi plătim... Noroc că am proprietăţi în oraş şi ceva în băncile elveţiene. Cum vezi lucrurile?" Şoseaua netedă, pustie, ne ducea printre dealuri cu pini negri, aerul era dulce şi ziua de tot frumoasă. „Ştiu eu ce să-ţi spun, Carlo?". El surâdea încântător prin parbrizul deasupra căruia spânzura o oglindă, maşina decapotabilă, în goană, răsfira părul lui *Cheshire*. „Cum a mers la Paris şi la Londra?", întrebase prinţul. „Bine, bine", răspunsese *Cheshire* cu ceva mai multă modestie, fără vreo exaltare, dar ea, exaltarea, trebuia să vină, mai era vreme. „Am citit ziarele. Se pare că la Londra a fost ceva mai bine". „Da, a fost ceva mai bine". Carlo simţise că ceva nu era în regulă între noi, dar nu întrebase nimic. Ajunsesem în piaţa Navonna, maşina fusese parcată undeva, alături. Nici chiar cei ce locuiesc aici nu mai au voie să lase maşinile în această piaţă celebră al Romei. Fântânile lui Bernini şuşoteau discret, se auzeau clacurile aparatelor de fotografiat ale turiştilor, fiecare zi avea ceva festiv, imperial, unic. Apăru un portar, ne luă geamantanele, Carlo nu se sfii să care şi el unul. Şi asta îmi plăcu, fără ifose princiare... Un coridor prelung, casa avea trei sau patru etaje, nu aveam timp să număr. Trecurăm pe sub nişte bolţi de piatră către un lift exterior, aflat în curtea interioară din spate. Sub un zid, câteva busturi de piatră, aşezate pe asfaltul curţii, ca nişte obiecte derizorii: „Împăraţii Massimi, rudele mele mai vechi, făcuse ironic Carlo, stau acolo de 2 000 de ani, noroc că la Roma nu plouă prea mult..." De sus, de undeva din fundul unui puţ de piatră, deasupra căruia se zărea albastrul cer al Romei, cobora un fel de gondolă de lemn scump, roşcat, ascensorul, care aducea cu primele exemplare de pe timpul lui Frantz Iosef. „O să călătorim într-un violoncel", spusei privind vechiul şi frumosul lemn care blinda oglinda liftului. *Cheshire* şi începuse să-şi aranjeze buclele blonde, ţinând să-i placă lui Carlo, parcă numai lui Carlo? Cu un an în urmă, venise la noi un alt os de prinţ din familia Borghese, inginer şi el la Milano, mai scăpătat, mai boem decât Carlo Lancelotti, care avea cel puţin un aer sportiv. Şi eu, înghesuit între geamantanele de piele, cârpite parcă cu etichetele colectate de pe aeroporturile din lume pe unde mă purta viaţa, mă întrebam absurd, în clipa aceea: ce ştiu eu despre această femeie de care începeam să mă separ, iubind-o încă, dar era evident că ne îndepărtaserăm, că eu eram silit să n-o mai iau aşa cum era, trebuia să încep să fac investigaţii în memoria mea atât de labilă: s-o reconstitui, pentru că perioada oarbă, când nu mă interesa

nimic în afară de a o vedea, de a mă culca cu ea, indiferent de ce se întâmplase înainte de asta, trecuse iremediabil, trecuse... Fapte care nu mă interesau, pentru că, într-adevăr, nu mă interesa nimic în afara acelor lucrări gigantice pe care le plănuiam şi care nu mai mi se comandau: apucam de desenam, făceam calculele, devizul, le prezentam însoţite de lungi memorii şi „tovarăşii" le „studiau", cu lunile, cu anii, uneori chiar aveau aerul că vor să le aprobe şi mai cereau scurtări şi economii „n-avem fondurile care ne-ar trebui", se scuzau. „A trecut epoca grandomaniei, acum e nevoie să ridicăm locuinţe multe şi clădiri utilitare". Înţelegeam: de la statuile inutile şi imense, gorilele acelea de piatră care împodobeau faţadele inutil, urâţindu-le, se trecea la ghipsuri şi la lipsa lifturilor şi la etaje puţine şi la uitarea WC-urilor pe planşete şi la economisirea de elemenţi de calorifer, că aşa eram noi: nu puteam să ne oprim undeva la mijloc, unde ar fi fost normal...

Vechea clădire era răcoroasă, prea răcoroasă pentru acest anotimp, din pricina bătrânelor ziduri, şi cât am stat acolo aveam să simţim răceala lor, dar deocamdată eram într-o plăcută explorare. Uşile grele, flancate de două bănci de piatră, o urnă, şi ea amintind vechimea busturilor de jos, şi cam atât. Carlo suna exasperat, sperând că Delfina, amica lui, o să deschidă; în cele din urmă se hotărî să-şi caute cheile. „Nu e acasă, e iar plecată după vreun reportaj cu beatnicii ei..." Intrarăm într-un apartament încărcat de reviste *„Play boy"* şi *„Elle"*, aruncate pe mese, pe parchetul fără covoare aproape, cu ferestrele deschise spre piaţa Navonna, plină de copii, de popi şi de turişti. Doar fântânile foşnitoare de jos mai liniştea, când puteau fi auzite, atmosfera febrilă de început de aprilie, când lumea simţea nevoia să se plimbe, să ia aer, să stea pe terasele cafenelelor. „O să locuiţi în camera Delfinei, are sus un studio, ne spusese Carlo, când vine o să vă explice ea mai bine. Eu am acum o conferinţă cu ministrul de externe la Quirinale, trebuie să fiu acolo într-o jumătate de oră". Era cazul să se schimbe, până îşi va găsi maşina, până va străbate pieţele aglomerate, cu siguranţă că va întârzia. „Ne vedem la prânz", mai spuse şi pe urmă, zâmbind, o, zâmbetul incomparabil al lui Carlo, peste care trecuseră 2 000 de ani de exerciţii, dispăru dincolo de uşa masivă, apoi se întoarse, ne lăsă cheile, spunându-ne că el mai are unele sus, locuia cu un etaj deasupra, şi se făcu linişte. Tăcerea pieţei Navonna de dinainte de amiază, când afară era soare şi aici răcoare, o răcoare de început de primăvară la Roma, Roma şi ea spânzurând pe dealuri, cu perdelele ei de mătase, cu abia ghicitul zvon al Tibrului, de jos, zărit din fuga automobilului, susurând lenes pe sub podurile de piatră răsunătoare, pline de statui. „Îţi place?" mă întrebase *Cheshire* ca un proprietar, şi undeva ghicii că avea asupra mea un fel de ascendent. Şi pe urmă veni informaţia care era destinată să mă facă praf: „Aici se închiriază apartamentele cu un milion de lei fereastra. E cel mai scump loc din Roma". Înţelegeam, dar ce era să fac, în

ce mă privește, preferam micile hoteluri de categoria a III-a, cum era cel al doamnei Trombetta, care costa o mie de lire pe seară, hotel aflat în piața Pantheonului, plină de pisici, unde trăgeam de câte ori treceam prin acest oraș. Buna mea creștere cerea însă să arăt o încântare pe care nu o găsii în fundul ființei mele. Cercetai odaia studențească de alături a Delfinei, era cochetă, mică, înghesuită, mult mai intimă decât uriașa încăpere în care ne lăsase Carlo. Tapet de mătase, tăiat ici și colo, dar veritabil, un pat cu bile de metal, foarte nepotrivit pentru mobila întunecată, dură, de lemn masiv, de dincolo, adică un fel de mansardă studențească. Lipseau busturile de pe holurile întunecate și acele armoarii taciturne, aici era viață, clasoare, un mic birou, o toaletă cu oglindă și dosare, hârtii și dezordine și piepteni și mici bijuterii de tablă sau gablonzuri, adică acea strălucită umilință a vechilor case. La drept vorbind, marea sufragerie în care încă mă învârteam, cu scara ei interioară și cu un foarte nepotrivit televizor și cu un pick-up la care se cântau cântece grecești melancolice, cum aveam să aflu mai târziu, în amintirea unui logodnic bogat din Elada, *ratat* de către Delfina, și care călătorea pe yahtul său, sau numai scria că o face, nu mă dărâmase deloc, dacă n-ar fi fost câteva vase romane vechi, cârpite cu o grijă arheologică, nu aș fi avut senzația că locuiesc într-un loc atât de invidiat, care mie mi se părea, la o primă impresie, mai mult incomod, neavând superstiția de a colecționa senzații rare. Așadar, am reintrat în mica odaie, care avea o fereastră ce dădea spre o curte interioară pe care nu o vedeam din cauza unui zid din față, și el vechi și ruinat, și care nu făcea altceva decât să reperc uteze niște voci de undeva de jos, unde se afla, cum aveam să pricep foarte repede, un mic restaurant, de unde se auzeau comenzi răstite și zgomote de tacâmuri. Deci un imens dulap în perete, din același lemn sever, greu, de nuc, în care se aflau, într-o dezordine pe care o recunoșteam, peste o sută de rochii și pardesie și taioare și perechi de pantofi despărțite și amestecate și câte și mai câte. Încolo, fotografii de actori cu autografe, cu scris inculț, cum au mai toți actorii, acele megalomane semnături ce voiau să rămână neșterse în istoria cinematografului și a teatrului mondial, chipuri de foști garagiști ajunși peste noapte vedete cu un box office colosal, numai pentru că jucaseră roluri de boxeri sau de gangsteri, fără nici o spiritualitate pe chip, numai cu o brutalitate agresivă, ce se purta de la apariția lui Gabin și a lui Boggy. „Eu fac un duș", zisese *Cheshire*, și mie nu-mi rămâneau decât revistele de modă ce se zăreau în jur. Le-am răsfoit fără poftă, dar curios, înjurând mărunt în gând, pentru că, la o adică, faimoasele modele ce ni se propuneau, și nu atât nouă, celor ce ne pricepeam la femei, cât elevilor labagii din toate colțurile acestei planete, nici măcar nu arătau cum trebuie: picioare scurte, cururi joase, sâni fleșcăiți sau umflați cu parafină, cel mai mult se salvau cu gurile lor de ciochiste care promiteau mult, alde Jean Birkin, care numai nu scotea

limba la noi, sau alde B. B., şi ea cu o caterincă, parcă în căutarea unui sex venit de dincolo de hârtia lucioasă. Eram sătul până în gât de atâta prefăcătorie şi masca durerii; în pat, cocotele astea, care năşteau liceenilor poluţii de-i găseai prin closete, nu făceau doi bani. De alături, se auzeau şuvoaiele de apă curgând pe trupul lui *Cheshire,* scotea mici ţipete, peste câteva minute avea să-mi ceară prosoapele din geamantanele nedesfăcute. Mă ridicai, le descuiai, scosei de-acolo halatul ei de mătase şi ce mai trebuia, mica trusă plină de farduri, de pensule şi restul, le strecurai prin uşa deschisă şi mă învârtii în jurul pick-up-ului, pusei un disc, totul hârâia, făcea un fel de zgomot de fond, aveam oroare să stric instrumentele muzicale ale altora. Îl închisei şi privii pe fereastra cu obloane verzi, spre piaţa Navonna. Era ora 13 şi jumătate; prânzul. Pe terasele ce dădeau spre *Neptunii* lui Bernini, răstigniţi printre fâşii de apă argintite, se înghesuia lumea aceea snoabă şi plină de bani, ce-şi putea permite să plătească aici o masă cu sume exorbitante. Automobilele neavând voie să parcheze, îi vedeam sosind obezi, grăbiţi sau, pur şi simplu, dacă erau mai tineri, zgomotoşi, însoţiţi de femeile lor, îmbrăcate hippy, cu pantaloni din piele, bine mulaţi pe tenderul scos ostentativ, încărcaţi de brăţări pe la glezne şi la încheieturile mâinilor, semănând între ei de nu puteai şti care sunt bărbaţii şi care femeile, cu acea înfiorătoare lipsă de decenţă de a se săruta ostentativ, lung, lubric, în plin soare, căutându-se în fundul ochilor de parcă nu se văzuseră de un veac, mic act erotic jucat pentru privirile indiscrete ale mulţimii, goana după aplauze, sau după invidia celor din jur. În cărticica *„Number one"* se aflau actriţe de cinema, pictori şi scenografi de la *Cinecitta*, pederaşti veniţi din Sicilia, unde jefuiseră bănci şi voiau să se lanseze în Roma mirifică, toţi cu haine de scai şi cu acel aer decavat de droguri, scoşi parcă de sub ghilotină, cu suficienţa batjocoritoare a celor cu bani, sau numai cu credite până la primul contract sau la prima intrare într-un *gang* mafiot, lumea ce aştepta senină, imbecilizată, să fie ocupată peste o zi, peste o lună sau peste un an, într-o agresivă docilitate. *„Number one"*, sămânţa de scandal a revistelor, eroinele şi eroii reportajelor care apăreau de sub rotative în fiecare dimineaţă: *„Droga o assassinio? Thalita-Paul Getty III* (încă nu-i tăiaseră urechea şi nu plătise bunicu-său miliardul) poza cu pletişoarele lui lungi de pastor anglican sau de trubadur, fericit, cu nişte ochelari de medic în vacanţă lângă curva polineziană, care luase barbiturice şi nu se mai sculase şi se dusese dracului cu toate fotografiile şi băiatul chemase pe alta şi pe altele şi iar băuseră şi iar se drogaseră; erau cu toţi în micuţa carte de scandal a Delfinei, pe care o primisem la Bucureşti şi acum făceam reconstituirea. Nu lipsea nimeni. Federico Pantanella şi Veruska, Isabellina Rossellini, Paolo Vassallo şi Bino Cicogna, principele Rado şi Rupolli, Elsa Martinelli în minitunică mexicană, adică cu *tuhăsul* gol la recepţii, unde a-ţi arăta fesele era de cel mai bun gust,

Roma bene, Odile Rubirosa, cu pulpele ei groase de jocheu şi părul blond, Franco Rapetti, subţire ca un bărbier de casă mare, rău, coltos, cu o mutră de agresor, Maria Teresa Lorray, metisa care apăruse goală în *„Hair"*, Giuliano Carabel, cu lănţugul lui, ca al lui Hollyday; Adriano Potini, 30 de ani, diplomat german, implicat în procese cu droguri, Calimero, un fel de peşte de podul Grant, Marisa Mell, cu Pierluigi Fori, în epoca amorului lor, care amor ştiam noi câţi bani face şi câte luni durează; Bruno Ruggeri, zis Profesorul; Marina Dante Della Rovere, dacă numele ăsta vă spune ceva, Beppe Ercole, alt *play-boy* de clasă, Helmuth Berger, „amica" lui Luchino Visconti, „Ludwigul" său drag care se poza gol în revistele de scandal, făcând-o pe Marlene Dietrich din „Îngerul albastru", Gianfranco Piacentini, şi el un „clasic" al by-nyght-urilor, Gigi Rizzi, Britt Eklund, Philippe Leroy, junele prim cu părul alb, Susy Andersen, Nadia Cassini, Maga Konopka, *naturalista*, Lily Moon, minorul Rudolfo Ragusa, Pucci Albanese, titan al drogurilor, şi altă lume bună... „Ce naiba faci tu acolo de taci?", mă întrebase pe neaşteptate *Cheshire*, ieşind din baie. „Răsfoiesc o revistă". „Şi ce vezi acolo?" „Cred că sunt un străin în această lume, pe care nu o înţeleg, o invidiez şi o urăsc în acelaşi timp". Avea pe chip ceva dezmăţat. Ştiam ce însemna asta, dar sosi Delfina, de la un *party* şi se ducea la un altul, după aceea stabilise o întâlnire la miezul nopţii pe Via Venetto, dacă nu aveam ce face, ne invita la ora 1 la *Oglione*, nu ştiam ce-i asta, dar ora mi se păruse deplasată. „Vezi-ţi de treabă, o sfătuisem, fă-ţi programul, nu te gândi la noi, suntem veniţi în vacanţă". „Cum adică? se mirase ea. Adică *Cheshire* nu dă nici un concert la Roma?" Nu dă. Putea ea să aranjeze ceva? Nu era nevoie. Aveam destui bani şi voia să se odihnească, pentru că la Bucureşti o aşteptau contracte groaznice. „Atunci o excursie la Bagnaia". Ştiam noi ce-i aceea Bagnaia?, un castel foarte frumos, cumpărat de un prieten de-al ei. „O să vedem", amânasem. Delfina se dezbrăca din mers, eu m-am făcut că am treabă şi am coborât. Le-am lăsat să-şi povestească de-ale lor, femeile. Portarul casei Lancelotti mă privea curios, nu era încă dumirit de unde apărusem şi în ce relaţii mă aflam cu principele său, oricum, mă saluta, pentru că reţinuse că sosisem cu maşina lui. Soare, porumbei, popi, şcolari şi clopote, fotografii la minut şi cântece de tonomat, aparate cu tranzistori ce făceau să tresalte umerii turiştilor care le purtau pe spinare ca pe nişte mici colivii lăsate pe şold, din care ieşeau triluri, bossanova-urile orchestrelor de jazz, voci de cântăreţi de operă şi discursuri, că nimerisem şi în plină campanie electorală şi toată Roma era încărcată de manifeste, de afişe pline de promisiuni, de megafoane care urlau la răspântii, glasuri dogite, răguşite sau furioase, anunţând fericiri viitoare cui vrea să asculte şi, mamă, ce mai răcneau macaronarii! Am privit puţin vitrinele. Noi, totdeauna, parcă veneam de pe lumea ailaltă, deşi trecusem prin Paris şi Londra uitasem cum

arată un vas ca lumea, o cravată, o mobilă, totul lucea, îți lua ochii, avea pe *vino încoace*, nu tu țucalele albastre sau violete de la *Electrocasnica*, nu tu televizoarele așezate ca niște cutii cu macaroane în față, nu tu lipsa de gust a vitrinierilor noștri, care mie îmi făcea greață. Era o plăcere să te uiți. La o adică, cine dracu îi învăța pe *popii noștri* că trebuie să ne îmbrăcăm la fel, să ne punem cipici și să ne tundem în cap? Asta era esența? Asta însemna lipsa de exploatare? Păi să le spun eu, că iar îmi amintisem de „Tovarășu", care mă dusese în casa acelei femei ce voia să facă film, și încă ce film, *monumental!* Monumental, futu-i curu mă-sii: scări din marmură, doi zdrahoni la poarta cu interfon. Mi-am spus numele, cartierul era pe malul lacului, se duseseră dracului și țânțarii, îi stârpiseră cu substanțe otrăvitoare, sălcii și nuferi, gard de doi metri, piticuți cu electrică pentru noaptea, să nu-ți rupi gâtul prin iarbă, tufe de liliac și piatră cubică și totul rostuit. Câteva trepte, *chaiselonguri* pestrițe și agenți în civil, care făcând pe grădinarii, care ștergând de praf mobila florentină; pe pereți: Petrașcu și Luchian și Pallady, aleși cu gust, cărați din muzeele naționale, covoare veritabile de Ispahan și iar marmura aceea de un alb insultător, prințul meu Lancelotti locuia ca un cerșetor dacă voia să știe, și cămin cu gaze, și uși grele abia mișcându-se în rosturile lor, uși de mânăstire, negre, reci, impersonale, și servitori tăcuți, care aduc pe rotile un serviciu de Sèvres, albastru palid ca cerul acestei Rome din april, și vase și tot ce vrei și aștepți, că „Tovarășa" nu s-a sculat, sau numai se piaptănă și i-a învățat careva că trebuie să-l faci pe oaspete să învețe să aștepte ca să-și dea seama la cine a venit și să intre groaza în el și să se învețe minte, că nu-i la oricine acasă, ce credeam noi, că burghezia aia pe care voiam s-o dărâmăm e mai a dracului? În sfârșit, apăruse ceva gras, negru, cu un păr strălucitor, scund și vulgar, cu buze groase și cu ceva agresiv și insultător în tot ce făcea, asta mi-am dat seama până a nu apuca să spună ceva. „Dumneata ești?" Eu eram, mi-am spus numele, îi plăcuse, sunt sigur, silueta mea încă sportivă, puțin îngroșată de vârstă, dar nu dezagreabilă, pentru că mai jucam tenis și știam să mă mișc. Se afla la al treilea bărbat, pe unul, doctor, îl omorâse în pușcărie, pentru că nu știu ce-i făcuse, o lăsase sau se culcase cu alta și i se înscenase aceluia un proces sau, pur și simplu, era un pește ordinar și-și merita soarta și-l mierlise, îl îngropaseră fără pompă mare, familia primise o sumă bună și fusese trimisă peste graniță. Primul și al treilea nu mai contau, erau niște oameni obișnuiți, dar știam că „Tovarășa" se servea dacă era apucată de streche, ținea pe lângă ea o fostă învățătoare care aranja totul, avea diferite apartamente în București sau la Snagov sau la Cheia sau la mama dracului și când o mânca pe „Tovarășa", cel ales era chemat cu un telefon și dus cu un *Mercedes* și începea o petrecere de nu se mai vedea om cu om și, când toată lumea era chiaună, masculul era strecurat în apartamentul noii regine, și Doamne ferește să nu corespunzi sau să nu-ți ții gura, așa

că, la drept vorbind, îmi cam tremura fundul de ce puteam să păţesc. Am fost sobru, inamical, am prezentat schiţele de decor. Ea le privea absent. „Nu bei ceva?" m-a întrebat. „Niciodată dimineaţă, doamnă". „Înţeleg". Pe urmă un surâs. „Arhitect?" „Da, arhitect", am zis. „Cunosc povestea dumitale. Au făcut ceva ca să repare eroarea aia?" „Au făcut, mai fac, sunt foarte atenţi cu mine". „Şi?" „Şi nimic. Asta nu se poate repara în nici un fel". Cred că fraza asta m-a salvat pentru un timp, dar venise ziua cu ploaie şi amicul meu, care întâmplător era vărul ei, un văr cam lăsat deoparte, neglijat, nebăgat în seamă, mă chemase să vin la ei la Snagov, la vilă. Se plictisea. „Cine se plictisea?" întrebasem. „Tovarăşa". Era lume multă acolo, se auzeau zgomotele chiolhanului, parcă eram ispitit, mă cuprinsese şi pe mine *spleen*-ul, dar ceva, un instinct de demult, mă făcu să refuz. „Nu pot, am musafiri, nu pot să-i las, scuză-mă, cu alt prilej, cu plăcere, dar acum nu pot". S-au auzit nişte glasuri, amicul meu explica. Pe urmă a spus un „bine", care nu prevestea nimic bun. Timp de un an şi jumătate nu am mai primit nici o comandă, filmul s-a făcut fără mine, a fost scurtat la timp, ea dispăruse din rol, nu mai rămăsese decât în câteva imagini. S-a dat la un cinematograf periferic, regizorul a căzut în dizgraţie şi în locul turneului european făcut cu un avion special, cum i se promisese de multă vreme, s-a apucat de scurt metraje. Explicaţia: murise tatăl „Tovarăşei" şi într-o săptămână nu o mai cunoştea nimeni, toţi amicii ei se împrăştiaseră. Învăţătoarea aceea, care tăia şi spânzura în Ministerul Culturii, fusese mutată la Ciorogârla, unde se află şi acum şi predă la nişte mucoşi limba română. Am mai văzut-o de câteva ori în autobuz, arăta ca o ţărancă, cât o priveşte pe „Tovarăşa", ea în şase luni se făcuse de 120 de kilograme, căzuse într-un fel de populism ciudat, bea ţuică cu vecinii casei din provincie şi tăia găşte, boteza şi cununa la ţară, altfel avea încă pensie mare, îşi vindea din când în când câte o bijuterie foarte scumpă, sau un tablou, cerea să plece peste graniţă ca fiica lui I. V., dar mereu era amânată sub diferite pretexte şi ea tot mai aştepta ceva, nu ştiu ce...

PARTEA A DOUA

Sezonul ploilor

După Londra, crau orele 19. Pluteam într-un ocean limpede de aer, jos se vedeau pădurile roşcate ale Canadei şi gheţarii migraţi dinspre pol ca o flotă de gheaţă scăpată în derivă, o flotă moartă, rece, impersonală, străbătând un mare plictis al naturii. Pasagerii avionului *Transavia* moţăiau după atâta whisky băut, nu se mai auzeau nici vocile sparte ale docherilor de la Dover, plecaţi la Campionatul mondial de fotbal, nici glasurile unui grup de români care urcaseră privind cu ochii nerușinați la fustele scurte ale olandezelor blonde, nesărate şi asexuate, care acum strângeau resturile nesfârşitei libaţii iscate de frica traversării oceanului. Adormise şi însoţitorul meu. Doctorul avea acum o faţă destinsă, visa probabil că se află la ţară şi că scrie ceva pe dovlecii lui pe care-şi purta corespondenţa cu iubita de 16 ani, până ce aceştia se coceau şi se răsuceau trădând iubirea lor de o vară. Avionul plonja lung spre Gander, simţeam cum îmi crapă timpanele de presiune, mestecam o bomboană, dar degeaba. Stewardesele îşi vedeau netulburate de treaba lor, adunau cu răbdare teancuri, teancuri de farfurii de carton în care se mai aflau resturi de creveţe în sos rémoulade sau cartofi prăjiţi după care se omorau irlandezii, friptura rece abandonată sau paharele de plastic în care mai clincăiau resturile de bere sau de gin. În aerul aproape friguros, iscat de micile ventilatoare, tot se mai simţea un iz de băutură amestecată, ceva greţos; în stânga mea, frumoasa domnişoară, urcată cu noi în avionul *Regina Irène,* la aeroportul Stansted, lângă inimaginabilul său însoţitor bătrân şi caraghios, cu inimaginabila ei fustă de o inimaginabilă scurtime, lăsând să i se vadă pulpele de o inimaginabilă frumuseţe, dormea. Mai mult de 150 de bărbaţi o curtaseră fără un cuvânt, pretextând că au treabă la cabina pilotului în cursul traversării, numai pentru a o privi, pentru a rumega după aceea gânduri scabroase despre ea, numai ca să nu-şi amintească de primejdia în care se aflau. Acum se potoliseră, monstrul lor sexual plecase într-un scurt concediu, imaginara amantă a tuturor respira uşor, cu pudoare parcă, era frumoasă înfru totul, o muză abandonată în avionul *Regina Irène,* blondă, serafică, cu picioare lungi dezgolite până la coapse, interminabilele picioare

ce erau gata să ne arunce într-o catastrofă, într-atât grohăiseră pe limba lor argotică despre ea acei docheri plecați să susțină echipa Angliei în Mexico...

Pădurile și lacurile înghețate ale Canadei veneau spre noi cu violență. Îl sculai pe doctor:

– Hei, coborâm, aterizăm...

El zâmbi dulce, își strânse genunchii la gură și atipii pe loc mai departe. Frica îi făcea somn, plecarea, desprinderea de pământ și aterizarea îl scoteau din sărite. Și doar călătorise destul, dar de frica asta nu era chip să te vindece nimeni. Fetele olandeze se pregăteau acum să ne dea *pepsi* sau whisky, dar nu mai avură timp pentru că englezii amuțiți, simțind pista sub roțile avionului, aplaudară ca la teatru, fericiți că se găseau din nou pe pământ. Ne aflam undeva pe un câmp aproape înghețat, în plin soare, privind clădirile aerogării care odată văzută mi se păru higienică și anostă, civilizată și plină de *kakapituri*, cum spunea Angela, o amică, adică poșete, blănuri, bijuterii, pantofi și câte altele. Luxul, acest lucru interzis celor mai mulți din trei oameni, își desfășura trena lui sclipitoare încă de la intrarea pe continent. Până la Guadalajara trebuia să traversăm America, dar asta mărea plăcerea călătoriei. Cât despre expoziția mea, ea avea să se facă rapid, ca de obicei. Doctorul, devenit deodată alt om, umbla ca apucat de draci pe toate culoarele, cumpărase cartoline pentru cei de acasă și scria grăbit salutări la șefi, la rude și la frații de la Rotunda. Cu ochii lui inteligenți făcea comparație între prețurile de aici și de aiurea, se mira, dădea din umeri, ținea un lung monolog interior, curmat numai de anunțul placid al unei spicherițe care vestea în patru limbi plecarea iminentă a *Reginei Irène*...

Scările rulante ne extraseră pe toți, cu englezi și irlandezi cu tot, din pântecele aerogării, părea că ne aflăm într-un Infern automatizat, ce ne arunca la suprafață ca pe o lavă păcătoasă. Apoi, minunatul Boeing, atât de criticat pe vremuri, când avioanele de acest tip cădeau ca muștele, se ridică ușor în aer și englezii se apucară să ceară whishy, de spaimă, spre disperarea stewardeselor care vedeau cu ochii cum le scade rezerva de băutură. Aerul condiționat șuiera egal pe lângă urechile noastre, eram iar o mare familie care se ruga în gând să nu ne strivim de minunatul pământ, acum când abia scăpasem de minunatul ocean în care doar praful de rechin ne-ar mai fi ajutat și acele cârpulițe de culoarea mandarinei, ce ne-ar fi semnalat ca naufragiați în imensa întindere de apă. Inimaginabila fată, cu inimaginabila fustiță, de o imaginabilă scurtime se întreținea cu maimuța geloasă de 78 de ani, două luni și patru zile, cel puțin atât îi dădeam eu, umflat ca un cocoș care simte în jur că armăsarii de la Dover erau gata s-o violeze pe însoțitoarea sa dacă această călătorie, și așa destul de lungă, va mai dura. Doctorul începuse s-o înjure mărunt, nemaiputând să suporte acele picioare inimaginabile, lăsate la vedere. Maimuțoiul în criză capilară, care era plătit să distreze grupul de

susținători ai Angliei la Campionatul mondial de fotbal, curta două cucoane grase, de o vârstă compromițătoare, care râdeau în hohote. Îi vedeam ochii de câine bătut și dinții galbeni de nicotină. Animatorul avea o mutră păguboasă de viitor milionar câștigător la Loto. Își făcea teribila meserie stând în picioare de mai bine de opt ore, neostenit, agita brațele, strigând, făcând pe Chaplin, sau frații Marx și Hitler. Irlandezii și englezii și care mă-sa mai erau în burta *Reginei Irène* se prăpădeau de râs, bătându-se cu palmele peste genunchi, rupând coifurile lor de hârtie făcute în culorile Marii Britanii, în bere, și o luau de la cap. Șeful lor, un bătrân cu mutră de cal câștigător la derby, cu jobenul negru și lucios îndesat pe frunte, se ridicase în picioare și dirija cu bagheta și iar auzirăm *Rule Britannia* și alte marșuri de stadion, eram cu toții un balamuc aerian, o trupă lubrică de saltimbanci care țâțâiau din fund de frică, dar de cântat cântam, pentru că ne apucaserăm și noi, eu cu doctorul, să răcnim, pentru că altfel am fi asurzit. Panașe, insigne, bere, unt și pepsi, whisky și strigăte, numai fetele olandeze atât de asexuate strângeau tot ce mai scăpa întreg de pe măsuțele mișcătoare. După patru ceasuri de zbor, ne strecurasem printr-un peisaj lunar, roșcat, cu munți deșerți, teșiți, striviți parcă de pașii de fier ai zeilor care pe aici hălăduiseră, zeii azteci cu nume interminabile și imposibil de pronunțat, zei cu capete de șerpi, stranii, înspăimântători și răi. Aerul era fierbinte ca un ceai, degeaba șuierau ventilatoarele de deasupra capetelor noastre, nu aduceau decât ardenta vară mexicană, strecurată parcă prin țevile unei orgi.

Pământul venea din nou spre noi, răsunător, violent, sub forma unei lungi șosele de beton, pe care roțile *Reginei Irène* săltau vesel și biruitor...

*

Duminică într-un sfârșit de mai...

Afară era un soare violent, care spărgea lumina parcă în petardele iscate de perdelele glisante de lemn. Un perete de sârmă subțire oprea insectele care bâzâiau afară, în infernala căldură. Era unsprezece dimineața. Doctorul sforăia lângă mine în imensul pat spaniol de nuc negru, sub o cruce pe care ar fi putut fi răstignit un om adevărat. Mă sculasc de dimineață la cinci o pasăre textilistă, insistentă ca o muiere, care tăia cu fierăstrăul ei minuscul tăcerea primei mele nopți mexicane, o noapte grea, încărcată de esențe stranii, o noapte violentă și amenințătoare în seninătatea sa de vară, o noapte când spiritele morților, cum spuneau cei de pe aici, umblă în libertate pe pajiștile de iarbă în căutarea celor rătăciți sub lună. Pereții albi ai casei señorei Carolina de Gomez Arzapalo din Avenida Chapalita 1221 repercutau lumina scăpată prin perdelele glisante de lemn. Dinspre grădinile oculte ale cartierului *Colonias* veneau miasmele dulci ale sisalului, iar de undeva,

de aproape, se auzea susurul lin al unei fântâni interioare. Un manghier cu frunze lăcuite bătea uşor în obloane. Era o zi binecuvântată de Dumnezeu, când eram tânăr, sănătos şi călătoream, o zi pe care oricine putea să şi-o dorească. Un miros de ardei striviţi pătrundea până la noi şi din bucătăria gazdei se auzea pregătirea tortillei. Pe pereţi, în afara crucii imense, distinsei, în această primă recunoaştere, fotografia proprietarului şi o *caretas*, o mască de carnaval, un dulap de haine baroc, cu îngeri şi cu scarabei şi semne magice, o ladă cât un catafalc, plină de mânere de argint, un mic birou cu o mie de cheiţe, lucind toate ca nişte licurici în această beznă îndulcită şi iar dulapuri masive în stilul rural colonial, pe care se aflau vase în care străluceau gladiole, orhidee, dalii mov, trandafiri pătaţi, garoafe portocalii de India, acoperind bordurile de aramă muşcată. Peste tot *glorietas*, mici statuete sacre, negre şi enigmatice, calendare aztece de malahít, cutii lăcuite de Uruapan în care, probabil, señora Carolina de Gomez Arzapalo îşi ţinea micile nimicuri.

Trebuia să-l trezesc pe doctor. Îl scuturai. Sforăise infernal toată noaptea, dar nu aveam ce-i face, acum o să-l chinuiesc, gândeam, cu un marş nemaipomenit prin cartierele oraşului în care trebuia să facem recunoaşterea obligatorie. Hămăiau undeva câini, cu alte glasuri decât la noi, mai sugrumate, guturale, aducând cu strigătele unor criminali aflaţi pe galeră. Trăsei storurile de lemn şi o lumină orbitoare invadă odaia. Doctorul mormăi ceva, se sperie, se uită cu ochii lui rotunzi, inteligenţi, în jur şi realizează unde se afla.

Pe peluza de afară servitoarele casei, în picioarele goale, tundeau cu maşina gazonul, cu o răbdare îngerească. Erau două indiene tinere, clădite bine, în rochii de un verde violent, care lăsau să li se vadă pulpele înnegrite de soarele tropical. Pe masă se aflau ziarele din ziua aceea, pline de ştiri tipărite cu litere groase. Uraganul distrusese nu ştiu câte sute de sate de pe coasta oceanului, avea un nume de fată ca de obicei, nu mai ţin minte care, *Flora*, *Celia*, îmi aminteam coborârea noastră de cu o seară înainte, în lumina când verde, când portocalie a acelui ţinut, o lumină de început de lume. Ceea ce ţinusem minte era încordarea pasagerilor, acea tăcere înfiorătoare din *Regina Iréne*, când nici măcar glasul animatorului acela cu mutră păguboasă nu se mai auzise pentru că frica pusese iar stăpânire pe noi, o tăcere mare, fără istorie. Pe urmă totul trecuse, intrasem în aerogara înăbuşitoare, simţind dintr-o dată cum asudăm din cap până în picioare, în hainele noastre parcă prea strânse pe corp. Vameşii uitaseră să vină şi am stat la coadă printre geamantanele devenite adevărate pietre de moară şi când, în sfârşit, aceştia apăruseră ca într-o operetă de Lopez, în pas dansant, trei indivizi, scurţi, graşi şi tuciurii, agresivi, cu mustăţi solemne şi pişcoţi la ureche, cu pistoale la şold şi în bluze cafenii, negrăbindu-se, lenţi, suspicioşi, confruntându-ne pe fiecare cu fotografiile, scotocind meticulos geamantanele spre stupe fac-

ția docherilor irlandezi sau englezi sau ce mă-sa erau și oprind cutiile cu conserve, fapt care provoacă o atât de mare gălăgie la ai noștri încât crezui că voi asista la primul război româno-mexican din istoria lumii. Unde mai pui șoferii și cei de la asociațiile de turism, care îi luau în primire pe fiecare după ce consultau infinite liste cu adrese, cu nume, cu cifre, mereu confruntându-le și certându-se între ei atât de des și atât de tare încât birocrația noastră mi se păru de aici banală, insignifiantă, copilărească. Erau serviabili, labili, onctuoși, complicați, bezmetici și se încurcau unul pe altul. Noroc de privelișlea inimaginabilei copile, cu inimaginabila ei fustiță de o scurtime inimaginabilă, care-și oferea pulpele privirii agresive ale vameșilor, ce se agitau în jurul ei ca niște cocoși.

Când scăpaserăm în sfârșit de toate interminabilele formalități, ne trezirăm într-o beznă care clocea, adâncă și groasă, plină de un catran tropical. Ne aflam pe o șosea care trebuia să ne ducă la Guadalajara, la 30 de kilometri de aici. Undeva, în noapte, foșneau manghierii și mirosea a supă dulce de mais. Pe margini, la micile *cantinas*, niște cârciumioare sordide, grupuri de țărani beau *tequila* și rontăiau turtă de porumb la lumina lămpilor cu gaz. Mașina alerga cu 150 la oră spre luminile Guadalajarei și simțeam în nări un nisip mărunt și, deasupra, imensa apăsare a aerului tropical, care cădea în lespezi fierbinți peste noi. Scăpaserăm de *huracán* și de rechini, de amenințarea înălțimii și iată-ne în casa señorei Carolina de Gomez Arzapalo, pe care doctorul își așternuse un ochi pătimaș, chit că avea peste 40 de ani.

– Cum e? îl întrebai.

– Ce mai scrie prin ziare? mă întrebă încă răstignit între pernele imensului pat de mitropolit în care dormisem ca niște bestii.

– Ce să fie? Cutremure, uragane, războaie și avioane căzute...

Asta o inventasem ca să-l înspăimânt.

– Ce vorbești? se mirase el, cu o figură prelungă ca un galoș. Unde?

– În Columbia, invetai. Altul în Caraibe...

– Pe unde o să ne întoarcem noi...

– Triunghiul morții, insistai eu, ca să-i fac o dimineață plăcută.

– Exact. Au căzut vreo zece, acolo, în ultimii ani.

– Ce spui? mă mirai eu ipocrit. Ții o statistică?

– Țiu pe dracu, hai să mâncăm ceva, că mi-e o foame...

Peste un minut era sub duș și cânta, uitase de catastrofele mondiale ale zilei. Bătea clopotele pentru slujbă, un zgomot profund, un dangăt adânc de aramă care inunda văzduhul fierbinte. Afară, pe gazon, servitoarele desculțe tot mai tăiau iarba meticulos, cu mașina de tuns. Totul semăna cu o masă de biliard, numai florile exotice se răsteau la privirile noastre cu nerușinata lor frumusețe. Nu bătea nici un pic de vânt. Finii mexicani de la poartă stăteau neclintiți. Mi se făcuse foame, îl așteptam pe doctor să-i iau

locul sub duş, îmi căutai hainele şi constatai cu stupoare că fuseseră introduse în imensul dulap în care, dacă reuşeai să-l deschizi, intrai ca într-o catedrală. Cu greutate umblai pe la mânere şi îmi văzui cămăşile şi cravatele, hainele şi balonseidul pe umeraşe puse unele lângă altele cu pedanterie.

– Unde eşti? întrebă doctorul, nemaivăzându-mă.

– Aici, în biserica Sfânta Tereza, sau cum i-o zice dulapului ăsta, în care ar încăpea şi cineva călare...

Era drapat într-un prosop fistic, avea gesturi napoleoniene. Se uita în oglindă şi îşi controla barba. În fiecare dimineaţă constata că nu ţine să nu se radă, aşa că umblă la lucrurile lui şi în curând se auzi ronţăitul egal al maşinii de bărbierit. Năvăli în baie şi din rozeta duşului ţâşni ceva care aducea cu apa rece. Imense săpunuri roz împodobeau marginile căzii, pe un spalier de metal atârnau mai mult de zece prosoape. Totul era uriaş în casa asta, baia arăta ca o sală de gimnastică, salonul de primire cu toată înghesuiala de măsuţe, de vitrine şi de colivii de papagali care cârâiau în limba lor obraznică nu reuşea să lase impresia de intimitate. Fotolii, mese de citit, rafturi pentru ziare vechi, covoare roase uşor, în culori tandre şi violente în acelaşi timp, cum sunt covoarele de Slătioara, dominate de violetul care ucide orice culoare dacă nu e pus lângă un verde dur. Peste tot imaginea Verginei de Guadelupe, în colţuri, în care ardeau plante mirositoare şi candele cu o lumină roşie, şovăitoare. „Locuim într-o biserică", hotărâi eu şi pentru doctor, şi cu asta ieşii de sub duş. Mirosea a fasole prăgită cu ceva gras, *tortilla* cu ardei şi cu sosul acela misterios pe care-l simţeam cum irită nările.

Prin casă se auzeau glasurile servitoarelor care erau chemate de señora Carolina de Gomez Arzapalo. Îi auzeam călcătura grea pe dalele de piatră, papagalii făceau un zgomot de piaţă, zburau pene galbene şi verzi printre gratiile de aramă, semn că se ciorovăiau. Cineva pe care nu-l cunoşteam le dădea boabe de mei. Se prezentă când mă văzu : era Guillermo, primul fiu al gazdei, arhitect de meserie; pe Alfonso, al doilea fiu al señorei Carolina, aveam să-l cunosc mai târziu, cum preciză el. Doctorul se arătă în uşă într-o nemaipomenită cămaşă milaneză, lucitoare ca un marsupiu. Vorbea mai bine ca mine spaniola, avea un fel de a aborda oamenii de-a dreptul stupefiat. Reuşea în cinci minute să afle tot de la interlocutorul lui: când s-a născut, ce meserie are, dacă e căsătorit sau nu, ce idei politice serveşte şi aşa mai departe. Îi abandonai şi mă bărbierii la rândul meu, pentru că barba nerasă e jegul bărbatului, îmi pusei şi eu o cămaşă tropicală, galbenă, şi auzirăm glasul de soprană întârziată al señorei Carolina, care ne invita la masă. În cinstea noastră fusese pus un patefon antic, imens şi el, cu o pâlnie imperială, pe care era pictată istoria Mexicului în maniera Diego Rivera. Ni se cântară psalmi dumnezeieşti în acompaniament de ghitară, pentru că ne aflam încă

la ora slujbei, şi în sfârşit apăru prima *tortilla,* care arăta ca o mică pituşcă de cocă în care fusesră ascunse jumări de porc prăjite şi un sos iute, *chile*, roşu ca o crimă şi pe care-l simţi imediat în stomac sub forma unei tăieturi brutale de cuţit. Apărură şi câinii indieni pe care îi mai auzisem, înalţi, cu picioare tubulare, cu mutre de *sir* şi ochi inteligenţi. Afară răsunară explozii. „Na că am nimerit şi o revoluţie mexicană, cum scrie la carte", îmi zisei şi mă uitai la doctor care îşi disimula curiozitatea, legându-şi la gât, cu o grijă prelungită, şervetul de un alb imaculat...

– Ce e señora, afară?

– Nebunii de tineri care manifestă pentru echipa noastră, ce deschide la 12 Campionatul mondial. A început *Fiesta*...

Era statuară, imensă şi ea ca şi casa pe care o locuia, îmbrăcată în negru, cu un piept de zeiţă, cu un păr negru, lucios, aspru şi foarte întins ca nişte coarde de vioară, cu imenşi cercei de aur în urechi şi cu o revărsare de perle deasupra bustului, vorbind tare şi râzând cu nişte dinţi nemaivăzuţi, albi, mari şi egali, terminându-l pe doctor cu graţiile ei auguste, fapt care-l sili să ia brava hotărâre de a repeta porţia de sos picant care se afla într-o carafă pântecoasă de cristal. Nu arătă nici un fel de durere interioară, dimpotrivă, ipocrit cum îl ştiam, lăudă *tortilla* şi o rumegă cu o infinită plăcere. Îl invidiam sincer şi cerui apă cu gheaţă, care fu adusă îndată de una dintre servitoarele desculţe. Papagalii se potoliseră, somnolau pe trapezele lor aurite. Sub ogivele găurite cârâia o nemaipomenită femelă, de un albastru albicios ca al zorilor, către care privirile unui croncan pestriţat erau aruncate din când în când cu o violenţă ce nu scăpa nimănui. Din stradă se auzeau claxoanele maşinilor, manifestând pentru ţara gazdă: „Me-hi-co! Me-hi-co! Era un ramăt mecanic de ţi-era mai mare dragul, nu alta.

– Nu vreţi să ne bem cafeaua în grădină?

– Cum nu?, se oferi doctorul, care o privea în ochi pe señora Carolina de Gomez Arzapalo ca pe Piramida Lunii.

Eu aş fi vrut să ieşim afară, să umblăm, mă mânca o curiozitate fără margini, dar îl urmai. Ne strecurarăm printr-un atrium unde foşnea ca o crescătorie de viermi de mătase fântâna interioară, cântând din cupele de albastru în care se răsturna subţil apa, în trepte, şi ajunserăm pe o pajişte de iarbă arsă, crescută mult, netunsă, cu firul aspru şi mare. Mese de joc metalice, şezlonguri şi mici scăunele sub doi palmieri. De sus, de sub coroană, spânzurau nişte ouă vegetale, roşii. Era umbră, nu ştiu cum, apoi îmi dădui seama că uriaşe ziduri înconjurau această grădină interzisă, care putea ţine şi loc de salon. Pe margini ardeau în soare nişte flori patetice de culoarea cărămizii, *canna indica* sau altceva, nu-mi dădeam seama.

Începu conversaţia, lucrul cel mai nesuferit pentru mine, ceva despre istoria familiei acestei femei planturoase: văduva unui avocat cu renume care

murise într-un accident, avea un amic, politician, care ne va înlesni, când dorim, intrarea la guvernatorul Guadalajarei. Ne crezuse englezi la început, dar auzindu-ne vorbind s-a mirat de unele cuvinte ce aduceau cu spaniola. Părea dezamăgită că tocmai ei îi fuseseră repartizaţi nişte necunoscuţi în lume. Doctorul îi făcu istoria Românici în douăzeci de cuvinte. O ameţea cu şuvoiul lui de fraze, la sfârşitul acestei frumoase convorbiri îi propuse să o invite la noi în ţară, în sfârşit o făcu să râdă povestindu-i ce fac ţăranii noştri de Crăciun, era un perfect ambasador. Primirăm la rândul nostru nişte sfaturi. Nu era bine să acostăm femei, pentru că aici întâi se trage şi pe urmă se întreabă, expresie care mă umplu de o mare fericire interioară. Dacă doream să cunoaştem lumea, ea ne stătea cu mare plăcere la dispoziţie, avea două maşini, ne putea căra de colo, colo, dar bănuia că venisem la Campionatul mondial de fotbal.

– Nu, señora, protestă grav doctorul, noi organizăm o expoziţie aici, la dv...

– Interesant, constată ea, şi îşi mai potrivi cerceii aceia grei, de aur, şi făcu rânduială în şiragul de perle, nesfârşit şi el.

Venise între timp şi Guillermo, cu logodnica lui, un fel de mâţă neagră, lungă şi prefăcută, o femeie de 23 de ani, nu mai mult, mai consumată decât ar fi trebuit la vârsta ei, cu sandale şi costum *hippie*, adică bluginşi decoloraţi şi peticiţi, un fel de colan cu boabe de porumb şi peşti metalici auriţi, aiureli din acelea care au înnebunit lumea. Părea mioapă, şi din trei în trei minute îl săruta pe arhitect de parcă ar fi venit sfârşitul lumii. Doctorul se lingea pe buze, îl ştiam ce năravuri are. Dinspre bucătării venea un miros ciudat de mămăligă şi în aerul fierbinte zburau păsări lătrătoare. Pe terasele din jur hămăiau câini imenşi, albi, răi şi neosteniţi, adulmecând oaspeţi nedoriţi. Povestea cu noi fu reluată de la capăt de gazdă, care recită noilor veniţi cât de simpatici eram şi de unde naiba veneam, de la coada pământului. Erau interesaţi, doctorul le aduse o sticlă de ţuică pe care ei o gustară cu precauţiune, dar le plăcu şi înţelesei că plimbarea noastră va avea loc abia spre seară, pentru că se încinse o vorbărie de nu se mai termina. Fu adus sub streaşina terasei un televizor, pentru că se făcuse ora deschiderii Campionatului mondial de fotbal. Un radio portativ transmitea încă muzică pătimaşă. O voce dulce îi da cu „*Morenito mio, enamorado, Corason* şi cu *Un poquito mas, espera ancore*... până când pe ecranul de sticlă apărură porumbeii lansaţi în cinstea evenimentului din acea duminică şi vorbi preşedintele Diaz, care avea o mutră tristă de politician în retragere, şi după aceea luă cuvântul şi baba aia turcească de sir Stanley Rous, un tip de albinos, gras şi flasc, care jucase arbitrii pe degete la Londra în 66 şi îi făcuse pe englezii săi campioni mondiali. În ce mă priveşte, nu sufeream fotbalul, să n-aud de el, dar ei, cu toţii, ceilalţi, nu-şi mai dezlipiră privirile de pe ecranul de sticlă.

Señora Carolina de Gomez Arzapalo dădea o înaltă apreciere tuicii aduse de doctor, gustând pahar după pahar şi clipind din ce în ce mai lasciv spre amicul meu, care începuse tratative secrete cu această vajnică persoană, sub privirile uimite ale viitoarei nore, care nici ea nu se lăsa şi-şi săruta prietenul din trei în trei minute. Era amiază, cald, torente de aer fierbinte cutreerau mica grădină.

– Mâine începe sezonul ploilor, spuse careva. Astăzi nu ar fi fost bine să le strice Fiesta...

Sezonul ploilor, ce titlu frumos pentru o nuvelă. De undeva simţeam venind spre noi o magmă parfumată de aer neclătinat. Amiaza mexicană părea o imensă mumie imemorabilă, cum zice Proust...

Şi, ca totdeauna când ceva începea să mă neliniştească, mă apucai să beau...

*

Mexicul scoase un punct în primul său meci, şi pe bulevardele Guadalajarei maşini galbene *Impala Lux, Impala Ford, Impala Mustang,* acoperite pe capote de fete şi băieţi în haine albe, scandau din claxoane demenţial. Mici petarde explodau sub palmieri, se aruncau *confetti* şi serpentine, totul era o nebunie în jur, ca la Vinerea Morţilor. Se dansa *bamba* sau *jarana,* nu ştiu, răsunau tobe şi trâmbiţe, ghitarele mariachisilor care arătau mai degrabă ca nişte ciocli umpleau aerul de o veselie paranoică. Se aruncau ghirlande de flori peste maşini şi fluierele din lemn de trandafiri din care ieşeau sunete ascuţite mă asurziseră.

– Hai pe o stradă mai liniştită, îi spusesem doctorului, că aştia ne lasă fără auz...

Lui îi plăceau toate astea, se uita ca un ţăran la bâlci, la frumoasele fete, înalte şi negre, cu părul lor lung, imperial, atârnând până la fese, o, ce-ar fi făcut el aici, dar parcă numai el... Zeul ploii, *Chac*, nu arunca deocamdată vreo trombă pe mulţimea asta beată de fotbal, ah ce-aş mai fi râs, ce mi-ar fi plăcut să-i văd uzi până la piele, făcuţi zob de un *huracán* din acelea cu nume de curvă.

Îl zmulsei din beţia asta şi-l târâi spre un cartier rezidenţial, înconjurat de numeroase grădini spre care *Mustangurile* nu trăgeau. Un miros iute, pestilenţial în intensitatea sa, domina acest sfârşit de zi, sfărâmând parcă aerul, câini şi copii, fântâni pline de spumă aurie, cu căderi de ape care scoteau sunete dulci pe piatra macerată de fierbinţeală şi acei manghieri nemişcaţi şi zidurile înalte şi *ocotesul* argintiu în lumina fierbinte, şi ea neclintită de nici un vânt uşor. Singura răcoare era aceea emanată de pulverizarea apei sub scutul unei Minerve de bronz, cam scurtă de picioare,

cu toga feştelită într-o baltă. O reclamă uriaşă pentru fabrica *Impala* scotea scurte bufeuri, rotindu-şi literele grosolane în amurg. *Guyapa,* verde şi tepoasă, păta discret decorul care-mi plăcea la nebunie pentru că avea moartea în el. O presimţire sumbră, cum aveam la liceu când nu ştiam lecţia de latină, îmi stăpânea nu ştiu de ce sufletul. Era un loc unde trebuia să mi se întâmple ceva rău, dar nu-mi dădeam seama ce anume, câinele meu sufletesc urla la lună şi eu mă miram pentru că totul era feeric în jur, o sărbătoare nesfârşită. Se aprindeau luminile în hotelurile de lux şi în vilele particulare, felinare de fier forjat aruncau o primă lumină artificială spre piscinele în care se mai zbătea o apă verde de smalţ lichid, reflectând trist zidurile frumoase, dar singure, pentru că stăpânii lor erau plecaţi în acest sezon la Ciudad de Mexico după afaceri. Parfume dulci şi grețoase de fructe căzute pe iarbă şi macerate de soare şi uitare izbeau nările noastre neobişnuite cu această uriaşă proliferare a naturii tropicale. Fete în *bikini* cu lungi picioare arse de soare stăteau ca ciorchinii pe gardurile înalte şi salutau trecătorii cu mici strigăte. Erau frumoase, pure, aveau ceva ce mă înduioşa secret pentru că mă simţeam străin şi sosit prea târziu pe aici. Doctorul le făcea şi el semne şi se amuza trimiţând bezele.

Ca să-i mai scad din entuziasm îi repetai o vorbă spusă mai devreme de señora Carolina de Gomez Arzapalo: „Drumul spre aceste fiinţe trece întâi pe la biserică, pe sub sfânta Maria de Guadalupe, doctore!".

Drept răspuns el mormăi ceva în legătură cu imposibilul meu pesimism, care era pe deasupra şi infinit. Îmi promise că va găsi o ieşire spre libertatea mării şi continuarăm recunoaşterea noastră.

Sosi noaptea infectă pe care atât o urăsc, dar nu era atât noapte, cât un fel de prelungire a amurgului, cu ceva scurs şi gras în lumina ce se termina, o lumină verde, plină de fluid, cu ceva inflamabil în ea.

Treceam pe un trotuar uriaş şi de undeva venea o maşină lungă, decapotată, o uriaşă limuzină, numai nichel şi cristal, silenţioasă, abia simţind-o. La volan se afla o femeie care purta nişte imenşi ochelari negri. Avea craniul ras până lângă rădăcina nasului, şi o lungă cicatrice, ca şi când atunci ar fi scăpat de la o trepanaţie. Nu ştiu ce mă făcu să caut să o văd mai bine, dar lumina spectrală a amurgului, orbirea produsă de farurile care ne goneau de pe trotuar pentru că ne aflam chiar în faţa garajului casei proprietarei imensei limuzine, totul creă o confuzie oculară care nu-mi permise să o privesc mai bine.

Un craniu ras, cicatricea şi ochelarii imenşi, fumurii. Ce-mi amintea mie?

– Ce spui de dama asta? zise doctorul, parcă e sosită dintr-un film cu Boris Karloff...

– Ai să râzi, doctore, dar mie mi se pare că o cunosc. Nu-mi dau seama de unde s-o iau, dar are ceva familiar, niciodată nu am uitat ființele care mi-au plăcut...

– Te știam om de gust...

– Nu-ți dai seama că nu arăta așa? A suferit probabil un accident de mașină, cum de nu realizezi?

– Uite ce e, dragul meu, mie îmi plac femeile zdravene, cât se poate de zdravene...

– Ca señora Carolina de Gomez Arzapalo, nu?

– De ce nu?

– Ai complexul Oedip?

– Nu, dar nu înțelegi că tocmai aceste femei care dau în primire sunt cele mai reușite sub o anumită latură? Ele își iau adio de la viață și-și iau adio într-un fel care te termină, cu le cunosc bine, am avut de-a face cu multe...

Eram tulburat. Tare aș fi vrut să întreb pe cineva cum se numea persoana din mașină. Dar strada era pustie acum, numai câinii alergau bezmetici pe terasele caselor, ca într-o lume întoarsă pe dos. Acoperișurile fierbinți încă de soarele zilei abia duse îi scoteau din minți, le da o turbare fără egal. Dinspre cartierul *Jalisco* veneau *Impalele Lux* cu ciorchini de suporteri care urlau în cor: „Me-hi-co! Me-hi-co!" Se trăgeau în continuare petarde și artificii multicolore cădeau sfârâind în bazinele fântânilor. Una dintre aceste jucării aprinse un plop *alamos* și acesta se mistui într-o secundă, arzând ca o torță, făcând o lumină uriașă și umplându-i pe nebunii de pe capote de o veselie ce strivea totul în jur.

În momentul în care deschideam poarta casei señorei Carolina de Gomez Arzapalo știui cine era femeia de la volanul mașinii...

Expoziția mea itinerantă, pe care trebuia s-o montez rapid și să atrag atenția celor veniți la Campionatul mondial de fotbal, era în mare primejdie de a nu mai fi deschisă. Contractele se semnaseră de mult, sala mă aștepta, dar fără señora Carolina de Gomez Arzapalo nu aș mai fi reușit să-i fac vernisajul. Sosisem târziu, lucrătorii mexicani erau înceți, lumea absorbită de Pele și de echipa Braziliei, cine dracu mai intra într-o expoziție să vadă ce fac ai noștri? Gazda m-a dus a doua zi la industriașul ei, care era prietenul guvernatorului. Locuia în cartierul *Estrellas*, locul acela plin de grădini și parcuri nesfârșite, într-o casă colonială plină de verande și terase, dotată cu aer condiționat, într-un fel de rezervație aparent neîngrijită, decorată, oroare, cu cactuși nenaturali, nu am înțeles nici până astăzi de ce. Señora Carolina de Gomez Arzapalo mă ghidă pe aleile bătute de soarele nemilos de la ora prânzului, înotarăm printre piscinele mici și complicate în formă de farfurii sau de scoici, cu apa lor verde, pură și, în sfârșit, văzurăm peronul vast de marmură roșcată, al vilei. Prin ferestrele singurului etaj se auzeau o

muzică dulce de ghitară şi strigăte răguşite: „*Ay! Ay!*", probabil un disc. Undeva rumega un animal mare, un cal cu siguranţă, intrarăm într-un hol răcoros, aproape dibuind, pentru că obloanele de lemn erau abia mijite şi lăsau să se strecoare înlăuntru o lumină săracă. Seńor Juan Diaz Sonora se ivi parcă rostogolindu-se pe o scară interioară, exclamând, sărind aproape spre noi. Era mic, gras, plin de sudoare, urât ca zeul vânătorii, *Tarez*, parcă atunci ar fi sosit de la o Corrida. Era îmbrăcat într-o jachetă de piele de ied şi în jurul gâtului purta un fular roşu de Vera Cruz. O îmbrăţişă lung pe seńora Carolina de Gomez Arzapalo, exclamară amândoi minute lungi, privindu-se şi gratulându-se, el abia mai văzându-se de sub pieptul monumental al femeii, pe urmă mă descoperi şi pe mine şi mă adoptă, tot exclamând, având aerul că anticipează cele ce aveam să-i cer. Gesticula mult, într-o secundă trase obloanele şi se făcu lumină, o lumină dureroasă de dimineaţă, cu soare tropical, sporită de pereţii şi ei prea albi. Din întuneric se ivi aceeaşi mobilă grea şi neagră spaniolă. Printr-o perdea roşcată, despicată la mijloc, zării un mic cabinet plin de scaune îmbrăcate în piele, pictată cu aur. Pe consolele de marmură roşcată tronau grele candelabre şi acelaşi miros de sisal îmi invadă nările. Undeva ardeau secret nişte plante, fumul uşor trecea fluid prin odăi. În al doilea minut, seńor Juan Diaz Sonora îmi şi dărui o mică iguană de aur, pe care mi-o fixă la cravată cu o încântare care-mi luă glasul. În al treilea minut fumam o havană de un gust indicibil, pe care mi-o şi aprinsese cu delicateţe în secunda aceea. Mă aşeză aproape cu forţa într-un fotoliu de răchită şi mă ascultă, nu cu multă atenţie. Pricepuse. Trebuia vorbit cu guvernatorul pentru ca lucrările de deschidere a expoziţiei să nu mai întârzie, se şi aruncase asupra unui telefon îmbrăcat în catifea verde şi încrustat cu briliante şi vorbea cu cineva, nu răstit, dar cu vocea celor învăţaţi să fie ascultaţi, nu să asculte. Ordinele fiind date, amănuntele nu-l interesau, trebuia să mă duc cu cartea lui de vizită pe care mi-o şi strecură între degete la adresa scrisă pe ea şi de-atunci să nu mai am nici o grijă, pentru că mă aflam sub înaltul patronaj al guvernatorului care era prietenul său cel mai bun. Ne invită pe mine şi pe doctor, despre care aflase de la gazda noastră, la un *rodeo* care avea loc la Charro, ştiam ce-i acela un *rodeo*? Ştiam. Dar în *Calle Grande* fusesem, sau în celebrul *Mercador* din Guadalajara? Încă nu? Dar ce păzisem? Urmă o furtună verbală adresată seńorei Carolina de Gomez Arzapalo, la care ea îi replică graţios că mă aflam abia de-o zi în oraşul lor, fapt care nu potoli reproşurile acestui bărbat focos. Senor Juan Diaz Soñora mai hotărî că trebuie să fim duşi la *Chapalo*, auzisem de *Chapalo?* Nu auzisem. Ei bine, trebuia să aflu că era cea mai scumpă localitate din Mexic, hoteluri goale, numai cu câţiva clienţi în ele, un lac straniu pe care se putea face canotaj. Dar expoziţia mea itinerantă cine o păzeşte?, îndrăznii. Avea şi pentru asta o soluţie: o să pună un om de-al lui

la uşă şi-o să fie în ordine. De câte ori veneam parcă în Mexic? O dată, şi-atunci? Îmi mai vârî între buze o havană parfumată, mi-o aprinse, îmi potrivi iguana înfiptă în cravată, mă măsură, îi plăceam, o servitoare indiană intră, puse un vas uriaş de aramă plin cu crini galbeni pe consola de deasupra căminului împodobit cu fier forjat şi icşi tăcută. După alt minut apăru un bărbat cu o masă pe roate, plină de fructe şi de oranjade în care pluteau bucăţi de ghiaţă. Afară soarele dispăru dintr-odată şi începu un fel de taifun care cutremură casa o jumătate de oră. Se auzeau căzând fructele din pomi pe peluzele de iarbă şi o ploaie bezmetică invadă salonul. Intra pieziş prin ferestrele deschise, vântul zgâlţâia obloanele, totul părea o nebunie bruscă a naturii.

– Ce spuneam, ieri, zise cu glasul ei de soprană señora Carolina de Gomez Arzapalo, a început sezonul ploilor...

Vorbele aveau ceva religios în ele. Femeia privi lung, ca şi când atunci ar fi văzut pentru prima oară covorul cu motive heraldice de Cuenca care se aşternea la picioarele ei, şi pe urmă despică un ananas cu un cuţit de obsidian. Folosea instrumentul cu o atenţie mare, ca şi când ar fi săvârşit un adevărat ceremonial. Señor Juan Diaz Sonora continua să vorbească despre o viitoare *fiesta brava,* când voi vedea eu ce înseamnă cu adevărat o corrida de zile mari: o *Gran Novillada*. Îmi turnă el însuşi un pahar de *pulque* dintr-o cană borţoasă de cristal, care se aburise din cauza gheţei. Băutura de agave avea ceva amărui în ea, era foarte plăcută. Ploaia continua cu o violenţă înspăimântătoare, se auzea un burlan suprasolicitat aruncând şuvoaiele lichide pe nişte dale de piatră. Discursul interogativ al bărbatului continua, şi el, torenţial. O să văd la Charro adevăratul *passo de la morte* făcut de *calleadero,* băieţii aceia minunaţi care de fapt sunt nişte văcari, dar ce talent au, cum ştiu ei să îngenuncheze calul cu lasoul? În Europa, cu siguranţă că nu exista aşa ceva. Nu exista cu adevărat. Dacă va avea timp o să mergem cu maşina lui la Los Camachos, unde sunt munţi şi e răcoare. Dar la *Plazza del Tapatia* fusesem? La luptele de cocoşi? Nu fusesem, dar spera că aveam de gând să văd o gală, cu adevărat o sărbătoare a privirii. Beam în afară de oranjadele astea şi o *tequilla*? Un rachiu alb pe care mi-l arătă. Făcui un gest de oroare şi el râse. Bine făceam, nici señor Juan Diaz Sonora nu bea ziua, cum obişnuiau englezii ăştia care invadaseră oraşul. Sẽnora Carolina de Gomez Arzapalo îmi făcu un semn discret că era vremea să ne retragem, ceea ce şi făcurăm după ce-i mulţumii călduros, abia scăpând din îmbrăţişarea lui violentă.

Nu-mi dădusem seama când stătuse ploaia. Grădina vilei era dominată de o tăcere înfiorătoare. Văzui frunzele rupte şi crengi încărcate de fructe doborâte de scurtul taifun care trecuse peste noi. Servitorii lui señor Juan Diaz Sonora le strângeau cu grebla şi două fete mexicane, îmbrăcate în rochii

violete, îi ajutau. Le privii, aveau guri de peşti şi o curiozitate neascunsă în ochi. Păreau îmbătrânite de soarele excesiv. La poartă, señora Carolina de Gomez Arzapalo mai făcu un semn bărbatului care rămăsese pe peronul casei şi gesticula spre noi cu afecţiune nesfârşită.

Acum simţii un vânt rece iscat şi el pe neaşteptate, cum se petreceau aici toate. Nopalii din curtea lui señor Juan Diaz Sonora scoteau un sunet patetic de frunze mişcate. Maşina senorei Carolina porni violent spre centrul oraşului. Lumina se curăţase, avea în ea ceva atât de clar, încât peisajul oraşului încărcat de oleandri părea mărit cu o lupă. Străbăturăm o *favellas* care duhnea de un miros de ardei pisat şi de ulei de porumb, pe urmă lăsarăm în urmă hotelul *Gran* şi o catedrală în stilul gotic spaniol, grea şi sumbră, ce domina o piaţă. Aveam întâlnire cu doctorul în strada *Morella,* unde el perfecta nişte contracte pentru Ministerul Sănătăţii, pe mine señora Carolina de Gomez Arzapalo, dacă avea bunăvoinţă, trebuia, să mă lase acolo de unde aveam să mergem împreună la sala expoziţiei itinerante din faţa hotelului *Fenix.* Începea o zi încărcată, dar cartea de vizită a prietenului guvernatorului îmi dădea mari speranţe...

Pe urmă ce-a mai fost? O nebunie, o continuă *fiesta.* Expoziţia s-a deschis, nu intra nici dracul, toţi erau morţi după fotbal, nu mai părăseau televizoarele şi se duceau la *Jalisco* două ceasuri, după care iar televizor şi iar comentarii şi iar Pele şi Beckenbauer, îi băgam în mă-sa cu tâmpenia lor de fotbal, nouă ne cântau *mariachişii* plătiţi de señor Juan Diaz Sonora, care nu ne-a mai slăbit de atunci. Oraşul era el însuşi un balamuc, cu fete urcate pe capote şi manifestând pentru echipa Braziliei, pentru că *teamul* lor naţional pierduse trenul. Drapele galben verzui erau agitate în pieţele publice, când nu ploua, pentru că ploua în fiecare zi un ceas sau două, la fel de violent ca în prima zi, pe urmă iar se înstăpânea cerul acela albastru dureros până seara, când cădeau nişte nopţi grele, drapate în catran tropical, cu stele cât nişte scrumiere atârnând deasupra oraşului. Noi mergeam la un han, undeva în margine, şi beam *cerveza,* bere dulcegă, şi ne uitam la o maimuţă, legată de un stâlp lângă pompa de benzină a motelului *Malibu.* Era un urangutan cinic, îmbrăcat într-o vestă roşie. Dimineaţa mergeam la *Mercador,* cea mai senzaţională piaţă din lume, plină de cele mai imprevizibile lucruri, gemând de hoţi de buzunare şi de poliţai, care se urmăreau unii pe alţii ca în filmele alea tâmpite pe care le ştiam noi. Banane, roşii, mere, nuci de cocos, fleacuri aurite, şaluri de India, sombrero de dimensiuni uriaşe, pălării de paie, restaurante populare, unul lângă celălalt în nişte compartimente de rogojini sau sticlă, duhnind de somon prăjit şi de ulei de porumb, centuri de cow-boy, şei pentru cai, pistoale, pinteni şi apoi nesfârşite frizerii mirosind a colonie ieftină, parcă explodând din bocalele roşii şi verzi, galbene, portocalii şi iar *tortillas,* cu mirosul lor de ardei pisat şi coca întinsă pe sârme de nylon ca

niște piei puse la argăsit și cântecele patetice ale *mariachisilor,* numai pișcoți și mustăți și voci à la Tino Rossi, trâmbițe sunând tragic sub cerul tropical, și tobe din piele de capră, ghitare plângătoare, *sarapane* abia mișcate în ușorul vânt al dimineții și grămezi de legume multicolore printre alte bocale cu *atole, chia* și *zazola*, rachiurile acelea misterioase și figurinele de hârtie creponată, *pinatas* și Cristi de paie, dovleci scobiți, scoici, languste și stridii și ciorbă de caracudă servită din imense borcane, cutii lăcuite de Uruapan, portofele din piele de caiman, sumane de aba, talismane și statuete de jad, *idolas* de lemn afumat, flori de carnaval, totul într-un strigăt unanim al *criadorești*lor și al *vociferadorești*lor care te trăgeau de mânecă și până nu pășeai în micile lor magazine nu te iertau. Doctorul amuțea instantaneu de câte ori pătrundeam în acest loc nebun, plin de mirosuri de carne arsă cu cărbuni de lemn și de strigătele păsărilor aflate în colivii aurite: colibri, zupilote, pasărea calandria, totul într-un dezmăț churriguerésc inimitabil.

Am ajuns și la guvernator, duși de señor Juan Diaz Sonora, pentru că el nu se lăsa cu una cu două, voia să ne facă prieteni pe viață ai Mexicului. Ne-am suit pe treptele vechi ale palatului, printre puștile și zvasticile revoluției mexicane, care ieșeau violent din pereți de sub penelul unui pictor ardent, ne-a primit un om înalt și slab, albit cum nu albesc de obicei oamenii de pe aici, foarte politicos și îndatoritor. A fost cea mai sinistră reuniune, pentru că verva prietenului nostru dispăruse, luându-i locul o morocănoasă lingușcală. Doctorul a ținut trena cât a putut, bând whisky pe săturate. Eu mă dregeam cu oranjadele acelea colorate fistic, pentru că mă prăpădea clima nu alta. Am fost invitați după aceea de prictenul Guvernatorului la Acapulco cu o mașină și ne-am și dus, nu ne-am mai fi dus, pentru că un oraș care să miroasă atât de trăznitor a rahat nu am întâlnit în lumea întreagă: un bulevard cu patru buildinguri, un fel de cartier de lux plin de verdeață numai el, o plajă plină de șuți și de aventurieri de mâna a doua și atât. În rest, mirosul insuportabil în căldura acelei luni de vară, marea ca o cloacă, stătută, numai o ciorbă urâtă, plină de murdării, ne-am prefăcut că am căzut pe spate de atâta frumusețe, noroc că a venit noaptea și señor Juan Diaz Sonora ne-a dus să vedem faimoasa *quebrada* de la hotelul *Mirador*, chestia aia cu săritul de la înălțime în apa mării printre stânci, cum văzusem în niște filme, pe urmă înghesuiala de la barul hotelului printre englezi și brazilieni beți, femei ca abanosul, mai mult goale decât îmbrăcate, și cristaluri și fotolii mexicane, având picioare terminate cu monștri azteci agresivi. În saloanele înalte bântuia o capie lumină violetă. Și era o forfotă, mamă, mamă, toată lumea se afla în treabă, chelneri tăcuți și preocupați, ducând tăvi de argint masiv cu sticle de oranjadă și pahare înalte, clincăind de gheață, și rochii decupate în spate până la noadă, verzi, roșii ca focul, violete, toată țigănia aia de lume mare, mai bine-zis de lume cu bani, care făcea pe bine crescuta, și strigăte

uşoare, şi semne, şi lumânări arzând potolit în colţuri, şi fumuri de havană, mă terminase omul guvernatorului, nu avea somn, parcă ar fi fost abia scos din puşcărie, voia să se distreze cu orice chip şi mai ales să ne distreze, să ne facă să ne simţim bine la ei, aici, dar nouă numai de asta nu ne ardea, visam un loc liniştit, o pernă, puţin aer condiţionat dacă nu o boare venind dinspre o pădure adevărată, dar de unde să scoţi pădurea asta aici, la curul pământului, unde totul era stătut şi aerul viciat. Ieşise soarele, iar începea o zi infernală, cu căldură insuportabilă şi în capul nostru clocoteau alcoolurile nopţilor din urmă. Neînduratul însoţitor ne sui în *Impala Lux* şi o porni cu 200 de kilometri la oră. Credeam că acolo vom muri, pe autostrada mexicană 32.

– Viteza mă trezeşte, susţinea señor Juan Diaz Sonora şi îmi vâra printre buze o havană care ar fi sculat şi un mort din groapă după primele fumuri. Doctorul mă lăsase pe mine în faţă, pe locul mortului, pentru că pe el nu-l interesa peisajul, cum nu mă interesa nici pe mine, dar în spate scăpa de gura prietenului guvernatorului şi ar fi tras un pui de somn, ceea ce şi făcu în minutele următoare, când noi pornirăm spre Piramide pe o şosea plină de staţii de benzină, de bariere la care se percepeau taxe, din 20 în 20 de kilometri, printre sate refugiate în jungle de palmieri şi pe urmă coline roşcate, fără vegetaţie, numai imense lanuri de cactuşi păliţi peste care cădeau nori de praf albicios, cele mai mizere sate din lume din câte văzusem, cu case acoperite cu paie şi fântâni complicate, care scoteau cu dificultate apa din pământ cu ajutorul unor măgăruşi învârtind nişte roţi uriaşe. Pe la jumătatea drumului, señor Juan Diaz Sonora era gata-gata să lovească un bivol care apăruse pe neaşteptate în botul maşinii şi pe care cu un ultim reflex abia îl mai evitarăm.

– Per Dios! făcu omul de lângă mine şi pe urmă începu să cânte, trezindu-l pe doctor care făcuse un somn bunicel de patru ceasuri. Pe urmă căzu iar o ploaie violentă, îngreunându-ne drumul. Izbucnise, ca de obicei, pe neaşteptatye, adusă de un nor uriaş şi parbrizul se făcu gri, negru, ştergătoarele de cauciuc abia mai pridideau să-l cureţe, înaintam prudent, señor Juan Diaz Sonora se speriase, trezit dintr-o dată şi nu mai fugărea *Impala* lui cu inconştienţă. Ciudad de Mexico apăru dintre munţii severi, încărcaţi de întunecime, şi un frig pătrunzător îl trezi definitiv pe doctor.

– Unde sântem? întrebă el, dezmorţindu-şi mădularele.

– La Găeşti, zisei, şi el începu să înjure mărunt...

– Mai mergem la Piramide?

Señor Juan Diaz Sonora era lovit de oboseală. Ar mai fi trebuit să conducă 300 de kilometri. Hotărârăm că un alt prilej ar fi fost mult mai

nimerit, aşa că năvălirăm în holul hotelului *Maria Isabel,* unde cel ce ne adusese până aici spunea că ar fi fost de găsit un straşnic whishy englezesc de calitatea întâia.

*

Cam asta ar fi fost, dar nu totul, pentru că elanul prietenului guvernatorului nu scăzuse nici măcar cu un grad în tot acest timp. Iată de ce, într-una din acele seri de iunie ale anului Campionatului mondial din Mexic ne aflam cu toţii, prin toţi înţelegând şi pe señora Carolina de Gomez Arzapalo, care completase *teamul* nostru vesel, în Piaţa Tapatia, sub acoperişul unui cort în care băteau sălbatic rafalele ploii tropicale. Era zece seara, ora când începeau galele de lupte de cocoşi, şi o lume ciudată se înghesuia în faţa caselor de bilete: bookmakeri, pariori, mici vânzători de haşiş şi lumea aceea amestecată pe care o poţi descoperi în jurul hipodromurilor şi al ringurilor de box, indivizi vicioşi cu mutre tâmpite ori pline de o inteligenţă şireată, periculoasă. Aveau cu toţii buzunarele încărcate de bani, nu veneau de plăcerea luptei, ci aduşi de mirosul dolarilor ce puteau fi înmulţiţi prin noroc sau o pură inspiraţie.

Ocuparăm o lojă în locul cel mai bun din faţa micii arene în care trebuia să vedem cea mai interesantă gală din sezonul ploilor. Sus, sub cupolă, ardeau becuri mici, roşii şi verzi, şi dintr-o galerie laterală se auzeau *mariachişii* nelipsiţi cântând dulce *Paloma,* acoperind zuruitul banilor pe tabla unui bar din apropiere, mirosea a melasă şi a ulei, cineva înregistra cotele pariurilor pe nişte tăbliţe de ardezie, se beau veşnicele oranjade şi vinuri dulci care străluceau în rafturile îmbietoare, femei grase ţineau trena nervoasă unor văcari cu mutre prefăcute, înduminicaţi în haine coloniale, albe, cu imense pălării de pai pe frunte, trăgând din trabuce. Nu lipseau englezii din avion, pe câţiva îi recunoscui, erau docherii noştri agresivi de pe *Regina Irène,* cu aerul lor turistic de mare vacanţă, aruncând cu pesoşii obţinuţi pe lire, trăgând whisky cu acelaşi elan ce nu se stinsese încă după atâtea zile de fugăreală prin autocare şi maşini care-i duceau la *Jalisco* sau în punctele turistice din apropiere, nu atâta morţi după monumente, cât după starea asta de euforie ce nu mai înceta, ataţată cu alcooluri mexicane, ori cu astfel de gale. Orchestra terminase *Paloma* şi o dase pe *Morenito mio, enamorado Corazon* şi pe *Un poquito màs, espera ancore,* care erau la modă în acest sezon, sau pe: Ay! *luna mi corasón te blama.* Doctorul o mânca din ochi pe señora Carolina de Gomez Arzapalo, dar ea nu-i răspundea decât cu mici trimiteri din coada ochiului, ameninţătoare, care s-ar fi tradus prin „Ce eşti nebun? Nu vezi că sunt cu prietenul guvernatorului?" Dar amicul meu nu se descuraja şi arăta ca un veritabil îndrăgostit. Când îl întrebasem

în urmă cu două zile cum merg realaţiile, el îmi mărturisise că odată, ducându-l cu automobilul ei la locul tratativelor unde el trebuia să angajeze ceva cu autorităţile locale, señora Carolina de Gomez Arzapalo i-ar fi spus: *Io te gusto mucho* şi că-l sărutase rapid ca o fetişcană. La care eu, ca să-l mai distrez nitel, îl cărasem încet, încet pe bulevardul pe care se afla hotelul *Fenix* şi îi arătasem un imens magazin cu firma *Funerales,* care avea în vitrină cele mai senzaţionale sicrie din câte văzusem vreodată, vopsite în culori dulci, cu un lac indian: roşii ca fraga, portocalii, fistic, cafenii, negre, dar nu orice negru, un negru atât de violent că ţi-ar fi fost frică să intri cât erai de mort în aşa ceva, chiar dacă asta nu mai avea nici o importanţă din punctul de vedere al cadavrului. Mânerele de argint şi marginile metalice erau de-a dreptul impresionante, totul lucea, arăta ca la o mare serbare, care de fapt era serbarea morţii.

– Ei, ce spui de sicriul acela roz? Te aranjează? Să te îngropăm aici, sau să-ţi ducem rămăşiţele pământeşti în ţară?

El clipise înspăimântat şi mă cărase grăbit în altă parte:

– Lasă dracului bancurile şi du-mă undeva să bem o oranjadă, că mi-este sete de nu mai pot!

Am luat câte o *Fanta,* de un dulce violent, dar rece până la refuzul papilelor, şi ne-am văzut de treabă. Acum îl priveam iar cum dă ochii peste cap fără să se lase văzut de prietenul guvernatorului, care se dusese să-şi întocmească fişa de pariuri. Señor Juan Diaz Sonora ne întrebase şi pe noi dacă nu pariam, dar eu nu gustam aşa ceva, venisem din pură plăcere sportivă să văd o luptă de cocoşi şi atât.

Tribunele circulare din jurul micii arene se umpluseră, se auzea numai o rumoare aţâţată şi orchestra se retrase discret în fosa ei, în care domnea acum întunericul. Se aprinse o tabelă electrică pe care apărură culorile combatanţilor: *giro* şi *rocho,* şi se făcu cântărirea primei perechi. Antrenorii lor îi aţâţau pe cocoşi cu mâna, făcându-i să sară belicos cu ciocurile lor puternice, cu care loveau aerul, violent. Pe tabelul electric apăru greutatea şi numele primilor combatanţi, care fură fluieraţi în semn de admiraţie şi gălăgia se înteţi când li se puseră lamele la piciorul stâng, legate cu o bandă de plastic. Mica arenă de nisip fu stropită cu grijă şi tăvălugită, după ce fusese greblată. Văcarii aceia agresivi în haine albe, cu trabuce imense între buze, se agitau intens, fluturând hârtiile de o mie de pesos deasupra capetelor. Apăreau din galeria mărginaşă, de sus, a uriaşului cort acoperit cu tablă, agenţii de pariuri, care scriau rapid ultimele cifre în micile lor chitanţiere. Arbitrul fluieră scurt şi începu prima partidă a galei. Cei doi manageri urmăreau în patru labe lupta cocoşilor. Purta fiecare câte o cocardă cu culorile combatanţilor.

Din a treia lojă, laterală, cineva mă fixa cu o insistență pe care o simții fără să privesc într-acolo. Era și foarte întunecric, ardea un singur reflector luminând arena luptătorilor, așa că nu întorsei capul, fascinat mai mult de lupta celor două păsări care căutau, după multe antrenamente, gâtul adversarului. Ceea ce vedeam era într-adevăr un spectacol de gală. Combatanții se urau sălbatic și se aruncau unul asupra altuia, lăsând în nisip pene sfâșiate și dând semne de osteneală. Din când în când lupta era oprită și cei doi manageri îi spălau pe combatanți cu sifon ori le lingeau rănile cu limba, cu o tandrețe ce nu poate fi descrisă. Spuneau ceva într-o limbă guturală cocoșilor, îi încurajau și îi aruncau iar în luptă. Pe cămășile lor, impecabil albe, de la începutul galei se vedeau petele de sânge proapăt și asta atâța și mai mult arena care se împărțise în două, scandând numele celor doi cocoși care se înălțau în aer și loveau cu lama, căutând locul cel mai vulnerabil.

Prima luptă dură 40 de minute, a doua și a treia aveau să țină abia câteva minute. În aceste prime patruzeci de minute simții de câteva ori o privire magnetică pe obrazul meu. Mă obișnuisem cu semi-întunericul arenei și cât timp unul dintre manageri masă mușchii unuia din cocoși, aruncându-l din nou în arena de nisip cu un strigăt puternic, întorsei capul spre loja din stânga. Deslușii chipul acelei stranii femei cu cicatricea, rasă în cap și purtând ochelari fumurii. O palidă lumină se strecura pe obrazul ei, o urmă verde de la un bec cu neon arzând în galeria de sus în care, în pauzele luptei, nenorocitele de cântărețe ce-i însoțeau pe *mariachiși* o făceau pe Maria Felix în *Adio, Mexico!*

Ea era, Dina, nu mai exista nici o îndoială. Îi cunoșteam fața, dacă cu imaginația aș fi așezat peste acest cap a la Yul Brinner o tonsură *tifosi*, ca era... Dacă aveam să reușesc, puteam face ultima verificare: cicatricea de la încheietura mâinii stângi pe care eu o provocasem prin apăsarea cu o țigară aprinsă pe pielea care sfârâise, un minut în care nu strigase și mă privise cu ură în ochi ca pe un dușman.

Câți ani trecuseră de când o văzusem pentru ultima oară? Poate zece sau mai puțini. Mihai Poooopescu îmi spusese că se despărțise și de Maur după doi ani, după ce se certaseră groaznic și că plecase cu un străin, nici el nu știa unde. Asta prin 62, dacă nu mai devreme cu un an...

– Îți place? mă întreabă doctorul, care lăsase pe señora Carolina de Gomez Arzapalo prietenului guvernatorului, care gusta fiecare fază a luptei.

– Cam crud pentru mine...

– La ce te uiți? mă întrebă el, văzând direcția privirii mele.

– Mă interesează reacția spectatorilor.

Se făcuse pauză, se aprinseseră luminile și orchestra iar cânta cu disperare sus, în galerie. Pariorii alergau pe treptele mediane ca să mai facă

ultimele jocuri. Cei din loji chemau prin semne pe agenţii cu chitanţiere şi primeau banii câştigaţi.

Capul învinsului, retezat de către arbitru cu un cuţit încovoiat, fu arătat publicului, din care mai mult de jumătate îl huidui, pentru că pierduse. Mă uitai spre loja luminată acum, nu mai era nimeni. Urcai scările spre bufetul din spate şi o căutai pe femeie cu privirile. În înghesuiala de acolo nu era. Se simţea în jur un miros puternic de ardei şi de *tortillas* prospete, mexicane robuste treceau în rochii înflorate pe lângă mine. Se auzeau apelurile sonore ale organizatorilor, care chemau lumea la spectacol. Rămăsei ultimul şi când se stinseră luminile abia îi deslușii umbra. Cobora condusă de cineva care-i arăta treptele cu o mică lanternă... Nu voia să fie văzută... O însoţeau trei tineri mexicani, o adevărată gardă, îmbrăcaţi în costume uşoare, coborând lejer prin întuneric ca niște familiari ai acestui loc.

A doua partidă a galei fu scurtă şi înfiorătoare.Cei doi combatanţi nu erau leneşi ca primii, ei se izbiră dintr-odată, săriră unul la altul în aer, se lipiră o scurtă secundă şi sângerară în acelaşi timp. Managerii, alţii, tot cu cămăşi albe, scrobite, îi luară şi-i stropiră cu sifon ca să-i învioreze, apoi iar le linseră rănile proaspete din care gâlgâia sângele. Urmă o nouă ciocnire, la fel de scurtă şi de violentă, o atingere cu lama perfidă, sus, lângă gât şi amândoi cocoşii căzură în nisip. Crezui un moment că nu se va mai ridica niciunul, dar erau în picioare şi se ocoleau, pe urmă iar săriră şi se tăiară, aruncând pene multicolore în jur. Publicul urla de plăcere şi huiduielile admirative mă făcură să uit zgomotul tot mai intens al ploii.

Privii spre loja Dinei. Nu se mai uita spre mine, ghicind că o văzusem. Ce puteam să fac? Trebuia să o urmăresc când se va ridica din locul său, probabil înainte de a se aprinde toate luminile arenei, şi să o urmez. Dar cei trei bărbaţi? Văzând şi făcând. Îl strânsei de cot uşor pe vecinul meu.

– Doctore, am o treabă, dacă nu ne mai vedem la ieşire, ne întâlnim în *Chapalita*, la señora Carolina.

– Ce dracu te-a găsit?

– Îţi povestesc eu...

Mă ridicai de pe locul meu şi urcau treptele spre galeria de sus a bookmakerilor, de unde aveam o perspectivă mai bună asupra lojei pe care o urmăream. Luminile nu se aprinseră decât peste un ceas. Megafoanele urlau anunţând cifrele pentru pariori, mirosea a bere vărsată şi lumea se înghesui spre barul către care mă îndreptasem în prima pauză. Cei trei însoţitori ai Dinei se ridicară şi-i făcură loc, conducând-o spre o altă ieşire laterală, ascunsă de o perdea aurită. Îi urmai pe galeria de sus şi mă aflai în faţa unei uşi închise, păzită de un portar care părea decis să nu mă lase să intru. O hârtie bine pusă în palmă şi eram dincolo, într-o mică sală de joc

improvizată, cu fotolii şi rulete. În fund: un bar, o lumină portocalie discretă şi un tonomat care cânta aceleaşi melopei din ghitarele *mariachişilor*.

O zării şi ea simţi că intrasem. Nu mişcă deloc, se prefăcu a se uita atent la discul rotitor şi la bila de fildeş. Cei trei ghiciră că ceva nu e în regulă, cu instintul lor de poliţişti. Mă măsurară în treacăt, eu mă îndreptai spre bar şi cerui un whisky. „Sè lasă cu bătaie, dar nu am ce face". Muream de curiozitate să ştiu ce-i cu ea. După cinci sau şase minute, o simţii în spate. Vorbea spaniola cu un uşor accent francez, dar era glasul ei, cu acele neuitate inflexiuni ale vocii, uşor alintate cu care mă primise în casa domnului Ceamburu. Întorsei brusc capul şi o fixai, în timp ce beam lacom din paharul cu whisky. Schiţai un salut discret, dar ea se prefăcu că nu mă vede, *trecu prin mine*, cum se spune.

Mă întorsei ca şi când nu descoperisem pe omul căutat şi mai cerui un pahar. Gorilele mă şi flancaseră. Nu mă înşelam. Ah, dacă i-aş fi putut zări încheietura mâinii stângi, acolo unde era cicatricea aceea ce nu aveă să se vindece niciodată!

Trebuia să aştept. Femeia ceru un *campari* şi îl sorbi leneş cu un pai, privind lumea din jur, în afara mea. Nu îmbătrânise deloc, avea acelaşi obraz uşor smolit şi gura sălbatică, cu dinţii foarte albi. Pe braţ îi aluneca o brăţară foarte frumoasă şi foarte scumpă, împrumutând ceva din lumina portocalie a becurilor. Nu mai erau micile ei brăţări armeneşti de la Constanţa. Se îmbrăcase în pantaloni evazaţi şi atunci băgai de seamă că mijlocul îi era sugrumat de o centură din piele de caiman, neagră şi împodobită cu ţinte de argint, nu mai exista nici o îndoială, ea era. O bluză de mătase lucioasă îi acoperea bustul nelovit de vreme şi în jurul gâtului purta, ca în urmă cu zece ani, un fular uşor de voal verde. Nu se adresa celor ce o însoţeau, era evident că nici unul dintre aceşti indivizi era soţul sau amantul sau cel care o adusese până aici.

Terminase paharul cu *campari* şi se pregătea să coboare în arenă. Pe acoperiş tot mai bătea, în rafale, ploaia nebună, tropicală.

– Bună seara, spusei fără a trăda vreo emoţie. Ce faci aici?

Îi priveam ochii ascunşi de ceaţă neagră a ochelarilor care-i acopereau.

Îmi spuse în spaniolă că nu mă cunoaşte şi că ar fi bine să-mi văd de treabă, pentru că în Mexic nu se obişnuieşte să se acosteze femeile. Şi atunci făcui nebunia cea mare. Îi apucai instinctiv braţul stâng şi i-l răsucii uşor, arătându-i cicatricea făcută de mine în birtul acela mărginaş din Constanţa sau 2 Mai, nu mai ţineam minte unde.

*

Mă trezii în ploaie. Eram ud până la piele, aruncat lângă un gard, nu departe de arena din piaţa *Tapatia*. Din buza de sus mi se scurgea un firicel de sânge. Simţeam cum toate oasele fuseseră desmembrate, îmi amintii totul.

Mă bătuseră rapid şi sec cei trei însoţitori ai Dinei, într-un scurt minut în care văzusem stele verzi, pe urmă probabil că mă abandonaseră aici, pe maidanul de lângă arena luptelor de cocoşi. Încercai să mă ridic, dar era greu, ameţeam, mi-ar fi trebuit un alcool tare, pentru că ploaia nemiloasă însoţise tot acest leşin al meu, a cărui durată încă nu o ştiam. Din cortul alăturat nu se mai auzeau decât vocile bookmakerilor care calculau cu bile sunătoare sumele încasate, adunând şi scăzând cu voce tare. Încercai încă o dată să mă ridic şi abia reuşii să ajung pe jumătate în picioare. De undeva din faţă, două faruri violente mă ţintuiră de gard. O maşină lungă pe care mai mult o ghicii decât o recunoscui, se apropia de mine.

– Vor să mă strivească, gândii, dar ea venea prea încet şi când auzii şi deschiderea portierei înţelesei că cineva mă invita să urc. Eram orbit şi ud ca un câine, îmi era indiferent dacă mor în clipa aceea sau nu, aşa că mă aruncai înlăuntru pe joasa canapea de piele. Apoi se trânti la loc portiera şi înţelesei că mă aflam lângă Dina.

– Ce-a fost toată comedia asta? întrebai, abia simţindu-mi buzele lovite de pumnii celor trei gorile.

– O să-ţi explic, spuse ea leneş.

Îmi întinse o batistă şi spuse cu un ton aproape fără inflexiuni de afectivitate sau milă:

– Şterge-te, nu arăţi prea bine...

Maşina demară scurt prin noaptea plină de ploaie. Părăsisem cartierele mărginaşe ale Guadalajarei şi ne îndreptam spre o autostradă. Se vedeau de departe semnalele luminoase ale acestor minunate drumuri, care te conduceau singure prin bezna putredă de umezeală. Însoţitoarea mea apăsase pe un buton şi mă invadase o căldură şi ceva dulce, un vântuleţ sfârâia pe la urechile mele. Îmi vârî o ţigară între dinţi, cu o mână conduse câţiva kilometri şi cu cealaltă încercă să-mi aprindă ţigarea. Nu spusei nimic multă vreme. Mă privii în oglinda retrovizoare. Aveam o vânătaie mare deasupra ochiului drept şi urme negre pe obraz. Buzele erau strivite bine, dar asta trecea. Dina căută în masca din stânga volanului şi scoase de acolo o sticlă de *tequilla* pe care o deşurubai repede şi o golii pe jumătate.

– Tot atâta bei?

– Ceva mai mult, cred...

– Şi rezişti?

– Fără asta nu se poate. Dar unde mergem?

– Ţi-e frică că te-am răpit?

– Nu, dar sunt curios...

– Într-un loc fermecător, o să vezi, o să-ţi placă...

– Bine, încuviinţai, fără să mai întreb altceva, şi dădui peste cap restul rămas în micuţa sticlă de *tequilla*. Rachiul îmi ardea măruntaiele, dar cred că nu am băut ceva mai bun în toată viaţa mea.

– Aş fi vrut să te duc la mine acasă, dar acolo erau băieţii ăia care mă păzesc şi i-ar fi spus soţului meu...

– Ai şi un soţ?

– Dar cum? se miră ea în modul acela copilăresc pe care i-l ştiam atât de bine.

O privii insistent şi o simţii cum se enervează. Avea iar în sine nebunia aceea încărcată de electricitate care o făcea să izbucnească cu intensitate pe neaşteptate şi să se certe.

– Nu te mai uita aşa la mine...

Întorsei capul. Înţelegeam.

– O să le spui celor de la Bucureşti cum arăt?

– Nu înţeleg, mă prefăcui.

– Adică o să le povesteşti că sunt o biată nenorocită rasă în cap şi lipsită de orice înfăţişare omenească?

Nu spusese frumuseţe, asta ar fi fost prea dureros.

– Nu arăţi ca o nenorocită, întâi şi-ntâi, şi-al doilea de ce crezi că altceva mai bun decât să le povestesc că m-am întâlnit cu tine, nu am...

Automobilul aluneca pe autostrada bătută încă de ploaie. Dina deschise radioul de la bord ce transmitea aceleaşi cântece languroase de care începuse să mi se aplece. Privii ceasul de la mână. Nu mai mergea. Arăta 12 fără 24 de minute, probabil momentul când mi se aplicase corecţia. Privii ceasul de la bord. Era două şi cinci.

– Şi la drept vorbind, ce a fost chestia asta cu băieţii care m-au bătut şi cu culegerea mea din stradă şi cu ducerea în turneu...

– La Cuautla...

– Asta ce mai e?

– O mică localitate, cu un bun hotel englezesc, care se numeşte acum *Vasco*... Nu ai auzit de el pentru că nu aveai de unde. E un loc al meu de refugiu...

– Mă rog... Dar trebuia să mă întrebi şi pe mine dacă primesc...

Râse cu dinţii ei sălbatici şi asta o făcu dintr-o dată frumoasă ca altădată. Să nu fi fost oribila cicatrice care-i brăzda fruntea şi mai ales craniul acela ras, ar fi semănat perfect cu fata în dangarezi de la Constanţa.

– Vrei să te las aici, pe şosea?

– Să mă mai gândesc...

– Eşti mort de curiozitate să ştii ce-i cu mine, o simt...

– Atunci de ce nu ai oprit maşina chiar în seara aceea, când te-am văzut prima dată...

– Chiar, m-ai recunoscut de atunci?

Se bucura copilăreşte şi bătea volanul cu amândouă mâinile. Şoseaua era pustie şi dreaptă, aşa că nu mă temui. Rafalele ploii tropicale loveau sălbatic în parbriz, noroc cu semnele prietenoase de pe autostradă, cu acele minunate săgeţi şi linii fosforescente şi trâmbiţe de foc ale staţiilor de benzină şi cu

reclamele de neon şi cu minunatele becuri care luminau şoseaua ca pe o rampă de teatru.

– De ce nu te-aş fi recunoscut? Pentru mine ai rămas aceeaşi, cu marea, cu brăţările tale de argint, sunând, cu mătăniile pe care le aruncai şi le prindeai în palme, cu răutatea privirilor şi cu acel dans de pe terasa lui Ceamburu...

Tăcea, absentă la condus, uşor întristată, cu un obraz copilăresc, deşi acum trebuie că avea 35 de ani, dacă nu mai mult...

– Ai mai fost pe acolo?

– Niciodată. Urăsc locul acela...

– Nici la 2 Mai?

– Rar. E aceeaşi lume pe care nu pot s-o sufăr, nu ştiu dacă mă înţelegi, dar nu am altă plajă. La Mamaia e plin de snobi şi de străini, ştii doar că nu sufăr înghesuiala...

– Te-ai însurat?

– O, da...

– O cunosc?

– E posibil.

– Ce face?

– Pianistă...

Îi spusei numele cel vechi.

– Era drăguţă pe vremea când o ştiam eu...

– Mai este încă...

– Şi vă simţiţi bine?

– Cred că da...

Schimbă vorba.

– Mai ştii ceva despre soţul meu?

– Da, vag... S-a reînsurat. Era un om pe care l-ai nedreptăţit. Te iubea mult...

– Ştiu, ştiu, dar nu suntem vinovaţi de ceea ce ni se întâmplă...

Despre Maur nici un cuvânt, deşi simţeam că singurul om căruia îi datoram faptul că mă aflam aici, în limuzina ei, era chiar el, pentru că tare ar fi vrut să ştie ce mai făcea, dar răutatea de a-l ignora nu puteam să nu mi-o permit...

*

În zori, palidele lumini ale satelor se retrăgeau în spre munţii violeţi, lunari, pe care viteza maşinii îi apropia sau îi îndepărta. Răsări soarele pe neaşteptate şi o căldură deocamdată dulce intră prin fereastra laterală a *Impalei*. Dina conducea îndârjit, fără o urmă de somn pe faţă. Băuse de două ori dintr-un termos plat cafea fierbinte. Mirosul ei umplea mica noastră

nacelă motorizată cu aburii plăcuți ai băuturii. Îmi întinse și mie, dar eu preferam *tequilla* din cea de-a doua sticluță.

– N-ai obosit? o întrebasem de câteva ori.

– Nu.

– Unde dracu mă duci?

– La capătul pământului...

Veneau spre noi sate albe, zăvorâte ca niște morminte, cum spunea unul atât de frumos, înconjurate de manghieri și de ocotes, argintii ca niște rufe înghețate în claritatea acestei dimineți. Nici un râu, traversam un deșert care se anunța necruțător. Deasupra gardurilor alcătuite din bolovavi vulcanici, spânzurau, ca să sperie duhurile, tigve de *totuma*, rozarii funerare atârnau în porțile dărăpănate, ici și colo. Canioane deșarte, galbene, pline de stânci strălucind mineral în lumina dureroasă a soarelui tropical, și deasupra un cer de pucioasă.

– De fapt, de ce mergem la Cuautla?

– Pentru că astăzi de dimineață este *Fiesta morților* la biserica San José, după care începe târgul de papagali. Ai timp?

– Dacă găsesc un telefon la hotel.

– Bineînțeles că o să găsești...

– Cei din Chapalita nu știu ce-i cu mine. Vor înștiința poliția, dacă nu dau un semn...

Ea nu-mi răspunse, dar asta nu însemna că ținea la secretul călătoriei.

– Cât o să rămânem aici? întrebai, am o expoziție itinerantă pe care trebuie s-o car la Ciudad peste câteva zile...

– Nu mai mult de 48 de ore, soțul meu mă așteaptă la Toluca...

– Asta ce mai este?

– O localitate unde avem o hacienda...

– Și gorilele alea nu-i vor spune că ai întârziat?

– El știe cât îmi place grădina de la hotel *Vasco*, și dacă o să se neliniștească o să mă caute cu telefonul...

Decorul mișcător năvălea prin parbriz în necruțătoarea de-acum căldură a soarelui. Geamurile *Impalei* fură coborâte și un vânt fierbinte ne aprinse obrajii. Pe ulițele satelor ea încetinea ca să cruțe haitele de câini răpănoși, nemâncați parcă cu lunile, și cocoșii care scormoneau urmele de bălegar de taur lipite de asfalt.

Pe la opt ajunserăm în Cuautla, care nu arăta mai altfel decât celelalte sate întâlnite până acum. Văzui de departe cele trei turle ale bisericii San José, albe și stranii, vibrând în felul fetei morgana în dimineața albă a zilei, câteva case, o pompă de benzină, curți pline de copii murdari care făceau semne cu mâna și pietre de zdrobit cânepa de sisal, care arunca spre noi miasme umede. Eram crunt dezamăgit, dar nu spusei nimic. Limuzina se târa

spre capătul satului. Deslușii un fel de crâng de manghieri și de plopi *alamos* care mai îndulceau arșița. Orășelul Cuautla se demola singur, un sentiment de ruinare domnea în lenea trecătorilor care plecaseră după apă la fântânile aflate undeva în niște uliție pline de pietre, care urcau spre crângul de agave și cactuși ce se vedea de pe șosea. Un oraș mort, ce căutăm noi într-un oraș mort? mă întrebam. Ce gusturi și la femeia asta! Trecurăm prin cartierul cumplit al prostituatelor care și ieșiseră pe micile lor scăunele în porți, arătându-și sânii prin despicătura rochiilor colorate violent și sunându-și brățările de scoici. Totul era pietrificat aici, un fum verde iscat parcă de incendierea copacilor îndepărtați de dincolo de oraș plutea lin deasupra acoperișurilor.

Zării în sfârșit firma hotelului *Vasco,* intrarea era banală, un salon din lemn de trandafir, numai cele câteva fotolii de piele pictată îi dădeau de la început ceva seniorial, pe urmă înălțimea salonului cu plafonul de bârne negre, abia luate cu toporul, împrumuta nu știu ce grandoare rustică clădirii coloniale care putea fi și o fortăreață și un vechi loc de reculegere. Se auzea șușoteala cârtitoare a artezienelor interioare căzând pe niște dale de piatră, purificând aerul de praf și de căldură.

Dina vorbi cu portarul și acesta îi întinse două chei imense lucrate cu migală, și ea îmi făcu semn:

– Hai, ce mai aștepți?

Undeva într-un salon alăturat se auzeau urletele partidelor de la Campionatul mondial de aseară, în reluare, acea imensă furtună a tribunelor de beton care repercutează corurile disperate ale suporterilor și defularea comună a golului. Nici aici nu scăpam de mizeria fotbalului, care a înlocuit filozofia în veacul nostru. Înjurai în gând și o urmai pe femeie. Nu aveam nici un bagaj, cei de la Recepție nu întrebară nimic văzându-mă cum arătam ca vai de lume, un boy tuciuriu căra două geamantane, gâfâind în urma noastră.

– Sper să mă lași întâi să fac un duș, să mă îmbraci cu ceva, arăt ca dracu...

– Ai bani la tine?

– Am, dacă gorilele tale nu mi i-au luat, spusei...

– Sunt oameni onorabili, zise ea serios.

– După felul cum atacă trei la unu, sunt cu adevărat onorabili...

– Lasă fleacurile, hotărî după bunu-i obicei pe care nu și-l pierduse, o să-i dau puștiului ăsta ceva și el o să se ducă în *Târgul de purici,* care-i la doi pași, și-o să-ți cumpere, o pereche de pantaloni și o cămașă tropicală, vrei și un sombrero? Ți-ar sta bine, ars de soare și cu buzele rupte în pumni... Mai ții minte cum te-am îmbrăcat la Constanța când ai venit la vila lui Ceamburu? Arătai ca un provincial. De ce dracu mi-oi fi plăcut atunci?

Traversarăm un *patio* negru, între zidurile căruia pluteau într-un zbor leneș uriași fluturi, unsuroși, cu ochi devoratori și a căror specie nu reușeam

s-o identific. Tufe de trandafiri parcă pietrificaţi de aerul plin de praf, un pavilion care abia se mai ţinea în aripile lui de lemn de chiparos mirosind frumos în căldura începutului de zi şi iar curţi interioare, interzise, de ziduri în ruină, albe şi macerate, pe care le străbăteam fără curiozitate, înaintând undeva într-un tărâm abstras curiozităţii publice. Ne strecuram prin mici porţi, deasupra cărora caneluri nebune, invadate de un fel de parazit al pietrei, zimţau cerul de deasupra. Acolo unde soarele nu mai reuşea să ajungă, o umblă profundă se înstăpânea şi mirtul mexican dădea o melancolie regală locului, cu miasma lui amărui sinistră răspândită în aer. Bazine aproape măcinate de schimbul de temperatură al fiecărei zile, cu o apă stătută, reflectau trist zidurile pe care se urcau trandafiri fanaţi, florile galbene, opulente şi sexuale de heliacant, magnolii delirante invadau zidurile, le torturau, le supuneau şi peste tot moartea şi înflorirea vegetală se băteau într-un miros amestecat de ceva vivace şi de ceva ce putrezea.

– Ce dracu a fost aici? întrebai.

– O mânăstire. Prin secolul al XVI-lea...

– Şi pe urmă?

– Pe urmă a venit un englez şi a renovat totul, fără să modifice prea multe lucruri.

Ghicisem de la început că ne aflam într-o fostă mănăstire, pentru că văzusem ferestrele obstrucţionate cu fier forjat şi chiliile din curţile interioare, albe, mici, lucind din acoperişurile lor de ceramică, şi ea neagră, şi ea în ruinare. Un val de mimoze nebune învăluia o mică capelă din care se auzeau voci şi din care năvălea un fum parfumat. Curţile aveau o imensă dezolare, nu erau neglijate, pentru că servitorii stropeau încă de pe acum peluzele de iarbă tunse bine, totul emana o melancolie studiată. Unele scări fuseseră dinadis lăsate să se prăbuşească pentru a sublinia vechimea locului, era imposibil să mă înşel, dar asta nu mă supăra deloc. Ici, colo în vreo verandă vedeam englezi graşi, femei şi bărbaţi cu nasuri sifilitice, înroşite de alcool, şi babe imemoriale, clătinându-se în balansoare de lemn. Din manghieri cădeau fructe roşcate plesnind pe iarbă arsă, răspândind un miros dulce, leşios. Chelneri tăcuţi aduceau pe tăvi grele de argint oranjade în culori fantastice: de la ocrul cel mai patetic până la ceva verde ca frunza proaspătă de palmier. O lenc cu ananas plutea în jur, o uitare, o fericire tristă...

– Am ajuns, spuse Dina.

Boy-ul abia mai târa cele două geamantane. Intrarăm într-un pavilion bizar cu mobilă *Chippendale,* plin de mese de joc şi de scaune care arătau ghiarele cu bilă ale picioarelor ce aduceau cu nişte copite. Banchete *setties* apărau marginile acestui hol fără sfârşit, pavat cu piatră lucioasă, deasupra căreia fusese aşternut cu o neglijenţă savantă un covor portughez cu corăbii.

Două uşi grele de nuc, sculptate, duceau spre două camere alăturate.

– Vrei să alegi? mă întrebă Dina.

– Nu...

– Îţi recomand pe cea din stânga, n-ai să auzi papagalii...

– Bine, zisei şi intrai, nu înainte de a-i spune: În cât timp crezi că pot să te văd?

– Slujba este la unsprezece. Dacă te odihneşti puţin e foarte bine. Am dat *boy*-ului banii pentru hainele tale şi o să ne socotim la urmă.

Râdea într-un fel care voia să mă umilească, dar eu mă prefăcui că nu bag de seamă.

– Bine, adăugai, sper să nu mă ruinezi cu capriciile tale...

Intrai într-un fel de chinovie cu ogive şi colonete, dominată de un pat arhiepiscopal care-mi amintea de casa seńorei Carolina de Gomez Arzapalo. O cruce la fel de mare ocupa peretele din faţă. În rest, amestecul acela de mobilă în stil spaniol, dulapuri masive şi mese grele, delicate scaune *Hepplewhite* şi *Sheraton,* de origine englezească, pline de flori delicate, într-un colţ câteva măsuţe mici de servit, şi o pendulă de pe vremea lui Robert Adam care se şi grăbi, bătând gongul, să-mi anunţe că vremea trece şi eu nu dădusem nici un semn doctorului şi el putea să creadă orice. Găsii, pe noptieră telefonul, rugai pe cei de la Recepţie să-mi facă numărul 154853 din Chapalita 1221, unde locuiam încă cu o zi înainte la Guadalajara. Răspunse chiar seńora Carolina de Gomez Arzapalo, care nu părea deloc neliniştită sau nici nu observase absenţa mea de acasă. O rugai să mi-l dea pe doctor, dar acesta, spunea gazda noastră, încă dormea, o rugai să-l trezească şi el sosi, fără a avea în voce vreo curiozitate.

– Unde dracu eşti, domnule? Ai dispărut de nu te mai ştie nimeni.

– Ai auzit de Cuautla?

– Nu.

– E un orăşel pe undeva prin jurul Guadalajarei, nu-mi dau bine seama. O să lipsesc câteva zile, ai grijă de Expoziţia aia a mea. Dacă e nevoie de mine, sună-mă la Hotel Vasco, ai reţinut?

Îl auzeam bine şi el la fel.

– Hotel *Vasco*? Bine.

Nu se mira de nimic, era ori foarte discret, ori îl sculasem prea de dimineaţă.

Trântise telefonul, dispus, probabil, să mai tragă un pui de somn.

– Acum, la duş, dar cu ce dracu să mă bărbieresc?

Comandai jos, la Recepție, să trimită un bărbier la mine în cameră. Aveau așa ceva? Cum să nu! Atunci să vie după ce fac o baie de un sfert de oră... Era în regulă. Lăsai ușa deschisă, dacă venea *boy*-ul cu hainele nu avea decât să le așeze pe scaune sau pe patul acela mânăstiresc în care mă și grăbeam să mă arunc după ce voi fi făcut baia fierbinte la care visam. Dalele unse cu o ceară specială mă făceau să alunec. Micile carpete de sisal răspândeau aceeași miasmă ușoară, plăcută, în bdăi. Mă dezbrăcai și intrai într-un fel de hală grandomană, aici băile erau mai mari chiar decât încăperile de locuit, probabil iscate din megalomania spaniolă. O cupă de malahit te îmbia să te arunci ca într-un adevărat bazin. Făcui socoteala că voi rămâne fără nici un ban la plecare, dar nu mai puteam da înapoi. Prosoape colorate dulce spânzurau pe brațele de metal eloxat și o vitrină arăta un adevărat laborator de săruri cu care puteai să faci din apa care izbucni curând pe robinete o adevărată feerie a curățeniei. Aruncai la întâmplare un lichid verzui care avea, odată amestecat cu apa, un iz de pin, mă privii o clipă într-o uriașă oglindă coclită de lichenii anilor trecuți și descoperii o figură, nu tristă, dar nici prea fericită, stâlcită ici și colo de pumnii agresorilor de aseară.

Printr-un geam acoperit cu o fină pânză metalică pusă ca să împiedice intrarea insectelor văzui o curte mică în care susura o fântână arteziană moleșită și ea parcă de dimineață înflăcărată de afară. Pe o peluză arsă, de iarbă, cădeau fructele *tuna* din nopalii melancolici care străjuiau marginile dezolatului loc.

Și nu știu de ce mă încercă iar sentimentul acela de luni de dimineață când nu știam lecțiile la latină, pentru că hotelul *Vasco*, cu grădinile lui interzise, era ireal de frumos...

•

Târgul hoților din fața bisericii San José, unde se ținea slujba pentru *Fiesta morților*, se anunța plin de țipete și de bătăi de tobe, de multicolorele perdele târcate care mai acopereau cum puteau grămezile de fructe *papaya*, bananele și ananasul, buchete uriașe de orhidee abia culese din grădinile de neimaginat într-un loc atât de arzător, mereu stropite cu apă de femei grase și tuciurii, care strigau cât le ținea gura. Mercadoul debuta cu mici magazine de figurine aztece ca și acelea de la Guadalajara, aglomerate, pline de derbedei serafici, le zice Pierre Mac Orlan, care ne măsurau curioși. Totul lucea: oglinzi, colivii, stambe, vase de aramă și frigărui pentru carnea de taur. Explodau petarde undeva și clopotele bisericii San José chemau lumea la slujbă. Un vaier de o nemaipomenită tristețe mă copleși și-mi aprinse mințile.

Micile ulițe de piatră, pe marginile cărora izbucneau aceste magazine încărcate de o bogăție ieftină, îmi aminteau de orașele pe care viceregii lui Marquez le străbăteau în trăsurile lor arheologice. Arcade asudate de tuberoze și begonii, ferestre cu obloanele căscate vomitând femei ce strigau fără oprire la cei de jos, trimiși la cumpărături, un șuvoi de apă murdară care-mi inunda pantofii, acele lanțuri de hârtie creponată ce lega o casă de alta, pline de beculețe roșii și albastre, coșurile cu raci vii și somoni, copiii ca tăciunii din *rebozzo*-ul mamelor, fermecați de pestritul peisaj, măștile de carnaval, schimonosite și pictate în nuanțe nebune, sunetele ascuțite ale instrumentului *marimba* și cântecele guturale ale *mariachișilor* ce cântau cu însuflețire *corrido*, un fel de melopee ce descria asasinate celebre, totul se împotrivea vestirii morții din dangătul insistent, torențial, al clopotelor de la San José.

Dina mă opri, amintindu-și de ceva vechi care ne lega.

– Iar nu ți-ai răsucit mânecile cămășii, Componist!

Era glasul acela de pe malul mării și eu nu-i mai văzui nici oribila cicatrice care se termina la marginea frunții, nici capul ras pe care nu și-l putea acoperi.

Foarte preocupată, ca atunci când îmi atrăsese atenția asupra prealungilor mâneci ale cămășii, le răsuci la fel, pe rând, cu o gravă încruntare a frunții.

– Acum e bine...

Râsei puțin și ea mă privi pieziș.

– Nu crezi că ar trebui să ne grăbim? A început *La Fiesta de los mortos*...

Pe treptele bisericii San José se înghesuiau cerșetorii strigând în gura mare. Aruncau cu sombrero-urile lor pe trepte, se târau după ele și se rugau cu voci răgușite de femeile care scăpau bănuți în palmele lor lacome. Copii plini de bube și de răni făceau același lucru cu o îndemânare și perseverență ce mă îngrozi.

Deasupra intrării zării câțiva *angelitos* dolofani, ținând vălul de piatră al Fecioarei. Biserica gemea de lume. Se auzea glasul unui preot care rostea slujba, dar murmurul cerșetorilor înghesuindu-se spre masa pomenilor îl acoperea. Deasupra altarului spânzurau ornamente de hârtie și între stâlpii bisericii San José se clătinau ușor măștile făcute din cocă și spoite cu vopsele dulci, care arătau ca niște dovleci uriași surâzători, lumânările aprinse dădeau un aer și mai infernal acestui lăcaș supraaglomerat. Cerșetorii și copiii erau frânați ca să nu dărâme masa plină cu *pan de huestos*, pâinea săracilor, care abia fusese scoasă din cuptoare în dimineața aceea. Vinuri de mure, rachiuri de piersici, *coluche*, din pere dulci și zemoase, străluceau în bocale mari, în pâlpâirea lumânărilor. *Pulque* în burdufuri de piele de vacă atrăgea cel mai mult gloata neliniștită care se bătea pentru un loc mai în față, darurile celor bogați se înșiruiau de-a lungul rețelei de metal a altarului, dar

nu mai trebuia mult ca totul să se prăbuşească şi să fie strivit de această dorinţă nestăvilită a mulţimii de săraci, avidă să ia pomenile cât mai repede şi să dispară.

Tună o orgă de undeva de sus, dintr-o galerie de piatră, şi mulţimea încremeni. Preotul binecuvânta icoana de aur care o înfăţişa pe Virgen de Guadalupe, împodobită cu şiraguri imense de mărgăritare, de perle şi lanţuri de aur, toate strălucind fantastic în lumina ciudată de lumânări şi raze de soare care se strecurau prin vitraliile verzi ale bisericii San José. Mulţimea de femei şi copii se înghesui să sărute icoana pe care preotul o purta ca pe un stindard prin mulţimea ce se clătina de-a valma. Dina se aruncă spre ceata dementă şi se înghesui în mod surprinzător ca să ajungă să sărute mâna de aur de care spânzurau lungile coliere de briliante, cum nu mai văzusem niciodată. Era transfigurată, nu o mai recunoşteam, avea beţia religioasă a fanaticilor, ar fi trecut peste copiii care-i stăteau în cale şi-o împiedicau să atingă cu buzele mâna făcătoare de minuni, cum şopteau cerşetorii din jurul meu. Preotul abia mai putea înainta. Atunci se auzi o voce măreaţă de bărbat care striga din fundul bisericii:

– Faceţi loc lui El General! Faceţi loc!

Din mulţimea care se silea să croiască o potecă personajului, se ivi un cap ciudat, cu o bărbiţă rară, cu ochii tragici ai celor ce suferă de strabism, îmbrăcat într-o veche uniformă militară, plină de eghileţi şi de decoraţii. Bărbatul putea să aibă 90 de ani, dacă nu mai mult, şi se sprijinea pe două cârje uriaşe, cât nişte catarge, pentru că avea peste doi metri. Picioarele amorţite de mult abia se mai târau pe dalele de piatră şi cei din jur strigau încă:

– Faceţi loc lui El General! Faceţi loc!

Înaintarea continuă un timp, până când un val dinspre intrarea cu două uşi îl împinse pe bătrân într-o parte şi-l sili să cadă peste cei aşezaţi în băncile mai din faţă. El se ridică cu greutate şi începu să blesteme probabil în indiană, pentru că cuvintele cădeau repede şi se stingeau ca o grindină. Preotul ceru ceva celor din faţa lui şi deodată mulţimea se dădu la o parte, strivindu-se.

– Vino! spuse preotul.

Urmară câteva minute de tăcere cumplită.

El General nu se mişcă de la locul lui. Avea lacrimi mari pe faţă şi nu spunea nimic, privea numai cu un dispreţ imens mulţimea aceea care-l împiedicase să ajungă la icoana făcătoare de minuni.

– El General va muri în noapte asta! spunea o femeie, privind cu groază la faţa împietrită a bătrânului.

Şi în secunda următoare mulţimea reconstitui zidul dintre infirm şi preotul ultragiat, care ducea acum icoana spre altar.

– Ieşim? spuse Dina.

– Da, îmi ajunge.

– Mergem la Târgul de papagali?

– Dacă vrei.

O priveam uimit. O întrebai, ajungând pe treptele de piatră încinsă de soare:

– Ce minune aştepţi?

– Nu ştiu, zise, dar mintea şi o privii insolent.

– Nu te mai uita aşa la mine. Sunt urâtă, nu-i aşa?

Nu-i răspunsei. De undeva se stârnise vântul. Trebuia să vină ca de obicei, pe neaşteptate, ploaia de dimineaţă. Cerul avea albe bordeluri, cum zice Dylan Thomas, şi o ameninţare ciudată creştea în jurul meu şi nu-mi dădeam seama de unde venea.

Când ajunseserăm în ulicioara târgului de papagali încă mai era senin. În cuşti nemaipomenite, înalte, cu gratii de aur sau de bronz, cu trapeze colorate şi sfori miraculoase, cu ogive găurite sau nu, cu mici castronaşe pentru apă şi enclave pentru strecurarea meiului sau a ovăzului, se mişcau într-o cârâială infernală cei mai minunaţi papagali pe care i-am văzut vreodată, papagalii *Cacatoes, Jaco, Ara, Chrysotis*, papagali *Lori*, femele cu aripi albe sau albastre şi bărbăţuşi tineri de un verde ca al pepenelui, cu pântece galbene, cu pene roşii *garanza*, perocheţi nemaipomeniţi, săltând pe trapeze, scoţând strigăte omeneşti aproape, rostind cuvinte pe care nu le înţelegeam.

– Vreau să-ţi fac un dar, spuse Dina pe neaşteptate...

O privii cu o uimire care o făcu să râdă.

– Doar nu vrei să-mi cumperi papagali...

– De ce nu?

– Dar cum o să car cu mine o colivie?

– Bine, aşa cum se cară un dar făcut de o femeie care te-a părăsit.

– Ai rămas tot la ideile tale trăznite. Află că dacă-mi cumperi două bestii din astea, mâine o să le mâncăm la prânz, prăjite...

Nu mă mai asculta. Plătise vânzătorului nu ştiu câţi pesos şi mă trezii cu o colivie de un metru în mână, împodobită cu o turlă tunisiană, bătută cu pietre false, în care strigau două ciudate păsări: o mică femeiuşcă cu pene nefiresc de albastre, de un albastru decolorat, aproape alb, şi un papagal de Amazonia foarte înciudat, care rodea subţirile gratii ale coliviei. Mi se părea că sunt ridicol, dar mă obişnuii. Dina făcea un haz nebun de mutra mea uluită. Străbăturăm întreg acel târg în care se vindeau coioţi şi jaguari, pume şi maimuţe, veverite leneşe şi tapiri, crotali, paseri flamingo, egrete şi aligatori, toţi în cuştile lor, domoliţi numai de somniferele care li se turnau în apa băută. Mirosul de *tortilla* şi de friptură de miel *barbacao* îmi făcea o foame nespusă. Era vremea să ne aşezăm undeva la o masă şi să mâncăm sănătos, după toate cele petrecute cu o noapte înainte. Cât dormisem, *boy*-ul îmi

adusese în cameră ceva, o salată de fructe, gustasem, dar oboseala îmi tăia pofta de mâncare, acum în schimb aş fi înghiţit şi un aligator.

– Mergem la hotel? întrebai.

– Mergem, zise ea leneş, am obosit, căldura asta nu-mi prieşte, dar trebuia să ajung aici, astăzi, la biserica San José...

– Din cauza Virgenei de Guadalupe?

– Cred că da...

Simţeam că mă urăşte. Se răzbună privind colivia pe care o purtam stângaci în stânga şi care mă împiedica la mers. Mi se părea că sunt ridicol şi asta nu sufăr, dar nimeni nu mă băga în seamă, era firesc ca la *Fiesta morţilor* să treci prin târg şi să cumperi un papagal şi o papagaliţă. „Las că vedeţi voi, otrepelor, îmi spuneam în gând, la prima scăpare din vedere vă uit undeva şi o să se găsească nişte suflete miloase care să aibă grijă de voi, că n-o să traversaţi oceanul..."

– La ce te gândeşti? mă întrebă Dina.

– La absurditatea celor ce mi se întâmplă. Vin aici ca să deschid o expoziţie itinerantă pe care nu a vizitat-o şi nu o va vizita nimeni, dau de tine, car nişte papagali, asist la masacrul ăla din biserică şi mă gândesc că dacă cei din ţară ar ştii ce fac, m-ar rechema imediat...

– O, simţul datoriei, mai presus de orice: simţul datoriei...

Ajunsesem. Imensul vestibul cu mobila lui tristă de piele şi mahon sau nuc, ce naiba mai era, părea deşert. Străbăturăm întunecatul *patio*, ea înainte, încă râzând de încurcătura mea cu colivia, şi eu mâhnit că îmi pierdusem atâta vreme într-un mod absurd...

*

– Aşadar? spuse Dina interogativ.

Constatai că ne aflam pentru prima oară în situaţia de a vorbi despre noi înşine, pentru că până atunci totul fusese o goană cu maşina, o odihnă agitată, nebunia sărbătorii morţilor de la biserica San José şi aşteptarea huracanului care se anunţase pe la ora douăsprezece şi un vânt neaşteptat îl spărsese, lucru care nu însemna că am scăpat de el.

– Aşadar, repetai eu absent privind sticlele colorate şi bocalele în care se aflau citronade de ananas şi de lămâi, whisky şi rachiuri mexicane ale căror nume îmi scăpau. Mă sâcâiau papagalii hotelului *Vasco*, cei mai fantastici papagali pe care-i văzusem vreodată, bătrâni, decăzuţi, cu aripi colorate ciudat, năpârliţi nu ştiu de ce în acest anotimp, moţăind pe bătrânele trapeze, roase de ploi şi de soare, refuzând să iasă prin uşile imenselor colivii maure aşezate direct pe iarbă, înalte de doi metri şi jumătate, cu ogive de aramă bătută, pline de feronerii, de lănţuguri şi de încuietori, de capace şi vase

ornamentate pentru apă și hrană, închisori princiare pentru niște păsări atât de iubite aici. Acum cârâiau gros, se certau între ei, nu mai aveau energia să-și dispute vreo femeiușcă care va fi avut și ea 70 de ani, se aflau la ora siestei și moțăiau, deși visau urât și deschideau câte un ochi placid, mirat, pentru că presimțeau undeva huracanul care ne dădea târcoale.

Curtea, a câta, era înconjurată de aceiași zid erodat de furtuni și ploi și arșiță, dar totul părea năpădit de un văl de flori de tulipan, crescute sălbatic într-o frenezie vegetală de neînfrânt. Mirosea dulce, aerul tot era numai un parfum răcoros, deși deasupra arborilor ardea soarele nemilos.

– Vrei probabil să știi cum am ajuns aici, zise Dina, sorbind oranjada de portocale.

– Nu-ți cer explicații, dar o oarecare curiozitate am...

– A fost simplu. După ce am fugit cu omul acela și mi-am lăsat soțul pentru totdeauna (surâse cu o ironie nedisimulată), găsindu-mi curajul despre care vorbeai tu atât de disprețuitor, am stat cu el doi ani...

– Știam câte ceva de la Mihai...

– Ce mai face?

– Prea bine nu știu, dar sunt sigur că ajută în continuare lumea. Și-a păstrat profesiunea de om cumsecade...

– Și cum îți spuneam, am trăit doi ani cu Maurul. Nu era un soț, cum era celălalt, era numai un amant, așa încât totul s-a încheiat lamentabil...

– Adică?

– Adică am luat-o la fugă. Mi-am găsit un fel de post la Ministerul Comerțului Exterior, tot Mihai să trăiască, și am lucrat acolo cam o jumătate de an, când s-a ivit într-o delegație omul care mă așteaptă la Toluca. Să-ți spun că-l iubesc, ai râde de mine. E un fel de văcar, cumpără și vinde, are bani, i-au plăcut ochii mei, a scos și-a plătit totul până la o centimă, m-a cărat cu el ca pe un geamantan și cu nici măcar nu știam unde o să ajung. Am probabil instinctul aventurii, semăn mamei, care până a paralizat umbla foarte mult, când apuca...

Papagalii simțiseră că ceva se pregătea în cerul senin de deasupra stranicii grădini *Vasco* și cârâiau incontinuu și în cele din urmă unul dintre ei se hotărî să-și ofere un fruct de *papaya* și zbură jalnic până în vârful unui copac, atât de trist și de neajutorat, încât îți făcea milă...

– Nu-ți place curtea asta, hotelul în general?

– Ba da, cred că ai știut să alegi. Aici se vine ca să mori, am văzut foarte mulți englezi bătrâni...

– Cred că se vine ca să se fugă de moarte, pentru că liniștea de la *Vasco* le prelungește viața...

– E un hotel în care se trăiește ca în alt veac. Eu cel puțin mă simt ca acum 200 de ani, să nu fie autocarele și mirosul de benzină, impresia ar fi totală.

Mă privi lung şi spuse leneş, sorbind din oranjadă.

– Nu ai greşit. Aici sosesc cu trăsurile proprietarii de ranchuri, vânzătorii de vite şi piele, proprietarii de fabrici de încălţăminte. Stau câte o lună şi dispar dintr-odată, sătui de linişte şi de frica de a nu pierde bani...

– Şi tu ce cauţi între ei?

Tăcu, privind zborul lamentabil al altui papagal de Amazonia, care căuta şi el un fruct de manghier. Pe peluza de iarbă arsă cădeau pene roşii-negre de nuanţe indescriptibile, atâta violenţă a culorii aveau în ele.

– Sunt o femeie leneşă. Ceea ce făceam la Constanţa era mai mult o izmeneală. Voiam să-l ajut pe bărbatul meu şi-atât, dar nu-mi plăcea să muncesc. Am găsit exact ceea ce căutam. Pot să călătoresc, am bani...

– Şi mori de plictis, nu-i aşa?

– Poate, dar ce importanţă are asta?

– Un amant?

Mă iscodi prin ochelarii fumurii cu o ură neascunsă.

– Crezi că după accidentul ăsta se va mai uita cineva la mine?

– De ce nu? O operaţie estetică şi totul va fi ca înainte... La banii pe care susţii că-i ai, restul e un fleac...

Tăcu câteva secunde, gândindu-se la ceva.

– Din păcate există o dovadă că am fost slută, urâtă, nenorocită...

Nu înţelegeam.

– Ce fel de dovadă?

– Nu pricepi?

Tăcu, luă o banană şi o descoji cu acel plictis al fiinţelor neantizate de propriul lor gol interior.

– Voiam foarte mult să nu mă fi văzut, am făcut totul pentru asta, dar am avut ghinion.

– Îmi pare rău că am insistat...

– Se pare că nu putem să scăpăm de ceea de trebuie să ni se întâmple, spuse gânditor.

Papagalii reveniseră în coliviile lor şi se certau cu ceilalţi papagali, şi ei închişi în alte imense colivii aşezate sub chiparoşii funerari ai grădinii *Vasco*. Un grădinar indian tăia impasibil iarba cu maşina, fără să ne privească. Din pământ se isca un miros ciudat, amărui, la tunderea gazonului.

– Şi tu? Eşti fericit?

– S-ar părea, oricum, încerc...

– Toţi încercăm, puţini reuşim, dar să nu fim trişti. Spune-mi, chiar mă iubeai, atunci, la mare?

– Chiar te iubeam, nici nu era prea greu pentru mine să te iubesc...

– Ştii ce lucru frumos mi-ai spus într-o zi?

– Nu-mi mai amintesc. În general o fac pe nebunul când îmi place o femeie, vreau s-o scot din fire...

Tăcu, privind cerul acela nefiresc de albastru, abia zărit prin frunzișul palmierilor din grădina *Vasco*.

– Eram în mica cârciumioară *Farul*, dacă o mai ții minte, pe un trotuar, afară, și tu beai înverșunat ceva tare deși era foarte cald și cu îmi ziceam în gând că nu voi iubi niciodată un bărbat care bea atât și-atunci mi-ai luat mâna și mi-ai ars meticulos încheietura cu o țigară aprinsă, după care mi-ai spus: este ora când trebuie să te uiți la femeile pe care le iubești atât de intens, încât să simți că orbești...

– E frumos, dar cam literar găsesc...

– Atunci credeai în vorbele tale...

– Poate că eram foarte îndrăgostit de tine...

Venise *boy*-ul care ne servise masa să ne întrebe dacă nu mai doream ceva, o cafea braziliană sau o înghețată cu fistic...

– Nu, nu mai dorim nimic, spuse leneș Dina.

– Îmi permiteți să vă comunic atunci că señor Gonzales Vilarhermosa, ăsta era stăpânul hotelului, vă atrage atenția că în mai puțin de un sfert de oră huracanul va fi deasupra grădinii noastre și vă invită pe terasa acoperită...

– Nu-i nimic, zise iar Dina, îmi place mai mult aici, o să fugim când o să fie tocmai potrivit, în hotel...

Papagalii începură să strige neliniștiți, se agățau de trapeze, se dădeau peste cap, parcă înviaseră, nu se jucau, căutau ceva care să le dea sentimentul siguranței și nu găseau.

– Simt furtuna, zise Dina, grădinarul o să le acopere coliviile cu perdelele lor colorate fără de care nu pot dormi. În fiecare seară face asta și înaintea furtunii...

– Dar țipă îngrozitor, nu crezi că ar trebui să mergem totuși pe terasa acoperită despre care vorbea băiatul de adineaori?

– Dacă ții neapărat, dar nu mi-e frică.

– Nici mie, însă mi-ajunge un duș...

– Hainele cu care ai fost îmbrăcat sunt curățate și călcate, le vei găsi în dulap...

– Atunci rămânem...

Mai bău din oranjadă și pe urmă mă fixă îndelung. Eu simțeam, cum zicea Solomon, că muream amândoi de golul din inimile noastre. Ciorbă reîncălzită, asta era. Ce puteam să ne mai spunem după atâția ani? Da, o iubisem, eram gata să mor în zilele acelea când mă lăsase pentru motociclistul ei frumos, mi se părea că sunt ultimul cerșetor din lume, o otreapă ce nu putea găsi la nici o femeie dragostea. Dar toate trecuseră și noi căutam să reparăm ceea ce nu mai putea fi niciodată reparat.

– Şi nu ţi-este dor de ai tăi, de sora care a rămas acolo, de ceilalţi?

– Ceilalţi s-au mai împuţinat. Le mai trimit câte o veste şi-atât...

– Şi nu-ţi este urât singură în lume, între văcarii ăştia?

– De ce? Sunt nişte văcari bogaţi, au ce vor, fac ce vor şi mie sentimentul ăsta de siguranţă îmi trebuia, şi l-am găsit aici...

– Cam departe.

– Tu poate eşti un sentimental, dar eu nu am nici un fel de regret. Ce, aia era viaţă? Să lipeşti hârtie colorată pe nişte panouri, să tragi mâţa de coadă pe urmă şase luni în aşteptarea altor expoziţii...

– Şi dacă într-o zi văcarul acesta, despre care vorbeşti cu atâta siguranţă, se plictiseşte şi va trebui din nou să munceşti?

Râse mirată de naivitatea mea enormă.

– În Mexic nimeni nu divorţează...

– Vrei să spui că ai mers la biserică şi ţi-ai pus coroniţă şi toate chestiile alea caraghioase care se fac cu acest prilej...

– La catolici e mai sobru...

– Pe dracu, parcă nu i-am văzut amândoi de dimineaţă la biserica San José...

Se auzi un tunet îndepărtat şi lumina scăzu sub chiparoşii de dincolo de zidurile ce înconjurau grădina hotelului *Vasco*. De undeva venea un miros turbat de banane fripte. Valuri de begonii fură azvârlite ca nişte rochii imense spre noi şi câteva flori aterizară pe masă, zmulse, rupte de huracanul care sosea năvalnic...

– Nu vrei să ne adăpostim? o întrebai.

– Mai stai, îmi place furtuna...

Pe urmă îşi aduse aminte de ceva.

– Ţii minte când ai venit la vila lui Ceamburu şi a început tot aşa o nebunie ca asta, care aducea de pe mare lăzi sparte cu portocale de pe nu ştiu ce epavă grecească?

Nu mai ţineam nimic minte, totul se ştersese din memoria mea ca şi când cineva ar fi şters tabla cea neagră a primelor litere ale alfabetului din şcoala primară.

Tunetele se repetară, erau fioroase, se auzeau imense căderi de apă undeva aproape şi ploaia veni ca în fiecare zi aici, pe neaşteptate, masivă, îngrozitoare, strivind totul sub ea. Grădinarul alerga de la colivie la colivie şi arunca peste spiţele de metal glugi colorate care acopereau complicatele închisori de aramă în stil maur. Se urca rapid pe o scară, ajungea până în vârful ogivelor şi cu o îndemânare de maimuţă zvârlea ca pe o paraşută acele învelitori protectoare. Curând nu se mai auzi decât un cârâit ostenit. Dina tot mai stătea la masă, aşteptând ploaia care se apropie într-o secundă şi ne făcu zob, topindu-ne hainele. Deschisese gura şi privea cerul acum negru de

tot şi aproape. Tuna, şi lumini de un roşu feroce despicau acea întunecime. Se auzeau copaci sfâşiaţi, căzând, rupându-se, erau greii palmieri. Un foc scurt se iscă într-o curte învecinată cu grădina hotelului *Vasco*. Dina râdea şi bea apa care cădea în valuri de sus, abia oprită de desişul maghierilor. Un fel de răşină care atunci arsese răspândea în jur un miros pătrunzător. Iarba bolborosea de valurile care o invadaseră. Straturile freatice refuzau această abundenţă lichidă. Îmi aruncai încălţămintea cumpărată de *boy*-ul necunoscut în *Mercadonul* San José, încă uimit cum de-mi ghicise numărul deşi, trebuia să recunosc, pantofii erau puţin cam largi.

– Ţi-e frică? mă întreba Dina, halucinată de violenţa huracanului, care acum devasta întreaga grădină a hotelului *Vasco*. Se auzeau trosnete grele şi surpări de ziduri. Bazinele se umpluseră de apă şi dădeau pe afară. Streşinile cedaseră şi, prin burlanele suprasaturate, apa bolborosea un torent zgomotos.

– Ah, într-o zi totul va fi înghiţit de un foc mare şi de un val de ape şi noi o să ne înecăm şi o să murim cântând...

Din copaci cădeau păsări micuţe, *turpiales*, canari şi un fel de pitigoi albaştri, prinşi de furtună în zbor şi aruncaţi la pământ pe iarba cea grasă a grădinii hotelului *Vasco*. Orbiseră şi aveau ghiarele zgârcite de groază. Erau câteva sute, nici nu-mi puteam închipui că huracanul putea să care atâtea păsări pe aripa lui nimicitoare. Trăzni iar, undeva aproape, şi mica peluză de iarbă cu colivii obturate deveni o scenă a groazei. La o sută de metri, un chiparos lung şi subţire se prăbuşi în flăcări, părea că luase cu el şi ceva din întunericul de deasupra, pentru că tot pe neaşteptate se anunţa sfârşitul ploii tropicale. O lumină verde venea spre noi, arătându-ne relieful curţii şi dezastrul. Mii de flori zdrobite, un fel de melasă multicoloră care era cărată de apa prea multă...

Dina râdea, alergând spre peronul acoperit sub care bătrânele englezoaice se adăpostiseră. Ne priveau ca pe nişte nebuni scăpaţi dintr-o casă de sănătate.

Trecurăm pe lângă ele fără să le băgăm în seamă şi ajunserăm în pavilionul nostru. Dina tot mai râdea.

– Du-te şi fă un duş, schimbă-ţi hainele, te aştept la mine în cincisprezece minute...

*

Ceva se întâmplase în uriaşa odaie plină de mobilă grea. Pe o masă zării colivia sofisticată, cu micile ei trapeze. Papagaliţa striga îngrozitor privind prin ferestrele lăsate deschise, prin care mai răbufneau ultimele fulgere ale furtunii şi stropşea ploaia, udând pavelele de piatră, umezite de tot acum...

La început nu luai seama la colivie. Se vor fi speriat, era atât zgomot în jur... îmi zisei şi intrai în baie. Eram ud leoarcă, cămaşa mea tropicală ferfeniţă, pantalonii trebuiau ţinuţi trei zile la soare, dar ce importanţă mai aveau toate astea acum?

Rămăsei gol, ascultând retragerea ploii, ea dispăruse de pe peluze şi lumina creştea, era lumina de după-amiază atât de clară şi de violentă, curăţată de mizeria huracanului. Păsări speriate, abia rănite, mai cădeau de sus pe acoperişul de ţiglă neagră, erau nişte păsări mari şi grele care sfărâmau olanele şi le făceau ţăndări. Dar tot zgomotul de ploaie care se îndepărta, de acoperişuri lovite parcă cu pietre şi de apăsare a duşului pe craniu era dominat de ţipetele papagaliţei cumpărate de Dina, care avea ceva sfâşietor şi infinit îngrozit. Lăsai să curgă apa şi înfăşurat numai într-un lung şi moale prosop reintrai în odaie. Atunci am văzut cel mai neaşteptat spectacol ce-mi fusese dat să văd vreodată. Pasărea striga continuu şi se retrăgea cu spatele spre marginile coliviei ca şi când ceva, o imensă fantomă, cum va fi fost fantoma tatălui lui Hamlet care se anunţa printr-o strivitoare trecere a unor roţi imense peste Elsinor, i s-ar fi arătat. Micii ochi i se dilataseră de groază şi asta nu era o groază de câteva minute, era sfârşitul unei groaze ce nu putea fi măsurată. Cădea cu capul pe o parte ca şi când ar fi fost fulgerată, îşi ascundea privirile de ceea ce numai ea putea să vadă, dar mai ales acea retragere de-andăratelea era înspăimântătoare şi strigătele, repetatele strigăte ce nu mai conteneau exprimau o teribilă frică. Nu ştiui ce să fac mai întâi. Mă aruncai spre fereastră şi o închisei, tunetele îndepărtate de afară abia se mai auzeau ca şi ultimele rare izbucniri ale ploii. Dar papagaliţa nu se linişti. Îmi venea să arunc colivia afară şi să înjur birjăreşte un sfert de oră. Doar eu nu-mi dorisem aşa ceva, ce dracu îmi trebuise mie perechea asta?

Atunci realizai că pe trapez nu mai era decât o pasăre. Privii mai atent şi văzui cadavrul frumos, fastuos, feeric al bărbăţuşului care căzuse pe o parte şi zăcea încremenit pe fundul metalic al coliviei. Avea ghiarele încrâncenate şi în ochii deschişi larg, cum îi avea acum papagaliţa, o groază fără margini. Aşa trebuie că au privirile de dinaintea morţii cei asasinaţi. Totul devenea insuportabil, ţipetele păsării rămase încă în viaţă mă turbau. Aruncai prosopul, mă îmbrăcai la repezeală cu hainele cu care venisem de la Guadalajara, într-adevăr călcate şi curăţate ca la orice hotel de mâna întâia, şi bătui în uşa Dinei care răspunse în spaniolă, îngăduindu-mi să intru, bănuind că este cineva din personalul hotelului.

Intrai într-o cameră mai intimă parcă, mai adunată, mobilată tot în stilul acela amestecat, dar în care dominau dulapurile rustice englezeşti de stil *Jacobinean*, pline de balamale din bronz cizelat, cu scaune sculptate şi aurite, cu acel aer exotic pe care-l avea toată mobila de aici. Peste patul arhiepiscopal nelipsit, cu cei patru stâlpi răsuciţi de care atârna un greu polog, erau

aruncate grele țesături spaniole cu franjuri lungi și vechi. Pe pavimentul rece acum văzui un minunat *mudéjar* în desene de o finețe ce nu putea fi închipuită, șters, prăzuliu, moale.

– Ce s-a întâmplat? întrebă Dina, privindu-mă prin oglinda unei toalete greoaie și scunde.

– A murit unul dintre papagali și celălalt țipă îngrozit...

– Semn rău, ești un om nenorocos... Acoperă colivia cu ceva, cu o haină sau știu eu, cu un covor, poate dacă nu mai vede lumina se va potoli. A trecut împăratul papagalilor prin cer și i-a răpit viața...

Fugii repede dincolo, la mine, și adunai toate prosoapele din baie, aruncându-le peste colivie, având grijă să las un centimetru gol prin care să intre aerul, dar țipetele nu încetară, erau ceva mai scăzute, ca un vaier...

– Va muri de melancolie până în zori, gândii. Trebuia să scot din colivie cadavrul soțului, ceea ce și făcui cu o imensă repulsie...

•

Amiaza care urmase fusese o lungă agonie între doi oameni ce începuseră a se urî intens fără să știe de ce. De vină era probabil și ziua aceea încărcată de atâtea întâmplări, furtuna din aer care mai lăsase în urma ei o trenă otrăvită, faptul că nu mai aveam ce să ne mai spunem și încercam să relegitimăm un sentiment ucis de mult, de depărtare și timp, acea undă greșită pe care ne aflam unul față de celălalt. Ca totdeauna în situațiile acestea, băutura mai salvă câte ceva. Cei de la hotelul *Vasco* avură în fața lor un adevărat campion. Oboseala zilei trecute, noaptea nedormită, nebunia colectivă din biserica San José îmi dăduseră o sete uriașă. *Boy*-ul sosea din jumătate în jumătate de oră cu gheață proaspătă și cu câte încă un bocal de whisky, ce-i drept nu serveau decât porții reduse, de o mișelnică sațietate.

– O să te îmbeți, îmi spunea din când în când Dina, privindu-mă cu o silă pe care nu mai putea s-o ascundă.

– Nu te îngrijora, rezist, am un antrenament zdravăn...

Vorbeam de lucruri care nu ne interesau nici pe unul, nici pe celălalt, cunoștințe comune, arhitecți sau cântăreți de operă care fugiseră și căutau fericirea pe cine știe unde, ea avea o adevărată satisfacție să-mi spună că, de pildă, cutare nu reușise deloc, deși debutul în noua viață fusese strălucit.

„Mai are nițel și o să se apuce de cerșit, altceva nu-i mai rămâne de făcut", spunea cu o bucurie ce nu putea să și-o ascundă.

Altul căzuse într-o beție nefrânată, trăia cu femei bătrâne și-și abandonase soția și copilul, ei, toți cei ce părăsiseră țara, erau o familie rătăcitoare în lume, dar nu se iubeau, nu se ajutau, se evitau, nu aveau nevoie de complicații inutile, cu cât țineau distanța unul față de celălalt era cu atât mai

bine. Aveau nevoie de relaţii cu oameni bogaţi, nu cu orice terchea-berchea de indivizi fără căpătâi. Pe urmă trecuse tranşant la situaţia mea: nu cumva îmi trecea prin cap să rămân pe aici sau în altă parte. Ea nu ar fi putut să mă ajute cu nimic, pentru că era legată de văcarul acela cu bani, şi, la drept vorbind, să nu-mi închipui eu că aici fugeau câinii cu covrigii în coadă, se trăia greu, ori erai foarte bogat şi-atunci merită să optezi pentru formula lor de viaţă, ori, dacă erai, nu sărac, dar măcar având o situaţie mijlocie, şi tot ar fi fost mai bine să-ţi tragi una în cap...

Pe mine mă amuza toată această jalnică pledoarie, o asigurai că nu o acostasem pentru că aveam nevoie de ea sau de relaţiile ei, nu-mi trecuse niciodată prin cap să rămân undeva în străinătate, pentru că aveam de fapt o situaţie solidă în ţară, eram căsătorit de câţiva ani, totul, dacă nu mergea pe roate, mergea destul de bine... Crezuse numai că vechea nedreptate pe care o suferisem mă iritase şi că aveam în vedere vreo revanşă...

– Ce fel de revanşă? întrebasem. Poţi să urăşti indivizii care te-au nedreptăţit, dar nu te superi pe ţară, pe toată viaţa dusă, greu sau uşor, pe amicii lăsaţi şi pe cei pe care-i iubeşti.

Tot ce spunea era o prostie. Iată de ce şi băusem atât de mult. Nu mă distra nici patefonul pe care ea îl pusese, un fel de maşină de schimbat plăci, cu aceleaşi cântece patetice urlate de *mariachişi*. Încercase să arate că e bine dispusă şi făcuse câţiva paşi de *Jaraba* în jurul fotoliului în care stăteam, nu aş fi spus că era disgraţioasă, pentru că nu era, dansa foarte bine, mi-o aminteam pe terasa Cazinoului din Constanţa, cu silueta ei de băieţoi, cu tonsura ei *tifosi*, cu acea posesiune a partenerului pe care-l absorbea parcă în timpul dansului, dar acum era o femeie obosită, fără nici un sentiment, care căuta să-mi evoce propria-i imagine ştearsă de mult din creierul meu.

Nu mai era nimic de făcut, călăii melancoliei ne sfâşiaseră inimile şi ni le dăduseră la câini. Îmi venea să mă ridic din fotoliu şi să fug, pur şi simplu ca un dezertor, să las pe masă toţi banii pe care-i aveam asupra mea şi să ajung mai repede în Chapalita, în patul señorei Carolina de Gomez Arzapal, să aud acea tăcere infinită a casei sale şi micile fântâni interioare. Amurgea, grădina hotelului *Vasco* părea acum un cimitir tăcut şi închis. Chiparoşii negri nu se mai clinteau în ultima lumină a zilei. Dacă treceam şi de această oră fără să mă prăbuşesc, totul s-ar fi întunecat şi din oglinzile grele ar fi izbucnit aura galbenă a lumânărilor aprinse. Dar Dina lăsă să treacă multă vreme până să facă lumină în mormântul nostru comun plin de ceasornice ce băteau muzical sfertul de oră. Atunci îmi dădui seama de ce-i plăcea ei această odaie, pe care nu mi-ar fi cedat-o pentru nimic în lume. Era încărcată cu pendule vechi, bizare, pline de turle şi păsări, îmbrăcate în piele pictată sau în adevărate fortăreţe de metal aurit. Gongurile mici şi secrete scoteau sunete neînchipuite, dând un sentiment de abandonare a timpului. Fiecare

ceasornic anunța o altă oră și totul era calculat ca să auzi, din când în când, o bătaie nu lugubră, cât melancolică, era apelul zilei ce se pierdea în infinit, mereu repetat cu alte sonuri, grave, subțiri, vibrând ca aripile de insectă, subtile, otrăvite, o adevărată orgie de metale lovite de ciocănele oculte, o suită de apeluri ale morții ce pândea în cerul verzui acum, apoi întunecat și plin de stele furioase care aruncau parcă o spumă incandescentă în jur. Răsărise luna, o lună imensă, oribilă, care neliniști papagalii de Amazonia ce începură să cârâie în coliviile lor. Pe urmă se făcu liniște.

Auzisem multă vreme gheața cum se topea din pricina zădufului care intra prin ferestrele deschise. Mă ducea o apă tulbure, plină de regrete, toată nefericirea mea trecută și viitoare se adunase în creier, sentimentul de evadare mă stăpânea și mi se făcuse frică. Știam că trebuia să mi se întâmple un lucru teribil, dar nu înțelegeam ce anume mi se pregătea. Timpul trecea greu, într-o tăcere desăvârșită. Ce căutam eu aici? Și ce speram? Ce aveam să ne mai spunem noi, doi străini ce trăiau ireductibila despărțire, moartea unei iubiri în care cel puțin eu crezusem foarte mult și care se dovedise în cele din urmă o nefericită dramoletă plină de exotism tâmpit, cu drumul la hotelul *Vasco* și cu grădina asta plină de papagali scoși la pensie. Repulsia mea creștea și îmi venea să mă ridic și să-i spun tot ce simțeam, dar nu știu ce lașitate pe care o luăm drept bună creștere mă reținea în fotoliul care mirosea a vechi. Mă înnebunea și bătaia sinistră a orologiilor spaniole, aduse cine știe când în hotelul *Vasco*, mirosul de origan strecurat de afară, pentru că aerul se purifica. Zăduful de peste zi era cărat de un vânt secret spre pustiul din jur, dinspre munții aceia lunari pe care-i văzusem la venire cobora o răcoare, nu rece, nu parfumată, stenică, ceva amestecat cu secreta macerare a frunzelor de pin care străluceau în lumina lunii ca milioane de ace de cusut, și când tăceau acele gonguri nenorocite puteam să aud cum se devoră insectele în iarba grădinii *Vasco*. Era o infinită luptă, un război îngrozitor, plin de răutate și duritate. Se auzea un rontăit unanim, ca și când toate acele ființe, în roiuri sau în triburi, se aruncau unele asupra altora, cu o sete teribilă de materie, era o autodevorare sporită și de lumina feroce a lunii. Păsările textiliste rontăiau și ele aerul saturat de crimă, se strigau sinistru, acompaniate de cârâitul neliniștit al papagalilor de Amazonia, pe care huracanul de la prânz îi turbase.

Toată grădina hotelului *Vasco* mi se părea o uriașă anticameră a morții, peste care fâlfâiau aripile funebre ale zeului *Ah Puch*.

Nu știu când mă îmbătai și simții nevoia să mă ridic. Totdeauna exista o secundă când trebuia să mă ridic pentru a mai ajunge în patul meu. Nu-mi plăcea să fiu văzut clătinindu-mă pe picioare sau cu acea presimțire a vomei în obraz. Conturile erau încheiate, trebuia să mai apuc ceva, un autobuz de

noapte, să fac autostop, dar să scap de această închisoare frumoasă şi melancolică a grădinii hotelului *Vasco*.

– Pot să mă retrag? întrebasem pe neaşteptate. Trebuie să fii tare obosită, ai condus toată noaptea trecută, pe urmă a fost o zi tâmpită, cu ploaia şi trăsnetele alea. E mai bine să te las...

Tăcea încă, privindu-mă intens. Îşi scoase ochelarii fumurii şi-i văzui frumoşii ochi de mioapă care mă măsurau intens. Nu spunea nimic şi asta era cel mai îngrozitor lucru. În odaia dominată de uriaşul pat arhiepiscopal nu ardea decât o lumânare de ceară roşie, cu o flacără egală, pentru că în jur nu se iscase nici un curent. Îi vedeam capul tuns şi oribila cicatrice ce-i despica fruntea în două. Pentru mine asta nu însemna nimic. Era tot ea. Eu nu o vedeam decât pe fata în dangarezi care mă urmărise în memorie ani de zile, dar mă uitam la ea ca la o fotografie veche, fără afecţiune, fără curiozitate, şi ea pricepu totul.

– Bine, du-te, spuse cu un glas stins. Nu te conduc, nimereşti şi singur, nu-i aşa?

– Noapte bună, spusei, şi ăsta era sfârşitul, fără de explicaţie, sfârşitul.

Nu închise în urma mea, nu auzii nimic, nici o mişcare, parcă aş fi lăsat în fotoliul acela un cadavru.

*

Peste câteva ore, să fi fost patru de dimineaţă sau mai puţin, când prin jaluzelele odăii se strecura abia o mică lumină de dinaintea zorilor, ceva mă trezi. Nu ştiu ce, poate tăcerea prea mare, poate strigătele unei păsări ce căzuse pe olanele hotelului *Vasco*, o ultimă pasăre cărată de aripa morţii sosită prin aceste locuri cu huracanul de la prânz. Totul se deslușea cu încetul în jur, patul, cearşaful moale, pologul împotriva insectelor care ar fi reuşit să treacă de deasa plasă dintre cercevele, covoarele mici de sisal, colivia dăruită de Dina, în care zărisem la întoarcerea în odaie cadavrul papagaliţei care murise, şi, în sfârşit, uşa ce ducea spre baia cât o morgă.

Nici un zgomot, numai gura mea arsă de whisky şi noaptea pură din jur, şi apoi sentimentul teribil de frică, iscat din nu ştiu ce misterioasă cavernă a sufletului...

Recapitulai. Trebuia să nu fi venit aici, trebuia să fi fugit ca un laş chiar acum câteva ceasuri, fără nici o explicaţie. În felul ăsta se petrecuse ceva îngrozitor, ea avea să creadă toată viaţa că nu am vrut să rămân acolo numai pentru că arăta cum arăta, un monstru tuns şi desfigurat de cicatricea aceea oribilă. Dar nu era adevărat, pentru Dumnezeu, adevărată era numai neputinţa mea de a o mai iubi vreodată...

Vrusei să mă ridic, dar ceva mă reţinu, undeva în spatele meu se deschidea o uşă. Cele două camere ale apartamentului comunicau între ele, dar eu nu aveam de unde să ştiu. Simţii numai aerul care se mişca, apoi auzii paşii uşori ai Dinei, nu putea fi altcineva. Mă obişnuisem cu semi-întunericul, mobilele din jur căpătau relief. Îi zării silueta apropiindu-se de pat. Privi prin polog puţin, parcă fără curiozitate, la mine, eu respiram regulat ca şi când aş fi dormit dus. Se îndepărtă şi nu mai înţeleseî ce are de gând, asta câteva secunde. Se îndreptase spre un scaun şi mă căuta în buzunare, cu atenţie, cu meticulozitate, fără grabă. Găsi în cele din urmă ceea ce dorea: paşaportul, adică singurul lucru care ar fi putut vorbi despre identitatea mea.

Asudasem. O curiozitate nestăvilită mă stăpânea. Nu-mi mai era frică, dar ceva imens neplăcut îmi otrăvea sângele. Stătui nemişcat. Era îmbrăcată în constumul acela din piele de ied, ca la venire, probabil că se pregătea să plece cu automobilul ei, vârî paşaportul într-o poşetă pe care o lăsă pe scaunul din apropierea patului meu şi merse spre greoiul *sécrétaire* din colţul camerei, plin de sertare şi sertăraşe. Cu o infinită precauţie deschise fără zgomot unul, fără să lase să se lovească mânerele metalice, şi când se întoarse spre locul unde mă aflam văzui că are în mână un *machete* care străluci violent în prima rază de soare strecurată printre obloanele de lemn ce nu se închideau etanş.

* *

Avionul cobora spre aeroportul Nassau din insulele Bahamas. Aerul era fierbinte şi uscat, avionul cu care ne întorceam în Europa nu mai era încărcat de nebunia de la venire, pentru că dispăruseră docherii irlandezi.

– Doctore, tot îţi mai e frică? îl întrebai...

– Puţin. Numai la coborâre şi la decolare. Deasupra oceanului, nu.

Ochii lui inteligenţi sclipeau plăcut în dimineaţa limpede. Ne aflam între cer şi apă. Sub undele verzui pluteau bănuitele ziduri scufundate ale Atlantidei, pline de licheni şi de o iederă acvatică nesfârşită.

– Cum te-ai distrat atunci? îl întrebai, am lipsit câteva zile bune...

Ne aflam la două săptămâni de la plecarea mea la Cuautla, ne revăzuserăm la Guadalajara, ne luasem la revedere de la gazda noastră, señora Carolina de Gomez Arzapalo, de la cei doi fii ai săi şi de la logodnica celui mai mare, băusem bine pentru ultima oară cu nemaipomenitul prieten al guvernatorului, señor Juan Diaz Sonora, care ne dăruise la plecare câte un ceasornic de aur la fiecare, totul fusese feeric, ţinusem şi la Ciudad expoziţia noastră itinerantă în care nu intraseră decât câţiva bătrâni şi un grup de maici care aveau câteva ceasuri libere între două avioane, cum aflase Doctorul, care avea talentul de a se vârî în vorbă fără mari eforturi, pe urmă ne

strânsesem tărăboanţele şi ne suisem în acest avion de cursă lungă nu prea plin de pasageri, pentru că de mult luase sfârşit Campionatul mondial de fotbal şi pe toţi cei ce participaseră la această sărbătoare a mingii îi căraseră demult avioanele spre Europa.

Doctorul nu-mi răspunsese încă. Privea prin ferestruică pista care se apropia de roţile avionului şi se făcea tot mai palid. În momentul în care simţi pământul frecându-se de anvelopele uriaşului reactor, răsuflă uşurat.

– Ce spuneai?

– Te întrebam cum te-ai distrat cât am lipsit eu...

– A, bine, am fost la o *corrida* cu señora Carolina şi cu señor Juan Diaz Sonora, ei s-au amuzat al dracului, dar era o tâmpenie, te rog să mă crezi, au ucis vreo cinci tauri, dacă nu şase, dar spectacolul nu semăna cu cel din Spania, tu ai văzut o *corridă* în Spania?

– Văzut, doctore... *Cuando yo me mueva*, recitai, *enterradme con mi guitara bajo la arena*...

– Nu avea măreţia de acolo, cruzimea, primejdia unei veritabile *corrida*, era o măcelărire cretină, taurii precis că erau drogaţi, aveau un aer de primadonă la debut. Îi împungea unul gras şi neîndemânatic, mai mult le făcea rău decât să-i omoare. Unde mai pui că în pauză toreadorul a şi cântat...

– Cum să cânte?

– Bine, ca lăutarii la local. A lăsat sabia şi-a luat ghitara, a pus un picior într-o cizmă plină de sânge pe un scăunel şi trage-i cu *Paloma* şi cu *Un poquito mas*... Era jalnic, trist, mai bine că nu ai venit...

Uşile avionului se deschideau. Un aer fierbinte, în şuvoaie, ne înmuie cămăşile şi hainele. Coborârăm precipitat spre mica aerogară în care se simţea aerul condiţionat.

– Ce bei? întrebai.

– Oranjadă, ce dracu să beau! Abia aştept să ajung la Londra, să simt răcoarea aia bună şi dacă mai dă Dumnezeu şi o ploicică, voi fi fericit...

Râdea de unul singur, făcu semn unei negrese să aducă două oranjade şi clipi din ochii lui mici.

– După cum bagi bine de seamă, eu rămân peste tot un ţăran. De câte ori vin din străinătate fug repede la mine, la Rotunda. Nu ştiu ce dracu am. Mai beau cu ţăranii, îi mai ascult, mă simt bine...

Îmi privi braţul legat cu o eşarfă neagră.

– Cum mai merge?

– A trecut. Mâine îmi scot drăcia asta şi n-o să ştie nimeni ce-am păţit...

– De fapt ce ai păţit?

Nu-i spusesem nimic doctorului până acum, îi dădusem vagi ştiri despre un accident petrecut pe autostrada de la Cuautla la Ciudad de Mexico şi atât. Se ciocniseră două autocare şi un geam spart îmi tăiase puţin braţul drept.

– Tot mai ţii la versiunea cu şoferii care nu s-au înţeles asupra priorităţii de dreapta?

– Nu e nici o versiune...

– Uiţi că sunt doctor? Tăietura de pe braţul tău provine de la un cuţit foarte bine ascuţit. Şi dacă vrei să ai secrete faţă de mine, nu ai decât. Nu mă interesează...

Sosiseră oranjadele, bucăţile de gheaţă clincăiau plăcut, aerul era oarecum respirabil.

– Trebuie să plăteşti tot tu, spusei, ţi-am explicat că m-au jefuit în drum spre spital şi nu mai am nici un pesos.

– Am înţeles, nu-ţi cer nimic. O să mă despăgubeşti vreodată...

Plăti, eram chemaţi la avion. Se făcuse plinul cu benzină şi aviatorii se grăbeau să decoleze. Privirăm trăsurile din faţa aerogării, poliţiştii, neavând vize de tranzit, nu ne permiseseră să ieşim dincolo de o uşă de sticlă. Nici nu era vreme pentru aşa ceva.

Peste o jumătate de oră eram în aer. Mă hotărâi să-i spun totul. Reactorul torcea liniştit, ne aşteptau câteva ora bune de zbor. Trecuse şi emoţia decolării, amicul meu se pregătea să aţipească...

– Doctore, mai ţii minte frumoasele sicrie de la magazinul acela cu firma *Funerales*?

– Dă-le dracului, acum te apuci să vorbeşti ca o cobe despre sicrie?

– Erau frumoase, pline de drugi şi de mânere de argint, dar culorile, doctore? Roz, mov, albastre, roşii, verzi ca pruna necoaptă, minune.

– Şi ce, ţi-ar fi plăcut să stai într-un sicriu din ăsta?

– Ceva mai mult, am avut chiar ocazia să fiu transportat cu aşa ceva până în ţară...

Doctorul mă privi. Nu era nici încredere, nici curiozitate în ochii lui, mai curând îi păream un nebun bun de legat.

– Ce vrei să spui?

Îi povestii pe scurt totul.

– Nu se poate, nu se poate, mă întrerupea din când când. Dacă vrei să ştii, m-am interesat, nu există nici o localitate Cuautla şi nici un hotel *Vasco*...

Minţea sau nu ştiau cei întrebaţi nimic despre straniul târg şi de hotelul şi grădina hotelului Vasco, asta nu mai avea nici o importanţă.

– Şi chiar dacă ar fi fost aşa, nu-mi vine să cred că Dina putea să facă una ca asta...

O cunoscuse şi el cândva. Ştia că plecase din ţară, dar tot ce-i spuneam cu prea semăna cu o poveste de Simenon.

– Vrei să spui că monstrul ăla tuns în cap, cu ochelari fumurii, era Dina?

– Chiar aşa.

– Imposibil...

– Crezi ce vrei!

– Şi că a venit noaptea peste tine şi-a vrut să te omoare cu un *machete* de tăiat trestie de zahăr?

– Nu înainte de a încerca să-mi fure actele, pentru ca să nu mă identifice nimeni...

– Dar vorbiseşi cu mine la telefon şi convorbirile se înregistrează la recepţia oricărui hotel...

Mă gândii puţin.

– Era o familiară a acelui hotel. Cu o sumă mare de bani s-ar fi putut ca nimeni să nu mai fi ştiut că eu locuisem o zi şi o noapte în hotelul *Vasco*...

– Toate lucrurile par până la un punct plauzibile, dar de ce să te fi omorât?

– Din orgoliu. O văzusem cum arată şi puteam să povestesc şi altora care o ştiau fericită, bogată şi sănătoasă. Asta nu putea să suporte, pricepi?

Doctorul arăta prin toată înfăţişarea lui că nu înţelege absolut nimic.

*

Aeroportul Stansted clipocea sub noi în ceaţă, cu reflectoarele lui ca nişte crizanteme de iarnă, mă plictisea ceea ce avea să urmeze: iar şampile şi iar controale şi iar prezenţa vameşilor plini de o curiozitate politicoasă, apoi elevatoarele aducând din neantul nacelelor aeriene geamantane şi pachete şi serviete de mână şi toate drăciile alea cu care călătorim din superstiţie, lăcomie şi curiozitate, daruri şi cadouri primite, albume cu fotografii şi prospecte cu viitoarele voiajuri, o, eram obosit, visam să stau undeva sub munţii mei plini de zăpadă chiar vara, cu vârfurile lor înămolite de nouri, să aud noaptea strigătele nupţiale ale păunilor în acest anotimp, să simt primul miros de fân de anul acesta, să aud cosaşii dimineaţa pe rouă, păşind în jurul casei, şi să întind uşor mâna ca să n-o trezesc şi să găsesc capul lui *Cheshire cat*, să-i aud respiraţia uşoară şi pe urmă primul mormăit de dimineaţă, când se trezea şi era pusă pe scandal, pentru că trezirile ei din somn debutau cu strigăte de nemulţumire, cu consideraţii despre noctambulii care nu mai lasă şi pe alţii să trăiască, şi câte şi mai câte... Şi pe urmă se auzea lătratul câinilor înfometaţi, cerşindu-şi masa de dimineaţă şi începea o nouă zi...

Peste un ceas ne aflam într-un mic hotel cu nume din poveşti: *Hänsel şi Gretl*, fără nimic de turtă dulce, fără nimic din piticii fraţilor Grimm, numai un hotel ieftin, curat, plin de bere şi de chei şi de negri şi de mochetă roşie... Şi peste un alt ceas, mă aflam cu doctorul în drum spre Soho, după ce străbătusem câteva străzi laterale pe lângă adormitul palat regal în jurul căruia gărzile, deşi ora era înaintată, mai flirtau cu domnişoare în minijupe atât de interesante, atât de interesante.... *Picadilly Circus* vuia de departe ca un cazan de aburi. Noaptea clocotea de fumuri de ţigară, de lămpi arzând

bezmetic şi de reclamele roşii de *Coca-Cola*. Poliţia strângea drogaţii căzuţi sub obeliscul pieţei, echipe de pederaşti făceau protecţia celor ce scăpaseră şi-i aruncau pe naufragiaţi în taxiuri, într-o viguroasă şi tristă solidaritate. Echipele de fete şi băieţi, adepţi febrili al lui Krişna, tunşi în cap, numai cu o codiţă lăsată pe ceafă, băteau din tobe şi cântau în monom într-o sanscrită aproximativă, despicând mulţimea ca un tren viu. Totul era învăluit în fumul mirositor de *hot-dogs*, prăjindu-se pe grătarele încinse şi peste toate cădeau fulgerele reclamelor filmelor *sexy*, stingându-se şi aprinzându-se necontenit.

Nu mai aveam virginitatea de altă dată. Micile *trattorii* italiene, cu spaghetti şi celelalte, cu macaroane fumegânde, pline de actori rataţi şi de fete lejere, cu bune intenţii, locantele subterane cu lumini roşii şi poze cinice, invitându-te să vezi un adevărat *striptease*, mă lăsau rece. În mine murise un cavaler în armură înmormântat cu cal cu tot. Doctorul se uita cu aceeaşi încântare nestricată de nimic la grămezile de reviste pornografice, pline de nuduri, de steluţe de cinema, de fete care voiau cu orice chip să evadeze din *East-End* şi să facă avere, să-şi cumpere blănuri şi maşini de ultimul tip şi să se lase fotografiate de către *paparazzi* la braţul miliardarilor aflaţi *incognito* la Londra. Mă înghesuiam printre lorzi deghizaţi şi aparent absenţi la freamătul străzii, îmbrăcaţi ca uvrierii sâmbăta seara, însoţiţi de *lady* pocite, pline de pudră şi imitaţii de bijuterii, ca nu cumva să fie jefuite la înghesuială. Erau abia picaţi din cartierele lor silenţioase, rezidenţiale, din *Bloomsbury*-ul tăcut şi tainic, abandonându-şi, în străzi laterale, şoferii şi *Cadillacurile* lor botoase, cu caroseria joasă, plină de morgă britanică şi de cristale şi de compartimente, ca să nu se creeze cumva sentimentul de intimitate cu cel ce conducea vehicolul, pentru că unor astfel de oameni respirarea laolaltă a aerului cu propriul şofer le părea o erezie fără nici un sens. Păreau gravi, liniştiţi, arătau o lipsă de curiozitate prefăcută, mergeau absenţi lângă femeile lor bătrâne, observând totul cu spaimă şi chiar cu un sentiment de tragere la fir. Vederea *nimfetelor* de 16 ani care nechezau pe lângă urechile lor, sărutând câte un puşti imperb şi plin de plete, o presimţeam, le crea un sentiment armăsăresc de bărbăţie refulată, obstinată sub obiceiuri fixe, cu ore intransigente şi prietenii cultivate pe viaţă. Îi ştiam în saloanele lor, nu snobi ca altă dată, dar cu aceeaşi rece prejudecată de a părea mereu spălaţi şi impecabili, deşi ardeau să fugă din ţarcul lor princiar şi plin de bani şi să se amestece în *bubsuri* cu şcolăriţele astea ale viciului, care încă pe vremea reginei Victoria ar fi fost băgate la puşcărie dacă ar fi fumat în public. Erau toate frumoase, tinere, purtându-şi lungile picioare fără pudoare, dezvelite până sub coapse, cu părul lung de culoarea mierii fluturând pe umeri şi care în lumina neonului devenea un fantastic incendiu vegetal, adevărate torţe galbene, luminând noaptea şi făcând-o să scânteieze. Aveau ceva felin şi agresiv, chipuri de fetiţe şi trupuri de femei, abia scăpate din paturile

nesăturile ale amanților, treceau pe lângă noi cu o lascivitate netrivială, dar atâtătoare, păreau sportive și neprefăcute, comunicau disponibilitatea de a se oferi fără multă tocmeală, numai din plăcere, nu din viciu.

Apăruse și un grup de *hippy*, fluierând, și mica piață deveni stridentă. Pe ăștia îi detestam sincer, lipsa lor de higienă reală sau aparentă mă scotea din fire, așa-zisa lor dorință de pace nu era decât o lene, un refuz de a munci, cu mutrele lor trândave și pline de jeg mă făceau să caut mereu o gură de canal și să scot de acolo o tulumbă cu care să-i stropesc. Și pe urmă hainele lor de cerșetori, peticele acelea false și aerul de purtat, nu de veștmânt îngrijit și lustruit de vreme, cât de ostentativă murdărie, mă făceau să răcnesc, îi evitam, o luam pe alte străzi numai să nu-i văd, puteau de departe a bere și a marijuana, aveau un aer de efebi decăzuți, gata să spargă vitrinele și să fure, să-ți scuipe în buzunar sau să te asasineze, produsul sinistru al unei generații disperate și needucate...

Era ora când bătrânii lorzi și femeile lor trebuiau să se retragă, să reintre în grajdurile lor de aur, să încuie bine ușile și să asculte cu spaimă noaptea care se înstăpânea, să bea lichide în care să arunce somnifere și să se trezească și să se uite mereu afară dacă nu cumva s-a aprins vreun foc mare care să le ardă și palatele lor, încuiate cu șapte lacăte, păzite de o poliție brutală, bine plătită, de legi și de ziare pline de sfaturi morale, de discursuri ținute în parlament de lideri bine pregătiți din punct de vedere politic, promițând de multe secole egalitatea, dreptatea și fericirea tuturor, care trebuia să soseacă într-o zi pe acest pământ...

Puteau ei, acești tineri, așa-zișI protestatari, să urle toată noaptea, să fugă în sunetele tobelor tibetane, să fumeze haşiş și să bea bere, să vadă femeile dezbrăcându-se și să se iubească în comun în parcurile publice, nu aveau decât, exista o deplină libertate apărată cu duba și cu plotonul de sergenți, puteau să se intoxice cu LSD și să fie cărați la morgă, discret, la modul britanic, zâmbind toată lumea ca la balurile de curte... A cumpăra tăcerea acestor tineri care nu știau de fapt ce revendică, a face pace cu ei, a închide ochii, a-i lăsa să fie distruși de propria lor nesăbuire, iată cum se guvernează înțelept, iată de ce schimbarea gărzii mai era posibilă. Un imens cimitir al elefanților îi aștepta pe cei ce nu reușeau, pentru că ceilalți, ei bine, ceilalți se retrăgeau în *Bloomsbury* după câte o căsătorie fericită, trăgeau obloanele, puneau în funcțiune soneriile de alarmă și-și controlau paznicii. Seifurile secrete din perete le asigurau liniștea până la vârsta când, ca și acești bătrâni de astăzi, se deghizau și coborau în stradă să vadă viitorul. Urmașii celor ce câștigaseră cel de-al doilea război mondial, și-l și pierduseră încă de pe acum pe cel de-al treilea, puteau să doarmă liniștiți...

– Noapte bună, *ladies and gentlemen*, ajungă-i zilei răutatea ei, cum spune Ecleziastul...

Julius

De fapt, sosise vremea când trebuia să știu, așa cum spusese de multă vreme cineva, că dacă te uiți îndelung într-un abis, abisul se uită și el în tine...

Acest adevăr mă *lucra* de mult, mă schimbase, eram altcineva și nu voiam să recunosc. Trăisem o viață falsificată și o știusem, până la o vreme o refuzasem, pe urmă mă plictisisem de etica mea, mai mult livrescă. Poate că îngropasem la 21 de ani un Gisors în mine și el mai tresărea din mormântul său abstract la fiecare război izbucnit cine știe unde, gata să pună mâna pe arme și să părăsească lânceda existență ce-mi alesesem. Multă vreme stătusem retras, lăsând impresia că lucrez la ceva nemaipomenit, cel puțin așa știau prietenii, sau numai se prefăceau că cred, în sfârșit...

Când au aflat mai târziu că nu ieșise nimic s-au prefăcut că mă compătimesc și m-au chemat cu ei, la chefurile lor nesfârșite, începute seara și terminate în zori și reluate pe la prânz, mereu cu alte băuturi și alte femei, mereu cu alte vorbe scoase din dicționare și cărți, auzite și deformate de gurile lor bețive. Nu aveau minți leneșe, nu erau răi poate, dar erau rătăciți și asta nu puteam eu să sufăr. Profesau un fel de genialitate, credeau că fără teatrul pe care-l jucau față de ceilalți nimeni nu i-ar fi crezut capabili de ceva. Cel mai tare dintre ei, unul murdar, rău, fără caracter, ce făcuse și din înmormântarea tatălui său ceva carnavalesc, dezgustător, începuse prin a umbla la 20 de ani în mâini când își vedea iubita, un fel de rumegătoare lubrică de bibliotecă, ceva ce aducea cu Rașelica Nachmanson, dar parcă mai plină de lapte și de știri filozofice de ultimă oră, una dintre primele admiratoare ale lui Sartre (capra asta râioasă a cuvintelor pe care le-a infestat de scabie și mătreață), o muiere capie, deșelată, de 30 de ani, curvă perversă de garduri și grădini publice, pe care o iubeam pentru că ne târa în Ateneu și ne suia în lojile răpănoase pe vremea aceea și ne silea să ascultăm Béla Bartók, prefăcându-se că e căzută în cap după el și trezindu-ne curiozitatea cu citate livrești despre *Povestea celor trei portocale*, al cărei titlu s-ar fi tras de la un basm popular francez de genul *Jean al Ursului*. Și vă dați seama că nu-i rezistam nici după mulți ani, când, mai bătrână, măritată cu un înalt

funcționar, cu ceva copii, trei sau patru, toți vorbind când nemțește, când franțuzește, târându-și soțul cretin și suficient ca pe un cal de circ în Rotonda Ateneului, ținându-l de un frâu metafizic, îl îndopa cu vorbe despre *Cartridge music* de John Cage, aruncându-l adică într-un fotoliu și uitându-se ca uliul la el, când, nefericit de cifrele la care se gândea, era silit să asculte zgomotele *noului glas*, ceva ce aducea cu frecarea unor sârme de telegraf, înghețate, iarna, cu mugetele nerușinate ale stomacurilor încercate, ceva abrupt, amuzical, cu claxoane de motocicletă la mijloc evocând pe *îngerii răzbunării* din Colorado ai anilor 54, îmbrăcați în haine negre de piele și ocupând liniștite orașe burgheze americane, terorizând fete și tăindu-le fesele cu lame și brice bine ascuțite. Era în muzica aceea pe care individul nu o putea pricepe în nici un chip toată disperarea și dezabuzarea secolului nostru, cu automobilele lui, cu avioanele supersonice, cu spaima de bomba H și de cancer, toată anxietatea nopților de care cu toții fugeam, refugiindu-ne în cârciumi și bând până la nesimțire. Duminica ne aflam totdeauna acolo, la Ateneu, mai rari, unii muriseră, unii stăteau prin spitale, bolnavi de ciroză, în anticamera neantului, uitați cu cinism de ceilalți, tot în lojile roase de catifea roșie, sub vechea panoramă istorică restaurată, încercând să ne prefacem că știm ce conține acel fâșâit de pungă ruptă, expurgarea masivă de aer condiționat, scoasă de tuburile electronice, duduitul înfundat al tobelor, lovite dement, sirenele Salvărilor alergând prin aerul infestat al metropolelor, buimace și fără speranță. Instrumentiști în fracuri impecabile, sosiți abia ieri dimineața, cu avioane BOAC, de la Londra sau München, căutau cu niște piulițe metalice să ne lase fără timpane sau aruncau pe o tablă încinsă la căldură bucăți de sticlă, acelea se frecau și scoteau sunete obscene ca într-un coit metalic de roboți, era o nebunie, lumea de la parter nu căsca, stătea solemnă, cu gâturile lemnoase, asudate, cu fețele crispate spre spatele dirijorului, și el venit cu avionul BOAC, companie internațională; un tip, blond, șters, cu o față de parcă cineva ar fi folosit-o la împachetat ori de câte ori ar fi avut nevoie, transpus, escroc, zâmbind dintr-o parte când îi convenea lumina reflectorului... Eram cu toții acolo, într-o dulce promiscuitate, ca aceea din saloanele baroanei D'Ange, salutându-ne în pauză, examinându-ne pe furiș hainele ca să știm cât mai câștigăm, pe unde și cu ajutorul căror relații, stabilind prin nevestele noastre cui să mai trimitem, de anul nou, ultimele cărți de vizită cu urări ipocrite și cuvinte fără valoare. Unii decădeau, era evident, îmbrăcaseră costumele de anul trecut sau de acum trei ani, asta se vedea după croială, după gulerul cămășilor, după pantalonii de tip vechi, strâmtați, ce-i drept, dar cu o ușoară pată care trăda eliminarea manșetei. Surâdeam, ne spuneam vorbe în treacăt și evitam bufetele pline de sandvișuri, pentru că noi, cei câțiva, știam că a mesteca în Rotondă între *Via Crucis* a lui Liszt și uvertura la *Parsifal* era o blasfemie...

La un inventar mai atent începeam să am vertije, unii dintre vechii amici erau însoțiți de fete de 16 ani, cu talii subțiri, abia fardate, odraslele lor, neneorociții, pe care le scoteau pe piață, ca la turf, și le arătau în rochii proaspete, cumpărate din pachet, cu sacrificii supraomenești, parfumate, cu cercei moșteniți de la mamele răposate sau de la mătuși ce dădeau bijuterii cu împrumut. Era o lume de văzut. Pijmandezele de altă dată pe care unii dintre noi le luaseră de neveste, constrânși de șantaje intime sau de interese, născuseră, aveau copii, se îngrășaseră acum, deși făceau eforturi vădite de a mai arăta farmece de mult știute în comun. Nu trăisem noi într-o dulce frățietate prin mansarde, prin case vagon sau în camere cedate cu ora, în dulci amanterii scurte, delicioase? Cu câte dintre ele nu mă culcasem și eram obligat încă să le mai salut, să le iau mâinile scorojite și să le duc la buze și să le spun că arată bine, deși erau ca vai de ele, nemâncate, muncite, cu palmele crăpate de săpun prost, Doamne, și ce piele avuseseră, și ce frumoși sâni, și alăptaseră, se sculaseră la 5 de dimineață ca să le hrănească pe curvele astea proaspete, alumeuse, demivirgine, profitând de fiziologia lor în criză, înnebunindu-ne cu o prospețime în care mai recunoșteam virtuți apreciate la vreme...

Ieșeau la ora treisprezece și jumătate în strada luminată de soare, urmate de logodnici, de tineri pletoși, înalți, cu mutre de baschetbaliști, cu buze vinete de tutun, umezite și crăpate, stângaci, lălâi, fără conversație, și noi, pișicherii duși la toate bisericile, ne atașam ca din întâmplare de ele și trăgeam cu ochii în decolteele bine tăiate, spunând vorbe de ocară și lăsându-le cu gura căscată. Care era mai prudent dintre vechii amici le arunca în taxiurile scârțâitoare din fața Ateneului ca să le salveze de farmecul nostru de amurg, dar erau pierdute, pentru că le pândeam seara, între cinci și șapte, și le dibăceam, le luam numerele de telefon și ele veneau supuse, curioase, disperate, și se culcau cu noi, și noi trăiam atunci o mare durere și o mare bucurie. Nu le vorbeam despre mamele lor cu care trăisem, dar ceva ne aducea aminte de vechile ceasuri ale anilor trecuți. Erau toate, duminică de duminică, în staluri și loji, cu gâturile lor subțiri sau pășind ca berzele în Rotondă; înalte, sportive, numai picioare, superbe, inedite, făcându-ne foame de prospătură, luându-ne mințile, pentru că începeam poate să îmbătrânim și ceva striga disperat în noi...

Atunci, într-una din duminici, nu știu când să fi fost, începuse să se încălzească, abia mai suportam cămașa apretată și gulerul înțepenit, stam cu mai mulți într-o lojă. Corul striga disperat și bine acordat: *Elie, lama, sabactani*, era înălțător, era superb, vocile aveau o durere dulce, univocă și cineva m-a întrebat pe neașteptate:

– O cunoști?

Aveam o privire dreaptă. Alerga singură înaintea mea, ca un câine de vânătoare, găsea pasărea în hățișul fotoliilor și o scotea la iveală, o arăta, o pretăluia, o despuia.

– Nu, am spus, rece, fără să mișc un mușchi al feței.

Dar era Julius, neschimbată, deși trecuseră câțiva ani peste chipul ei și oricât se căznea să aibe aere de doamnă, nu reușea, pentru că semăna cu Odette de Crécy, sau îmi închipuiam eu că seamănă, pentru că avea ochi triști, implantați într-o față veselă, copilărească. La început îmi venise în minte să răspund exact ca în Proust: „Îmi aduc aminte că m-am culcat cu ea în ziua în care a demisionat Mac-Mahon..." Fleacuri livrești. E drept că ziua aceea, a mea și a lui Julius, ziua aceea, fusese plină de întâmplări ciudate, totdeauna așa se întâmplă, pornești într-un loc și vrei să faci ceva și pe urmă totul se schimbă în logica orelor și faptelor...

– Unde te uiți? mă întrebă soția mea, ușor, cu glasul ei ironic, deși știa unde mă uitasem. Mă trădasem, întârziind o secundă mai mult. Sub cupolă vocile radiau. *Misa solemnis* se încheia triumfal și trist.

– Ce este? m-am prefăcut că nu aud și i-am luat mâna ușoară.

Ne înțelegeam sau începusem să ne înțelegem, ea încerca să devină camaradă, poate că uneori noaptea, când întârziam, plângea singură și mă ura cu intensitate, dar, cel puțin de la o vreme, își reprima orice pornire.

– Nimic. Parcă o cunosc și eu, nu făcea cinematograf, pe vremea când tu desenai decoruri și voiai să te apuci de regie?

– Poate, am spus, ridicându-mă ca să aplaud o dată cu ceilalți, întorcând spatele către acel loc din primul rând, unde Julius, având acum 26 sau 27 de ani, strălucea lângă bărbatul ei, atletic, sigur de sine, gata să primească adulația însoțitorilor, persoană importantă cu care mă întâlneam din când în când, salutându-ne vag.

De fapt, Julius avea un nume literar, luat parcă din Hortensia Papadat-Bengescu, complicat, făcut din trei apelative, ca să te obsedeze. Mă gândeam dacă acum mai avea aerul ei comun, obișnuit, nu strălucirea aceea din timpul când ne iubisem, pe care nu putea să i-o mai știe altcineva, sau poate mă înșelam eu și-mi plăcea să cred că numai cu mine fusese fericită. Coboram scările cu toții, pachet, mai puțin cei morți și bolnavi, în frunte cu rumegătoarea roșie, cu copiii ei ciripind nemțește și franțuzește, deodată, cu soțul ei, salvat de canonul unei alte duminici dimineața de concert. Discipola lui Sartre făcea gesturi mari, explica ceva prietenilor noștri comuni, era nemulțumită, în streche, ca totdeauna. Nu mai aveam ochi pentru nimeni, nici pipițele, nici verișorii lor nu mă mai interesau, mă aflam într-o turmă comună ce ne căra la vale spre marmora Rotondei, cum ai sta într-o cascadă compactă de trupuri, prizonier, disperat. Aș fi băut ceva tare, dar *Cheshire* nu trebuia să vadă că mă întristase ceva și-atunci am început să vorbesc cuiva

în dreapta. Mi se pare că aminteam despre stupida moarte a automobilistului Bianchi pe autodromul Le Mans, în cursa de 24 de ore. Nenorocitul abia scăpase dintr-un accident pe ruta Londra-Sidney şi numai la 35 de ani îşi încheiase cariera într-un stâlp. Interlocutorul meu îmi cita alte nume ilustre, Moss, mi se pare, şi eu nu eram deloc atent, nu puteam să-l urmăresc, mormăiam numai câte ceva...

Afară, trotuarele păreau spălate, soseau maşinile negre, numai cristale şi canapele, piele şi miros de benzină. O zării de departe, prepelicarii mei o şi descoperiseră în mulţimea informă şi multicoloră. Soţul îi deschidea uşa care pocni după aceea ca un capac de sicriu de clasa întâi şi o înghiţi. Mi se pare că asta dorise totdeauna. O mare carieră. Pe urmă rămase numai un fum albastru de motorină amestecată cu benzină *Premium* şi noi eram pe un bulevard care abia înfrunzea, încet, căznit.

Fratele lui Radu Mesiodax, Filip, snob ca şi răposatul care murise într-un closet de Sleeping-Car sosind de la Milano, unde se dusese ca să-l asculte pe Mario del Monaco, numai pentru a putea povesti la *Capşa*, rămăşiţelor zdrobite ale burgheziei noastre, cine mai vine la *Scala* şi în ce se îmbracă, amuşina prânzul oferit de nevastă-mea, *şi-l câştiga* adică, turuind în limba lui complexă, plină de paradoxuri. Ea nu-l asculta decât cu o ureche, o simţeam, pentru că mă pândea încă...

– Valéry spunea odată, scumpă doamnă, că un om trăieşte familiar cu o cantitate de contrarii, stabilite în penumbra gândirii sale şi care intră pe rând în scenă; aşa se întâmplă că mie, de pildă...

Nu-l mai ascultai. Oraşul avea un halou albastru de fum de benzină şi simţeam poluarea aerului, încă timid, întrebându-mă ce va fi spre vară, când vânturile dinspre Bărăgan se vor opri şi totul va stagna şi va încerca să ne asfixieze... Aş fi preferat să merg cu *Cheshire* undeva la Snagov, e acolo un fel de cabană, prăbuşită în lacul puturos, plin de stuf, şi să ascult orăcăitul de broaşte, în timp ce chelnerii ar fi aşezat platourile de argint în faţă-ne şi noi ne-am fi ales ce să mâncăm. Aşa, fratele lui Radu Mesiodax, o să intre iar în casă şi o să-mi cântărească cu privirea tablourile, o să-l înjure pe Petraşcu la care ţin orbeşte şi o să mai spună ceva în legătură cu Picasso (expoziţia de la Belgrad de acum doi ani), nu Picasso de la Paris, unde, în totalitate, îl dezamăgise. Ah, această vorbărie, aceste aluzii, aceste citate mereu reluate, ca să ne dăm unul altuia iluzia că ne preocupă numai lucruri neobişnuite! Un tânăr critic îmi trimisese cu o săptămână în urmă cartea lui, şi-acolo găsisem lucrul cu care voiam să încep ceea ce aveam de gând, dacă voi reuşi să scriu vreodată: un citat din Unamuno, care în prefaţa la *Nuvelele* sale *exemplare*, reluase o idee a lui O.W. Holmes, care spusese că atunci când John şi Thomas stau de vorbă, de fapt stau de vorbă şase personaje: John cel real; John, idealul lui John; John, idealul lui Thomas şi cele trei ipostaze

similare ale lui Thomas. Tânărul critic ne trimisese pe toți și la Pirandello care în *Unul, nici unul și o sută de mii*, făcuse din trei personaje, opt: Dida, așa cum era pentru ea; Dida, cum era pentru mine; Dida, cum era pentru Quantorzo; Quantorzo, cum era pentru el însuși; Quantorzo, cum era pentru Dida; Quantorzo, cum era pentru mine; Genge cel iubit de soția sa Dida; scumpul Vitangelo al lui Quantorzo...

Ce carusel! Cum voi fi eu pentru iubita mea soție, cum voi fi eu pentru mine, cum va fi fratele lui Radu Mesiodax pentru mine, dar pentru el însuși, și așa mai departe...

Ce va fi fost Julius pentru mine, cum voi arăta cu față de fata cu nume ca în romanele Hortensiei Papadat-Bengescu, care era ideea noastră comună despre proiectarea propriei noastre persoane... puteai să înnebunești, gândindu-te la infinit în felul acesta...

De unde venise, și cine era Julius nu știusem multă vreme. O văzusem întâmplător pe un platou de filmare, în lumea noastră amestecată și poate că nu aș fi observat-o, dacă nu mi-ar fi atras cineva atenția în mod special:

– Ce spui de puștoaică?

Nu se fâțâia în mulțimea de figuranți, printe stâlpii de butaforie și draperii, în reconstituirea de operetă a Romei antice, pur și simplu se plictisea, înconjurată de cascadori (termenul era nou la vremea aceea, abia îl importasem) și actori de mâna a doua, toți grimați, beți, încurcându-se în vastele peplumuri de stambă ieftină, rostind replici imaginare ca să-și facă vocea. Era un vacarm și o dezordine care îmi dădea dureri de cap, eu mai lipeam ce se mai putea lipi, cârpeam cu o bidinea decorul hârșit, aveam groază de ochiul necruțător al aparatului de filmat și de strigătul regizorului, și el plin de importanță, pozând și făcând-o pe Antonioni.

Am privit-o în treacăt. Avea un trup încordat, călcând bine, fără ostentație, cu acel aer contradictoriu care totdeauna m-a indus în eroare după aceea. Putea juca pe regina din Saba, dar și pe o cameristă din Goldoni.

– E ultima senzație, spunea omul de lângă mine, o să fie filmată goală într-o baie...

Bărbații din jur se și pregăteau s-o vadă astfel, o adulmecau, îi dădeau târcoale; ce mă intriga, era absența ei totală din această promiscuitate comună. Obscenitatea nu o atingea ori era atât de obișnuită cu ea încât nimic nu o putea clinti. Pentru mine, însă, în ziua aceea, ea nu avea nimic special. Nu aș fi remarcat-o în alte împrejurări.

– Nu vii s-o vezi? Acum se turnează... mă întrebă binevoitorul.

Nu i-am răspuns. Mi se părea și cam indecent să stau laolaltă cu atâția oameni și să privesc la o biată figurantă care încerca să se afirme cu mijloace atât de la îndemână când ești mai bine construită decât altele.

Ştiu numai că m-a intrigat tăcerea de pe platou, timp de mai mult de un sfert de ceas, cât s-au tras dublele. Era ceva neobişnuit, la vremea aceea, să filmezi o femeie goală, dar nimeni nu a scos un cuvânt nelalocul lui, nici regizorul nu a abuzat de timp şi de metrii de film pe care-i avea la dispoziţie. Eu mi-am văzut de lucru şi am lipit cu clei ce mai rămăsese, fără să mă mai interesez de cele ce se petreceau în apropiere. Mi se pare că am mai văzut-o, seara, la plecare, în treacăt. Era îmbrăcată, nu modest, dar nici ostentativ, nu mai avea aerul provocator pe care i-l împrumuta machiajul, probabil, şi nici acea tristeţe nesupravegheată a ochilor, ruşinaţi numai ei de cele suportate.

Ajunsesem acasă, era răcoare, masa pusă, femeia noastră aşeza nişte pahare, fratele lui Radu Mesiodax îi spunea lui *Cheshire* ceva ce citisem de mult şi nu mai ştiam de unde să-l scot acum, ceva în legătură cu eleganţa care devine la un moment dat un fel de repertoriu prin proiectarea unui gust comun în cercul prietenilor. Ea putea să-l asculte multă vreme, o scotea din preocupările sale muzicale şi eu ştiam cât se fereşte să-i vâre pe alţii pe terenul său unde era puternică şi informată. Bine crescută, modestă, se amuza numai de unele inexactităţi ale convorbitorilor când săreau peste cal.

– Nu bei? mă întrebase pe neaşteptate. Eşti preocupat de ceva?

Zâmbea nesuferit. Când voia să aibă humor, şi încă pe spinarea mea, reuşea al dracului.

– A, nu-i nimic, cred că a fost prea cald, cred că am puţină temperatură, era şi lume multă...

– Foarte multă şi cunoscută...

Cu acelaşi zâmbet îi trecuse paharul de whisky lui Filip Mesiodax care sorbise repede şi se aruncase în alt citat:

– Doamnă, acum când mă gândesc la aceşti muzicieni pe care dumneata îi cunoşti dinlăuntru, ca să spun aşa, nu ignorându-i cu adoraţie, cum facem noi, îmi spun că adevăratele ruine ale Europei sunt marii ei oameni...

– Durrell!, îl tachinai brutal, pentru că totdeauna voia să-şi treacă unele cuvinte fericite în seama sa...

– Dacă vrei...

Era nepăsător sau o făcea pe nepăsătorul, fura fără ruşine, ţinea un fel de cronică plastică la un ziar de după masă, era plin de năzbâtii, nu ar fi trebuit să ai nebunia de a-i împrumuta vreodată bani că nu-i mai vedeai, trişa pe faţă, ăsta era farmecul lui. Îl chemau toţi la mese, de la Patriarh până la miniştri, pentru că vorbea numai el şi ceilalţi puteau să rumege ce ascultau şi să mai bage la cap. Trăise în Paris ani de zile, cum spunea, ţinuse ţucalul la amici iluştri şi trăia din reputaţia de a fi fost intimul unui om foarte onest care murise devreme. Se lăuda că o să-i scrie biografia, numai de el cunoscută, dar fragmentele citite prin ziare erau absurd de inexacte. Tipul descris

nu semăna cu nimic cu modestia acelui mort ilustru, mai degrabă îi atribuia anecdote modelului său numai pentru a îngroşa capitolele şi a face cartea mai stufoasă. Se spunea, de altfel, că manuscrisul îi fusese înapoiat de câteva ori şi asta îi prilejuise luarea unui aer de martir care-l prindea. Era frumuşel, cu ceva de lichea subţire, adică cu o fineţe de Paris, să zicem, ce nu ţinea deloc pentru că prea era fabricată, dar aici unde o vorbă de spirit părea ceva rar, pentru că noi practicăm anecdota, care e o rudă săracă a humorului adevărat, aici spun, totul îl avantaja.

Terminase whisky-ul şi lăsase sonda, se uita fix la *Podul din Toledo* al lui Petraşcu şi îl înjura ca de fiecare dată când mă vizita, deşi dacă l-aş fi lăsat în casă singur l-ar fi furat şi l-ar fi dus la Consignaţia. Nu vă miraţi. Cine-l cunoştea ştia că aducea în apartamentele amantelor alte amante, că închiria sau vindea cărţi ce nu se găseau, luate cu intervenţii din fondul secret al Bibliotecii de Stat, şi că teroriza pictoriţele tinere ca să se culce cu ele. Îşi crescuse fiul unic în aceeaşi religie a disprețului pentru toţi ceilalţi şi cu acela chiar avusesem o înfruntare scurtă şi brutală pentru că dacă părintelui îi suportam să mă escrocheze, de la progenitură aveam pretenţia la un respect cât de mic. Filip mă rugase de câteva ori să-l iert şi voia să mi-l vâre pe gât, să-l suport adică şi pe tăntălăul lui lung şi prost ca o oaie, care credea că dacă ştie limba germană prin corespondenţă, i se poate permite orice, dar asta nu i-am mai îngăduit.

– Dragă Filip, îi spuneam, destul că te rabd, ce-mi mai trebuie ceea ce a degenerat din tine şi încă în forme atât de monstruoase?

Nu se supăra, făcea parte din categoria acelor oameni de curte şi de cocină care au învăţat să înghită totul fără să clipească, ştiind că lor cuvintele nu le pot face nici un rău atâta vreme cât ei înşişi inventează altele şi mai rele despre ceilalţi.

– Nu bei? mă întrebase *Cheshire.*

Priveam fără sete sonda aburită din faţa mea, plină de whisky.

– O, ba da...

Odată Julius vârâse un pai într-un astfel de pahar şi se îmbătase bând rachiul de porumb ca pe o limonadă. Când fusese asta?

Asta fusese în faza când îşi luase aerul fatal al unei domnişoare decăzute, blazate, când renunţase la ceea ce avea copilăros şi începuse să fumeze cu aroganţă. Atunci nu mai semăna cu Julius, îşi făcea ochii cu rimel şi ţinea foarte mult să aibă o mască consumată de femeie. Pentru ochiul meu expert era prea mult ca să poată fi crezută. O certasem în dimineaţa aceea şi ea se îmbătase ostentativ bând repede cu paiul tot whisky-ul din pahar. Era o beţie de puşti care a scăpat caii. Până şi asta îi stătea bine. Am condus-o cu o maşină.

– N-or să te bată părinţii? am întrebat-o.

– Nu, îmi permit orice. Am început să viu dimineaţa acasă şi ei nu-mi spun nimic...

– Ce vorbeşti?

Clipea şiret, privindu-mă dintr-o parte. Era mult, după primele noastre plimbări. A doua oară o întâlnisem pe stradă, ezitând s-o salut. Purta o fundă imensă, albă în păr şi o rochie de şcoliriţă. Femeile care treceau pe lângă ea întorceau capul scandalizate. Înclinasem uşor capul şi dădusem să mă îndepărtez. Ea se oprise fără ezitare în faţa mea.

– Ce mai faci? Tot mai lucrezi la decoruri?

– Cred că am terminat, nu sunt sigur.

Răspunsul îi plăcuse.

– Mă însoţeşti puţin?

– Da...

– Nu pari prea încântat.

– De ce nu? Vrei numai să-mi spui cum te cheamă?

Asta era o întrebare trăznitoare pentru ea.

– Cum, nu ştii nici cum mă cheamă? Am un nume în cinematografie. Nici măcar nu l-ai aflat?

– Închipuie-ţi...

– Zi-mi Julius...

– Julius, ce nume e ăsta?

Mergea puţin înaintea mea, voia să pară serioasă, dar curiozitatea trecătorilor o făcea să râdă.

– De ce se uită ăştia aşa la mine?

– Scoate funda aia de şcoliriţă din păr şi n-or să se mai uite...

O smulse aproape, bosumflându-se.

– Ţi-e ruşine să mergi cu mine?

Apucasem spre Abator, acolo pe unde Dâmboviţa iese din oraş, cu mersul ei leneş. Apa era tulburc, murdară, plină de petrol. Mirosea a gaz ca un depozit. Iarba pălită părea opărită. Case joase de lut se aruncau spre noi şi uliţe nepavate se înfundau spre un maidan. Treceau tramvaie zgomotoase în ritm militar, urlând, scrâşnind. Nu ne auzeam vorbele. De mult nu mai umblasem atâta pe jos lângă o fată. Spunea, nu mai ştiu ce spunea, ba da, îmi cerşea aproape o păpuşă. Se tutuia cu mine de la început.

– Oricine mă cunoaşte îmi aduce o păpuşă, dar nu vreau orice fel de păpuşă. Una frumoasă. Călătoreşti? Mergi în străinătate?

– Da, câteodată mi se mai întâmplă.

– Atunci îmi promiţi că o să-mi cumperi o păpuşă?

– Dacă o să-mi aduc aminte...

– Bate palma...

Îmi întinse o mână cu degete lungi, neverosimile. Atunci i-am privit ochii aceia triști, plantați într-o față de copil nepăsător. Era ciudat, dar mi-era frică s-o privesc mult, aveam senzația ghicitorului care vede într-o palmă sfârșituri tragice.

– Regreți că mi-ai promis păpușa?

– Nu. Nu avea nici o grijă, nu am să uit...

– Ce bine-mi pare!

Știam cum se prefac femeile, dar ea nu avea nimic prefăcut. Se bucura spontan, bătea din palme și juca pe un picior. Trecătorii se răriseră, dar tot se uitau curios la noi.

– Și în cinematografie ce cauți?

– M-a adus cineva care spunea că am sâni frumoși. I-ai văzut atunci?

– Nu, nu i-am văzut... Nu am avut curiozitatea...

– Vrei să ți-i arăt?

– Ești nebună? Îți arăți sânii pe stradă?

– De ce nu? Cui nu-i place să nu se uite...

Era și imposibil s-o facă, ar fi trebuit să-și scoată rochia și de asta nu era în stare.

– Am glumit, spuse trist. Toată lumea mă crede o curvă, așa se spune, nu? Dumneata ce crezi despre mine?

– Nu cred nimic. Dar puțin nebună trebuie să fii...

– Poate... se gândi ea un minut cu o preocupare serioasă pe față, așa, cu aerul că trebuie să descopere ceva definitiv.

Peste o lună eram la Roma. *Cheshire* mă trimisese la Francesco Borghese, prietenul ei fermecător, care se ocupa de concertele pe care le dădea acolo. Era un bărbat între două vârste, cu un început de calvitie, automobilist, pierde-vară pe Via Veneto, în spațiile de timp în care nu lucra pentru cine știe ce bancă din Milano sau pentru Societatea lui de Asigurări de imobile.

– Am ceva nostim pentru tine, îmi spusese el încă de dimineață.

– Ce?

– Un parastas...

– Chiar crezi că merită?

– Vino, te rog, o să-mi vezi familia sau ce-a mai rămas din ea...

Curiozitatea m-a mânat spre biserica Santa Maria Maggiore. Era o dimineață plină de soare, pe pajiștea parcului ce purta numele ilustru al familiei lui stăteau îndrăgostiți îmbrățișați. În biserică era răcoare și lumină de lumânări. Douăzeci de persoane, sau mai puține, ascultau slujba solemnă. Îl priveam. Amicul era amuzat de ceva, aștepta să se termine vorbăria și când preoții se retraseră și se făcu o tăcere pioasă, mă luă de braț și coborârăm câteva scări laterale într-un relicvarium. Îmi arătă o gaură în zid.

– Acolo e locul meu, spuse surâzând uşor. Eu le-am cerut-o acum o lună când au deshumat-o pe prinţesa Matilde. Recunoaşte că sunt situat bine. Doi papi la dreapta, un principe şi...

Nu înţelegeam prea clar.

Francesco îmi arătă o criptă alăturată, acoperită cu o placă veche de marmură.

– Citeşte.

Era locul sicriului Paolinei Borghese.

– Ce spui? Sper într-o Resurecţie! Ce-o să mai petrec... Era o persoană încântătoare, uşuratică, cum ni se potriveşte nouă bărbaţilor, plină de humor. Îi plăceau petrecerile şi păpuşile...

Am ieşit amândoi afară, unde era soare şi lume multă în haine şi rochii negre. A trebuit să sărut o duzină de mâini şi să fac conversaţie şi când am scăpat, tot cu protecţia lui, l-am întrebat dacă nu ştie, apropo de păpuşi, un magazin de unde aş putea cumpăra una.

– Ştiu ceva, stai, sunt cam zăpăcit, numai un moment să-mi aduc aminte, dar astăzi cred că e închis. Nu ştiu ce zi de sfânt mai este! Ah, viaţa asta romană, habar nu ai ce greutăţi comportă... Mâine însă, cu siguranţă, o să te duc unde trebuie. Ai puţină răbdare, da?

Peste trei zile abia am putut expedia un pachet frumos ambalat pe adresa studioului, convins fiind că fata cu nume din romanele Hortensiei Papadat-Bengescu nu o va primi niciodată. Cel puţin mă ţinusem de cuvânt. Pe urmă după ce am ascultat cu Francesco formaţia Camerata, dirijată de Celibidache, am plecat pentru două săptămâni în Spania. De toate astea uitasem, aveam treburi multe, viaţa mi se aglomerase iar, trebuia să termin nişte comenzi amânate. Aş fi întârziat în Toledo pentru că prea îmi plăcea dezolarea oraşului, arşiţa lui şi taina, dar m-am îmbarcat rapid într-un avion şi m-am trezit într-un vârtej de obligaţii. Într-o dimineaţă a sunat telefonul.

– O persoană! mi-a zis *Cheshire,* fără să sublinieze ceva, surâzând subţire. Ştiam că trebuie să fie o femeie, dar de obicei erau cei de la Televiziune sau de la teatrele din provincie care cereau să le termin comenzile şi totdeauna astfel de telefoane mă indispuneau.

– Eu sunt, rosti o voce pe care nu ştiam de unde s-o iau şi dădui din umeri, gata să înjur. Pe urmă se auzi în telefon şi restul.

– Îţi mulţumesc pentru păpuşă. E foarte frumoasă.

– Bine, bine...

Mă întrebam de unde aflase numărul.

– Cum de m-ai găsit? o întrebai ca să-i arăt într-un fel indispoziţia.

– Nu e atât de greu. De la Studio.

– Adevărat, e foarte simplu.

– Acum te las, știu că nu-ți place să vorbești la telefon, la revedere. Când o să vrei să mă vezi caută-mă, sunt în carte...

Nici nu-i cunoșteam bine numele de familie, dar nu întrebai nimic.

– Cine a fost? întrebase *Cheshire*.

– Cei de la Pitești, îmi cer un decor în trei săptămâni. Sunt nebuni.

– Cu adevărat nebuni, și spunând asta trecu la pianul ei.

Nu știu de ce am simțit atunci nevoia să o sărut.

– Ai remușcări? mă întrebă peste umăr.

– Ce fel de remușcări?

– Nu o face pe prostul că nu-ți stă bine.

Și tapă ușor pianul cu aerul ei visător pe care atât îl iubeam. Eram căsătoriți de zece ani și mă simțisem totdeauna fericit cu ea, dar existau și astfel de perioade în care luam un aer absent, când munceam disperat ca să uit ceva și acel lucru ce trebuia să fie uitat nu se lăsa deloc uitat și mă chinuia.

– Ce cânți?

– *Terasa audiențelor în lumina lunii*...

– Debussy?

– Ooo, începi să faci progrese...

– Nu e nici atât de greu de recunoscut. Titlul nu-l știam, dar muzica lui are ceva șovăitor, laic, prefăcut, colorat, subtil, voluptuos și plin de regret. Este o muzică selenară...

– Ce de adjective!

Era din cauza telefonului. O bătui ușor pe umăr și ieșii. Afară, cald, sfârșitul lui septembrie. Nu aveam deloc chef de lucru, dar nu puteam lipsi. O săptămână am stat în atelier și am schițat cu cărbunele decoruri. Nu-mi plăcea ce trebuia să fac. Se repeta o piesă idioată a unei autoare refulate multă vreme, care ținea cu orice chip să se lanseze. Pentru asta se aruncase asupra opiniei publice cu toate mijloacele, presa, o oarecare presă, bătea de pe acum tobele cele mai mari. Doamna, patruzeci de ani, rău ascunși, plină de vorbe mușcătoare, mă chinuia zi și noapte, îmi dădea sfaturi, se amesteca în toate, îi nenorocise pe actori cu repetițiile și ideile ei, regizorul vrusese de câteva ori să dezerteze. În ultima săptămână, în ce privește decorul avusese o idee de ultimă oră...

– Domnule, nazalizase grav, scandând cuvintele, știi ce-s aceleа *flippere*?

– Oarecum...

– Decorul dumitale trebuie să producă imagini șoc, ca la jocurile mecanice cu același nume, pricepi?

Aș fi vârât-o undeva, de pe unde ieșise în lumea asta prea strâmtă pentru ea, dar îmi înghiții răspunsul...

– Poate niște *mobiluri*, gen Calder, ai văzut Calder, de unde să vezi, că vă țin aici ca pe troglodiți, în țară, dar măcar niște reviste, să-ți aduc cu mâine...

Pe asta voise s-o ia de nevastă un mare muzician care fugise la Paris prilejul unui turneu şi ea îl refuzase pe vremea aceea, socotindu-l neinte sant. Ce mentalitate avea, ce gâscă pretenţioasă şi unde mai pui că nu plăcea nici piesa ei care era, toată, un colaj de titluri furate de prin filme de prin ziare, de genul: *Nu suntem singuri*! La care partenerul răspund *Fiecare moare singur*... Mai mult sau mai puţin, ori: *Viaţa e ca o reclamă pen Pepsi: consumaţi băutura noastră garantată care dă avânt şi energie*...

– Deci nişte mobiluri, doamnă, gen Calder...

– Exact, domnule, ai reţinut, la revedere, mai gândeşte-te până mâine

O nenorocesc! îmi spuneam. O nenorocesc! O să mă pomenească to viaţa...

– Ce-i cu tine aici? mă întreba cineva, din spate.

– Dar cu tine?

Era Julius, în pantaloni jegoşi, cu o şepcuţă pe frunte, plină de pr gâfâind după atâta alergătură.

– Repet de azi dimineaţă...

– N-o să-mi spui că joci în tâmpenia asta?

– De ce nu? Vreau să mă afirm...

După câte ştiu, nu se dezbracă nimeni, nici măcar în partea a doua. Pie are patru personaje sau mai puţine...

– Sunt o trecătoare, ăsta-i costumul. Cum îmi vine?

O măsurai în treacăt.

– Convenabil. Sper că nu mai umbli cu funde albe în cap...

– De ce râzi de mine? Îmi stătea foarte bine, dacă vrei să ştii. Păpuşa are un nume sau s-o botez eu?

– Spune-i Paolina...

– Paolina?

– Da, dacă vrei îţi dau şi numele de familie. Paolina Borghese.

Julius se încruntă.

– Asta n-a fost un fel de împărătească, sau aşa ceva? Stau prost cu istor Eram tare la limba rusă...

Trebuie să recunosc că avea ceva fermecător în această ingenuitate. scosese şepcuţa şi îşi ştergea fruntea încinsă cu o batistă mare.

– Nu ne cărăm de aici? Tu mai ai treabă sau ce naiba mai faci?

– Tare aş şterge-o...

În cinci minute ne aflam într-o grădină de vară, cu frunziş galben pes umbrar. Nu era mai nimeni. Puteau şi chelnerii să fie politicoşi, deşi prezen noastră împreună îi mira puţin.

– Ce bei?
– Citronadă...
– Unde te crezi aici, la Athénée Palace?
– Atunci, altceva, lapte sau sifon...
– Nu bei?
– Nu, nu-mi place...
– O ţigare?
– Nici...

Nu înghiţeam femeile care nu beau, măcar de formă. Totdeauna asta le dă un handicap. De la o vreme, pari beat chiar dacă nu ai băut prea mult. Şi unde mai pui că trebuie să fac şi o anumită conversaţie şi eu nu excelez în aşa ceva. Îi povestii câte ceva despre Francesco şi chestiunea cu Resurecţia în care spera. Mă asculta atent, dar nu gusta humorul prinţului meu. O amuză mai mult faptul că ţăranii de la moşia lui din Toscana îi scriau folosind versuri de Dante, în genul: *Ploaă ca un cântec pe la noi, dv. sunteţi sănătos? Să ne mai scrieţi şi să vă gândiţi la noi...*

Râdea, avea dinţii mărunţi şi bea sifon, spionată de chelnerii neocupaţi care ne priveau fără ruşine. Era după masă, nu vru să mănânce nimic, mă rugă să-i vorbesc despre mormântul Ceciliei Metella pe care-l văzuse pe o ilustrată.

– Nu ai ieşit nicăieri din ţară?
– Încă nu, dar am să mă mărit cu un diplomat şi o să văd toată lumea...
– Chiar, de ce nu te măriţi?
– Pentru o actriţă nu e avantajos...

O spunea cu gravitate ca şi când ar fi fost vorba despre un lucru foarte serios.

– Cred că ai dreptate. Dar ce faci cu felonia regizorilor care vor probabil să te culci cu ei...
– M-am obişnuit, la început m-am indignat, dar cu vremea nu mai bagi în seamă...

Nici evocarea catacombelor, nici mormintele Toledo-ului nu-i spuneau mare lucru. Pornirăm pe stradă şi-mi dădui seama că îmi era indiferentă sau cel puţin aşa credeam eu atunci. O însoţii până acasă, era obosită, la despărţire am avut senzaţia că simte o eliberare plecând de lângă mine. Eram întristat fără să ştiu de ce. Nu i-am telefonat multă vreme, nici ea nu m-a chemat. Am văzut-o în piesa aia tâmpită a cucoanei, umblând capie printre mobilurile mele de staniol care o încântaseră pe autoare, dar care erau ca nuca în perete pe un fundal de fier eloxat. Julius nu rostea nici un cuvânt, părea insignifiantă, trecând prin scenă, un *gamin*, cu o ţigară între buze şi cu şepcuţa aceea pe o ureche. Uitarea a târât-o după aceea într-o magmă

necruțătoare. Mă întorsesem din nou în viața noastră obișnuită, cu chefurile reluate și reîncepute, cu femeile necunoscute care se insinuau între noi, de toate tipurile și calibrele, lejere la gură, înjurând bărbătește, arătându-și pulpele și jartierele cu ostentație, lăsându-se jumulite de către damnații noștri de colegi, care practicau tipul crepuscular, murdari, cu bărbi și plete, lacomi, neînfrânați, perverși și mincinoși ca niște motani, alunecoși, lași, slabi, fără caracter, toată fauna epuizată a poeților și pictorilor de doi bani, înghesuită tipologic între Nerone și Jarry, dând foc fețelor de mese, urlând sub bolțile cârciumilor și lovindu-se reciproc, scuipând pe femeile de lângă ei, umblându-le în poșete și cheltuindu-le ultimul mărunțiș păstrat pentru ruj și rimel, ei, toți acești decăzuți ce trăiau cu babe, declarând că nu sunt iubiți, deși aveau copii cu femei frumoase. Și era ciudat că existau epoci când mă simțeam bine în această suficiență luciferică, alături de căzături masculine care-și bârfiseră amantele și pe urmă le luaseră de neveste, cot la cot cu pederaștii agresivi sau melancolici, zbătându-mă să ies din lumina nebuloasă a celor ce vedeau totul, politică, viață socială, filozofie, războaie, numai prin sau în funcție de durerile lor de dinți, prin senzațiile date de mațele lor puturoase ori prin purulențe secrete ce erau escamotate după cuvinte sublime. Vina noastră, a celor ce ne mai puteam salva, era aceea că eram sănătoși și că uram ceața și incertitudinea.

Totul se încheia cu o borâtură generală pe garduri necunoscute, cu coituri în mansarde, frenetice, betive, pe pipăite, cu parteneri necunoscute și când simțeam că nu mai pot să rabd, că mă voi prăbuși definitiv în neantul ăsta gri ce-i înghițise pe atâția strigam ca Marinetti:

– Copii, să regresăm spre Grecia!

Și dispăream din mijlocul târfelor de ora 7 seara, sosind spășit, încuindumă o săptămână în atelierul meu și cerând numai ceaiuri, aduse târâș parcă de femeia noastră. În casă răsuna numai pianul, trist, ca un repros, și mi se părea că sunt persecutat și nedreptățit, că mi se fură ceva. Imperialismul meu de mascul credea că eram împiedicat să posed tot ce mi s-ar fi cuvenit, că asupra mea se exercita o presiune secretă și în timp ce locuiam aici, fără să-mi ceară nimeni, lângă *Cheshire,* care-și ducea viața ei riguroasă de exerciții zilnice, de pregătire a concertelor, eu eram frustrat de ceva unic, frumos, nemaipomenit, și mă apuca un dor de ceva pur, voiam să ies definitiv din acel plictis al vieții noastre repetate la infinit, cu oameni și gesturi rutiniere, unde totul era colectiv, asemănător, de la tăietura hainelor la intonații, de la puținele idei, și ele ale altora, la cele mereu etalate. O isterie inhibată mă ținea între pereți, urând lumea, viitorul și tot ce se putea urî fără motiv. La

toate mă gândeam în acea duminică când Filip Mesiodax venise la noi la masă şi tot mai vorbea în timp ce eu mă gândeam la Julius. Nefericitul băuse şi al doilea whisky şi se pregătea să se aşeze la festin şi atunci spunea, pentru a patra sau a cincea oară, o anecdotă ciupită de la Leon Daudet care-l bârfise superior la vremea lui pe bătrânul academician Paul Hervieu, trecând faptele în seama mortului, a ilustrului său frate, şi el academician şi diplomat:

– Scumpă doamnă, Radu, fratele meu, Dumnezeu să-l ierte, acumula decoraţiile, mesele la palat şi dicursurile la înmormântări. În 1917, nenorocitul a ţinut un discurs răsunător la Asociaţia Studenţilor în Drept, anunţând Pacea Universală...

Nu clipea, cerşea surâsul meu şi-al soţiei, dar nici n-am mişcat, eram mut, trăiam în reconstituirea mea secretă şi *Cheshire* înţelegea cât mă duruse acea duminică dimineaţă şi acea prezenţă neaşteptată a lui Julius...

Intrase Katy cu primul fel, cu aerul său biruitor, ca şi când ar fi adus capul Sfântului Ioan Botezătorul pe tavă. O privii şi-mi amintii că se zărghise şi ea. La noi în casă se petreceau lucruri demne de luat în seamă. De zece ani de când se ocupa de gospodărie mereu bosumflată, îi_tuna şi fulgera, era teroarea musafirilor care căpătau deodată un complex de inferioritate când îi măsura cu o privire de călău: o privire care îi cântărea ca la piaţă, de unde vin, dacă ştiu să-şi aşeze şervetul pe genunchi, dacă sorb ciorba cu zgomot şi dacă ţin coatele cum se cuvine. Era o femeie de la ţară, abia ştia să socotească, dar în privinţa statului la masă, nu ierta. Pe Filip Mesiodax, eram sigur, deşi nu discutam cu ea niciodată despre musafirii noştri, îl introdusese în categoria boemilor cu ceva spumă, el şi ştia să spună sărut-mâna, ca şi când ar fi stat în faţa unei cucoane veritabile, dar sunt şi mai sigur, gândea: Prea mănâncă şi vorbeşte mult ca să fie serios! Nu că a-i lăsa în farfurie ceva ar fi măgulit-o. Doamne fereşte, ăsta era cel mai rău lucru cu ea, dar nici aşa! Şi când gândea astfel, se referea desigur la cantitatea de timp, pentru că mesele luate cu fratele lui Radu durau câteva ceasuri şi se terminau totdeauna cu multe cafele, care nu erau specialitatea ei. În sfârşit. Ce mă intriga de la o vreme la femeia noastră era altceva. Vara aceea îi murise bărbatul, de ceva ce semăna cu un cancer la ficat. Câteva luni suferinţa de a-l pierde îi împrumutase un aer de matroană, importanţa durerii ei crescuse la proporţii metafizice. Eram angajaţi cu toţi ai casei în această agonie incertă. Dimineaţa înainte de ceai ni se relatau ultimele vorbe ale soţului care stătuse în spitale, mereu altele, mereu schimbând paturile şi doctorii care căutau şi făceau diferite analize. Era o odisee exprimată în nemaipomenite fraze. Se ivise un

conflict şi în familie. Ea nu voia să-i moară soţul în patul conjugal, nu pentru că el ar fi avut ceva care s-o dezguste, dar, bănuiesc că, femeie curată, păstra despre moarte o idee de impuritate, de ceva ce mânjeşte, aşa încât îşi luase în cap tot cortegiul rudelor care cereau în cor să fie adus sub acoperişul familial. Pe urmă, în alte dimineţi, ni se relatau cu aer ultim cuvintele soţului de bun rămas. „Eu mă duc, Katy! spusese bunul bărbat, şi mi-este o frică!" Proprietatea morţii asupra soţului ei începuse, şi ea a relata cu o simplitate zguduitoare. Plângea cu decenţă, numai un şuvoi de lacrimi, iute reprimat, se aşeza lângă noi, pe marginea patului, fapt care mă oripila, şi devenea familiară deodată şi ne lua mâna ca la nişte fraţi şi se jelea ca la mahala: „Mă laaasă, mă laaaasă!" După un minut se ridica, era ca şi când un regizor, sau numai noi eram deformaţi, i-ar fi poruncit să iasă din scenă şi întreba rece, cu o ureche de negustor: „Astăzi vă fac ciorbiţă? Sau o mai lăsăm naibii că iar ne îngrăşăm..." Era înduioşătoare, mă cutremura. A doua zi o lua de la cap şi ne relata zguduitor cum muribundul a poftit să i se dea tocăniţă de purcel şi cum la jumătatea farfuriei o lăsase şi o privise pierdut. Iar un jet de lacrimi şi pe urmă: „Azi nu am găsit mai nimic la piaţă, o să vă fac ce găsesc, şi cu asta basta, să nu v-aud că vă plângeţi!" Cum era să ne plângem, proceda cu noi milităreşte, noi nu aveam nici o idee, ea le avea pe toate...

În duminica aceea, am băgat bine de seamă că aerul lui Katy se schimbase definitiv. Se uita parcă de sus la noi, ca la nişte veritabili servitori. Cam ştiam eu despre ce e vorba... Bărbatul ei murise într-adevăr într-una din zile, ea sosise la ora obişnuită în casă la noi, toată în negru, o Aspasie bucovincancă, cu un obraz dur, intrată de-acum total în rolul de văduvă. Nu mai plânsese. Spusese numai scurt: „A plecat bărbatul meu!" Asta era cu adevărat zguduitor şi pe urmă ca să nu o vedem că jeleşte fugise în bucătărie. Am trimis-o acasă, s-a întors aproape fericită, nu mai înţelegeam nimic. S-a aşezat pe marginea patului într-o dimineaţă şi ne-a spus o poveste plină de humor negru, dar nu-şi dădea seama. „A avut o înmormântare frumoasă", zicea. Participaseră 40 de persoane, rude şi prieteni ai răposatului. Adusese şi un fotograf care-l fotografiase pe soţ pe catafalc, bineînţeles cu grămada de coroane, aduse de cei de la serviciul său şi de cei apropiaţi. Vorbea despre toate astea ca atunci când era lăudată şi explica cum i-a reuşit o mâncare bună. Din nefericire, întristata adunare o luase razna după înhumare, la masa obişnuită. Foştii colegi se îmbătaseră şi cântaseră în cor cu nerusinare. Un singur lucru o consolase în atâta porcărie.

– Era frumos şi mort şi încă avea 140 de kilograme...

O spunea cu o admiraţie sinceră şi iar urmase un jet de lacrimi, ceva ca la comandă, cum s-ar porni o fântână arteziană pe neaşteptate. Urmaseră amănuntele, hoţii de preoţi se tocmiseră cu ea în altarul bisericii pentru slujbele suplimentare de trecere dincolo, rudelor le luase 14 batiste şi baticuri de caşmir şi tot se arătaseră nemulţumite, cheltuise destul cu masa. Ce mai voiau? O soră de-a răposatului îl visase cerând apă şi-i ceruse 300 de lei ca să-i care nouă găleţi de la râu, tocmai la ea, prin Oltenia, să-i stingă setea ce o are pe lumea cealaltă.

– Şi i-ai dat? am întrebat-o indignat.

– Cum era să-i dau, am scos-o pe uşă afară...

– Bine i-ai făcut...

Pe urmă toate evenimentele acestea trecuseră, ba să nu mint, mai urmase şi pomana de 40 de zile, altă reuniune, alţi bani, altă confruntare cu familia mortului, dar era *extrasă* dintre ei, de luni de zile, încă înainte de a-i muri soţul, aderase la o sectă, cea a *penticostalilor*, sau aşa ceva. Avea *fraţi* şi *surori*, nu mai era singură, ne vorbea cu o siguranţă ciudată, se simţea înconjurată încă după două luni de la iniţiere, protejată de un fel de guvern celest. Ne privea de atunci ca pe nişte rude sărace, care vor ajunge în cel mai bun caz în Iad. „Eu am un loc de pe acum, lângă Domnul", era ceva ce mă cutremura, avea aerul că ştie şi fotoliul în care o să stea acolo, sus, şi noi habar nu aveam despre asta. O *soră* dormise cu ea în zilele cele mai grele, din Franţa îi scrisese un *frate* o carte poştală şi nu pot să vă spun cu ce mândrie citise rândurile scrise în româneşte la maşina de scris, pe urmă primise şi o Biblie, după multe încercări; încet, încet Katy a noastră începuse să se uite la noi de sus şi asta nu ar fi fost nimic, dar se uita de sus la toată lumea. Cum o făcea în duminica aceea cu Filip Mesiodax, căruia nu-i mai mergeau bine găluştile în stomac şi nu mai găsea cuvintele lui lipicioase cu care s-o învingă...

Iar îi spunea ceva lui *Cheshire,* trăgând cu ochiul însă spre femeia noastră pe care începuse să n-o mai înţeleagă cu nici un chip, pentru că-şi pierduse aerul ei umil, inferior şi asta el nu putea suporta.

Între felul întâi şi al doilea reluase o veche idee a lui pe care o auzisem şi luna trecută la banchetul preafericitului patriarh, căruia i se făcuse o operaţie care reuşise şi ţinuse să sărbătorească cu intimii această însănătoşire:

– Doamnă, vă spun, şi asta nu e numai părerea mea, că o operă cu adevărat mare are ceva brutal şi trivial în ea, fiind cu alte cuvinte accesibilă. Asta, ce spun eu, l-ar oripila pe Debussy care scria în *Domnul Croche* al său că nimeni nu a auzit vreodată fluierându-se muzică de Bach, dar această glorie bucală, ricana el, nu i-ar fi lipsit lui Wagner.

Şi după ce înghiţise o ultimă îmbucătură citase exact, cuvânt cu cuvânt,textul: pe bulevard, la ora când ies prizonierii de lux ai caselor de arest muzical, ţi se întâmplă să auzi fluierându-se cu voioşie *Cântecul primăverii* sau fraza iniţială din *Maeştrii cântăreţi*...

Avea o memorie prodigioasă şi trecuse de-acum la friptură, ţinând furculiţa cu distincţie sub privirea necruţătoare a lui Katy.

– Tu ce crezi? mă întrebase *Cheshire.*

– Îl ascult, draga mea, memoria lui îl nenoroceşte. De ani de zile încerc să-mi dau seama dacă are vreo idee proprie...

*

În vara următoare făcusem câteva expoziţii, umblasem mult cu maşina, eu şi amicii, în turmă, ca nişte disperaţi, luasem cu asalt şoselele, nu eram beţi, eram ceva mai rău, exaltaţi, străbăteam satele în goană, abia evitând bicicliştii şi copiii, ridicând nori de praf în urmă şi oprindu-ne abia la asfinţit cine ştie lângă ce râu silnic, murdar, plin de reziduuri, cu acrul că descopeream vestul sălbatic, înfoindu-ne ca nişte şerifi, cu damele lor în chiloţi sau în sutiene decoltate, în pantaloni răpciugoşi, alergându-le ca pe nişte nimfe blenoragice, fără a le pretinde să fie altceva decât partenere de cort noaptea, interzicându-le să sufere, să ofteze, să spună vorbe mari, să citeze din clasici ori să cârpească ciorapii care şi aşa nu se rupeau pentru că de mulţi ani se inventaseră cei supraelastici. Erau bune, o zi sau două, umplând staţiile de benzină cu parfumul lor obţinut pentru o oră de dragoste cu înalţi funcţionari de stat prin cine ştie ce odăi ale amicelor ocupate, strigând, stricând totul, umblând la manete, gata să dea foc depozitelor de carburant pentru că aruncau cu ţigările *Chesterfield,* fumate pe jumătate, exact în locurile cele mai expuse, adică acolo unde se scurgea benzina din gurile ghintuite prost ale autocamioanelor *Carpaţi* şi iar plecam şi iar răcneam pe geamurile lăsate şi le schimbam între noi, pentru că şoşând voiam să ascultăm ceva, niscai fleacuri mai acătării, dar ele spuneau cam aceleaşi lucruri, despre ciorapi, despre lastexuri şi rochii de la Madame Agnès, unde toate se îmbrăcau, era chiar chinuitor să le vezi că desuurile aveau acelaşi stil şi că erau târguite din aceeaşi sursă, semănând pe dedesubt ca nişte roboţi, de la centuri, la micii lor chiloţi care zburau prin aer ca fluturii şi, Doamne, cum ne mai văitam că începea o nouă zi, cu soare mult, era vară, era cald şi totul ardea şi venea câte o pădure care ne înghiţea şi pe urmă iar ajungeam la staţiile de benzină şi foştii ciobani, cu şepci acum şi cu geantă, se uitau la însoţitoarele noastre şi le-ar fi pus jos, şi trebuia să stăm pe aproape dacă nu voiam cu adevărat ca ele să-i tragă de mână şi să-i bage în vreun tuliş pentru că erau sătule de vorbele noastre găunoase, de frazele noastre stereotipe, de mirosul nostru de cremă de ras, *Palmolive*, de zbârnâitul de dimineaţă al maşinilor electrice, acolo unde le puteam folosi, ori de sunetul metalic al bărbilor rase cu lamă

Gilette, de colonia noastră, de spirtul nostru sanitar, miros stenic, comun, ceva care te-ar fi băgat în draci cât ai fi avut nervii buni şi conservaţi, străbătusem jumate de ţară, umplusem de hârtii şi cutii de conserve şase şosele naţionale, era ceva de spaimă. Pe unde treceam lăsam o amintire zguduitoare, cu magnetofoanele noastre, cu tranzistoarele care urlau la maximum pentru că pipiţelor iar li se făcuse să dea din cur, asta începea de cum făceau ochi. Nu ştiau să spele o farfurie, nu ştiau să facă un fel de mâncare, tot noi, nenorociţii, le dădeam să mănânce ca la copiii luetici, erau bune de băgat la casele de reduşi mintali, le înjuram, le dădeam picioare în spate şi dacă mai şi borau pe geamurile maşinilor noastre le ameninţam că le abandonăm la marginea drumurilor şi că le vom lăsa să se înapoieze cu trenuri de marfă locale, asta le făcea să înghită tot ce le mai rămânea în gât şi să redevină demne, doamne, lady, cu ştaif, să nu mai rostească înjurături şi măscări, să-şi pună seara rochiile lor scumpe de gală şi să defileze prin ogrăzile pline de găinaţ şi de porci, pe tocurile lor cui, ca nişte stafii pe lună. Erau frumoase poate, dar comune, deşucheate şi umplându-te de nostalgie. Atunci mă gândeam intens la *Cheshire*, plecată în turneu, şi-mi venea să fluier o dată şi să le opăresc cu apă fiartă, să le trimit în bordelurile lor neînregistrate, târfele dracului! Dar ele iar dansau şi erau blonde, roşcate, necunoscute mai ales, nu le consumasem pe toate, o streche mă topea pe dinăuntru. Mă trezeam noaptea în vreun pat tare, înalt, plin de pureci şi de mâţe ciobăneşti şi mă uitam la partenera mea.

– Oare tu cine eşti?

Aveau umeri albi, erau lungi, abia încăpeau în aşternuturile şi *tronurile* ca nişte coşciuge pentru copii. Erau cu ochii cârpiţi, fără rimel, se uitau la mine ca nişte nebune.

– Eu sunt Henriette...

– Ia te uită, Henriette, uitasem, am băut mult aseară. Dar cum te cheamă de-adevăratele, pseudonimul ăsta profesional nu-mi place...

– Lasă-mă să dorm, porcule, spunea dulce şi-mi întorcea feselc proaspete, pline de chemări.

Eram nebuni, eram tineri, eu nu mai eram tânăr, eu voiam să fiu astfel, dar ceva abia pâlpâia în mine. Abisul se uita în conştiinţa mea şi eu visam la ceva îndepărtat, fără chip şi nume şi ştiam că mă voi întoarce mai devreme din această deboşă şi o voi căuta pe Julius, dar mai amânam pentru că mi-era frică de sentimentul nenorocit de a depinde de un chef al sufletului...

Şi venea şoseaua nr. 34 şi nr. 52 şi noi alergam bezmetici cu maşinile noastre sforăitoare, în turmă, ca *rockerii Maurului*, de altădată şi speriam o lume întreagă şi urlam şi ne-am fi sinucis de o disperare căreia îi ziceam entuziasm, uneori ne băteam între noi, pumni scăpaţi la întâmplare ca să mai lăsăm ceva sânge şi energie. Cădeau amurguri fantastice pe lângă mare, apa

venea spre noi, am fi plonjat în ea de pe faleze dacă am mai fi găsit-o în cale, dar ea se retrăgea la timp şi ne arunca în drum, ca în poveşti, bufete expres, pline de cârnaţi şi sticle multicolore cu rachiuri falsificate, cu chelneri bacşicari, opăriţi, morţi de plictiseală şi graşi de trândăvie, sau terase pline de femei şi bărbaţi, toată lumea parcă nu făcea altceva decât să se lase asurzită de orchestre zgomotoase, câte opt haidamaci cu ghitare şi saxofoane, bâţâind în faţa microfoanelor, ca muştele ameţite de otravă, şi urlând, toată lumea urla, cine dracu mai muncea în acele luni de vară? dar dacă ne uitam bine, pe coşurile fabricilor ieşeau fumuri şi treceau ţărani cu căruţe pline de grâu în snopuri, altă viaţă, ce ştiam noi, fetele recitau ca la şcoala primară „Rodica", bătându-şi joc de nenorocitul bard de la Mircești. Era o chestie să le dezveţi, să le baţi în fălci şi să le pui în genunchi pe coji de nucă. Altă generaţie! Spuneau că sunt uteciste, dar dacă te uitai la ele cum se mişcă, cum îşi scuturau ţâţele, îţi dădeai seama că nici nu trecuseră pe acolo, aveau scutiri medicale, citeau *Paris–Match*, atât, auziseră vag de Marx, când intrau pe canalul vreunei discuţii întâmplătoare şi ajungeau şi la Hegel le treceau sudorile, pentru că altfel aveau pretenţii! Se urcau în maşini, ne arătau picioarele lor lungi, de berze, şi cu asta se termina totul. Erau decorative, deşuchiate, fără prejudecăţi, nu făceau copii, ori dacă făceau îi scuipau prin latrine de ţară, ori în cabinete de medici clandestini. Nu cereau bani decât pentru rochii şi mici bijuterii, nici măcar nu costau scump, le plăcea numai să-şi piardă zilele şi nopţile, vorbeau despre cancer ca despre prăjiturile pe care mamele lor ar fi trebuit să le înveţe să le facă încă de când le-ar fi dat la şcoala de menaj... Se spălau la fântâni comunale, dimineaţa, goale puşcă, în curţi pline de muieri şi bărbaţi care se uitau la ele ca la alte alea, nu aveau nici o ruşine, se frecau cu prosoape colorate, aduse de voiajori comerciali de la Viena, pe sânii lor albi muşcaţi, plini de răni roşii ori vinete, cu sfârcuri ameninţătoare, cu spatele lor de iepe superbe, cu floarea de mătase a sexului; a, ce sexuri aveau, nişte crini, nişte boboci, erau proaspete, nu ne mai săturam de ele, nici ele de noi, eram cu toţii nişte nemâncaţi, ne devoram şi ştiam că urmează pustiul, vagul, acele dimineţi pline de ploaie de la *Katanga*, când priveam prin perdelele de plastic la cele ce dădeau în primire şi la cele ce soseau abia, cu micile lor pardesie ieftine pe care peste o săptămână aveau să le schimbe pentru că mereu se găsea câte un babac care le făcea cucoane, golindu-şi geamantanele. Vânau străini, visau America şi ajungeau în Bucureştii Noi sau în cartierul Pajura, făceau copii în serie, trei unul după altul, se lăţeau după cinci ani, nici nu mai semănau de departe cu superbele fete care călătoriseră cu noi pe câmpuri, cu care umplusem râurile de spermă, nu mai erau ele cele ce urlau cu ferestrele deschise făcând pe femeile bătrâne să se închine, să aprindă candelele şi să alunge copiii pe la rude...

Vremea trecea, marea ostenea şi ea, dimineaţa abia mai arunca valuri leşinate pe ţărmuri. Le umpleam de scoici, le călcam în picioare, pe stomacurile lor de profesoare de educaţie fizică, învăţate cu gimnastica şi pe pielea neagră sau arămie rămâneau urmele verii, ele să mai povestească peste câteva săptămâni nebuniile noastre, nopţile cu o lună nenorocită ca un vărsat de vânt, puturoasă, scoţând mirosuri de nămoluri din ghioluri şi trezind ţânţarii care ne chinuiau, sugându-ne sângele.

Când semnalul a fost dat şi trebuia să ne întoarcem, căzuserăm cu toţii într-o muţenie greu prevestitoare de rele şi de anarhie împuţită pe care nu o putea vindeca decât un butoi de wisky. Ar fi fost vremea să mai facem câte ceva, să ne întoarcem lângă nevestele noastre, să ne spăşim, să le trimitem la dracu pe corvetele astea. Ele îşi strângeau bombănind rochiile mototolite în geamantanele ieftine de carton şi aruncau tot în portbagaj, se îmbrăcau în nădragii lustruiţi şi aveau un aer de după Verdun sau Stalingrad, păreau rămăşiţele unei armate zdrobite, amazoanele călcate în picioare de satiri sau de centauri, dar nu aşa, făcute poştă săptămâni la rând de herghelii neostenite, aveau buzele zdrobite, nu mai ştiau bine cum ne cheamă, nici noi nu prea ştiam, identificarea trebuia să aibă loc mai târziu, erau şterse, comune, lipsite de orice farmec, nişte zdrenţe, le treceam automat la rezervă şi ne promiteam nouă înşine să nu le mai salutăm pentru că nu ne-ar fi făcut nici o onoare cu obrazele astea palide şi căzute. Ele priveau trist prin ferestrele murdare ale automobilelor şi nu înţelegeau nimic. Anotimpul pisicilor trecuse. Pornisem când grâul avea ceva vital în el, era o putere, avea ceva masculin, semeţ, dispreţuitor, acum câmpurile erau storcoşite şi soarele părea mai curând o roată tunătoare, cum spunea Goethe. Ne târam, nu mai aveam nimic semeţ din mersul nostru de la pornire, maşinile purtau un leşin în bătaia lor, dacă ne-ai fi privit, eram ca o turmă de elefanţi, căutându-şi cimitirul fără nume, ducându-se să moară în linişte. Eram scurşi, mersul fetelor şi sânii lor glorioşi nu ne mai spuneau nimic, păreau nişte epave, nu mai vorbeam, amuţisem, fumam numai ca să ne mai ţinem în viaţă, şi şofatul era un chin, ne târam ca termitele pe şoseaua 52, mi se pare, peste pontoane, peste podeţe de lemn şi la radio tot mai cânta Nat King Cole – *Aqui se habla en amor*, cancerul lui cânta, vocea aceea atinsă de moarte, care vestise de mult lumii că se va termina cu el, cânta sfâşietor şi nouă ne venea să plângem ca Sarah care s-a uitat înapoi şi s-a făcut stană de piatră. Degeaba, nu mai eram acelaşi de altă dată. *Fugit ireparabile tempus.*

Venea seara, Bucureştiul târându-se alături plin de lumini şi lume, cu ultimii săi trandafiri, opăriţi de vipiile lui august, cu ceva funerar şi disperat în acest început de septembrie. Erau în faţa noastră alte Semiramide, grădinile cu ţigani minerali care cântau până deveneau transparenţi în timp ce noi ne îmbătam treptat, şterşi, fără feţe, şi iară aveam să stăm lângă alte

curvulițe, marfă de toamnă, prospătura ivită din cine știe ce mahalale sau blocuri cu zece etaje, fete de funcționari, ori de poștași, gata să ni se dea numai pe o promisiune că o să ajungă la Buftea, numai să treacă de poarta studiourilor unde știau ele ce să facă numai ca să atragă atenția... Da, da, veneau ploile și era vremea barurilor îngropate sub hoteluri, ca niște pivnițe de alchimiști. La *Vatican*, unde ne beam coniacul la mesele grele de stejar, se vor fi și aprins lămpile în stil corvetă și vor fi venit plutoane noi de gâsculițe de pe la Gara de Nord, cu poșetele lor de doi poli și cu mini-jupe, să tot plouă pe la unsprezece dimineața că nu ne mai păsa, avea să fie fum să-l tai cu cuțitul, or să apară damnații plini de jeg și de păr, bătând cu pumnul în masă și cerând 25 de lei să bea, că erau însetați, dormiseră prost, borâseră, erau puși pe fapte mari...

Bucureștiul mirosea a fum, a mititei, era asudat ca o muiere grasă, parcă nu se spălase pe picioare, noroc cu cartierele astea rezidențiale, cochete ca niște prostituate clasa a II-a, cu grădinile lor tunse englezește, cu niscai fântâni de nu le știam noi și mai ales cu dricurile alea negre în față, la porți, așteptând știabi și corifei ai economiei, să-i ducă în ședințe. Era o frumusețe, o moarte, puteai să te împuști într-o astfel de seară. Bineânțeles că am descărcat marfa într-o boață mai la margine și ne-am pus pe pilit, zăcătură, damele voiau must, cică le făcea bine, dar peste un ceas numai le-a apucat cufurcala, și nouă puțin ne păsa, ducă-se la dracu cu gusturile lor, noi ceream rachiu, drojdie, *verde*, Adio mamă, și ni-l luaseră și pe ăsta cei de la Serviciul Sanitar, cică am fi orbit dacă mai beam, prostii. Am fi înghițit numai spirt, gâturile noastre erau ca sacâzul, dat cu șmirghel, eram însetați, dogiți, terminați, isprăviți din punctul de vedere al rezistenței fizice, puteam să ne ducem direct la cimitir la *Sfânta Vineri*, fără nici o pretenție, numai buni să ni se cânte *Aleluia* și să fim jeliți de văduvele noastre și de curvele astea care beau mustul ca pe limonadă și o luau spre locuri dosnice, ținându-se de pântece...

Ceva se sfârșise în vara aceea, mă juram să las băutura pe veci, să mă scol ca în armată la cinci și jumătate și să fac gimnastică suedeză sau Yoga, ca Cheshire, să ating 65 de kilograme și să fiu subțire ca o fată mare, ce șanse aș fi avut atunci la fetele de 17 ani, cu părul meu puțin cărunt la tâmple, cu vârsta asta care le dădea securitate de la început pentru că le promitea voiajuri, roluri în filme și ce dracu le mai promitea! Ne-am îmbătat deci de adio și am ajuns în zori acasă, descoperind că *Cheshire* revenise din turneul ei din străinătate. Am închis mașina în garaj și am intrat spășit pe vârfuri, m-am culcat în atelier ca un cotoi sosit de pe acoperișuri fierbinți, cum ar fi spus cucoana aia, autoare de piese în două părți. Am dormit trei zile, am cărat acasă o piață de flori, coșuri enorme, și cutii de bomboane și ce n-am cărat, am adus daruri și eram ca un sfânt, aș fi mâncat flăcări, Katy se uita la

mine ca la dracu, mă certa cu privirile ei de martiră care avea locul asigurat în guvernul celest al Dumnezeului penticostalilor.

Când furtuna a început să dea semne de istov şi *Cheshire* a acceptat să mâncăm la aceeaşi masă, adică nu la ore diferite sub pretextul repetiţiilor la Filarmonică, am înţeles că o pace înarmată se instaurase, era anotimpul sub care trăim mai totdeauna, florile, imensele buchete de trandafiri de toamnă, patetici, insolenţi, mai şterseseră câte ceva din ruşinea cu care îmi întinasem existenţa şi pe urmă parfumul acela al lor mă făcea să plâng, eram gata să cad în genunchi, să mă arăt plin de umilinţă, dar ea nu-mi cerea aşa ceva, sta numai la pian, preocupată, nu-i ieşeau gamele, mereu relua ceva, şi cu stam pe o banchiză îngheţată, atât de departe de ea, şi aşteptam un prilej să-mi trimit săniile cu câini şi blănuri şi daruri, să facem un foc într-un iglou rece, ce-i drept, dar pe care l-aş fi încălzit oricum...

Cheshire nu spunea însă nimic, mai mult decât un surâs nu lăsa să existe între noi, numai atât, eram laş, aş fi pertractat, dar cine mă băga în seamă?

Şi dă-i cu Chopin, mama lui de cioclu al pianului, că nu mai terminase nici după moarte cu lamentările sale pe note...

– Nu-ţi rămâne decât să-mi cânţi marele marş funebru! am izbucnit, ceea ce ea şi făcu o dată sau de două ori.

Adăugaţi la asta că oraşul între timp se depilase parcă, era şi el o căzătură, fără frunze, cu grădinile lui putrede în care mai ardeau gutui de mahala ca nişte candele. Se aşezase şi o ceaţă, ştiţi mizeria aia de ceaţă bucureşteană, ca o menstruaţie sublimată, un sânge necoagulat, şi totul se vedea ca la bordel, uşor falsificat, funambulesc, te apucau dracii, te-ai fi înfundat în grădini cu iederă şi multe sifoane şi sticle despuiate pe dinăuntru, din care fusese suptă ultima picătură. Umblasem bezmetic, trebuia să termin ceea ce începusem încă în primăvară, dar nu mai aveam nici un pic de energie. *Cheshire* mă târa pe la concerte şi ascultam *Variaţiunile simfonice* ale lui César Franck, cu o mutră capie, astea-mi mai trebuiau, ploile mobile pelotând suprafaţa unor lacuri, apa căzând pe apă, înaintări ritmice spre largul mării, totul terminat într-un marş, pe urmă mă ducea la discofilii ei, o grămădă de împuţiţi cu staif care frecau plăcile cu bucăţi de postav speciale şi aşezau acul pick-upului ca pe moaştele Sfântului Antonie şi unde începeau două piane să bată ca toaca Mitropoliei. Astea erau *Mobilurile* domnului Pousseur şi dă-i cu Webern şi cu şovăielile muzicii seriale şi oftaturi şi teoria unui gângav care improviza pentru urechile mele cam facil, tăceam, le beam ce aveau pe masă şi iar tăceam, ei, ca adventiştii, luau numai apă la ghiaţă şi icre şi mai scoteau un disc: *Differences* de Luciano Berio, zicea un cretin din ăla şi cădea în transă, îmi venea să casc, să fug pe stradă, elementele aleatorice îmi cădeau greu la stomac, aş fi vărsat, deşi recunoşteam că aveau şi băieţii ăştia dreptate, mi se făcuse lehamite şi de melodii, dar nici ca ei nu

se putea. Mă gândeam să fac rost de un sifon pe jumătate umplut, de o bucată de şmirghel, de un geam şi să te ţii ce-aş fi scos la un magnetofon. Freacă bine toate astea, fă să fâsâie sifonul pe jumătate golit şi zi-i *Creaţia Lumii* sau ceva şi mai obscur, să-i laşi cu gura căscată pe ţărani, dar aveam eu timp de aşa ceva? Pe mine mă leşina o torpoare, mă ucideau nopţile astea bucureştene şi evadam, mă făceam că mi-e rău sau că ies la WC şi-o luam razna prin târg, în căutarea prietenilor. Pe la două noaptea oraşul agoniza, ieşeau din pivniţe beţivii huiduiţi de responsabili şi de chelneri, erau bătuţi măr sau nu mai vedeau Nordul, nu mai ştiau de ei, abia evitau tramvaiele şi troleibuzele care trebuia să-i ducă direct la Morgă. Erau cu toţii, înşiraţi în plutoane, agresivi, plini de paie în bărbile tocate de murdărie, zăceau pe rigole, îi ploua şi nu-i lua nimeni cu o birjc sau cu un taxi, pentru că erau dezgustători şi urlau tare. Amicul meu, cel cu mersul în mâini, striga ca indienii şi cerea un pol, ar mai fi băut, dar nu mai avea ce. Ştiam unde stă, undeva pe strada Paris, într-o fostă baie dezafectată, dormind când mai nimerea acasă într-o cadă spartă, plină de rufe jegoase, de perne storcoşite, cu un sifon la cap din care îşi turna pe gât resturile rămase ori se spăla pe faţă. Erau la limită, aşteptam de cinci ani să le ţiu discursul la Bellu, dar ei nu se lăsau, aveau stomacuri de struţ, ăsta încă se culca cu o babă de la Observatorul Astronomic, care băga în el de cum îl vedea încă un kil de spirt, peste ce avea în motor, şi deodată animalul din el tresărea ca la o vânătoare. Rupea patul cu ştoalfa fără dinţi, îi plăceau cadavrele, ce vreţi, o ţinea până dimineaţa sub el şi aceea plângea, se ruga, era ruptă în două, s-o fi văzut a doua zi ai fi zis că o dezgropaseră abia de un ceas, dar cu ceva fericit pe chip, ca o fată care abia a început să simtă gustul amorului, şi iar cumpăra un kil de spirt şi-l aştepta pe poetul meu din naufragiile lui nocturne, însetat, pus pe fapte mari. Erau toţi lângă canale, plângeau pe umerii altor beţivi care se înduioşau de ei, dar eu îi lăsam indiferent, acolo, pe trotuar, ca pe nişte vase lovite la babord, ce să mai fac cu ei? Le ştiam poveştile bâlbâite, erau rataţi iremediabili, spuneau în gura mare, mai mult ca să se convingă pe ei înşişi că au versuri geniale în buzunare şi le scoteau, nişte hârtii jegoase şi ele, ude de transpiraţie, puţind a hoit, şi le citeau sughiţând şi nu mai înţelegeai nimic, te ţineau de nasturi şi nu-ţi mai dădeau drumul câte trei ceasuri, pe urmă te scoteau prin buzunare de ultimii bani, ah, ce bandiţi, ce înjurături urmau dacă nu dibuiau nimic, te făceau agent de poliţie şi strigau în gura mare că ei, generaţia pierdută, de-aia nu mai au vlagă, pentru că noi, cei mai zdraveni puţin la minte, îi împiedicasem să se afirme. Nu puteau suferi să ai o cămaşă albă, nemurdărită, un pantalon călcat sau o haină mai ca lumea le făcea roşu înaintea ochilor, erau disperaţi cu calcul, în fundul sufletului lor ameninţau şi invidia lor neagră devenea halucinantă. Scuipau pe tine şi-ţi declarau că ei stau într-o altă galaxie, că adevăraţii rataţi noi eram, cei ce n-aveam nevralgii şi ne culcam

în cearşafuri curate. Nu mai citiseră de un sfert de secol nimic, făceau ceva pe clasicism, pe toate, ştiau din auzite câte ceva, ciupit prin cafenele, şi dacă ai fi avut fantezia de a angaja o discuţie serioasă cu ei, te-ai fi ars, pentru că, după trei fraze, se ridicau în picioare şi clamau că o epocă a fost îngropată şi să se termine cu parada asta de cunoştiinţe, şi cu snobismul, şi cu putoarea de cultură! Un revolver le mai lipsea! Aşa că, ştiindu-le repertoriul penibil, îi lăsam să-i care serviciul Municipal cu tomberoanele, ori cu maşina de urgenţă a poliţiei, să-i dezbete, să-i tundă, să-i facă să nu mai pută, să-i bage la dezalcoolizare şi pe urmă, refăcuţi, proaspeţi, să reintre în viaţa pe care o părăsiseră. Mi-era dor, într-un cuvânt, de ceva pur, de ceva stenic, de mici prostii, mă săturam să ascult în fiecare dimineaţă aceeaşi tristă melopee a lui Ravel care-mi plăcea până la disperare: *Pavane pour une infante défuncte*, cu hârşâit de ac vechi, cu dilatări ale şanţurilor la căldura apartamentului, dar din bătrâna placă sosea un marş funerar, bine gradat, pe sufletul meu şi parcă mă duceau la groapă, cu flori multe, eram inundat, acoperit de crini puturoşi şi de trandafiri galbeni, slăbiciunea mea, şi în starea asta, vă daţi seama, i-am telefonat într-o dimineaţă lui Julius, mi-era dor de ea, de mintea ei de gâsculiţă, de miorlăiala aia pisicească, de ochii, şi ei trişti şi adânci ca un cavou, în care luceau o patimă şi o sete de putere abia ascunse. Mititica asta avea pe dracu în ea, apucase să-mi spună nişte poveşti cu o bunică răpită din Turcia şi adusă de un bunic bogat, închisă într-o casă mare, cu multe odăi şi servitori, prin provincie, şi de stingerea ei treptată după o lungă agonie, înlăuntrul zidurilor, fusese o floare de orient, poate. Oricum, povestea avea ceva romantic, fragil, o fragilitate moştenită ca şi privirea de prizonier, de fată ţinută cu cheia în uşă. Pe platouri toţi masculii aceia o trăgeau în piept, mai ales primăvara, erau ca nişte armăsari, tot oraşul ăsta simţea că le trece ceva deosebit pe sub nas şi îi promiteau roluri pe care nu le căpăta niciodată, plimbări, şi unii mai aveau şi bunul simţ de a trimite flori şi pachete cu bomboane de la *Capşa* sau *Nestor*, ca s-o facă pe domnii cu educaţie, şi după aia îi cereau direct, ca la marginea târgului, să se culce cu ea. Ştiam ce streche dăduse în oraşul ăsta de la ridicarea puştoaicei şi chiar mă gândeam să intru în competiţie, aşa pe margine, fără nici un interes, jucându-mi cartea mea care era alta decât a lor, eu aveam răbdare, eu ştiam să pândesc, să rabd, să înghit, ea trebuia să se prăbuşească odată, ar fi trebuit mai întâi unul care s-o răpună violent, de la început, să îi ia mintile, dar el nu se ivea. Mai vorbisem de câteva ori, ne plimbam pe cheiul Dâmboviţei, spre Abator, prin pulberea cartierelor, prin ceaţa aia, şi era frumos, era inutil, mă întristam pentru că nu ştiam ce să-i spun în clipele acelea, aveam o vorbă bâlbâită şi atunci mă salva ea, povestindu-mi cum se joacă cu păpuşile, şi eu gândeam: o face pe nebuna, i-or fi plăcând şi păpuşile, dar a intrat în rol de copilă şi m-a găsit pe mine, o căzătură, fără familie de mic, care-mi plăcea să ascult

fleacuri din astea, dar mă uitam la ochii aceia de păpuşă, doi ochi trişti ca o înmormântare.

– Ce dracu ai făcut până acum?

– Liceul...

– Şi pe urmă?

– Pe urmă nimic, sunt lenceşă.

– Dacă vrei să ajungi actriţă, de ce nu urmezi Institutul?

– Trebuie să mă scol devreme şi-mi place să dorm mult...

Mintea de îngheţau apele, dar de unde să ştiu, mai târziu am aflat că ieşise prima la cursurile de actorie, dar o făcea pe nebuna, se amuza cu mine. Câteodată apuca să povestească probele ei, cum veneau la ea regizorii şi se făceau că au să-i comunice lucruri importante.

– Vrei să vii mâine pe platou mai devreme?

Ştia ea despre ce-i vorba, ce-i aceea o probă.

– Tot aşa, ca rândul trecut?

– Cum, ca rândul trecut?

Uitaseră că o mai dezbrăcaseră o dată şi-o filmaseră goală.

– Adică cu sânii ceva mai în evidenţă...

Îmi plăcea cuvântul ăsta: ceva mai în evidenţă. Şi urmau propunerile sau deplasările (pentru cei mai optimişti), pe la mama dracului, cu cai şi decoruri şi cu case de ţară pline de purici şi fără apă şi cu dimineţi cu sculări de la 5 şi ea răbda toate astea dintr-o ciudată perversitate. Noaptea se îmbătau ca chiorii şi săreau gardurile, lătraţi de câini şi huiduiţi de ţărani, puşi pe fugă cu furcile, şi dimineaţa se prefăceau că nu ştiau nimic din ceea ce se întâmplase, erau bărbieriţi proaspăt, gentlemanii, futu-le mama lor de curvari şi de dosădiţi!, cum înjura ea birjăreşte, măcar asta învăţase de la ei, să înjure. Râdea cu o dulce tristeţe şi eu mă apucam să-i spun poveşti din armată, ceva ca să mai umplu golul acela care se aşeza între noi.

– În 45, când eram la teritoriu, în armată...

– 45? 45? făcea ea visătoare, mi se pare că pe vremea aia nu eram, stăteam undeva între Sirius şi Alpha... Există nişte stele cu numele astea sau mi se pare mie?

Simţeam o tristeţe de moarte, gândind la timpul care ne despărţea şi mă apucam să-i spun o poveste chinezească pe care abia o mai ţineam minte; ceva din *Dialogul dintre Spiritul Norilor şi Ceaţa primitivă*, un fragment din încântătorul *Vis al unui fluture*: într-o noapte am visat că eram un fluture, un uşor lepidopter zburând fericit de soarta sa. Şi cu uitasem că eram Ciung-ţe. Pe urmă m-am trezit şi m-am regăsit ca Ciung-ţe. Însă nu mai ştiam dacă sunt Ciung-ţe cel ce-şi imaginase să fi fost un fluture sau eram fluturele care visase că e Ciung-ţe... Îţi place?

– Bravo! bătea din palme, repede, repede şi se bucura. Să mai îmi spui poveşti, poveştile îmi plac. Poate îmi iei o carte de Andersen sau ştii chestia aia cu gâştele şi cu Selma Lagerlöff, ori asta e autoarea?

Se uita tâmp la mine, avea ceva irezistibil, din dreapta noastră trăgea curentul Dâmboviţei ăsteia nenorocite, care puţea a gaz, a petrol, a gunoaie, a naiba mai ştie ce, şi noi umblam până la zdrobirea picioarelor, unul lângă celălalt, şi ea îmi spunea iar ceva cu platourile de filmare şi cu un actor frumos care îi vizitase pe părinţi doi ani la rând, sperând că o dată şi-odată...

– Şi de ce-mi spui toate astea? o întrebam.

– Nu ştiu.

– Să nu-mi propui să-ţi fiu prieten sau confident că te iau la bătaie, am o palmă grea, mai scuteşte-mă cu reportaje din astea lubrice. Ştiu, eşti *miss Univers*, toată lumea vrea să... în gândul meu spuneam ceva şi mai dihai decât cele ce auzea ea, şi treceam mai departe peste poveşti cu verişoare şi cu ceaiuri. O iubeau nişte tineri precoci de 15 ani şi domni în vârstă, oameni cu situaţie, copii şi bani la CEC, era adorabil s-o auzi cum îi forfeca: *şi râd de ei*, făcea, ce caraghioşi sunt bărbaţii. Tu de ce nu-mi faci curte?

– Pentru că eşti o gâsculiţă, proastă ca o zi de vineri...

Şi-mi venea s-o iau la goană, să mă duc la mama dracului şi s-o termin cu toate, cu plăcerea ei de a dansa, cu micuţii ăia de 15 ani care spuneau glume stupide la urechile ei.

– Ce facem cu fetele astea bătrâne de 18 ani, le facem curte sau le dăm afară! Asta într-o odaie de bloc, la nu ştiu ce etaj unde se mâncau prăjituri scufundate în votcă şi se dansa după aceea *cha-cha* sau cum se mai numeau dansurile lor de ultimă oră.

Ne opream prin cârciumi sordide, ascunzându-ne, stând cu spatele la uşi, să nu intre careva şi să ne recunoască, să răspândească zvonul că am ajuns la minore.

– Ţi-e frică să nu audă soţia ta? spunea.

– Nu, dar nu i-ar face plăcere...

– Înţeleg, spunea cu melancolie, când o să mă mărit, după câtăva vreme, probabil că şi soţul meu o să umble după altele, ca tine...

Pe vremea aceea bea tot sifon, nu-şi luase aerul deşuchiat de mai târziu şi nu spunea grozăviile pe care aveam să le aud într-o seară de vară, când, răzbunătoare, îmi povestise îngrozitoarele atacuri ale unui partener *care nu se purtase ca un părinte cu ea*...

Eram departe încă de tempestă, simţeam nevoia s-o ocrotesc sau să fug, să n-o mai văd. Nu ştiam exact ce simt, aveam desigur furiile mele, aş fi vrut să o sărut, dar stam rigid, fumam ţigară după ţigară şi inventam poveşti pe care le citisem pe vremea filmului *Casablanca*.

– Ai văzut filmul ăsta? o întrebasem.

– Pe atunci abia învățam să citesc...

O, simțeam că sunt bătrân și mă uitam la ea cu ceva înduioșat de canalie la marginea disperării. Ce căutam lângă copilul ăsta? De ce nu o lăsam bandelor ei de tineri furioși, de ce nu o lăsam copiilor de 15 ani care o adorau și-i tăiau rochiile cu foarfecele la ceaiurile lor și când o prindeau că se joacă cu păpuși îi spuneau ironic:

– Julius, ce-ți trebuie ție păpuși să te joci cu ele, ție îți trebuie un nene...

Și chiar se ocupase de treaba asta, nenorociții ăia mici învățaseră franceza de la 6 ani și scriseseră cuiva în Franța, trimițând și o fotografie a verișoarei lor, plus adresa. Și Julius primise o scrisoare de la un domn serios care o cerea de nevastă și promitea să vină în România să depună omagiile. Toate acestea pentru niște nenorocite de păpuși...

Era vremea să dispar, s-o las, și mă evaporam, trimiteam flori o săptămână la rând, o sufocam și nu dădeam un telefon și ea mă căuta și *Cheshire* nu mai era pisica *Cheshire,* devenise un tigru care scotea ghearele, periculos, surâsul său se transformase în rânjet și se pregătea un banchet stropit cu sânge. Nu veneam la telefon, declaram că să mă mai lase ăia de la Fondul plastic cu comenzile lor, că eram sătul până în gât.

– Dar nu e Fondul, e o damă, o mititică, zicea ea cam impertinentă.

Să te ții ce-o să-i mai dau la fund când o s-o mai văd...

Pentru că stăteam ascuns, mă făcea laș dacă mă prindea din întâmplare pe recepție și se stropșea, și-mi dădea ultimatumuri, să vin că are chestiuni importante să-mi spună:

– Știu, te-a mai cerut careva în căsătorie, ori e iar vorba despre un film cu femei goale...

Dincolo se făcea o tăcere plină de stupoare...

Se auzeau bâzâitul Societății de Telefoane și alte zgomote suspecte, pocănituri și chestiuni, în sfârșit.

– Atunci nu vrei să vii?

– Nu am vreme...

– Nu o să mă mai găsești, sau nu o să mai fiu singură...

– Și ce-mi pasă, lasă-mă în pace, ce ești nebună? Ți-aș putea fi tată!

Nu trântea telefonul, aștepta să spun și ceva drăguț. Și nu spuneam, mă plictiseam și așezam receptorul în furcă și războiul ăsta începuse să se învechească. Trecuseră doi ani de când o văzusem pentru prima oară pe platou.

Pe urmă am plecat în Birmania să fac acolo o expoziție și nu am putut să beau o lună și jumătate nimic decât suc de portocale din cauza căldurii și a unei intoleranțe pe care nu o înțelegeam.

– S-a zis cu mine, gândeam, sunt isprăvit.

Dar nu eram isprăvit. Îmi plăcuse toată atmosfera aia cu ceva desuet în ea, cu o regresiune în secole pe care o înregistram mecanic, cu temple şi gonguri, cu femei care cochetau numai din nuanţele privirilor. Dracii mă luaseră în privinţa asta, pentru că nu ştiam cum să atac, pe urmă am aflat, dar asta e altă chestiune, nu intră în discuţia noastră. Am căpiat după nevasta unui ambasador britanic într-un avion care mersese patru ore fără escală pe o căldură inumană, plin de admiraţie pentru mutra de 24 de ani, superbă, inconştientă, însoţită de un amant frumos ca în filme, dar ceva, ultimul răcnet, nu tipul lipicios de doi bani, cu frizură de bărbier, nu, un mascul în lege, cu un lanţ de aur la gât care se urcase la Hong-Kong şi era bronzat, arăta ca o icoană şi o făcuse praf pe soţia ambasadorului numai privind-o cum te-ai uita la un şoricel şi clipindu-mi mie cu ochiul, complice, adică ceva de genul: „Domnule, e a mea, n-am ce să-ţi fac, dar dacă lady are vreme şi pentru dumneata nu e nici o supărare!". Şi pe urmă a venit de sub noi un aeroport, plin de lume şi de lumini, şi l-am văzut pe soţ, doi metri, slab, costum reiat cu morga lui englezească, cu capul abia înclinat şi cu sărutul mâinii şi ea l-a îmbrăţişat, şi celălalt, licheaua internaţională, se topise parcă, nici nu l-am mai văzut coborând, parcă o luase razna de la 2000 de metri prin aer, direct, fără să ceară voie la nimeni, literalmente se topise, şi soţul se uita bănuitor la mine, nu ştiu de ce, nu am simţit în viaţa mea o ură mai imediată şi mai precisă, mă fixa ca un nebun şi eu îl sfidam, dându-i impresia că petrecusem cu soţia lui cel puţin o lună la Bangkok sau dracu ştie unde; oricum, un conflict diplomatic era pe cale de a izbucni şi parcă-l doream, pe urmă totul s-a şters în munca aceea disperată, am căzut pe brânci şi când am terminat şi eram iar într-un avion care mă ducea acasă, am răsuflat fericit, gata să sărut pe toată lumea, eram cineva, aveam să primesc bani şi felicitări şi pe urmă iar puteam să o iau razna, să-mi fac inspecţiile de dimineaţă la *Graniţă* sau să cad în vreo boată cu mandatar, să-l pui să-mi servească o tochitură şi să iau pe după gât vreo pitipoancă, atunci culeasă de pe drumuri, şi acasă să ascult infinite game cu aerul că pricep ceva şi că-mi place şi totul era echilibrat, cum se spune, ieşeam cu *Cheshire* la spectacole şi ne salutam cu lumea şi lumea credea că totul este OK şi poate era OK pentru că ea era deşteaptă sau a fost o vreme. O făceam şi eu de oaie, ce-i drept, dar cine o pusese? Îi spusese ei o dansatoare, una cu nume ca de cinema: să nu ia un curvar ca mine care n-a iertat pe nimeni în Bucureşti, başca ce mai cădea pe alături, prin deplasări, pe la Londra, Paris, ori Roma... Şi totul se amesteca iar între muzică şi discurile snobilor: *Desertul* lui Edgar Varese, cu dopurile lui scoase parcă de la o mie de sticle de şampanie, cu scrâşnete şi avioane cu reacţie care plonjează pe piste de beton, cu strigăte de hienă cotoită până la viscere, cu timpane frecate până la refuz, cum ai viola o fecioară de piatră, şi după aceea Mozart: *Tartina cu unt*, ceva delicios, baroc, strălucitor, ca un

râu tânăr căzând pe stânci, aruncând scântei argintii dimineaţa, vara, copilul genial care murise emanând muzică, persecutând un pian negru ca o cutie de contrabas, pe care-l văzusem în casa lui din Salzburg, şi recitam cu toţii după aceea fragmente din scrisorile către taică-său şi scuipam pe conţii şi pe marchizele zgârcite şi nepunctuale, cu copiii cărora, ăsta, copilul genial, făcea lecţii şi se omora, o, era ceva ce merita să fie citit şi recitit şi spus cu greaţă în public. Mă întrebam cât mai rabd eu viaţa asta, mecanică pe undeva, şi complicitatea generală a tuturor, mizeria asta strălucitoare, dar fără libertate, cu şampanie şi recepţii, cu minciuna convenţională a hainelor şi gesturilor deja învăţate. Ameţiţi, nebuni, iar schimbam femeile. Dase o primăvară nebună, plină de jalea florilor excitate parcă de un mare coit natural pe care-l exercitau în virtutea calendarului şi umplându-ne capul de un miros veneric, făcându-ne să o luăm razna pe străzi şi să ne dăm cu capul de pereţi. Apărea atunci din neantul lui mai sau începutul lui iunie câte o *girl-scout* din astea de pe la Matache Măcelaru şi ni se făcea părul măciucă. Eram cu toţii numai sămânţă, porneam nebuni după fesele ei şi o urmăream, o hărţuiam, o dezlogodeam, şi o luam cu noi, o depravam cât ai zice peşte, pentru că ea se pare că tocmai asta aştepta de la noi, o învăţam să amestece băuturile şi să fumeze, să se urce pe mese la ziuă şi să se culce cu patru la rând, întrebând candid:

– Cine urmează?

– Mă-ta! Lasă-ne că ne-ai deşelat. Ce eşti tu, studentă?

– Pe dracu, nu fac nimic...

– A, trotuarul? Şi asta e o meserie! La muncă... şi-o luam de la cap.

Şi de undeva sosea un chip cu ochii trişti şi cu o şepcuţă şi nu spunea nimic. Intram în melancolie şi în categoria secretului, cum zicea Kierkegaard, şi iar trimiteam zece zile la rând cel mai frumos liliac, liliac alb, nupţial, să rupă gura, să o omoare pe Julius, pentru că asta mă scutea de cuvinte, de declaraţii ca pe ecran lat, nu trebuia să mai zic nimic. M-am repezit în vara următoare până la Liverpool şi am găsit acolo nişte păpuşi, în genul lor tâmpit, englezesc, sobru, soldaţi şi fete cercetaş, dar era ceva, nu era o păpuşă de Nürnberg, până acolo nu ajunsesem, dar aveam să ajung ca să devalizez toate magazinele de muzicuţe şi de tobe şi de clavecine pentru copii care cântau ca în vis... Avioanele masive cărau geamantane pline de devize, de cămăşi nylon şi bretele pentru dame, şi undeva deşertau din pântecele lor câte o mică păpuşică, luată în primire de vameşi şi cercetată lubric pe sub fustiţe ca să nu aibă înlăuntru niscai cocaină sau cine ştie ce drog şi pe urmă pachetul şi ţipla erau reconsiderate, totul căpăta prospeţimea iniţială şi poşta suna undeva sus, la un bloc, şi Julius tresărea pentru că-i plăceau surprizele şi pachetele nedesfăcute şi când găsea păpuşile acelea, cânta şi se juca cu ele prin casă, le spăla şi le coafa, le pieptăna, ori le jumulea, după dispoziţie, şi

părinţii ei, încă oameni tineri, mureau după ea şi nu ştiau ce să-i mai facă. Mă pândeau şi pe mine, voiau să stau de vorbă cu ei, dar eu evitam problema, pentru că avea un tată de vârsta mea şi maică-sa era ceva mai tânără ca mine, ce blestem, ce nebunie! Odată parcă, dacă nu am uitat, m-au prins la o partidă de televizor şi a trebuit să rabd, să fac conversaţie, era ceva să te prăpădeşti de râs, eram ca în familie şi dracu să-i ia că erau cumsecade şi, nu ştiu de ce, ştiau totul despre mine, şi admiteau că exageram ocupându-mă de fiica lor, dar nu au întrebat nimic, nu au făcut nici măcar o aluzie, băteau câmpii, băteam câmpii cu toţii, eram robii sărăciei ăleia mici care se îmbrăca dincolo în rochiţa ei de păpuşă ca să iasă cu mine pe străzi dosnice deşi eu m-aş fi arătat cu ea în lume, dar s-ar fi auzit şi pisica *Cheshire* nu numai că nu ar fi dispărut, dar s-ar fi arătat cu toţi colţii şi ghearele. Şi iar umblam besmetici prin oraş, pe lângă Abator, unde credeam noi că nu ne vede nimeni, vorbă să fie!, dar parcă au mai învăţat oamenii să tacă, unii ne-au iertat, s-au făcut că nu ne cunosc, pur şi simplu, poate că mă şi compătimeau, „să vezi ce-l întoarce puştoaica asta!". Şi eu de asta fugeam, de ridicolul situaţiei şi Julius îmi spunea triumfător că merge la mare cu o bandă, şi o să se distreze de minune, şi eu unde mă duc? Mă duceam la 2 Mai, multă vreme fusesem acolo, în fiecare vară, cât nu eram decât 15-20 de inşi, pe urmă năvăliseră snobii, actorii, regizorii de filme şi doctorii care scoteau banii din raclaje clandestine, umpluseră totul cu suficienţa lor, cu maşinile lor, îi băgam în mă-sa, m-am cărat şi nu ne-au mai văzut. Se uitau indiscreţi în farfuria mea şi nu puteam să suport asta, eu la mare voiam linişte şi o lampă cu gaz, voiam să stau să trândăvesc, nu să-i fac conversaţie unuia de la Comerţul exterior, care avea o nevastă ce-mi pusese gând rău şi se declara gata să se apuce de pictură şi de grafică şi de ce nu mai ştiu eu. I-am lăsat cu ciorba lor de peşte dezgustătoare, făcută de nişte lipoveni murdari de mi-am dat afară mateIe. Mi-am făcut un *chalet*, o chestie mică la munte, cu vacă şi talangă, şi m-am dus definitiv din raza lumânării lor, nu-i mai suportam cu fiţele, cu dracii lor, cu domnul acela cu păr grizonat de la o gazetă săptămânală care turnase în puşcărie pe toţi şi acum scria articole de fond şi declara că mă admiră, merçi! Făceam ceva pe admiraţia lui, pe tot. Şi pe toată societatea lor care scria la poliţie zilnic pe hârtie şi proştii ăia, în loc să facă ceva mai bun, citeau cu cine m-am culcat eu săptămâna trecută, parcă asta era important! Unde mai pui şi alte lucruri inventate şi duşmănoase, dar mie mi se rupea, ei ştiau bine asta, nu mă deranjaseră niciodată, ba, să nu mint, chiar dovediseră multă solicitudine, pentru că odată, lipsind mai mult, *Cheshire,* dintr-o răutate pe care am priceput-o mai târziu, anunţase că am dispărut de acasă. Şi ce tămbălău fusese, mă căutaseră cu agenţii prin toate boatele şi cercetaseră şi pe la toate amicele şi le sculaseră din aşternuturi, unde stăteau, bineînţeles, cu alţii, şi dă-i şi întreabă-le, le pierise la toţi odorul şi ajunseseră şi la aia mică şi o

cercetaseră brutal pentru că din întâmplare în seara când nu mă mai văzuseră făcusem câţiva paşi împreună şi cine ştie ce dracu crezuseră ei că complotase copila asta, mă înghiţise, mă vârâse într-un canal. Mă rog, s-a auzit în tot Bucureştiul, au avut ce să foarfece, că abia aşteptau s-o lăţească mai bine. Câte nu mai inventaseră şi cum mai degustau cadavrul; dar cel puţin eu le făceam pe faţă, nu mă sfiam, nu eram ca ei, şi de-aia nu voiam să-i văz, nu voiam să le vorbesc. Eram sătul de societate, vă rog să mă credeţi, uite, numai când mă gândesc la galoşul ăla, unul, profesor universitar. Ceva să te iei cu mâinile de cap, de câte ori ne vedeam, îmi plasa un cuvânt rar, avea boala asta, aduna cuvintele ca pe nişte mărci Cap de Bour. Spunea de pildă despre un tip izolat că e *autist* şi pe mine mă durea în fund de chestia asta şi dă-i cu teoria şi iar mai plasa o vorbuliţă de trebuia s-o cauţi trei luni în dicţionare, ăştia erau! Din patru, trei te turnau, spunând că urăşti regimul şi că de fapt l-ai servit pe Rege, patru guvernări liberale şi aşa mai departe. Ce nu spuneau, eram prevenit, când intram în saloane, cât nu aduceau cocinele noastre cu salonul francez, de pildă, unde se spuneau numai cuvinte de spirit, pentru că altfel te curăţau şi te dădeau afară cu servitorii, îmi venea să-mi aşez batista la nas şi să declar că put cu toţii, dar nu o făceam. Erau grămadă acolo, lumea noastră mică, provincială, plină de bârfe cum e oul plin de gălbenuş şi nu se beau trei păhărele că şi începeau vorbele. Cine cu cine se mai culcase, care câştigase un *Trabant* la Loteria de Stat şi aşa mai departe. Unul mă luase confidenţial de umeri, şi eu nu suferam asta, dar a trebuit să înghit, şi-mi povestise, voalat, că ştie că iubesc o fată şi că e o târfă şi o prefăcută, că o avusese el într-o grădină publică astă vară, şi aşa mai departe. Tipul merita un scuipat mare în gură, în orice alternativă, dar i-am făcut ceva şi mai rău, i-am spus: Ştiu, domnule, şi eu m-am culcat cu ea, dar mai de mult, acum suntem prieteni, îi dau sfaturi să nu-i mai lase pe derbedei ca dumneata să-i sărute mâna că i-o murdăresc...

Şi nu fusese singurul, în trei ani, uite şi trecuseră, de când o cunoşteam, nu ştiu câţi afirmaseră că o sărutaseră şi că o duceau seara acasă, beată moartă. Ce mizerie de tipi îndrăgostiţi de sine, ce mitocani decavaţi. Îi lăsam să se laude şi o gelozie neagră mă măcina. Aveam oare dreptul la ceva din fiinţa asta de aer? Nu-mi plăcea că are o asemenea reputaţie şi că nu făcea nimic ca s-o dezmintă sau tocmai din cauza asta avea această reputaţie, pentru că era obiectul acelor pofte nebune, înghesuite. Omul, ce mândru sună acest cuvânt, proclamase unul deştept nevoie mare, probabil că locuise într-o iesle, ori era profund necinstit. Despre om nu se pot spune decât orori. Ianus era zeul meu, pe el voiam să-l sculptez vreodată, cu o faţă spre trecut şi cu alta spre viitor, în versiunea cea mai limpede, dar de fapt sugerând ceea ce spusese atât de fericit Leon Chestov: ceva cu cea de-a doua dimensiune a gândirii. Trebuia făcut ceva ca să fie trădată natura blestemată ascunsă a

omului. Dincolo de feţele astea zâmbitoare, late şi fără valoare, nu erau decât negre comploturi, denunţuri şi calomnie, ce tot ne bărbierim noi atât cu noua societate, cu draci şi cu laci, poate s-a muncit mai mult, dar s-a minţit şi mai mult, asta trebuia spus, „Reformatorul" aştepta, el trebuia să scoată tâlharii afară din templu, nu vedeţi cât ne-am obişnuit să minţim, să călcăm în picioare toate adevărurile? Lângă mine se piguleau ca două ciori amorezate doi soţi care se denunţaseră reciproc şi comisarul însărcinat cu ancheta le citise la amândoi denunţurile pentru care trebuiau să ia cinci ani pe puţin şi de atunci erau ca doi puişori, se iubeau nevoie mare, îi priveam cum trec pe lângă mine. Un demagog lat şi puturos, trecea printre noi plin de vorbe, o lichea bătrână încărcată de decoraţii şi de onoruri, omul care voiajase numai în latrine, îl citez pe unul deştept, şi era dat exemplu generaţiilor tinere cu munca lui, cu marile lui merite. Dacă era s-o luăm numai în meseria noastră, umpluse oraşul de clădiri făcute tâmpit, fără gust, pe unde apucase, lăudându-i pe adjuncţii care au lăţit Bucureştiul numai ca să le ia comenzile. Era prietenul cel mai bun al lui Filip Mesiodax, el, fratele lui Radu, îi scria textele rapoartelor, până şi toasturile de la banchetele oficiale. Licheaua bătrână care luase bani cu amândouă mâinile de la miniştri burghezi şi de la primari, autorul de şantaje, cel care era gata să se căsătorească cu o fată de moşier numai ca să parvină şi pe urmă o denunţase în târg că trăieşte cu câinii ca fata lui Brătianu, şi aşa mai departe, trăia liniştit în mijlocul societăţii noastre. Te apuca o silă universală, îţi cădea o drojdie în rânză şi-ţi venea să-ţi iei câmpii, să tragi apa după ei. Cu ăştia să mă încorporez eu, cu ăştia să beau la banchete? Mulţumesc! mai bine fug la femeile mele care nu vor decât sutiene de la Viena şi lastexuri, credeţi-mă cum vreţi, uşuratic, pierde vară, dar nu mi-am turnat prietenii, nu am denunţat pe nimeni ca să-i iau odaia dată cu ordin de repartiţie, nu am vrut nici un scaun, mi-e lehamite, dacă asta credem noi că am dorit, că au vrut-o cei împuşcaţi, cei torturaţi, păi să ne ducem la dracu, e prea puţin, prea mult sânge a curs de pomană, că de-aia umblu cu capiu noaptea pe străzi şi, când nu muncesc ca să uit totul, beau pentru ca să nu-mi aduc aminte, pentru că mi-e scârbă că stau într-o mare scârnă, mă-nţelegeţi, într-un căcat puturos şi trebuia să mai spun pe deasupra că-mi şi miroase a trandafiri ca Sabbatai Zevi, care declara că din corpul lui emană uneori parfumuri suave, şi asta cei mai tineri o învăţau de la părinţi şi pe urmă mai existau şi organizaţiile obşteşti care mai întâi îi siliseră pe copii să spună tot ce fac părinţii acasă şi veniseră responsabilii de stradă şi căutaseră în lăzile cu rufe şi noi fusesem tâmpiţi, noi voiam să trăim numai puţin mai omeneşte. Dar undeva, se iscase în capul unuia de prin paştele mă-sii de unde era, unul care şi-a făcut o mic de statui din timpul vieţii şi se pricepea şi la gramatică, şi la strategie, şi-a băgat în pământ o

jumate din populaţia ţării sale, şi era slăvit în cor, şi nu mai deschideai un ziar fără să-i vezi privirea de lup şi mustaţa şi-ţi arăta cu braţul: să ne ţină în puşcării şi lagăre... Din cauza lui ăsta am ajuns cu toţii nişte turnători şi el vorbea despre libertate, dar lărgea cimitirele şi totul a devenit o lege obişnuită şi-acum nişte oameni de bună credinţă se luptau să desfunde closetele sufletelor pe care la avem! Ce să le mai desfunzi că puteau şi mirosul nu trecea nici 200 de ani! Să mă mai slăbească moraliştii, domnilor, cu vorbele, că era să mă curăţ de trei ori, şi alţii au şi păţi-o, au mierlit prin puşcării şi cei mai fericiţi nu mai au dinţi în gură şi acum veneau nişte băieţi tineri şi doreau să ne purifice pe dinlăuntru. Să'le ajute Dumnezeu, dar materialul e putred tot, e plin de jeg, mă uitam şi la cei care soseau după mine. Sunt setoşi de maşini, de dame, de posturi, vorbesc de dimineaţă până seara şi admit că totul e în regulă şi nimeni nu vrea să rostească adevărul că ne mai trebuie şi anume că e necesar să începem cu începutul, să ne dăm la reformă sufletele astea terfelite şi să intrăm în bisericile spiritului, că se duce dracului totul, dar cine te ascultă? Mandarinii noştri, ţepeni, importanţi, stau în maşinile lor, îşi cară bucile de la o şedinţă la alta şi cred că ajută cu ceva la progresul omenirii, dar nu ajută cu nimic, vorbesc numai, atât, şi noi ne-am obişnuit, şi-i ascultăm, şi n-avem ce le face, dacă le place lor aşa, lasă-i şi vezi-ţi de treaba dumitale, haide mai bine să ne scufundăm în muzică. *Cheshire* îmi adusese de la Stockholm *Simfonia sacră* de Giovanni Gabrieli, suflători în cadenţă, ceva recules, sfios, plin de graţie angelică, ascultam cutremurat. Ne trebuiesc catedrale, înalte catedrale, pline de muzică de orgă, ceva ca să te îngenuncheze, să te termine, să-ţi fie frică, asta ne trebuie!

Mureau pe capete în Vietnam, cum muriseră înainte în Coreea sau în Grecia sau mai ştie naiba pe ce insule, se băteau pentru imperii, pentru puţin pământ, pentru că îşi puneau popoarele să se înmulţească la infinit şi pe urmă dă-i cu dragostea lor pentru pace şi mai trimiteau niscai tancuri ca să te elibereze şi aşa o ţineau de un sfert de veac în toată lumea. Mai spânzurau criminali de război, dar aruncau fitile în Biafra şi mai ştie careva pe unde, predicau cu Biblia în stânga şi cu napalmul în dreapta, ce spun unii că omul e sublim, că a ajuns la stele, ori pe lună; omul nu a ajuns nicăieri, este încă un urangutan înarmat cu bomba H cu care taie şi spânzură, făcându-i pe ceilalţi să râvnească la arme secrete care nu mai lasă nimic nici în cer, nici pe pământ, iată de ce, domnilor, mă declar individualist, nu mai ţin nici cu penticostalii lui Katy, nici cu nimeni, facă cine ce vrea, doresc un ţarc personal, vreau un câine, vreau o carte, vreau o femeie, vreau un copil care să se uite la mine şi să mă întrebe ce mai aştept de nu mă car de pe lumea asta!

În iarna de dinaintea ultimului meu an cu Julius, am întâlnit-o pe stradă. Era schimbată, cu o faţă răvăşită, consumată, nu îmbătrânise, nu, era tot ea,

dar o mare plictiseală o devora. Căutase până ostenise şi acum brava, o simţeam, dar am crezut-o când mi-a spus, simplu:

– Ce mai faci? Îmi dai ceva de băut?

– Ei, ne-am emancipat? Slavă Domnului...

Am dus-o undeva, avea ochii grei de o tristeţe tropicală, ardea din toate cuptoarele interioare.

– Ia-mi ţigări...

I-am luat.

– Ce-ţi mai fac păpuşile?

– Nu mă mai joc cu ele. Nu mai e cazul.

– Ce vrei să mă faci să cred?

– Ceea ce crezi acum...

– Deci s-a terminat copilăria?

– Cred că da, era o prostie...

Am tăcut puţin, am băut o gură de wisky şi am aprins o ţigară.

– Cine a fost?

– Ce importanţă are? Nu am mai rezistat. Era prea mult, prea murdar, prea se repeta...

Minune, bea ca un jocheu, fuma, avea ochii aceia de priozonieră care mă fascinau. Nu se schimbase nimic în afara unui dezechilibru interior evident.

– Nu-ţi pare rău? mă întrebă.

– De ce să-mi pară rău?

– Că nu m-ai căutat?

– Nu, nu cred...

O sărutasem de câteva ori, pe taluzurile Dâmboviţei, nici nu ştia cum să deschidă gura sau se prefăcea, mai ştii cu fetele astea, avea o repulsie organică poate.

– Nu-mi place să mă sărut pe stradă! zisese şi eu ştiam de unde i se trăgea, o brutalizaseră măgarii de atacatori şi ea încercase să înţeleagă ceva din foamea asta a bărbaţilor. Altă dată, rigidă, încordată, mă respinsese şi asta nu puteam suporta, mă umilea, de-aia ne şi vedeam atât de rar.

Nu se ameţea, rezista, nu mai era copilul acela de demult. Plecase cu câţiva prin împrejurimi, în străinătate.

– Unii se laudă că ai trăit cu ei, spuneam cu, ca să terminăm o dată cu prostiile.

– S-ar fi putut ca unii dintre ei să se fi culcat cu mine. Nu mai e atât de greu. Tu nu vrei s-o faci?

– Poate, odată când o să am chef, dar acum vreau să te duc acasă... Ridică-te, că-ţi dau două palme...

Şi-am smuls-o din barul acela periferic cu chelneri intrigaţi şi ţigănci care aduseseră nişte flori din cimitire. Ceva o amuza şi eu nu înţelegeam, chiar că-mi venea să-i dau două palme, dar nu i le-am dat...

– Mâine, împlinesc 22 de ani...

M-am gândit puţin.

– Au trecut patru ani de când te cunosc...

– Da.

– Ce multă vreme, am îmbătrânit...

A doua zi am umblat nebun prin Bucureşti să găsesc 22 de baloane. Le-am umflat pe toate, nici nu încăpeau într-o maşină, le-am trimis cu cineva, eu nu voiam s-o mai văd. Dacă s-ar fi inventat un liliac negru, o ramură mare de liliac negru, i l-aş fi trimis.

– Ce-a făcut cu baloanele? am întrebat.

– A umplut odaia cu ele şi pe urmă s-a tăvălit pe jos şi a început să se joace cu ele şi eu am plecat repede...

Time immemorial...

*

Patru ani. Oraşul era plin de bule de gaz, de maşini, aerul se constipase, era poluat cu toată iarna asta, ardeau lampadare verzi şi violete, totul era trist, fără gust, fără sare, treceau pijmandezele în blănuri proaste, lucind mort, fără stea, era ora când trebuia să mă îmbăt ori mă aştepta balamucul. Am luat-o pe Dâmboviţa şi m-am uitat la bucăţile de gheaţă pe care le căra la vale ca pe nişte cai morţi. Futu-i mama lui de oraş, cu Morgile lui, cu spitalele lui, cu putorile lui, cu staţiile lui de tramvai şi cu ce dracu mai are, şcoli şi biserici şi fabrici şi aşa mai departe. Înjuram mărunt, birjăreşte, cum înjurase ea odată aşa de frumos.

Nu, nu era nimic trivial în ce spunea, numai ipocriţii se fac că nu gustă savoarea unei înjurături late, bestiale, cinstite... Treceau cucoanele cu prepelicari în vitrinele de lux ale maşinilor. Soţiile mandarinilor care nu făceau cozi la praz sau la vin, onorabile toate, să le săruţi mâna şi să le ceri un paşaport de la soţii lor care cunosc pe nu ştiu cine, care, la rândul lui, cunoştea pe nu mai ştiu care... Iarna are ceva dezgustător în Bucureşti, zăpada se face ca un zaţ cafeniu, e numai o vomitură, degeaba curăţă maşinile alea cu grătar, se ivesc gropile, crapă pavajul, canalele curg, duc la vale numai un fel de lături puturoase... Cum spunea Swann care rânduia cathleyele Odettei de Grécy pentru a-şi anunţa dorinţa de a se culca cu ea: *a face cathleye...*

Cum or arăta florile astea cu nume exotic? Auzi, imbecilul de mine! Dar ce credeam eu, că o să mă aştepte până la adânci bătrâneţe, dar cine eram

eu? Între toţi fătălăii ăia cu plete şi bărbi, cascadorii şi atleţii lor de platouri, se va fi găsit un şmecher, ceva, un vrăjitor care s-o ducă în vreo mansardă sau la un unchi şi s-o dezvirgineze şi să-i dea şi două labe dacă nu voia şi la cine ştie câte lucruri nu o va fi supus! O golanii, că-i ştiam ce le poate pielea şi pe urmă vor fi ieşit în târg şi lătraseră ei, asta mă scotea din minţi. Ceva nu era în regulă, ceva îmi scăpa şi o gelozie nebună pe toată lumea mă cuprinse. O, m-am răzbunat, să nu credeţi că nu m-am răzbunat, am scos şuieratul de zile mari, am aruncat tomahawcul şi au sosit pitipoancele şi alumeusele, toate, în păr, le-am îmbătat, am făcut o selecţie prealabilă, le-am cărat cu taxiurile, am umblat vraişte, ca un nebun. O lună şi mai bine, nu se mai înţelegea nimeni cu mine, s-a plătit totul cu vârf şi îndesat, dar, dimineaţa, ce cocleală, ce greaţă metafizică! Îmi venea să mă arunc de la etaj.

– Tu care eşti?

– Iréne...

– Cum te cheamă, în mă-ta, de-adevăratelea, nu mai face pe nebuna...

Se întorcea cu spatele la mine şi adormea ca o vacă, ori cerea o ţigară:

– Nu eşti în apele tale.

– Ce importanţă are?...

– Cum ce importanţă are? Omul trebuie să fie liniştit în toate privinţele, eu am făcut ce-am putut...

Râdeam de mă tăvăleam pe jos, tare erau tâmpite, dar scumpe, domnule, te scoteau din bocanci, din habitudine, uitai de toate... La mine acasă se cânta *Concertul pentru unde Martenot şi orchestră* de Jolivet, la magnetofon, cu toată lumea pusă la spitz, ciugulind din icre şi simulând o mare plăcere. Îmi venea să-i iau la goană cu picioare în cur pe toţi, să-i huidui, dar prea aveam aerul unui jaguar întors de la o mare vânătoare, cădeam în muţenie, mă uitam la ei şi-i disprefuiam mortal şi secret din toate viscerele mele. De unde soseau, cine aia mă-sii le dădea de mâncare? Ce făceau ăştia când erau normali?

Vara următoare am lucrat iarăşi trei luni la Constanţa la o expoziţie. Oraşul nu-mi mai spunea nimic. A fost ceva îngrozitor, nu-mi vedeam capul de treabă, abia aveam vreme să cobor o jumătate de oră pe plajă să mă răcoresc şi pe urmă iar la planşetă şi la lipit şi la tăiatul literelor şi la şters şi la înjurat pe tâmpiţii care nu mă ascultau. Umblam în sandale, obosit, stors, prin centrul oraşului şi nu vedeam mulţimea aceea avidă de senzaţii estivale, grosul ăla de muieri şi copii şi funcţionari în vacanţă, prăbuşindu-se pe mesele de restaurant, capii de soare şi de ciorbă groasă mâncată cum ai vârî în tine pioneze, la coadă, cu bacşişuri la chelneri şi cu proteste. Oraşul care-mi plăcea atât era murdar, pestriţ, se sufoca de năvala asta, gemea cu toate troleibuzele şi autobuzele lui, cu maşinile sport ale fiilor de mandarini, sosiţi în aiureală, plin de fete deşuchiate şi de băieţi cu plete şi bani. Nu mai

aveai loc de nimeni, mă gândeam la coteţul meu de la munte, părăsit şi singur, la tălăngi şi la vaci, la căţelul Gică Churchill, care ştia să râdă cu toţi dinţii lui de pechinez, şi eu suportam toată presiunea acestei mulţimi dezlănţuite, fără nimic sfânt, distrugându-se, autodistrugându-se cu iluzia că se distrează, că se destind, proşti mai erau! Mirosea a clei, a hârtie veche şi nu ştiam când trec zilele. Pe la începutul lui septembrie cineva m-a strigat pe stradă:

– Hei, nu mai ştii să dai bună ziua la oameni?

Era Julius în dangarezi albaştri, cu sânii ei superbi ascunşi de un tricou marinăresc, cu şepcuţa pe-o parte.

– Ce-i cu tine aici?

– Gata, o întind la Bucureşti, s-a sfârşit vacanţa, încep alt film...

– Te cred şi eu. Câţi regizori ai cunoscut vara asta?

– Destui...

– Şi tot la chestia aia au rămas, cu proba, cu vălul care să permită să se vadă sfârcurile...

– Mi se pare că tot la asta au rămas.

– Când pleci?

– Mâine. Nu mai am bani.

– Şi ai vrea să mai stai? Să-ţi dau eu ceva...

– Nu, mulţumesc. De altfel, sunt cu părinţii. Ei nu m-ar lăsa singură.

– Cum se împacă viaţa ta cu autoritatea lor?

– Ei m-au împins spre viaţa asta. Doctorii i-au spus lui taică-meu că mă curăţ dacă nu fac ceva...

– Şi faci?

Râdeam albastru.

– Cred că da. Dansez, viu în zori acasă, am o orchestră de băieţi care mă adoră. Sosim pe la cinci şi ei îmi cântă *Bye lady*, ştii cântecul ăsta?

– Nu prea...

– E foarte frumos... Când intru în Cazinou mă salută cu *Alaltăieri*, nici pe ăsta nu-l ştii?

– Închipuie-ţi...

– Trebuie să vii într-o seară la Cazinou să ţi-i prezint...

– Ziceai că pleci.

– Poate mai întârzii, dacă-i conving pe ei mei...

Mergeam amândoi prin soarele moale şi marea de dincolo de dig cu ceva leşinat în ea, ca la orice sfârşit de vacanţă, era o ciorbă de birt, nu avea semeţia din octombrie, sumbra ei frumuseţe, când e singură. Mi se părea plină de hârtii, de mărgele şi de chiloţi de damă lepădaţi. Urâtă zi! Bătea puţin vânt şi am luat-o spre periferii.

– Ai timp? o întrebai.

– Pentru tine, da...
– Ce-i cu haidamacii ăia?
– Care haidamaci?
– Orchestra asta care te aduce acasă dimineaţa...
– A, gagiii... (unde şi de la cine mai auzisem eu expunerea asta?) Nimic. Sunt foarte ascultători. Când obosesc, le fac numai un semn: *Şi!*

Pocnise din degete strengăreşte şi surâsese cu o privire ca o coroană de mort important.

– Atunci o iau de la cap şi cântă pentru că altfel îi zvânt, le dau cu apă fiartă...
–Te iubesc cu toţii?
– Nu mi-a scăpat unul. Altfel să ştii că sunt oameni serioşi. Matematicieni, electronişti, unii, studenţi cu medii mari...
– Numai intelectuali, remarcai.
– Da, aşa să ştii...
– Bravo, Julius...
– Şi tu?
– Cu treburi. Trăiască realizările Municipalităţii din Constanţa, am mai venit şi eu la mare că nu mai venisem de multă vreme...

Îşi adusese aminte de ceva şi ţinea degetul la frunte.

– Îţi mulţumesc pentru baloane, m-ai făcut praf... Le-am spart pe rând cu o ţigară aprinsă. Pocneau ca dopurile de şampanie!

Ajunsesem la nişte tarabe de tras la ţintă, într-un fel de obor, plin de balegă şi de pocnituri, pe unde hălăduisem cu Dina.

– Vrei să tragem cu mingile?
– Da...

Am cumpărat trei rânduri de proiectile şi am început să ochim în ţucalele alea de tablă. Aiurea; ea era şaşie, eu stângaci, ne-am făcut de râs, am trecut la puştile cu aer comprimat. Nici o brânză! De ce e nevoie să repeţi ceea ce se face numai o dată în viaţă?

– Vreau să câştig ţapul ăla de ghips! mi-a zis.

Fă-i plăcerea nebunei! M-am înţeles din ochi cu tarabagiul, i-am lăsat 25 de lei pe un colţ de lemn şi el a umblat la şmecheriile lui şi ţinta a făcut: poc! A zis că *a câştigat domnişoara* şi i-a dat ţapul de ghips, cu coarne aurite, ca dracu arăta, dar îi plăcea, îl ţinea mândră în mâini.

– Tu unde stai?
– În pavilionul Expoziţiei, i-am spus, ca să fiu mai uşor de exploatat.
– Pe plajă nu te-am văzut.
– Păi aia e plajă? Mă duc pe la prânz la Tataia, o jumătate de oră.
– Vrei să ne întâlnim mâine?

– Nu, Julius, nu am vreme, nici nu știu dacă mai pot să scap, și așa suntem în întârziere.

– Deci nu vrei să mă vezi?

– Ce rost are?

A plecat fără un cuvânt de lângă mine, a trântit ceva mai departe țapul de ghips și l-a făcut praf, călcându-l în picioare cu sandalele, prinsă de o ură înfiorătoare. Am lăsat-o în pace, am plecat agale printre barăcile cu ținte de tir, abia mai suportând pocniturile repetate ale puștilor cu aer comprimat. Văzduhul era încărcat de electricitate, marea arăta jalnic, era stătută, fără vânt și culoare, ce mai făceau pescărușii țipând lacom, cu foamea lor care-i arunca spre resturile restaurantelor de pe faleză ca pe niște bulgări de pământ. Cădeau ca pietroaiele, ciuguleau ceva și țipau. I-am înjurat și pe ei de le-au mers fulgii și-a doua zi pe seară am intrat în Cazinou, pe la spartul târgului, trecuse de ora 1. Mai erau ceva beți, i-am salutat ca să nu spună că sunt neam prost, am cerut un whisky și am privit terasa. Era răcoare, se înnora, pleca sau venea un vapor ca o ladă de gunoi căreia i-ai mai pus și un bec în spate. Pe o estradă cântau cinci pletoși,altfel spălați, cu gulere impecabile. I-am cântărit bine, nu erau frumoși, dar tocmai asta mă îngrijora, pe vreo doi îi bănuiam cel mai rău și i-am urât din prima clipă, aveau priviri bovine, dar asta le dădea un aer inspirat. Cântau *Return Home*, rahatul ăla care-l zice pe gură Dean Martin, pe urmă au dat-o pe *Ceau Madona* și altele, nu cântau rău, cât puteam eu să-mi dau seama. Julius dansa cu cineva, un fel de neamț spân care asudase și, de beat ce era sau de ostenit, alunecase și căzuse caraghios și lumea râsese de el, dar pe ea faptul nu o tulburase, se prefăcea sau chiar nu vedea în ce situație ridiculă era. Părea în transă, într-adevăr nu o văzusem niciodată dansând. Avea o rochie albastră, scurtă, care-i arăta pulpele frumoase și linia sânilor. Nu vedea până la masa mea, dar eu zăream chipul acela straniu, cu cei doi ochi triști, înfundați într-un obraz vesel. Mi-am amintit atunci de povestea cu bunica ei care murise tânjind după Orient în casa aceea cu multe odăi și servitori, și în ea rămăsese ceva din privirile de prizonieră ale celei moarte la 35 de ani, nu mai puteam să rabd, trebuia să mă ridic și când vrui s-o fac ea mă zări, sau mă zărise mai devreme, și-mi ieși pe neașteptate în față, cât am plătit eu, nu mi-am dat seama că mă pândea prin singurul loc pe unde puteam părăsi localul. Mai că nu-mi pusese piedică.

– Unde-o ștergi?

Am bâlbâit ceva ininteligibil și până să mă dezmeticesc mi-a și aliniat garda de onoare, haidamacii cu ghitare electrice, frumoși, tâmpiți, cu gulere impecabile. Aveau nume de câței, convenționale, cretine: Roxy, Anatol, Dede sau așa ceva, ba nu, era și unul Petre, nu am ținut seama. Julius a pocnit din degete, cum o făcuse pe stradă, și rostise șmecherește:

– *Şi!*

Mă trezii că dansez, dar o lăsam să se învârtă în jurul meu, făceam faţă cu greu, mi se părea că m-am dat iremediabil în stambă. Se uita lumea la mine ca la urs şi beţiva asta mică iar se întorcea spre haidamaci şi pocnea din degete:

– *Şi!*

Şi ei, asudaţi, storşi, morţi, cântau în cor: *J'ai entendu la mer*, în acompaniamentul ghitarelor, pe urmă au mai zis şi *Rio Antigo* şi au încheiat glorios şi desuet cu *Bye lady*. Ea i-a salutat cu palma deasupra capului şi m-a luat de braţ. Se căraseră toţi, vântul răsucea feţele de mese şi chelnerii picoteau.

– De ce nu i-ai luat cu tine până acasă? Erau mai amuzanţi...

– Tu ştii cât poţi să fi de prost?

Mă sărutase în felul copiilor, cu aceeaşi reţinere şi spaimă subcutanată în toată fiinţa ei.

– Nu mai pleci la Bucureşti?

– Vrei să scapi de mine?

– Nu, dar spuneai că nu mai ai bani...

– S-a mai găsit ceva...

Era târziu, dinspre mare se ridica vântul de noapte. Valurile urcau spre faleză cu un zgomot uriaş. Se ivise şi luna cu ceva spurcat în ea. Ajunsesem pe o stradă îngustă de lângă geamie.

– Noapte bună, i-am zis.

– Nu dormi cu mine în noapte asta? m-a întrebat.

– Eşti nebună, ce vor spune ai tăi?

– Au plecat azi la prânz şi eu am ales anume această zi şi te-am chemat la mine, eram sigură că o să vii la Cazinou, sunt o vrăjitoare...

Râdea cu dinţii aceia mărunţi ca nişte mărgăritare şi am urcat nişte scări într-o vilă necunoscută, pustie, şi marea a urlat toată noaptea ca o fiară.

A doua zi de dimineaţă ne-am trezit devreme. Prin obloanele lăsate nu străbătea nici o rază de soare. Se auzea numai un zgomot surd de mulţime întărâtată. Am deschis ferestrele. Se auzeau sunetele de clopot ale maşinilor pompierilor.

– Un incendiu, am spus eu.

Jos alergau în trombă spre marginea oraşului.

– Arde expoziţia, i-am spus. Văzusem înălţimea flăcărilor şi numai unde exista atât placaj şi hârtie putea să ardă cu atâta sete. Dogoarea se simţea parcă până aici. Numai la bombardament mai era astfel. M-am îmbrăcat repede şi am târât-o după mine. Umbla în dangarezi şi cu o sanda în mână, încercând să o pună şi pe a doua. Era frumoasă şi proaspătă, ochii ei aveau o strălucire specială. De sus cădea o ploaie de funingine neagră. Aerul încins ne încălzea obrajii.

– Ţi-am salvat viaţa, mi-a spus. Gândeşte-te că dormeai în Expoziţie în noaptea asta...

– Poate! am făcut, mâhnit.

Ardea totul fără speranţă, cine ştie ce dobitoc uitase vreo ţigară aprinsă şi paznicii ăştia, mereu beţi, plătiţi degeaba, aveau să înfunde puşcăria şi să te ţii anchetă! M-am dus acolo, am stat până spre seară, ea mă aştepta ca un câine, nemâncată, întrebând numai:

– O să ai greutăţi?

– Nu, dar vor o declaraţie şi de la mine, le-am dat-o. Mai bine că am lipsit... Mergem?

Totul se terminase. Nu rămăsese decât o grămadă de resturi negre calcinate. Pagubele se ridicau la câteva milioane de lei. Păcat de muncă, de vara pierdută, de tot...

Ne-am oprit la o cârciumă mărginaşă. Se însera patetic, cum e la mare în septembrie.

– Ce bei?

– Ce vrei tu, dragule...

Am privit-o lung, i-am luat mâinile uşoare şi am întrebat-o:

– De ce ai minţit şi te-ai lăudat atât? Eu voi rămâne totdeauna primul tău bărbat.

– Nu ştiu...

Cădea o noapte violetă şi oraşul mirosea a ars, era ca după Sodoma şi Gomora, aerul era fierbinte, încins, m-am cherchelit rău, cu patimă. I-am spus:

– Acum mi-ar trebui un local din Paris pe care-l ştiu eu dintr-o carte: o crâşmă unde cântă nişte ruşi albi, cu bărbi, care plâng şi-şi smulg părul din cap, ei, cu balalaicile lor, mi-ar trebui în seara asta. Şeherezada...

Scârţâia unul cu o vioară, romanţe leşinate, dar ce puteam să zic? L-am lăsat să-şi facă meseria şi am tăcut multă vreme, neînţelegând nimic.

Pe urmă, am mai stat o săptămână împreună la mare şi am fi stat şi mai mult dacă nu se întâmpla ceva neplăcut. Ghitariştii ei ne-au pândit şi m-au bătut măr, erau cinci vlăjgani şi le-am dat şi eu ce le-am dat, dar m-au făcut grogy, eram tumefiat de atâţia pumni, noroc că am o constituţie bună. Pe Julius au vrut s-o violeze, a avut noroc că s-au ivit câţiva necunoscuţi, întâmplător. Ce mai scandal a fost, Doamne, Doamne! Le spărsesem ghitarele în cap, pentru că nu se despărţeau de ele, praf le făcusem, dar şi mutra mea, cred că arătam ca un criminal după o operaţie estetică. Am luat un tren după aceea, care mergea încet, fără chef ca şi noi, n-aveam bagaje, eu cel

puţin. Ea a lăsat ceva pe-acolo pe la gazde, n-o mai intreresa nimic. Vara trecuse, prin geamul trenului gol intrau mirosurile Bărăganului. La halte căscau cu plictis ceferişti cu felinare, gâgâiau gâşte prin ogrăzi depărtate. Am adus-o până acasă, se lumina de ziuă. Era tristă şi nu ştiam de ce. M-a rugat să n-o caut la telefon câteva zile.

– De ce?

– O să înţelegi mai târziu...

Am respectat totul şi când am făcut numărul mi-a răspuns o voce de bărbat.

– Julius nu mai locuieşte cu noi, s-a măritat şi v-aş ruga, domnule, să nu mai telefonaţi la acest număr...

Afară cădeau frunze din copaci ca în cele mai proaste filme tehnicolore făcute de *The 20th Century Fox*.

Pe urmă a venit duminica aceea cu concertul şi iată-mă la un ceas după plecarea lui Filip Mesiodax, cu *Cheshire*, studiind partitura viitorului ei concert. Îşi alesese ceva foarte nostim din punctul său de vedere, care s-o servească. O să se apuce de exerciţii şi eu am să-mi văd câtăva vreme de treabă şi, din când în când, o s-o iau iar la goană după *gâştele din Winchester*, să mai jumulesc câteva, să uit maşina aia neagră, cu vitrime de cristal, ca un dric clasa I, maşină de mandarin, ce mai discuţie, frumoasă, nimic de zis, făcută pentru oameni fericiţi.

Cât priveşte pe pisica *Cheshire*, ea era liniştită de multă vreme, nu mai are nimic din tigrul şi leopardul rânjitor care scosese cândva ghearele la mine. E toată numai un surâs...

Un fotograf

Sosisem la Roma foarte obosit şi nu mai aveam chef de nimeni, chiar plimbarea făcută imediat în piaţa Navonna nu-mi mai spunea nimic, aceiaşi hippy lăţoşi, cu nelipsitele lor ghitare, şi câini afgani tunşi după ultima modă, şi curvele alea masculine care beau la Riffi pe terasă cafele privindu-se complice de la distanţă, cu semnele lor masonice, ştiute numai de ei, nimic nu mă intriga, mă reîntorsesem într-un mormânt fastuos de piatră, într-un cimitir lugubru de monumente. Începuseră terorismul, împuşcatul în genunchi şi răpirile, apăruseră soldaţii îmbrăcaţi ca nişte cosmonauţi, cu proteze de plexiglas şi căşti monstruoase de scafandri, plus scuturile împotriva bolovanilor, a cocteilurilor Molotov şi a altor invenţii anarhiste. Ziarele de dimineaţă, de la aeroport, înfăţişau pe un fost mare turfist, vârât, mort, într-un sac, scos dintr-un lac. Nu plătiseră rudele, sau nu plătiseră destul, sau acela murise de un infarct, şi răpitorii voiseră să scape de cadavrul care-i încurca, în sfârşit, o poveste tenebroasă, dar atât de obişnuită aici. Ploua în draci, noi sub cortelele romane, împrumutate de Delphina, care ne lăsase să ne desţelenim după orele de zbor; căutam o pivniţă cu vin alb, foarte bun, şi cu tenori care îşi mai încercau glasul din când în când. La prânz, Carlo ne dusese în fostul manej al Lancelloţilor, acum un bar, unde, cu ani în urmă, văzusem o femeie tânără, frumoasă şi enigmatică, plutind printre mese şi ţinând de un lanţ de aur un splendid jaguar sau o panteră neagră care rânjea doar ocolind ca un trepăduş scaunele pluşate. Nu mai era barul de altă dată, cu lumini puţine acum fostele grajduri arătau ca un cabinet dentar: piele albă, lucioasă, nişte sculpturi moderne, foarte aproximative, ceva nigerian sau kenian, fabricate pe undeva prin apropiere de cine ştie ce echipă de lăţoşi dintr-ăştia care în loc să muncească vindeau lănţişoare de sârmă, copiate după cele de la Katmandu, de unde veneau şi plecau ca să aducă droguri sau brăţări de oţel, şi ele cu motive orientale, sau statuete oribile, fără nimic artistic în ele, neautentice, dizgraţioase. Concertul lui *Cheshire* trebuia să aibă loc peste două zile, ea avea foarte puţin timp pentru repetiţii şi era cam nervoasă, eu aveam să plec la Como, cu prietenii comuni, pentru că nu se făcea să-mi pierd vremea la Roma, mai erau rochiile ce trebuiau cumpărate,

cizmele italienești și câteva mici bijuterii sau materiale, pantofi și poșete, ce știam eu de câte lucruri are nevoie o pianistă ca ea, cu renume internațional? Totul părea simplu, eram ostenit, terminasem decorarea unei reședințe din Primăverii, scăpasem cu bine de observațiile celor ce trebuiau să le accepte sau să le respingă, puteam să stau aici câteva săptămâni bune șapte, sau opt, cât îmi propusesem, acum căutam numai micuța boată cu vin alb și cu tenori, și ea nu se mai ivea, parcă *trattoriile* nu-mi mai plăceau, pieţele nu mai aveau veselia de altădată și prețurile – ce să mai vorbim? Trecusem de piața Giordano Bruno și intrasem pe una din ulițele ce miroseau a igrasie, a pipi de pisică și a coajă de banane, mirosul Romei, cum mirosul de pepene galben era al Veneției, mirosul de pepene galben și de gudron. Roma zăcea sub un nor borțos, negru, ca un uger de vacă, trebuia să ajungem pe la opt, undeva în Trastevere, pe o stradă al cărui nume nu-l reținusem, dar avea grijă *Cheshire* de asta, ca totdeauna; ca cu telefoanele, ca cu convorbirile, ca cu tăcerea posacă, cu ziarele pline de știri negre: cutremure în nordul Italiei, cum fusese unul mare și la noi, la Friuli, parcă, amintindu-mi că lăsasem Bucureștiul gol aproape, pentru că toată lumea aștepta să se scufunde o dată cu falia de la Căldărușani, cum spuneau deșteptii, căpoșii, cei ce auziseră ei că o echipă de japonezi afirmase că până în o sută de zile de la primul cutremur Bucureștii vor fi înghițiți de o uriașă despicare de pământ și atunci toți cereau concedii și fugeau pe la stâni sau în munți cu câini *Saint Bernard*, bând zăpadă topită și mâncând mămăligă și trăgând mâța de coadă pentru că, oricum, pe vârfuri erau mai în siguranță, așa credeau ei; alții descoperiseră virtuțile traiului pastoral: să stai într-un ciomag și să privești șase luni o oaie, dar să nu faci nimic altceva, și eu râdeam de ei și le spuneam că nu plec nicăieri și că nu o să dorm pe afară, prin parcuri publice, cum făceau ăștia nopțile, ci în culcușul meu de patru persoane, cu un tablou deasupra capului, care, oricum, avea să-mi cadă în cap într-o zi, când s-o mai mișca iar pământul, dar uite că obligațiile lui *Cheshire* mă aduseseră aici, deși termenul fatal trecuse de mult și *replica* nu mai venise sau nu o mai simțisem noi, așa că eram dezlegat de orice reproș; de altfel, amicii mei începuseră să se întoarcă cu trenurile și cu mașinile înapoi, unul câte unul. Nu mai aveau bani, concediile fără plată nu mai rentau și sosea iarna și trebuiau să-și repare casele, și uite așa, toată lumea, în secret, credea că viața trebuia luată de la cap. Mersi, zicea careva, probabil, acum, lui îi convine, se duce la Roma unde nu s-a mai cutremurat de mult pământul, da, ziceam eu, dar o să stau și la Veneția, și-acolo e aproape nordul și dacă, Doamne ferește...

Am intrat în barul cunoscut din Palazzo Lancelotti, era plin de băieți tineri și mi-aduceam aminte cum pe vremuri văzusem silueta îmbrăcată în negru, în tricoul de balerină și pantaloni evazați, cu cizme dedesupt și de jaguarul sau de pantera neagră care rânjea numai și de lesa de aur și de capul

animalului care răspândea o teroare tăcută la mese. Se dusese dracului şi misterul vechilor grajduri unde se aşezaseră oglinzi şi pereţii fuseseră capitonaţi cu catifea verde. Pielea sau plasticul cu scaunele oribile, albe, de dentist, cu peşti de lemn, monstruoşi şi plante carnivore care se întindeau spre ferestrele ce dădeau spre piaţa Navonna luaseră locul minunatului mobilier vechi, totul era acum trist şi simplist, numai piaţa era frumoasă, spălată de torentele de ploaie ca o punte de vapor. Fântânile lui Bernini aruncau, sfidând ploaia, vălurile lor argintii. Sub o masă, peste un sfert de ceas, zărisem câinele afgan al perechii care se plimbase, ca şi noi, sub umbrele, prin jurul obeliscurilor. Erau doi suedezi, cu siguranţă, blonzi amândoi, văzuţi din spate nu ştiai care era fata şi care băiatul; tăceau, mişcau din când în când coatele pe masă şi fumau ţigări în care exista puţin haşiş, tăcerea prelungită îi trăda. Câinele afgan avea şalvari parcă, părul fusese lăsat să crească mai mult pe pulpe, nu făcea nimic, nu se mişca, avea o somnolenţă malefică, o indiferenţă ucigaşă la larma din jur, nu-l tulbura nimic. Se potrivea mai bine cu terasa de la *Riffi,* acoperită cu perdele, decât cu boata pe a cărei uşă intrase şi ghicitorul din piaţa Navonna, probabil că diluviul îi alungase clienţii obişnuiţi: negustoresele care vindeau pepene roşu cu felia sau bătrânii cu castane coapte, ori precupeţele din piazetta Giordano Bruno. Avea un cap nebun, purta o pelerină violetă pe care şi-o înfăşurase în jurul umerilor şi gâtului ca şi când i-ar fi fost frig şi pe cap o tichie de carnaval din ţiplă colorată, cu ciucure în vârf. Buzunarele lui erau pline de cărţi de joc şi de zaruri, îl ştiam din voiajul celălalt, ghicea în palmă sau se uita într-un glob umplut cu apă în care-ţi vedea viitorul. Cu zarurile îţi recomanda ce numere să joci la *lotto* sau la cursele de cai. Acum era ud ca naiba şi se uita în jur cu ochii lui fanatici, căutându-şi un client. Îl acostase o prostituată famelică, una din acele dame păguboase care şedeau pe vremea asta în faţa unei căldări cu mangal aprins, la marginea Romei, în aşteptarea automobiliştilor, sătulă probabil de meseria ei şi de vremea de afară. Vinul nu era rău, o ascultam cu bunăvoinţă pe *Cheshire,* care îmi spunea cât îi este de frică de dirijorul acela neamţ cu care trebuia să cânte Rahmaninov. „Aştia sunt pedanţi, te pun să cânţi de parcă ai fi acompaniat de o fanfară, nu de o orchestră simfonică". Eu dădeam din cap, ca şi când mi-aş fi dat seama de micul amănunt ce te putea scoate din sărite. În astfel de zile nu era bine să o contrazici. Ceruse scoici şi un steak; eu mă uitam iritat la paste, după care nu mă omoram, dar asta era numai un pretext pentru a putea să-mi ascund mai bine viciul, setea după vinul uşor, de culoarea chihlimbarului. „Şi dacă mergi la Como, te rog să nu aud că te-ai încurcat cu englezoaicele alea, prietenele Delphinei, că mă faci de râs." „Ce englezoaice, dragă, despre ce englezoaice vorbeşti?" „Las' că ştii tu, eşti doar specialist. Când ai fost la Londra în '66, şi mi-ai venit numai cu un soldăţel păpuşă din garda palatului

Buckingham, drept cadou, ai uitat?" În sfârşit, cum spuneam, nu era cazul s-o contrazic, acum, înaintea concertului. *Cheshire* terminase cu scoicile, avea o dexteritate uluitoare de a le desface carapacea şi a le introduce în gură cu o eleganţă ce mă uimea. Părea a-şi fi adus aminte de ceva: „Mi se pare că nu ţi-am spus, vin nişte artişti: Jay Jollys, modelul acela care o concurează pe Twiggy, Dorothy Tutin, actriţă şi ea, o să mai fie şi Kenneth Tynan, actorul de cinema, Rory Mc Ewen, artist botanist, mi se pare că şi pictorul Brian Sanders, oare nu l-ai cunoscut data trecută?"„Nu, nu-mi amintesc." „Ei, poate ai să-i vezi pe toţi astă seară la un vernisaj, o să vină şi Michael Tracey şi Gordon Ashe şi Jim Halley, *fanii* mei din Roma". „Despre ce vernisaj e vorba?", întrebasem cu aceeaşi absenţă de care nu mai scăpam din cauza oboselii. „Cum, nu ţi-am spus încă? E vorba de celebrul fotograf David Hamilton." Aveam probabil mutra unui idiot, pentru că *Cheshire* mă puse la punct cât se poate de repede: „Şi nu mai bea atâta vin că la cocteil o să dai de whisky şi te ştiu eu ce-ţi poate pielea." „Poate voi fi mai agreabil." „E şi cazul. Oamenii nu suferă îngâmfaţi ca tine." „Dar nu sunt deloc îngâmfat, sunt un om preocupat, atât." La care vrui să mai adaug că nici nu ştiu prea bine englezeşte şi că britanicii ăştia ar face bine să mai înveţe şi ei câte o limbă străină, franceza, să zicem, dar îmi înghiţii cuvintele pentru că *Cheshire* ar fi început cu teoriile: „Engleza nu-ţi place, germana nici atât, yoga ai făcut doar două şedinţe şi te-ai lăsat; gimnastică – să n-auzi, nu ştiu unde o să ajungem în felul ăsta. Ai început să te îngraşi şi mie nu-mi plac bărbaţii graşi, aşa să ştii..."

Ce s-o mai lungesc, până pe la şapte şi jumătate nu reuşisem să ne certăm, dar când mai rămăsese o jumătate de oră până la ora vernisajului, eu începusem să trag de timp; în sticla aceea de alchimist mai exista o jumătate de vin chihlimbariu şi nu înţelegeam să nu-l beau. „Mergem, hotărâse ea imperativ. Doar nu vrei să mă duci până în Trastevere pe jos, plouă cu găleata." „Nu mai plouă." „Să ne convingem." Chemasem un piccolo care dăduse buletinul: ploua încă! „N-o să găsim taxi", zicea *Cheshire* cu aerul că nu mai suportă o altă replică. „Găsim noi, ce, te crezi în Drumul Taberei?" În sfârşit, pe la opt fără un sfert ne aflam într-un *Fiat* galben care ne ducea prin uliţele spălate de ploaie ale Romei în Trastevere. Trecuserăm podul San Angele şi privisem melancolic apa puturoasă de dedesubt: în leneşul Tibru felinarele cu neon se răsfrângeau în apă ca nişte aureole de sfinţi. Un echipaj cu cai trecea pe lângă noi într-un galop surd. Strada pe care o căutam era prost luminată, nu înţelegeam ce fel de expoziţie e asta, într-un cartier atât de deochiat, dar mă lămurii repede, când, după ce plătisem şoferului, pătrunsesem prin nişte uşi de cristal într-un coridor foarte elegant şi de acolo într-un salon luminat *a giorno*, în care găsirăm pe puţinii sosiţi la vreme: Delphina, prinţul Lancelotti şi câţiva necunoscuţi. Prietenii noştri ni-i re-

comandară două femei: Doris Connors, o lady cu un cap de nevăstuică, sec ca o nucă, cu o gură vorace de peşte de pradă, plină de briliante, într-o rochie neagră, lungă, cu pantofi argintii şi un cordon simplu în jurul şalelor, atletică, vorbind tare, cu autoritatea femeilor singure şi pline de bani, Mecena fotografului, bănuii cu, şi cealaltă, Dorothy Tutin, actriţa, cum îmi şopti la ureche *Cheshire* puţin mai târziu, pentru că nu-i reţinusem numele, şi ea între 45 şi 55 de ani, ascunzându-şi bine vârsta, dar nu pentru un ochi deprins ca al meu, îmbrăcată într-un taior întunecat, de culoarea peştelui afumat, cu reflexe argintii, bine croit, trădând un gust bun, înclinat spre simplitate, cu nişte ochi scormonitori şi ei. După prezentări, mă desprinsei, pretextând că mă interesează foarte mult expoziţia, cu gândul de a găsi masa pe care se aflau sticlele cu whisky şi gheaţa, dar îmi dădui seama că organizatorii erau strategi mai buni ca mine şi aşezaseră gustările şi paharele pe o masă aflată pe o terasă luminată discret cu veioze. Întotdeauna la astfel de vernisaje, cel mai interesant lucru erau oamenii care se adunau aici ca să discute, să se vadă, să-şi aranjeze întâlniri de afaceri sau, pur şi simplu, ca mine, să facă curte femeilor. Englezoaicele lui *Cheshire,* mă lămurisem, nu-mi spunea nimic gura lor; mulţumesc, nu aveam gustul pentru cadavru al peştilor italieni şi nu mă interesa să le plasez ceva, mă aflam, pur şi simplu, într-o vacanţă pe care înţelegeam s-o folosesc cât mai bine. Dar se întâmplase un lucru încă de când intrasem aici, ochiul meu pineal simţea că ceva nu era în regulă; şi anume, fotografiile acestui domn: David Hamilton. Nu le privisem direct cât stătusem de vorbă cu prinţul Lancelotti, cu Delphina şi cu doamnele acelea, ele, fotografiile, bine aşezate pe pereţi, mă atrăseseră cu nu ştiu ce chemare misterioasă. Nu deslușisem decât nişte peisaje marine, la o primă privire, o plajă şi o cabană din lemn, albastru pe un fundal albastru şi el, al unei mări mediteraneene probabil, undeva pe aici, la Ostia, dar nu la Ostia, că Ostia e prea plină de oameni şi de gherete; nu, era un golf, cine ştie unde ascuns. Interesant era că mă obseda femeia care sta cu spatele la obiectiv şi privea cabana din lemn şi marea fără valuri. Avea capul descoperit, un păr roşcat şi o mână înfiptă în nisipul plajei şi, în picioare, pantofi de tenis. Fusta era albă şi în faţă numai cerul albastru sau marea, nu-mi dădeam seama, şi bluza cu care era îmbrăcată era şi ea albastră, mai se vedeau câteva umbre pe nisip, urme de paşi sau de corpuri şi cabana, albastră şi ea, cu o uşă închisă, dar pacea pe care o respira fotografia mă intriga. Era o pândă parcă. Trebuia să iasă cineva din acea cabană sau femeia aştepta pe cineva, ceva să vină de pe mare. O femeie care pândea şi pe urmă, în stânga şi în dreapta, nişte sere cu plante destrămate, opărite parcă, văzute cu o lentilă ostenită, cu o pleoapă de muribund, o seră înăbuşită, cu aer stagnat, ficuşi sau rododendroni, un scaun de paie, un buchet de flori artificiale, roşii, uitat pe fotoliu atât de

nepotrivit într-o seră plină de lame lucioase, cerate, de plante exotice; perne, un pulover alb, murdar sau crem, şi un bust de femeie, un sac de voiaj dezafectat; un colţ domestic în care cineva visase până când fotograful surprinsese acel aer mort al refugiului dintr-o casă şi afară se ghicea o amiază terifiantă, marină, probabil totul fusese surprins într-o vilă, undeva pe malul Adriaticii, şi pe urmă alte interioare, dominate de aceeaşi vegetaţie ce se descompunea iremediabil, în aerul neschimbat; din nou fotolii goale, din care abia se ridicaseră nişte personaje, perdele portocalii şi palmieri de odaie şi fotografii vechi, cu rame aurite şi fructe exotice, ananaşi şi portocale, şi paravane japoneze, pictate, cu femei enigmatice ţinând evantalii de fildeş în mâini; interioare într-o lumină de amiază marină, violentă, şi aceeaşi femeie pândind în uşile întredeschise; şi mobila roşcată, abia mângâiată de un soare filtrat prin perdele. Pe urmă o vilă de la Saint Tropez, asta scria pe o mică bucată de carton, o vilă cu un singur etaj, sub ploaie; o imagine văzută parcă printr-un parbriz ud şi o grădină tropicală cu copaci funerari în exultarea lor vegetală, pentru că prea vorbeau de o devorare, nişte copaci solzoşi şi ei, plini de frunze căzute într-o leneşă abandonare la amiază, scăpând printre coroanele lor enorme, o lumină grea, galbenă, spartă, un fel de sori stranii ce se sileau să descopere misterul unei grădini sudice, poate siciliene, poate braziliene; pe urmă, aceeaşi femeie, văzută din faţă, cu ceva trist în ochii îndepărtaţi, coborând pe o scară, cu aceeaşi lene voluptoasă, în rochie de *gazel* de culoarea năramzei, sau gândind în penumbra unei odăi cuprinse de înserare sau afară, pe plajă; o plajă mornă, fără soare, într-o zi cu vânt, cu o pălărie demodată, stil '26, cu calotă, o pălărie de cambuzier pe care o ţinea cu mâna ca să nu i-o smulgă vreun tourbillon şi având acelaşi chip tânjitor şi trist, într-o rochie plină de striaţii, pe o plajă când încep uraganele şi pe nisip rămân numai urme de gheare de pescăruşi; şi pe urmă, nişte portrete de fete nubile, între unsprezece şi paisprezece ani, cu chipuri răutăcioase: Connie, Margareth, Uschi sau Esther, pure şi perverse în acelaşi timp, cu ochii trişti, miraţi sau trădând o aviditate periculoasă, ochii *Primăverii* lui Boticelli, tot atât de florale, dar avertizând că sunt nymphetele lui Nabukov, lolitele lui, deşi aveau coroniţe de flori pe frunte şi o aşteptare amăgită în priviri. Fuseseră surprinse înainte de a descoperi oglinzile pentru că, deodată aceşti copii îngânduraţi deveneau mici femei ce-şi contemplau cu uimire propria imagine în geamuri aburoase şi iată pe Connie sau pe Esther sau pe Margareth sau pe Uschi, cu sânii abia îmbobociţi, în tul roz, cu coroniţă de trandafiri pe frunte, arătând un pântec copilăros, în neştiute jocuri perverse,

într-o umbră molatică trandafirie când se credeau singure sau știau că nu sunt singure și de asta nu le mai păsa, îmbrățișarea avea pornirea androginului, existentă în fiecare individ, *dublul* izbucnind într-o orbecăire tandră; o lumină complice le permitea să îndrăznească și tot aburul acelor încăperi, zăvorâte într-o lumină tamisată, parcă scăpată de sub pânza de păianjen, și nimic nu mai era impur, păcatul aparținea unor zeițe ale mării, asta era și enigma; o altă fotografie dădea dezlegarea așteptării personajului în albastru. Ușa se deschisese, cabana o aștepta pe femeia care stătuse cu spatele la lentila fotografului și, singură în fața oglinzii, își sărutase propria-i imagine cu o tandrețe pură; Ianusul primordial, având o față de femeie și una de bărbat, totul se împlinea prin acest simplu gest de autoadorare. Perdelele, briza mării, băuturi în cupe de cristal, foșnetul sugerat al vântului de afară, inițiere, complicitate, dragoste, pază, spaimă, trădare, vârstă, încercare, dragoste, păcat, lacăt, buze închise, vise, așteptare... Lămpi roz, de Murano sau de Siena cu lumina turbure, cu reflexe vechi pe tapete franțuzești de mătase, fetele în floare ale domnului Proust. „Vă place?" se auzi un glas de bărbat în spatele meu, vorbind franceza cu accent englezesc. Un chip între Belmondo și Sinatra tânăr, cămașă desfăcută la gât, cu un fular de mătase, înnodat neglijent, un sacou, pantalon din stofă bună, pantofi de dansator, cu vârf ascuțit (iar se purtau pantofii cu botul ascuțit), mirosind a *after shave*. „Mă numesc David Hamilton. Delphina mi-a vorbit despre tine. Sunt curios să știu cum găsești fotografiile?" Un aer banal; tipul de vechi colonial; ceaiuri chinezești la cinci, masa la șapte, India, ofițer de carieră sau băiat de bani gata, ce nu se putea imagina? Firav, parcă mâncat de friguri galbene, numai ochii aveau o lumină specială, ai unui om care pândește mereu ceva, sau exageram eu, făceam literatură, ca să nu fiu crezut prost. Îi spusesem toate astea ca un polițai, întocmindu-i fișa. „În mare, da, acceptase, ce perspicacitate!" „Și ce caută un ofițer de carieră britanic în mizeria asta și de unde viziunea și, mai ales, dezabuzarea? L-ai citit pe Proust, domnule?" „Nu", zisese și asta mă stupefiase. „Atunci?" „Atunci, ce?" Era agresiv, sigur pe el, probabil că succesul i se urcase la cap, dar aveam să constat mai pe urmă că nu era așa. „Bem ceva?" „Cu plăcere", zisesem și ieșisem pe terasă. Undeva, siluetele unor case cu etaj înconjurau o grădină cu palmieri. Se auzeau vase ciocnite, mirosea a mâncare. Lumea se înghesuia spre gustările luminate de veioze galbene. „Citește Swann și o să mai stăm de vorbă. Imaginea dumitale i se potrivește foarte bine. Ce-ai mai fotografiat până acum?" „Am fost corespondentul special al lui *Life*. Congo, Cambodgia, Vietnam..." Îl pri-

veam uluit. „Şi acolo tot nişte grădini ai fotografiat?" „A, nu! Numai cadavre, în junglă, sate incendiate, morţi devoraţi de furnici, tancuri strivind copii sub şenile..." „Nu se poate!" „De ce, nu? Asta e răscumpărarea. Un preţ pentru cruzime." „Şi-atunci ce sunt imaginile?" Se gândise puţin şi spusese leneş o frază ce semăna cu un vers: *„Sunt vrăji, proverbe, ca fulgerele şi fragii,* am aflat asta de la un prieten, tot fotograf, căruia o schijă i-a retezat capul lângă Brazzaville. Nu vrei, totuşi, să bem un whisky?"

*

„Nu se află tovărăşie, oricât ar fi ea de plăcută, de care să nu fii nevoit să te desparţi," spunea regele Dagobert câinilor săi, azvârlindu-i pe fereastră, şi eu mă gândeam la cuvintele lui privind ploaia măruntă de afară care-mi toca nervii de toate zilele. Mă aflam în vila *Carlota*, a Josefinei, deasupra lacului Como, într-o încăpere rece, plină de marmură albă şi galbenă, care răspândea, numai privind-o, un frig glaciar. Ardeau două radiatoare pe undeva prin colţuri, dar ce folos, frigul se instaurase definitiv în oasele mele. „Nu o să ţină, spunea Delphina, e o vreme blândă." Poate, afară, printre camelii şi azalee fanate, dar aici umezeala şi un vânt subţire te făceau să te simţi ca într-un cavou. Degeaba decorul teatral cu pereţi albaştri şi perdele lungi şi statui de Canova, vai, atât de academice, scările somptuase, şi ele reci, goale, numai piatra nudă, şi balustradele lustruite, şi lacheii aceia tăcuţi, cu mănuşi albe, care-ţi aduceau pe tăvi de argint, şi ele respirând frigul, grele, masive, pline cu pahare încărcate de gheaţă, mereu obsesia frigului, şi jocurile electrice din căminuri, cu butucii de butaforie care nu-mi făceau nici o impresie. Îi spusesem prietenei mele: „Delphina, am văzut în parcul din faţa *Isolei* un hotel din lemn, pe cuvântul meu că doresc să mă mut acolo, imediat, nu e nimeni, îmi place aerul său *fin de saison*, acolo aş vrea să locuiesc, dacă îngheţ, cel puţin am ce să bag pe foc, scaune, paturi vechi, cu baldachin, mesele grosolane, totul... " „Eşti nebun, zisese ea, doar te-am adus aici să vezi cum se face un film." „Ce film? Puţin îmi pasă de filmul lui Hamilton al tău, o să fac ciocuri de papagal pe şira spinării stând în grădina asta umedă. Nu mai pot eu de jasminul pe care-l pândeşte fotograful tău, şi de soarele la apus pe care-l vânează de după perdele. El e britanic, vine de pe o insulă, dar eu sunt solar, vreau să merg la Alexandria, în Africa, undeva, să mă tăvălesc la soare, să urlu de sete, aici putrezesc." Ea râdea de se tăvălea. „Bea puţin whisky, imediat îţi vei schimba umorile. E foarte interesant." Mie îmi plăcea totuşi mai mult parcul acela cu hotelul lui din lemn, *Perugia* sau

nu știu cum i se spunea, jocurile din alt veac, un fel de biliard, cu mesele jupuite și cu lămpile cu cozoroc de alamă, sub care becurile erau mascate de niște perdelute și de lumină obosită și, privind pe lacul plin de ceață, o ceață mereu târâtoare, te simțeai undeva într-un ținut obscur, fără identitate. Pe aleile cu pietriș alb, nu trecea absolut nimeni, poate din când în când câte un domn sub o umbrelă neagră, cu monoclul înfipt într-un ochi, un englez și el, nici nu știți câți englezi am văzut la sfârșitul acelei toamne aici, la Como, toți în pardesie demodate, bine călcate, cu fețe albe de dezgropați, reci și ei, demni, tăcuți, salutând cu gesturi studiate pe câte cineva, neadresându-și nici un cuvânt, ca și cum nu s-ar fi cunoscut, deși se cunoșteau cu toții, dar ignorându-se pentru că erau în voiaj și mâncau fiecare la mesele lor, tăcuți, fără să spună vreun cuvânt femeilor cu care gustau din salățile picturale sau din aspicurile colorate, cu aceeași morgă, fără clipitul ochilor, într-o regală absență, deschizând ziarele dimineața, la *breakfast*, abia mișcând lingurițele în ceștile de porțelan vechi, fine, ca niște timpane, și citind cu o atenție sporită cursul lirei și ce mai era prin lume, câte un ceas sau două, și sorbind ritual din ceaiul trezit și gesticulând mut, să li se schimbe ceștile, și *boys* soseau, tăcuți și ei, pe vârfuri, ca niște balerini, turnând alte licori verzui sau de culoarea rășinii, sub perdelele ce miroseau a sfoicgeală sau praf; dar asta se pare că le plăcea cel mai mult, dezafectarea care domnea în hotelul *Perugia*, sau cum îi zicea, fezandarea decorului, acele interioare pline de plante țepoase, având un aer bătrânicios, parcă smulse din alt veac și plantate aici. „Au vrut să dărâme hotelul acum zece sau cincisprezece ani; nu au renunțat încă, au dat bani grei proprietarilor, îmi șoptise Delphina, dar aceștia s-au încăpățânat, au clienții lor, există abonați, înscriși cu ani înainte, deși hotelul nu e plin niciodată, dar asta e intenționat așa; cei care închiriază au apartamente întregi, nu vor să fie deranjați, reține câte un etaj întreg, și-i uită Dumnezeu până la prima zăpadă, dar ea, această primă zăpadă, cade abia pe la sfârșitul lui decembrie sau nu mai cade deloc; atunci își trimit bagajele și pleacă în altă parte. „La început, nu înțelesesem ce le place atât aici, în hotelul scârțâitor ca un vapor scos la pensie, cu scări ce jucau și aveau tangaj, cu încăperile înalte, cu tavane afumate și mobilă din secolul XVIII, și ea deșchiolată, reparată discret, dar nesigură pentru trupurile lor bătrâne, cu stând în mormântul viu, de marmură, de la Vila *Carlota*, înțelesesem că nici grădinile fantastice din jur, ce înfloreau parcă mereu sau mi se părea mie că or să înflorească, nu or să-mi vindece tânjeala după aerul balear dulce, trist al parcului cu alei albe de pietriș pe care treceau domnii englezi, monoclați,

sub umbrele, salutându-se rece; că marea sufragerie unde luau masa câteva familii nu putea fi înlocuită cu nimic, tocmai pentru că avea un aer vetust. În urmă cu două zile, când încă nu simţisem în oase frigul de la vila *Carlota*, mâncasem cu David Hamilton aici şi el pândea ceva, nu ştiu ce, deşi n-o arăta. „Nu ţi se pare că locuim într-o carte poştală?" mă întrebase, şi eu încă nu pricepusem ce vrea să spună. „O carte poştală, pusă într-o *bôite à lettres* acum un veac?" Surâdea cu buzele lui subţiri, el însuşi mi se păruse atunci un om bătrân şi poate că şi era bătrân, deşi aerul sportiv, mereu proaspăt, cu obrazul mirosind a *after shave*, gesturile violente cu care se ridica brusc ca să privească undeva, într-o altă încăpere, dezminţeau acest lucru. „Amurgul unei societăţi, amurgul patricienilor, cum scria de curând într-o carte doamna Tuchman, i-ai citit cartea?" „A, nu, dar poate am s-o caut." „Ar trebui s-o citeşti, e foarte interesantă." Îşi scosese o pipă de porţelan sau de lut, pe care o îndopa cu tutun pregătit cu cumarină ce radia după aceea un miros secret, bun; parfumul bărbătesc cel mai frumos. „Societatea lordului Cecil, ai auzit de lordul Cecil? E vorba de societatea bunicului meu, pe care l-am apucat încă în Camera Lorzilor, a, ce tip! Camera Comunelor, lord Salisbury, duelurile oratorice pe care le-am prins şi eu ca spectator în tribuna pentru public, mai încoace. Dar nu te plictisesc?" „Deloc", protestasem. De fapt, voiam să-l întreb ce caută la Como, şi el îmi spusese mai încolo, fără ca eu să par indiscret. „Turnez un film, *Sybaris*, după un scenariu propriu." „Pornografie?" întrebasem, aşteptându-mă să fie scandalizat. „Într-un fel, da", zisese el fără dezgust; nu dezvinovăţindu-se, dar sugerându-mi că nu are ce face altceva. „E mai degrabă vorba de un film în genul *Emanuelle*, l-ai văzut?" „Da, nu m-a omorât! Era destul de trivial pe alocuri, deşi recunosc că avea o îndrăzneală candidă, o sinceritate poetică." „Cam aşa ceva aş vrea să fac. Un film cu fete care se descoperă pe sine, un film cu femei care se iubesc între ele, dezgustate de brutalitatea bărbaţilor, grăbiţi, beţivi şi preocupaţi de afaceri. Fotografierea unei delicateţe care moare în veacul nostru", dar atunci, în dimineaţa aceea, la ceai, nu despre filmul lui vorbisem. Băutura fierbinte care emana un parfum subtil de Ceylon, un ceai ca smaragdul pur, nu-l făcea mai vorbăreţ. „Am fost unul dintre primii englezi care au avut aparat de fotografiat. Nu era unul de pe vremea lui Cameron sau Brady, care fotografiaseră scene din războiul de secesiune, primul meu aparat era un *Kodak*, inventat de George Eastman, care avea deviza: *Apăsaţi pe buton* şi noi facem restul." Tăcusem câteva secunde. Avea ochi spălăciţi şi vocea nu-i obosise încă, o voce moale, ştearsă. Cel mai frumos la el erau mâinile prelungi, osoase, nervoase. „Am fotografiat mai întâi cai de curse la hipodrom,

pe urmă peisaje; pe vremea aia fotografia era mai mult o pictură, văzusem instantaneele stradale ale lui Stieglitz, imagini hibernale în New York şi o ambiţie nebună mă cuprinsese; cred că de aceea am plecat în India: ca să fotografiez Gangele şi templele, bonzii şi mutrele tâmpe ale cerşetorilor din Benares. A fost o catastrofă. Lumina necruţătoare, orientală, m-a distrus. Am rupt totul, filme întregi, aveam trei sau patru aparate perfecţionate, nu ne mai aflam în preistoria fotografiei, dar atmosfera pe care o realizaseră pionierii cu aparatele lor primitive nu mai putea fi reeditată, nu ştiu de ce. Totul era simplist, fără adâncime, nu ştiam să cadrez bine, tot ceea ce simţeam se topea pe neştiute; eram furios, îmi venea să mă spânzur. Am încercat să fotografiez jungla pe care abia după trei decenii am surprins-o cum trebuie. Ieşeau nişte peisaje confuze, năclăite, fără profuziunea acelei mări de vegetaţie, fără mister. Pe urmă, am urmărit grădinile, mi-au luat câţiva ani buni; labirinturi, şarade, dar totul trebuia văzut de sus, de undeva din cer. Pe vremea aia nu înţelegeam că arta fotografică este o artă independentă; eram servil picturii şi tocmai asta făcea fotografiile neautentice. Tot bunicul meu, care mă urmărea, mi-a spus un lucru esenţial: „Trebuie să explorezi un mediu familiar. Altceva este un interior, o natură moartă, şi altceva, un exterior în lumina crudă, un câmp deschis, un vas de pasageri cu zbaturi, pe Mississippi. Altceva, o *fotografie eseu*, rafinată cum e portretul celebru al Gloriei Swanson al lui Streichen. Am înţeles repede lecţia şi m-am instalat cu aparatele greoaie din acea vreme în biblioteca Camerei Comunelor, unde, doamne cu pălării, cu borul mare, îmbrăcate în rochii cu trenă, luau ceaiul cu membrii Parlamentului şi cu miniştrii pe terasa care dădea spre Tamisa. Au fost primele mele succese. În timp ce povestea, mă urmărea cu o atenţie secretă. Îi plăcea de fapt să se povestească. Voia să mă facă să înţeleg ceea ce fotografiază, dar asta nu trebuia explicat. „Am mers pe urmă la Operă, unde nu mai cânta Melba, ea nemaiexistând decât în amintirea benoarelor. Rămăseseră, în schimb, lojile cu femei extraordinare, încărcate cu briliante; vocile angelice erau alte voci, poate mai bune, numai publicul nu se schimbase de la o generaţie la alta, în fond, acelaşi: publicul snob, care vrea să se vadă, să comenteze, să se salute, să-şi arate buna stare socială, bijuteriile, surâsurile perfide şi să aibă ce vorbi o săptămână. Câteva sute de capete de femei şi bărbaţi, câteva sute de rochii şi costume făcute la cei mai scumpi croitori, câteva sute de echipaje, altădată, trăsurile, trase de cai bine hrăniţi şi bine împerecheaţi; mai încoace, automobilele *Rolls Royce*, atât de demodate, marca bunei stări britanice. Poate asta m-a şi dezgustat şi m-a alungat în Vietnam, şi în Congo, şi în Birmania, în Cambodgia, mai încoace, căutând adevărul în revoluţii. Eram sătul de lumea asta, de bărbile parfumate ale lorzilor, de ţigările lor de foi, de amantele lor pe care le înghesuiau prin apartamente private, de societatea care nu dorea deloc să gândească. Când

a apărut o generație dură, tânără, în jurul anilor '20, am crezut că ea va dărâma pe toți *tory*, pe *bossi* finanțelor, că vom scăpa de funcționarii cu gambetă din spatele ghișeelor care te privesc cu dispreț, când ai uitat să numeri bine. Arthur Balfour fusese o speranță încă pe vremea bunicului meu, el era cel ce se opunea reacționarului lord Salisbury, care declara cinic că „*nu-i plac poeții*", ori pentru mine atâta primitivism era suficient ca să mă facă un răzvrătit. Îl uram încă și pe bunicul meu, care începuse să mi se pară demodat, și-l visam dezmoștenit de avere, silit să cerșească. Fotografiam pe vremea aceea periferiile Londrei, străzile mizere, stereotipe, cu peroane afumate, fără flori. O, unde erau florile de altădată din faimoasele squaruri ale Londrei, despre care și pe atunci se mai spuneau povești? Uram sincer colectivitatea celor două sute de familii care guvernau Anglia de generații, în care nu puteai pătrunde nici măcar ca invitat, întâmplător, fără să fi cumpărat o moșie la țară și să fi locuit acolo o vreme, să fi avut un echipaj cu care să fi venit la Londra din când în când, pretextând că treburile nu te lasă să te afli mereu la teatru, ori la Operă. A, să te vadă lumea la cursele de cai, la regate, să vânezi vulpea în frac roșu, să joci cricket..." Lumea doamnei Tuchman!

Mă privea, voind să citească pe chipul meu vreo urmă de plictis, dar eram fascinat. Chipul lui secat de impresii, acel aer atemporal, dezgustul ce-l degaja de câte ori era singur sau studia lumina cu filtrele lui în grădina plină de flori tropicale de la vila *Carlota* dispăruseră. Îl bănuiam de puțin cabotinism, dar mi-a fost dat să mă înșel, aveam să-l cunosc în următoarele zile foarte bine și trebuia să recunosc că era un tip autentic, unul dintre puținii tipi autentici din acest veac al cinematografiei și televiziunii, când, până și copiii din leagăn sunt învățați să mimeze, să pară interesanți, să spună cele mai banale fraze ca pe o scenă.

Fuma tăcut, mereu reaprinzându-și pipa de lut sau de porțelan cu care-și reprima gesturile pe care nu dorea să le facă. „Degeaba discursurile disperate ale celor lucizi, care prevesteau pierderea imperiului și sărăcia noastră de azi, puterea de mâna a doua, care a devenit Anglia, lucru pe care acum am început să-l regret, crede-mă. Totdeauna tinerii uită că vor fi bătrâni și doresc revoluții. La bătrânețe devin moraliști și cer stabilitate, aceiași indivizi care ar fi tras cu revolverul și ar fi făcut atentate. Nu mai înțeleg nimic, te rog să mă crezi. Am văzut totul, și când știam că templele cambodgiene vor fi bombardate și jefuite, o revoltă îngrozitoare mă încerca, pe mine, cel care, la 20 de ani, visam să le văd sfărâmate pe toate, până la cartierele de piatră, inundate, din Jawa, unde apa rodea minunatele coloane sculptate de mâini divine și care păreau niște faguri de piatră... Să mergi la Angkor sau să fotografiezi poarta lui Xerxes, în amurg, la Persepolis, și pe urmă să vorbești

despre distrugerea civilizației umane care, și așa, e mai mult decât pe jumătate distrusă..."

Obosise. Privea ploaia de afară și parcul ruginit în acel noiembrie de pe lacul Como și ceața fumurie care ascundea meandrele peisajului atât de frumos vara. „Totdeauna vin la sfârșitul sezonului aici, nu-mi plac mulțimile. Până nu se strică timpul, Como e plin de turiști, dar imediat după începutul lui noiembrie, totul se pustiește, se strâng mesele de pe terase, barcagiii care te duc la *Locanda dell Isola* se răresc, prețurile la hoteluri scad sub jumătate, nu mai vine nimeni în afară de nebuni ca mine. A, uite-o și pe Jay Jollys, o cunoști?" „Nu, nu mi-a prezentat-o nimeni." „Am s-o fac eu", spusese David Hamilton, ridicându-se o dată cu mine din fotoliul său de răchită. Către noi venea o doamnă de 30 de ani, îmbrăcată în *tweed* sumbru, de toamnă, ceva de culoarea nucii necoapte, o femeie cu ochi triști, înaltă de 1,80, cu un mers de balerină. Era modelul despre care îmi vorbise *Cheshire* și într-o secundă înțelesei de ce-i era ei teamă. O pălărie cu bor, priviri ironice, șterse, din ochii căprui, strălucitori chiar, în lumina indirectă a marii sufragerii cu mobilă demodată. Avea un trup prelung, bine mulat în stofa moale de lână, ușoară, un trup mai degrabă de atlet decât de prezentatoare de rochii, aduse de la *Cardin* sau de la alte case de mode. David Hamilton îi spuse numele meu, îi sărutai mâna aeriană, rece și ea, ca toate lucrurile de aici, poate și pentru că era frig încă de dimineață și vremea nu promitea nici o schimbare. În aceeași secundă, îi trăsese un fotoliu în fața noastră făcându-i loc și ea se așezase cu o lene pozată, privindu-mă în treacăt cu instinctul pe care-l are orice femeie care vede în orice bărbat pe care nu-l cunoaște un vânător. „De unde vii?" o întrebase David. „Am fost cu Gordon Ashe la catedrală, mă plictiseam. Ați văzut-o? Are niște vitralii foarte frumoase, deși, după mine, e cam mare și cam pustie." „E și John aici? întrebase David Hamilton, știam că vânează lei în Africa la vremea asta." „S-a săturat de *safary*, de când era să-i smulgă o bestie din aia un braț." „Și ce face?" „Acum vânează femei. Mi-este teamă că o să treacă la fetițele tale. Cum simte sânge proaspăt în jur mușcă, ai grijă! Fetele astea, cel puțin așa am auzit, sunt foarte periculoase. Au avut mame care s-au prostituat prea puțin în tinerețele lor și vor să dea lovitura. Un miliardar ori un artist cu renume, care are succes adică, este exact ceea ce le trebuie." „Ai început să-l bârfești, ce s-a întâmplat, Jay, doar v-ați iubit, ori nu mai sunteți împreună?" Femeia râsese arătând niște dinți superbi, bine aliniați. „Ce-ți trece prin cap? Am trecut la tineri: rugbyști, *play boys* care fac filme *porno*, se găsește marfă destulă, te rog să mă crezi", pe urmă, privindu-mă de data aceasta bine: „Pe dumneavoastră nu vă cunosc, din ce clan faceți parte? Să nu vă speriați de limbajul nostru." „A, nu, nu vă faceți griji, protestasem. Am venit cu Delphina." Mă mai privise o dată. „Credeam că jucați în filmul lui David. „David – i se adresase – chiar, de ce

nu-l pui să joace în filmul tău?" Fotograful se uitase la mine ca şi când atunci m-ar fi văzut pentru prima oară. „Acum patru zile nici nu ştiam cine este, l-am întâlnit la Roma, la vernisaj. Nu m-am gândit încă. Pe urmă, nici nu e actor profesionist." „Doar nu eşti nebun să plăteşti artişti profesionişti ca să te ruinezi? Noi – de data asta mi se adresa – prietenii lui David, am venit aici ca să-l ajutăm, facem figuraţie, executăm ce ni se cere, nu avem nici o pretenţie. Ne plăteşte doar avionul. Ce spui, domnule, primeşti?" Şi până să apuc să răspund, se adresase chelnerului care o interoga, încă de când se aşezase în fotoliu, cu privirile ce doreşte. „Un *schwepes*, pe urmă se scuzase către noi: ştiţi, silueta, cântarul zilnic, am contract, orice gram în plus se sancţionează." Acum o vedeam mai bine. Era femeia care-i pozase pe plajă, avea o frumuseţe stranie pe care o descopeream, puţin câte puţin. Cel mai frumos lucru la ea era o tristeţe difuză pe care o răspândea fără să spună nimic. Părea leneşă şi preocupată, nu nemulţumită, nu dornică de ceva; nu, o femeie care aşteaptă un lucru necunoscut, de demult, poate dorit într-o altă viaţă, totul vorbea despre asta, foamea cu care se uita la fiecare lucru nou; de pildă, la tacâmurile de argint din secolul XVIII şi ele aşezate pe faţa de masă impecabil albă, de olandă, sau la paharele de cristal în care un băieţel cam efeminat turna cu stângăcie sintonicul care mirosea amărui şi făcea bule uşoare, perdelele prin care venea sura lumină, filtrată, de afară, trecută prin coroanele arborilor dezgoliţi şi, deodată, realizai că în fotografiile acelea pe care le văzusem la Roma, era goală, într-una din ele numai o recunoscui din instinct după trupul prelung pe care-l ascundea rochia demodată; acolo, chipul nu se vedea, numai bărbia leneşă, şi ea, şi buzele de o senzualitate absentă, o fotografie erotică, de un erotism rafinat; era îmbrăţişată cu una din acele fetiţe boticelliene, care mişunau în parcul vilei *Carlota*, dar pe care încă nu le întâlnisem, le vedeam numai dimineaţa pe sub sicomorii zdrenţuiţi, în grup, umblând ca nişte copii de grădiniţă, ţinându-se de mână; fetele purtau şosete ca la 14 ani, trei sferturi, nişte şosete albe care le împrumutau un aer şcolăresc, nu aveau atunci nimic din secreta pornire erotică spre femeia de treizeci de ani, atât de serioasă în rochia ei de *tweed*, şi mi se păru că în faţa mea se dezveleşte un secret bine ţinut şi că descopăr o fascinantă taină, şi tot frigul, şi umezeala din glaciala vilă *Carlota*, cu decorul ei teatral, alb şi galben, cu focuri simulate în căminele uriaşe dinaintea cărora se va fi încălzit şi Napoleon, sosit din campanii, în faţa Josefinei, fu uitat. Mai târziu ne reîntoarserăm la hotelul *Perugia*, la covoarele pline de praf sau numai roase, mesele din alt veac, grele, acoperite cu macaturi, şi ele obosite de atât spălat şi recondiţionat, sau poate tocmai asta plăcea clienţilor săi, cu lumina obturată în scafe de mătase, lăsând numai umbre roşcate pe parchetul vechi, ars, din lemn mirositor de lămâi, cu chelnerii care mergeau ca nişte automate silenţioase prin spaţiile verzui, decupate parcă cu foarfeca,

izbucnind din parcul de afară, sclipătul cuțitelor masive din argint sau al tăvilor cu cocteiluri, în culori pastelate, *ron-ronul* șeikerului de la barul ascuns, undeva, după o perdea vișinie cu ciucuri, totul amortizat ca într-un acvariu; mișcarea obstinată din jur, tusea seacă a bătrânilor ce se cenzurau ca să nu fie auziți, acele gesturi moi, abia regăsite, uitate, batistele fine, puse peste buze, sau șervețele apretate, și ceremonialul mâncatului în grup, iată ce avea particular hotelul cu odăi de lemn, burdușit cu tencuieli mai recente ce nu reușiseră să acopere un anumit halou sonor al vechilor viori de Cremona; chiar asta îmi plăcuse să gândesc, un hotel ca un acvariu sau ca fundul unui violoncel. Mai lipsea o pavană, cântată la clavecin, sau sunetele unei sonate de Debussy. Ceva tandru și demodat plutea în jur, prin fereastră, priveam plimbarea tăcută a domnilor cu umbrelele deschise sub ploaia măruntă care nu mai contenea și pașii lor osteniți, dar totul părea gândit de un Dumnezeu, bătrân și el, care nu ar fi suportat alergarea unui atlet pe aleile de pietriș alb, și nici păcănitul bărcilor cu motor pe care le văzusem, amarate lângă pontoanele putrede ale garajelor subterane, dând spre lacul Como. Acum zgomotele păreau etufate de ziua sumbră de afară și de ceață; era o vreme când trebuia să te îmbeți ca să suporți toată părăsirea din jur, mai ales în preajma acestei femei care era, probabil, amanta sau prietena lui David Hamilton, deși ei vorbiseră mai devreme de un altul, de acel John Gordon Ashe, pe care încă nu-l cunoscusem. Mirosea a cafea proaspăt râșnită și treceau chelneri cu mandarine sau portocale ca niște mingi pictate de Van Gogh, atâta violență aveau în culorile lor, chiar în slaba lumină confidențială a imensei sufragerii, în care totul devenea ocult, șters, fosnitor. Nu știu când am început să beau, poate câtă vreme David Hamilton și cu Jay Jollys începuseră să-și spună în englezește niște lucruri, nu confidențiale, dar pline de aluzii la ceva pe care nu aveam cum să-l știu; mă uitaseră, se țineau de mână, ca vechi amanți, deveniți prieteni sau poate ca unii care se mai întâlnesc din când în când pentru a reîncerca să reînnoade ceva pierdut iremediabil; oricum, erau tandri unul cu celălalt, bărbatul îi spunea ceva despre fetițele lui, cel puțin asta înțelegeam, ceva *shocking*, pentru că Jay râdea cu privirea ei tristă care aștepta un lucru ce nu mai venea și nu avea să mai vină niciodată, și eu mă gândeam la acești oameni pe care-i întâlnisem întâmplător, cu care mă împrietenisem, după obiceiul lor de a prelua prietenii prietenilor, instantaneu, dar pe care nu aveam să-i înțeleg niciodată, cât aș fi dorit, pentru că soseau de undeva, dintr-un loc geografic cu totul inabordabil, cu totul misterios, cu niște înaintași și obiceiuri pe care nu le puteam înțelege. Ei știau ceva ce eu nu aveam să știu niciodată, erau pentru mine niște *invadatori* de pe altă planetă, cum arătau cei văzuți la televiziune, aveau un limbaj al lor, ezoteric, puteam să înțeleg foarte bine engleza lor, dar

ceva rămânea definitiv obscur pentru mine şi asta mă făcu prudent şi-mi spusei că n-o să rezist mult pe aici.

„Ce-i cu dumneata? mă întrebase femeia, dându-şi seama că mă uitaseră, nu mi-ai răspuns, vrei să-l ajuţi pe David la filmările lui? Ţi-a povestit subiectul?" „Nu. N-am avut încă timp să discutăm despre asta." „Mă mir, el cum prinde pe careva îi vorbeşte despre filmul său. David, ce mai aştepţi?" Vorbea franceza foarte bine şi asta mă scutea pe mine să mă mai simt prost. „A, e un fleac. Filmul meu nu are nici un fel de subiect. Cine a văzut expoziţia de la Roma a văzut totul. Am pornit de la poemele lui Pierre Louys, e mai mult fotografierea unui sentiment reticent. Ştii ceva, Joy, domnul m-a întrebat dacă nu l-am citit pe Proust şi adevărul e că eu nu l-am citit încă. Afirma că fotografiile mele se potrivesc foarte bine cu lumea lui..." „Nu e vorba despre nişte pederaşti, despre baronul de Charlus, sau aşa ceva?..." „Exact", spusei, şi Jay se bucură foarte mult că posedă o asemenea memorie. „Da, cred că are dreptate, spusese gânditoare după aceea; e o idee, deşi am auzit că se face acum un film după cartea lui, interminabilă. Cum îi spune, domnule?" *„În căutarea timpului pierdut"*. „Exact!..." David Hamilton suspinase privind chelnerii care ne aduceau în şir indian ceva de mâncare. „Frumos titlu, chiar aşa se numeşte?" „Chiar aşa..." „De mâine caut cartea, sper că au câteva exemplare pe aici." „Ţi-ai găsit, dăduse din umeri femeia, cere-o la Londra sau la Paris, citeşte-o mai bine în franceză, la traducere toate cărţile pierd muzica cuvintelor, pentru că există o muzică a cuvintelor..." O privii cu un interes sporit, dar ea nu băgă de seamă sau se prefăcu numai că nu bagă de seamă, începuse să vorbească despre filmul *Exorcistul*, seria a doua, cu Richard Burton, pe care nu-l putea suferi, deşi recunoştea că e un mare actor. „De unde cruzimea, groaza asta care domină lumea acum?" întrebase Jay, mâncând liniştită şi privind parcul imens al hotelului *Perugia*. „Ei, o certase David, ce ţi-a venit să-ţi pui întrebări definitive când mâncăm homari? Dar dumneata nu iei nimic?" mă întrebase, văzând că nu comandasem încă. „Nu, mulţumesc, mai târziu ceva. Deocamdată beau whisky, şi în asemenea împrejurări nu-mi place să mănânc." „Beţia pură, liniştitoare, religioasă, plecarea pe apele Gangelui, alcoolul, ştiu, am cunoscut şi eu o astfel de stare. Delphina mi-a spus că eşti un fel de arhitect, parcă. Dar ea unde e?" „Nu ştiu". „Nu staţi împreună?", se miră el. Pe urmă îşi lovi fruntea cu palma: „A, am uitat că e prietena prinţului acela, dracu să ne ia, câte avem pe cap şi e o confuzie în jur! Zilnic aud de cupluri care se desfac şi se refac în altă parte, dar ei sunt împreună de vreo şapte ani; o pereche redutabilă, trainică, conservatoare..." Pe urmă, ca să dreagă totul, îi povestise lui Jay că ne aflam tocmai la punctul delicat al evocării *perfectei aristocraţii britanice* pe care eu nu aveam de unde s-o cunosc." „Ştiu, ştiu, îl întrerupsese Jay Jollys, mai mi-ai povestit chestiile astea pe vremea când flirtam, David,

adu-ţi aminte". Şi-i luase palma în palmele ei. Ai început să uiţi, îmbătrâneşti. Mi-a spus-o şi Dorothy, care te găsea mai tânăr anul trecut." „Parcă ea are 17 ani!" se mirase muşcător David. „Cu atât mai mult, oamenilor în vârstă nu e bine să le vorbeşti de vremuri atât de îndepărtate, asta le aduce aminte de anii pe care-i poartă pe chip. Nu e de bun gust. Erau mai interesante poveştile din Cambodgia, cu decapitaţii aceia, cu masacrele tale care au îngrozit într-o iarnă toată Londra. I-ai spus domnului cum tăiau ăia cu sabia căpăţânile adolescenţilor de 16 ani, numai pentru că îi prinseseră, deşi erau în realitate prizonieri de război?" „Mi se pare că ţi-am povestit, domnule, mai bine să cerem ceva, totdeauna mi se face foame dimineaţa şi ploaia asta care mă sâcâie. Pe voi nu vă deprimă?"

Pe lacul Como se strângea ceaţa, era ca o cortină întunecată ce se târa deasupra. Păcănea stins un motor de barcă. Rarii clienţi mergeau pe *Isola* să mănânce peşte prăjit şi să bea *punch* fierbinte. „Spune-mi, cât timp ai pentru mine, Jay?" o întrebase brusc pe femeie, nu ştiu dacă am să pot să termin filmul din cauza cetei. Am nevoie de puţin soare". „Două săptămâni, cred, nu mai mult. După care trebuie să fiu la Paris. Începe sezonul de iarnă şi trebuie să fac probele." „Nu te înţeleg. Ai bani destui; de ce nu te laşi de meseria asta? Până acum puteai să găseşti un baronet cu avere şi să stai undeva la ţară, să creşti cai de curse, ori să joci la bursă." Jay sorbise din paharul cu sintonic, plin pe jumătate. „Nu se lasă o afacere care merge. Am timp destul pentru bursă şi pentru caii de curse. Sunt încă tânără, ori găseşti că am îmbătrânit?" „Da de unde! Arăţi admirabil." „Atunci, de ce vrei să mă mărit?" Râdea iar cu ochii aceia trişti în care nu se citea niciodată, probabil, vreo curiozitate. „Un perfect manechin", gândisem, insensibil, o femeie pentru care plăcerea este probabil contul din bancă, numerarul pe care-l reprezintă o cifră cât mai rotundă. De unde naiba venea şi de ce era atât de tristă, totuşi? Poate că ar fi trebuit să mai privesc fotografiile acelea încă o dată ca să înţeleg totul, dar mai era vreme? David Hamilton îmi spusese că are să-mi arate câteva albume cu fotografii tipărite la Londra. „Eu am fotografiat *stări*, nu obiecte sau oameni, îmi spusese în seara cocteilului de la Roma pe terasa aceea care dădea spre nişte curţi mirositoare. „Totul poate fi fotografiat, cu condiţia ca să semnifice ceva, mă înţelegi? Un tip a rupt gura New Yorkului surprinzându-l de opt ori pe tatăl său care îmbătrânea. Un altul a avut şansa să aibă aparatul la el pe când se afla în California în faţa unei bariere lăsate. A scos o fotografie alb negru care nu ar fi făcut doi bani dacă în acel amurg n-ar fi prins pe peliculă urmele de nitrat de argint lăsate de un avion care fixa trasee pentru reactoare. Un semafor, un cer pustiu, străbătut de urme caligrafice, şine ferate, în înserare, strălucind mocnit, totul ca nişte mesaje primite din cosmos; nişte mesaje ce trebuiau imediat înregistrate pentru că vântul, sau un uragan, sau nimic, numai lipsa de neatenţie a

fotografului, le-ar fi făcut să fie denaturate sau pierdute. Alţii au fotografiat şoselele cu şapte benzi, autostrăzile în goana vehiculelor care parcă se freacă unul de celălalt, ca nişte peşti în lumina nemiloasă de lângă San Diego; aeroporturi în noapte, cu luminile lor, trasoare, arătând celor ce sosesc din cer pământul primitor şi sfârşitul sentimentului de catastrofă pe care-l au toţi cei veniţi de peste ocean, plutind opt ore deasupra apei, a rechinilor şi răcelii valurilor în care ar putea să cadă într-o secundă. Dar jocurile mecanice, acele manete de la Las Vegas, din cazinourile de la *Dupes* sau de la *Hilton*, culorile, feţele livide, pline de lăcomie ale bătrânelor care fac scurtă la mână, trăgând de ele. Trebuie să vezi de aproape aceste mâini, livide şi ele, ţinând cărţile de joc sau trufia unei fetiţe de treisprezece ani care devine conştientă că e femeie în momentul în care îşi dezveleşte sânii şi se lasă fotografiată pentru prima oară, descoperindu-şi propriul trup gol... Să fotografiezi circuri de provincie, cu pitici, cu uriaşi, cu travestiţi, paraplegici, vrăjitori, dresori şi scamatori, cu lei somnolând sau fete la trapez, gata să cadă, fără plasă, în talaşul arenei, numai pentru nişte biete aplauze, dar nu pe ei trebuie să-i fotografiezi, ci *starea* de veghe, de primejdie, de care sunt conştienţi şi în care există minutul când eu îi fotografiez..." Jay se plictisea, abia îşi ascundea cu discreţie un căscat. Fotograful simţise asta şi pretextă că mai are ceva de făcut, să dea nişte dispoziţii celor ce aşezau luminile în vila *Carlota*, ba chiar simulă că dacă nu se duce repede acolo ei vor incendia clădirea, făcând vreun scurt circuit, pentru că o mai păţise şi altă dată. „Ah, italienii ăştia!" exclamase teatral, cu braţele ridicate deasupra capului; nu poţi să ai încredere deloc în ei, cântă şi nu se ţin de treabă". Dispăruse cu mersul său grăbit, alunecător, printre perdelele care acopereau intrarea. „Nu ţi se pare că a băgat de seamă că nu-l mai ascultam?", mă întrebase femeia scoţând o ţigară lungă pe care i-o aprinsei repede cu *Ronsonul* pe care-l ţineam la îndemână, deşi nu eram fumător. Simţeam nevoia să-l apăr. „Nu e un băiat rău", zisesem la întâmplare. „Dar nici nu-l cunoşti, mârâise ea. A fost bărbatul meu. Îl cunosc mai bine decât dumneata." Pe urmă, aruncând o gură de fum verde spre plafonul înnegrit al acelui salon în care se instaura şi mai mult întunericul: „E foarte egoist." „Ca orice mare artist", spusei fără intenţia de a o întărâta. „Poate că el are dreptate, nu eu. Dorothy e la fel. Trece peste cadavre pentru arta ei. Scene şi atât! Dacă nu are un producător se culcă cu primul om cu bani pe care-l întâlneşte în cale şi pune piesa pe care o doreşte. Nu o poate opri nimeni". Nu ştiam ce să mai spun, mă prefăcui că sunt nemulţumit de whisky-ul pe care-l aveam în faţă. „Cred că aţi rămas prieteni", adăugai, privind aleile ce abia se mai vedeau prin perdele. „E un fel de a spune. De câte ori mă cheamă nu pot să-l refuz, deşi asta îmi produce pagube. Chestia cu concediul meu e o invenţie. Pierd o mulţime de bani, dar el susţine că nu poate să fotografieze pe altcineva. Ceea

ce ai văzut la Roma sunt probele pentru filmul pe care vrea să-l facă. A început la mare, vara trecută, pe urmă s-a plictisit şi-acum, deodată, iar l-a apucat. Mi-a dat o telegramă şi iată-mă, ca să-l ajut. Hoarda asta de tipi care se află în treabă, fetiţele pe care le vezi, totul costă, dar el nu ştie niciodată de unde-i vin banii şi câţi mai are. Cât am stat cu el îi administram eu câştigurile. E foarte generos, acum nu-l mai întreb nimic. E o doamnă care se ocupă de asta. Ai cunoscut-o?" „Mi se pare ca da. Nu se numeşte Connors?" „Exact." Surâsese discret, reprimându-şi ironia pe care i-o citii în ochii plini de absenţă. „Să nu-l bănuieşti de nimic rău. Pot să ţi-o spun, dar ea e îndrăgostită de el până peste cap. Totul durează de vreo zece ani, încă dinaintea căsătoriei noastre. Nu face nimic ca el să-şi dea seama de sentimentele ce i le poartă, dar toată lumea ştie că e nebună după el. Joacă tenis toată ziua ca să slăbească, nu mănâncă mai nimic, se îmbracă la cei mai vestiţi cuturieri, dar pentru el femeile au fost totdeauna numai nişte obiecte de care n-a ţinut seama..." „Nu mai vrei ceva?" o întrebai. „Nu, mulţumesc." „De fapt, de ce vii aici?" „Poate bănuieşti că doresc să devin vedetă de cinema, de câteva ori mi s-a propus, să ştii că n-arăt rău pe film, dar nu pot să sufăr preţul. Producătorii ăştia cu bani sunt nişte indivizi tare libidinoşi, cred că în tantieme intră şi culcatul cu ei. Pe unul l-am pălmuit chiar, pentru că era cu totul neobrăzat, avea aerul că-i datorez ceva... Mâine o să fie frumos, ascultă la mine, mă pricep la asta. Simt după mirosul care intră prin fereastra deschisă de colo. Am trăit multă vreme lângă o pădure. Dar dumneata nu-mi spui nimic: ce faci, de unde vii? Eşti francez?" „Nu, român." „Aha, mi se pare că ştiu ceva. Ai o soţie care dă concerte şi care e acum la Roma. Mi se pare că am văzut şi afişele... Rămâneţi mult aici?" „Nu ştiu, depinde de angajamentele ei. Am venit ca să mă odihnesc puţin, pe urmă mă întorc, am multă treabă de făcut." „Ce spui? Eşti comunist? Cum e comunismul, poţi să-mi spui în două cuvinte un lucru nou despre problema asta?" „Un conservatorism britanic de stil nou." Râsese, dar era evident că n-o interesa problema în nici un fel. Îl aştepta probabil pe John Gordon Ashe acela, sau pe altcineva, şi cu mine voia să-şi treacă timpul cât mai agreabil. Curiozitatea ei era cu totul formală: „Şi dumneata cât rămâi aici?" o întrebai. Mă fixă o singură secundă, bănuind că o tatonam în alte scopuri. „Mi se pare că m-ai auzit mai devreme, când i-am răspuns lui David. Două săptămâni. Atât pot să stau pentru el. E şi-aşa destul..." Ne aflam într-un punct mort, când ar fi trebuit să se audă o explozie sau să cadă o farfurie pe podeaua veche a salonului. Cu un ultim reflex reînnodai convorbirea. „Am înţeles din cele ce mi-ai spus că te pasionează totuşi să-i pozezi fostului dumitale soţ. E vorba numai de un narcisism?" Femeia îşi scoase pudriera de aur, subţire, filigranată şi se privea în micuţa oglindă. Tocmai se aprindeau lămpile pentru că se întunecase prea tare. „Ar trebui să-mi schimb rujul," spusese, stu-

diindu-se îndelung, ca şi când nu aş fi existat la masă. Pe urmă, cu o voce lenceşă, tărăgănată îmi spusese: „Nu, nu e vorba numai de narcisism, probabil că el există, ca la orice femeie, dar, sincer vorbind, vreau să-l ajut pe David. Un film presupune o cheltuială foarte mare şi un eşec i-ar afecta cariera de fotograf, dacă asta nu ţi se pare ceva ieftin." „Nu, nu mi se pare deloc ceva ieftin. Din auzite, s-ar părea că e foarte bine cotat la ora asta. Cred că ai dreptate, trebuie ajutat." Părea nemulţumită de ceva, căuta cu degetul urmele unei spirale pe care o săpase cu unghia arătătorului pe faţa de masă. „E un tip extraordinar de talentat, dar lucrează numai când are chef. Face lucruri foarte bune dacă e îndrăgostit. Când mă iubea pe mine era ca o maşină infernală, nici nu ştii câţi bani a câştigat atunci şi asta numai în câţiva ani. Pe urmă totul s-a răcit şi el era plictisit. Suferă de o ciudată lenevie. Trec săptămâni întregi fără să se mişte, deşi cei din jur se adună şi-l aşteaptă, şi pe el toate astea îl costă, dar e incapabil să lucreze dacă nu e legat sentimental de ceva. Astă-vară, cred că a lucrat foarte bine la mare pentru că avea încă un pusculeţ pentru mine. Mă părăsise acum vreo trei ani pentru o prietenă şi lucrurile nu au mers sau au mers foarte prost şi mi-a scris după aceea. Nu-mi cerea iertare, nici măcar nu-mi dădea o explicaţie pentru ceea ce făcuse. Nici eu nu i-am cerut vreo explicaţie. Am divorţat fără dificultăţi, nu prea aveam ce împărţi, eu îmi câştigam singură existenţa, copii n-aveam, aşa că a fost destul de simplu." „Cum? Vrei să spui că ai venit fără nici un fel de condiţie când te-a chemat?" „Da, de ce te miri?" „Îl mai iubeşti?" Râsese sincer amuzată, dar nu ieşise din starea ei gânditoare, încărcată de o tristeţe difuză. „Nu, cum o să-l mai iubesc? Dar simt nevoia să-l ajut. Am dus-o multă vreme la începutul carierei noastre destul de prost. Locuiam în odăi ieftine, cu chirie, mâncam la restaurante proaste, credeam că aşa va fi toată viaţa noastră şi probabil că asta ne-a legat într-un fel deosebit. Fără el nu aş fi făcut nimic. Mă fotografia pentru revistele de modă şi deodată cei din redacţiile acelea şi-au dat seama că fotografiile de reclamă înseamnă şi altceva decât *sex-appeal*. El m-a învăţat ce înseamnă privirea în fotografie. Ai băgat de seamă ce proaste sunt actriţele de cinema care nu au privire?" Nu mă gândisem la aşa ceva, dar îi promisei că o să bag de seamă de aici înainte dacă, de pildă, Katherine Hepburn are privire sau nu, sau Marylin Monroe, chiar în filmele acelea vechi, ale lor. „Ce mă încurcă, reluase ea fără să mai aştepte să-i răspund, e faptul că-mi dau seama că de data asta nu va reuşi. O simt. Nu iubeşte. Experienţa aceea l-a terminat." „Era o femeie frumoasă?" „Nu ştiu, poate mai interesantă ca mine sau numai o femeie nouă, asta li se întâmplă des bărbaţilor. Nu aleg decât noutatea şi pe urmă regretă, dar nu se mai poate face nimic." „De ce crezi că nu are să reuşească?" „Ai stat de vorbă cu el? Ţi-a povestit ce fel de film vrea să facă?" „Nu, abia ne-am cunoscut." „Atunci ascultă la mine despre ce e vorba. Mi-a spus limpede că

vrea să fotografieze societatea în care trăim şi care se dezintegrează. Pricepi ceva?" „Cred că da." „Vorbeşte într-un limbaj pe care nu-l înţeleg: ideograme, mesajul care trebuie să se folosească chiar de distrugerea artei pentru a purifica ce trebuie purificat. Nu înţeleg mare lucru, dar mă supun cerinţelor. Din cele ce mi-a povestit, am crezut la început că e vorba de un film pornografic şi chiar cred că până la un punct el va face un film pornografic – ai văzut doar acele fotograme, cum le spune el – dar a negat că e vorba de aşa ceva. Mi-a vorbit foarte mult despre puritatea actelor erotice pe care vrea să le filmeze. Să-ţi spun drept nu mă sfiesc de faptele mele, nu sunt o libertină, dar nici o pudibondă. În definitiv, aceste lucruri pe care vrea să le sugereze celor ce vor vedea filmul le făceau grecii fără să se jeneze. Dragoste între femei, acele săruturi caste pe care trebuie să le dau unei fete de patrusprezece ani, care e o mică prostituată de fapt, adusă de mână de propria-i mamă şi, vai, câte sunt, el le-a ales cu grijă. Una dintre ele a şi născut în iarna asta, mi se pare că ai văzut-o într-o fotografie. Nu ştiu dacă copilul e al lui David, dar nimeni nu s-a plâns sau el a ştiut atât de bine să stingă scandalul, încât o revăd în grupul micilor fete; pare la fel de nevinovată, are acelaşi aer sincer, mirat, şi este, pe deasupra, şi fotogenică. Mic, îţi spun drept, mi-a venit mai greu să intru în pielea personajului care aproape nu spune nimic. Povestea e simplă, dar nu te plictisesc?" „O, deloc..." Strivise ţigara într-o scrumieră şi privise cu ochii ei trişti spre uşa mascată de perdele pe care intra cineva, probabil nu John Gordon Ashe, pe care-l aştepta, ci altul. „E vorba de o femeie neglijată de soţul ei, de o căsătorie ratată. El pleacă, cum a plecat David la altă femeie, şi cu, soţia, rămân într-o casă cu una dintre aceste fetiţe care mă sileşte, puţin câte puţin, s-o iubesc, e probabil foarte perversă şi asta am simţit-o de câteva ori, chiar în timpul probelor de astă-vară, în ea zace o lesbiană dotată, nu mai e nevoie să fie învăţată de nimeni nimic. Are o plăcere să te muşte de ureche cu dinţişorii aceia sălbatici şi mângâierile ei sunt atât de rafinate! Cred că bărbaţii pierd foarte mult că nu cunosc astfel de femei."Ar fi fost nedelicat să-i spun că nu eram chiar atât de străin de chestiunile astea, dar ar fi părut o lăudăroşenie, aşa că preferai să beau puţin whisky, mimând mai departe o curiozitate pe care ea ar fi trebuit să mi-o alimenteze. De undeva se auzeau nişte clopote, sunând surd, mort, în aerul rărit de ceaţa de afară. „Clopotele de la Vila d'Este..." „Şi aici există o vilă d'Este?" „Nu ştiai? se miră. E splendidă, fântâni, terase, poteci bine măturate, ca în filmul *Anul trecut la Marienbad*. Să nu-mi spui că nu l-ai văzut." „Cum nu? Şi vila asta se poate vizita?" „Depinde, dar cu protecţia mea o să reuşeşti. Ne-am împrietenit cu actualii stăpâni, ei îl iubesc foarte mult pe David. În ce mă priveşte, aici am pozat de multe ori pentru casele de modă." „Trebuie să fie amuzant ceea ce faci dumneata." „Da de unde! E destul de plicticos. Probe, fotografii, expuneri de modele, ochii aceia curioşi

ai femeilor care văd în noi niște fete oarecare și-atât, deși câștig mult mai bine decât unele dintre cumpărătoare, dar m-am obișnuit să fac ceva. Nu aș putea să renunț la asta. Călătoresc foarte mult. Ultima dată am fost în Spania, acum două luni, vara, în Baleare, e frumos totuși și vremea trece. A, dar iată-l pe John..."

Spre masa noastră înainta un tânăr atletic de 23 de ani, tipul de play-boy din revistele cunoscute, cu acea suficiență pe chip caracteristică unor astfel de indivizi. Mers de ogar, obrazul întunecat, un fel de hocheist, cu o privire brutală, focoasă, fără flegma britanică pe care o anunța numele, mai mult ceva meridional, pentru că englezii pe care-i cunoscusem până atunci aveau ceva suav în ei, nu agresivitatea acestuia, simțul posesiunii, care se manifestase față de mine fără pudoare, mai mult ca un avertisment: „Fii atent, domnule, locul e ocupat!" O sărutase pe Jay pe gură, scurt, învinețindu-i buzele, lăsând-o cu o spaimă pe chip, era un fel de a o pedepsi, pentru că nu se așteptase să facă acest lucru față de un străin; gestul își avea justificarea până și în fața lui David, fostul ei soț, dar față de mine devenea ceva impudic. Se așezase după ce îi fusesem prezentat și-i întinsesem mâna, spunându-mi numele pe care nu se ostenise să-l rețină. Întorsese un scaun cu spătarul spre masă și atunci îmi dădui seama că venea de undeva de la tenis, abia făcuse un duș, și fire de apă încă i se vedeau pe frunte; mirosea plăcut a *after shave*. Era îmbrăcat într-un costum alb, de lână fină, cu o monogramă neagră ce acoperea o cămașă impecabilă deschisă la gât. Rachetele le lăsase undeva, afară sau la garderobă, privise în spate la chelnerul care pândea între perdele și-i făcuse un semn discret. Era de-al casei, acela știa ce să-i aducă, nu fusese nevoie de nici un cuvânt. „Ei, bine, o întrebase în englezește pe Jay, cum te-ai distrat?" Nu puteam să vorbesc prea bine această limbă, dar de înțeles, înțelegeam ce-și spuneau, era vremea să mă ridic, dar femeia era prea bine crescută ca să permită să fac așa ceva. „Vorbește franceza, John, domnul se simte mai la largul său așa..." „A, făcuse el, măsurându-mă ca pe un adversar pe care-l vezi pentru prima oară la un mêlé și-i iei măsură. Cu atât mai bine, fac un exercițiu util, noi trăim atât de mult între englezi încât uităm și ceea ce am învățat." Avea un fel derizoriu de a vorbi, părea inteligent, dar încrezut, și asta îl silea să fie din când în când prost crescut. Oricum, trebuia să-l iau așa cum era. Îi povestise femeii ceva în legătură cu doamna Connors, care în seara aceea dădea un fel de petrecere la care toată lumea era invitată și de la care nu puteau lipsi ei doi și David. „Dar el unde e?" se miră John Gordon Ashe, dintr-odată, realizând că de fapt ne găsisc singuri la masă: „A plecat la electricienii lui să-i controleze." „Și dumneata, ești actor în filmul ăsta pe care-l pregătește David?" „Da de unde? Arăt eu ca un actor de cinema? Mai curând dumneata arăți ca un actor de cinema." John râsese stingherit. Era calea cea mai scurtă de a-l dezamorsa. „Cum, crezi că se vede pe mine asta?"

E prost, hotărâi în gând, şi, cu candoare: „De departe, ascultă-mă pe mine. La Hollywood ai face bani mulţi..." „Auzi, Jay?", o întrebase fericit şi femeia mă privise cu o ironie pe care trebuia s-o iau aşa cum se cuvine. „Nici John nu e actor, domnule. Nimeni dintre cei care fac acest film nu e un profesionist; este o idee a lui David care-l va duce la faliment. El crede că un film înseamnă numai fotografie, asta e o mare eroare, i-am spus-o de mult, dar nu m-ascultă." „Cum adică, crezi că o să piardă banii?", se mirase tânărul play-boy cu o candoare care mă înduioşă. Făceau ce făceau şi tot la subiectul acesta reveneau: la bani! „Nu cred, sunt sigură..."

I se adusese un aperitiv, combinat cu lămâie şi cu bucăţi de gheaţă şi nu mai ştiu ce, pentru că vorbi cu chelnerul în italiană pe şoptite, probabil că era vorba de un fel de combinaţie specială care nu mă interesa. „Ce mai face Frankie?, o întrebase în englezeşte, din reflex, pe Jay, tot cu drogurile?" „Vorbeşte să te înţeleagă şi domnul", îi spusese iar femeia. „Nu e nevoie, protestai, ar trebui de fapt să plec, am şi eu unele lucruri de făcut, trebuie să-i dau soţiei mele un telefon la Roma..." „Sunteţi căsătorit?" se bucură ipochimenul, fericit oarecum că asta mă va împiedica, oricât, să-i fac curte lui Jay. „Da, de vreo cincisprezece ani." „Nu păreţi atât de bătrân", mi-o plasă rece. „Mulţumesc, la vârsta dumitale nici eu nu băgam de seamă astfel de lucruri..." răspunsei. Jay simţise că alunecăm pe un teren periculos, noroc că se ivise David. „A, iată-te!" exclamase de la uşă, aproape alergând să-i strângă mâna. Plusa, de fapt o veche gelozie mai stăruia în gesturile lui care erau exagerate tocmai pentru a-i masca iritarea. „Aud că umbli prin catedrale, ce te-a găsit?" „Da, de unde! Asta a fost de dimineaţă. Vin de la tenis. Am jucat cu doamna Connors care tot mai crede că mă bate de-adevăratelea." „Să nu-mi spui că mai joacă şi acum?" „Ba da. Bineînţeles, dublu. Aleargă italianul acela, Teracini, de-i sar ochii din cap. Ea stă numai la fileu şi se miră ce repede trec mingile pe lângă ea. Cum merge filmul tău, când începem treaba?" David Hamilton ceru şi el ceva de băut şi o privi pe Jay: „Dacă nu ar fi fost ceaţa asta, puteam să facem ceva şi azi, dar e groaznic. Nu am lumina care-mi trebuie." „Nu înţeleg, se miră John, doar e vorba de interioare, ai reflectoare, de ce mai ai nevoie şi de lumina solară?" „Asta nu înţelegeţi voi, cei ce habar nu aveţi de fotografie, că tocmai lumina de afară îmi lipseşte. Îmi trebuie o penumbră pe care reflectoarele o scot totdeauna artificial. În veci vecilor, în studio, nu va putea fi filmat un amurg cum îmi trebuie mie, dacă prin perdele nu vine reflexul amortit de dincolo de geamuri..." John dădu din umeri cu aerul că nu pricepea şi că de fapt nici nu-l interesau astfel de lucruri. Fotograful îşi ştergea fruntea cu batista lui fină de olandă şi privea prin ferestrele pe care se desena acum întunericul trist de dinaintea nopţii, acea numai presimţită lumină a nopţii pe care o ştiu numai poeţii şi o simt numai oamenii melancolici. Era ora migrenei, a alcoolului,

când ogarii disperării veneau de undeva din tenebre ca să-mi sfâşie sufletul şi David Hamilton intui că eu îl înţelegeam şi-i uită pe cei doi şi se întoarse spre mine, începând să vorbească cu o torenţială ploaie de vorbe pe care o mai auzisem: „Ca să înţeleg asta a trebuit să văd turlele de la Chartres, care erau de culoarea morcovului sau a ţelinei la începutul amurgului, să stau undeva lângă Toledo şase zile, ca să înţeleg că Spania este bântuită de altfel de lumină decât alte locuri. Acolo, ea, lumina pe care o pândesc oriunde, pentru că de ea depind pelicula şi starea mea de pândă, izbucneşte parcă din pământ, e o iradiere lutoasă, ai fost la Toledo, domnule?" „Am fost." „Şi ţi-ai dat seama de ceea ce spun eu acum? Parcă eşti arhitect, nu?" „Chiar aşa." „Atunci poţi să mă înţelegi mai bine: altfel se construieşte într-un deşert şi altfel într-o lume de piatră, altfel în junglă şi altfel spre mare. Materialele întrebuinţate sunt altele, ele dau reliefui, adâncimea, înălţimea, ele sugerează distanţele şi mint ca Acropole de la distanţă, sugerând perfecţiunea printr-o mistificaţie. Lumina, vibraţia pietrei, vitraliul, astea nu sunt invenţii omeneşti, au ceva divin în ele, grecii spuneau: un thympanon de marmură, asta voiau să sugereze elitrele care acopereau golurile. Ei nu construiau greoi, templele păreau, de pe mare, uşoare corăbii de piatră, frizele puteau să fie nişte vele. Reverberaţia apei trebuia să adauge ceva în plus privirii, era o dublă conversiune a artei; o complicitate între cel ce ridica coloana şi cel ce-o privea, fără asta nu mai avea rost nimic. Am fotografiat Parthenonul de peste o sută de ori, am pierdut luni de zile ca să găsesc un sfert de ceas, când totul se mistuia în lumina eleată din jur, când aceşti faguri de piatră păreau nişte cuiburi de rândunele, privite de departe; uşoare, goale ca nişte cavouri ale timpului, plutind în văzduh. Trebuie să vezi o dată Veneţia în sfumătura toamnei, prin octombrie, dar nu în orice octombrie, într-un octombrie languros, când broderia coloneteior de piatră face din palatele oraşului un păienjeniş şi poţi să crezi că primul vânt dinspre lagună va spulbera totul... Alteeva e un zigurat care stă în nisip ca o cămilă, îngenuncheat şi ferm, înconjurat de uragane ce aduc valuri roşcate de pulbere şi atunci totul devine un rug fumegos şi te pierzi în acel loc fără spaţiu ce se roteşte cu tine..." „Literatură, mârâise de la locul său John, care îşi golise paharul şi mai făcuse semn chelnerului. Ce ai nevoie să mai spui toate astea când le fotografiezi atât de frumos?" Jay îl privea cu ochii trişti şi nu ştiu de ce crezui că, dincolo de cinismul ei de până atunci, în inima ei mai exista o mare tandreţe pentru omul acela parcă ros de friguri, pirpiriu, deşi nu avea aparenţa unui om macerat de boli. Nu-i răspunsese tânărului, cum aveam eu să-l numesc, mereu, de aici încolo, vorbea numai pentru el, buzele i se uscaseră şi sorbea des din sonda de whisky pe care o avea în faţă. „Semnele enigmatice ale timpului, jaloanele pentru cei ce rătăcesc în cosmos. Turnurile şi bisericile îngropate în nisip, cotropite de pustiuri şi de nepăsare, căzute sub valuri de

praf sau de nisip, mereu uitate ca niște cimitire în goana vântului ce aduce uitarea; cu ceruri melancolice, disperate, deasupra, stăruind câte un veac parcă. Ai văzut un cer silnic, german, cum îți spun eu, cerul de deasupra landei, undeva, lângă Marea Nordului?... nu știu cine îi împrumută griul acela care te umple de disperare. Nimic decât un cerc în jur și orizontul vag, nici păsările nu îndrăznesc să vină într-acolo, poți să mori de singurătate, să strigi, să urli, nu te aude nimeni și, atunci, un turn e un avertisment dat morții! Ai văzut grădina Güell din Barcelona sau grădina Bomarzo? Prima este stranie, plină de enigme ca și cealaltă, care are în plus ceva mai mult mister, e invadată de o vegetație umedă care îngroapă totul, forme de piatră și poduri și monștri și peșteri și îți bagă în oase o spaimă de moarte. Te-a apucat vreodată seara sub zidurile neterminate ale catedralei lui Gaudi, *Sagrada Familia*, când ai impresia că din cuiburile acelea de bufnițe din care se aud strigăte nocturne se vor prăbuși câinii și maimuțele de piatră ale acestui dement, ca să te sfâșie, și că lipsa acoperișului te leagă de cer? Așa ar trebui să fie toate templele: să nu aibă acoperișuri, acoperișul lor să fie oceanul astral, asta dacă aș putea să fotografiez! Am încercat, dar nu am reușit, te rog să mă crezi. Lumea nu ar veni să privească expozițiile mele pe care le-ar găsi turistice, deși absența omului dă gravitate oricărui peisaj și te îndeamnă la meditație, nu crezi?"

Jay Jollys îi așezase palmele peste mâinile cu care strângea sonda de whisky: „Liniștește-te! Uite, așa era când l-am cunoscut, ne spuse nouă, febril, ars de ceva care mă făcea să uit orice. E un mare poet de fapt, dar cu un aparat de fotografiat nu poți să povestești tot ce ai vrea..." „Crezi?, se miră David Hamilton, atunci înseamnă că nu mă cunoști sau că n-ai înțeles nimic din ce-am făcut și doar tu ai stat câtăva vreme lângă mine. Ce ciudat!" Se înnegurase, ceva îl rodea, trebuia să povestească ce avea de povestit cuiva și prezența celor doi, a lui Jay și a lui John, îl încurca, simțea că numai eu puteam să-l ascult și chiar să pricep câte ceva din cele ce spunea. Pe urmă spuse încet, șoptit, ca și când ar fi vorbit numai pentru el: „Grădinile somnolente ale Cambodgiei, cu susurul lor, cu fântânile lor, cu gongurile de noapte și zorii verzi peste acele flori carnivore, devoratoare, care mușcau parcă noaptea ce se pierdea undeva în depărtare, și pe urmă se iveau templele roșcate, atât de încărcate, pline de monștri, de șerpi și de zei, cu miile lor de brațe, repetate, sugerând o roată solară care, toate, cerșeau cuiva mântuirea, și iar gongurile, mereu alte sunete, și mirosul de santal, cel mai subtil miros pe care-l știu și umbrele templelor care erau înghițite de violența junglei, voi nu puteți să știți cum poate să înghită o masă de copaci totul din jur în soarele exploziv, cum te poate orbi, și mlaștinile, cu respirația lor putridă, cu capcanele de nămol mișcător, și șerpii, și șuieratul unanim, și strigătele maimuțelor care își spun mereu ceva într-un grai al lor, lianele care vin spre tine, furându-te dacă nu bagi de seamă, lumina verde a junglei,

pentru asta a meritat să trăiesc atât, ca să înțeleg că degeaba tânjim după alte planete, pentru că nicăieri nu o să găsim basmul pământului nostru. Pe urmă, într-o seară, am văzut toată această minune fumegând, incendiată, jungla ardea; orașele ardeau, templele lor minunate erau bombardate și turnurile atât de frumoase zburau în aer și știam că nimeni nu va mai putea să le refacă. În porți: capetele unor tineri înfipte în pari. E îngrozitor... Asta am văzut în Congo, sate pustiite, arse, și capete de oameni în pari, tancuri ce călcau copiii care nu știau că trebuie să fugă din calea lor. Rămâneau numai niște pete mari de sânge, niște piei strivite și atunci mă întrebam cum pot să conviețuiască toate acestea la un loc?" „Mergem?" îi retezase Jay Jollys cheful de a povesti, brutal, fără să-l menajeze. „Unde să mergem? La vila *Carlota* totul e rece, degeaba ard caloriferele electrice, e frig! Mai bine am dormi aici. Nebuna de doamnă Connors zicea că să ne mutăm mai bine la ea, dar nu am chef să-i distrug mobilierul." „De ce nu?, se mirase Jay, te rog să mă crezi că merită. Va rămâne cu o amintire de neșters din partea noastră." Râdea aproape fără motiv. Puteam eu să cred că e geloasă pe o femeie trecută și nu frumoasă după ce David o părăsise? Dracu să-i ia de nebuni... Aș mai fi băut, dar nu voiam să le las impresia că sunt un decavat. „Nu mergi și tu, David, la petrecerea de astă seară la doamna Connors?" îl întrebase John. „De ce aș merge? Să văd niște zărghiți ca voi care dansați ca sălbaticii și vă îmbătați ca porcii? Nu, mulțumesc. Deși (se gândise puțin) nebunii sunt interesant de fotografiat, aflați de la mine. Am stat odată într-un balamuc, era cât pe aci să fiu linșat. Abia am scăpat cu filmele și cu aparatul, dacă nu era un infirmier înarmat nu aș fi ieșit viu de-acolo, sunt foarte violenți unii dintre ei. Jay, îți aduci aminte ce succes a avut expoziția aceea de la Los Angeles cu nebunii?" „Parcă îmi aduc aminte de ceva, spusese fără interes femeia. Nu a fost atunci când mi-ai cumpărat colierul de la Tiffani, care a costat o groază de dolari, încasați numai pe fotografiile pe care le-au reprodus nu știu câte ziare și reviste după aceea? Da, atunci a fost, o adevărată lovitură! Ar trebui să te mai gândești la așa ceva, nu poți să te repeți." David Hamilton își pierduse îndrăzneala de a povesti. Așa se întâmplă când o femeie nu te mai iubește și artistul simte asta, și deodată dezarmează; el dezarmase, mă luase de braț și făcuse semn chelnerului ca să-i pună totul la socoteală și, fără să se mai uite în urmă, deși ceilalți doi veneau după noi, ieși afară în ceața ce învăluise cu totul lacul Como.

*

La petrecerea doamnei Connors nu mă dusesem, deși Jay insistase. Pretextai că aveam o înțelegere cu *Cheshire* care așteaptă la o oră precisă telefonul meu și-atunci mă lăsaseră în pace. Vila *Carlota* părea un uriaș

frigider, degeaba ardeau toate becurile şi radiatoarele electrice, căldura nu se încropea încă. Unde mai pui că mă simţeam locuind într-un Muzeu, între atâtea busturi şi statui de Canova; mai văzusem la Bucureşti o astfel de casă a unui sculptor, invadată de cioturi de la Heracleea şi de nasuri pângărite de barbari sau de creştini, cele mai multe copii de pe vremea studenţiei, torsuri şi braţe ciuntite, un fel de sală a ororilor, ceva între *Grevin* şi M-me *Tussot*, în marmură şi ghips. Cum să mai faci dragoste, cum să mai simţi ceva când pietrele te invadau, se aflau pe podele, pe sub ferestre, pe sobe, lângă dulapurile sufrageriei, iradiind o răceală de cimitir ori de capelă? La hotel *Perugia* probabil că era foarte plăcut acum, îmi spuneam, acolo totul era mătăsos, tandru; perdele şi mobilă grea, învăluită în praf, şi bătrânii care tăceau cuvios în fotoliile de piele roasă imperceptibil şi acei chelneri care se topeau în vagul decor, absenţi numai în aparenţă; gata să te servească la cel mai mic gest, dar respectând distanţa reglementară, tăcerea lor în grup, a celor ce beau ceaiuri sau cafea în porţelanuri englezeşti şi a celor ce serveau în smockinguri, şi ele prăfuite. Şi tot mă întrebam ce dracu caută David Hamilton în vila *Carlota* atât de muzeală când, după mine, locul cel mai bun pentru ceea ce îşi propusese nu era decât hotelul dezafectat, dar asta aveam s-o aflu mai târziu, deocamdată nu eram deloc dumirit ce se întâmpla. A doua zi, aşa cum prevăzuse Jay Jollys, vremea se îndreptase, soarele, cu o mască de carnaval, parcă alungase ceaţa ce se mai târa puţin deasupra lacului, venea prin fereastre un aer cald de toamnă patetică, cu miros amărui de frunză intrată în descompunere şi toată lumea parcă înviase. Apăruseră nişte doamne care făceau probe, vedeam totul prin ferestrele deschise, aici nimeni nu se ascundea, era ca într-o tabără de nudişti, nubilele fete se lăsau măsurate şi le priveam sânii abia iviţi, abia conturaţi, nişte femei pe cale să se nască, încă nişte copile pe care numai sfidarea zâmbetelor aruncate în marile oglinzi veneţiene din jur le făceau mature pentru că erau conştiente de ceea ce ascund încă trupurile lor necoapte la care nimeni nu privea cu vreo curiozitate, pentru că puţinii bărbaţi care se ocupau de lumini ori erau pederaşti, şi nuditatea lor nu le spunea nimic, ori le văzuseră de atâtea ori încât nu îi mai interesau. Se tăiau cu foarfecele bucăţi din mătase transparentă, se înfigeau ace pe manechine, se auzeau strigătele lui David Hamilton, căruia nu-i plăcea nimic din ceea ce croitoresele lui îi arătau şi înţelegeam că dorea să le îmbrace în costume greceşti, drapate simplu; totul trebuia să ia aerul clasic al *Iliadei* sau al *Odiseei*, nimic senzual la suprafaţă. Scenografii înjurau, erau doi italieni care cărau mereu vase cu flori exotice şi le aşezau în toate unghiurile posibile. David alerga de colo-colo, înjurând în cel mai autentic argou londonez. Îi muncea ca pe hoţii de cai. De sus, de la al doilea etaj, unde mă instalasem, mă prefăceam că privesc apa argintie a lacului Como la amiază, dar, de fapt, vedeam totul. Ceea ce bănuiam se întâmpla,

cadrul era prea rece, prea funerar pentru ce dorea el să creeze, marmura sau înălțimea pereților, a plafoanelor, acele statui nenorocite, academice, îl distanțau de ceea ce dorise și încă nu înțelegea sau nu înțelegeam eu ce dorea într-adevăr. Muta de colo-colo piesele, căuta unghiurile, privea și măsura, prin instrumentele lui optice, căldura care se încropea afară și lumina violentă de la amiază îi schimba mereu ideile, soarele mai mult îl încurca decât îl ajuta; nu-mi permiteam să spun nimic; asemenea artiști au susceptibilitățile lor. Lasă-l dracului să se enerveze, prea era închipuit! Prea striga la ceilalți, se credea buricul pământului și lumea-l obosea; îmi dădeam seama de asta, fetele acelea trebuiau să stea în grup și să pozeze, să nu miște, să arate o lene orientală câteodată, să se miște ca somnambulii, era greu de priceput unde avea să ajungă în cele din urmă fotograful. Și peste toate astea, pe aleile vilei *Carlota*, se ivea din când în când, trecând maiestuos, Doris Connors, cu capul ei de nevăstuică, sec ca o nucă veche, într-o rochie de pe vremea războiului cu burii, cu o pălărie mare de pai de orez pusă să-i ascundă ruina feței macerate de prea mulții ani pe care-i petrecuse. Slăbise, zvonurile nu erau false, ținea un regim aspru, juca tenis, într-o săptămână făcuse o talie de viespe, se farda violent, asta se simțea din cauza luminii soarelui care îndepărtase toate ceturile de pe lacul Como. Nu lipsea umbreluța roz, de domnișoară din anii 1890, rochia de gaz și cordonul care sublinia scurtimea taliei. Umbla singură, ca și când ar fi vrut să-și alunge plictisul. Ea era gazda, cea care plătea chiria pentru vilă, finanțatoarea viitorului film, dar era discretă, nu era curioasă, nu întreba pe nimeni nimic, trecea numai cu un câine mic la subsoară, un *pudel* sau un câine indian din aceia miniaturali, *Chihuahua* sau cum naiba le mai spune, cu niște ochi imenși, negri, melancolici, cu o piele lucioasă, ce străluceau ca bijuteriile, un câine tandru pe care-l poți uita printre perne când adormi lângă el, tăcut, liniștit, fără să latre vreodată, pe care-l puteai confunda cu un obiect decorativ în cadrul prea festiv al vilei *Carlota*. Doamna Connors *trecea*, atâta făcea; din când în când, urca aleile ce duceau în pante ușoare spre vegetația de sus a grădinii care cădea în valuri, cu toate azaleele sale violente și frunzișul luxuriant ce acoperea misterioasa grădină și nu revenea decât peste câteva ore. Mi se pare că sus exista un leagăn uriaș în care citea o carte franțuzească, asta timp de câteva zile, nu știu dacă o văzusem cu însumi sau numai auzisem, dar se arăta la o mare distanță de timp ca să fie privită de David Hamilton, exact în clipa și după atâtea ore câte trebuiau, când acesta ieșea pe balconul marelui salon unde-și instalase locul de filmare ca să fumeze o țigară, dar el nu o vedea sau se făcea că nu o vede și ea trecea absentă, indiferentă parcă, totuși pândindu-i privirea, tremurând probabil interior la gândul că el ar putea fi atât de absorbit de munca pe care o făcea încât să nu bage de seamă ca ea mai exista și încă în felul acesta, făcându-i curtea discretă ce se face unei

femei care se îndrăgostise şi încă atât de intens, cum aveam să aflu mai târziu. Citisem unele cărţi, ştiam că adesea handicapaţii cad în astfel de romantisme ce aduc cu acelea de la treisprezece ani sau de la şaisprezece, amoruri care nu mai au nimic senzual în ele, pentru că o greaţă de tine însuţi, de propria-ţi decrepitudine ce te opreşte, să mai faci ceva care ar aduce cu un îndemn către apropierea fizică, totul transformându-se într-un sentiment discret care se mulţumeşte cu priviri strecurate ca la prima dragoste, cu plimbări simple, când numai o atingere de mână te face fericit, fie că ea e întâmplătoare. Era dragostea senilă, plină de primejdii, care putea împinge pe un om la moarte, la sentimentul propriei decăderi, al inutilităţii, când te mulţumeşti cu atât de puţin şi nu capeţi aproape nimic. Toată lumea observase, dar eram cu toţii bine crescuţi şi nu vorbeam sau nu făceam aluzii la ceea ce ştiam. Singurul care era dispus să discute treaba asta împuţită fusese John Gordon Ashe, care, la ceai, dimineaţa, era cât pe aci de câteva ori să ne pună pe toţi într-o situaţie fără ieşire, adică să deschidă o convorbire pe care, de fapt, toţi o doreau, acele bârfeli pe care totuşi buna creştere generală le oprea. Fiarele din noi erau gata s-o sfâşie pe biata femeie, dar Jay îl opri la vreme. „Ce spuneţi, arătase el spre geamurile sufrageriei de la hotel *Perugia,* cine trage?" Nu privise nimeni într-acolo, dar toţi ştiam despre ce este vorba, mai puţin David, care era cu totul absorbit de cele ce făcea sau trebuia să facă în ziua aceea. Sosise şi Dorothy Tutin, într-o scurtă călătorie spre Milano, cu o aşteptam pe *Cheshire;* picase şi pictorul de costume, Brian Sanders, un tip imposibil, astmatic şi plin de tâfne, care nu vorbea decât despre calitatea inferioară a materialelor pe care le cumpărase nu se ştie cine, croitoreasa şefă a filmului, deşi venea de la cea mai bună casă de mode din Paris sau Roma, dracul să-i ia cu aerele lor definitive, de parcă ar fi lucrat la bomba atomică, nu la un nenorocit de film ce era sortit să iasă prost; cel puţin eu asta pronosticam după timpul pierdut, după nehotărârea lui David şi tot ceea ce se făcea sub ochii mei. De fapt, cel mai uman lucru în toată această harababură era idila imposibilă a doamnei Connors cu fotograful, idilă pe care acesta din urmă o ignora sau se prefăcea că o ignoră. Jay era o nebună; îmi şoptise într-o seară: „Ce spui? " „Nu spun nimic", vorbisem şi eu sibilinic. Era permis să discuţi despre dragostea doamnei Connors în intimitate, dar nu cu al treilea de faţă. „Şi câinele acela care parcă vorbeşte, şi el are priviri de îndrăgostit." Îmi ardeau obrajii de ruşine ca şi lui Jay, dar nu ne puteam reţine. Natura omului este îngrozitoare, trăim bucurându-ne numai de defectele altora. „În definitiv, şi dumeata ai fi la fel de ridicolă dacă l-ai mai iubi pe David, o ştii bine, doar ai fost îndrăgostită de el." „E adevărat, acceptase ea, dar vine o vârstă când trebuie să mergi la mânăstire. E preferabil decât să te faci de râs." Probabil că o ciudată gelozie o făcea să nu admită o dragoste atât de absurdă. Pe urmă, ce erau relaţiile astea

înspăimântătoare, când simți că îți vine să mori de singurătate și de fapt asta dorești dacă ești un tip ca mine, toate astea i le spusei în treacăt lui Jay ca să nu bănuiască altceva. „Scrii?" mă interogase. „Dar de unde? Proiectez case, vile, scări și piețe publice." Tăcuse gânditoare. Ceruse ceva de băut, ea care nu bea aproape niciodată. Cele câteva zile când ne văzusem doar întâmplător ne apropiaseră. Ea spera să-l facă gelos pe David Hamilton, dar nu știa că un tip ca el, când are treabă, nu mai observă nimic; dar nu numai el era în joc, era și bruta de John Gordon Ashe, care mereu o căuta între două partide (era un mare jucător de bridge și aici, în apropiere funcționa încă, pentru niște jucători ca el, un cazinou discret unde puteai pierde cât vrei la *baccara* sau la alte jocuri) și mereu se jura că nu e de vină, că are prieteni care-l trag la mesele lor, dar ea dădea din umeri: „Doar suntem logodiți, părea a-i spune, vezi-ți de treabă, am cu cine să-mi pierd timpul." Și „hocheistul" îmi purta pică, până la urmă trebuia să mă bat cu el, îmi spuneam, dar mergeam mai departe și când avea să se întoarcă Cheshire, să te ții. Nici nu voiam să mă gândesc la ceea ce o să se întâmple, că nici cu ea nu mi-era rușine. „Nu mi-ai răspuns", o luasem din scurt. „De ce vrei să înțelegi?" „Nu știu. Probabil pentru că aceste lucruri nu mi s-au mai întâmplat." „Asta ar fi o explicație." Jay tăcuse, privind profundul decor ce se topea în amurg. Surâsese trist, cu ochii ei grei, nopturni, cum îmi plăcea să spun cu un arhaism la care țineam. „Crezi că nu mi-am dat seama că nu ai nici măcar o curiozitate pentru mine? Voi, cei ce veniți din Est, ne priviți ca pe niște morți, am mai simțit asta în câteva rânduri. Odată, era un rus foarte frumos, un balerin care se silea să-și dea importanță, nu era Nureev, nu te teme, dar sincer ar fi vrut să-i acord puțină atenție, probabil era în căutarea unui angajament pe aici pe care l-a și obținut în cele din urmă. Mă privea cu niște ochi muzeali, poți pricepe ce spun?" „Da, într-un fel." „Eram un exponat al lumii capitaliste pentru el, ei bine, asta nici măcar nu m-a jignit." „Și crezi că eu te privesc astfel?" „A, nu. E cu totul altceva. Simt că ai avut de-a face cu multe femei. Știi să le privești. Privirea e un lucru pe care nu-l au mulți oameni." „E teoria lui David, l-am auzit spunând-o." „Nu, el nu afirma asta, eu vreau să explic ceva cu totul feminin. Știi de ce mi-am dat seama că ai avut de-a face cu multe femei?" „Nu." Tăcuse iar. Bea *Florio,* parcă asta ceruse, băutura dulceag amăruie care înlocuia atunci sintonicul cu care mă obișnuise. „Există o privire a bărbaților care știu ce înseamnă o femeie, o privire specială, plină de curiozitate, nu de dorință, dar o curiozitate adânc senzuală, fără lubricitate. Ea, această privire, are o adâncime specială. Pe chipul dumitale nu se citește nimic, pari că te uiți la mine exact ca la un exponat, cum o făcea celălalt, dar există o diferență. Focarul privirii..." „Ce vrei să spui?" „Ar fi prea mult pentru astăzi, mai bine să-ți vorbesc despre David..." „Cum vrei, dar m-ai făcut curios." „Cred, dar e mai bine să tac..." Se întuneca, hotelul *Perugia*

ieşea fumegos din amurg şi intra în noapte ca un bastiment pierdut în marea nocturnă, cu toate luminile lui roşcate. Acum înţelesei care era farmecul lui, acea obturare a luminii care devenea roşcată, nu era neonul din alte locuri, nu lumina galbenă a vechilor lămpi italiene, era un fel de jar roşcat, obosit, lumina de noapte numai bună pentru bătrânii aceştia, o lumină care nu te jena la ochi, ce ocrotea privirea şi crea în jur ceva miraculos, o intimitate ce nu exista în alte locuri, o lumină în care uriaşele volume din lemn de nuc ale mobilei deveneau nişte refectorii, altare sau strane ale unor catedrale, şi tot ce exista; tradiţie, vechime, în aceste locuri era evocat secret, intra în decor. „Aşadar, reluase Jay, întinzându-mi un pahar cu votcă de pe tava chelnerului, asta cerusem, farmecul lui David stă în ceea ce face şi spune câteodată. E tăcut ca un cimitir londonez. Dar asta m-a atras la el cel mai mult, nu sare în faţă. Nu deschide decât rar gura, dar atunci spune nişte lucruri ce te îngrozesc pentru că nu le ştiai." „Mă mir, mârâii eu, cel puţin de când am venit aici n-am aflat prea multe de la el." Minteam şi ca intui acest lucru. „Eşti un om pe care nu-l va mai vedea poate niciodată. E ca şi când te-ai adresa unui perete, iartă-mă..." „Mă rog, ai voie să spui ce vrei..." Băuse iar, cu o lipsă de apetenţă ce-i semăna foarte bine. „Toate lucrurile le faci aşa?" „Adică cum? întrebase ca provocator, ce, adică?" „De pildă, dragoste?" „Nu e prea indiscret?" „Nu, deloc". „E o provocare?" Trebuia să-i dau lovitura de moarte, ei bine, nu reuşisem. Se înfuriase, dar se stăpânise: „Nu sunt o băutoare, pur şi simplu, duc un regim sever. Gimnastică, bară, sintonic, bicicletă de cameră, măsurarea greutăţii în fiecare dimineaţă, masaj, plimbări pe jos, chiar jogging, în parcuri, mă mir că nu m-ai văzut. La cinci dimineaţa alerg pe alei, fără câinele doamnei Connors". „Te cred. ' „Asta nu înseamnă însă că sunt o femeie lipsită de senzualitate, asta ai vrut să spui, nu?" „Bănuiam, de fapt, vreau altceva de la dumneata." „Ştiu, să ţi-l descriu pe David." „Nu, nu asta, m-ai înţeles greşit, vreau să pricep ce fel de film va face şi cum, pentru că ceea ce văd mă pune pe gânduri." „Adică?" „Adică nu are nici o şansă să facă un film bun." „De ce?" „Pentru că totul e o harababură, pe urmă cred că nici decorul nu e bine ales. Am privit fotografiile lui, era altceva." „Tocmai asta nu înţelegi!" „Ce anume nu înţeleg?" „De ce a venit aici, la început nici eu nu pricepeam." „Poate doreşte să ajungă la altceva, dar dacă vrea să realizeze atmosfera de la Ostia sau unde dracu aţi făcut pozele acelea, în Creta sau în altă parte, ce caută aici?" Surîsese misterios şi îşi aşternuse palma peste mâna mea: „Să nu mai vorbim despre asta, să te las să descoperi ceea ce nici eu nu ştiam..." „Nu, te rog, spune-mi dacă e adevărat sau numai vă prefaceţi că filmaţi. Vă bănuiesc de mari vicii, dar nu vă condamn. Titlul filmului pe care şi l-a propus David îmi spune totul, dar asta nu e suficient. *Sybaris*, foarte bine, dar cum să turnezi *Sybaris* într-o Morgă?" „Hai să tăcem, te rog să mă crezi, o să afli totul, dar ar fi o greşeală

din partea mea să nu te las să descoperi singur ceea ce e atât de evident." „Nu e evident deloc." „Nu vrei mai bine să ascultăm liniştea? Ce frumos spuneai adineauri, o tăcere din care a dispărut tot ce era balnear, unde dracu ai citit asta?"

*

A doua zi sosise *Cheshire,* cu ziare, geamantane, spiriduşi, zgomot, uitucenii şi curiozitate; era ostenită, dar fericită, avusese succes, îmi arătase presa, grămezi de hârtii de jurnal mirosind a plumb tipografic, şi pe urmă, mereu ridicându-se şi căutând postul de radio Roma şi o emisiune de la Milano pe care nu le mai găsea şi care ar fi trebuit să vorbească despre ea şi eu nu eram atent şi nu voiam să o ajut pentru că era în baie sau telefona, mereu târâia telefonul; se auzeau voci depărtate; telefona Delphina care plecase după ce mă predase bandei de aici şi mereu cârâiau alte glasuri de la ziare, cronicari; mi se servi şi supa de ceapă: dirijorul acela cu trei nume de care nu mai scăpăm în vecii vecilor era şi el la Roma, fusese mai bine-zis; făcuse ce făcuse, luase un avion de la Paris şi asistase la concertul ei şi se sfătuiseră, el rămânea managerul ei pe viaţă, o scotea la plimbări lungi şi, ce o fac cu pe nebunul, ciorbele nu se mai reîncălzeau, erau prieteni şi el o pilota în lumea asta gangsterească, a impresarilor şi a celor care cereau sume imense pentru fiecare elogiu şi eu trebuia să înţeleg totul, iar apoi, deodată, devenea suspicioasă: „Şi ce-i cu mutra asta de cotoi bătrân, că am auzit ce-ai făcut pe aici. Tot timpul ai stat cu Jay Jollys căreia nu-i mai ajung bărbaţii, şi să nu mă sileşti pe mine, cât sunt eu de bine crescută, să-i fac o scenă să mă pomenească! Ce dracu a găsit-o şi pe Delphina să te planteze aici între lesbienele astea, că le-am văzut, toate nişte curvuliţe care abia aşteaptă să sară în patul tău dacă nu au şi făcut-o deja..." „Ai terminat?" o întrebam, dar ea mai avea încă multe de spus şi tot mă prefăceam că-i caut emisiunea muzicală în care tot nu se pomenea de ea încă şi aranjamentele o exasperau şi îi acuza pe italieni că nu au cuvânt şi iar se repezea pe ziare şi-mi arăta titlurile cu litere de o şchioapă. Le citisem eu? sau uitasem alfabetul, ori nu ştiam limba italiană, deşi mă lăudam că făcusem latina în liceu, şi câte şi mai câte! Trebuia să plece la Milano, şi eu nu arătam nici o încântare că în loc să-şi facă serviciul de presă obligatoriu venise aici ca să mă vadă? Ce fel de tip eram, insensibil, că aşa e când a trecut vremea şi te-ai obişnuit cu cineva, şi pe urmă iar devenea drăguţă şi mă implora să-i spun cu unde uitase ea fardul acela de la Paris sau unde aşezase rochia de la Delphina pe care trebuia tocmai în seara aceea s-o îmbrace şi nu ştia dacă o pusese pe vreun umeraş sau se afla în cine ştie ce geamantan pe care trebuia să-l deschidă, că erau mai mult de zece şi eu nu băgasem nimic de seamă? Se ducea mereu

la oglindă, aprindea toate luminile şi-mi spunea: „Dacă aş fi deşteaptă te-aş lua cu mine, dar îmi porţi ghinion, totdeauna mă inhib când eşti în sală, mai bine stai cu damele tale că eşti afemeiat, şi se enerva, şi greşea nuanţa de ruj care-i trebuia şi se lupta cu tentaţia de a mă smulge de aici. Pe urmă, nu-i plăceau pantofii, mereu se văita că o strâng sau că nu se potriveau cu rochia pe care o îmbrăca, unde mai pui bolile de care suferea: junghiul intercostal (pe podiumul sălii de concerte trăgea), măseaua de minte pe care, de la Bucureşti, trebuia s-o scoată, dar câte şi mai câte, insomnia pentru că se gândea că cei de la Milano erau mai scorţoşi; parcă nu fluieraseră pe un pianist acum o lună, era prevenită şi dacă nu se va înţelege cu dirijorul, cu neamţul ei rigid care e corect, dar numai atât; nu are geniul prietenului ei cu trei nume, dirijorul acela, care era oaia neagră a întregii mele vieţi; în sfârşit, după trei zile, ca uraganul Flora, plecă aşa cum venise, într-o volbură de geamantane cărate pe scări, în strigăte şi înjurături româneşti adresate micilor *boys* care cărau poverile şi cereau fără ruşine bacşişuri, urmată de cameristele de la hotel Perugia, pentru că ne mutasem acolo, nu mai răbdasem noptile reci de la vila *Carlota* şi fără explicaţii ne instalasem în bunul, vechiul, dulcele aşezământ care atât îmi plăcea şi mă simţeam ca la mine acasă şi Jay spunea că doamna Connors n-o să-mi ierte niciodată evadarea asta care o jignea, pentru că eram de fapt invitaţii ei şi ce însemna plecarea asta? Mă rog, numai greutăţi, dar puţin îmi păsa mie de ele acum...

Şi se făcuse linişte, iar liniştea aceea balneară pe care, din două în două zile, o mai turbura telefonul de la Milano: „Alo, Big, fii cuminte; eşti singur în cameră, nu ai vreo nymphetă la picioarele tale, că o ciufulesc, să-ţi spun ce-am făcut ieri, cum merg repetiţiile..." şi dă-i cu amănuntele, nu se înţelegea cu vioriştii care se vârau prea tare peste ea şi atunci trântise capacul pianului şi strigase la neamţ, spunându-i că ar putea să-i stăpânească mai ca lumea şi că *lentoul* acela pe care-l ştiam eu foarte bine ieşise leşinat. O deranjau nenorocitii ăia, mascaltonii care vroiau să se ilustreze ei, şi nu învăţaseră că erau numai acompaniatori, şi, pe urmă, iar interogaţii: „Ce-ai mâncat, că ai fălci, las că am văzut eu, cum lipsesc îţi faci de cap", şi mă juram că nu mă atinsesem de pâine şi că numai un fel de mâncare mi se servea la prânz. „Şi Jay, întreba, tot îţi mai face curte?" „Ba bine că nu! Ce vrei să facem? Ne distrăm şi noi cum putem pe aici!" De fapt, Jay era ocupată aproape toată ziua. David o punea să stea între fetele alea şi măsura distanţele şi privea prin obturatoarele lui de lumină reflectoarele şi le muta: „Mai la dreapta, mai sus, mai la stânga şi broscarii nu pricepeau ce vrea ăsta atât. Fetele şuşoteau, se leneviseră, erau de fapt plictisite, stăteau ore întregi în rochiile lor transparente şi tremurau de frig; David nu le permitea să-şi pună pulovere şi Dorothy Tutin bârfea la mesele de prânz: „O să le bage în spital nebunul tău, îi spuneam lui Jay, la 18 ani or să-şi scoată ovarele, film le

trebuie? Pe vremea mea era altfel..." Râdea în hohote şi mânca bine, ei nu-i mai păsa de cântar, de gimnastică, nu făcuse niciodată aşa ceva. Când ieşea pe scenă lua aplauze numai când se învârtea odată în faţa fosei, o, ce public! Ce, ca fâţâiţii ăştia din zilele noastre, cărora trebuia să le faci curte, să-i încălzeşti până totul se sleia, mersi, ăsta nu mai e public, să-l fi văzut noi pe lord Harington care dimineaţa vorbea în Parlament despre bugetul Indiei şi seara se aşeza în loja lui şi aplauda până-i amorţeau palmele şi cum ştia el să trimită flori, nişte coşuri uriaşe cu orhidee, ude încă, parcă culese pe rouă, noaptea şi se oprea aici, sugerând că dincolo de discursurile lui din Parlament ştia să vorbească şi femeilor, şi încă cum... „Era un tip."

Nu mă plictiseam, cum ar fi bănuit *Cheshire,* David Hamilton le aşeza mereu în alte locuri pe fetiţele acelea căutând ceva; ele erau exasperate, începuseră să se certe, era gata-gata să asistăm la o bătaie între Esther şi boticelliana Margareth, cea care născuse iarna trecută şi avea nişte priviri ca ale lui Landru. Ea era lesbiana şefă, cred că le stricase pe toate fetiţele din jur, erau ca nişte micluşele, o ascultau, nu-i ieşeau din cuvânt, dar ieşirile necontrolate, strigătele acelea isterice pe care le scoteau nu erau numai rezultatul enervării continue, erau şi altceva, erau gelozii reprimate, cred că şi-ar fi turnat otravă în mâncare una alteia dacă s-ar fi putut; le simţeam cum se pândesc, păreau nişte pisici în călduri şi mă întrebam ce naiba le face atât de senzuale, pentru că în jur totul era rece, deşi afară era o toamnă dulce, prelungă, languroasă; poate reflectoarele cu căldura lor insuportabilă când se aprindeau, poate trecerea de la cald la rece când se mutau aparatele de filmat şi se aştepta, poate schimbările bruşte de temperaturi erau de vină sau, pur şi simplu, sentimentul că se munceşte inutil pentru că nu se trăsese nici un metru de film, încă se schimbau rochiile, croiala lor nu-i plăcea lui David Hamilton şi trimisese la plimbare câteva maistre până acum şi veniseră altele, dar nici ele nu reuşeau să facă ceea ce le cerea el. Singura persoană în toate minţile din acest trib nebun era numai doamna Connors. O puteam vedea, invariabil la orele 11, trecând prin faţa lui David care fuma pe balconul însorit fără s-o vadă, cu căţelul acela minuscul, cu ochi bazedovici, uimiţi şi umezi, speriat, dar şi îndrăgostit de stăpâna lui care-l purta la subsuoară, sub umbrela roz, ca şi când ar fi vrut să le arate un trofeu. Mergea dreaptă, suplă, arătându-şi mijlocul strâns într-o centură din piele, părea un personaj din tablourile lui Corot sau Degas, în explozia de soare a acelei toamne de la Como. Nu-l privea pe David; el, nici atât; nu se salutau, dar toţi înţelegeau ce se întâmplă şi surâdeau mascându-şi zâmbetul, pe urmă totul se amesteca, începeau comenzile; iar filtre, iar lumina, iar o perdea de altă culoare, iar mutarea plantelor care nu dădeau reverberaţia verzuie pe care şi-o dorea şi eu nu mai înţelegeam nimic. De ce schimbase locul de filmare; de ce voia să obţină efectele pe care marea le creează singură, reflectând cerul într-un loc

rece, lipsit de langoarea pe care o degajă sarea de sub apă şi topirea acelui aer înăbuşitor, atât de fierbinte de pe o plajă?

Pe urmă, mai observai că ceva se schimba imperceptibil cu cât zilele treceau. Jay îi amintea fotografului că zilele ei erau numărate şi că nu va întârzia nici un ceas şi tensiunea generală sporea. David Hamilton părea impasibil, căuta ceva şi nu mai găsea odată. Nu mai era vorba de aranjarea decorului, de rochii, de unghiuri de filmare, scenariul era scris în mintea lui, altceva îi lipsea şi într-o dimineaţă, strecurându-mă în locul acela, în salonul uriaş care era mascat de un decor artificial alcătuit din perdele şi din plante de seră, simţii mirosul de LSD, uşor amărui, şi înţelesei. Îşi droga actorii. Până şi ochii lui Jay aveau ceva impudic, tânjitor, o sexualitate pe care altădată nu o observasem; fetiţele acelea păreau somnoroase, făceau gesturi lascive fără să-şi dea seama de oroarea în care intrau. Erau leneşe, se mângâiau unele pe altele, dansau în grupuri, asta nu avea nici o legătură cu filmul, nu erau nici măcar repetiţii, păreau lăsate în voie, ca să intre într-o stare specială. Fumau ţigări subţiri pe ascuns, ferindu-se unele de altele, deşi tocmai asta cred eu că urmărea fotograful. În jur, un miros de fosfor, de santal, atunci băgai de seamă ca în vasele de aramă de la colţurile salonului începuseră să fie arse plante necunoscute, un fel de beţigaşe care erau aduse din Cambodgia sau chiar din China, împrumutând decorului nenatural ceva planturos, ameţitor, un aer dulceag care mă enerva. Era limpede că pierdusem mult mutându-mă la hotelul *Perugia*. Noaptea, în vila Carlota se petreceau lucruri pe care ar fi trebuit să le aflu. „Ce se întâmplă aici?", o întrebai pa Jay, într-o zi, pe când beam un ceai de pe la 1900: *Hominan's*, cum scria pe pachetele verzui care arătau ca tutunul. „Nimic, ce să se întâmple?", se mirase ea cu ipocrizie. Dar ţi-ai propus să descoperi, nu eşti perspicace?" „Cred că înţeleg ceva." „Ce anume?" „Droguri..." „Da, şi mai departe?" „Mai departe, nu ştiu, dar bănuiesc: toate fetiţele astea au un aer căpiat, nu e numai drogul." „Dar ce mai este?" „Nu ştiu. Nu vrei să-mi spui?" „Nu..." Era aproape înfuriată pe mine. Adică ce o scotocesc eu în creier ca la poliţie, dacă nu-mi convenea, ce căutam eu aici? Şi cine eram, la urma urmelor? În după-amiaza aceleiaşi zile, începui să inspectez vila *Carlota*. În toate odăile domnea o vraişte fără sfârşit; dessous-uri aruncate pe fotolii, dulapuri deschise, ciorapi neîmperechiaţi, mici funde şi pantofi de dans din mătase roşii, în poante; oglinzi, foarte multe oglinzi, pe care le ştiam aduse de undeva şi paturi răvăşite, nestrânse niciodată, turburătoare în dezordinea lor. Fetele nu dormeau, era limpede, aveau cearcăne, arătau îmbătrânite. Nici Jay nu mai părea atât de sigură pe ea, avea un aer îngrozitor. Se certase de câteva ori cu John Gordon Ashe; acela fugise cu maşina făcând un accident. Îl aduseseră cu o altă limuzină, rănit, avea obrazul albastru, se izbise de un parapet undeva pe serpentinele care urcau spre Como, nimeni nu întreba,

nimeni nu observa că fusese rănit; probabil, parbrizul sau o izbitură la o oprire bruscă. Şchiopăta puţin. Dacă aş fi locuit aici poate că aş fi auzit certurile lui Jay, dar aşa nu puteam să întreb pe nimeni, fetiţele deveniseră şi ele mai nervoase, aveau acum aerul unor femei cu adevărat, puse pe ceartă; două dintre ele fuseseră prinse tăind cu foarfecele rochiile celorlalte şi David Hamilton era cât pe aci să le trimită acasă, dacă n-ar fi fost imperativul timpului care trecea, o făcea cu siguranţă, aşa că se mulţumise să le dea câteva palme zdravene care le umflaseră obrajii şi le făcuse să plângă şi să ameninţe că-l vor da în judecată; ştiau totul despre asigurări, contracte, despăgubiri, vorbeau de avocaţi, despre presa căreia voiau să i se adreseze; totul luase un aer dramatic, în vila *Carlota*...

„Asta şi urmăresc", îmi spusese direct David Hamilton. N-ai înţeles? Nu înţelesesem. Beam amândoi pe terasa circulară a hotelului *Perugia*. Pe lac se avântaseră câteva bărci cu motor care spărgeau liniştea la care ţineam atât de mult. Apăruse şi o yolă care arăta ca o pasăre căzută de undeva, de pe munţi, în mijlocul suprafeţei de apă vânătă. „Mâine încep să filmez"; fuma, bea, deschis deodată la mărturisiri, el care tăcuse până atunci, devenind impenetrabil pentru mine. „Tot nu înţelegi?" „Mărturisesc că nu." „Jay nu ţi-a spus nimic? Ea mă cunoaşte mai bine." „Nu". Pe aleile parcului trecea doamna Connors, cu mersul ei de domnişoară de pe vremea lordului Cecil, cu *pudelul* la subsuoară sub umbrela roz. David Hamilton nu o vedea sau se prefăcea că nu o vede. „Le-am adus exact în starea de care am nevoie. Ele au acum un sentiment de vinovăţie." Tăceam. „Nu e limpede?" „Nu prea." „Mergi la teatru?" „Cum să nu?" „Atunci?" „Atunci nu ştiu unde vrei să ajungi!?" „Ei bine, acest sentiment de vinovăţie trebuie să treacă pe peliculă, să se simtă numai, să nu fie jucat. Moartea actorului este trăirea unui sentiment. Dacă nu le-aş fi ţinut în tensiunea de aici, dacă nu le-aş fi drogat ca să le împing în viciul pe care nu-l vor mărturisi niciodată, toată pelicula ar fi fost ratată. Ele se culcă una cu alta, vorbesc de fetiţele astea, noaptea, crezând că eu şi ceilalţi nu ştim nimic şi că în faţa aparatelor vor juca numai viciul. E o diferenţă. Nu mai au jena pe care ar fi avut-o dacă le împingeam spre lucrul ăsta. Totul s-ar strica în faţa atâtor oameni şi într-atâta lumină. Ar fi imposibil să filmez viciul fără ca să li-l implantez mai întâi. S-au dezbrăcat, nu le mai e ruşine, dar sentimentul vinovăţiei există, cu asta vreau să filmez. Totul e o convenţie. Lumea care merge la teatru sau la cinema ştie că aceste scene au fost filmate, nu trăite. Subconştientul funcţionează de ambele părţi. Spectatorul nu te crede, cei ce sunt implicaţi ştiu că nu vor fi crezuţi şi asta am vrut să distrug. Suntem chit, dar fotografia, filmul, va trăda ceea ce ele ascund şi ceea ce spectatorul din fotoliile cinematografului doreşte să afle. E vorba de o intimitate pe care nu o lăsăm să scape nici celor cu care facem dragoste, dar-mi-te unei echipe de filmare şi unor milioane de

indiscreți care dau bani ca să afle ceva interzis..." Surâdea fericit, poate era și alcoolul de vină, dar totul se limpezea ca sub o lumină pe care o așezi brusc în întuneric pe un obiect nevăzut. „Toate sunt nimfomane, știu de ce au venit aici și ce le cer, dar la modul primitiv, ele voiau să imite pe cutare vedetă de cinema pe care o văzuseră în alte filme, dar nu de asta aveam eu nevoie. Trebuie să le nimicesc întâi dorința de a semăna cu cineva. Dacă erau proaspete, ar fi fost stângace, imbecile, nici măcar nu știau ce se întâmplă cu ele; împingându-le într-o viață subversivă, secretă, creându-le sentimentul de vină, le-am transformat în ceea ce doream eu, în niște monștri care se ascund, dar care doresc să facă ceea ce ar fi trebuit numai să joace! Nu le-a mai rămas decât dorința de a stârni dorința la ceilalți, dar asta dispare la lumina reflectoarelor când sub atâtea priviri și în urletele mele cum să stea golașe una în brațele celeilalte, cum să se sărute fără poftă, dar tandru, în subconștientul lor vor dori *să joace* acest amor interzis, dar *îl vor trăi* fără să știe, pentru că deja sunt complice și vor repeta păcatul pe care l-au și săvârșit fără martori. Am făcut totul ca să le obișnuiesc cu mirosurile de plante exotice, le-am pus oglinzi, le-am ordonat să nu închidă noaptea ușile și ele le-au închis, dar asta nu le-a împiedicat să ajungă la prietenele lor sub diferite pretexte; le-am pândit, știu cine cu cine s-a culcat, în felul lor naiv, să nu te revolți, sunt toate predispuse la viciu, eu nu am făcut decât să le descătușez; poate că asta va fi vina mea, dar ele tot aveau să descopere viciul, dacă nu eram eu venea altcineva, pe mine nu mă interesează ce o să li se întâmple de aici încolo; mă interesează să fac filmul ăsta cum l-am dorit, pentru asta sunt gata să plătesc oricât..." Era totuși ceva care-mi scăpa. Îl întrebai: „Spune-mi, totuși, David, de ce ai schimbat cadrul? Le-ai fotografiat întâi la mare, ți-am văzut expoziția și am ghicit unde vei ajunge, dar nu înțeleg de ce te-ai lipsit de senzualitatea mării să spunem? Acolo aveai totul: mirosul apei, sărurile, plantele descompuse, nisipul spulberat de vânt, cerul care are altă culoare la mare decât aici; cum de ți-ai permis să renunți la toate astea?" David Hamilton sorbise încet din sonda lui cu whisky. „Cred că trebuie să-ți mai adaug ceva: tocmai de răceala asta aveam nevoie. Mi se pare că i-ai spus odată lui Jay că vila *Carlota* e o Morgă; perfect adevărat, de asta aveam nevoie, de răceala programatică a cadrului. Aceste fetițe trebuie să fie stingherite de tot, mașiniști, de lumini, să le fie frig; nimic senzual în jur, chiar plantele – n-ai băgat de seamă? – seamănă cu cele artificiale, pe film vor avea mai multă torpoare în ele decât în realitate; de asta voi avea eu grijă cu filtrele mele. Ele trebuie să fie conștiente în timp ce sunt filmate că tot ce li se întâmplă *va fi văzut* și atunci vor juca în ființa lor numai ce au secret; înțelegi, va fi ca un reflex, atât! Asta doresc să surprind pe peliculă..."

Tăcusem o vreme. Doamna Doris Connors se întorcea din plimbarea ei, ținând cățelul acela mic, cu ochi umezi, devoratori, ca pe un pachet pe care

ştia să-l poarte, adică fără să aibă un aer stânjenit. În asta intra toată educaţia ei de aproape un secol: să ştii să porţi ceva cu aerul că nu te stinghereşte. David Hamilton se întoarse spre mine şi-mi făcu o mărturisire stupefiantă: „Pentru asta era nevoie chiar de dragostea întârziată a femeii pe care o vezi. Ea mă curtează de mulţi ani,fără să spună nimic, fără să-mi arunce o privire. Aveam nevoie de adoraţia ei şi trebuia să transmit acest sentiment prin fotografie şi am încurajat în felul meu subversiv dragostea lui Doris pentru mine, fără să-i spun nimic, ignorând-o, dar lăsând-o să înţeleagă că ştiu totul." „Şi Jay, la ea te-ai gândit? V-aţi iubit, ba am impresia că încă te iubeşte, de ce o arunci într-o astfel de conspiraţie. Îmi vine să cred că o urăşti mai degrabă..."

David Hamilton îmi ceruse voie să nu-mi răspundă la această întrebare. „Bine, acceptai, dar unde dracu ai învăţat toate astea?" El era fericit că nu-l silesc să meargă mai departe cu mărturisirile care puteau să devină indiscreţii. „Undeva, în Asia, nu ştiu, poate în Cambodgia aceea care mă obsedează. Nicăieri nu există atâta senzualitate. Ai fost pe acolo?" „Încă nu, sper să ajung..." „Dar în China?" „Da." „E bine atunci, ai să mă înţelegi. Ai văzut cum beau ei ceaiul? E o conversaţie mută, totul depinde de oră, de culoarea băuturii, alte lucruri se spun de dimineaţă; altele seara, sau la ora cinci după masă. În general, asiaticii au un fel de a scrie şi vorbi ideogramatic, nu sunt noutăţi pentru dumneata. Totul e misterios, în surâsul lor, în gesturi, în frânturile de propoziţiuni care sunt nişte şarade, nişte aluzii. Femeile lor ştiu să flirteze numai din priviri. Aşezarea ceştii de porţelan pe o masă e un gest de tandreţe, o promisiune; la noi totul trebuie spus, acolo nu se vorbeşte. Această muţenie trebuie deslușită şi, te rog să mă crezi, ele, acele femei, nu sunt cu nimic mai prost pregătite pentru dragoste ca ale noastre, europenele, atât de zgomotoase şi de impudice. De acolo am învăţat sensul unei pagode, al chioşcului de ceai, sensul florilor care se aştern pe o masă, şi ele pline de aluzii. Gongurile pagodelor pot să-ţi reamintească o poveste din alt ev. Sunt regresiuni în timp. Noi, europenii, suntem grăbiţi, brutali, nefericiţi la urma urmelor. M-ai întrebat când te-am cunoscut dacă-l citisem pe Proust. Bineînţeles că-l citisem, dar m-am prefăcut că nu; întrebarea era prea elementară, te-am pedepsit. Acestor fete le-am pus la patefon, pe vremea când pregăteam expoziţia de fotografii, Debussy. La început nu înţelegeau nimic. Unele adormeau în timp ce eu studiam lumina cu filtrele mele; pe urmă măsurile din *După-amiaza unui faun* care au ceva senzual, la fel de periculos ca aromele ce se degajă din beţişoarele de santal pe care le ard de câteva zile în locul de filmare, le-a plăcut; ele se înrudesc cu culorile perdelelor pe care le folosesc drept fundal, cu orhideele. Toate detaliile lucrează secret asupra lor. Peste câţiva ani nu vor mai simţi nimic, vor fi pur şi simplu nişte femei numai, de aceea fac filme numai cu fete tinere. Recunosc că tot ce li se

întâmplă poate să le ducă pe unele la viciu, dar prefer să le viciez la modul superior, nu să le las pe mâna cine știe cărui *play-boy*, ca nătângul ăla de John Gordon Ashe, care nu e decât o mașină de mușchi. Și, pentru că tot m-ai întrebat, acum pot să-ți răspund: Pe Jay o pedepsesc în felul meu. Ea va pleca de aici bolnavă, peste o lună, pariem, se va întoarce la mine și îmi va ierta toate ingratitudinile. Are nevoie de acest rafinament, de ceea ce numai eu pot s-o fac să simtă. John i se va părea un bărbat vulgar, oarecare. În ce-o privește, asta e tot ce-am urmărit..."

•

Peste un an, exact, aveam să văd filmul. Mă aflam cu *Cheshire* în California, la Los Angeles. Concertele ei luaseră sfârșit, eram într-o scurtă vacanță. Locuiam la Hotel *Beverly Wilshire*, ca invitați ai prietenului nostru Fred. Un afiș mic, roșu ne anunța premiera filmului *Sybaris* de David Hamilton, la un cinematograf din *Bel Air*, într-o sală climatizată, pompoasă, unul din acele locuri unde se întâlnea lumea bună pentru a trânti sau a lansa pe cineva. Ziarele erau pline de avancronici; citisem în fugă câteva, erau mișcătoare, nu-l vedeam bine pe David, dar poate tocmai răutatea cronicarilor acelora, acri și nedrepți, avea să lanseze filmul. În asta speram. Seara, la *El Padrino*, localul intim în care cânta la pian un negru în frac roșu, tremuram la gândul că îl voi întâlni pe David și, într-adevăr, el sosi puțin peste miezul nopții. Era ușor grizat; pe figura de bolnav de friguri nu se putea citi nimic; numai o gheață albă, ceva care-i stingea furia reprimată. Surâdea sfidând pe cei de la mesele din jur, care zumzăiau de cum intrase. Filmul fusese o cădere, așa cum bănuisem. Sala se golise pe jumătate încă după primele trei acte. Lumea vorbea tare, protestând, și fotoliile plușate tot reușeau să scoată câte un zgomot, trântite cu furie de doamnele arheologice, încărcate cu bijuterii scoase din seifuri, special pentru o asemenea împrejurare. Ceilalți sâsâiau, protestând că sunt tulburați, dar de fapt sporind atmosfera de protest surd; era limpede că nimeni și nimic nu mai putea salva filmul. Când se aprinseseră luminile câțiva aplaudaseră cu un entuziasm atât de facil încât tăcuseră imediat, jenați. Eram foarte puțini în uriașa sală care nici la începutul filmului nu se umplusе decât pe jumătate; cealaltă jumătate a invitaților fiind absorbită de alte ceremonii ce aveau loc în alte locuri, la party-uri, reuniuni la Santa Monica sau la Miami Beach, în vilele din *Bel Air*, pe aici, prin împrejurimi, unde puteai să întâlnești cel puțin câteva vedete de film, mai recente sau în retragere. Sigur că nu mai erau petrecerile de altă dată, cu douăzeci de ani în urmă, când se turna șampanie în bazine și careva, Zsa-Zsa Gabor sau Marylin Monroe, se despuiau și se aruncau în cupele din beton ca să fie văzute goale, cu trupurile lor dumnezeiești care îi cutremurau până

şi pe bătrânii financiari ai Hollywoodului, dopaţi, mînaţi de boli secrete, luând mereu pilule şi afişând o veselie ostentativă, cu obrajii lor roz, neverosimili, cu părul coliliu şi fracurile impecabile, croite la Paris, vorbind tare şi surâzând ca în tinereţe; cu cinismul lor care voia să arate că în asta consta reuşita, în călcarea peste cadavre, şi aşa mai departe. Deci ne retrăsesem discret, strecurându-ne repede pe uşile batante, speriaţi la gândul că David Hamilton putea să ne iasă în cale şi că ar fi trebuit să-i spunem ceva ce nu se putea spune, dar el nu apăruse nici pe scenă, cum se obişnuia la astfel de premiere, cum nu apăruseră nici nymphetele care stătuseră într-o lojă, adunate ca într-un cuib de rândunică, cu aerul lor cuvios de eleve exemplare, după ce pe ecran făcuseră ceea ce făcuseră; deşi, la drept vorbind, filmul nu pentru că era scandalos căzuse, ci pentru cu totul alte motive. Şi-atunci, dându-şi ele seama că totul se ratase şi că nu mai avea nici un rost să mai aştepte, se retrăseseră strategic, urmate de onorabilele doamne care erau mamele lor, împopoţonate şi ele în blănuri, cu bijuterii demodate şi palide faţă de risipa celor din fotoliile capitonate. Acum, David Hamilton intrase. Era îmbrăcat în smoking, se clătina imperceptibil; era limpede pentru mine că mai trecuse prin câteva localuri înainte de a poposi aici, la *El Padrino*, unde cânta negrul în frac roşu, ceva frenetic, sacadat. Se strecurase printre mese, ne zărise de la uşă şi voia să arate că pe ceilalţi nu-i vedea; noi eram nişte amici de departe, nişte străini, la urma urmelor, cu ceilalţi avea să se vadă de aici înainte în fiecare zi şi pe chipul lor avea să citească satisfacţia că el nu reuşise. Prea-i mergeau toate bine: prea câştiga mult, prea scriau toate ziarele despre el şi apărea în scurtele jurnale de actualităţi mai mult decât Moshe Dayan sau Idi Amin. „Asta se plăteşte. Tăticu'!" ar fi zis Mihai Pooopescu. Şi îi plăteau într-adevăr. Se prefăceau că se uită bine la steak-urile din farfurii, ca şi când atunci ar fi mâncat pentru prima oară aşa ceva, sau se înghesuiau lângă obrazul femeilor tinere cu care şedeau la mese, spunându-le lucruri confidenţiale; şi el simţea ostilitatea încărcată de bucurie a celor din jur şi noi eram colacul lui de salvare. *Cheshire*, care ştia să se poarte în orice împrejurare, făcu ceea ce trebuia făcut, sări de la masă şi-l îmbrăţişă ostentativ, sărutându-l pe amândoi obrajii, ca şi cum asta ar fi însemnat o felicitare pe care el o merita şi ceilalţi erau nişte imbecili şi nu-şi dăduseră seama la ce asistaseră, David Hamilton era livid, avea în ochi o febră neagră, ştiam că va trebui să-l duc acasă, la hotel, mi se pare că locuia la *Hilton*, în alt cartier, dar *Cheshire* nu se îmbăta niciodată, aşa că avea cine să ne care dacă ne făceam praf. Se aşezase, aruncând în jur o privire rotitoare ca şi când ar fi vrut să-i ţină minte pe cei din jur, conspiraţia asta tăcută, bucuroasă, ce părea ocupată cu totul de alte lucruri. Pe urmă, după primul whisky, *Cheshire* întrebă dintr-odată: „Dar unde-i Jay? De ce n-a venit cu tine?" David tăcuse o singură secundă lungă cât un anotimp şi răspunsese

sec: „Nu putea să vină, e internată într-un sanatoriu. Se pare că are cancer" şi îşi aruncase ochii în meniul cu litere aurite, ca şi când ar fi vrut să comande ceva să mănânce, deşi era limpede pentru mine că el nu se va atinge de nimic în seara asta. Trebuia să spunem ceva, o tâmpenie, să spargem vesela, în sfârşit, trebuia creat un incident, ceva; eu aş fi fost gata să pălmuiesc un chelner numai pentru a trece de această secundă blestemată, dar chelnerii de la *Beverly Wilshire* erau prea bine instruiţi pentru a-mi oferi un astfel de pretext. Noroc cu *Cheshire,* care ştia să iasă din astfel de situaţii, cu precizie, ca un mercenar încolţit într-o junglă. „Aţi auzit, prinţul Charles a sosit azi la prânz, locuieşte în aripa nouă a hotelului. L-am văzut acum trei ore, pe când mă plimbam prin curte. A fost întâmpinat de un grup de mexicani, *golondrinos*, parcă aşa le spune, care i-au cântat călare pe cai din ghitare." Minţea. Dormise toată amiaza pentru că voia să arate nemaipomenit seara, la premiera filmului lui David, dar eu îl încredinţai pe fotograf că aşa era, susţinând că-l văzusem şi eu. „Are o mutră de papă-lapte, spusesem, şi pe urmă vrui să glumesc, jignindu-l fără să vreau pe David: Familia voastră regală produce numai tipi antipatici. Pe botoasa Margareth şi pe băiatul ăsta care are urechi clăpăuge şi seamănă cu fostul nostru rege. Nu ştiu de ce, dar monarhii s-au devalorizat singuri; ar trebui făcut ceva, să-i încrucişaţi cu rase mai tinere, au un aer vetust cu toţii." David Hamilton înţelegea ce voiam eu să fac şi surâsese trist, nu băgase în seamă ce-i spusesem, beam cu sete whisky fără a avea acrul că-l supărasem. Lumea începuse să se retragă, voiau să evite a-i spune ceva lui David. Câţiva salutară la plecare, mimând surpriza şi scuzându-se mut că e târziu şi, las' c-or să mai vorbească ei altădată! Fotograful le răspundea cu o scuturare din umeri: „Nu face nimic, înţeleg." Chelnerii puneau alte feţe de masă pentru a doua zi şi flori proaspete ce subliniau şi mai tare singurătatea acelui salon în care viu era numai pianistul negru care tapa frumos clapele, cu discreţie, creând o atmosferă ce-mi plăcuse încă din prima seară când mâncasem aici pentru prima oară. „Voi pricepeţi ceva?", întrebase deodată David Hamilton. Ne făcuserăm că nu înţelegem. „Despre ce e vorba?" întrebase *Cheshire.* „Despre prietenii noştri comuni. Dacă ai un insucces, te ocolesc de parcă eşti ciumat, dar un insucces e numai un insucces; lor li se pare că e o molimă care se ia..." Râsese stingherit, voind să schimbe vorba, dar *Cheshire*, care gafa cu seninătate, puse sare pe rană, începând să povestească în stilul său inimitabil, deşi îi aplicai câteva lovituri de picior pe sub masă: „Asta nu-i nimic, zisese, surâzând, ca şi când i-ar fi dat o veste plăcută, de pildă că a câştigat un milion de lire sterline. Să vezi ce-am păţit eu acum câţiva ani, la Neapole: m-au fluierat, pur şi simplu şi a

trebuit să cânt mai departe. Mi se pare că era Chopin şi ăştia nu înghit pe nimeni, le trebuie barcarole sau tenori de operă; de pian să nu audă. Dirijorul era cât pe-aci s-o ia la fugă, abia l-am ţinut în fosă, fixându-l cu o privire hipnotică. Dacă ar fi plecat ne-ar fi huiduit, aşa, văzând că rezistăm la toate injoncţiunile lor, ne-au socotit curajoşi şi la urmă ne-au ovaţionat. Nu trebuie să te iei după reacţia snobilor, care vor numai filme fantastice, cu războiul atomic de genul *Star War* şi chestia aia cu aleea damnaţilor,sau cum naiba îi mai zice, cu gângănii, cu tâmpenii de-ale lor..." O dresese şi o luai din zbor. „E vorba de un film special, David, tu ştii mai bine ca noi ce ai vrut să spui; nu ai ales bine locul lansării; ăsta era un film pentru Paris. Şi ăia sunt snobi, dar au un altfel de snobism. Ce înţeleg negustorii ăştia din imaginea ta? Asta e: trebuia să faci premiera asta în alt loc. Şi chiar ar trebui să-i pedepseşti, lansând filmul la Cannes, asta e o operă de festival, crede-mă..." Nu mă asculta, era limpede; o tristeţe uriaşă îl amuţise. Acum totul se cauterizase, şocul trecuse. Sala goală, lumea care fugea de la *El Padrino* pentru a nu fi silită să spună ceva despre film, avancronicile acelea care poate pregătiseră atmosfera îngheţată şi-i ţinuseră pe unii acasă, dar câte nu intră într-un astfel de eveniment!

Negrul în frac roşu cânta încă; mai erau câteva mese ocupate, nişte suedezi nezgomotoşi; pe uşă se ivi şi Sophia Loren, cu soţul ei, prilej pentru *Cheshire* să schimbe vorba: „Îl cunosc pe Ponti, nu vreţi să vi-l prezint?" Nu spuse niciunul dintre noi nimic; ştiam că lucrul era imposibil, că nu-i puteam deranja pe cei doi, dar *Cheshire* găsise un prilej de a divaga: „Au venit aici pentru un contract, se pare că Sophia s-a plictisit de Paris şi că Hollywoodul o interesează mai mult decât cei de pe vechiul continent." Era ca şi când ai vorbi despre funie în casa spânzuratului. De Hollywood trebuia ca să vorbească acum, când omul pierduse bani cu acest film pe care restul cronicarilor îl vor înjura mâine de dimineaţă în ziarele lor groase de o sută de pagini pe care le citeau cu toţii şi asta era egal cu moartea lui David ca cineast. Dar el îşi revenea frumos ca un atlet de cursă lungă care trecea de prima criză la turnantă. „Cred că înţeleg de ce nu le-a plăcut", spusese, aşteptând ca noi să-l invităm să vorbească, ceea ce şi făcurăm, cu o laşitate graţioasă şi plină de zâmbete. „De ce?" întrebase *Cheshire,* studiind-o secret pe Sophia Loren care era slabă ca o scândură, ţinând probabil un regim sever. „Am vrut să spun prea multe deodată. Ar fi trebuit să-mi angajez un scenarist. Asta e. Totul mi se pare şi mie acum îngrămădit, dezlânat, povestea propriu-zisă e înecată în amănunte. Există în filmul meu detalii cât încă în alte patru filme, dacă aş fi ştiut să dozez, ar fi fost cât se poate de simplu!" Mai târziu, noaptea,

mă trezisem privind bulevardul *Sunset*, în lumina roz a toamnei californiene, luminat încă de lămpile cu neon și de valul de electricitate al vitrinelor luxoase. Nu mă îmbătasem, și nici David Hamilton nu se îmbătase până la urmă, cum bănuisem. Insuccesul îi dădea o luciditate feroce. Plecasem de la *El Padrino* pe la trei dimineață. Conducea *Cheshire*, el își uitase mașina închiriată pe undeva, în fața sălii stadionului „*Century Fox*", parcă așa-i spunea, și făcusem câțiva pași pe jos, în jurul hotelului. Zorile erau verzui, foșneau palmieri, undeva, prin apropiere, și dinspre Pacific venea un miros de mare. Piscinele erau primenite de cu seară, apa devenea de un albastru neverosimil, nu avea nici o cută, totul era pustiu, peluze tunse cu mașina, aliniate sălbatic, cu iarba lemnoasă, grasă, cu firul puternic și cu *courturile* din jur, înconjurate cu sârmă, cu zgura lor roșie sau cu covoare de plastic verde, care aduceau a iarbă, dar nu erau iarbă, deși imitația era atât de bine făcută încât ai fi jurat că aveai de-a face cu ceva natural; trucuri de-ale lor. *Cheshire* fuma în mașină și se gândea la ale ei, știa că David are nevoie să stea puțin cu mine, pentru că nu-i era somn și nu ar mai fi găsit la ora aceea ce să bea, poate numai la portar vreo sticlă de whisky, dar știind-o pe ea acolo, nu-mi propuse nimic. Voia numai să se plimbe, să simtă aerul rece de dimineață și să vadă prima lumină portocalie a soarelui californian, acea dimineață glorioasă care ar fi trebuit să fie a consacrării sale și nu era. Începea de fapt cea mai neagră zi din viața lui și eu voiam să fac ceva ca să-l scot din starea asta de disperare latentă și nu știam cum. „Cred că-ți dai seama că m-am curățat", spusese în cele din urmă. De acum încolo voi rămâne un simplu fotograf. Am plusat, am vrut să mă întrec cu hoțomanii ăștia. Și ei asta nu mi-au trecut-o cu vederea. De ce să le iau eu milioanele lor, cu fetițele mele lesbiene, cu fleacul acela de poveste a Milytrisei care se îndrăgostește de Bilitis, când scot parale cu Frankenstein, și cu fiul lui Frankenstein, și cu rechinul acela care le vâră frica în oase pentru că asta le trebuie, ultimul lor lux este frica, asta nu o aveau! Cartagina înainte de a fi rasă de pe suprafața pământului, Eldorado, Capua modernă, Sybarisul care trebuie dărâmat, cred că au înțeles mesajul secret al filmului meu. Asta nu le-a convenit. Le-am arătat *Bronxul* și *Bowerius*, toată plaga aceea murdară a drogaților pe care nu doresc s-o vadă, nu vor s-o știe, cartiere ale nenorociților într-un oraș feeric, dar acum îmi dau seama, asta nu avea nici o legătură cu ceea ce imaginasem eu. Se vor prevala de amănunt; parcă văd figurile puritane de la Boston, citadela Americii, parcă-i aud, interogându-mă, noroc că nu mai suntem pe vremea lui Mc Carthy: „Asta-i America, domnule David Hamilton? Curvulițele dumitale pe care le filmezi pe strada

52, ce, Londra nu are Soho, Hamburgul nu are un Sanct Pauli; Parisul nu are pădurile şi vilele lui în care se fac partuze? Ce ai dumneata comun cu America reactoarelor, a celor mai bune şosele, a industriei celei mai înaintate din lume?... De ce ne arăţi dumneata numai drogaţii şi nu pe savanţii de la Cap Canaveral care au dus omul pe lună; de ce nu ne arăţi ceea ce are frumos această Americă pe care dumneata o sfidezi?" Se ambala, vocea lui creştea, eram singuri şi se auzirăvoleurile de la apartamentul vreunui insomniac de la *Hilton* care voia să vadă pe cel care striga jos, pe aleile din jurul hotelului, la ora aceea. Îi luasem braţul, căutând să-l potolesc, dar era imposibil. „Civilizaţia maşinilor de joc, a *bowlingurilor*, a rugbyului american, a zgârie-norilor, asta e; nimic spiritual, un milion de maşini, rulând pe şoselele cu şase sau opt benzi, frumoase, măreţe în forţa pe care o degajă, şarja de energie umană pe care o are un *Boeing* sau un *Jumbo Jet*, decolând într-o mare de flăcări, linia simplă a unui *Caravelle* care pluteşte ca o riglă undeva, în ceruri. Şi nu e vorba numai de America, pentru că nu am nimic cu America, eu i-am filmat pe toţi drogaţii din Paris şi din Madras sau Katmandu, pe cei din Roma, care se roagă înainte de a păcătui şi care au buzunarele pline de cruciuliţe, prezervative şi seringi; pe peştii din Hamburg şi pe cei din Hong-Kong, de fapt asta voiam să spun, că lumea întreagă este un bordel. Ţi-aduci aminte de secvenţa pagodelor la care ţin atât de mult; ţi-au rămas în urechi talgerele atemporale, gongurile care „evocă recluziunea?" Mi le aminteam pe toate, dar filmul fusese lung, fără şira spinării, nu avea li-gamente, totul era aburos, nu dezvolta decât o deznădejde lânoasă, confuză. Radiografia unei plictiseli universale, fără sfârşit, splendidă demonstraţie a unei priviri ireconciliabile adresate celorlalţi. Ochiul său neiertător scor-monise totul, dar nu exista nimic articulat, oamenii voiau un *story*, aşa îi obişnuise cinematograful, şi el aruncase totul pe pânză fără a face ordine, înainte de a da aparatului de proiectat filmul lui confuz. Revăzusem grădinile vilei *Carlota*, vai ce frumos filmate! Noi plecaserăm de mult, când el încă le mai filma, de sus, dintr-un elicopter, cu însemnele labirintice pe care numai cei ce le vedeau de acolo puteau să le înţeleagă, şi tonurile lor sumbre în toamnă spuneau mai mult decât exuberanţa verii: David Hamilton comunica cu cineva pe care-l ştia numai el; engramele vegetale aveau fiecare o semni-ficaţie, dar asta o ştiam eu şi cu el şi încă vreo câţiva care ne ocupasem de treaba asta. Iată, apăruse şi hotelul *Perugia*, cu balconul lui circular, care, filmat de David, avea ceva tătăresc, arăta ca o iurtă de lemn într-un parc stilizat; pe alei se ivise şi doamna Connors, când naiba o spionase cu aparatele lui, fotografiindu-i zâmbetul incert, ascuns de uriaşele pălării de pai de orez şi de umbreluţa roz? Luată în parte, fiecare fotogramă spunea

o poveste; era taina bătrânei surprinse în timpul turului ei erotic, ca al găinuşei de munte care doreşte să-şi stârnească în zori cocoşul care nu mai apare pentru că simte vânătorul; dar pentru mine care ştiam tot ce ascundea pelicula asta semnificaţiile erau altele. Fetiţele aveau gesturi cunoscute, ghicite numai de noi, cei ce ştiam ce se întîmplase acolo şi filmul nu reuşise să transmită nimic din dramele din timpul filmărilor, şi câte vor mai fi fost, pentru că eu nu ştiam decât o mică parte. Iată, există o scenă de gelozie, între Margareth, cea care purta copilul lui David în burtă, botticelliana gravidă, cu ochi de femeie matură, care, străpunsă cu o igliţă de împletit pulovere de adversara ei, Eunice, sau cum îi spunea, că erau multe şi aveau nume ciudate. *Totul era jucat după ce fusese trăit,* exact aşa cum îmi spusese David, la vreme, dar, din păcate, gestul nu mai avea violenţa iniţială ce spintecase pântecul de cincisprezece ani al lui Margareth în care se ivea încă un fruct al fotografului şi ea, acea Eunice, sau cum naiba îi mai spunea, asta voise să omoare: fructul lui David care nu răsărea în pîntecele ei, ci în al alteia şi scandalul fusese înăbuşit. Încă noi ne mai aflam acolo când izbucnise cearta şi el le bătuse şi Jay, la rândul ei, geloasă pe amândouă, şi urându-le din toată inima, se obligase să le îngrijească pe rând, una trebuind să fie operată şi alta vârâtă într-un cearşaf din cauza crizei de nervi pe care o făcuse; totul stins între nişte pereţi din care izbucniseră acele strigăte isterice de fetiţe ce înţelegeau că se petrece ceva grav cu ele, dar nu aveau forţa de a se opune şi, la urma urmelor, viciul pe care-l trăiau sau numai îl jucau le plăcea şi nu mai ştiau cum să iasă din el, numai că filmul nu avea nici un ecou din toate acestea; scena, detaşată de drama propriu-zisă, rămăsese numai enunţată: făcuseră acelaşi lucru, dar sângele ce se ivise pe pântecele lui Margareth era numai vopsea pictată pe pântece de un ajutor de băgător de seamă, care voia să dea tragediei un aer veridic. Tragedia nu mai avea nimic veridic, nu putea să mai aibă. Le văzusem pe amândouă în loja de la Century Fox, ca un cuib de rândunică, unde aşteptau aplauzele şi consacrarea şi din care fugiseră pentru că nimeni nu le aplaudase şi ele erau sortite uitării; nimeni nu le va mai invita să facă film vreodată pentru că soarta lor se jucase. Căderea acelui film avea să le marcheze toată cariera la care visau. Lolitelor fără noroc nu le rămânea decât să se mărite cu bătrânii libidinoşi care le curtau de mult, de pe vremea când filmau aceste scene, sau să facă trotuarul, pentru a exista, şi lui David toată responsabilitatea ratării filmului îi crea o stare extraordinară de furie, şi ştia şi el ca şi noi că împotriva a ceea ce avea să urmeze pentru toţi ceilalţi nimeni nu putea face nimic şi că acele fetiţe vor ajunge, cele mai multe dintre ele, într-adevăr nişte prostituate sau că, dacă se vor căsători, soţii lor mai tineri aveau să le reproşeze toată viaţa viciile trăite şi filmate. Dovezile existau, puteau fi găsite peste timp în magaziile caselor de filme sau recopiate pentru colecţiile porno, particulare. Stigmatul de a fi pozat pentru filmul lui

David avea să le urmărească probabil şi dincolo de moarte; se vor certa cu părinţii, cu surorile, cu fraţii lor care le vor reproşa că le-au compromis numele, târându-l în noroi; o întreagă literatură, cu aluzii citite în romane de serie, cu ipocrizia care nu avea să mai înceteze şi aşa mai departe – pentru că dacă filmul ar fi avut succes, toată lumea le-ar fi felicitat şi invidiat. Dar, deocamdată, ne aflam în faţa unei piscine a *Hiltonului,* la patru dimineaţa, şi zorile se iveau de departe dinspre ocean; Pacificul mirosea a gudron şi *Cheshire* aţipise la volan în maşina roşie, împrumutată de Fred, un *Mercedes* de două locuri în care-l vârâsem ca într-o conservă şi pe David Hamilton până aici. Nu ne era somn şi eu căutam să spun ceva inteligent pentru a-l consola pe prietenul meu şi nu găseam cuvintele, mi-ar mai fi trebuit nişte whisky, dar cum să scoli portarul la ora asta, fără ca el să le spună a doua zi prietenilor lui că dăduse peste nişte beţivi ca noi, cărora, în zori, le ardea gâtlejul, şi-l treziseră din somn? „Ştii ce, David, îi spusesem, în locul tău nu aş fi atât de amărât, dacă ar fi numai fotogramele acelea de neuitat, cu serele de la *Carlota*, cu geamurile lor asudate, dacă ar fi numai palmierii de odaie atât de somnoroşi, dacă ar rămâne din filmul tău numai autosărutul acelei fete care se iubeşte într-o oglindă, cu atâta remuşcare în privire, dacă ar fi numai New-York-ul de sticlă ce arată într-un amurg pe care nu ştiu de unde l-ai scos ca un oraş de pe altă planetă şi ar fi suficient, crede-mă, ajunge! Nu fi mâhnit. De asemenea, pavilionul din parcul hotelului *Perugia* unde aştepta doamna Connors, aleile pe care se plimba cu *pudelul* ei şi ar ajunge. Eşti un poet, asta eşti, şi pe poeţi îi înţeleg foarte puţini oameni, trebuie se te consolezi. Apropo de asta: ce mai face doamna Connors, ca de ce n-a venit la premiera ta, doar era cea care te-a susţinut?" David Hamilton îmi luase braţul şi spusese încet, ca şi când mi-ar fi încredinţat un secret: „A murit astă iarnă la Chamonix. Închipuie-ţi, o avalanşă a acoperit vila în care locuia cu nişte prieteni..."

*

Mă duc rar la cinematograf, am aproape un dezgust faţă de filme, sunt prea schematice, prea artificiale, nu mai sufăr nici un fel de peliculă, credeţi-mă. Şi din ce trece vremea, cred că singurul film frumos care s-a turnat vreodată în lume, în afara acelui straniu *Anul trecut la Marienbad,* este cel al lui David Halmilton. L-am revăzut de câteva ori: o dată la Veneţia, acolo mi-a plăcut cel mai mult, nu ştiu de ce. Poate că numai unele locuri sunt legate de capodopere. Luaţi monumentele Romei şi mutaţi-le aiurea şi o să vedeţi efectul. Luaţi canalele Cetăţii Dogilor şi încercaţi, cum au făcut-o unii, să transpuneţi atmosfera Lagunei în alt punct geografic şi o să aveţi surprize. Am revăzut *Sybaris,* deci, la Veneţia şi de atunci filmul lui mă obsedează;

sigur că nu e un film în sensul comun al acestei noțiuni, e mai mult o tortură vizuală, o obsesie a unui mare fotograf care nu a ținut seama de nici o lege dramaturgică pentru că nu avea nevoie de asta, dar mi se pare că pot să vă povestesc tot ce am simțit în legătură cu imaginile din acest film: o mare singurătate a omului; lungi coridoare de hoteluri luxoase din care au dispărut pasagerii; lămpile de Siena de la Hotel *Perugia* care ard și acum în creierii mei, cu lumina lor roză; un grup de tineri care dansau în fața unei vitrine în care funcționa un televizor pe al cărui ecran de sticlă dansau alți tineri dintr-o sală, de undeva, din cine știe ce loc și dansul celor din stradă părea o prelungire a dansului celor de pe ecranul televizorului, cu ceva maimuțăresc, stupid în el, dar firesc, la urma urmelor; grădinile de la vila D'Este sub povara zăpezii, acolo unde așa ceva era un lucru rar, și o revăzusem pe femeia aceea cu ochii triști, pe Jay, care îmi plăcuse fără să-mi dau seama cât stătusem împreună la vila *Carlota*, cu fruntea ei acoperită de o pălărie de pânză, privind marea, filmată din spate, într-o abandonare sterilă, pândind ușa unei cabane de lemn pe care trebuia să iasă o altă femeie, și care acum zăcea într-un sanatoriu în așteptarea morții, bolnavă de cancer; și sufrageria de la hotel *Perugia*, cu chelnerii ei, în fracuri negre, aducând ceremonios tăvile greoaie de argint, surâsul lor profesional pe care David li-l furase de după perdelele prăfuite cu aparatul său nemilos, și obloanele bătute de vânt, într-un marasm tropical, palmieri smulși și zvâcnetul unui avion care se ridică de pe pistă, urlând îngrozitor cu toate reactoarele aprinse, lumini ale sălilor de jocuri de la Las Vegas ca niște gări părăsite și mantele mânuite de bătrâne încărcate de bijuterii, trădând pe chipurile avide dorința de a câștiga, și bătrânii de nouăzeci de ani, uitați într-o rezervație de lângă un oraș german, ca într-un cimitir ocult al elefanților și asta în contrast cu o sală de tineri care se zmuceau în sunetele disperate ale unor saxofoane, totul lucid și urlând. Și *bowlingurile* părăsite, înecremenite, cu ultimele bile de fildeș rostogolindu-se pe un jgheab. Fotograme, fotograme, fotograme, scăpate din ochiul obosit al lui David, care le pândise cine știe câte ceasuri. „Simpla declarație a lentilei, cum spunea el, procesul meu verbal asupra a ceea ce există în lume și trebuie mărturisit." Prostituate într-un cartier sordid, atârnând în vitrină și făcând amor cu profesioniști, totul cert, sigur, fără nici un fel de truc, la vedere; totul urmat de supravegherea unui munte, în iarnă, cu metamorfozele infinitezimale ale unei păduri care se degradează, toamna, secundă cu secundă, totul marcat de un ocult ceasornic, care spărgea timpanele cu bătăile lui ca în *Simfonia Destinului*; focalizări blânde, imitarea picturii, fără a cădea în pictură; declarații de cea mai mare claritate asupra vieții: gări de metrouri și vagoane ce fac să-ți treacă prin față chipuri diverse, ostenite, depărtate, reci, indiferente, comportament al oamenilor în grup, stând în parcuri, porturi din care navele pleacă cu acea spaimă de larg care există în

zâmbetele de despărțire ale celor ce stau pe punți; peste tot o frică de ceva ce nu poate fi prevăzut, în cer și pe pământ. Ideogramele lui David Hamilton care transmiteau ceva lumii, dar nu în felul cretin al romancierilor; el dădea numai avertismente și trebuia să stai în micuța, sordida sală de cinema din Veneția, cu încă șase inși, ca să înțelegi sensul vitrinelor în care erau expuse hălci de carne sângerândă, sugerând, de fapt, măcelărirea din Etiopia, pe care o vesteau ziarele de dimineață; cineva cerea mereu sânge, catastrofe filmate cine știe când, răscumpărate după o secvență de pagodele din Birmania, obsesive, acoperind *Sybaritul* lui David Hamilton; și, pe urmă, iar cascade pure, imense fluvii pline de bușteni, totul răcoros și magic, și, deodată, jungla bestială în care se pândeau fiarele și se sfârteceau; muște care devorau cadavrele, și hienele sosind și ele, și pe urmă stații de benzină atât de stenice în lumina neonului care le lumina ca pe niște săli de operații; șosele în viteza mașinilor; câte opt bolizi, pe opt benzi, patru și patru, parcă înfruntându-se, văzuți de pe crestele unor locuri mai ridicate, mici gândaci de metal în care existau ființe omenești inconștiente la pericolul vitezei; *a vedea înlăuntrul lucrurilor,* pândind obiectele ce dispar, în timp ce noi întoarcem capul, cum spunea un romancier. Pulsul uriaș al lumii, fabrici monstruoase, ucigându-ne cu fumurile lor uriașe care umpleau cerul de zgură, și fluvii moarte, pline de pești explodați, duși de apele poluate; fotografia civilizației noastre pline de zgomote, de accidente; mugetul muncii de pretutindeni, îngrozitoarea muzică mecanică a roților uriașe care se învârtesc mișcate de ape sau de energia cărbunelui, și iar imaginea doamnei Connors, rătăcind abulic cu *pudelul* ei la subsuoară prin parcul hotelului *Perugia*. Vai, era atâta disperare în plimbarea aceasta, care era o răscumpărare, o cerere mută către tinerețea ce se dusese, și eu abia acum înțelegeam toate mesajele ascunse în textura de imagini pe celuloid; gestul secret al lui Jay, filmată din prim-plan, absența privirii în timp ce o mână bâjbâia ca să găsească pântecul însămânțat de fostul ei bărbat, al lui Margareth, pe care-l săruta cu sfințenie, sărutând de fapt viața sau dragostea bărbatului pe care-l iubise și care creștea secret în pântecul acelei fetițe perverse cu chip de femeie și nu în al ei; o pajiște netulburată decât de lumină, năvălită de grupul nymphetelor, alergând desculțe printr-o ploaie teribilă; pergole, punchuri fierbinți, policandre ce ascund fețele oamenilor care vorbesc în șoaptă și misterioasa *Isola*, către care aleargă bărci cu motor... Dimineții vinete din vila *Carlota*, cu rețea ei marmură, și stupidele, academicele busturi ale lui Canova, cu câte un David teatral, cu praștia lui; lacul pisat de ploaia măruntă și domni englezi, în procesiune, sub umbrele, cu același pas măsurat, făcând *liston*; asta o știa oricine, plimbarea de la ora unsprezece dimineața, înainte de *lunch;* dimineți afânate și havuzuri ce aruncă jeturi de apă sub ploaie și asta creează nu știu ce disperare; nu era diluviul din alte secvențe care avea ceva torențial și

bestial, luând casele de undeva din Uganda sau Kenia şi puteai să vezi oameni înecându-se în timp ce fotograful fixa pe peliculă tragedia, cu răceala cu care un doctor face autopsia unui cadavru; *a fotografia viaţa;* câteva filtre de bază, substanţe revelatoare şi hârtii fotografice; în rest, nici un fel de sentiment; *fotografia, arta obiectelor găsite,* fără trucurile camerei obscure, pură observaţie crudă, în lumina soarelui, sau pândind explozia unui *flash* ca să dezvălui ceva interzis, ceva secret, ca în *Blow up... Identificări spirituale cu lumea, echivalenţe,* erau vorbele lui, poetizarea meseriei, justificarea lui David Hamilton, acum mi le aminteam pe toate; chipuri omeneşti; străzi, case, semne de circulaţie, detalii arhitectonice; pietre tombale, descifrarea pădurilor, alge; ferigi, junglă, betoane, din nou staţii de benzină, iar benzi de automobil şi maşini de curse alergând infernal şi arzând, şi delfini dansând într-o mare calmă, naturi moarte şi exterioare crude, câmpuri deschise, hipnoza televiziunii cu imaginile ei jucătoare, corupte; bătrâni murind încet în contrast cu tinere fete în şorturi ce loveau mingi albe în faţa unei plase; un salt mortal de circ şi trenuri intrând în cadru, nebuneşte, peste poduri suspendate la trei sute de metri înălţime; pasaje; deşerturi; păsări zburând singure, singure; vitrinele Parisului cu insolenţa lui; cu manechinele acelea subţiri atât de excitante, cu care se culcaseră oamenii vii, într-un film, pentru că arătau aproape real; pe urmă, *temele democratice* ale lui Winningham, cu bande de motociclişti sau de muncitori agricoli, meciuri de baschet-ball între uriaşi; Astrodomul din Huston văzut de sus, de la ultima tribună, părând o gară, un aerodrom şi un port în acelaşi timp; cimitire de maşini cu apocaliptica suprapunere de cadavre metalice; *întregul mesaj* pe care-l transmitea lumea inertă unui fotograf de geniu cum era David Hamilton. Filmul lui mi se descifra fulgerător în minte, revăzându-l în sala obscură din Veneţia; ochiul nu putuse să selecteze totul de la început. Peroane ude, limuzine silenţioase, cadavre în smokinguri la recepţiile de la *George V*, prostituatele de lux în *Deimler Benz*-uri sau în *Ferrari*, agăţând clienţi pe străzile lăturalnice; pederaştii de la hotelul *Beaux Arts*, cu landourile lor trase de lebede negre ca în Villiers de L'Isle Adam, miejii dulci de lumină roşie din lampadarele hotelului *Ausonia*; David Hamilton era un vechi poet al hotelurilor de rang mare; câinii afgani din piaţa Navonna, tunşi de parcă ar fi purtat şalvari, şi vrăjitorul cu pelerina violetă care anunţa sfârşitul lumii, fetele de la vila *Carlota,* cuprinse de migrenă, surprinse în pauzele de filmare, fotografiate cu camere mascate, furându-şi bijuteriile sărace şi ascunzându-le sub bideuri în odăile lor; bărbaţi vâscoşi care le pândeau de dincolo de reflectoare; chipurile celor ce filmau, filmaţi la rândul lor în otrăvita atmosferă din Morga de piatră a Josefinei, asudând dintr-odată de atâta viciu; oglinzile crapuloase, pline de solzi, ale unei case veneţiene în care locuia doamna Lebreton, prietena lui David, şi în care urca, an de an, apa lagunei,

cuprinzând deja parterul şi o sufragerie în care mobila era putrezită pe jumătate şi îngropată, cu covoare cu tot, într-un fel de mâzgă prăfoasă; şoapte, palme care se caută, palme reci, lipsite de sevă; un joc cu portocale zvârlite de colo-colo pe o faţă de masă, impecabil de albă şi apretată; ejaculări secrete în timpul filmărilor, surprinse de ochiul necruţător al operatorului; acea tresărire reprimată, mascată de zâmbete dubioase; geloziile tulburi de sub zâmbetele nubile, nevinovate ale nymphetelor, ochii ciclopici ai reflectoarelor degajând o căldură excitantă; şi, deodată, o rachetă izbucnind în cosmos; şi ca o ejaculare prin brutalitatea vitezei, a distanţelor parcurse, sfărâmând cerul; nichelul barelor de automobil, acvarii cu peşti monstruoşi care se mişcă hipnotic într-o apă stătută, şi ploaia sâcâitoare ca un lait-motiv din toamna de la vila *Carlota* şi umbrele gentlemenilor din grădina hotelului *Perugia* şi nişte *hippy* care dansează frenetic pe un promontoriu, căzând de epuizare în apă, perechi-perechi, fosfor, argint; sex tânăr în prim plan către care privesc ochii unui bărbat; foşnetul secret al plantelor într-o seră, mereu aceeaşi, cu geamuri sufocate de căldură, aburoase; simploane pe pasarele, despicând noaptea unui ţinut; câinii schizofrenici, o pereche care câştigă un concurs de frumuseţe şi se sărută, şi stăpâna lor cade într-o isterie homerică, filmată naturalist, cu spume la gură şi zvârcoliri pe podele, pe urmă iar pacea pagodelor obsesive ale lui David Hamilton; sunetele gangurilor atât de liniştitoare, şi o licitaţie la *Sotheby's*; orhidee vorace, bijuteriile doamnelor la Opera din Viena în fundalul celor şapte rânduri de loji, toate strălucind şi sfidând ca o constelaţie nemaipomenită, o coadă la carne, undeva, într-o ţară subdezvoltată, şi muşte pe puţina hrană la care râvnesc toţi cei ce aşteaptă, şi vocile groase ale unor oratori care promit revoluţii şi reforme, totul o cacofonie de vorbe în nu ştiu câte limbi; plăci cu muzica din *Bonnie and Clayde*, tangouri *retro*; fetele lui David în grădina de la *Carlota*; goale, pe alei, şi doamna Connors cu *pudelúl* ei la subsuoară, plimbându-se absent pe aleile hotelului *Perugia* ca un mesager al timpului; faleze din piatră, cretoase în lumina crudă, sudică a Siciliei; şi şomeri, mafioţi şi cuţite care se înfig în spatele cuiva; vitralii, turnurile mov şi roz ale catedralelor, plutind senin în atâta minciună; mlaştini fumegătoare, tauri la o *corrida* şi urletele mulţimii când toreadorul face o *veronică*; oraşe părăsite, în Mexic sau în Spania, cu sălile de aşteptare ale gărilor mici, bătute în scânduri, şi vite moarte lângă râuri secate, şi copiii deshidrataţi şi decapitaţi din Congo şi Cambodgia; şirurile bonzilor şi gongurile în spaţii vacante, undeva în univers; ferocităţi sublimate, trofeele funebre ale amurgului, în spatele unui zigurat; temele lui favorite: decoruri elaborate de natura însăşi, paravane, *frumuseţea convulsivă a crimei*, cum ar fi spus Breton; efebi, tonuri veninoase, efecte magice, travestiţii din piaţa Navonna; îngeri ambivalenţi, androgini perverşi, fardaţi, noaptea, la Riffi, pe terase; forme eteromorfe; manierism expresionist într-o

vitrină încărcată de siluete nefragile, o maimuță care calcă pe acoperișuri, într-o noapte romană, când de pe vila Borghese se prăbușesc statuile, ca într-un coșmar; coloane sparte și o melancolie uranică, totul semănând cu tablourile lui Chirico; spaimă, ură, iată ce simțeam de fiecare dată când îmi aminteam de noaptea petrecută la etajul al cincilea al hotelului *Beverly Wilshire* din Los Angeles, puțin după ce mă despărțisem de David Hamilton, și care urmase căderii filmului său *Sybaris,* repetându-i frumoasele cuvinte care nici măcar nu erau ale lui: *fotografiile sunt vrăji, proverbe; ca fulgerele și ca fragii...*

EPILOG

Numărul meu se încheiase...

Ne retrăsesem la țară, în coliba noastră aflată lângă un cimitir. Duceam o viață liniștită, totul se aplatizase în relațiile mele cu *Cheshire*. Aici nu aveam loc de întors, localitate mică, ziarele veneau cu întârziere, se mai oprea lumina din pricină de economii, gazul era o raritate, dar ne descurcam. Priveam scurtele programe de la TV și ne aminteam de alte vremuri. Evenimentele erau rare, treceau trenurile electrice, se mai revărsa râul acela de sodă din vale, se mai îmbăta câte un salariat de la Fabrica de hârtie, duminicile mai auzeam chiotele nuntașilor de pe dealurile din jur. Drumurile se stricaseră și nu le mai repara nimeni, dar pe noi nu ne deranja pentru că nu mai ieșeam din curte. Creșteam găini și vara priveam, prin iunie, cum coseau iarba niște vecini. Îmi muriseră vreo patru câini, care otrăviți, care fugind de atâta pustiu sau după vreo cățea uitând să se mai întoarcă, iar pe vreo doi cred că eu i-am trimis la plimbare.

Îmi priveam schițele, neterminate unele dintre ele, stând pe planșete. Hârtia de calc era îngălbenită, tușul pălise, era cafeniu, abia mai distingeam urmele pieților monumentale visate pe care nu le mai croisem niciodată. Teatrele închipuite și parcurile cu statui nu se născuseră decât în imaginația mea. Stăteam pe niște ruine morale, dar nu-mi mai păsa. *Cheshire* se retrăsese și ea din viața zbuciumată concertistică. Renunțase până și la exercițiile ei de pian pentru că în cabana noastră de vacanță, devenită locuință permanentă, nu exista nici un pian. Ar fi fost și foarte greu să cărăm un asemenea instrument care nici nu s-ar fi încadrat în mobilierul țărănesc de aici, cu scaune și mese de brad negeluit, așa că ea se mulțumea cu niște discuri pe care le imprimase cândva, și ele deteriorate de atâta întrebuințare, relicve ale meseriei sale care nu-i dăduse tot ce visase.

Eram oare amândoi niște rataţi? Cine ştie, văzusem lumea, călătorisem, viaţa ne dăduse mult, din plin, dar nu ceea ce sperasem noi. Eram obosiţi, dezgustaţi de noi înşine, dar nu putusem trăi decât aşa cum trăisem. Cineva ne condiţiona şi noi nu puteam să ieşim din această condiţie.

Vorbeam puţin, mâncam puţin, umblam puţin. Tăcerea se înstăpânea cu zilele în cămăruţele acelea rurale pline de icoane pe sticlă şi vase oltenești de pământ. Noaptea era sinistru, mai ales iarna, se auzeau viscolele hălăduind pe valea noastră, aruncând tornade de zăpadă în ferestre şi urlând. Trenuri pierdute în viscol mai dădeau semnale feroviare pe la bariere. Când ne sculam dimineaţa, ni se părea că naufragiasem la Polul Nord pe un spărgător de gheaţă. Numai muntele din faţă, rece, semeţ, cu vârful lui în care era înfiptă o cruce, părea de neclintit. Se îmbrăca într-o mantie albă şi ne sfida parcă de la începutul lumii. Pe el nu-l atingea nimic. Hermina aceea glacială dura până în aprilie sau mai, când primăverile erau mai reci, pe urmă începeau inundaţiile din vale, râul silnic vara, devenea furios, căra buşteni şi urmele murdare ale unei fabrici de salam. Se duseseră dracului, şi Vignola şi Palladio, capitelurile şi porticele, cornişele, atriile şi fântânile arteziene visate cândva, parcă trăisem viaţa altcuiva, nu pe a mea. Unde erau aiurelile alea închipuite, frizele şi astragalii, ordinele arhitecturii, planurile pieţii lui Marcelus. Totul rămas numai în visele mele.

O priveam pe *Cheshire* care refuza să îmbătrânească. Unde era Chopinul ei de care fusese atât de mândră, *cel de la München*, cum se lăuda cu orice prilej dacă aveam musafiri: „Ca acolo nu am cântat niciodată", spunea cu un glas tragic şi invitaţii noştri luau o mutră pioasă, ca şi când ar fi fost de faţă şi ştiau că un artist numai câteodată are geniu.

Altfel ne distram frumos, câte o plimbare până în vale, câte o mică ascensiune, câte un coniac amestecat cu apă de către cârciumarul de la restaurantul murdar din apropiere, dar mai ales cu înmormântările dominicale atât de caraghioase, cu muzică de fanfară, dacă era vorba despre vreun om cu răspundere în administraţia locală sau cu bocetele mahalageşti ale muierilor din localitate ce-şi smulgeau părul din cap ca să arate localnicilor cât erau ele, văduvele, de disperate după răposat. Convoaiele mortuare treceau peste un pod într-o cadenţă leneşă, nu mai era moda dricurilor, decedaţii erau căraţi pe platforma unor camioane, coşciugul fiind ridicat pe stative de lemn, înconjurat de coroane de hârtie, urmate de un grup de

treizeci-patruzeci de persoane indiferente, mai puțin rudele care urmau mecanic convoiul.

Priveam ca la cinematograf de pe terasă, dacă era vară, sau prin geamul ca un ecran lat al cabanei și ne gândeam că și noi așteptam un mort care nu mai sosea, cadavrul iluziilor noastre care să fie dus la groapă cu pompă, cu fast, adică după ighemoniconul unor funeralii ca lumea, nu oricum...

Numai că mortul acela întârzia.

*

Cuvântul editorului

Într-o seară de la sfârşitul lui decembrie al anului trecut, imediat după lansarea la Librăria „Mihail Sadoveanu" a colecţiei „100 + 1 capodopere ale romanului românesc", sunam la intrarea locuinţei lui Eugen Barbu din Str. Eminescu, stăpânit de sentimente oscilând între îndrăzneală şi teamă. Îndrăzneală, pentru că intenţionam obţinerea drepturilor de editare a trei capodopere – Groapa, Săptămâna nebunilor *şi* Prinţepele – *de la un scriitor care nu ducea lipsă de editor, pentru o editură abia născută, despre care multă lume încă nici nu aflase, şi teamă, la gândul că momentul care ne pusese faţă în faţă, în urmă cu peste 20 de ani, se topise în omenescul proces al uitării.*

Eram atunci, în 1969, în împrejurări despre care ar fi multe de scris, director al Editurii pentru literatură, în ultimul an al existenţei sale. Între nenumăratele complicaţii adunate de-a lungul anilor în portofoliile celei mai mari edituri din ţară, aproape un monopol (publica circa 700 de titluri anual), într-o perioadă de relativă liberalizare a vieţii culturale, se aflau şi două cărţi a căror difuzare nu fusese permisă din „dispoziţii superioare": Martiriul sfântului Sebastian *şi* Foamea de spaţiu *de Eugen Barbu.*

În lumea editorială, oriunde şi oricând, asemenea accidente au fost şi sunt posibile, de vreme ce există Puterea. Important este, pentru apărarea adevărului şi a valorii, să găseşti soluţia de deblocare. Pentru mine, atunci, era obligatoriu să o găsesc: editura aştepta minunea pentru salvarea unei importante investiţii, iar cercurile scriitoriceşti urmăreau fiecare gest al noului director.

Cum valoarea operei lui Eugen Barbu nu mai putea fi contestată de nimeni şi amintindu-mi de aprecierea reprodusă ca un slogan de toţi editorii francezi pe care-i cunoscusem „Nu avem o literatură atât de bogată, încât să ne permitem să renunţăm la o singură pagină de literatură adevărată", *am decis, fără a consulta pe cineva, livrarea către librării a tirajelor.*

Şi... atunci, nimeni nu mi-a spus nimic, nici de bine nici de rău. Doar Eugen Barbu!

La câteva zile m-a vizitat Adrian Beldeanu, care, odată cu mulțumirile maestrului, îmi transmitea dorința acestuia de a-l prezenta la Librăria „Mihail Sadoveanu", unde era programată lansarea celor două cărți. Asta era, deacum, mai complicat. Propovăduiam, în toate împrejurările, și mai ales în fața echipei editoriale, obiectivitatea, generozitatea, măsura egală, detașarea în raporturile cu grupările literare, dar știam că trăim într-o lume în care oamenii sunt cel mai adesea judecați după „cu cine te întâlnești", „ce uși ți se deschid", acestea fiind în epocă principalele criterii ale parvenirii sau pieirii. Lumea literară era mai fărâmițată ca oricând, în grupări de tot felul. Alături de tradiționaliști, structuraliști, onirici etc., apăruseră prediștii *și* barbiștii, *care se manifestau zgomotos în presă și în celebre întâlniri la Uniunea scriitorilor. Dar între a fi comentat răutăcios de adversarii lui Eugen Barbu și a respinge mâna întinsă a unui om trădat chiar de echipa căreia îi dăruise strălucire, la excelenta revistă* Luceafărul, *am ales riscul.*

Sărbătorirea evenimentului la Athénée-Palace s-a petrecut în cerc restrâns, într-o atmosferă sobră, de cenaclu. M-am bucurat să particip pentru că vedeam, astfel, în direct, elita grupării care, altminteri, îmi dezvăluia destule surprize. Câștigul adevărat a rămas însă scurta conversație cu sărbătoritul, care, în stilul caracteristic, m-a abordat direct: „Nu ți-a fost teamă, domnule, să apari cu mine în lume?". *Vroiam să-i mărturisesc că nu frica mă stăpânea în acele momente, ci mai degrabă un sentiment dureros, de rușine, că într-o țară în care toți clamau, pe toate vocile, dragostea și îngrijorarea pentru cultura noastră, un mare scriitor, impus în literatură, are nevoie de măsuri de excepție pentru a ajunge la cititorii săi. Am răspuns, însă, printr-o parabolă, amintindu-i că* „Editorul nu trăiește prin el, ci prin devotamentul față de scriitorii epocii lui", *cum îi scria, în 1945, George Călinescu – având grijă să se „prenumere printre ei" – lui Al. Rosetti. Eu nu aveam, deci, decât meritul de al* prenumera *pe Eugen Barbu printre scriitorii epocii.*

Cu această amintire pășeam, după 23 de ani, în casa scriitorului, cu temerea că timpul care ucide și valurile lumii care ne poartă haotic să nu fi șters urmele.

Întâlnirea, la care participau Marga Barbu și Maria Mergheru, a debutat sobru, fără protocol, fără amintiri și comentarii, direct. I-am prezentat primele cărți apărute în seria „100 + 1 capodopere ale romanului românesc" Baltagul *lui Mihail Sadoveanu și* Ciulinii Bărăganului *de Panait Istrati –, alte câteva lucrări aflate sub tipar, după care am declarat ferm că seria nu poate exista, de vreme ce se intitulează astfel, fără* Groapa, Săptămâna nebunilor *și* Prinecpele.

Pe chipul lui nu se putea citi nimic. Abia după ce am prezentat programul integral al seriei, care ambiționează să repună în circulație opere eliminate din literatură, în perioade diferite, din motive și ele diferite, fără ca nimeni apoi să se gândească, chiar atunci când s-ar fi putut, să le redea locul cuvenit. Enunțând, totodată, intenția de a reproduce textul ediției princeps sau cel declarat definitiv de către autor, maestrul s-a deschis, declarându-mi că-i place ideea. Atmosfera a devenit caldă când au început discuțiile despre definitivarea pentru tipar a romanului Groapa. Clauzele contractuale deveniseră, dintr-o dată, detalii. Era acum vorba despre munca de restaurare, de reîntoarcere la textul ediției din 1957 și chiar de reconstituire a copertei care nu fusese văzută decât o zi. După ce aceasta scandalizase coridoarele instituției supreme, o armată de editori și librari a alergat o noapte, ca-n Noaptea sfântului Bartolomeu, să smulgă și să ardă supracoperta exemplarelor ajunse în librării, pentru că înfățișa o scenă de nuntă de mahala (Nunta din Groapa), *privită printr-o fereastră spartă. În final, primeam dreptul de reproducere a celor trei romane, chiar în ordinea indicată, dar cu dorința ca după* Groapa, *în toamnă, să lansăm împreună romanul inedit* Ianus, *„bomba atomică", după propria-i afirmație. Știam, ca toată lumea, de acest proiect, de mai bine de 20 de ani, dar nu citisem nici măcar un rând și, evident, nu numai că am acceptat, dar am mulțumit, cu bucurie greu stăpânită, pentru încredere, dar și – sunt convins – pentru răspunsul la mâna întinsă odinioară.*

În iunie, împreună cu Emil Grasu și Maria Mergheru, i-am dus exemplarele de semnal din romanul Groapa. *A fost sărbătoare. S-a cufundat în fotoliul său, în care se aciua, păzindu-l cățelul Tony, prietenul său cel mai devotat, și, uitând de noi, răsfoia cu bucurie nedisimulată și ochi de profesionist, filă cu filă, cartea. Era de înțeles, pentru că momentul apariției unei cărți este ca o naștere; ori de câte ori l-ai trăi, emoția este la fel de puternică. Era mulțumit. Îi plăcea coperta creată de Done Stan și acuratețea execuției poligrafice, datorată minunaților profesioniști de la „Polsib", conduși de ing. Gheorghe Tămaș. După ce a așezat pe masă exemplarul, a urcat în biroul său, de unde a coborât cu un braț de dosare, pe care le-a depus pe covor, spunând: „Aici este* Ianus". *Uitasem de* Groapa *și eram tentat să mă ridic și să-l culeg. Dar preluarea se amâna nedecis, pentru că, aflam atunci, mai trebuia găsit un pasaj, o legătură la capitolul despre Veneția. De fapt, „vânătoarea după cuvinte care cântă" continua.*

A urmat perioada intrată în obiceiurile noastre sub numele de vacanță, când Bucureștiul devine pustiu și toate lucrurile începute suportă o amânare până la reîntoarcere și Ianus rămânea mai departe doar un proiect.

Într-o seară de august, târziu, un telefon de la Marga Barbu, pe care o știam la Poiana Țapului, ne anunța că Eugen Barbu se află la Spitalul de Urgență. L-am văzut acolo, la reanimare, a doua zi.

După câteva zile, într-o rezervă, împreună cu Marga Barbu și Maria Mergheru, liniștiți, visam din nou la apariția romanului Ianus.

Și, când credeam că, în fine, vom începe pregătirile pentru predarea la Polsib a manuscrisului, aflam că, de data aceasta, la Spitalul Elias, Eugen Barbu nu mai este. Rămăsese din toate doar proiectul.

La scurt timp, Marga Barbu, cu devotamentul din totdeauna, cu competență și rigoare, a ordonat manuscrisul, apoi ni l-a încredințat pentru definitivare.

La redactare, ne-am dat seama cât adevăr cuprinde cugetarea egipteană „Cărțile par vii, dar nu răspund o vorbă la întrebările puse". *Într-o viață de editor mă simțeam pentru prima oară încărcat de o răspundere în plus: trebuia să ghicesc cum ar fi răspuns autorul la întrebările ivite. Și au fost multe, pentru că, așa cum cititorul a constatat, romanul concentrează evenimente și destine desfășurate în toată această frământată jumătate de veac, într-un larg spațiu geografic, precum și trimiteri în cele mai diverse medii sociale sau domenii de manifestare a spiritului: comentarii de istorie și politologie, prelegeri de ihtiologie, incursiuni în literatură, arte plastice și arhitectură, muzică, cinematografie. Dificultăți de redactare ne-a ridicat și scriitura. Stilul elaborat, presărat de metafore ca un poem în proză, sau concis, ca un aforism, alternează cu dezlănțuiri polemice sau cu expresia crud-naturalistă, adăugând încă o dimensiune universului aglomerat de peisaje, așezări și oameni.*

După o muncă redacțională efectuată în timp record, recurgând la dicționare și enciclopedii, credem că am reușit să stabilim o formă cât mai apropiată de cea pe care autorul însuși ar fi realizat-o. Nu ne-am îngăduit nici o modificare în textul pe care se află ultimele intervenții ale lui Eugen Barbu. Am fost tentați, la început, să eliminăm unele epitete sau expresii fruste, dar, până la urmă, am înțeles că textul romanului nu îngăduie false pudori.

Sigur, am fi dorit ca la acest moment, al nașterii cărții, Eugen Barbu să fie alături de noi. Dar n-a fost să se întâmple așa!

Cred, de aceea, că Ianus *este cea mai potrivită încheiere a întregii opere dăruite literaturii române de Eugen Barbu. Pare anume gândită, îndelung pregătită și conștient amânată pentru a veni de dincolo de mormânt, ca o mărturisire, ca un avertisment.*

ION MARINESCU

CUPRINS

PRELUDIU. Spectacol de gală (5)
PARTEA ÎNTÂI
– „La umbra fetelor în floare“(29)
– Treptele mării (49)
– Intermezzo (149)
– Cheshire cat (163)
– Bolile splendorii (193)
PARTEA A DOUA
– Sezonul ploilor (277)
– Julius (326)
– Un fotograf (370)
EPILOG (421)
– Cuvântul editorului (425)

Ediția princeps a romanului Ianus
a apărut în luna decembrie a anului 1993,
la 90 de zile de la moartea scriitorului.
La realizarea ediției au participat:
Marga Barbu, care a ordonat manuscrisele rămase,
colectivul Editurii Gramar – Maria Mergheru,
Emil Grasu, Dan Medeanu, Sorin G. Movileanu –
sub coordonarea consilierului literar Ion Marinescu,
și colectivul tipografiei „Polsib" S.A.
condus de Gh. Tămaș, inginer șef.
Ediția, însumând 27 coli de tipar
în formatul 16/61x86,
a apărut într-un tiraj de 10000 de exemplare, broșat.
În afara tirajului, au fost tipărite
100 de exemplare legate 1/1 în pânză,
care nu au fost puse în comerț.

„Ianus era zeul meu,
pe el voiam să-l sculptez vreodată,
cu o față spre trecut și cu alta spre viitor,
în versiunea cea mai limpede..." **Eugen Barbu**

Editura **Gramar**

Ianus

ISBN 973-9004-52-0

Lei 2750